

EMIRA MEŠANOVIĆ-MEŠA

**Jezik
u bosanskohercegovačkom
zakonodavstvu**

BIBLIOTEKA BOSNIKA | **MONOGRAFIJE**

B

KNJIGA 21

EMIRA MEŠANOVIĆ-MEŠA

JEZIK U BOSANSKOHERCEGOVAČKOM ZAKONODAVSTVU

© Slavistički komitet i Emira Mešanović-Meša; prvo izdanje, 2019.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove publikacije ne smije se umnožavati na bilo koji način ili javno reproducirati bez prethodnog dopuštenja izdavača i autorice.

Izdavači

Slavistički komitet, Sarajevo

Filozofski fakultet u Sarajevu, F. Račkog 1, Sarajevo, BiH

tel. (+387) 33 253 170 e-mail info@slavisticikomite.ba

www.slavisticikomite.ba

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke

dr. Ante Starčevića bb, Mostar

tel. (+387) 36 355-700; fax: (+387) 36 355-742

e-mail: info@fmon.gov.ba, kabinet@fmon.gov.ba

www.fmon.gov.ba

Izdavački savjet Biblioteke *Bosnistika – Lingvistika*

Josip Baotić, Senahid Halilović, Jagoda Jurić-Kappel, Mehmed Kardaš,

Marina Katnić-Bakaršić, Amela Ljevo-Ovčina, Emira Mešanović-Meša,

Ivo Pranjković, Amela Šehović, Branko Tošović

Glavni urednik

Senahid Halilović

Urednik

Mehmed Kardaš

Recenzenti

Josip Baotić

Senahid Halilović

ISBN 978-9958-648-24-3 (Slavistički komitet)

ISBN 978-9958-11-154-9 (Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke)

Emira Mešanović-Meša

Jezik u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu

Sarajevo, 2019.

B

KNJIGA 21

Predgovor

U ovoj knjizi analiziran je jezik dokumenata koji su objavljeni u službenim glasilima Bosne i Hercegovine, čineći tako jedan segment zakonodavstva naše države. Zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini, pored svojih specifičnih zakonskih i pravnih okvira, obilježeno je i pripremom i objavljivanjem svakoga teksta ovakve prirode na tri službena jezika. Ta službena trojezičnost jeste obaveza proistekla iz ustavnoga poretka, ali i breme koje, sasvim sigurno, opterećuje bosanskohercegovačko zakonodavstvo. Stoga su ovdje prikazane jezičke odlike dokumenata administrativnog stila, odnosno zakonodavno-pravnoga podstila, koji predstavljaju reprezentativne tekstove bosanskohercegovačkog zakonodavstva, te odlike proizašle iz normativnih ograničenja triju jezika ili same prirode takvih tekstova. Pored toga, prikazana je i šira slika te rezultati cjelokupnoga postupka pripremanja tekstova na tri jezičke verzije.

Srdačno se zahvaljujem na savjetima i preporukama recenzentima knjige, a posebnu zahvalnost za podršku i dugogodišnju saradnju dugujem prof. dr. Josipu Baotiću.

Zahvaljujem se i svojoj porodici na pomoći i strpljenju.

Autorica

Sadržaj

Predgovor	5
1. Uvod	11
1.1. Zakonske odredbe o službenoj upotrebi jezika u BiH	12
1.2. Kako se ostvaruje jezička ravnopravnost u službenoj upotrebi?	16
1.3. Osnovne odlike administrativnog stila	19
2. Fonetika	22
2.1. Vokalske alternacije <i>a/o, a/u, a/e, o/u</i>	22
2.1.1. Variranje <i>a/o</i>	22
2.1.2. Variranje <i>a/u</i>	23
2.1.3. Variranje <i>a/e</i>	25
2.1.4. Variranje <i>o/u</i>	30
2.2. Nepostojano <i>a</i>	31
2.2.1. Grupa <i>-kt</i>	31
2.2.2. Grupa <i>-nt</i>	36
2.2.3. Grupa <i>oba-/ob-</i>	39
2.2.4. Prijedlog <i>s/sa</i>	42
2.3. Prijevoj vokala	46
2.4. Refleks jata	49
2.4.1. Imenice tvorene od glagola s prefiksom <i>pre-</i>	50
2.4.2. Grupa <i>suglasnik + sonant r</i>	55
2.4.3. Pojedinačne riječi	60
2.4.4. Tvorba riječi od glagola <i>teći</i>	64
2.5. Jotovanje	67
2.5.1. Grupa <i>opć-/opšt-</i>	67
2.5.2. Grupa <i>-šć-/št-</i>	70
2.6. Redukcije suglasnika	73
2.7. Gubljenje suglasnika	75
2.8. Ostale alternacije	78
2.8.1. Glasovi <i>h/k</i>	78

2.8.2.	Glas <i>h/ø</i>	81
2.8.3.	Glasovi <i>s/c</i>	82
2.8.4.	Glasovi <i>t/c</i>	84
2.8.5.	Glasovi <i>z/s</i>	85
2.8.6.	Grupe <i>au-/av-</i>	86
2.8.7.	Grupe <i>eu-/ev-</i>	87
2.9.	Glas <i>h</i>	89
2.10.	Prijeglas	94
2.11.	Pokretni vokali	97
2.12.	O fonetskim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata ...	104
3.	Morfologija	109
3.1.	Imenice	109
3.1.1.	Imenice stranoga porijekla sa završecima <i>-ij/-ijum</i>	109
3.1.2.	Dvorodne imenice	111
3.1.3.	Imenice sa suglasničkim alternacijama u osnovi	121
3.1.4.	Tvorba imenica	124
3.2.	Pridjevi	154
3.2.1.	Sufiksalna tvorba prisvojnih pridjeva	154
3.2.2.	Sufiksalna tvorba ostalih odnosnih pridjeva	157
3.2.3.	Sufiksalna tvorba opisnih pridjeva	170
3.3.	Zamjenice	174
3.3.1.	Odnosna zamjenica <i>ko/tko</i> , neodređena zamjenica <i>neko/netko</i> , odrična zamjenica <i>niko/nitko</i> , opća zamjenica <i>svako/svatko</i>	174
3.3.2.	Odnosna zamjenica <i>koji</i> i neodređena zamjenica <i>bilo koji</i>	176
3.3.3.	Prisvojne zamjenice	180
3.4.	Brojevi	184
3.5.	Glagoli	187
3.5.1.	Prezent	187
3.5.2.	Glagolski prilog prošli	191
3.5.3.	Glagolski pridjev trpni	193
3.5.4.	Futur I	196
3.5.5.	Sufiksalna tvorba glagola	198
3.6.	Prilozi	210
3.6.1.	Preobrazba (popriložavanje/adverbijalizacija)	210
3.7.	Čestice	213
3.8.	O morfološkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata	214
4.	Sintaksa	221
4.1.	Predikat	221
4.1.1.	Glagolski predikat	221

4.1.2.	Imenski predikat	227
4.2.	Atribut	229
4.2.1.	Kongruentni/nekongruentni atribut	229
4.2.2.	Nekongruentni atribut	232
4.3.	Adverbijalne odredbe	237
4.3.1.	Adverbijalna odredba vremena	237
4.3.2.	Adverbijalna odredba uzroka	239
4.4.	O sintaksičkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata .	242
5.	Leksika	244
5.1.	Stručna leksika	244
5.2.	O leksičkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata	259
6.	Zaključak	263
Izvori		267
Literatura		315
Sažetak		325
Abstract		327
Резюме		329
Imenski indeks		331
Predmetni indeks		335
Podaci o autorici		339

1. Uvod

U zakonodavno-pravne akte ubrajaju se zakoni, odluke, rješenja, naredbe, ustavi i drugi dokumenti koji imaju zakonsku snagu i od velike su važnosti za državni pravni sistem. Nerijetko se jave različita pravna tumačenja ovih dokumenata, a nije nepoznanica da je uzrok tome upravo – jezik. Zbog jezičke nepreciznosti ili višeznačnosti članovi, stavovi ili alineje mogu se tumačiti i primjenjivati na više načina. Stoga je izuzetno važno istaći koliko je jezik u ovim tekstovima značajan za izradu i proglašavanje tih dokumenata važećim. Bosna i Hercegovina ima tri jezika u službenoj upotrebi – *bosanski*, *hrvatski* i *srpski*, pa se svaki takav tekst pojavljuje u tri vrlo slične jezičke verzije. To dodatno opterećuje proces njihovog nastanka i usvajanja: tekstovi se usklađuju s jezičkim standardima, ali nipošto ne smiju dovesti do razlika u sadržaju – to bi izazvalo veliku štetu u pravnom sistemu naše države. Norme jezičkih standarda u tekstovima koji su odraz državnoga poretka, koji imaju zakonodavno-pravnu snagu, te koji prolaze “zvaničnu” i “službenu” lekturu trebale bi se bespogovorno primjenjivati i biti u potpunosti ostvarene. Jezičkom analizom zakonodavno-pravnih dokumenata u Bosni i Hercegovini, tj. izdvajanjem fonetskih, morfoloških, sintaksičkih i leksičkih odlika tih tekstova ispitat ćemo u kojoj mjeri standardnojezičke norme triju jezika utječu na ostvarivanje jezičkih karakteristika zakonodavno-pravnih dokumenata u Bosni i Hercegovini. Ovi se dokumenti objavljuju u službenim glasilima, na državnom i entitetskom nivou: u *Službenom glasniku Bosne i Hercegovine*, *Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine* i *Službenom glasniku Republike Srpske*, te su zakoni, odluke, rješenja, pravilnici, uredbe, statuti, naredbe, uputstva (sa zakonskom snagom) iz ovih glasila poslužili kao izvori analize¹.

¹ Izvori su objavljeni u *Službenom glasniku BiH* u periodu 1997-2010, u *Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine* 2003-2010, te u *Službenom glasniku Republike Srpske* 2009-2010. *Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine* (SNFBiH) donose ove dokumente u tri jezičke varijante u istom broju, tj. u jednom izdanju, *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* (SGBiH) objavljivao je odvojeno ove dokumente, pa postoje tri izdanja istoga broja na svakom jeziku posebno, a kasnije su se dokumenti slagali u jedno izdanje kao u *Službenim novinama FBiH*. U *Službenom glasniku Republike Srpske* (SGRS) postoje odvojena izdanja za svaki jezik. Zbog toga su izvori istraživanja označeni brojem, uz broj dodano i slovo koje označava jezičku verziju izvora, npr. izvor 1 ima tri verzije:

1.1. Zakonske odredbe o službenoj upotrebi jezika u BiH

Krajem prošlog stoljeća na našim prostorima desile su se krupne i značajne teritorijalne, društveno-političke i socijalne promjene, koje su bitno utjecale i na dešavanja vezana za do tada zajednički jezik kojim su se služili Bošnjaci, Hrvati, Srbi i Crnogorci. Raspadom i nestankom zajedničke države nestao je i zajednički *srpskohrvatski/hrvatskosrpski jezik*. U novonastalim državama funkcionira (zvanično) jezik one nacionalne zajednice koja prevladava u njoj, tj. u Republici Hrvatskoj zvanični jezik jeste *hrvatski*, u Republici Srbiji *srpski*, u Republici Crnoj Gori *crnogorski*. U Bosni i Hercegovini, nacionalno heterogenoj sredini, takav postupak nije bio moguć. Naime, Bosna i Hercegovina je i u bivšoj državi imala specifičan status kada je u pitanju bio jezik, pa je tada naše područje obilježeno kao područje na kojem funkcionira poseban vid srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog jezika – *bosanskohercegovački književnojezički izraz*. Taj bh. književnojezički izraz bio je odraz književnojezičke politike u BiH, koja se temeljila na prihvatanju srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog književnog jezika kao jednog jezika sa svim raznolikostima i varijantskim razlikama, otvorenosti prema pozitivnim kulturnim i jezičkim utjecajima iz svih kulturnih sredina našeg jezičkoga područja, njegovanju autohtonih književnojezičkih i kulturnih vrijednosti koje su zajedničko blago svih naroda BiH, te punoj slobodi individualnog izbora jezičkih izražajnih sredstava, bez obzira na njihovu varijantsku markiranost u drugim sredinama (Šipka 2001: 175). Tako, u skladu s tada još živim političkim idejama, u *Ustavu Republike Bosne i Hercegovine*², donesenom 24. februara 1993, član 4. glasi: “U Republici Bosni i Hercegovini u službenoj upotrebi je srpskohrvatski odnosno hrvatskosrpski jezik ijekavskog izgovora. Oba pisma – latinica i ćirilica su ravnopravna” (Šipka 2001: 247). Međutim, postalo je jasno da takva politika više nije mogla opstati niti zadovoljiti jezičke osjećaje svih naroda koji su živjeli na području BiH, pa je 1. septembra 1993. Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine donijelo *Uredbu sa zakonskom snagom o nazivu jezika u službenoj upotrebi u Republici Bosni i Hercegovini za vrijeme ratnog stanja*: “U Republici Bosni i Hercegovini u službenoj upotrebi je standardni književni jezik ijekavskog izgovora njenih konstitutivnih naroda koji se imenuje jednim od tri naziva: bosanski, srpski, hrvatski. Oba pisma, latinica i ćirilica, ravnopravna su” (Šipka 2001: 248). Tako je BiH dobila jedan službeni jezik

1b – verzija na bosanskom, 1h – verzija na hrvatskom, 1s – verzija na srpskom. Tekstovi na srpskom jeziku, objavljeni na ćirilici, transliterirani su na latinično pismo.

² Prečišćeni tekst.

koji su njeni narodi mogli nazvati bosanskim, hrvatskim ili srpskim. No, i u entitetskim dijelovima BiH donosili su se akti koji su se ticali službene upotrebe jezika.

U Federaciji BiH donošenjem *Ustava FBiH* (21. jula 1994) proglašena su dva službena jezika i pismo latinica: “(1) Službeni jezici Federacije su bosanski jezik i hrvatski jezik. Službeno pismo je latinica. (2) Ostali jezici se mogu koristiti kao sredstva komunikacije i nastave. (3) Dodatni jezici mogu se odrediti kao službeni većinom glasova svakog doma Parlamenta Federacije, uključujući većinu glasova bošnjačkih delegata i većinu glasova hrvatskih delegata u Domu naroda”³ (Šipka 2001: 267).

Republika Srpska je i prije Federacije BiH započela jezičku politiku na svojoj teritoriji, posve drugačiju i od države BiH i od Federacije BiH, pa je 14. septembra 1992. *Ustavom Republike Srpske* definirana službena upotreba jezika: “U Republici je u službenoj upotrebi srpski jezik ijekavskog i ekavskog izgovora i ćirilično pismo, a latinično pismo na način određen zakonom. Na područjima gde žive druge jezične grupe u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma, na način određen zakonom” (Šipka 2001: 256). Dakle, u ovom dijelu BiH proglašen je jedan službeni jezik s jednim, jasnim nazivom *srpski* i dva izgovora, ijekavskim i ekavskim. Najprije je prednost imao ijekavski izgovor, pa je u *Zakonu o službenoj upotrebi jezika i pisma* (9. maja 1992) propisano da “nastavnici u osnovnim školama izvode nastavu ijekavskim književnim izgovorom”, “preduzeće i drugo pravno i fizičko lice koje obavlja izdavačku djelatnost obavezno je da štampa udžbenike za osnovne i srednje škole ijekavskim književnim izgovorom”, “udžbenici za visokoškolske ustanove štampaju se ijekavskim književnim izgovorom”, te “državni organi obavezni su da ijekavskim književnim izgovorom, na ćiriličnom pismu: donose i objavljuju zakone, druge propise i opšte akte, donose rješenja, izdaju javne isprave i službene akte, izrađuju analize, izvještaje i druge informativne materijale, izdaju glasila, biltene i druge službene publikacije” (Šipka 2001: 257-258). Kasnije je *Zakonom o službenoj upotrebi jezika i pisma* (1996) preferiran ekavski izgovor:

“Vaspitači i nastavnici u predškolskim ustanovama i osnovnim školama, po pravilu, izvode vaspitno-obrazovni rad, odnosno nastavu, ekavskim književnim izgovorom. Nastavnici i učenici u srednjim školama, kao i nastavnici i studenti u višim školama, na fakultetima i akademijama umetnosti mogu koristiti oba književna izgovora srpskog jezika.”

³ Član 6. *Ustava Federacije Bosne i Hercegovine* na bosanskom jeziku.

“Preduzeća, ustanove i druga pravna, kao i fizička lica koja obavljaju delatnost javnog obaveštavanja i javna glasila: štampaju novine, časopise, revije i druge periodične publikacije, odnosno emituju radio i televizijski program ekavskim književnim izgovorom.”

“Državni organi, ekavskim izgovorom i ćirilčnim pismom, donose i objavljuju zakone, druge propise i opšte akte, donose rešenja, izdaju javne isprave i službene akte, izrađuju analize, izveštaje i druge informativne materijale, izdaju glasila, biltene i druge publikacije.”

(Šipka 2001: 260-261)

Ovaj *Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma* propisao je i novčane kazne ukoliko se ne budu poštivale njegove odredbe, ali i mogućnost pokretanja postupka razrješenja za odgovorna lica u preduzeću, ustanovi i drugom pravnom licu, kao i državnom organu (Šipka 2001: 261). Reakcije su bile veoma burne, mišljenja podijeljena. Konačnu odluku o tome donio je Ustavni sud Republike Srpske nakon što je Društvo nastavnika srpskog jezika i književnosti Republike Srpske dalo inicijativu za ocjenjivanje saglasnosti spornog zakona s *Ustavom Republike Srpske*, a ona je glasila da odredbe iz tog zakona nisu u skladu s *Ustavom Republike Srpske*.⁴

Nakon završetka rata doneseni su ustavi entiteta u kojima su ponovljeni članovi koji su se odnosili na jezik. U *Ustavu Federacije BiH* (1998) za službene jezike FBiH proglašeni su bosanski i hrvatski, a za službeno pismo latinica. *Ustav Republike Srpske* (1998) također ponavlja svoje pređašnje članove o jeziku. I opet je sudu, sada Ustavnom sudu BiH, podnesen zahtjev⁵ o ocjeni saglasnosti *Ustava Federacije*, tj. člana I. 6. (1), koji se tiče službenih jezika bosanskog i hrvatskog u Federaciji i *Ustava Republike Srpske*, odnosno člana 7, koji se odnosi na službenu upotrebu srpskog jezika i ćirilčnoga pisma u Republici Srpskoj, s *Ustavom BiH*. Ustavni sud BiH ocijenio je i donio odluku 19. augusta 2000. da su spomenuti članovi iz *Ustava Federacije* i *Ustava Republike Srpske* – neustavni (Šipka 2001: 323-331). Na cijeloj teritoriji BiH sva tri jezika trebaju biti ravnopravna, kao što i na cijeloj teritoriji BiH njena tri konstitutivna naroda trebaju imati jednaka prava – stav je i suda i međunarodne zajednice, tj. OHR-a (Mønnesland 2005: 489). Epilog svih ovih dešavanja i spora o pitanju službenih jezika jeste uvrštavanje amandmana u oba ustava, pa je konačno 19. aprila 2002. *Ustav Federacije* dobio Amandman XXIX:

⁴ Odluka je donesena 26. februara 1998.

⁵ Zahtjev je podnio 12. februara 1998. tadašnji predsjedavajući Predsjedništva BiH Alija Izetbegović, uz dopunu podneskom 30. marta 1998. (Šipka 2001: 324).

“Službeni jezici Federacije Bosne i Hercegovine su: bosanski, hrvatski i srpski jezik.”

Istog je datuma i *Ustav Republike Srpske* dobio Amandman LXXI, no tekst nije identičan:

“Službeni jezici Republike Srpske su: jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda.”⁶

Odgovor na pitanje zašto se nisu naveli nazivi jezika i u *Ustavu Republike Srpske* i konačno otklonile sve nejasnoće vezane za službenu upotrebu jezika u BiH nalazi se “u nespremnosti da se prihvati naziv bosanski jezik” (Palić 2009: 81). Naime, iako naziv *bosanski jezik* ima dugogodišnju tradiciju i iako se za taj naziv izjasnio na popisu stanovništva 1991. jedan od tri konstitutivna naroda u BiH te ostavio mogućnost da ga prihvate i svi drugi koji ga osjećaju svojim (Halilović 1996: 6), umjesto njega vrlo često predstavnici druga dva naroda (i lingvisti, s jedne strane, Babić, Katičić, Škarić, Samardžija i dr., s druge strane, Brborić, Kovačević, Remetić, Šipka i dr.) koriste naziv “bošnjački”, pravdajući svoje stavove time da se naziv jezika izvodi iz naziva naroda, nikako iz naziva države. Ovo pitanje imenovanja jezika kojim se koriste Bošnjaci bilo je i predmet sporova koji su se vodili pred Ustavnim sudom FBiH. Naime, i svaki kanton Federacije BiH ima svoj ustav i odredbe koje se tiču službene upotrebe jezika i pisma. Tako je, naporedo s entitetskim ustavima i odredbama o jeziku i svim dešavanjima koja su pratila njihovo konačno uobličenje, tekao i proces utemeljenja kantonalnih ustava. U tekstovima ustava koji su objavljeni na hrvatskom jeziku došlo je do različite upotrebe naziva bosanskog jezika, pa je u *Ustavu Tuzlansko-podrinjske županije*⁷ jezik nazvan bosanskim⁸, kao i u *Ustavu Županije Središnja Bosna*⁹, *Ustavu Hercegovačko-neretvanske županije*¹⁰, no u *Ustavu Županije Posavske*¹¹, *Ustavu Županije Zapadnohercegovačke*¹²,

⁶ Bez obzira na to što se u *Službenom glasniku Republike Srpske* umjesto naziva bosanski, hrvatski i srpski jezik koristi *jezik bošnjačkog naroda, jezik hrvatskoga naroda i jezik srpskog naroda* primjeri iz ovoga glasila prikazat će se u analizi kao i primjeri iz *Službenoga glasnika BiH* i *Službenih novina FBiH* s nazivima bosanski, hrvatski i srpski jezik, niti će se u komentarima ovi primjeri posebno izdvajati s obzirom na nominaciju jezika.

⁷ *Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona*, 25. juna/lipnja 1997.

⁸ Članak 6: “Službeni jezici Županije su bosanski i hrvatski jezik.”

⁹ *Službene novine Županije Središnja Bosna*, 16. 1. 1997.

¹⁰ *Narodne novine Hercegovačko-neretvanske županije – kantona*, 2. 1. 1997.

¹¹ *Narodne novine Županija Posavina*, 10. travnja 1996.

¹² *Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke*, 15. april 1996.

*Ustavu Hercegbosanske Županije*¹³ namjesto bosanski upotrijebljen je naziv “bošnjački” jezik.¹⁴

Opet su vođeni sporovi u Ustavnom sudu FBiH o upotrebi naziva “bošnjački” jezik i nazivom “županija” za kanton. Ustavni sud FBiH izjasnio se o pojedinim ustavima, tj. verzijama objavljenim na hrvatskom jeziku da nisu u skladu s *Ustavom FBiH* i njegovim odredbama o jeziku¹⁵, kao i da naziv “županija” nije saglasan s *Ustavom FBiH*.

*Statut Brčko Distrikta*¹⁶ članom 7. određuje: “bosanski, hrvatski i srpski jezik, te latinično i ćirilično pismo su u ravnopravnoj upotrebi za sve službene svrhe”¹⁷ (Šipka 2001: 313).

1.2. Kako se ostvaruje jezička ravnopravnost u službenoj upotrebi?

U bilo kojem aspektu službene upotrebe jezika u BiH postoji nezadovoljstvo, osjećaj zanemarenosti, podređenosti, ugroženosti od nečije dominacije, nedovoljne zastupljenosti jednog jezika naspram drugoga ili trećega. U svakom slučaju, postoje problemi, nekada istinski, nekada potaknuti i drugim idejama. Kada je u pitanju službena upotreba jezika u državnim i entitetskim institucijama, ministarstvima, sudovima i drugim organima uprave, bar što se tiče ravnopravne zastupljenosti tih triju jezika, ne bi trebalo biti nezadovoljnih: dokumenti se pripremaju na sva tri jezika, tj. na državnom i federalnom nivou na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, u Republici Srpskoj na jeziku bošnjačkog, jeziku hrvatskog i jeziku srpskog naroda.

Kako na sve gledaju jezikoslovci i koliko su zadovoljni ostvarivanjem zadane norme svakog jezika, koliko su jezičke varijante tekstova koje se objavljuju prihvatljive za korisnike tih jezika, odnosno koliko su njihovi jezički osjećaji zadovoljeni i kako se taj osjećaj “ugroženosti” (ne)postigne i, naposljetku, kako stranci rješavaju tu potrebu za trojezičkim tekstovima, vidjet ćemo iz sljedećih promišljanja.

“U svakom slučaju, naša jezička situacija – takva kakva jest (tri jezika) rezultat je političkih poteza i političke volje. Međutim, model ostvarivanja službe-

¹³ *Narodne novine Hercegbosanske Županije*, 23. 12. 1996.

¹⁴ Odredbe iz ustava nalaze se i u (Šipka 2001: 270-274).

¹⁵ Presude su se odnosile na *Ustav Županije Posavske* (19. 11. 1997. i 20. 2. 1998), *Ustav Županije Zapadnohercegovačke* (7. 7. 1998), *Ustav Hercegbosanske Županije* (10. 11. 1998).

¹⁶ *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, 6. april 2000.

¹⁷ Tekst je citiran iz verzije na bosanskom jeziku.

ne 'međujezičke' komunikacije (bosanski / hrvatski / srpski) zasigurno je jedinstven u svijetu, ali u BiH ipak uspješno funkcioniraju." (Vajzović 2008: 166)

"Političari to rješavaju jednostavnije, a suština je u sljedećem: u direktnoj interpersonalnoj komunikaciji (uživo), izdogovaraju se o nekom pitanju na nekom zajedničkom nepostojećem jeziku (dakle bez jezičkih barijera – i/ni bosanski, i/ni srpski, i/ni hrvatski), a nakon toga insistiraju da im se to (što je usmeno dogovoreno) u pisanoj formi dostavi na vlastitom nacionalnom jeziku kako bi svako od njih tek tada razumio o čemu su se i šta dogovorili. Na isti se način većina važnih političkih i zakonodavno-pravnih sadržaja kao pročišćen ili prečišćen tekst dostavlja i širem krugu učesnika u vlasti – naravno, svakome na njegovom maternjem (?), zapravo nacionalno pripadajućem standardnom jeziku. Istovremeno se takvi, ili neki drugi, po istoj proceduri pripremljeni tekstovi (lektorske intervencije), objavljuju i u službenim glasilima." (Vajzović 2008: 167)

Dakle, "prevoditeljski" poslovi u BiH na jezicima čiji se korisnici vrlo dobro razumiju nisu ništa drugo do – apsurdni.

"Iz onoga što je rečeno o jezičkoj situaciji u Bosni i Hercegovini danas treba razumjeti da njome niko nije zadovoljan: ni normativci ni korisnici ni društvena zajednica. Normativci nisu zadovoljni jer se norme koje oni propisuju slabo poštuju, i 'standardna' (tj. uobičajena, prepoznatljiva) komunikacija i dalje stoji u raskoraku sa zamišljenim standardnim jezikom. Korisnici nisu zadovoljni jer im nikako ne uspijeva da 'progovore' 'svojim' standardnim jezikom, koji je za njih živ samo u jezičkim priručnicima. I jedni i drugi uglavnom krivca nalaze u drugima s kojima u zajedničkoj državi žive i koji im agresivno nameću 'svoj' jezik. Društvenoj zajednici u takvoj situaciji ostaje da riješi probleme 'nemogućnosti' pohađanja zajedničkih škola, gledanja zajedničkih televizijskih programa, čitanja zajedničkih novina – jednom riječju 'nemogućnosti' funkcioniranja bilo čega zajedničkoga." (Palić 2009: 84)

"Najbolji primjer takve 'ravnopravnosti' triju standardnih jezika jesu službeni spisi koji se objavljuju nakon što 'mehanički' bivaju 'prevedeni' s jednog jezika na drugi. Nema nikakve sumnje u to da su tu sva tri standardna jezika ravnopravna – u nefunkcioniranju! Stoga se u Bosni i Hercegovini mora donijeti jasna politička odluka koja će nominalnu (tj. navodnu) ravnopravnost zamijeniti stvarnom funkcionalnom ravnopravnošću." (Palić 2009: 86)

Jednostavno rečeno, svi imaju pravo što su nezadovoljni.

"Poslije Dayton a svi službeni dokumenti međunarodnih organizacija, zakona i sl. izdaju se na tri standarda. Često se radi o manje-više mehaničkoj izmjeni pojedinih riječi, za koje se zna da su nacionalno obojene. Pogotovo

kad nisu u pitanju originalni prevodi na tri standarda Bosne i Hercegovine sa engleskog, već adaptiranje jednog prevoda na tri verzije, nastaje jezik koji je vještački, a nije ni pravi bosanski, ni srpski, ni hrvatski, već izraz 'ravnopravnosti' međunarodne zajednice na jezičkom planu." (Mønnesland 2005: 512)

I stranci su shvatili šta se i kako radi da bi se "zadovoljili" svi nacionalni jezički osjećaji.

Negodovanje se iskazuje i kada je riječ o statusu pojedinih jezika u praksi i u samom ostvarivanju tog jezika u trojezičkom pripremanju službenih dokumenata u BiH, npr. hrvatskog jezika:

"U Bosni i Hercegovini sudbina hrvatskog jezika, iako je nekako pravno riješena, u praktičnom provođenju jezične ravnopravnosti ima značajnih problema" (Musa 2007: 123).

Iako pravno-formalna rješenja (ustav i zakon) garantiraju ravnopravnost triju jezika, ipak određeni primjeri izazivaju "strah i zabrinutost", a to su:

"propisivanje Hrvatima kako će prevoditi, nepostojanje katedre za hrvatski jezik, izuzev na Sveučilištu u Mostaru, zakonska zabrana uporabe naziva 'županija' kao hrvatskog naziva za 'kanton' (odluka Ustavnog suda Federacije BiH), zakonska zabrana naziva Herceg-Bosna za županiju (odluku donosi međunarodna zajednica), ukidanje pridjeva *hrvatski* iz naziva radijskih i televizijskih postaja, škola i drugih institucija koje se financiraju s proračuna (odluku donosi međunarodna zajednica), nezgrapan, nakaradan i neispravan hrvatski jezik u svim službenim novinama i službenim glasilima, neispravna i nedovoljna uporaba hrvatskog jezika u javnim audiovizualnim sredstvima priopćavanja (naročito Federalna televizija i federalni i državni radio)" (Musa 2007: 129).

Pored ovoga autor ističe da je potrebno "pokrenuti postupak za ispravak hrvatskog prijevoda naziva jezika Bošnjaka u Ustavu Federacije i ostalim županijama" (misli se na županije u čijim je ustavima – na hrvatskom jeziku – upotrijebljen naziv bosanski) kako bi se ispravno upotrijebio naziv "bošnjački jezik" (Musa 2007: 124).

Hrvatskim i srpskim jezikoslovcima iz BiH zamjera se s treće strane što su svu jezičku politiku prepustili Zagrebu i Beogradu, centrima izvan države u kojoj žive, posebno zato što ti centri u potpunosti zanemaruju jezičke navike i tradiciju bosanskohercegovačkih Hrvata i bosanskohercegovačkih Srba (Palić 2009: 82; Valjevac 2005: 21). Tek kada se svi aktivno uključe (i Bošnjaci i Hrvati i Srbi i svi drugi) u kreiranje jezičke politike koja neće biti zasnovana na iznalaženju što većega broja razlika i intervencija kako bi se jezički udaljili jedni od drugih, kada jezička politika u BiH

bude vodila računa o korisnicima jezika i uvažavala njihove jezičke navike, kada političke manipulacije prestanu i kada se shvati da jezici nisu prijetnja jedan drugome, već su jezici sami sebi prijetnja jer se teško uspijevaju u potpunosti ostvariti, tek tada će se moći govoriti o razumnoj, skladnoj budućnosti triju standardnih jezika (Palić 2009: 84-85). Jasno je i svima šta je kamen spoticanja u razrješavanju bh. lingvističke situacije: “Jezička će politika u Bosni i Hercegovini i ubuduće zavisiti od političkog razvoja. Ako politička (i kulturna) podjela Bosne i Hercegovine bude trajna, trajat će i lingvistička podjela. Ako opadne nacionalistička euforija, možda će se ponovo razviti saradnja oko važnih jezičkih problema” (Mønnesland 2005: 519).

1.3. Osnovne odlike administrativnog stila

Zakonodavno-pravni dokumenti koji su poslužili za ovo istraživanje pripadaju administrativnom funkcionalnom stilu, pa kako bi se u potpunosti shvatila priroda ovih izvora, najprije ćemo reći nešto o stilskim i gramatičkim odlikama ovoga korpusa. Administrativni stil, pored pisane komunikacije između pojedinaca, tijela, organa, ustanova državnih i društvenih subjekata, podrazumijeva i pravnu i zakonodavnu djelatnost (Tošović 2002: 355), stoga je žanrovska raznovrsnost velika. Osnovne odlike ovog stila uopće su standardiziranost i neekspresivnost (Tošović 2002: 355) ili visok stepen shematiziranosti i determiniranosti jezičkih sredstava (Katnić-Bakaršić 2001: 88), a odlikuje se još i jednostavnošću, jasnoćom, tačnošću, potpunosti, ujednačenošću, eksplicitnošću, kratkoćom, određenošću, terminologičnošću, stilskom neobilježenošću i klišeiziranošću (Silić/Pranjaković 2005: 379)¹⁸. Najčešće je prihvaćena podjela ovog stila na pet podstilova: a) zakonodavno-pravni (zakonski propisi, odluke, ukazi, direktive, rezolucije, statuti, ustavi, naredbe, rješenja), b) poslovni (dogovori, sporazumi, ugovori, fakture, specifikacije, certifikati, polise osiguranja, narudžbenice, računi, dopisi), c) diplomatski (međunarodni ugovori, konvencije, note, memorandum, akreditivi, kominikei, protokoli, demarši), d) individualno-potvrđni (diplome, svjedočanstva, uvjerenja, potvrde), e) korespondencijski (pisma, telegrami, molbe, žalbe, izvještaji, zahtjevi, pozivi, punomoći) (Tošović 2002: 355), uz moguću terminološku razliku: zakonodavno-pravni, poslovni, diplomatski, društveno-politički i personalni (Katnić-Bakaršić 2001: 91). Osnovna funkcija ovog stila jeste saopćavanje i najčešće se realizira u pismenoj formi. Tipični predstavnik zakonodavno-pravnoga podstila su statuti društveno-političkih organizacija, političkih

¹⁸ Autori koriste naziv “administrativno-poslovni funkcionalni stil”.

partija i udruženja (Tošović 2002: 368). Za ovaj stil općenito vrijedi da je opterećen mnogim stilskim i gramatičkim greškama, pa mnogi kritiziraju što se u njemu upotrebljavaju glomazne rečenice koje su vrlo često zbog toga i nerazumljive. Bespotrebno se gomilaju jedna do druge riječi u istom padežu, tj. genitivu, što opet samo pridonosi nerazumijevanju takvog iska-za, a tzv. kancelarizmi i ustaljeni izrazi (*na osnovu člana...*, *u nadi da ćete udovoljiti našem zahtjevu/molbi, kao što je gore navedeno, kao što je na-prijed rečeno, gore navedeno, gore imenovani* i sl.) izrazito su frekventni u takvim tekstovima zbog čega se i doimaju “suhim” i kao takvi ocjenjuju se vrlo negativno. “Parazitima” ovog stila označene su i riječi “koje se zbog svoga vrlo uopćenoga značenja katkada približavaju neznačenju” (Pranj-ković 1996: 521-522), a to su riječi *sistem* ili *sustav*, *mehanizam*, *politika*, *režim*, *problem*, *pitanje* (Silić 2006: 66), pa se susreću primjeri¹⁹ tipa: *sustav udruživanja građana* ili *sustav/sistem informiranja*, *planiranja*, *udruživa-nja*, *mehanizam raspodjele osobnog dohotka* ili *mehanizam dogovaranja*, *reprodukcije*, *režim cijena* ili *režim studija*, *problem školovanja* ili *problem vanjskog duga*, *gradnje zaobilaznica*, *pitanje deviznog poslovanja* ili *pitanje likvidnosti*, *namjenskih kredita*, *izvozne politike* itd. Dakle, riječima-para-zitima označeni su najčešće internacionalizmi, semantički neprozirni i podložniji uopćavanju i/ili proširivanju značenja (Pranj-ković 1996: 522). Slično je i kada se, izdvaja Silić, upotrijebe imenice *područje*, *oblast*, *sfera*, *domena*, *sektor*, *plan* i sl. uz druge imenice koje upravo to i znače: *u* ili *na području znanosti*, *u oblasti zdravlja*, *na planu preraspodjele osobnog dohotka*, *u domeni politike* i sl. (Silić 2006: 67). To je poseban tip nomina-lizacije – intenzifikacija koja predstavlja proširivanje pojedinih imenskih konstrukcija novim imenskim elementima kako bi se precizirao ili istakao sadržaj poruke (Pranj-ković 1996: 521). Ove pojave dovode do pleonazma koji vrijedi za najveću boljku administrativnog stila općenito. Međutim, i Pranj-ković i Silić pleonazam ovakve vrste u administrativnom stilu ne smatraju pogrešnim niti nepoželjnim, on je nužnost i potreba takvih tek-stova i treba ga razlikovati od pleonazma uzrokovanog slabim poznavan-jem jezika (Silić 2006: 68) te voditi računa da ne dođe do pretjerane upo-trebe pleonazma u administrativnom stilu²⁰ (Pranj-ković 1996: 522). Rad *Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku* (Hudeček/Lewis/Mihaljević 2011) predstavlja njihovu temeljitiju analizu, s deskriptivnim i normativ-nim pristupom, te su na osnovu različitih kriterija podijeljeni na potrebne i

¹⁹ Ove primjere navode Silić (2006: 66) i Pranj-ković (1996: 522).

²⁰ Pleonazam u drugim stilovima treba smatrati pogrešnim.

nepotrebne pleonazme. Tvrdnju da su pleonazmi nepotrebni i da samo opterećuju standardni jezik autori su relativizirali i naglasili da se pleonazam može normativno ocijeniti samo s obzirom na niz parametara (Hudeček/Lewis/Mihaljević 2011: 69). Tik uz ovu boljku stoji i jezička “inflacija” – jedan način izražavanja briše sve druge moguće načine izražavanja (Silić 2006: 71). S obzirom na to da njime prevladavaju imenice (apstraktne i deverbativne), ovaj stil je nominalni (Katnić-Bakaršić 2001: 92), jer mu je svojstven “predmet” pa prevagu ima opis (deskripcija) (Silić 2006: 65) i uz znanstveni i publicistički stil pripada apstraktnima (Pranjковиć 1996: 519). Vrlo je čest postupak nominalizacije, tj. kondenzacije i dekompozicije²¹. Stoga je broj glagola dvostruko manji od imenica, te od svih drugih stilova ima najmanji broj ličnih glagolskih oblika, najčešće se koriste bezlične i pasivne konstrukcije, sadašnje vrijeme u trećem licu, a red riječi je ustaljen i tradicionalan (Tošović 2002: 363-364; Katnić-Bakaršić 2001: 91-93). Od glagolskih vremena javljaju se još perfekt i futur prvi, a glagolski prilog sadašnji često je popridjevljen (Silić 2006: 71). U zakonodavno-pravnom podstilu nisu neobični ni latinski izrazi i riječi. Uočljivo je da ovaj stil najbrže prati društveno-političke promjene. Valja spomenuti još i to da se za administrativni stil kaže da je “agresivan”, tj. da se nameće drugim stilovima: “A do te agresivnosti dolazi najčešće onda kada se njegova imperativnost (jedna od njegovih najvažnijih značajki) protegne i na funkcionalne stilove kojima ona inače nije svojstvena (a nije svojstvena nijednomu drugomu funkcionalnom stilu). Tomu ide u prilog i to što je administrativno-poslovni stil najpodložniji ideologizaciji (kad se jezična ispravnost prosuđuje ideološkim stavom i, obratno, ideološki stav jezičnom ispravnosti). (Jezični su ideologemi najsvojstveniji upravo administrativno-poslovnemu stilu.)” (Silić 2006: 65) Kordić ima drugačije mišljenje u vezi s njegovom “agresivnošću” i smatra da nije stil taj koji nameće i nije stil agresivan, nego su to jezički cenzori (Kordić 2008: 234). Ovaj stil najviše utječe na razgovorni, a najmanje na znanstveni stil (Silić 2006: 74).

²¹ Pranjковиć upozorava i na prepozicionalizaciju i intenzifikaciju (Pranjковиć 1996: 520).

2. Fonetika

2.1. Vokalske alternacije *a/o*, *a/u*, *a/e*, *o/u*

2.1.1. Variranje *a/o*

Likovi *točka*, *točno*, *točnost* bili su oduvijek karakteristični za govornike hrvatskog jezika, pa su u savremenoj hrvatskoj normi ovi likovi i standardizirani (Babić/Finka/Moguš 2004: 437; Anić/Silić 2001: 822; Anić 2006: 1600), a likovi *tačka*, *tačno*, *tačnost* u bosanskom (Halilović 1996: 544-545; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1312, 1335; Čedić i dr. 2007: 1120²²) i srpskom standardu (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 303; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1304).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>...NOS BiH će na osnovu podataka iz dnevnog rasporeda i podataka dobivenih sa mjernih tačaka napraviti obračun gubitaka na prijenosnoj mreži...</i> (Izvor 15b, str. 46)	<i>...NOS BiH će na temelju podataka iz dnevnog rasporeda i podataka dobivenih sa mjernih točaka napraviti obračun gubitaka na prijenosnoj mreži...</i> (Izvor 15h, str. 44)	<i>...NOS BiH će na osnovu podataka iz dnevnog rasporeda i podataka dobivenih sa mjernih tačaka napraviti obračun gubitaka na prenosnoj mreži...</i> (Izvor 15s, str. 45)
<i>Uz zahtjev, pored navedenih saglasnosti iz tačke II i III Odluke, podnosi se i specifikacija o uvozu robe koja sadrži: (...)</i> (Izvor 8b, str. 559)	<i>Uz zahtjev, pored navedenih suglasnosti iz toč. II i III Odluke, podnosi se i specifikacija o uvozu robe koja sadrži: (...)</i> (Izvor 8h, str. 559)	<i>Uz zahtev, pored navedenih saglasnosti iz tačke II i III Odluke, podnosi se i specifikacija o uvozu robe koja sadrži: (...)</i> (Izvor 8s, str. 561)

²² Likovi *tačan*, *tačka*, *tačkast*, *tačkica*, *tačnost* imaju svoje odrednice čije su oni odredničke riječi i u okviru te odrednice navedeno je iza gramatičkoga bloka da su rjeđi likovi *točan*, *točka*, *točkast*, *točkica*, *točnost*, ali uz prilog *tačno* drugog lika nema. Likovi sa o nemaju svoje posebne odrednice.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Poimenično glasanje vrši se kad predsjedavajući Doma naroda ocijeni da je to potrebno da bi se otklonile sumnje u <u>tačnost</u> rezultata glasanja.</i> (Izvor 139b, str. 1119)	<i>Poimenično glasovanje vrši se kada predsjedatelj Doma naroda ocijeni da je to potrebno kako bi se otklonile sumnje u <u>točnost</u> rezultata glasovanja.</i> (Izvor 139h, str. 1140)	<i>Poimenično glasanje vrši se kad predsjedavajući Doma naroda ocijeni da je to potrebno da bi se otklonile sumnje u <u>tačnost</u> rezultata glasanja.</i> (Izvor 139s, str. 1160)

Likovi u kojima se prepoznaje stara vokalska alternacija *a/o* u jeziku tekstova zakonodavno-pravnih dokumenata jesu likovi *tačka* i *točka*, te *tačnost* i *točnost*. Njihova upotreba vezana je za jezičku varijantu izvora iz kojeg su ekscerpirani primjeri: u verzijama na bosanskom i verzijama na srpskom jeziku koriste se likovi sa *a*, u verzijama na hrvatskom jeziku likovi sa *o* – svi usklađeni s normom jezika na kojem su pisani.

2.1.2. Variranje *a/u*

U riječima koje imaju prefiks *sa-* ili *su-* prepoznaje se vokalska alternacija *a/u*. Govorimo, dakle, o primjerima kao *saglasnost/suglasnost*, *usaglašavanje/usuglašavanje*, *saglasan/suglasan*, *saglasiti (se)/suglasiti (se)*, *savremen/suvremen*, *sarađivati/surađivati*, *saradnik/suradnik*, *saradnja/suradnja* itd. Standardnojezičke norme o ovome imaju sljedeći stav: bosanski jezik likove s ovim prefiksima tretira kao dublete (Halilović 1996: 490, 491, 497; Jahić/Halilović/Palić 2000: 310; Čedić i dr. 2007: 1010, 1017, 1018, 1020; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1167, 1176, 1180), na isti način ih prihvata i norma srpskog jezika (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 289; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1284, 1292), dok je u normi hrvatskog jezika prihvaćen prefiks *su-* u ovim primjerima (Babić/Finka/Moguš 2004: 422, 423, 424; Anić/Silić 2001: 795, 798, 800; Babić 2002: 380, 468).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Odjel će izdati <u>saglasnosti</u> za otvaranje aerodroma u Bosni i Hercegovini.</i> (Izvor 2b, str. 501)	<i>Odjel će izdati <u>suglasnosti</u> za otvaranje zračnih luka u Bosni i Hercegovini.</i> (Izvor 2h, str. 501)	<i>Odel će izdati <u>saglasnosti</u> za otvaranje aerodroma u Bosni i Hercegovini.</i> (Izvor 2s, str. 501)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Daje se <u>saglasnost</u> na Ugovor o zajmu (Projekat hitne rekonstrukcije telekomunikacije) između Bosne i Hercegovine i Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj, zaključen 3. jula 1998. godine. (Izvor 4b, str. 460)	Daje se <u>suglasnost</u> na Ugovor o zajmu (Projekt hitne rekonstrukcije telekomunikacija) između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj, zaključen 3. lipnja 1998. godine. (Izvor 4h, str. 460)	Daje se <u>saglasnost</u> na Ugovor o zajmu (Projekat hitne rekonstrukcije telekomunikacije) između Bosne i Hercegovine i Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj zaključen 3. juna 1998. godine. (Izvor 4s, str. 460)
Ročište je odloženo za 1. novembar 2007. godine, a na <u>saglasan</u> prijedlog stranaka. (Izvor 32b, str. 55)	Ročište je odloženo za 1. studeni 2007. godine, a na <u>suglasan</u> prijedlog stranaka. (Izvor 32h, str. 58)	Ročište je odloženo za 1. novembar 2007. godine, a na <u>saglasan</u> prijedlog stranaka. (Izvor 32s, str. 53)
Uposleni imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje: (...) - 20 radnih dana ostali državni službenici (stručni savjetnici, viši stručni <u>saradnici</u> i stručni <u>saradnici</u>) (...) (Izvor 28b, str. 2470)	Uposleni imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje: (...) - 20 radnih dana ostali državni službenici (stručni savjetnici, viši stručni <u>saradnici</u> i stručni <u>saradnici</u>) (...) (Izvor 28h, str. 2471)	Zaposleni imaju pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje: (...) - 20 radnih dana ostali državni službenici (stručni savjetnici, viši stručni <u>saradnici</u> i stručni <u>saradnici</u>); (...) (Izvor 28s, str. 2469)
Na izmjene i dopune ovog statuta daje <u>suglasnost</u> Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Na ovaj statut daje <u>suglasnost</u> Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 142b, str. 370)	Na izmjene i dopune Statuta <u>suglasnost</u> daje Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Na ovaj statut <u>suglasnost</u> daje Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 142h, str. 373)	Na izmjene i dopune ovog statuta daje <u>suglasnost</u> Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Na ovaj statut daje <u>suglasnost</u> Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 142s, str. 368)
(...) 8. "program djelovanja za mlade" je program koji kreiraju institucije vlasti u <u>saradnji</u> sa omladinskim sektorom... (Izvor 165b, str. 2)	(...) 8. "program djelovanja za mlade" je program koji kreiraju institucije vlasti u <u>saradnji</u> s omladinskim sektorom... (Izvor 165h, str. 6)	(...) 8. "program djelovanja za mlade" je program koji kreiraju institucije vlasti u <u>saradnji</u> sa omladinskim sektorom... (Izvor 165s, str. 11)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Mladi i omladinska udruženja ostvaruju svoja prava i obaveze u oblasti međunarodne saradnje samostalno ili preko krovnih udruženja mladih Federacije.</i> (Izvor 165b, str. 5)	<i>Mladi i omladinske udruge ostvaruju svoja prava i obaveze u oblasti međunarodne suradnje samostalno ili preko krovnih udruuga mladih Federacije.</i> (Izvor 165h, str. 10)	<i>Mladi i omladinska udruženja ostvaruju svoja prava i obaveze u oblasti međunarodne saradnje samostalno ili preko krovnih udruženja mladih Federacije.</i> (Izvor 165s, str. 15)

Dakle, izvori bilježe i jedne i druge likove u svim jezičkim verzijama izvora.

U verzijama na hrvatskom likovi s prefiksom *su-* znatno su češći od likova s prefiksom *sa-*, a upotreba likova s prefiksom *sa-* nije usklađena s normom ovog jezika. U verzijama na bosanskome i srpskome upotreba je drugačija – češće se koriste likovi koji imaju prefiks *sa-*, iako norme bosanskoga i srpskoga i jednom i drugom liku daju ravnopravan status. U jezičkoj tradiciji bosanskoga i srpskoga uobičajeniji su ovi likovi, pa je za verzije na srpskome ovaj odabir i očekivan. Međutim, govornicima bosanskog jezika, posebno u novije vrijeme, nije uopće neobičan ni lik *suradnja*, *surađivati*, *suglasno* i sl., pa su ovi likovi svojevrsna potvrda takve prakse.

2.1.3. Variranje *a/e*

Vokalsku alternaciju *a/e* u našim izvorima bilježimo kod pridjeva sa završecima *-elan/-alan*, te pri odabiru likova *jamčiti/jemčiti*, *jamstvenik/jemstvenik*, *jamstvo/jemstvo* i *prijem/prijam*.

2.1.3.1. Pridjevi latinskoga porijekla sa završetkom *-alis* dobili su različitu adaptaciju u evropskim jezicima, pa je npr. *actualis* u francuskom i njemačkom jeziku dobio likove *actuel* i *aktuell*. Tako se na našem području uz izvorni lik sa završetkom *-alan* javio i lik na *-elan*: *aktualan* i *aktuelan*, *virtualan* i *virtuelan* itd.

U bosanskom jezičkom standardu dubleti su *aktualan/aktuelan* i *vizualan/vizuelan* (Halilović 1996: 158, 590; Čedić i dr. 2007: 5, 1220; Halilović/Palić/Šehović 2010: 11, 1440), dok *manuelno* ima prednost nad likom *manualno* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 628), u srpskom standardu višestrukosti su *aktuelan* i *aktualan* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 170), *vizuelan* (*vizualan*) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 147), a hrvatski standard prihvata samo likove na *-alan*: *aktualan*, *manualan*, *vizualan* (Babić/Finka/Moguš 2004: 154, 279, 467; Anić/Silić 2001: 224, 458, 872).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., odnosno da svaka sezona ima svoje <u>aktuelne</u> viruse,... (Izvor 41b, str. 23)	..., odnosno da svaka sezona ima svoje <u>aktuelne</u> viruse,... (Izvor 41h, str. 17)	..., odnosno da svaka sezona ima svoje <u>aktuelne</u> viruse,... (Izvor 41s, str. 20)
Angažirani u Centru za brojanje ne smiju biti kandidati političkih subjekata na kandidatskim listama za <u>aktuelne</u> izbore. (Izvor 42b, str. 226)	Angažirani u Centru za prebrojavanje ne smiju biti kandidati političkih subjekata na kandidatskim listama za <u>aktuelne</u> izbore. (Izvor 42h, str. 238)	Angažovani u Centru za brojanje ne smiju biti kandidati političkih subjekata na kandidatskim listama za <u>aktuelne</u> izbore. (Izvor 42s, str. 214)
..., a koje su privremeno određene za koordiniranje odgovora na <u>aktuelnu</u> ili moguću hitnu akciju; (...) (Izvor 35b, str. 886)	..., a koje su privremeno određene za koordiniranje odgovora na <u>aktuelnu</u> ili moguću žurnu akciju; (...) (Izvor 35h, str. 906)	..., a koje su privremeno određene za koordiniranje odgovora na <u>aktuelnu</u> ili moguću hitnu akciju; (...) (Izvor 35s, str. 865)
..., osnivanje biblioteke suda i redovno popunjavanje <u>aktuelnom</u> stručnom literaturom, (...) (Izvor 37b, str. 91)	..., osnivanje knjižnice suda i njezino redovito popunjavanje <u>aktuelnom</u> stručnom literaturom; (...) (Izvor 37h, str. 177)	..., osnivanje biblioteke suda i redovno popunjavanje <u>aktuelnom</u> stručnom literaturom, (...) (Izvor 37s, str. 3)
Do uvođenja CMS-a, sudovi vode <u>manuelno</u> upisnike i imenike, na način utvrđen ovim Pravilnikom. (Izvor 37b, str. 98)	Do uvođenja CMS-a sudovi <u>manuelno</u> vode upisnike i imenike, na način utvrđen ovim Pravilnikom. (Izvor 37h, str. 184)	Do uvođenja CMS-a, sudovi vode <u>manuelno</u> upisnike i imenike, na način utvrđen ovim Pravilnikom. (Izvor 37s, str. 10)
(...) d) adekvatnost i karakteristike <u>vizuelnih</u> ili <u>nevizuelnih</u> zemaljskih sredstava; (...) (Izvor 40b, str. 57)	(...) d) adekvatnost i karakteristike <u>vizuelnih</u> ili <u>nevizuelnih</u> zemaljskih sredstava; (...) (Izvor 40h, str. 44)	(...) g) adekvatnost i karakteristike <u>vizuelnih</u> ili <u>nevizuelnih</u> zemaljskih sredstava; (...) (Izvor 40s, str. 50)
(...) rukovodilac Sektora za <u>audiovizuelne</u> usluge i međunarodnu saradnju u emitovanju 40%, šef Odsjeka za <u>audiovizuelne</u> usluge 30%, viši stručni saradnik za <u>audiovizuelne</u> usluge 30%,... (Izvor 38b, str. 48)	(...) rukovoditelj Sektora za <u>audiovizualne</u> usluge i međunarodnu suradnju u emitiranju 40%, šef Odsjeka za <u>audiovizualne</u> usluge 30%, viši stručni saradnik za <u>audiovizualne</u> usluge 30%,... (Izvor 38h, str. 50)	(...) rukovodilac Sektora za <u>audiovizuelne</u> usluge i međunarodnu saradnju u emitovanju 40%, šef Odsjeka za <u>audiovizuelne</u> usluge 30%, viši stručni saradnik za <u>audiovizuelne</u> usluge 30%,... (Izvor 38s, str. 46)

Izvori sadrže likove *aktualan* i *aktuelan*, *vizualan* i *vizuelan*, *manualno* i *manuelno*, uz razliku u distribuciji s obzirom na jezičku varijantu. Likovi sa završetkom *-elan* koriste se u izvorima na bosanskom i srpskom jeziku, likovi i na *-alan* i na *-elan* u verzijama na hrvatskom.

Premda norme bosanskog i srpskog jezika nude dubletna rješenja, u izvorima se ne koriste oba lika, nego samo oni sa završetkom *-elan*. U hrvatskom standardu normirani su jedino likovi na *-alan*, ali se u izvorima na hrvatskome javljaju i likovi na *-elan*.

2.1.3.2. U bosanskom standardu dubleti su *jamstvo/jemstvo*, *jamčiti/jemčiti* (Halilović 1996: 282; Halilović/Palić/Šehović 2010: 456, 469; Čedić i dr. 2007: 256²³). U normativnim priručnicima srpskog jezika nalazimo različite odnose prema ovoj pojavi, pa su likovi *jemstvo*, *jemčiti* običniji od *jamstvo*, *jamčiti* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 220-221) ili su ravnopravni (Ivić i dr. 2011: 254-255²⁴). Norma hrvatskog jezika prihvata likove sa *a* (Babić/Finka/Moguš 2004: 256; Anić/Silić 2001: 399; Babić/Moguš 2011: 223). Miletić, pišući o promjenama u hrvatskom kaznenopravnom nazivlju koje je nastupilo u monarhističkoj Jugoslaviji (Kraljevina SHS) i “svojevrsnom nasilju nad hrvatskim pravnim nazivljem”, navodi da je tada preko noći, pored ostalog, i *jamčevina* postala *jemstvo* (Miletić 2003: 409).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ako tekst prevoda ima dvije ili više stranica, stranice moraju biti označene rednim brojevima i ovjerene u desnom donjem uglu potpisom i pečatom sudskog tumača i prošivene <u>jemstvenikom</u>,...</i> (Izvor 148b, str. 4468)	<i>Ako tekst prijevoda ima dvije ili više stranica, stranice moraju biti označene rednim brojevima i ovjerene u desnom donjem kutu potpisom i pečatom sudskog tumača i prošivene <u>jemstvenikom</u>,...</i> (Izvor 148h, str. 4471)	<i>Ako tekst prevoda ima dvije ili više stranica, stranice moraju biti označene rednim brojevima i ovjerene u desnom donjem uglu potpisom i pečatom sudskog tumača i prošivene <u>jemstvenikom</u>,...</i> (Izvor 148s, str. 4473)

²³ *Jemstvo* i *jamstvo* navedeni su kao ravnopravni, lik *jemčiti* nema upisan uz *jamčiti*, niti postoji zasebna odrednica *jemčiti*; no, uz srodno *jamac* ima *jemac*.

²⁴ Isti je stav iskazan i u izdanju iz 1991. (Ivić i dr. 1991: 230).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>Oni <u>jamče</u> isto tako da stvari stavljene u njegov dio nemaju skrivenih nedostataka.</p> <p>(2) Nasljednici <u>jamče</u> da potraživanje ostavioca stavljeno u dio jednog nasljednika postoji...</p> <p>(3) Obaveze <u>jamstva</u> za postojanje i naplativost potraživanja traje tri godine...</p> <p>(4) U svim slučajevima <u>jamstva</u> po odredbama prethodnih stavova svaki nasljednik <u>jamči</u> i duguje naknadu srazmjerno svom nasljednom dijelu.</p> <p>(Izvor 170b, str. 15)</p>	<p>Oni <u>jamče</u> isto tako da stvari stavljene u njegov dio nemaju skrivenih nedostataka.</p> <p>(2) Nasljednici <u>jamče</u> da potraživanje ostavitelja stavljeno u dio jednog nasljednika postoji...</p> <p>(3) Obaveze <u>jamstva</u> za postojanje i naplativost potraživanja traje tri godine...</p> <p>(4) U svim slučajevima <u>jamstva</u> po odredbama prethodnih stavova svaki nasljednik <u>jamči</u> i duguje naknadu srazmjerno svom nasljednom dijelu.</p> <p>(Izvor 170h, str. 15)</p>	<p>Oni <u>jamče</u> isto tako da stvari stavljene u njegov dio nemaju skrivenih nedostataka.</p> <p>(2) Nasljednici <u>jemče</u> da potraživanje ostavioca stavljeno u dio jednog nasljednika postoji...</p> <p>(3) Obaveze <u>jemstva</u> za postojanje i naplativost potraživanja traje tri godine...</p> <p>(4) U svim slučajevima <u>jemstva</u> po odredbama prethodnih stavova svaki nasljednik <u>jemči</u> i duguje naknadu srazmjerno svom nasljednom dijelu.</p> <p>(Izvor 170s, str. 15)</p>
<p>5. <u>Jamstvo</u></p> <p>Član 192.</p> <p>Uvjeti za određivanje <u>jamstva</u></p> <p>(...)</p> <p>Član 193.</p> <p>Sadržaj <u>jamstva</u></p> <p>(1) <u>Jamstvo</u> uvijek glasi na novčani iznos...</p> <p>(Izvor 177b, str. 24)</p>	<p>5. <u>Jamstvo</u></p> <p>Članak 192.</p> <p>Uvjeti za određivanje <u>jamstva</u></p> <p>(...)</p> <p>Članak 193.</p> <p>Sadržaj <u>jamstva</u></p> <p>(1) <u>Jamstvo</u> uvijek glasi na novčani iznos...</p> <p>(Izvor 177h, str. 24)</p>	<p>5. <u>Jemstvo</u></p> <p>Član 192.</p> <p>Uslovi za određivanje <u>jemstva</u></p> <p>(...)</p> <p>Član 193.</p> <p>Sadržaj <u>jemstva</u></p> <p>(1) <u>Jemstvo</u> uvijek glasi na novčani iznos...</p> <p>(Izvor 177s, str. 24)</p>

Likovi jamstvo i jamčiti upotrebljavaju se u izvorima na bosanskom i hrvatskom jeziku, likovi jemstvo i jemčiti/jamčiti na srpskom (istina, likovi sa *a* u izvorima na srpskom javljaju se sporadično).

Dakle, ovi primjeri u skladu su s normativima bosanskog i hrvatskog jezika, a različite preporuke iz pravopisa i priručnika srpskog jezika našle su svoje odjeke i u našim izvorima, te su svi likovi usklađeni s normom. Međutim, izdvajamo lik jemstvenik, koji se koristi u svim verzijama. U navedenoj literaturi nigdje se ne tumači ova izvedenica, koja označava trobojni konac/kanap za uvezivanje i zaključivanje poslovnih knjiga, ali bi u skladu sa svim ostalim izvedenicama i ovaj lik u hrvatskom jeziku glasio jamstvenik, a ne jemstvenik, kako se upotrebljava u izvoru. Tako je ovaj lik jednak u svim verzijama ovog izvora.

2.1.3.3. U bosanskom jeziku normirano je *prijem* (Halilović 1996: 450; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1038; Čedić i dr. 2007: 854), kao i u srpskom (Ivić i dr. 2011: 182²⁵; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1040). U hrvatskim pravopisima preferira se lik *prijam* (bolja je riječ nego *prijem*) (Babić/Finka/Moguš 2004: 367; Babić/Moguš 2011: 334) ili su navedena oba lika, bez bilo kakvih napomena (Anić/Silić 2001: 674-675). U *Jezičnom savjetniku s gramatikom* preporučuje se umjesto ruskog *prijem* – *primanje*, *primitak*, *prijam* (Barac-Grum i dr. 1971: 226); tako je Jonke, pozivajući se na pravilo koje je još Maretić postavio da se ne upotrebljavaju tuđe riječi ako umjesto njih postoje dobre domaće zamjene, *prijem* ocjenjivao kao nepotrebnu tuđicu iz ruskog jezika umjesto koje se mogu koristiti *primanje* i *primitak* (Jonke 1958: 2-3). Iako, dakle, hrvatski jezikoslovci nude i *primanje* ili *primitak*, koristi se i *prijam*, što je vidljivo i u našim izvorima.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Predsjedavajući Doma naroda dužan je sazvati sjednicu Doma naroda u roku kraćem od 14 dana po prijemu pisanog prijedloga 2/3 delegata jednog od klubova naroda, o pitanjima koja oni smatraju izuzetno značajnim.</i> (Izvor 139b, str. 1117)	<i>Predsjedatelj Doma naroda dužan je sazvati sjednicu Doma naroda u roku kraćem od 14 dana po prijemu pisanog prijedloga 2/3 izaslanika jednog od klubova naroda, o pitanjima koja oni smatraju iznimno značajnim.</i> (Izvor 139h, str. 1138)	<i>Predsjedavajući Doma naroda je dužan da sazove sjednicu Doma naroda u roku kraćem od 14 dana po prijemu pisanog prijedloga 2/3 delegata jednog od klubova naroda, o pitanjima koja oni smatraju izuzetno značajnim.</i> (Izvor 139s, str. 1158)
<i>Predsjedavajući Doma naroda na prvoj narednoj sjednici Doma naroda od dana prijema obavještenja iz člana 148. ovog poslovnika obavještava delegate o razlozima nepotpisivanja zakona ili drugog akta od predsjednika Federacije.</i> (Izvor 139b, str. 1122)	<i>Predsjedatelj Doma naroda na prvoj narednoj sjednici Doma naroda od dana prijama obavještenja iz članka 148. ovoga poslovnika obavještava izaslanike o razlozima nepotpisivanja zakona ili drugog akta od predsjednika Federacije.</i> (Izvor 139h, str. 1142)	<i>Predsjedavajući Doma naroda na prvoj narednoj sjednici Doma naroda od dana prijema obavještenja iz člana 148. ovog poslovnika obavještava delegate o razlozima nepotpisivanja zakona ili drugog akta od predsjednika Federacije.</i> (Izvor 139s, str. 1163)

²⁵ Ovaj lik koristi Klajn kada piše o kalkovima iz ruskog (i češkog) jezika koje smo dobili u 19. vijeku.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Primalac će na dostavnici sam naznačiti dan <u>prijema</u> pismena. (2) Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan <u>prijema</u>...</i> (Izvor 177b, str. 10)	<i>Primateelj će na dostavnici sam naznačiti dan <u>prijama</u> pismena. (2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan <u>prijama</u>...</i> (Izvor 177h, str. 10)	<i>Primalac će na dostavnici sam naznačiti dan <u>prijema</u> pismena. (2) Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan <u>prijema</u>...</i> (Izvor 177s, str. 10)

Lik *prijem* upotrebljava se u verzijama na bosanskom i srpskom, lik *prijam* na hrvatskom i ovakva je upotreba usklađena s normama ovih jezika.

2.1.4. Variranje o/u

Vokalsku alternaciju o/u pronalazimo u likovima *koverta/kuverta*.

Pravopis bosanskoga jezika nudi dvostrukosti, i na fonološkom i morfološkom nivou, pa je *koverat/koverta* i *kuverat/kuverta* (Halilović 1996: 301, 309). U *Rječniku bosanskoga jezika* promijenjen je pristup i to morfološki: prihvaćen je ženski rod s mogućom alternacijom o/u – *koverta* i *kuverta* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 542, 575). I oba roda i oba lika našla su svoje mjesto u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 314, 332). Višestrukosti i u rodu i u pogledu alternacije o/u – *koverat* i *koverta*, *kuverat* i *kuverta* prisutne su u srpskom jeziku (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 227; Ivić i dr. 2011: 258²⁶). Samo je lik *kuverta* upisan u hrvatskim pravopisima (Babić/Finka/Moguš 2004: 270; Babić/Moguš 2011: 240), dok Anić i uz *koverta* i uz *kuverta* stavlja etiketu *razg.* te pojašnjava da je to omotnica (za pismo) (Anić 2006: 624, 660)²⁷.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Prijevoznik dokumentaciju iz stava (1) ovog člana dostavlja u zapečaćenoj <u>koverti</u>...</i> (Izvor 138b, str. 83)	<i>Dokumentaciju iz stavka (1) ovog članka prijevoznik dostavlja u zapečaćenoj <u>kuverti</u>...</i> (Izvor 138h, str. 69)	<i>Prijevoznik dokumentaciju iz stava (1) ovog člana dostavlja u zapečaćenoj <u>koverti</u>...</i> (Izvor 138s, str. 76)

²⁶ Na isti način posmatrane su pojave u starijem izdanju (Ivić i dr. 1991: 234).

²⁷ I uz jedan i drugi lik upisano je francusko porijeklo, a znajući da hrvatska norma prednost daje domaćim riječima nad stranim, jasno je zašto im je pripisana etiketa *razg.*

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Početak rada Centra za brojanje <u>koverte</u> s glasačkim listićima za glasanje izvan BiH (u daljnjem tekstu: glasanje putem pošte), pristigle iz inozemstva u poštanski pretinac Centralne izborne komisije BiH, i <u>koverte</u> iz stava (1) ovog člana transportuju se u Centar za brojanje radi provjere prava glasa.	Početak rada Centra za prebrojavanje <u>kuverte</u> s glasačkim listićima za glasanje izvan BiH (u daljnjem tekstu: glasovanje putem pošte) pristigle iz inozemstva u poštanski pretinac Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i <u>kuverte</u> iz stavka (1) ovog članka se transportiraju u Centar za prebrojavanje radi provjere prava glasa.	Početak rada Centra za brojanje <u>koverte</u> sa glasačkim listićima za glasanje izvan BiH (u daljnjem tekstu: glasanje putem pošte) pristigle iz inostranstva u poštanski pretinac Centralne izborne komisije BiH i <u>koverte</u> iz stava (1) ovog člana transportuju se u Centar za brojanje radi provjere prava glasa.
(Izvor 42b, str. 228)	(Izvor 42h, str. 240)	(Izvor 42s, str. 216)

Lik koji se javlja u sve tri verzije izvora jeste lik *koverta*, dok lik *sa u* pronalazimo u hrvatskoj verziji izvora.

S obzirom na to da su norme bosanskog i srpskog jezika i ovdje proglasile dubletna rješenja, upotreba je usklađena s normama (i upotreba lika *sa u* bila bi prihvatljiva), a u verzijama na hrvatskom susrećemo uz lik *sa u* opet i lik *sa o*, koji nije standardiziran u hrvatskom jeziku.

2.2. Nepostojano *a*

2.2.1. Grupa *-kt*

2.2.1.1. *Projekt/projekat*

U *Pravopisu bosanskoga jezika* upisan je samo lik bez nepostojanog *a* – *projekt* (Halilović 1996: 460), istom je liku prednost data i u *Rječniku bosanskoga jezika*, mada su oba lika prihvaćena (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1065), a u drugom su rječniku to ravnopravni članovi (Čedić i dr. 2007: 905). Dubletno je rješenje u srpskom standardu: *projekat* i *projekt* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 282), *projekt* i *projekat* (Ivić i dr. 2011: 292), *projek(a)t* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1063). Lik s nepostojanim *a* nije normativno valjan u hrvatskom jeziku, pa se samo lik *projekt* navodi u normativnoj literaturi (Anić/Silić 2001: 694; Babić i dr. 2007: 309).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o kreditu za razvoj (Hitni <u>projekat</u> pilot kredita) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 6b, str. 460)	<i>Daje se suglasnost na ratificiranje Sporazuma o kreditu za razvoj (Hitni <u>projekat</u> pilot kredita) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 6h, str. 460)	<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o kreditu (Hitni <u>projekat</u> pilot kredita) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 6s, str. 460)
<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o kreditu za razvoj privremenog fonda (<u>Projekt</u> šumarstva) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 7b, str. 460)	<i>Daje se suglasnost na ratificiranje Sporazuma o kreditu za razvoj privremenog fonda (<u>Projekt</u> šumarstva) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 7h, str. 460)	<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o kreditu za razvoj privremenog fonda (<u>Projekat</u> šumarstva) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 7s, str. 460)
<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o razvojnem kreditu (Drugi <u>projekt</u> za obnovu energetskog sektora) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 5b, str. 460)	<i>Daje se suglasnost na ratificiranje Sporazuma o razvojnem kreditu (Drugi <u>projekt</u> za obnovu energetskog sektora) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 5h, str. 460)	<i>Daje se saglasnost na ratifikaciju Sporazuma o razvojnem kreditu (Drugi <u>projekat</u> za obnovu energetskog sektora) između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj.</i> (Izvor 5s, str. 260)
<i>Ovaj <u>projekat</u> je urađen u partnerstvu sa Centrom za socijalni rad, Jajce, Fondacijom lokalne demokratije, Sarajevo,...</i> (Izvor 50b, str. 51)	<i>Ovaj <u>projekt</u> je urađen u partnerstvu sa Centrom za socijalni rad, Jajce, Zakladom lokalne demokratije, Sarajevo,...</i> (Izvor 50h, str. 24)	<i>Ovaj <u>projekat</u> je urađen u partnerstvu sa Centrom za socijalni rad, Jajce, Fondacijom lokalne demokratije, Sarajevo,...</i> (Izvor 50s, str. 38)
<i>Omladinska udruženja, dva ili više njih, u slučaju da zajednički predlažu <u>projekat</u> za mlade organu vlasti na bilo kom nivou, obavezni su projektom urediti podjelu međusobne odgovornosti.</i> (Izvor 165b, str. 5)	<i>Omladinske udruge, dvije ili više njih, u slučaju da zajednički predlažu <u>projekt</u> za mlade tijelu vlasti na bilo kojoj razini, obvezne su projektom urediti podjelu međusobne odgovornosti.</i> (Izvor 165h, str. 10)	<i>Omladinska udruženja, dva ili više njih, u slučaju da zajednički predlažu <u>projekat</u> za mlade organu vlasti na bilo kom nivou, obavezni su projektom urediti podjelu međusobne odgovornosti.</i> (Izvor 165s, str. 15)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Projektni zadatak, <u>projekat</u> DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141b, str. 3249)	<i>Projektni zadatak, <u>projekt</u> DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141h, str. 3226)	<i>Projektni zadatak, <u>projekat</u> DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141s, str. 3237)

Finalna skupina s nepostojanim *a* u liku *projekat* može se naći u sve tri jezičke verzije izvora. Lik s finalnom skupinom *-kt* nalazi se u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku.

U tekstovima na bosanskom jeziku koriste se, dakle, oba lika, iako je u normi prednost data liku bez nepostojanog *a* (no, prihvaćen je i drugi). I u verzijama na hrvatskom jeziku nalaze se likovi i s razbijenom krajnjom suglasničkom skupinom *-kt* nepostojanim *a* i likovi bez nepostojanog *a*, premda je norma jasna u prihvatanju samo lika s finalnim *-kt*. Od višestrukosti koje norma nudi (*projek/a/t*) u tekstovima na srpskom jeziku nalazimo uvijek lik s nepostojanim *a*.

2.2.1.2. *Objekt/objekat*

Ništa drugačije norme ne tretiraju ni ove likove, pa je u bosanskom standardu dublet *objekat/objekt* i *objekt/objekat* (Halilović 1996: 141, 368), *objek(a)t* (Čedić i dr. 2007: 509) ili su oba lika prihvaćena, a prednost data liku bez *a* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 785), u srpskom je to također dublet (*objekat* i *objekt* – Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 257; *objekt* i *objekat* – Ivić i dr. 2011: 3276; no, izdvojiti ćemo *objekat* – *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 847), dok hrvatska norma ima jedinstven stav za ove krajnje skupine u riječima stranoga porijekla i prihvata samo lik *objekt* (Babić/Finka/Moguš 2004: 308; Anić/Silić 2001: 532; Babić i dr. 2007: 309).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i><u>Objekat</u> ili <u>objekti</u> traganja (Search Object or Search Objects) - letjelica koja je nestala ili je u opasnosti, ili preživjeli, ili dokazi na koje se traganje odnosi; (...)</i> (Izvor 35b, str. 886)	<i><u>Objekat</u> ili <u>objekti</u> potrage (Search Object or Search Objects) - letjelica koja je nestala ili je u opasnosti ili preživjeli ili dokazi na koje se potraga odnosi; (...)</i> (Izvor 35h, str. 906)	<i><u>Objekat</u> ili <u>objekti</u> traganja (Search Object or Search Objects) - letjelica koja je nestala ili je u opasnosti ili preživjeli ili dokazi na koje se traganje odnosi; (...)</i> (Izvor 35s, str. 865)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) (a) <i>dobivena informacija da <u>objekat</u> traganja nije više u opasnosti, (...)</i> (Izvor 35b, str. 892)	(...) (a) <i>dobijena informacija da <u>objekat</u> potrage nije više u opasnosti, (...)</i> (Izvor 35h, str. 912)	(...) (a) <i>dobijena informacija da <u>objekat</u> traganja nije više u opasnosti, (...)</i> (Izvor 35s, str. 872)
<i>...da plaćaju naknade u budžet općine ili grada na čijem je području izgrađen hidroakumulacioni <u>objekt</u>.</i> (Izvor 47b, str. 481)	<i>...da plaćaju naknade u proračun općine ili grada na čijem je području izgrađen hidroakumulacijski <u>objekt</u>.</i> (Izvor 47h, str. 484)	<i>...da plaćaju naknade u budžet opštine ili grada na čijem je području izgrađen hidroakumulacioni <u>objekat</u>.</i> (Izvor 47s, str. 478)
(...) - <i><u>objekat</u> će zadržati prvobitnu namjenu - kuća za stanovanje; (...)</i> (Izvor 25b, str. 1868)	(...) - <i><u>objekt</u> će zadržati prvobitnu namjenu - kuća za stanovanje; (...)</i> (Izvor 25h, str. 1869)	(...) - <i><u>objekat</u> će zadržati prvobitnu namjenu - kuća za stanovanje; (...)</i> (Izvor 25s, str. 1867)
<i>”Prostorni <u>objekat</u>” je <u>objekat</u> koji se koristi za predstavljanje prostornih karakteristika određenog pojma (eng. feature).</i> (Izvor 141b, str. 3247)	<i>”Prostorni <u>objekt</u>” je <u>objekt</u> koji se koristi za predstavljanje prostornih karakteristika određenog pojma (eng. feature).</i> (Izvor 141h, str. 3224)	<i>”Prostorni <u>objekat</u>” je <u>objekat</u> koji se koristi za predstavljanje prostornih karakteristika određenog pojma (eng. feature).</i> (Izvor 141s, str. 3235)

Identično stanje u upotrebi kao u prethodnom primjeru (*projekt/projekat*) registriramo i u ovom slučaju: lik *objekat* nalazi se u sve tri verzije tekstova, finalne skupine *-kt* i *-kat* imaju verzije na bosanskom i hrvatskom jeziku (*objekt* i *objekat*), skupinu *-kat* verzije na srpskom (*objekat*).

I opet je isti odnos norme i upotrebe likova *objekt* i *objekat* kao u slučaju *projekt* i *projekat*: norma bosanskoga dopušta dublet (no, prednost je na strani lika bez nepostojanog *a*) i u tekstovima se koriste oba lika; hrvatska je norma prihvatila lik *objekt*, a u tekstovima se nalaze oba lika, te je lik *objekat* normativno neprihvatljiv; srpska norma nudi pretežno dublet, no upotrebljava se lik s nepostojanim *a*.

2.2.1.3. *Subjekt/subjekat*

Normativno nema promjena u odnosu na prethodne primjere: u bosanskoj je dublet *subjekat/subjekt* i *subjekt/subjekat* (Halilović 1996: 141, 256), *subjek(a)t* (Čedić i dr. 2007: 1083) ili su oba lika prihvaćena s prednošću na strani lika bez *a* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1262), kao i u srpskoj (*subjekat* i *subjekt* – Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 301; *subjekt* i *subjekat* – Ivić i dr. 2011: 305; *subjek(a)t* – Rečnik srpskoga jezika 2007: 1282), a za

hrvatsku normu ponovit ćemo još jednom stav o prihvatanju samo finalne skupine *-kt* u riječima stranoga porijekla i prihvatanju lika *subjekt* (Babić/Finka/Moguš 2004: 421; Anić/Silić 2001: 794; Babić i dr. 2007: 309).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Lice (...) može podnijeti zahtjev za registraciju za PDV-a za svaki zasebni poslovni subjekt pod uvjetom da se knjigovodstvo vodi odvojeno za svaki poslovni subjekt, tako da omogućava jasan pregled poslovanja poslovnog subjekta, što obezbjeđuje ispunjavanje poreznih obaveza.</i> (Izvor 53b, str. 3350)	<i>Osoba (...) može podnijeti zahtjev za registraciju za PDV za svaki zasebni poslovni subjekt pod uvjetom da se knjigovodstvo vodi odvojeno za svaki poslovni subjekt, tako da omogućava jasan pregled poslovanja poslovnog subjekta, što osigurava ispunjavanje poreznih obveza.</i> (Izvor 53h, str. 3363)	<i>Lice (...) može podnijeti zahtjev za registraciju za PDV za svaki zasebni poslovni subjekt pod uslovom da se knjigovodstvo vodi odvojeno za svaki poslovni subjekt, tako da omogućava jasan pregled poslovanja poslovnog subjekta, što obezbjeđuje ispunjavanje poreznih obaveza.</i> (Izvor 53s, str. 3337/3338)
<i>Po isteku navedenog roka i s obzirom da nijedan politički subjekt nije podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića,...</i> (Izvor 55b, str. 93)	<i>Po isteku navedenog roka i s obzirom da nijedan politički subjekt nije podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića,...</i> (Izvor 55h, str. 92)	<i>Po isteku navedenog roka i s obzirom da nijedan politički subjekt nije podnio zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića,...</i> (Izvor 55s, str. 93)
<i>S obzirom da podnosilac zahtjeva nije subjekt koji, prema članu VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom u okviru njegove nadležnosti iz navedenog člana,...</i> (Izvor 52b, str. 1001)	<i>Obzirom da podnositelj zahtjeva nije subjekt koji, prema članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, može pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom u okviru njegove nadležnosti iz navedenog članka,...</i> (Izvor 52h, str. 1001)	<i>S obzirom da podnosilac zahtjeva nije subjekat koji, shodno članu VI/3 a) Ustava Bosne i Hercegovine, može da pokrene postupak pred Ustavnim sudom u okviru njegove nadležnosti iz navedenog člana,...</i> (Izvor 52s, str. 1001)
<i>Na pomenutu Obavijest, privredni subjekt Energoinvest maziva d.o.o. Sarajevo, Banjalučka 12. je dostavio primjedbe na predmetnu Prijavu.</i> (Izvor 150b, str. 463)	<i>Na pomenutu Obavijest, gospodarski subjekt Energoinvest maziva d.o.o. Sarajevo, Banjalučka 12. je dostavio primjedbe na predmetnu Prijavu.</i> (Izvor 150h, str. 468)	<i>Na pomenuto Obavještenje, privredni subjekat Energoinvest maziva d.o.o. Sarajevo, Banjalučka 12. je dostavio primjedbe na predmetnu Prijavu.</i> (Izvor 150s, str. 472)

U izvorima u sve tri verzije može se naći grupa *-kt*, a grupa s nepostojanim *a* u verzijama na srpskom jeziku. Nešto je drugačija upotreba likova *subjekt/subjekat* od likova *projekt/projekat* i *objekt/objekat*. Ovaj se put u tekstovima na bosanskome ne iskorištava mogućnost izbora i koristi se samo jedan lik – *subjekt* (tako se u prethodna dva slučaja radilo u verzijama na srpskome); konačno se i upotreba lika *subjekt* u tekstovima na hrvatskome podudarila sa svojom normom; sada se u tekstovima na srpskome pojavljuju normativno dopuštena oba lika (to se činilo na bosanskome pri korištenju primjera *projekt/projekat* i *objekt/objekat*).

2.2.2. Grupa *-nt*

2.2.2.1. Dokument/dokumenat

Bez nepostojanog *a* ovaj lik bilježi *Pravopis bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 211) i *Rječnik bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 210); *dokumen(a)t* je upisano u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 110). Općenito se u hrvatskoj normi likovi koji imaju nepostojano *a* u ovim sekvencama obilježavaju kao likovi s ekspresivnom funkcijom ili kao zastarjeli: “Posuđenice koje završavaju na skupine *kt*, *nt*, *pt*, *rt* mogu imati proširenu osnovu, ali obično nemaju, likovi su s njom zastarjeli, npr. *objekt* i *objekat*, *akcent* i *akcenat*, *koncept* i *koncepat*, *koncert* i *koncerat*” (Barić i dr. 1997: 106) i uz njih se nepostojano *a* veže samo u G mn. (Babić i dr. 2007: 309). Srpska norma i ovdje prihvata dublet: *dokumenat* i *dokument* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 96, 201), *dokumen(a)t* (Ivić i dr. 2011: 122, 241; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 301).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Svaki <u>dokument</u> koji politička stranka, koalicija, ili lista nezavisnih kandidata podnese Izornoj komisiji BiH ili njenom Sekretarijatu smatrat će se valjanim samo ako je... (Izvor 43b, str. 330)	Svaki <u>dokument</u> koji politička stranka, koalicija, ili lista neovisnih kandidata podnese Izbornom povjerenstvu BiH ili njenom Tajništvu smatrat će se valjanim samo ako je... (Izvor 43h, str. 330)	Svaki <u>dokument</u> koji politička stranka, koalicija, ili lista nezavisnih kandidata podnese Izornoj komisiji BiH ili njenom Sekretarijatu smatraće se valjanim samo ako je... (Izvor 43s, str. 330)
(...) c) <u>dokument</u> koji dokazuje da je osoba vlasnik bankovnog računa. (Izvor 22b, str. 10166)	(...) c) <u>dokument</u> koji dokazuje da je osoba vlasnik bankovnog računa. (Izvor 22h, str. 10226)	(...) c) <u>dokument</u> koji dokazuje da je lice vlasnik bankovnog računa. (Izvor 22s, str. 10104)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>a) posjeduje važeći pasoš ili drugi identifikacioni dokument koji BiH priznaje kao validan za prelazak državne granice BiH;</i> (...) (Izvor 23b, str. 7)	(...) <i>a) posjeduje važeću putovnicu ili drugi identifikacijski dokument koji BiH priznaje kao validan za prelazak državne granice BiH;</i> (...) (Izvor 23h, str. 11)	(...) <i>a) posjeduje važeći pasoš ili drugi identifikacioni dokument koji BiH priznaje kao validan za prelazak državne granice BiH;</i> (...) (Izvor 23s, str. 3)
..., <i>posmatrač mora pokazati lični identifikacijski dokument</i> službeniku izborne komisije,... Službenik će provjeriti posmatračev identifikacijski dokument s fotografijom,... Službenik će zadržati identifikacijski dokument. (Izvor 44b, str. 333)	..., <i>promatrač mora pokazati osobni identifikacijski dokument</i> djelatniku izbornoga povjerenstva,... Djelatnik će provjeriti promatračev identifikacijski dokument s fotografijom,... Djelatnik će zadržati identifikacijski dokument. (Izvor 44h, str. 333)	..., <i>posmatrač mora da pokaže lični identifikacioni dokumenat</i> službeniku izborne komisije,... Službenik će da provjeri posmatračev identifikacioni dokumenat s fotografijom,... Službenik će da zadrži identifikacioni dokumenat. (Izvor 44s, str. 333)
<i>Način prikaza pojedinih topografskih znakova dat je u okviru dokumenta Digitalni geodetski plan - Digitalni topografski ključ (u daljem tekstu: DTK dokument).</i> (Izvor 141b, 3248)	<i>Način prikaza pojedinih topografskih znakova dat je u okviru dokumenta Digitalni geodetski plan - Digitalni topografski ključ (u daljnjem tekstu: DTK dokument).</i> (Izvor 141h, str. 3225)	<i>Način prikaza pojedinih topografskih znakova dat je u okviru dokumenta Digitalni geodetski plan - Digitalni topografski ključ (u daljem tekstu: DTK dokument).</i> (Izvor 141s, str. 3236)

Likovi imenice m. r. stranoga porijekla *dokument*, s krajnjom skupinom *-nt*, mogu se naći u sve tri jezičke verzije izvora, likovi s nepostojanim *a* u verzijama na srpskom jeziku.

Različiti su, dakle, pristupi u prihvatanju ovih likova u bosanskom standardnom jeziku (s jedne strane, prihvaćen je samo lik *dokument*, s druge strane, oba lika), a u tekstovima nalazimo lik bez nepostojanog *a*. *Dokument* jeste lik iz tekstova na hrvatskom jeziku, koji je i norma prihvatila. U skladu s normom srpskog jezika u tekstovima na ovom jeziku pojavljuju se oba lika.

U poređenju s grupama *-kt* i prikazanim primjerima upotreba grupe *-nt* u primjeru *dokument/dokumenat* podudara se s primjerom *subjekt/subjektat*: *subjekt* i *dokument* u verzijama na bosanskom i hrvatskom, *subjekt* i *subjekat* kao i *dokument* i *dokumenat* u verzijama na srpskom jeziku.

2.2.2.2. Procent/procenat

Norme imaju identičan pristup u prihvatanju likova *procent* i *procenat* kao pri standardiziranju likova *dokument* i *dokumenat*: u bosanskom jeziku – *procent* je u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 457), oba su lika prihvaćena, ali liku bez nepostojanog *a* daje se prednost (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1058) ili je prihvaćen dublet *procen(a)t* (Čedić i dr. 2007: 893); u hrvatskom jeziku, ako se upotrebljava strana riječ pored zamjene *postotak*, samo je *procent* (Babić/Finka/Moguš 2004: 372); u srpskom je jeziku to opet dublet: *procenat* i *procent* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 282), *procent* i *procenat* (Ivić i dr. 2011: 293), *procen(a)t* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1083).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>Procenat</i> učešća izvoza u ukupnoj proizvodnji; (...) (Izvor 57b, str. 67)	(...) <i>Procenat</i> učešća izvoza u ukupnoj proizvodnji; (...) (Izvor 57h, str. 76)	(...) <i>Procenat</i> učešća izvoza u ukupnoj proizvodnji; (...) (Izvor 57s, str. 85)
Dalje je navedeno da, s obzirom da je apelantov ukupni <i>procent</i> tjelesne invalidnosti ispod 60%, apelant ne ispunjava uvjete za stjecanje statusa civilne žrtve rata... (Izvor 48b, str. 197)	Dalje je navedeno da, obzirom da je apelantov ukupni <i>procent</i> tjelesne invalidnosti ispod 60%, apelant ne ispunjava uvjete za stjecanje statusa civilne žrtve rata... (Izvor 48h, str. 199/200)	Dalje je navedeno da, s obzirom da je apelantov ukupni <i>procenat</i> tjelesne invalidnosti ispod 60%, apelant ne ispunjava uslove za sticanje statusa civilne žrtve rata... (Izvor 48s, str. 195)
(...) – <i>Procenat</i> svršenih studenata i prosječno trajanje studija; (...) (Izvor 56b, str. 9)	(...) – <i>Procent</i> svršenih studenata i prosječno trajanje studija; (...) (Izvor 56h, str. 27)	(...) – <i>Procenat</i> završenih studenata i prosječno trajanje studija; (...) (Izvor 56s, str. 45)
(...) – visok <i>procenat</i> učešća sredstava za obrazovanje u ukupnom bruto nacionalnom proizvodu, ali ipak ta sredstva su nedovoljna za kvalitetno obrazovanje jer je BNP nizak, (...) (Izvor 54b, str. 7096)	(...) – visok <i>postotak</i> udjela sredstava za obrazovanje u ukupnom bruto nacionalnom proizvodu, ali ipak ta sredstva su nedovoljna za kvalitetno obrazovanje jer je BNP nizak, (...) (Izvor 54h, str. 7117)	(...) – visok <i>procenat</i> učešća sredstava za obrazovanje u ukupnom bruto nacionalnom proizvodu, ali ipak ta sredstva su nedovoljna za kvalitetno obrazovanje jer je BNP nizak, (...) (Izvor 54s, str. 7139)

Lik *procenat* koristi se u sve tri verzije izvora. Grupe *-nt* i *-nat* u ovom primjeru koriste se u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, grupa *-nat* u verzijama na srpskom.

Premda se lik s nepostojanim *a* (*procenat*) u nekim normativnim priručnicima bosanskog jezika potiskuje i prednost poklanja liku bez nepostojanog *a* u finalnoj skupini, u tekstovima na bosanskom koriste se oba lika. Lik *procenat* nije prihvaćen u standardu hrvatskog jezika, no to nije prepreka da se i taj lik nađe u verziji na hrvatskom (pored *procent* i *postotak* u drugim izvorima). Lik s nepostojanim *a* koristi se u tekstovima na srpskom jeziku, mada je normativno korektan i drugi lik.

Uporedimo li ovaj primjer s primjerom *dokument/dokumenat*, vidjet ćemo da se likovi ne podudaraju u upotrebi s obzirom na jezičku verziju: u verzijama na bosanskom naći će se *dokument* i *procent/procenat*, na hrvatskom se koristi *dokument* i *procent/procenat*, na srpskom *dokument/dokumenat* i *procenat*. A ako uporedimo s primjerima sa skupinom *-kt*, ovaj model se podudara s upotrebom likova *projekt/projekat* i *objekt/objekat*, tj. u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku obje skupine (*-kt/-kat* i *-nt/-nat*), u verzijama na srpskom skupina s nepostojanim *a* (*-kat* i *-nat*).

2.2.3. Grupa *oba/-ob-*

Sljedeći likovi naših primjera prihvaćeni su u bosanskom standardu s grupom *oba-*: *obaveza*, *obavezan*, *obavezati*, *obavezno* (Halilović 1996: 366; Halilović/Palić/Šehović 2010: 782, 791); bez nepostojanog *a* upisano je *obveznik* (Halilović 1996: 370; Halilović/Palić/Šehović 2010: 791). No, drugačije mišljenje iskazano je u *Rječniku bosanskog jezika* – ovi su primjeri uneseni i s nepostojanim *a* i bez njega, bez napomena o običnijem ili češćem liku (Čedić i dr. 2007: 506, 514). *Obveznik* je lik standardiziran u srpskom jeziku (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 257; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 845)²⁸, ostali primjeri iz naših izvora standardizirani su s grupom *oba-* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 844). Upoređujući pravopise hrvatskog jezika, vidljivi su oprečni pristupi u normiranju ove grupe, pa su u jednom prihvaćeni likovi bez nepostojanog *a* za naše primjere (*obveza*, *obvezatan*, *obvezati*, *obveznik*)²⁹ – Babić/Finka/Moguš 2004: 309), u drugom oba lika (*obaveza* i *obveza*, *obavezati* i *obvezati*, *obaveznik* i *obveznik* – Anić/Silić

²⁸ Pored *obveznik* bez *a* upisano je i *obveznica* i *obveznički* (isti primjeri kao u *Pravopisu bosanskoga jezika* /1996/ i *Rječniku bosanskoga jezika* /2010/).

²⁹ “Rashrvaćivanje” hrvatskog književnog jezika desilo se u dva navrata, stvaranjem Kraljevine Jugoslavije 1918. i dolaskom komunista na vlast 1945, kada je hrvatski jezik doživio nasilne promjene u zakonodavstvu, sudstvu, školstvu, vojsci; nakon Deklaracije i snažnih kritika došlo je do vraćanja nekih riječi u upotrebu, između kojih je tada vraćena i *obveza* umjesto *obaveza* (Babić 1993: 137-139).

2001: 528-529, 536). Likovi s grupom *oba-* (*obaveza, obavezan*) karakteristični su za razgovorni stil hrvatskog jezika (Anić 2006: 904).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Tražio je da sud donese privremenu mjeru kojom će JP PTT Bihać <u>obavezati</u> da mu omogući korištenje njegovog telefonskog broja,...</i> (Izvor 10b, str. 3853)	<i>Tražio je da sud donese privremenu mjeru kojom će JP PTT Bihać <u>obavezati</u> da mu omogući korištenje njegovog telefonskog broja,...</i> (Izvor 10h, str. 3856)	<i>Tražio je da sud donese privremenu mjeru kojom će JP PTT Bihać <u>obavezati</u> da mu omogući da koristi njegov telefonski broj,...</i> (Izvor 10s, str. 3860)
<i>Komisija je <u>obavezna</u> pokrenuti proceduru izbora štamparije evidencijskih markica u roku od 15 dana od dana imenovanja komisije.</i> (Izvor 12b, str. 135)	<i>Komisija je <u>obvezna</u> pokrenuti proceduru izbora štamparije evidencijskih markica u roku od 15 dana od dana imenovanja komisije.</i> (Izvor 12h, str. 141)	<i>Komisija je <u>obavezna</u> pokrenuti proceduru izbora štamparije evidencijskih markica u roku od 15 dana od dana imenovanja komisije.</i> (Izvor 12s, str. 129)
<i>Budžet institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih <u>obaveza</u> Bosne i Hercegovine za 2008. godinu (u daljnjem tekstu: Budžet) sastoji se: (...)</i> (Izvor 13b, str. 147)	<i>Proračun institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih <u>obveza</u> Bosne i Hercegovine za 2008. godinu (u daljnjem tekstu: Proračun) sastoji se: (...)</i> (Izvor 13h, str. 1)	<i>Budžet institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih <u>obaveza</u> Bosne i Hercegovine za 2008. godinu (u daljnjem tekstu: Budžet) sastoji se: (...)</i> (Izvor 13s, str. 74)
<i>Sve životinje u prometu <u>obavezno</u> su praćene propisanom svjedodžbom.</i> (Izvor 9b, str. 722)	<i>Sve životinje u prometu <u>obvezno</u> su praćene propisanom svjedodžbom.</i> (Izvor 9h, str. 722)	<i>Sve životinje u prometu <u>obavezno</u> su praćene propisanom svjedodžbom.</i> (Izvor 9s, str. 722)
<i>Svaka odluka donijeta na međunarodnom nivou, uz učešće Agencije, bit će <u>obavezujuća</u> za oba entiteta i Brčko Distrikt.</i> (Izvor 27b, str. 1195)	<i>Svaka odluka donijeta na međunarodnoj razini, uz sudjelovanje Agencije, bit će <u>obvezujuća</u> za oba entiteta i Brčko Distrikt.</i> (Izvor 27h, str. 1197)	<i>Svaka odluka donijeta na međunarodnom nivou, uz učešće Agencije, biće <u>obavezujuća</u> za oba entiteta i Brčko Distrikt.</i> (Izvor 27s, str. 1193)
<i><u>Obveznik</u> plaćanja takse je lice po čijem je zahtjevu pokrenut postupak ili se vrše radnje predviđene Tarifom.</i> (Izvor 60b, str. 1)	<i><u>Obveznik</u> plaćanja pristojbe je osoba po čijem je zahtjevu pokrenut postupak ili se poduzimaju radnje predviđene Tarifom.</i> (Izvor 60h, str. 4)	<i><u>Obveznik</u> plaćanja takse je lice po čijem je zahtjevu pokrenut postupak ili se vrše radnje predviđene Tarifom.</i> (Izvor 60s, str. 7)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Do kompletne vektorizacije sadržaja lista, sve novonastale promjene <u>obavezno se vode u vektorskoj formi.</u> (Izvor 141b, str. 3253)	Do kompletne vektorizacije sadržaja lista, sve novonastale promjene <u>obvezno se vode u vektorskoj formi.</u> (Izvor 141h, str. 3229)	Do kompletne vektorizacije sadržaja lista, sve novonastale promjene <u>obavezno se vode u vektorskoj formi.</u> (Izvor 141s, str. 3241)
(<u>Obaveznici plaćanja</u>) (1) U skladu sa st. (1) i (2) člana 62. Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima (u daljem tekstu: zakon) <u>oba-</u> <u>veznici</u> plaćanja članarine su: (...) (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana za zajednički obrt/srodnu djelatnost <u>oba-</u> <u>veznik</u> plaćanja članarine je svako fizičko lice koje zajednički obavlja obrt/srodnu djelatnost. (Izvor 166b, str. 8)	(<u>Obveznici plaćanja</u>) (1) Sukladno st. (1) i (2) članka 62. Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima (u daljnjem tekstu: zakon) <u>ob-</u> <u>veznici</u> plaćanja članarine su: (...) (2) Iznimno od stavka (1) ovog članka za zajednički obrt/srodnu djelatnost <u>ob-</u> <u>veznik</u> plaćanja članarine je svaka fizička osoba koja zajednički obavlja obrt/srodnu djelatnost. (Izvor 166h, str. 5)	(<u>Obaveznici plaćanja</u>) (1) U skladu sa st. (1) i (2) člana 62. Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima (u daljem tekstu: zakon) <u>oba-</u> <u>veznici</u> plaćanja članarine su: (...) (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana za zajednički obrt/srodnu djelatnost <u>oba-</u> <u>veznik</u> plaćanja članarine je svako fizičko lice koje zajednički obavlja obrt/srodnu djelatnost. (Izvor 166s, str. 6)
Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su po zakonu <u>obavezna</u> da se međusobno izdržavaju. (Izvor 170b, str. 12)	Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti osobe koje su po zakonu <u>obvezatne</u> da se međusobno izdržavaju. (Izvor 170h, str. 12)	Ovaj ugovor mogu međusobno zaključiti lica koja su po zakonu <u>obavezna</u> da se međusobno izdržavaju. (Izvor 170s, str. 12)

Gledajući u cjelini izdvojene primjere, može se istaći da se i grupa *oba-* i grupa *ob-* nalazi u sve tri jezičke verzije tekstova.

Grupa *oba-* u likovima *obaveza*, *obavezno*, *obavezan*, *obavezujući* u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku usklađena je s normativnim preporukama, ali grupa *oba-* u liku *obavezati* u verziji na hrvatskom nije, nego su za ovaj standard prihvatljivi ostali upotrijebljeni likovi s grupom *ob-*.

Lik *obveznik* javlja se u svim jezičkim verzijama, lik *obaveznik* još i u bosanskoj i srpskoj verziji: u bosanskom i srpskom standardu prihvaćen je lik *obveznik*, a u ovim izvorima koristi se i lik s nepostojanim *a* – *obaveznik*. Upotreba ovog lika veže se za analogiju: ako je općeprihvaćeno *obaveza*, *obavezno*, *obavezan* itd., onda će i u ovom primjeru biti *obaveznik*. Ipak treba napomenuti da ovaj lik u posmatranim priručnicima bosanskog i srpskog jezičkog standarda nije ubilježen, te nam to daje za pravo da ovu

upotrebu smatramo neusklađenom s normama ovih jezika. Verzije na hrvatskom jeziku imaju i u ovom primjeru samo grupu *ob-*.

2.2.4. Prijedlog *s/sa*

Nepostojano *a* uz prijedlog *s* javlja se redovno uz instrumental *mnom* (*sa mnom*) i ispred riječi koje počinju strujnim suglasnikom (*s, š, z, ž*) u svim jezičkim standardima (Jahić/Halilović/Palić 2000: 139; Barić i dr. 1997: 280; Težak/Babić 2005: 162; Silić/Pranjković 2005: 31; Stanojčić/Popović 2008: 57) i takvi primjeri nisu se ni našli u ovoj analizi. Posmatrat ćemo druge slučajeve kroz prizmu normativnih uputa. Norma bosanskog jezika ima naporednu upotrebu, pa se javlja i jedan i drugi lik: "Prijedlozi *sa* nepostojanim *a* i bez nepostojanoga *a* dosta slobodno se upotrebljavaju, što znači da se često javlja njihova naporedna upotreba: *s tobom/sa tobom, s bratom/sa bratom, s kosom/sa kosom, s nogom/sa nogom, s puncem/sa puncem, s amidžom/sa amidžom, s daidžom/sa daidžom...*" (Jahić/Halilović/Palić 2000: 139). Istu konstataciju sadrži *Gramatika srpskog jezika*: "Javlja se, dakle, naporedna upotreba, priznata u normativnoj gramatici: *s tobom // sa tobom, s bratom // sa bratom, s ovcama // sa ovcama,...*" (Stanojčić/Popović 2008: 57). Preporuka iz drugoga priručnika srpskog jezika glasi: "Ispred suglasnika koji ne zadaju teškoće u izgovoru prednost svakako treba dati obliku **s: s novcem, s tobom, s radnicima, s mojim prijateljem, s dugačkom kosom** itd. Rasprostranjena je, ali ne i opravdana, težnja da se oblik **sa** uopšti, usled čega pojedinci kažu čak i '**sa tim**', '**sa teškom mukom**', '**sa poštovanjem**', '**sa obzirom**' i sl. umesto ispravnog *s tim, s teškom mukom, s poštovanjem, s obzirom*" (Ivić i dr. 2011: 137).³⁰ U ustaljenim izrazima "valja redovno održavati" kraći lik (*s jedne strane, s druge strane, s nogu, s jeseni, s poštovanjem, s mukom, s ruke na ruku, s praga na prag, s konca i konopca*), "a u slobodnim vezama oblik predloga prepušta se slobodnom izboru i stilističkoj ocjeni. Nije opravdana težnja da se kraći oblici potpuno potisnu" (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 96). Uz primjere koje smo već izdvojili (*sa mnom*, kada slijedi riječ *s* istim ili sličnim suglasnikom: *sa sestrom, sa školom*), te kada iza prijedloga slijede suglasnički skupovi gdje je drugi suglasnik *s, z, š, ž* (*sa psom, sa Ksenijom, sa pšenicom*), kada iza njega slijedi samo jedan glas (*To se piše sa č, a ne sa ć.*), kada iza njega slijedi nepromjenjiva ili riječ koja se u rečenici upotrebljava kao nepromjenjiva (*Sebičnjaci svaku rečenicu počinju sa ja.*) (Težak/Babić 2005: 162; Barić i dr. 1997: 280), u hrvatskim gramatikama napominje se da se

³⁰ Podnaslov poglavlja u kojem se razmatra ova pojava glasi *Predlog s*.

uz prijedlog *s* javlja *a* ili može da se pojavi, što znači da se samo ovdje javlja *s* nepostojanim *a*, a da sve druge upotrebe zahtijevaju oblik bez nepostojanog *a* (Težak/Babić 2005: 162; Silić/Pranjkić 2005: 31; Barić i dr. 1997: 280). Dakle, u bosanskom i srpskom jeziku se, osim kada je nužna upotreba dugog lika prijedloga, izbor kraćeg ili dužeg lika prepušta korisnicima, dok hrvatski jezik i u tim slučajevima propisuje kraći lik. No, prisjetit ćemo se članaka Pranjkića i Ćorića i njihove polemike o razlikama između hrvatskog i srpskog jezika. Pranjkić je najprije u radu *Hrvatski standardni jezik i srpski standardni jezik*, između ostalog, ustvrdio: “U srpskom standardu znatno su češći slučajevi ujednačavanja oblika, pa tako imamo gotovo uvijek *sa* ili *ka*, za razliku od hrvatskoga koji ima *s* ili *k* osim kad ti prijedlozi dolaze ispred istih ili posve sličnih suglasnika i suglasničkih skupina...” (Pranjkić 2008: 63), na šta je Ćorić odgovorio člankom *Anatomija naopake hrvatske jezičke politike*, a ovu tvrdnju nazvao “eklatantnim primjerom obmanjivanja javnosti netačnim predstavljanjem činjenica” (Ćorić 1998: 555), potkrepljujući to prikazom načinjenim između gramatike hrvatskog jezika i srpskog jezika³¹; potom je uslijedio još jedan Pranjkićev odgovor u članku *Kroatizmi i srbizmi* – on nije ni govorio o tome kako se u pojedinim gramatikama o tome govori, “nego o tome kako je u normi i u primjeni pojedinih normativnih odredaba, a u primjeni je redovito tako da je hrvatska norma izrazito stroža, dosljednija i konzervativnija nego srpska”, te se izričaji tipa *ka susjedu, sa nama, sa prijateljem* neće naći u hrvatskim tekstovima, a u srpskim hoće (to se vidi iz bilo kojih zagrebačkih i beogradskih novina) (Pranjkić 2008: 76).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>a) tridesetpet godina za krivično djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;</i> <i>b) dvadeset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;</i>	(...) <i>a) trideset i pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;</i> <i>b) dvadeset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;</i>	(...) <i>a) tridesetpet godina za krivično djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;</i> <i>b) dvadeset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;</i>

³¹ *Morfologija hrvatskoga jezika* (Josip Silić, Udžbenik za 2. razred gimnazije, Zagreb, 1995) i *Gramatika srpskoga jezika* (Živojin Stanojčić i Ljubomir Popović, Beograd/Novi Sad, 1992).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>c) petnaest godina za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko pet godina;</p> <p>d) deset godina za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko tri godine;</p> <p>e) pet godine za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;</p> <p>f) tri godine za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.</p> <p>(Izvor 26b, str. 88)</p>	<p>c) petnaest godina za kazneno djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko pet godina;</p> <p>d) deset godina za kazneno djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko tri godine;</p> <p>e) pet godine za kazneno djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;</p> <p>f) tri godine za kazneno djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.</p> <p>(Izvor 26h, str. 87)</p>	<p>c) petnaest godina za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko pet godina;</p> <p>d) deset godina za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko tri godine;</p> <p>e) pet godine za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;</p> <p>f) tri godine za krivično djelo <u>š</u> propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.</p> <p>(Izvor 26s, str. 87)</p>
<p>Predsjedništvo BiH će dati saglasnost na takav materijal ako je usklađen <u>sa</u> osnovnim principima vanjske politike i interesima BiH.</p> <p>(Izvor 100b, str. 974)</p>	<p>Predsjedništvo BiH će dati suglasnost na takav materijal ako je usklađen <u>š</u> temeljnim načelima vanjske politike i interesima BiH.</p> <p>(Izvor 100h, str. 974)</p>	<p>Predsjedništvo BiH će dati saglasnost na takav materijal ako je usklađen <u>sa</u> osnovnim principima spoljne politike i interesima BiH.</p> <p>(Izvor 100s, str. 974)</p>
<p>(...) d) vrši se kontrolno brojanje koverti po svim svežnjevima i provjerava se slaganje ovog broja <u>š</u> podacima <u>š</u> Obrasca za evidenciju i kontrolu izvršenih aktivnosti;</p> <p>e) pristupa se formiranju kombiniranih serija <u>š</u> glasačkim listićima koje su sastavljene od verificiranih sigurnosnih koverti <u>š</u> glasačkim listićima birača...</p> <p>(Izvor 42b, str. 230)</p>	<p>(...) d) vrši se kontrolno prebrojavanje kuverti po svim svežnjevima i provjerava se slaganje ovog broja <u>š</u> podacima <u>š</u> Obrasca za evidenciju i kontrolu izvršenih aktivnosti</p> <p>e) pristupa se formiranju kombiniranih serija <u>š</u> glasačkim listićima, koje su sastavljene od verificiranih sigurnosnih kuverti <u>š</u> glasačkim listićima birača...</p> <p>(Izvor 42h, str. 242)</p>	<p>(...) d) vrši se kontrolno brojanje koverti po svim svežnjevima i provjerava se slaganje ovog broja <u>sa</u> podacima <u>sa</u> Obrasca za evidenciju i kontrolu izvršenih aktivnosti;</p> <p>e) pristupa se formiranju kombinovanih serija <u>sa</u> glasačkim listićima koje su sastavljene od verifikovanih bezbjednosnih koverti <u>sa</u> glasačkim listićima birača...</p> <p>(Izvor 42s, str. 218)</p>

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>FERK može održavati javne sjednice <u>sa</u> dva prisutna člana Komisije. (...) Član Komisije će se smatrati prisutnim putem telefona ili drugog adekvatnog tehničkog sredstva komunikacije u skladu <u>sa</u> Poslovníkom o radu Komisije. (Izvor 142b, str. 369/370)</p>	<p>FERK može održavati javne sjednice <u>sa</u> dva nazočna člana Komisije. (...) Član Komisije će se smatrati nazočnim putem telefona ili drugog adekvatnog tehničkog sredstva komuniciranja <u>sukladno</u> Poslovníku o radu Komisije. (Izvor 142h, str. 373)</p>	<p>FERK može održavati javne sjednice <u>sa</u> dva prisutna člana Komisije. (...) Član Komisije će se smatrati prisutnim putem telefona ili drugog adekvatnog tehničkog sredstva komunikacije u skladu <u>sa</u> Poslovníkom o radu Komisije. (Izvor 142s, str. 367)</p>
<p>Sredstva za rad Zavod osiguravaju se iz: (...) – ugovora <u>s</u> Ministarstvom zdravstva ili kantonalnim ministarstvom zdravstva (...) – ugovora <u>s</u> Federalnim zavodom osiguranja i reosiguranja, – sredstava osnivača u skladu <u>sa</u> aktom o osnivanju, (...) (Izvor 154b, str. 10)</p>	<p>Sredstva za rad Zavod osiguravaju se iz: (...) – ugovora <u>s</u> Ministarstvom zdravstva ili kantonalnim ministarstvom zdravstva (...) – ugovora <u>s</u> Federalnim zavodom osiguranja i reosiguranja, – sredstava osnivača <u>sukladno</u> aktu o osnivanju, (...) (Izvor 154h, str. 15)</p>	<p>Sredstva za rad Zavod osiguravaju se iz: (...) – ugovora <u>s</u> Ministarstvom zdravstva ili kantonalnim ministarstvom zdravstva (...) – ugovora <u>s</u> Federalnim zavodom osiguranja i reosiguranja, – sredstava osnivača u skladu <u>sa</u> aktom o osnivanju, (...) (Izvor 154s, str. 5)</p>
<p>Nakon odbijanja, mladunčad se mora odvojiti od roditelja, da bi se izbjeglo povrjeđivanje i parenje u srodstvu, <u>s obzirom</u> na to da su neke vrste glodara rano spolno zrele. (Izvor 136b, str. 22)</p>	<p>Nakon odbijanja, mladunčad se mora odvojiti od roditelja, kako bi se izbjeglo ozljeđivanje i parenje u srodstvu, <u>s obzirom</u> na to da su neke vrste glodavaca rano spolno zrele. (Izvor 136h, str. 29)</p>	<p>Nakon odbijanja, mladunčad mora da se odvoji od roditelja, da bi se izbjeglo povrjeđivanje i parenje u srodstvu, <u>sa obzirom</u> na to da su neke vrste glodara rano spolno zrele. (Izvor 136s, str. 36)</p>

Posmatrajući primjere s ovim prijedlogom koji se ne tiču slučajeva u kojima je duži lik obavezan, konstatiramo sljedeće: i kraći i duži lik javlja se u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku, kraći lik u verzijama na hrvatskom.

Primjeri iz verzija na bosanskom i srpskom jeziku svjedoče o prisustvu oba lika, a s obzirom na to da su i norme dopustile oba lika, ni jedna ni druga upotreba ne izlazi izvan okvira zadatih normama. Ovo variranje teško je sistematizirati i izdvojeni primjeri pokazuju da se u jednom izvoru mogu pojaviti i jedni i drugi likovi prijedloga. Međutim, iako je jasno protivljenje upotrebi dugog lika u prijedložnim i drugim izrazima ispred vokala, u verziji na srpskom jeziku pojavljuje se upravo taj lik – *sa obzirom*. U verzijama na hrvatskom jeziku koristi se samo kraći lik, a duži lik koristi se kada iza prijedloga slijedi broj *dva*, koji se upotrijebio kao nepromjenjiv (*sa dva*, a ne *s/sa dvama*). Ono što se još da zapaziti jeste da postoje slučajevi kada su sve tri verzije izjednačene pri upotrebi lika *s*, zatim da se izjednačavaju primjeri na bosanskom i hrvatskom ili na bosanskom i srpskom jeziku.

2.3. Prijevoj vokala

U bosanskom i srpskom jeziku standardizirana je imenica *tok* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1335; Čedić i dr. 2007: 1138; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1323), no u hrvatskom standardu pravi se razlika u značenju³², pa je *tijek* “kretanje u vremenu, širenje, prostiranje i način kojim se što razvija ili zbiva” (Anić 2006: 1591), a *tok*, pored ostala dva značenja koja ovdje nisu relevantna, “kretanje u prostoru (za razliku od kretanja u vremenu)” (Anić 2006: 1601). U *Rječniku bosanskoga jezika* (2010) i *Rečniku srpskoga jezika* (2007) ta se razlika ne čini, jer se ne prihvata drugi lik.

Lik prijedloga *tokom* bilježe normativni priručnici bosanskog jezika (Halilović 1996: 551; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1335³³), a negdje se pak konstatira rjeđa pojava lika *tijekom* (Čedić i dr. 2007: 1138)³⁴. *Tokom* se javlja “u službi predloga s vremenskim značenjem” (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1323). Pravopisi hrvatskog jezika u ovom slučaju nude samo *tijekom* (Babić/Finka/Moguš 2004: 435; Anić/Silić 2001: 819), a u rječnicima se

³² Razliku je pojasnio Brozović u članku *Tijek teče, a tok stoji*, što je i prihvaćeno u hrvatskom jeziku. (Brozović je ovu pojavu protumačio dovodeći u vezu riječi *tok* i *tijek* najprije s prijevojem vokala, tj. zamjenom *o* i *e* u korijenu: *tek-*, *teći*, ali *tok*, pa onda s duljenjem *e* u jat i zamjenom jata: *tijek* /Brozović 1976: 155/, stoga je ova pojava i posmatrana u okviru pojave prijevoj vokala, a ne refleksa jata.) Tafra navodi sljedeću rečenicu kao primjer diferencijacije u značenju: “Rijeka ima brz *tijek* i dubok *tok*” (Rittgasser 2003: 11).

³³ U *Rječniku* nije upisana posebna odrednica *tijekom*, niti uz lik *tokom* stoji kao naporedan lik *tijekom*, ali je upisan posljednji u dijelu koji tumači značenje.

³⁴ *Tijekom* nije posebna odrednica, već samo konstatacija uz *tokom*.

može naći i *tokom*, s tim što se ili jednako vrednuju oba lika (Anić 2006: 1601) ili se uz lik *tokom* nalazi strelica koja upućuje na lik *tijekom* (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 1260).

Za prijedložno-padežni izraz *u toku* isti je stav kada je u pitanju norma bosanskog (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1335³⁵; Čedić i dr. 2007: 1138) i srpskog jezika (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1323). Izrazi *u toku* i *u tijeku* s vremenskim značenjem – za vrijeme, u doba trajanja (Anić 2006: 1601) jednako funkcioniraju, pa se, dakle, sudeći po ovome, u hrvatskom standardu može koristiti i konstrukcija *u toku*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Iz RCC BiH se neće davati nikakve informacije o <u>toku</u> vođenja operacija SAR, osim u slučaju dobivanja ovlaštenja od strane generalnog direktora BH DCA.</i> (Izvor 35b, str. 892)	<i>Iz RCC BiH se neće davati nikakve informacije o <u>tijeku</u> vođenja operacija potrage i spašavanja, osim u slučaju dobijanja ovlaštenja od strane generalnog direktora BH DCA.</i> (Izvor 35h, str. 912)	<i>Iz RCC BiH se neće davati nikakve informacije o <u>toku</u> vođenja operacija traganja i spašavanja, osim u slučaju dobijanja ovlaštenja od strane generalnog direktora BH DCA.</i> (Izvor 35s, str. 871)
<i><u>Tijekom</u> prijelaznog perioda, dok tehnička služba kontrole zračne plovidbe nema odgovarajući broj instruktora,...</i> (Izvor 110b, str. 6930)	<i><u>Tijekom</u> prijelaznog perioda, dok tehnička služba kontrole zračne plovidbe nema odgovarajući broj instruktora,...</i> (Izvor 110h, str. 6943)	<i><u>Tokom</u> prelaznog perioda, dok tehnička služba kontrole vazdušne plovidbe nema odgovarajući broj instruktora,...</i> (Izvor 110s, str. 6916)
<i><u>Tokom</u> prelaznog razdoblja, u skladu sa klasifikacijom zrakoplovno-tehničkog sistema kontrole zračne plovidbe iz Priloga I ovog Pravilnika,...</i> (Izvor 110b, str. 6935)	<i><u>Tijekom</u> prijelaznog razdoblja, sukladno klasifikaciji zrakoplovno-tehničkog sustava kontrole zračne plovidbe iz Priloga I ovog Pravilnika,...</i> (Izvor 110h, str. 6948)	<i><u>Tokom</u> prelaznog razdoblja, u skladu sa klasifikacijom vazduhoplovno-tehničkog sistema kontrole vazdušne plovidbe iz Priloga I ovog Pravilnika,...</i> (Izvor 110s, str. 6922)

³⁵ I ovdje je (u odrednici *tok* kao izraz pojašnjava se *u toku*) na posljednjem mjestu upisano *tijekom*, ne i *u tijeku*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) – nije dopuštena eksploatacija kamena, lociranje potencijalnih zagađivača okoliša utvrđenih propisima, izgradnja industrijskih objekata i magistralne infrastrukture i svih objekata koji <u>u toku</u> izgradnje ili <u>u toku</u> eksploatacije mogu ugroziti nacionalni spomenik; (...) (Izvor 109b, str. 851)	(...) – nije dopuštena eksploatacija kamena, lociranje potencijalnih zagađivača okoliša utvrđenih propisima, izgradnja industrijskih objekata i magistralne infrastrukture i svih objekata koji <u>u toku</u> izgradnje ili <u>u toku</u> eksploatacije mogu ugroziti nacionalni spomenik; (...) (Izvor 109h, str. 852)	(...) – nije dozvoljena eksploatacija kamena, lociranje potencijalnih zagađivača okoliša utvrđenih propisima, izgradnja industrijskih objekata i magistralne infrastrukture i svih objekata koji <u>u toku</u> izgradnje ili <u>u toku</u> eksploatacije mogu da ugroze nacionalni spomenik; (...) (Izvor 109s, str. 850)
<u>TOK</u> POLAGANJA ISPITA O <u>toku</u> polaganja ispita vodi se zapisnik na obrascu koji je u prilogu ovog pravilnika. <u>U toku</u> odbrane pismenog rada - projektnog zadatka Komisija provjerava... (Izvor 146b, str. 763)	<u>TOK</u> POLAGANJA ISPITA O <u>toku</u> polaganja ispita vodi se zapisnik na obrascu koji je u prilogu ovog Pravilnika. <u>U toku</u> odbrane pismenog rada-projektnog zadatka Povjerenstva provjerava... (Izvor 146h, str. 751)	<u>TOK</u> POLAGANJA ISPITA O <u>toku</u> polaganja ispita vodi se zapisnik na obrascu koji je u prilogu ovog Pravilnika. <u>U toku</u> odbrane pismenog rada - projektnog zadatka Komisija provjerava... (Izvor 146s, str. 757)
(...) zaključak o procijenjenom ponašanju počinioca i žrtve <u>tokom</u> trajanja zaštitne mjere uz procjenu ugroženosti žrtve. (...) ...mjere i radnje koje će se planski provoditi <u>tokom</u> trajanja zaštitne mjere, (...) (Izvor 147b, str. 747)	(...) zaključak o prosuđenom ponašanju počinitelja i žrtve <u>tijekom</u> trajanja zaštitne mjere uz prosudbu ugroženosti žrtve. (...) ...mjere i radnje koje će se planski provoditi <u>tijekom</u> trajanja zaštitne mjere, (...) (Izvor 147h, str. 739)	(...) zaključak o procijenjenom ponašanju počinioca i žrtve <u>tokom</u> trajanja zaštitne mjere uz procjenu ugroženosti žrtve. (...) ...mjere i radnje koje će se planski provoditi <u>tokom</u> trajanja zaštitne mjere, (...) (Izvor 147s, str. 743)
Nove tačke koje se kreiraju <u>tokom</u> održavanja DGP-a, označavaju se arapskim brojevima u kontinuitetu, saglasno spisku promjena. (Izvor 141b, str. 3253)	Nove točke koje se kreiraju <u>tokom</u> održavanja DGP-a, označavaju se arapskim brojevima u kontinuitetu, suglasno popisu promjena. (Izvor 141h, str. 3229)	Nove tačke koje se kreiraju <u>tokom</u> održavanja DGP-a, označavaju se arapskim brojevima u kontinuitetu, saglasno spisku promjena. (Izvor 141s, str. 3241)

Na osnovu primjera koje smo izdvojili iz našega korpusa alternaciju prijetoj vokala posmatrat ćemo u tri skupine primjera i to: prvu skupinu

čine primjeri imenice *tok/tijek*, drugu skupinu primjeri prijedloga za iskazivanje vremena *tokom/tijekom* i treću prijedložno-padežni izraz *u toku*.

Imenica *tok* nalazi se u sve tri verzije izvora, a *tijek* samo na hrvatskom jeziku. Prijedlog *tokom* i *tijekom* javlja se u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, dok se na srpskom koristi samo lik *tokom*. Prijedložno-padežni izraz za iskazivanje istovremenosti *u toku* koristi se u sve tri jezičke verzije izvora.

Posmatrat ćemo najprije primjere u tekstovima na hrvatskom jeziku gdje se javlja imenica *tok* i *tijek* – u prvom slučaju u kojem se koristi *tijek* sljedeći je kontekst: *davati informacije o tijeku vođenja operacija potrage i spašavanja*, te se ovdje upotreba imenice *tijek* podudara sa značenjem koje je Anić izdvojio za nju. U drugom izvoru koristi se *tok*: *tok polaganja ispita, o toku polaganja ispita vodi se zapisnik... Tok polaganja ispita* ne podrazumijeva kretanje u prostoru, nego u vremenu, tj. podrazumijeva i način na koji se što razvija i zbiva, pa bi ovdje, sigurno, valjano funkcionirao *tijek*, a ne *tok* (u istom se tekstu koristi izraz *u toku*, pa je analogija, vjerovatno, opet imala udjela u opredjeljenju za ovaj lik – ako može *u toku izrade ili odbrane pismenog rada*, zašto ne i *tok polaganja ispita*).

Kada se u verzijama na bosanskom pored lika *tokom* pojavi *tijekom*, ne možemo sa sigurnošću tvrditi da on nije usaglašen s ovom normom, zato što, kako smo već vidjeli, nije u potpunosti odbačen taj lik u rječnicima bosanskog jezika, no očito je da je taj lik neobičniji naspram lika *tokom*. Isto vrijedi i za lik *tokom* u verzijama na hrvatskom jeziku. Verzije na srpskom jeziku imaju svoj normativno opravdan lik *tokom*.

U izvorima se koristi izraz *u toku*, koji je prihvaćen u sve tri norme (ne nalazimo izraz *u tijeku* u verzijama na hrvatskom jeziku mada smo očekivali makar kao potvrdu o upotrebi).

2.4. Refleks jata

U ovoj analizi nećemo se baviti primjerima i izvorima u kojima je uspostavljena razlika među jezičkim verzijama izvora tako što je u tekstu na srpskom jeziku dosljedno ekaviziran jat što je izazvano događajima naznačenim u uvodnom dijelu ovog rada. Ta nastojanja uočena su u ovim izvorima (starija izdanja glasila) i nisu se dugo održala ni u njima, te ih ne smatramo značajnim za istraživanje. Ovdje ćemo se pozabaviti drugim pravopisno-gramatičkim problemima.

2.4.1. Imenice tvorene od glagola s prefiksom *pre-*

Pri tvorbi imenica od glagola koji počinju s *pre-* može doći do duljenja prefiksa *pre-* u *prije-*, dok se kod nekih imenica mogu pritom pojaviti naporedni likovi: s *prije-* i s dugim *pre-*. *Pravopis bosanskoga jezika* za dvadeset četiri imenice navodi samo dvosložni prefiks među kojima su i imenice: *prijenos, prijevod, prijevoj, prijevoz*; devetnaest imenica ima oba prefiksa, a za ovu analizu izdvajamo: *prijegled/pregled, prijekid/prekid, prijelaz/prelaz, prijepis/prepis*, s napomenom da je “bolje upotrijebiti likove s *prije-*” ukoliko dođe do kolebanja pri upotrebi (Halilović 1996: 129). “Unaprijed ne treba davati prednost ni jednima ni drugima” – opomena je iz *Gramatike bosanskoga jezika*, i jedni i drugi su pravilni, što otvara mogućnost za stilska i značenjska nijansiranja, a vlastiti jezički osjećaj treba biti presudan (Jahić/Halilović/Palić 2000: 162). Naporedni su (nama interesantni): *prijepis/prepis, prijevoz/prevoz, prijevoj/prevoj, prijevod/prevod*; običniji s dugim *e* su: *pregled, prekid* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 162). U *Rječniku bosanskoga jezika* likovi koji su u *Pravopisu bosanskoga jezika* bili naznačeni samo u liku s dvosložnim prefiksom dobili su dubletnu formu s *pre-*, ali prednost ipak imaju duži likovi: *prijenos (prenos)* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1015, 1038), *prijevod (prevod)*, *prijevoj (prevoj)*, *prijevoz (prevoz)* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1029, 1039); dubletne imenice iz *Pravopisa* dobile su drugačije etikete: bez dvosložnog lika ostale su imenice *prekid* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1008) i *pregled* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1007), *prelaz* je prihvaćeno, ali prednost ima *prijelaz* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1011, 1038), jednako je vrijedan dublet *prijepis/prepis* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1017, 1038). U *Rječniku bosanskog jezika* sasvim je drugačiji odnos spram dubleta tipa *prijenos/prenos, prijevod/prevod, prijevoj/prevoj, prijevoz/prevoz, prijelaz/prelaz, prijepis/prepis* negoli u prethodnom rječniku: običniji su likovi s prefiksom *pre-* (Čedić i dr. 2007: 854-855), podudarnost između dva rječnika ogleda se u prihvatanju samo likova *pregled* i *prekid* (Čedić i dr. 2007: 780, 785).

U hrvatskom jeziku likovima s *prije-* daje se prednost (Težak/Babić 2005: 72; Babić/Finka/Moguš 2004: 38-39; Babić/Moguš 2011: 25; Babić i dr. 2007: 265), liku *pregled* dubletno je *prijegled*, liku *prekid* lik *prijekid* (Babić/Finka/Moguš 2004: 359; Babić/Moguš 2011: 326, 327). No, negdje je samo konstatirana naporedna upotreba: “Prefiks **pre-** u imenica piše se dvojako: kao **prije-** ili kao **pre-**: **prijelaz** i **prelaz**, **prijestup** i **prestup**, **prijevoz** i **prevoz**, **prijenos** i **prenos** itd.” (Anić/Silić 2001: 72), *pregled* i *prijegled* je dublet (Anić/Silić 2001: 653, 674), a *prijekid* nema drugog lika (Anić/Silić

2001: 675). S prefiksom *pre-* pojavljuju se, pored ostalih, *prekid* i *pregled* (Babić i dr. 2007: 266).

U srpskom jeziku običniji su likovi s *pre-* i prednost je na njihovoj strani, ali su normativno priznati i likovi s *prije-* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 68). *Pregled* i *prekid* nemaju drugog lika (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 277, 278).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Izvjestaji treba da sadrže <u>pregled</u> podataka koji se odnose na hemijsku, farmaceutsku i biološku dokumentaciju.</i> (Izvor 79b, str. 189)	<i>Izvjestaji trebaju sadržavati <u>pregled</u> podataka koji se odnose na kemijsku, kozmetičku i biološku dokumentaciju.</i> (Izvor 79h, str. 33)	<i>Izvjestaji treba da sadrže <u>pregled</u> podataka koji se odnose na hemijsku, farmaceutsku i biološku dokumentaciju.</i> (Izvor 79s, str. 110)
<i>(...) c) "<u>prekid</u> vožnje" je vrijeme u kojem vozač prestane upravljati motornim vozilom duže od 15 minuta, a obuhvata vrijeme (...), vrijeme čekanja na graničnom <u>prijelazu</u> te <u>prekid</u> ili zabranu prometa zbog vremenskih prilika i drugih uvjeta na cestama; (...)</i> (Izvor 106b, str. 1085)	<i>(...) c) "<u>prekid</u> vožnje" je vrijeme u kojem vozač prestane upravljati motornim vozilom duže od 15 minuta, a obuhvata vrijeme (...), vrijeme čekanja na graničnom <u>prijelazu</u> te <u>prekid</u> ili zabranu prometa zbog vremenskih prilika i drugih uvjeta na cestama; (...)</i> (Izvor 106h, str. 1093)	<i>(...) c) "<u>prekid</u> vožnje" je vrijeme u kojem vozač prestane upravljati motornim vozilom duže od 15 minuta, a obuhvata vrijeme (...), vrijeme čekanja na graničnom <u>prelazu</u> te <u>prekid</u> ili zabranu saobraćaja zbog vremenskih prilika i drugih uslova na putevima; (...)</i> (Izvor 106s, str. 1077)
<i>(...) 3. omogućavanjem učesnicima u postupku i drugim zainteresovanim licima da izvrše uvid i dobiju <u>prijepis</u> akata iz predmeta o kojima Sud odlučuje i omogućavanjem da prisustvuju sjednicama Suda na kojima, prema ovom poslovniku, nije isključena javnost; (...)</i> (Izvor 1b, str. 165)	<i>(...) 3. omogućavanjem sudinocima³⁶ u postupku i drugim zainteresiranim osobama da izvrše uvid i dobiju <u>prijepis</u> akata iz predmeta o kojima Sud odlučuje i omogućavanjem nazočnosti sjednicama Suda na kojima, prema ovom poslovniku, nije isključena javnost; (...)</i> (Izvor 1h, str. 165)	<i>(...) 3. omogućavanjem učesnicima u postupku i drugim zainteresovanim licima da izvrše uvid i dobiju <u>prepis</u> akata iz predmeta o kojima Sud odlučuje i omogućavanjem da prisustvuju sednicama Suda na kojima, prema ovom poslovniku, nije isključena³⁷ javnost; (...)</i> (Izvor 1s, str. 165)

³⁶ Greška iz izvora.

³⁷ Greška iz izvora.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Uposlenom kojem se prekine godišnji odmor, a ne nalazi se u mjestu prebivališta, odnosno boravišta, pripadaju troškovi <u>prijevoza</u> od mjesta korištenja godišnjeg odmora do mjesta gdje je zaposlen.</i> (Izvor 28b, str. 2471)	<i>Uposlenom kojem se prekine godišnji odmor, a ne nalazi se u mjestu prebivališta, odnosno boravišta, pripadaju troškovi <u>prevoza</u> od mjesta korištenja godišnjeg odmora do mjesta gdje je zaposlen.</i> (Izvor 28h, str. 2472)	<i>Zaposlenom kojem se prekine godišnji odmor, a ne nalazi se u mjestu prebivališta, odnosno boravišta, pripadaju troškovi <u>prevoza</u> od mjesta korištenja godišnjeg odmora do mjesta gdje je zaposlen.</i> (Izvor 28s, str. 2469)
<i>Pod planinskim <u>prijevojem</u> podrazumijeva se područje kroz koje prolazi put na nadmorskoj visini većoj od 700 m.</i> (Izvor 133b, str. 1075)	<i>Pod planinskim <u>prijevojem</u> podrazumijeva se područje kroz koje prolazi cesta na nadmorskoj visini većoj od 700 m.</i> (Izvor 133h, str. 1076)	<i>Pod planinskim <u>prevojem</u> podrazumijeva se područje kroz koje prolazi put na nadmorskoj visini većoj od 700 m.</i> (Izvor 133s, str. 1074)
<i>Za lijekove koji su odobreni u drugim državama prilaže se posljednji odobreni Sažetak karakteristika lijeka i uputstvo za pacijenta u originalnom obliku i u <u>prevođu</u> na engleski jezik, uz naznaku u kojoj državi i kada su odobreni sa izjavom da je <u>prevod</u> istovjetan originalu.</i> (Izvor 79b, str. 180)	<i>Za lijekove koji su odobreni u drugim državama prilaže se posljednji odobreni Sažetak karakteristika lijeka i uputstvo za pacijenta u izvornom obliku i u <u>prijevodu</u> na engleski jezik, uz naznaku u kojoj državi i kada su odobreni sa izjavom da je <u>prijevod</u> istovjetan originalu.</i> (Izvor 79h, str. 24)	<i>Za lijekove koji su odobreni u drugim državama prilaže se posljednji odobreni Sažetak karakteristika lijeka i uputstvo za pacijenta u originalnom obliku i u <u>prevođu</u> na engleski jezik, uz naznaku u kojoj državi i kada su odobreni sa izjavom da je <u>prevod</u> istovjetan originalu.</i> (Izvor 79s, str. 101)
<i><u>PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE</u> (<u>Prelazne odredbe</u>) (Izvor 132b, str. 1195)</i>	<i><u>PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE</u> (<u>Prijelazne odredbe</u>) (Izvor 132h, str. 1200)</i>	<i><u>PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE</u> (<u>Prelazne odredbe</u>) (Izvor 132s, str. 1205)</i>
<i>Izuzetno od odredbi st. 1. i 2. ovog člana, predstavništva stranih <u>avioprijevoznika</u> mogu vršiti prodaju <u>prijevoznih</u> dokumenata u skladu sa međudržavnim ugovorima i međunarodnim konvencijama koje je zaključila ili kojima je pristupila Bosna i Hercegovina.</i> (Izvor 131b, str. 315)	<i>Iznimno od odredbi st. 1. i 2. ovog članka, predstavništva stranih zrakoplovnih <u>prijevoznika</u> mogu vršiti prodaju <u>prijevoznih</u> dokumenata sukladno međudržavnim ugovorima i međunarodnim konvencijama koje je zaključila ili kojima je pristupila Bosna i Hercegovina.</i> (Izvor 131h, str. 315)	<i>Izuzetno od odredbi st. 1. i 2. ovog člana, predstavništva stranih <u>avioprevoznika</u> mogu vršiti prodaju <u>prevoznih</u> dokumenata u skladu sa međudržavnim ugovorima i međunarodnim konvencijama koje je zaključila ili kojima je pristupila Bosna i Hercegovina.</i> (Izvor 131s, str. 315)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>b</i>) putnička vozila namijenjena <u>prijevozu</u> putnika, te vozila koja uz vozačevo sjedište imaju najviše osam sjedišta; (...) (Izvor 132b, str. 1191)	(...) <i>b</i>) putnička vozila namijenjena <u>prijevozu</u> putnika, te vozila koja uz vozačevo sjedalo imaju najviše osam sjedala; (...) (Izvor 132h, str. 1196)	(...) <i>b</i>) putnička vozila namijenjena <u>prevozu</u> putnika, te vozila koja uz vozačevo sjedište imaju najviše osam sjedišta; (...) (Izvor 132s, str. 1201)
<u>Prijevoznik</u> dokumentaciju iz stava (1) ovog člana dostavlja u zapečaćenoj koverti, ... Zainteresovani <u>prijevoznik</u> , koji se prijavljuje u postupak usklađivanja u cilju eventualnog prigovaranja, dužan je... (Izvor 138b, str. 83)	Dokumentaciju iz stavka (1) ovog članka <u>prijevoznik</u> dostavlja u zapečaćenoj koverti, ... Zainteresirani <u>prijevoznik</u> , koji se prijavljuje u postupak usklađivanja u cilju eventualnog prigovaranja, dužan je... (Izvor 138h, str. 69)	<u>Prijevoznik</u> dokumentaciju iz stava (1) ovog člana dostavlja u zapečaćenoj koverti, ... Zainteresovani <u>prevoznik</u> , koji se prijavljuje u postupak usklađivanja u cilju eventualnog prigovaranja, dužan je... (Izvor 138s, str. 76)
(...) – izdavanje prethodnih dozvola za izgradnju i dozvola za korištenje elektroenergetskih objekata izuzev objekata za <u>prenos</u> električne energije, (...) (Izvor 142b, str. 369)	(...) – izdavanje prethodnih dozvola za izgradnju i dozvola za korištenje elektroenergetskih objekata izuzev objekata za <u>prijenos</u> električne energije, (...) (Izvor 142h, str. 371)	(...) – izdavanje prethodnih dozvola za izgradnju i dozvola za korištenje elektroenergetskih objekata izuzev objekata za <u>prenos</u> električne energije, (...) (Izvor 142s, str. 366)
Na računima grupe 69 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda. Na računu 690 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda... (Izvor 174b, str. 21)	Na računima skupine 69 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda. Na računu 690 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda... (Izvor 174h, str. 21)	Na računima grupe 69 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda. Na računu 690 - <u>Prenos</u> rashoda, iskazuje se <u>prenos</u> rashoda... (Izvor 174s, str. 21)

Dakle, izvori sadrže sljedeće primjere imenica nastalih od glagola u kojima može doći do duljenja prefiksa *pre-* u *prije-*, te se mogu pojaviti dvojaki likovi: *prepis/prijepis*, *prevoz/prijevoz* (i izvedenice *prevozni/prijevozni*, *prevoznik/prijevoznik*), *prenos/prijenos*, *prevojl/prijevoj*, *prevod/prijevod*, a *prekid* i *pregled* javljaju se u samo ovom liku. Sve tri jezičke verzije izvora imaju i jednosložni i dvosložni prefiks *pre-/prije-*, no ipak se mora naglasiti sljedeće: verzije na bosanskom sadrže i jedne i druge likove, u verzijama na hrvatskom zastupljeniji su likovi s *prije-* od *pre-* (pojedinačno gledano, *pre-*

gled i *prekid* koriste se u ovom liku, a *prijevoz* se može naći i u liku *prevoz*, ostalo su likovi s *prije-*), verzije na srpskom jeziku preferiraju kraće likove, a uz lik *prevoznik* koristi se i lik *prijevoznik*.

Šta se sve može dobiti “automatskom” zamjenom formi u prilagođavanju jednoga teksta na tri verzije, tj. kada se pomoću naredbi jedan oblik promijeni u zadati drugi oblik³⁸, pokazuje i primjer kada se za verzije na bosanskom i hrvatskom jeziku namjeravala upotrijebiti dvosložna zamjena jata, za srpski jednosložna, pa su *prelazi* na bosanskom i hrvatskom postali *prijelazi*. I sve bi bilo dobro da *prelazi* nije – glagol. Naime, kontekst je sljedeći: *za motorna vozila čija najveća masa ne pijelazi 3.500 kg...* Tako je glagol u prezentu *prelazi* prepoznat kao imenica u množini *prelazi*, pa je glagol dobio dvosložnu zamjenu! Verzija na srpskom jeziku nema ovu pogrešno izvedenu formu, jer je prefiks kod glagola, srećom, ostao nepromijenjen.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>b) Za motorna vozila čija najveća dozvoljena masa <u>prijelazi</u> 3.500 kg i autobuse: (...)</i> (Izvor 133b, str. 1075)	(...) <i>b) Za motorna vozila čija najveća dozvoljena masa <u>prijelazi</u> 3.500 kg i autobuse: (...)</i> (Izvor 133h, str. 1076)	(...) <i>b) Za motorna vozila čija najveća dozvoljena masa <u>prelazi</u> 3.500 kg i autobuse: (...)</i> (Izvor 133s, str. 1074)

U verzijama na bosanskom jeziku teži se, ipak, upotrebi likova s dvosložnom zamjenom jata, pored prisustva i likova s *pre-*; ono što je jasno jeste da se imenice *pregled* i *prekid* javljaju u ovom liku u skladu s normom. Rijetko se verzija na bosanskom jeziku razlikuje od ostale dvije verzije, a ovdje nalazimo izvor gdje se na bosanskom upotrijebi *prijevoz*, a *prevoz* na drugoj i trećoj verziji.

Prefiks *prije-* u imenicama i drugim riječima u verzijama na hrvatskom jeziku zastupljeniji je od prefiksa *pre-*, likovi s jednosložnom zamjenom jata nisu usklađeni s normativnim odredbama; redovno se s jednosložnom zamjenom jata koristi *pregled* i *prekid*.

Kraći likovi odlika su tekstova na srpskom jeziku, pojedinačni “ostaci” zabilježeni su i ovdje, ali njih norma srpskog jezika nije odbacila u potpunosti.

³⁸ Dobro je poznat slučaj kada je na isti način došlo do promjene prezimena Martić u Ožujakić u dokumentima Zeničko-dobojskoga kantona (Vajzović 2008: 194-195).

2.4.2. Grupa *suglasnik + sonant r*

Nakon raspada zajedničkog srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog jezika hrvatski i bosanski standard unijeli su promjene u pisanju jata iza suglasničke skupine s krajnjim *r* (osim kada suglasnik ispred *r* pripada prefiksu). Ta novost nije naišla na bespogovorno prihvatanje kako u stručnim krugovima tako i u široj hrvatskoj i bh. javnosti, pa se i u literaturi nalaze iskazani različiti stavovi o normativno opravdanijim likovima u hrvatskom i bosanskom jeziku.

Likovi u kojima se bilježi *je* iza suglasničke skupine sa sonantom *r* na kraju nisu nepravilni (ali nisu ni precizno normirani) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 166-167); precizno su normirani likovi s refleksom *e* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010) (naznačit ćemo samo one primjere koji se pojavljuju u izvorima): *sprečavati*, *sprečavanje* (str. 1235), *povređivati* (str. 989), *povreda* (str. 989), *pogreška* (str. 933), *pogrešno* (str. 933), *potkrepljivati* (str. 980), *privređivati* (str. 1054), *unapređivati* i *unapređenje* (str. 1383), *unaprijediti* i *unapređenje* (str. 1383). Osim *sprječavati/sprečavati* (Čedić i dr. 2007: 1061), samo je *povreda* (str. 747), *privređivanje* (str. 886), *pogreška* (str. 676), *pogrešno* (str. 676). U normi se ostavljalo mjesta za likove sa sekvencom *suglasnik + r + je* (to je naznačeno i u Halilović 1996: 125), međutim, pokazalo se da ti likovi nisu ni prihvaćeni ni rašireni, pa se normativno valjanim likovima proglašavaju likovi s refleksom *e*.

Iako je norma bosanskog već posustala i čini se odustala od težnje da se normiraju i likovi s refleksom *je* na mjestu jata iza suglasničke skupine sa *r*, norma hrvatskog jezika takvih nakana nema, pa su se u tim slučajevima dopustili dubleti (Težak/Babić 2005: 75; Babić i dr. 2007: 265; Barić i dr. 1997: 89) ili se običnom zamjenom smatra samo refleks *je*, izuzev oblika i tvorenicu od *vrijeme*, *privrijediti* (dvostruki su i *privređivati* i *privrjeđivati*), *upotrijebiti* i *naprijed* (Babić/Finka/Moguš 2004: 41-44) (kasnije je iz ovog niza izdvojeno pet riječi *brijeg*, *brijest*, *drijen*, *trijezan*, *drijemati* uz koje se mogu koristiti i likovi bez *j* – Babić/Moguš 2011: 29). Tako se propisuju likovi *sprječavati*, *povrjeda*, *povrjeđenje*, *povrjeđivati*, *pogrješka*, *potkrjepljivati*, *oprječan*, *oprječnost* (Babić/Finka/Moguš 2004: 414, 354, 341, 352, 43, 318). S druge strane, jasno je da “alternanta *e* zamjenjuje alternantu *je* u slogovima gdje se sreće skup **suglasnički fonem + r + je**”, ali “bez obzira na gornje načelo u praksi se ponegdje nailazi na pisanje **brjegovi**, **sprječavati**, **vrjedniji**, **crjepić** i sl.” (Anić/Silić 2001: 124-125).

Redovno iza sonanta ispred kojeg se nalazi neki suglasnik umjesto kratkog je dolazi kratko *e* u srpskom jeziku (Stanojčić/Popović 2008: 66; Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 65, 70).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>Saobraćaj na javnom putu može se ograničiti ili zabraniti samo kada je to neophodno radi <u>sprečavanja</u> ili otklanjanja opasnosti za učesnike u saobraćaju, <u>sprečavanja</u> oštećenja javnog puta ili izvođenja radova na javnom putu. (Izvor 75b, str. 455)</p>	<p>Promet na javnoj cesti može se ograničiti ili zabraniti samo kada je to nužno radi: <u>sprečavanja</u> ili otklanjanja opasnosti za sudionike u prometu, <u>sprečavanja</u> oštećenja javne ceste ili izvođenja radova na javnoj cesti. (Izvor 75h, str. 491)</p>	<p>Saobraćaj na javnom putu može da se ograniči ili zabrani samo kada je to neophodno radi: <u>sprečavanja</u> ili otklanjanja opasnosti za učesnike u saobraćaju, <u>sprečavanja</u> oštećenja javnog puta ili izvođenja radova na javnom putu. (Izvor 75s, str. 418)</p>
<p>(...) a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do 10 godina za krivična djela genocida, krivična djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet droga, <u>sprječavanje</u> povratka izbjeglica i raseljenih osoba; (...) (Izvor 122b, str. 10)</p>	<p>(...) a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do 10 godina za kaznena djela genocida, kaznena djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet drogama, <u>sprječavanje</u> povratka izbjeglica i raseljenih osoba; (...) (Izvor 122h, str. 5)</p>	<p>(...) a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do 10 godina za krivična djela genocida, krivična djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet droga, <u>sprječavanje</u> povratka izbjeglica i raseljenih osoba; (...) (Izvor 122s, str. 7/8)</p>
<p>Odsustvo učesnika u postupku na javnoj raspravi ne <u>sprječava</u> Sud da održi javnu raspravu i donese odluku. (Izvor 1b, str. 168)</p>	<p>Odsustvo sudionika u postupku na javnoj raspravi ne <u>sprječava</u> Sud da održi javnu raspravu i donese odluku. (Izvor 1h, str. 168)</p>	<p>Odsustvo učesnika u postupku na javnoj raspravi ne <u>sprečava</u> Sud da održi javnu raspravu i donese odluku. (Izvor 1s, str. 168)</p>
<p>U cilju <u>sprečavanja</u> zloupotrebe obrazaca svjedodžbi, potvrda i certifikata propisanih ovom odlukom (u daljem tekstu: dokumenti) i radi kontrole izdavanja istih,...</p>	<p>U cilju <u>sprječavanja</u> zloupotrebe obrazaca svjedodžbi, potvrda i certifikata propisanih ovom odlukom (u daljnjem tekstu: dokumenti) i radi kontrole izdavanja istih,...</p>	<p>U cilju <u>sprečavanja</u> zloupotrebe obrazaca svjedodžbi, potvrda i certifikata propisanih ovom odlukom (u daljem tekstu: dokumenti) i radi kontrole izdavanja istih,...</p>
<p>(Izvor 9b, str. 725)</p>	<p>(Izvor 9h, str. 725)</p>	<p>(Izvor 9s, str. 725)</p>

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>Za <i>pronalaske i tehnička unapređenja</i> ostvarena tokom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora pritvorenici-ma, odnosno zatvorenicima pripadaju prava shodno općim propisima. (Izvor 90b, str. 55)</p>	<p>Za <i>pronalaske i tehnička unapređenja</i> ostvarena tijekom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, pritvorenici-ma, odnosno zatvorenicima pripadaju prava sukladno općim propisima. (Izvor 90h, str. 11)</p>	<p>Za <i>pronalaske i tehnička unapređenja</i> ostvarena tokom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, pritvorenici-ma, odnosno zatvorenicima pripadaju prava shodno opštim propisima. (Izvor 90s, str. 33)</p>
<p>U cilju <i>unaprijeđenja</i> zaštite sigurnosti IS-a, odgovorna osoba za provedbu mjera i sredstava zaštite sigurnosti tj. šef Sektora, osim mjera i sredstava utvrđenih ovim Uputstvom, predlaže provedbu i drugih mjera zaštite sigurnosti. (Izvor 113b, str. 114)</p>	<p>U cilju <i>unaprijeđenja</i> zaštite sigurnosti IS-a, odgovorna osoba za provedbu mjera i sredstava zaštite sigurnosti tj. šef Sektora, osim mjera i sredstava utvrđenih ovim Uputstvom, predlaže provedbu i drugih mjera zaštite sigurnosti. (Izvor 113h, str. 121)</p>	<p>U cilju <i>unapređenja</i> zaštite bezbjednosti IS-a, odgovorno lice za sprovođenje mjera i sredstava zaštite bezbjednosti tj. šef Sektora, osim mjera i sredstava utvrđenih ovim Uputstvom, predlaže sprovođenje i drugih mjera zaštite bezbjednosti. (Izvor 113s, str. 129)</p>
<p>Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske obavljaju i druge poslove u vezi sa <i>unaprijeđenjem</i> i promocijom ravnopravnosti spolova u entitetima. (Izvor 135b, str. 4)</p>	<p>Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske obavljaju i druge poslove u vezi s <i>unapređenjem</i> i promicanjem ravnopravnosti spolova u entitetima. (Izvor 135h, str. 8)</p>	<p>Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske obavljaju i druge poslove u vezi sa <i>unapređenjem</i> i promocijom ravnopravnosti polova u entitetima. (Izvor 135s, str. 13)</p>
<p>(...) – <i>Unapređenje</i> radnih uslova. (Izvor 31b, str. 72)</p>	<p>(...) – <i>Unapređenje</i> radnih uvjeta. (Izvor 31h, str. 13)</p>	<p>(...) – <i>Unapređenje</i> radnih uslova. (Izvor 31s, str. 42)</p>
<p>(...); o sistemu prekršaja i prekršajnom postupku i o odgovornosti i sankcijama za prekršaje kojima se <i>povrjeđuju</i> federalni propisi; (...) (Izvor 139b, str. 1116)</p>	<p>(...); o sustavu prekršaja i prekršajnom postupku i o odgovornosti i sankcijama za prekršaje kojima se <i>povrjeđuju</i> federalni propisi; (...) (Izvor 139h, str. 1136)</p>	<p>(...); o sistemu prekršaja i prekršajnom postupku i o odgovornosti i sankcijama za prekršaje kojima se <i>povređuju</i> federalni propisi; (...) (Izvor 139s, str. 1157)</p>

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Sudija izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izvještaj o <u>povredama</u> odredaba parničnog postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih <u>povreda</u> provedu provjere.</i> (Izvor 140b, str. 2820)	<i>Sudac izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostupanjskog suda pribaviti izvješće o <u>povredama</u> odredaba parničnoga postupka i zatražiti da se radi ustanovljenja tih <u>povreda</u> provedu provjere.</i> (Izvor 140h, str. 2853)	<i>Sudija izvjestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda da pribavi izvještaj o <u>povredama</u> odredaba parničnog postupka i da zatraži da se radi utvrđivanja tih <u>povreda</u> sprovedu provjere.</i> (Izvor 140s, str. 2787)
<i>Delegatu koji želi da govori o <u>povredi</u> Poslovnika ili o nepriдрžavanju utvrđenog dnevnog reda, predsjedavajući Doma naroda daje riječ čim je ovaj zatraži.</i> (Izvor 139b, str. 1118)	<i>Izaslaniku koji želi govoriti o <u>povrјedi</u> Poslovnika ili o nepriдрžavanju utvrđenog dnevnog reda, predsjedatelj Doma naroda daje riječ čim ju ovaj zatraži.</i> (Izvor 139h, str. 1139)	<i>Delegatu koji želi da govori o <u>povredi</u> Poslovnika ili o nepriдрžavanju utvrđenog dnevnog reda, predsjedavajući Doma naroda daje riječ čim je ovaj zatraži.</i> (Izvor 139s, str. 1159)
<i>U slučaju iz stava 1. ovog člana sud će uzeti u obzir sve okolnosti, a naročito imovinske prilike i sposobnosti, za <u>privređivanje</u> supružnika, trajanje bračne zajednice, imovinske prilike ostalih nasljednika i njihovu sposobnost za <u>privređivanje</u> i vrijednost zaostavštine.</i> (Izvor 170b, str. 5)	<i>U slučaju iz stavka 1. ovoga članka sud će uzeti u obzir sve okolnosti, a naročito imovinske prigode i sposobnosti, za <u>privrјeđivanje</u> supružnika, trajanje bračne zajednice, imovinske prigode ostalih nasljednika i njihovu sposobnost za <u>privrјeđivanje</u> i vrijednost zaostavštine.</i> (Izvor 170h, str. 5)	<i>U slučaju iz stava 1. ovog člana sud će uzeti u obzir sve okolnosti, a naročito imovinske prilike i sposobnosti, za <u>privređivanje</u> supružnika, trajanje bračne zajednice, imovinske prilike ostalih nasljednika i njihovu sposobnost za <u>privređivanje</u> i vrijednost zaostavštine.</i> (Izvor 170s, str. 5)
<i><u>Prevođenje</u> obavlja sudski prevodilac.</i> (Izvor 177b, str. 2)	<i><u>Prjevođenje</u> obavlja sudbeni prevoditelj.</i> (Izvor 177h, str. 2)	<i><u>Prevođenje</u> obavlja sudski prevodilac.</i> (Izvor 177s, str. 2)
<i>(...) e) dokaze koji <u>potkrepljuju</u> navode optužnice.</i> (Izvor 177b, str. 31)	<i>(...) e) dokaze koji <u>potkrјepljuju</u> navode optužnice.</i> (Izvor 177h, str. 31)	<i>(...) e) dokaze koji <u>potkrepljuju</u> navode optužnice.</i> (Izvor 177s, str. 31)
<i><u>Pogreške</u> u imenima i brojevima, kao i druge očite <u>pogreške</u> u pisanju i računanju,...</i> (Izvor 177b, str. 39)	<i><u>Pogrјreške</u> u imenima i brojevima, kao i druge bjelodane <u>pogrјreške</u> u pisanju i računanju,...</i> (Izvor 177h, str. 39)	<i><u>Pogreške</u> u imenima i brojevima, kao i druge očigledne <u>pogreške</u> u pisanju i računanju,...</i> (Izvor 177s, str. 39)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje</i> (Izvor 177b, str. 40)	<i>Pogrješno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje</i> (Izvor 177h, str. 40)	<i>Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje</i> (Izvor 177s, str. 40)
<i>Povrede Krivičnog zakona</i> (Izvor 177b, str. 40)	<i>Povrede Krivičnog zakona</i> (Izvor 177h, str. 40)	<i>Povrede Krivičnog zakona</i> (Izvor 177s, str. 40)

U kratkim slogovima iza suglasničke skupine s posljednjim sonantom *r* u sve tri jezičke varijante izvora refleks jata bilježi se i *e* i *je*.

Verzije na bosanskom jeziku imaju, dakle, i jedne i druge likove, u skladu s normativnim pokušajima da se i likovima s refleksom *je* da mjesta u upotrebi. Kako se rijetko verzije na bosanskom razlikuju od preostale dvije u upotrebi neke pojave, uočen je slučaj kada se u verziji na bosanskom jeziku koristi lik s refleksom *je* (*unaprjeđenje*), a preostale dvije imaju *e*. Ovdje valja istaći da se u izvorima iz *Službenoga glasnika RS-a* za bosanski jezik veže upotreba likova sa *e*.

Verzije na hrvatskom jeziku imaju likove i sa *e* i *je* u poziciji *suglasnik* + *r* u kratkim slogovima (npr. i *sprečavanje* i *sprječavanje*, i *unapređenje* i *unaprjeđenje*, i *povreda* i *povrjeda*). Pošto su se pravopisna i gramatička izdanja na hrvatskom jeziku razlikovala u pristupu i prihvatanju ovih likova, tako se i u tekstovima na hrvatskom mogu naći različita rješenja koja uvijek imaju svoje opravdanje pronađeno u datoj literaturi. Verzije na hrvatskom jeziku iz *Službenoga glasnika RS-a* karakterizira upotreba likova s refleksom *je*, čime se ovi tekstovi razlikuju i od verzija na bosanskom (u drugim izvorima, tj. s državnog i federalnog nivoa i verzije na bosanskom imaju likove s refleksom *je*, pa se verzije na hrvatskom ne mogu u potpunosti odvojiti u upotrebi ovih likova od drugih verzija) i verzija na srpskom jeziku. Tako se pronalaze samo likovi *privrjeđivanje*, *pogrješka*, *pogrješno*, *potkrjepljuju*, pa se u tom nizu upotrijebi i *prjevođenje*, premda se u toj riječi ne propisuje refleks *je* nego *e* – *prevođenje* (Babić/Finka/Moguš 2004: 365). Pored svih likova s refleksom *je* jedino u primjeru *povreda* ne koristi se *je* već *e* (u ovom primjeru očekivalo se *je* pošto je u svim ostalim primjerima korišten taj refleks, a normativnih ograničenja za to nema).

Na osnovu verzija na srpskom jeziku u kojima se *je* bilježi da se zaključiti da nije bila nakana da se ti likovi prikažu kao druga mogućnost, već su to opet jezičke varijante teksta koje nisu prošle detaljniju prilagodbu normi tog jezika. Verzije na srpskome iz SGRS-a imaju redovno likove sa *e*. Refleks *je* u verzijama na srpskom pronalazi se rijetko i može se posmatrati kao nedovoljno prilagođen tekst normi srpskog jezika.

2.4.3. Pojedinačne riječi

2.4.3.1. Naslijeđe/nasljeđe

U bosanskom jeziku standardizirano je *naslijeđe* (Halilović 1996: 131; Halilović/Palić/Šehović 2010: 723; Čedić i dr. 2007: 424). Hrvatska norma opredijelila se za dublet (Babić/Finka/Moguš 2004: 40, 295; Babić/Moguš 2011: 264; Anić 2006: 827³⁹). *Pravopis srpskoga jezika* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 250) i *Rečnik srpskoga jezika* (2007: 792) za ijekavske govore navode lik s jednosložnom zamjenom jata.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Iznošenje pokretnog arheološkog materijala iz tačke I stav 2. ove Odluke (u daljnem tekstu: pokretno <u>naslijeđe</u>) iz Bosne i Hercegovine nije dopušteno.</i> (Izvor 49b, str. 1178)	<i>Iznošenje pokretnog arheološkog materijala iz točke I. stavak 2. ove Odluke (u daljnem tekstu: pokretno <u>naslijeđe</u>) iz Bosne i Hercegovine nije dopušteno.</i> (Izvor 49h, str. 1180)	<i>Iznošenje pokretnog arheološkog materijala iz tačke I stav 2. ove Odluke (u daljnem tekstu: pokretno <u>naslijeđe</u>) iz Bosne i Hercegovine nije dozvoljeno.</i> (Izvor 49s, str. 1181)
<i>Nacionalni spomenik se sastoji od Pruščakove džamije, medrese, sudnice, turbeta Hasana Kjafije, džamijskog harema i pokretnog <u>naslijeđa</u> koje čine: (...)</i> (Izvor 108b, str. 31)	<i>Nacionalni spomenik se sastoji od Pruščakove džamije, medrese, sudnice, turbeta Hasana Kjafije, džamijskog harema i pokretnog <u>naslijeđa</u> koje čine: (...)</i> (Izvor 108h, str. 32)	<i>Nacionalni spomenik se sastoji od Pruščakove džamije, medrese, sudnice, turbeta Hasana Kjafije, džamijskog harema i pokretnog <u>naslijeđa</u> koje čine: (...)</i> (Izvor 108s, str. 30)
<i>Ako se odreknu od <u>naslijeđa</u> svi nasljednici koji u trenutku smrti ostavioca pripadaju najbližem nasljednom redu, na <u>naslijeđe</u> se pozivaju nasljednici sljedećeg nasljednog reda.</i> (Izvor 170b, str. 13/14)	<i>Ako se odreknu od <u>naslijeđa</u> svi nasljednici koji u trenutku smrti ostavitelja pripadaju najbližem nasljednom redu, na <u>naslijeđe</u> se pozivaju nasljednici sljedećeg nasljednog reda.</i> (Izvor 170h, str. 13/14)	<i>Ako se odreknu od <u>naslijeđa</u> svi nasljednici koji u trenutku smrti ostavioca pripadaju najbližem nasljednom redu, na <u>naslijeđe</u> se pozivaju nasljednici sljedećeg nasljednog reda.</i> (Izvor 170s, str. 13/14)

Dakle, oba lika mogu se naći u sve tri jezičke verzije izvora, i s dvosložnom i s jednosložnom zamjenom jata, i *naslijeđe* i *nasljeđe*.

Pored standardiziranog lika u verzijama na bosanskom jeziku upotrebljava se i lik s jednosložnom zamjenom jata, posebno u izdvojenom

³⁹ Lik *nasljeđe* ipak ima prednost.

izvoru iz SGRS-a. Svi primjeri iz verzija na hrvatskome imaju normativno opravdanje. Ukoliko izvori potječu iz SGBiH, na hrvatskom jeziku češće se upotrebljava lik s dvosložnom zamjenom, dok se u izvoru iz SGRS-a na hrvatskom češće javlja jednosložna zamjena jata. U verzijama na srpskom jeziku koristi se i nestandardizirani lik *naslijede*.

2.4.3.2. *Sljedeći/sljedeći (prid.)*

Pravopis bosanskoga jezika ostavio je dubletno rješenje za likove *sljedeći/sljedeći* (prid.) (Halilović 1996: 131), kao i *Rječnik bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 1043). Ipak se kasnije⁴⁰ samo lik *sljedeći* našao u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1215). Na isti način i norma srpskog jezika ocijenila je likove *sljedeći* i *slijedeći* (prid.) (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 69, 296) i isto tako upisan je samo lik *sljedeći* u *Rečniku srpskoga jezika* (2007: 1238). *Hrvatski pravopis* nije se opredijelio za dublet, nego je lik *sljedeći* odredio za pridjev, a lik *slijedeći* za glagolski prilog sadašnji (Babić/Finka/Moguš 2004: 409). Iste potvrde nalaze se i u *Pravopisu hrvatskoga jezika* (Anić/Silić 2001: 772, 774).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Policijski službenik stiče svoj <u>sljedeći</u> čin kroz unapređenje u skladu s ovim zakonom.</i> (Izvor 120b, str. 2435)	<i>Policijski službenik stječe svoj <u>sljedeći</u> čin kroz promicanje sukladno ovom zakonu.</i> (Izvor 120h, str. 2454)	<i>Policijski službenik stiče svoj <u>sljedeći</u> čin kroz unapređenje u skladu sa ovim zakonom.</i> (Izvor 120s, str. 2417)
<i>U svrhu tumačenja ovog Pravila, svi ovdje navedeni izrazi imat će <u>slijedeće</u> značenje: (...)</i> (Izvor 39b, str. 42)	<i>U svrhu tumačenja ovog Pravila, svi ovdje navedeni izrazi imat će <u>slijedeće</u> značenje: (...)</i> (Izvor 39h, str. 38)	<i>U svrhu tumačenja ovog Pravila, svi ovdje navedeni izrazi imaće <u>slijedeće</u> značenje: (...)</i> (Izvor 39s, str. 40)
<i>Informativni centar dužan je da (...) omogućiti uvid u <u>sljedeće</u> podatke: (...)</i> (Izvor 172b, str. 4)	<i>Informativni centar dužan je (...) omogućiti uvid u <u>sljedeće</u> podatke: (...)</i> (Izvor 172h, str. 4)	<i>Informativni centar dužan je da (...) omogućiti uvid u <u>sljedeće</u> podatke: (...)</i> (Izvor 172s, str. 4)

⁴⁰ Izvori koji su poslužili za ovo istraživanje objavljivani su do 2010, a tek je te godine i ovaj rječnik štampan, pa nam nikako nije bila namjera ni ovaj ni bilo koji drugi slučaj proglasiti nekorektnim samo na osnovu ovoga priručnika. Smatramo da pravopisnu i gramatičku normu ovih izvora valja ocijeniti na osnovu tada akuelnih normativnih priručnika.

Oba lika pojavljuju se u sve tri jezičke verzije tekstova. Kao i u upotrebi *naslijede* i *nasljeđe*, i pri upotrebi likova *slijedeći* i *sljedeći* uočava se pretežno isto korištenje likova u sve tri jezičke verzije.

Pošto je *Pravopis bosanskoga jezika* (1996) prihvatio oba lika ovoga pri-djeva, u verzijama na bosanskom jeziku i upotrebljavaju se oba lika, bez ikakve bojazni da će se ogriješiti o normativna pravila. No, svaki izdvoje-ni primjer s dvosložnom zamjenom jata u tekstovima na hrvatskom nije u saglasnosti s normom ovog jezika. Upoređujući primjere iz tekstova na srpskom jeziku s normativima iz *Pravopisa srpskoga jezika* (2005), dola-zimo do zaključka da se niti jedan ne udaljava od norme iskazane ovim priručnikom.

2.4.3.3. Redoslijed/redosljed

Redoslijed je normirano u bosanskom (Halilović 1996: 131; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1138; Čedić i dr. 2007: 983) i hrvatskom jeziku (Babić/Finka/Moguš 2004: 392; Anić/Silić 2001: 741). Kao dublet *redoslijed* (*redosljed*) trebalo bi funkcionirati u srpskom jeziku (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 287); prvi lik ubilježen je u *Rečniku srpskoga jezika* za jekavske govore (2007: 1151).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Navedene podneske u cilju zaštite svojih prava zatvo-renik može upućivati po-jedinačno ili kumulativno po svom slobodnom izboru i <u>redoslijedu</u> bez ikakvih ograničenja. (Izvor 122b, str. 11)	Navedene podneske u cilju zaštite svojih prava zatvo-renik može upućivati po-jedinačno ili kumulativno po svom slobodnom izboru i <u>redoslijedu</u> bez ikakvih ograničenja. (Izvor 122h, str. 7)	Navedene podneske u cilju zaštite svojih prava zatvo-renik može upućivati po-jedinačno ili kumulativno po svom slobodnom izboru i <u>redoslijedu</u> bez ikakvih ograničenja. (Izvor 122s, str. 9)
Kako je potraživani dug ostao neplaćen, službenici Grupe za prinudnu naplatu radi naplate potraživanog duga, nastavili su postupak prinudne naplate zaplje-nom imovine po <u>redosljedu</u> propisanom u...	Kako je potraživani dug ostao neplaćen, službenici Grupe za prisilnu naplatu radi naplate potraživanog duga, nastavili su postupak prisilne naplate zapljenom imovine po <u>redosljedu</u> pro-pisanom u...	Kako je potraživani dug ostao neplaćen, službenici Grupe za prinudnu naplatu radi naplate potraživanog duga, nastavili su postupak prinudne naplate zaplje-nom imovine po <u>redosljedu</u> propisanom u...
(Izvor 137b, str. 20)	(Izvor 137h, str. 21)	(Izvor 137s, str. 23)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) (e) <i>redosljĳed</i> stanica ili stajališta i njihovu udaljenost od početne stanice u kilometrima; (...) (Izvor 138b, str. 83)	(...) (e) <i>redosljed</i> stajališta i njihovu udaljenost od početnog stajališta u kilometrima; (...) (Izvor 138h, str. 69)	(...) (d) <i>redosljĳed</i> stanica ili stajališta i njihovu udaljenost od početne stanice u kilometrima; (...) (Izvor 138s, str. 76)
Izvještaj jedinice ATC prema RCC BiH mora sadržavati sljedeće podatke navedenim <i>redosljĳedom</i> : (...) (Izvor 35b, str. 890)	Izvješće jedinice ATC prema RCC BiH mora sadržavati sljedeće podatke navedenim <i>redosljedom</i> : (...) (Izvor 35h, str. 910)	Izvještaj jedinice ATC prema RCC BiH mora sadržavati sljedeće podatke navedenim <i>redosljedom</i> : (...) (Izvor 35s, str. 869)

Dakle, i lik *redosljĳed* i lik *redosljed* mogu se naći u sve tri jezičke verzije izvora.

Primjere s likom *redosljed* u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku izdvajamo kao primjere koji se javljaju u suprotnosti s normativnim uputama, dok primjere s ovim likom u verzijama na srpskom ne možemo pridružiti skupini primjera koji su u koliziji s normom srpskog jezika (*Pravopis srpskoga jezika* ovaj lik navodi kao manje običan, ali prihvaćen lik).

2.4.3.4. *Usljĳed/usljed*

U bosanskom standardu najprije su to bili dubleti (Halilović 1996: 131), a potom se lik *usljed* navodi kao jedini (Čedić i dr. 2007: 1187) ili se prihvata i lik *usljĳed* pored lika *usljed*, kojem se daje prednost (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1395). Dubleti su *usljĳed* i *usljed* u *Pravopisu srpskoga jezika* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 311) i *Rečniku srpskoga jezika – usljed* i *usljĳed* (*jek.*) (2007: 1413). Pored lika *usljĳed* stoji znak > da uputi na bolje prijedloge *poradi*, *s*, *zbog* (Babić/Finka/Moguš 2004: 456), a isti lik nalazi se i u *Pravopisu hrvatskoga jezika* (Anić/Silić 2001: 854). *Rječnik hrvatskoga jezika* ovaj lik strelicama upućuje na *zbog* i *poradi* (2000: 1319).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ako <i>usljĳed</i> odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije korisnika Centra,... (Izvor 86b, str. 5155)	Ako <i>usljĳed</i> odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije korisnika Centra,... (Izvor 86h, str. 5165)	Ako <i>usljĳed</i> odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije korisnika Centra,... (Izvor 86s, str. 5176)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Osobita pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda otiče, gdje se sakuplja slabija riba <u>usljed</u> protoka vode.</i> (Izvor 78b, str. 4536)	<i>Osobita pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda otječe, gdje se sakuplja slabija riba <u>uslijed</u> protoka vode.</i> (Izvor 78h, str. 4546)	<i>Posebna pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda otiče, gdje se sakuplja slabija riba <u>usljed</u> protoka vode.</i> (Izvor 78s, str. 4556)
<i>Započeti vanredni prevoz se prekida ili se njegovo započinjanje odlaže i u slučaju kada je na cesti došlo do prekida ili značajnog otežavanja saobraćaja <u>usljed</u> rušenja...</i> (Izvor 167b, str. 6)	<i>Započeti izvanredni prijevoz se prekida ili se njegovo započinjanje odlaže i u slučaju kada je na cesti došlo do prekida ili značajnog otežavanja prometa <u>usljed</u> rušenja...</i> (Izvor 167h, str. 12)	<i>Započeti vanredni prevoz se prekida ili se njegovo započinjanje odlaže i u slučaju kada je na putu došlo do prekida ili značajnog otežavanja saobraćaja <u>usljed</u> rušenja...</i> (Izvor 167s, str. 18)

Sve tri jezičke verzije izvora koriste i jednosložnu i dvosložnu zamjenu jata u ovom prijedlogu, koji stoji uz genitiv i označava uzrok, pa se i *uslijed* i *usljed* može naći i u verziji na bosanskom, i na hrvatskom, i na srpskom jeziku. Ovaj primjer *uslijed/usljed* pridružiti ćemo ostalim primjerima iz grupe pojedinačnih riječi s jatom po sličnosti u ujednačenijoj upotrebi u svim jezičkim verzijama.

Primjeri s oba lika iz tekstova na bosanskom jeziku i tekstova na srpskom normativno su sasvim opravdani, dok upotreba lika s jednosložnom zamjenom jata u tekstovima na hrvatskom ne slijedi normu svog jezika.

2.4.4. Tvorba riječi od glagola *teći*

I bosanski (Halilović 1996: 130-131; Jahić/Halilović/Palić 2000: 167) i hrvatski standard (Babić/Finka/Moguš 2004: 47-48; Babić/Moguš 2011: 32; Težak/Babić 2005: 76) opredijelili su se za likove s *-tjec-* ukoliko su glagoli i druge izvedenice u tvorbenoj vezi s glagolom *teći*, naspram likova s *-tic-* tvorenih od glagola *taći*, *taknuti*. "Većina je tih jekavskih likova općenito usvojena, ali se u nekima griješi, npr. u upotrebi *opticaj* umj. *optjecaj*; *sticaj prilika* umj. *stjecaj prilika* i dr." (Babić/Finka/Moguš 2004: 48).⁴¹ U *Rječniku bosanskoga jezika* ipak je došlo do prihvatanja likova s *-tic-* u

⁴¹ Još je 1978. Brozović ukazao na razliku između *potjecati* i *poticati*, te neopravdano potiskivanje glagola *poticati* upotrebom glagola *podstrekavati* i *podsticati* u pravnim tekstovima (Brozović 1978: 20).

izvedenicama od glagola *teći*⁴², premda tim likovima nije dat jednak status kao likovima s *-tjec-*, npr. *utjecaj* (*uticaj*), *potjecati* (*poticati*), *optjecaj* (*opticaj*) i *optjecati* (*opticati*), *stjecaj* (*sticaj*) i *stjecati* (*sticati*), *zatjecati* (*zaticati*) (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1403, 978, 979, 835, 836, 1249, 1251, 1507). Autori *Pravopisa srpskoga jezika* likove *utjecaj*, *utjecajan*, *utjecati*, *stjecaj* označavaju kao svojstvene “hrvatskom izrazu i standardizaciji”, a likove s *-tic-* “crnogorskom i uopšte istočnijem ijekavizmu” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 66).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) (A) svih novčanica i kovanih novca koje su u <u>opticaj</u> stavile centrala, glavne jedinice i ostale filijale Centralne banke (...) (Izvor 93b, str. 7)	(...) (A) svih novčanica i kovanih novca koje su u <u>opticaj</u> stavile centrala, glavne jedinice i ostale filijale Centralne banke (...) (Izvor 93h, str. 7)	(...) (A) svih novčanica i kovanih novca koje su u <u>opticaj</u> stavile centrala, glavne jedinice i ostale filijale Centralne banke (...) (Izvor 93s, str. 7)
U skladu sa odredbama st. 2. i 3. ovog člana, Upravno vijeće Centralne banke ima ovlaštenje da preduzme sve neophodne djelatnosti u cilju <u>sticanja</u> ... (Izvor 93b, str. 8)	Sukladno odredbama st. 2. i 3. ovog članka, Upravno vijeće Centralne banke ima ovlasti da preduzme sve neophodne djelatnosti u cilju <u>sticanja</u> ... (Izvor 93h, str. 8)	U skladu sa odredbama st. 2. i 3. ovog člana, Upravni savet Centralne banke ima ovlaštenje da preduzme sve neophodne aktivnosti u cilju <u>sticanja</u> ... (Izvor 93s, str. 8)
Novac je metalno ili papirnatu sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u <u>opticaju</u> u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi. (Izvor 26b, str. 86)	Novac je kovano ili papirnatu sredstvo plaćanja koje je temeljem zakona u <u>optjecaju</u> u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi. (Izvor 26h, str. 86)	Novac je metalno ili papirnatu sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u <u>opticaju</u> u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi. (Izvor 26s, str. 86)
(...) a) preventivni <u>uticaj</u> na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela; (...) (Izvor 26b, str. 87)	(...) a) preventivni <u>utjecaj</u> na druge da poštuju pravni redak i ne počine kaznena djela; (...) (Izvor 26h, str. 86)	(...) a) preventivni <u>uticaj</u> na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela; (...) (Izvor 26s, str. 86)

⁴² Reklo bi se da je do toga došlo zbog velike frekvencije ovih likova u praksi, pa se likovi s *-tjec-* nisu toliko raširili u upotrebi da bi potisnuli likove s *-tic-*. Odustalo se i od likova s grupom *suglasnik + r + je*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ako je za neka krivična djela u <u>stjecaju</u> sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u <u>stjecaju</u> novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora... (Izvor 26b, str. 92/93)	Ako je za neka kaznena djela u <u>stjecaju</u> sud utvrdio kazne zatvora, a za druga kaznena djela u <u>stjecaju</u> novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora... (Izvor 26h, str. 92)	Ako je za neka krivična djela u <u>stjecaju</u> sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u <u>stjecaju</u> novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora... (Izvor 26s, str. 92)
Svrha mjera sigurnosti je da se otklone stanja ili uvjeti koji mogu <u>utjecati</u> da učinitelj ubuduće učini krivična djela. (Izvor 26b, str. 94)	Svrha sigurnosnih mjera jest otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu <u>utjecati</u> da počinitelj ubuduće počini kaznena djela. (Izvor 26h, str. 94)	Svrha mjera bezbjednosti je da se otklone stanja ili uslovi koji mogu <u>utjecati</u> da počinitelj ubuduće učini krivična djela. (Izvor 26s, str. 94)
Crkve i vjerske zajednice mogu <u>sticati</u> imovinu u skladu sa zakonom. (Izvor 20b, str. 334)	Crkve i vjerske zajednice mogu <u>stjecati</u> imovinu sukladno zakonu. (Izvor 20h, str. 327)	Crkve i vjerske zajednice mogu da <u>stiču</u> imovinu u skladu sa zakonom. (Izvor 20s, str. 330)
Jaja (konzumna i rasplodna) mogu biti stavljena u promet ili inkubirana samo ako <u>potiču</u> od jata koja su slobodna od salmonela,... (Izvor 78b, str. 4535)	Jaja (konzumna i rasplodna) mogu biti stavljena u promet ili inkubirana samo ako <u>potiču</u> od jata koja su slobodna od salmonela,... (Izvor 78h, str. 4546)	Jaja (konzumna i rasplodna) mogu biti stavljena u promet ili inkubirana samo ako <u>potiču</u> od jata koja su slobodna od salmonela,... (Izvor 78s, str. 4555)
Osobita pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otiče</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 78b, str. 4536)	Osobita pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otječe</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 78h, str. 4546)	Posebna pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otiče</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 78s, str. 4556)
Posebna pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otiče</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 81b, str. 29)	Posebna pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otiče</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 81h, str. 39)	Posebna pažnja mora se posvetiti predjelima na kojima voda <u>otiče</u> , gdje se sakuplja slabija riba usljed protoka vode. (Izvor 81s, str. 18)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Policijski službenik će počinioća koji nakon upozorenja pokuša ući u prostor u koji mu je rješenjem suda zabranjen pristup ili u slučaju <u>zatjecanja</u> počinioća u tom prostoru...</i> (Izvor 147b, str. 748)	<i>Policijski službenik će počinitelja koji nakon upozorenja pokuša ući u prostor u koji mu je rješenjem suda zabranjen pristup ili u slučaju <u>zatjecanja</u> počinitelja u tom prostoru...</i> (Izvor 147h, str. 740)	<i>Policijski službenik će počinioća koji nakon upozorenja pokuša ući u prostor u koji mu je rješenjem suda zabranjen pristup ili u slučaju <u>zaticanja</u> počinioća u tom prostoru...</i> (Izvor 147s, str. 744)
<i>Policijski službenik će u skladu sa rješenjem suda provoditi zaštitnu mjeru zabrane uznemiravanja ili uhođenja lica izloženog nasilju na način što će u slučaju <u>zaticanja</u> počinioća u blizini žrtve...</i> (Izvor 147b, str. 748)	<i>Policijski službenik će sukladno rješenju suda provoditi zaštitnu mjeru zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju na način što će u slučaju <u>zatjecanja</u> počinitelja u blizini žrtve...</i> (Izvor 147h, str. 740)	<i>Policijski službenik će u skladu sa rješenjem suda provoditi zaštitnu mjeru zabrane uznemiravanja ili uhođenja lica izloženog nasilju na način što će u slučaju <u>zaticanja</u> počinioća u blizini žrtve...</i> (Izvor 147s, str. 745)

Glagoli i druge izvedenice koji pri tvorbi imaju osnovni glagol *teći* u sve tri jezičke verzije zakonodavno-pravnih tekstova naći će se i u liku s *-tic-* i u liku s *-tjec-*. U izvorima se nalaze sljedeći primjeri: *opticaj/optjecaj, sticanjel/stjecanje, sticati/stjecati, uticaj/utjecaj, stjecaj, utjecati, poticati, oticati/otjecati, zaticanje/zatjecanje*.

Primjeri s *-tic-* brojniji su u verzijama na bosanskom jeziku od primjera s *-tjec-* i ovo je slučaj kada u praksi ne funkcioniraju pravila postavljena normom. U tekstovima na hrvatskom upotrebljavaju se češće valjani likovi s *-tjec-* od likova koji su ocijenjeni kao pogrešni u normi hrvatskog jezika. Likovi s *-tic-* korišteni su u tekstovima na srpskom, a pronaći će se i likovi s *-tjec-*, koji nisu svojstveni srpskom jeziku.

2.5. Jotovanje

2.5.1. Grupa *opć-/opšt-*

Postoje dva oprečna stava u normiranju likova *opć-/opšt-* u bosanskom jeziku: na jednoj strani, likovi *opšt-* nisu prihvaćeni ni u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 381, 383, 570) ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 828, 835, 1385), s druge strane, oba su lika prihvaćena i posmatraju se kao dublet (Čedić i dr. 2007: 542, 1178-1179).

Likove s grupom *opć-* prihvatio je hrvatski standard (Babić/Finka/Moguš 2004: 317; Anić 2006: 942). Kada se radi o primjerima tipa *opšti* : *opći*, *opština* : *općina*, srpskom izrazu svojstveni su oblici sa *št* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 91).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Saopćenje o održavanju sjednice i javnih rasprava Suda (vrijeme, mjesto i dnevni red) objavljuju se na oglasnoj tabli Suda.</i> (Izvor 1b, str. 165)	<i>Priopćenje o održavanju sjednica i javnih rasprava Suda (vrijeme, mjesto i dnevni red) objavljuju se na oglasnoj tabli Suda.</i> (Izvor 1h, str. 165)	<i>Saopštenje o održavanju sednica i javnih rasprava Suda (vreme, mesto i dnevni red) objavljuju se na oglasnoj tabli Suda.</i> (Izvor 1s, str. 165)
<i>Uvodni dio Izvještaja o radu sadrži općenit osvrt na rad Vijeća ministara,...</i> (Izvor 123b, str. 16)	<i>Uvodni dio Izvješća o radu sadrži općenit osvrt na rad Vijeća ministara,...</i> (Izvor 123h, str. 17)	<i>Uvodni dio Izvještaja o radu sadrži uopšten osvrt na rad Savjeta ministara...</i> (Izvor 123s, str. 18)
<i>(...) 21) lokalni put je javni put koji povezuje naselja na teritoriji općine ili koji je značajan za saobraćaj na teritoriji općine; (...)</i> (Izvor 75b, str. 455)	<i>(...) 21) lokalna cesta je javna cesta koja povezuje naselja na teritoriju općine ili koja je od značenja za promet na teritoriju općine; (...)</i> (Izvor 75h, str. 491)	<i>(...) 21) lokalni put je javni put koji povezuje naselja na teritoriji opštine, ili koji je značajan za saobraćaj na teritoriji opštine; (...)</i> (Izvor 75s, str. 418)
<i>Struktura policijskih službenika u policijskim organima općenito odražava nacionalnu strukturu stanovništva BiH prema popisu stanovništva iz 1991. godine.</i> (Izvor 120b, str. 2427)	<i>Struktura policijskih službenika u policijskim tijelama⁴³ općenito odražava nacionalnu strukturu pučanstva BiH prema popisu pučanstva iz 1991.</i> (Izvor 120h, str. 2446)	<i>Struktura policijskih službenika u policijskim organima uopšte odražava nacionalnu strukturu stanovništva BiH prema popisu stanovništva iz 1991. godine.</i> (Izvor 120s, str. 2408)
<i>Do procjene se dolazi analizom informacija i podataka, uopćavanja i međusobnim povezivanjem informacija o pojavama i događajima.</i> (Izvor 122b, str. 10)	<i>Do procjene se dolazi analizom informacija i podataka, uopćavanja i međusobnim povezivanjem informacija o pojavama i događajima.</i> (Izvor 122h, str. 6)	<i>Do procjene se dolazi analizom informacija i podataka, uopštavanja i međusobnim povezivanjem informacija o pojavama i događajima.</i> (Izvor 122s, str. 8)

⁴³ I ovdje pretpostavljamo da je greška nastala kao posljedica mehaničke zamjene riječi: *organi* iz verzija na bosansko i srpsko preinače se u *tijela* na hrvatsko, ali se zanemari padežni oblik (*organi-ma* : *tijela-ma*).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) a) kao članica Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: ICAO) i potpisnica <u>Opšte</u> konvencije o civilnom zrakoplovstvu (u daljnjem tekstu: Čikago konvencija) i drugih međunarodnih konvencija i protokola,...	(...) a) kao članica Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: ICAO) i potpisnica <u>Opće</u> konvencije o civilnom zrakoplovstvu (u daljnjem tekstu: Čikago konvencija) i drugih međunarodnih konvencija i protokola,...	(...) a) kao članica Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (u daljnjem tekstu: ICAO) i potpisnica <u>Opšte</u> konvencije o civilnom vazduhoplovstvu (u daljnjem tekstu: Čikago konvencija) i drugih međunarodnih konvencija i protokola,...
(Izvor 121b, str. 6814)	(Izvor 121h, str. 6816)	(Izvor 121s, str. 6812)
<u>OPĆE ODREDBE</u>	<u>OPĆE ODREDBE</u>	<u>OPŠTE ODREDBE</u>
(Izvor 167b, str. 5)	(Izvor 167h, str. 11)	(Izvor 167s, str. 17)
Novčane podrške u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji ostvaruju fizička i pravna lica koja ispunjavaju uslove propisane ovim Programom i <u>opštim</u> aktom Federalnog ministarstva...	Novčane potpore u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji ostvaruju fizičke i pravne osobe koje ispunjavaju uvjete propisane ovim Programom i <u>općim</u> aktom Federalnog ministarstva...	Novčane podrške u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji ostvaruju fizička i pravna lica koja ispunjavaju uslove propisane ovim Programom i <u>opštim</u> aktom Federalnog ministarstva...
(Izvor 143b, str. 1112)	(Izvor 143h, str. 1122)	(Izvor 143s, str. 1131)

Primjeri s ovim grupama koji se mogu naći u izvorima su: *saopćenje/priopćenje/saopštenje*, *općenit/uopšten*, *općina/opština*, *općenito/uopšte*, *uopćavanje/uopštavanje*, *opći/opšti*. U ovom slučaju ne upotrebljavaju se i jedni i drugi likovi u svim jezičkim verzijama, pa se ne može naći jedan lik u upotrebi u svim verzijama. Ovo je, dakle, jedna od jezičkih odlika tekstova koja je izdvojena kao odlika koja razdvaja jezičke verzije izvora, pa su određeni likovi rezervirani za određenu jezičku verziju izvora: grupa *opć-* za verzije na hrvatskom, grupa *opšt-* za verzije na srpskom jeziku. Može se reći da se po ovoj upotrebi prepoznaje o kojoj je jezičkoj verziji riječ kada se radi o hrvatskom i srpskom. Međutim, takva praksa nije zadržana u verzijama na bosanskom, gdje se nalaze i jedni i drugi likovi, s tim da se likovi s grupom *opšt-* mnogo rjeđe koriste od likova s grupom *opć-* (grupa *opć-* široko je prihvaćena u praksi za razliku od grupe *-tjec-* i refleksa *je* iza *suglasnik + r* zbog kojih su se prvotno uspostavljena normativna pravila morala mijenjati). Dakle, u tekstovima na hrvatskom i srpskom koriste se likovi koji su usklađeni s normama ovih jezika, likove s grupom *opšt-* upotrijebljene u izvorima norma bosanskog jezika nije prihvatila.

2.5.2. Grupa -šč-/-št-

Jotovane grupe -šč- i -št- u primjerima s osnovom *vlast* i *korist* posmatrat ćemo zasebno, *ovlašten/ovlašćen*, *ovlaštenje/ovlašćenje*, s jedne, *korišten/korišćen*, *korištenje/korišćenje*, s druge strane.

2.5.2.1. *Ovlašten/ovlašćen*, *ovlaštenje/ovlašćenje*

Glagolski pridjev trpni od glagola *ovlastiti* u bosanskom standardu glasi *ovlašten/ovlašćen* (Halilović 1996: 392; Čedić i dr. 2007: 569; Halilović/Palić/Šehović 2010: 862), imenica ima likove *ovlaštenje* i *ovlašćenje* (Halilović 1996: 392; Čedić i dr. 2007: 569), uz konstataciju da prednost treba dati imenici sa -št-, iako je prihvaćen i drugi lik (Halilović/Palić/Šehović 2010: 862). Anić konstatira paralelizam kod glagolskoga pridjeva trpnog od glagola *ovlastiti* (Anić 2006: 978) – *ovlašten/ovlašćen*, u drugom rječniku naveden je samo lik *ovlašten* (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 790), kao i u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 324; Babić/Moguš 2011: 292). Kod imenice *ovlaštenje* nema nikakvih razlika u pristupu, prednost joj treba dati u odnosu na lik sa -šč- (Anić 2006: 978), a i od lika *ovlaštenje* bolje je *ovlast* (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 790). “Dubletni obrazac ima *šč* i *št*: *ovlastiti*, *ovlašćen* i *ovlašten*, *ovlašćenje* i *ovlaštenje*, sl. i još nekoliko osnova. U srpskom izrazu (bar u Srbiji i Crnoj Gori) običnije su mlađe varijante (sa *šč*), dok se u hs. favorizuje *št*” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 89).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ovom Odlukom prenose se <u>ovlaštenja</u> predsjedavajućem i zamjenicima predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 130b, str. 6)	<i>Ovom Odlukom prenose se <u>ovlasti</u> predsjedatelju i zamjenicima predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 130h, str. 7)	<i>Ovom Odlukom prenose se <u>ovlaštenja</u> predsjedavajućem i zamjenicima predsjedavajućeg Savjeta ministara Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 130s, str. 7)
<i>Za upotrebu sredstava iz stava (1) ovog člana <u>ovlaštena</u> lica će donositi pojedinačne odluke.</i> (Izvor 130b, str. 6)	<i>Za uporabu sredstava iz stavka (1) ovog članka <u>ovlaštene</u> osobe će donositi pojedinačne odluke.</i> (Izvor 130h, str. 7)	<i>Za upotrebu sredstava iz stava (1) ovog člana <u>ovlaštena</u> lica će donositi pojedinačne odluke.</i> (Izvor 130s, str. 7)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>d</i> podatke o licu koje je odgovorno za poslovanje preduzeća u inozemstvu i njegova <u>ovlašćenja</u> . (Izvor 127b, str. 624)	(...) <i>d</i> podatke o licu koje je odgovorno za poslovanje poduzeća u inozemstvu i njegova ⁴⁴ <u>ovlasti</u> . (Izvor 127h, str. 624)	(...) <i>d</i> podatke o licu koje je odgovorno za poslovanje preduzeća u inostranstvu i njegova <u>ovlašćenja</u> . (Izvor 127s, str. 628)
(...) <i>a</i> rješenje ranije <u>ovlašćenog</u> organa uprave o upisu u Registar preduzeća u inozemstvu; (...) (Izvor 127b, str. 624)	(...) <i>a</i> rješenje ranije <u>ovlašćenog</u> organa uprave o upisu u Registar poduzeća u inozemstvu; (...) (Izvor 127h, str. 624)	(...) <i>a</i> rešenje ranije <u>ovlašćenog</u> organa uprave o upisu u Registar preduzeća u inostranstvu; (...) (Izvor 127s, str. 628)
(...) – razmatra i rješava druga pitanja u vezi sa <u>ovlašćenjima</u> Komisije propisanih Zakonom; (...) (Izvor 139b, str. 1116)	(...) – razmatra i rješava druga pitanja u svezi s <u>ovlašćenjima</u> Povjerenstva propisanih Zakonom; (...) (Izvor 139h, str. 1137)	(...) – razmatra i rješava druga pitanja u vezi sa <u>ovlašćenjima</u> Komisije propisanih Zakonom; (...) (Izvor 139s, str. 1157)
Informativni centar osniva se radi pomoći <u>ovlašćenim</u> korisnicima usluga... <u>Ovlašteni</u> korisnici usluga Informativnog centra su: (...) (Izvor 172b, str. 3)	Informativni se centar utemeljuje radi pomoći <u>ovlašćenim</u> rabljenicima usluga... <u>Ovlašteni</u> rabljenici usluga Informativnoga centra su: (...) (Izvor 172h, str. 3)	Informativni centar osniva se radi pomoći <u>ovlašćenim</u> korisnicima usluga... <u>Ovlašćeni</u> korisnici usluga Informativnog centra su: (...) (Izvor 172s, str. 3)

Grupe *-št-* i *-šč-* korištene su u sve tri jezičke verzije izvora. Imenicu *ovlašćenje/ovlašćenje* i adjektivizirani glagolski pridjev trpni *ovlašten/ovlašćen* sadrže verzije na bosanskom i srpskom jeziku, imenicu *ovlaštenje* (i *ovlast*) i oba lika *ovlašten/ovlašćen* imaju verzije na hrvatskom. Poslije analize izvora s ovim primjerima može se zaključiti da su *št*-forme u svim verzijama više korištene od *šč*-formi, te da se mogu naći izvori s izjednačenom upotrebom *št*-likova na sva tri jezika, dok se teže pronalaze izvori s izjednačenom upotrebom *šč*-likova.

Kako je već rečeno, u verzijama na bosanskom koriste se oba lika, a ako bi se gledala njihova zastupljenost u cjelini, onda bi se moglo reći da su *št*-forme češće negoli *šč*-forme, premda je svaka upotreba usklađena s nor-

⁴⁴ Umjesto imenice *ovlašćenje/ovlaštenje* na hrvatskome se koristi *ovlast* s neprilagodjenom zamjenicom u rodu – automatskom zamjenom riječi može se mnogo postići i uštedjeti vremena, ali se tako mogu ostaviti i tragovi o načinu rada, pa se cjelokupni rad na tekstovima ocijeni kao – mehanička zamjena riječi.

mom ovog jezika. U tekstovima na hrvatskome, pored normativno valjanog lika *ovlašten*, susreće se i lik *ovlašćen*, koji nema opravdanu upotrebu u hrvatskom standardu, a ukoliko se ne koristi najbolji izbor za imenicu – *ovlast*, onda je to prihvatljiviji lik *ovlašćenje*. Tekstovi na srpskom imaju obje varijante, a *št*-forma u njima uopće nije “neobična”, kako je navedeno u normativnom priručniku (možda se ovdje može govoriti i o razlici srpskog jezika u BiH u odnosu na srpski jezik iz matične države, no izvor na jeziku srpskog naroda /iz SGRS-a/ redovno bilježi *šč*-forme), ali nije u potpunosti ni u koliziji s normom.

2.5.2.2. *Korišten/korišćen, korištenje/korišćenje*

Dublet *korišćenje/korištenje* prihvaćen je u bosanskom standardnom jeziku (Halilović 1996: 300; Čedić i dr. 2007: 311; Halilović/Palić/Šehović 2010: 537) (za glagolski pridjev trpni nema posebnih navoda, stoga smatramo da isto vrijedi kao i za imenicu). Grupa *-st-* zamjenjuje se sa *-št-* u tvorbi imenica sufiksom *-enje* od glagola na *-stiti*: *korištenje, ovlaštenje* itd. (Babić 2002: 157). Glagol *koristiti* (i njegove složenice) ima glagolski pridjev trpni na *-šten*: *iskorišten* (Babić i dr. 2007: 546). Lik *korištenje* (glagolska imenica od *koristiti*) ubilježio je i Anić, te glagolski pridjev trpni *korišten* (Anić 2006: 617). U srpskom su izrazu manje obični ili neobični likovi *korištenje, iskorišten*, mada su i to ispravni oblici i oni su na izboru piscima (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 90-91).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Svako interventno <u>korištenje</u> sredstava budžetske rezerve objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" u roku od deset dana od dana donošenja.</i> (Izvor 130b, str. 6)	<i>Svako interventno <u>korištenje</u> sredstava proračunske pričuve objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" u roku od deset dana od dana donošenja.</i> (Izvor 130h, str. 7)	<i>Svako interventno <u>korištenje</u> sredstava budžetske rezerve objavljuje se u "Službenom glasniku BiH" u roku od deset dana od dana donošenja.</i> (Izvor 130s, str. 7)
<i>Svaki odmor <u>korišten</u> kao kompenzirani odmor skraćenom sedmičnom odmoru, može se vezati uz naredni odmor u trajanju od najmanje 9 neprekidnih sati.</i> (Izvor 106b, str. 1085)	<i>Svaki odmor <u>korišten</u> kao kompenzirani odmor skraćenom sedmičnom odmoru, može se vezati uz naredni odmor u trajanju od najmanje 9 neprekidnih sati.</i> (Izvor 106h, str. 1093)	<i>Svaki odmor <u>korišten</u> kao kompenzovani odmor skraćenom sedmičnom odmoru, može se vezati uz naredni odmor u trajanju od najmanje 9 neprekidnih sati.</i> (Izvor 106s, str. 1078)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) – <i>Primjena metode uzorkovanja u statističkim istraživanjima korištenjem statističkog poslovnog registra</i> (...) (Izvor 31b, str. 73)	(...) – <i>Primjena metode uzorkovanja u statističkim istraživanjima korištenjem statističkog poslovnog registra;</i> (...) (Izvor 31h, str. 15)	(...) – <i>Primjena metode uzorkovanja u statističkim istraživanjima korišćenjem statističkog poslovnog registra;</i> (...) (Izvor 31s, str. 44)
<i>Ovom odlukom se preciziraju procedure za korišćenje sredstava Svjetske banke i sredstava donatora za koje je Svjetska banka administrator.</i> (Izvor 125b, str. 502)	<i>Ovom odlukom se preciziraju procedure za korišćenje sredstava Svjetske banke i sredstva donatora za koje je Svjetska banka administrator.</i> (Izvor 125h, str. 502)	<i>Ovom odlukom se preciziraju procedure za korištenje sredstava Svetske banke i sredstava donatora za koje je Svetska banka administrator.</i> (Izvor 125s, str. 502)
<i>Delegatska iskaznica ne smije se ustupati drugim licima i delegat je dužan da se stara o njenom korišćenju i čuvanju.</i> (Izvor 139b, str. 1110)	<i>Izaslanička iskaznica ne smije se ustupati drugim osobama i izaslanik je dužan starati se o njezinom korištenju i čuvanju.</i> (Izvor 139h, str. 1131)	<i>Delegatska legitimacija ne smije se ustupati drugim licima i delegat je dužan da se stara o njenom korištenju i čuvanju.</i> (Izvor 139s, str. 1152)

Sekvence *-št-* i *-šč-* nalazimo u sve tri jezičke verzije izvora.

U tekstovima pisanim na bosanskom koriste se obje forme, češći su pak primjeri s grupom *-št-*, a s obzirom na to da norma prihvata obje grupe, svaki primjer usklađen je s normom bosanskog jezika. Tekstovi na hrvatskom sadrže i *-šč-* forme, ne tako česte kao *-št-* forme, ali ipak prisutne; no, upotreba likova s grupom *-šč-* u ovom slučaju nije usklađena s normom hrvatskog jezika. U tekstovima na srpskom likovi sa *-št-* nisu nimalo ni rijetki ni “neobični”, kako su označeni u pravopisnom priručniku srpskog jezika, čak su vrlo često u upotrebi, poput likova *ovlaštenje* i *ovlašten*; ipak, ni upotrebu likova sa *-št-* ne možemo smatrati neusklađenom s ovom normom.

Kada sagledamo raspodjelu grupa *-št-* i *-šč-* u zavisnosti od polaznih glagola *ovlastiti* i *koristiti* za svaki jezik, možemo reći sljedeće: u većini izvora ne pravi se razlika u upotrebi likova s grupama *-št-* i *-šč-* u zavisnosti od kojega glagola tvorba počinje, nego se koristi isti refleks za sve (ili gotovo sve) tvorenice od tih glagola.

2.6. Redukcije suglasnika

U okviru ove alternacije posmatrat ćemo suglasničke skupine *-dbr-/-br-* u riječima *odbrana* i *odbraniti*. U normi bosanskog jezika bili su prihva-

ćeni paralelizmi *odbrana/obrana*, *odbraniti/obraniti* (kao i *odbrambeni/obrambeni*, *odbrambeno/obrambeno*) (Halilović 1996: 372). Potom je iznesena tvrdnja da je češći lik *odbrana* negoli *obrana* (Čedić i dr. 2007: 512)⁴⁵ i konačno likovi *-br-* nisu prihvaćeni kao standardni u bosanskom jeziku, samo je *odbrana* i *odbraniti* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 789, 796). Hrvatski jezik prihvatio je likove s reduciranom grupom (*obrana* – Babić/Finka/Moguš 2004: 309; *obrana, obraniti /se/* – Anić 2006: 901), srpski jezik likove s grupom *-dbr-* (*odbrana, odbraniti /se/* – Rečnik srpskoga jezika 2007: 855), uz napomenu da su *obrana* i sl. arhaični i svojstveni “hrvatskom izrazu i standardizaciji” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 259).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., kojima je svrha očuvanje i zaštita zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, <u>odbrana</u> i sigurnost države, zaštita od požara,... (Izvor 101b, str. 4610)	..., kojima je svrha očuvanje i zaštita zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, <u>odbrana</u> i sigurnost države, zaštita od požara,... (Izvor 101h, str. 4567)	..., kojima je svrha očuvanje i zaštita zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, <u>odbrana</u> i bezbjednost države, zaštita od požara,... (Izvor 101s, str. 4589)
Komisija za <u>odbranu</u> i sigurnost razmatra: pitanja sistema politike u oblasti <u>odbrane</u> i sigurnosti u okviru prava i dužnosti Doma naroda i, s tim u vezi, daje mišljenja i prijedloge Domu naroda i predlaže mjere za organiziranje i razvoj <u>odbrane</u> i sigurnosti Federacije,... (Izvor 139b, str. 1114)	Povjerenstvo za <u>obranu</u> i sigurnost razmatra: pitanja sustava politike u području <u>obrane</u> i sigurnosti u okviru prava i dužnosti Doma naroda i, s tim u svezi, daje mišljenja i prijedloge Domu naroda i predlaže mjere za organiziranje i razvitak <u>obrane</u> i sigurnosti Federacije,... (Izvor 139h, str. 1135)	Komisija za <u>odbranu</u> i bezbjednost razmatra: pitanja sistema politike u oblasti <u>odbrane</u> i bezbjednosti u okviru prava i dužnosti Doma naroda i, s tim u vezi, daje mišljenja i prijedloge Domu naroda i predlaže mjere za organizovanje i razvoj <u>odbrane</u> i bezbjednosti Federacije,... (Izvor 139s, str. 1155)
Kandidat koji nije sa uspjehom <u>odbranio</u> pismeni rad - projektni zadatak nije položio ispit i ne pristupa polaganju općeg dijela ispita. (Izvor 146b, str. 763)	Kandidat koji nije sa uspjehom <u>obranio</u> pismeni rad - projektni zadatak nije položio ispit i ne pristupa polaganju općeg dijela ispita. (Izvor 146h, str. 751)	Kandidat koji nije sa uspjehom <u>odbranio</u> pismeni rad - projektni zadatak nije položio ispit i ne pristupa polaganju opšteg dijela ispita. (Izvor 146s, str. 757)

Suglasnička skupina *-dbr-* može se naći u sve tri jezičke verzije izvora, grupa *-br-* vezana je za verzije na hrvatskom jeziku.

⁴⁵ Glagol *odbraniti (se)* nema dubletnog lika s grupom *-br-*, niti konstataciju o češćem ili običnijem liku (str. 518).

U tekstovima na bosanskom i srpskom jeziku koriste se likovi koji su i u normi i u praksi prihvaćeni. U verzijama na hrvatskom jeziku upotreba likova s grupom *-br-* usklađena je s normativnim pravilima, no grupa *-dbr-* nije. Istina, primjeri s grupom *-dbr-* ne susreću se često, ali se mogu naći, te je jasno da su ovakvi primjeri jednostavno rezultat rada na usklađivanju tekstova s različitim normativnim zahtjevima, odnosno u pitanju je lektorski previd.

2.7. Gubljenje suglasnika

Imenice kod kojih je moguće pratiti alternaciju gubljenje suglasnika, a koje se javljaju u izvorima ovog istraživanja, jesu imenice koje završavaju na *-tak* i *-dak*⁴⁶: *podatak, izuzetak, zadatak, dohodak, ostatak, gubitak, otpadak, sažetak, napitak, predak, izdatak*.

Norma bosanskog (Halilović 1996: 136; Jahić/Halilović/Palić 2000: 157-158) i norma srpskog jezika (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 81; Stanojčić/Popović 2008: 47) ne prihvata pisanje dentala ispred afrikata, pa se, naprimjer, piše *izuzeci, počeci*, a ne *izuzetci, početci*. Čuvanje dentala *d* i *t* u skupovima *dc, tc, dč, tč* na granici korijena i sufiksa postala je odlika hrvatskog standarda. *Pravopis hrvatskoga jezika* potvrdio je pojavu oblika s ovim očuvanim skupinama (npr. *dohodci, dohodče, napatci, napatče*) u praksi, kao i ondje gdje kontekst ne omogućava razaznavanje jednih i drugih oblika (*ledac – letak /ledci, ledče – letci, letče/*) (Anić/Silić 2001: 134-135). *Hrvatski pravopis* imao je više izdanja, te se smanjivao broj riječi u čijim se oblicima ne bilježe dentalni suglasnici *d* i *t*, s izraženom težnjom da se dentali čuvaju i u višesložnim riječima. Tako je u šestom izdanju uspostavljena razlika prema četvrtom: “Po pravilima IV. izdanja glasovi *d* i *t* ispred *c* u imenicama na *-dak, -tak, -dac, -tac* gube se u oblicima triju riječi: *otac, sudac* i *svetac*, ostaju u oblicima ostalih dvosložnih riječi: *mladci, mlatci, petci, retci, zadci*, a u trosložnima i višesložnima po VI. ostaju, a po IV. izdanju mogu ostati ili se izgubiti, što znači da se može pisati: *dobitci/dobici, dohodci/dohoci, gubitci/gubici, iscjedci/iscjeci, paštitci/paštici, početci/počeci, zadatci/zadaci*... Kao što primjeri pokazuju, i tu je zbog jasnoće bolje pisati *d, t*” (Babić/Finka/Moguš 2004: XI). U 2. izdanju *Hrvatskoga pravopisa usklađenog sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika* samo su u jednoj riječi ostavljeni oblici bez dentala – *otac* (G jd. *oca*, N mn. *oci* i *očevi*), a “u ostalim imenicama na otvornik + *-dac, -dak, -tac, -tak* i *-tka* ostaju *d* i *t*” (Babić/Moguš 2011: 37). *Hrvatski školski pravo-*

⁴⁶ Imenice koje imaju *-tac, -dac* i *-tka* nisu pronađene u istraživanju.

pis, koji je dobio preporuku za upotrebu u osnovnim i srednjim školama od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH početkom 2005, propisuje “bilježenje **dc, tc** u riječima na **otvornik + dac, dak, tac, tak, tka**, osim u **otac, sudac, svetac**” (Babić/Ham/Moguš 2005: 31). Gramatička literatura ovako pojašnjava ovu pojavu: dentali *d* i *t* gube se ispred *c, č, ć*: *otac – otca – oca – otče – oče, zadatak – zadatci – zadaci, sudac – sudca – suca – sudčev – sučev* (Težak/Babić 2005: 69), *sudac – sudca, sudče, sudčev > suca, suče, sučev, otac – otca, otče, otčev > oca, oče, očev* (Babić i dr. 2007: 274) i pritom se ova alternacija ne ograničava samo na ove riječi, ali je naglašeno da “na pisanje navedenih riječi utječu promjene u pravopisu pa se navedene promjene u pismu često različito ostvaruju” (Babić i dr. 2007: 275).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Tuženi je za potrebe vještačenja vještaka ekonomske struke dostavio evidenciju - karton o apelantovim ličnim dohocima za 1999, 2000, 2001, 2002. i 2003. godinu,...</i> (Izvor 63b, str. 8128)	<i>Tuženi je za potrebe vještačenja vještaka ekonomske struke dostavio evidenciju - karton o apelantovim osobnim dohocima za 1999, 2000, 2001, 2002. i 2003. godinu,...</i> (Izvor 63h, str. 8134)	<i>Tuženi je za potrebe vještačenja vještaka ekonomske struke dostavio evidenciju - karton o apelantovim ličnim dohocima za 1999, 2000, 2001, 2002. i 2003. godinu,...</i> (Izvor 63s, str. 8123)
<i>Izuzeci</i> (Izvor 62b, str. 4694)	<i>Izuzeci</i> (Izvor 62h, str. 4702)	<i>Izuzeci</i> (Izvor 62s, str. 4710)
<i>Ostaci hrane - otpaci iz kuhinje, restorana ili odgovarajuće industrije gdje se koristi meso; (...)</i> (Izvor 17b, str. 43)	<i>Ostaci hrane - otpaci iz kuhinje, restorana ili odgovarajuće industrije gdje se koristi meso; (...)</i> (Izvor 17h, str. 51)	<i>Ostaci hrane - otpaci iz kuhinje, restorana ili odgovarajuće industrije gdje se koristi meso; (...)</i> (Izvor 17s, str. 60)
<i>Nacionalni spomenik čine ostaci crkve i nekropola sa devet stećaka.</i> (Izvor 14b, str. 40)	<i>Nacionalni spomenik čine ostaci crkve i nekropola sa devet stećaka.</i> (Izvor 14h, str. 38)	<i>Nacionalni spomenik čine ostaci crkve i nekropola sa devet stećaka.</i> (Izvor 14s, str. 39)
<i>Podaci takođe treba da pokazuju stvarne rokove prispjeća⁴⁷ isplate kamate i glavnice po osnovu svake obligacije sa adekvatnim taksama i troškovima.</i> (Izvor 61b, str. 20)	<i>Podaci također treba da pokazuju stvarne rokove prispjeća isplate kamate i glavnice po osnovu svake obligacije sa adekvatnim taksama i troškovima.</i> (Izvor 61h, str. 20)	<i>Podaci takođe treba da pokazuju stvarne rokove prispeća isplate kamate i glavnice po osnovu svake obligacije sa adekvatnim taksama i troškovima.</i> (Izvor 61s, str. 20)

⁴⁷ U verzijama na bosanskome i hrvatskome nalazi se greška pri zamjeni jata, dok je na srpskome ekavski lik (izvor je iz 1997).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Otpaci se prevoze direktno do određenog mjesta, u zatvorenom prijevoznom sredstvu, tako da ne postoji opasnost od gubitka otpada ili; (...)</i> (Izvor 18b, str. 623)	<i>Otpaci se prevoze izravno do određenog mjesta, u zatvorenom prijevoznom sredstvu, tako da ne postoji opasnost od gubitka otpada ili; (...)</i> (Izvor 18h, str. 691)	<i>Otpaci se prevoze direktno do određenog mjesta, u zatvorenom prevoznom sredstvu, tako da ne postoji opasnost od gubitka otpada ili; (...)</i> (Izvor 18s, str. 757)
<i>Podaci u robnom manifestu karneta TIR mogu biti ukucani na mašini ili unijeti ručno, s tim da moraju biti čitki na svim listovima.</i> (Izvor 112b, str. 42)	<i>Podatci u robnom manifestu karneta TIR mogu biti ukucani na stroju ili unijeti ručno, s tim da moraju biti čitki na svim listovima.</i> (Izvor 112h, str. 64)	<i>Podaci u robnom manifestu karneta TIR mogu biti ukucani na mašini ili unijeti ručno, s tim da moraju biti čitki na svim listovima.</i> (Izvor 112s, str. 86)
<i>Usluživanje gostiju jelom, pićem i <u>napitcima</u> obavlja se u restoranu...</i> (Izvor 168b, str. 21)	<i>Usluživanje gostiju jelom, pićem i <u>napitcima</u> obavlja se u blagovaonici...</i> (Izvor 168h, str. 6)	<i>Usluživanje gostiju jelom, pićem i <u>napitcima</u> obavlja se u restoranu...</i> (Izvor 168s, str. 14)
<i>Programom rada se utvrđuju poslovi i <u>zadaci</u> Doma naroda, njihov osnovni sadržaj i način izvršavanja.</i> (Izvor 139b, str. 1117)	<i>Programom rada se utvrđuju poslovi i <u>zadaci</u> Doma naroda, njihov temeljni sadržaj i način provedbe.</i> (Izvor 139h, str. 1137)	<i>Programom rada se utvrđuju poslovi i <u>zadaci</u> Doma naroda, njihov osnovni sadržaj i način izvršavanja.</i> (Izvor 139s, str. 1158)
<i>Poslije ostavičevih pradedova i prababa, zaostavštinu nasljeđuju njegovi dalji <u>preci</u>...</i> (Izvor 170b, str. 4)	<i>Poslije ostaviteljevih pradedova i prababa, zaostavštinu nasljeđuju njegovi daljnji <u>pretci</u>...</i> (Izvor 170h, str. 4)	<i>Poslije ostavičevih pradedova i prababa, zaostavštinu nasljeđuju njegovi dalji <u>preci</u>...</i> (Izvor 170s, str. 4)
<i>Da li će se <u>izdaci</u> koje je ostavilac učinio za dalje školovanje nasljednika uračunati u njegov nasljedni dio i u kojoj mjeri, odlučit će sud...</i> (Izvor 170b, str. 7)	<i>Da li će se <u>izdatci</u> koje je ostavitelj učinio za daljnje školovanje nasljednika uračunati u njegov nasljedni dio i u kojoj mjeri, odlučit će sud...</i> (Izvor 170h, str. 7)	<i>Da li će se <u>izdaci</u> koje je ostavilac učinio za dalje školovanje nasljednika uračunati u njegov nasljedni dio i u kojoj mjeri, odlučit će sud...</i> (Izvor 170s, str. 7)

I ovdje se mogu naći u sve tri verzije tekstova i forme bez dentala ispred afrikata i sa sačuvanim dentalima u tim pozicijama. Zubni suglasnik *t* u poziciji ispred afrikate *c* (suglasnik *d* ne bilježi se u izvorima, nego se jednači prema bezvučnom *c* i ostvaruje se kao bezvučno *t*) kod ovih imenica

najčešće se ne bilježi ni u jednoj jezičkoj verziji tekstova, potom se u primjerima u verzijama na hrvatskom jeziku piše *t*, dok ga primjeri iz ostale dvije verzije nemaju ili se u sve tri verzije izvora bilježi dental. Drugačije rečeno, *t* najčešće nije sačuvano u ovim pozicijama ni u jednoj verziji bez obzira na jezik na kojem je pisan, nekada se bilježi u svim jezičkim verzijama izvora, a ukoliko ima razlike s obzirom na jezičku verziju, primjeri iz verzija na hrvatskom čuvaju *t*, na bosanskom i srpskom ne.

Uporede li se normativni stavovi s izvorima, jasno je da su primjeri s pribilježenim dentalom u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku u koliziji sa svojim pravopisnim i gramatičkim pravilima i oni nisu toliko česti, ali su česti primjeri bez dentala u verzijama na hrvatskom koji se prema pravilima hrvatske norme trebaju čuvati. U primjeru *pretci* (N mn.) sačuvan je dental *t*, a ne *d*; imenica na *-dak* treba imati oblik *predci* (Babić/Moguš 2011: 325) tako da i ovaj primjer nije u potpunosti usklađen s normom hrvatskog jezika.

2.8. Ostale alternacije

Adaptacija riječi iz stranih jezika, u prvom redu iz klasičnih jezika, uvrštena je u ostale alternacije. Riječi iz grčkog i latinskog jezika različito su prihvaćene u normama bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika, pa se tako i ove riječi na drugačiji način i upotrebljavaju u izvorima.

2.8.1. Glasovi *h/k*

U bosanskom standardu grčko ili latinsko *ch* daje *h* u riječima *hemija*, *hirurgija*, *hlor*, *hronika*, *hronologija* (Halilović 1996: 140), *hrom*, *hroničan* (Halilović 1996: 256). Na isti način adaptirane su ove riječi i u srpskom standardu uz objašnjenje da je “*h* umjesto *ch* saglasno grčkom izgovoru, a *k* donosi uticaj zapadnih jezika” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 101) te općenitu konstataciju da su razlike u srpskoj i hrvatskoj adaptaciji riječi iz klasičnih jezika vezane za “različite geografske, kulturno-istorijske i vjerske okolnosti”, te da je latinski jezik “jače djelovao na hrvatsko uobličavanje grcizama, dok je srpskom i uopšte istočnijem izrazu bio svojstven neposredniji i tješnji odnos s grčkim jezikom” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 100). Za razliku od novogrčkog izgovora prihvaćenog u bosanskom i srpskom, srednjoevropski latinski izgovor grčkih riječi prihvaćen je u hrvatskom standardnom jeziku: *kemija*, *kemijski* (Babić/Finka/Moguš 2004: 258; Babić/Moguš 2011: 229), *krom*, *kroničan*, *kronika*, *kronologija* (Babić/Finka/Moguš 2004: 268; Babić/Moguš 2011: 238), *kirurški* (Babić/Finka/

Moguš 2004: 259; Babić/Moguš 2011: 229), *klor*, *klorovodoničan* (Babić/Finka/Moguš 2004: 260; Babić/Moguš 2011: 230), *sinkronizacija* (Babić/Finka/Moguš 2004: 404; Babić/Moguš 2011: 371)⁴⁸.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., tkiva se podvrgavaju i ispitivanju jednom od ostalih dijagnostičkih metoda utvrđenih u gore spomenutom Priručniku (<i>imunocitometrija</i> , <i>imuno-blotting</i>). (Izvor 65b, str. 681)	..., tkiva se podvrgavaju i ispitivanju jednom od ostalih dijagnostičkih metoda utvrđenih u gore spomenutom Priručniku (<i>imunocitometrija</i> , <i>imuno-blotting</i>). (Izvor 65h, str. 681)	..., tkiva se podvrgavaju i ispitivanju jednom od ostalih dijagnostičkih metoda utvrđenih u gore spomenutom Priručniku (<i>imunocitometrija</i> , <i>immuno-blotting</i>). (Izvor 65s, str. 681)
(...) h) <i>Hemijski</i> potpuno obrađeni proizvodi, kao što je wet-blue koža, <i>kromirana</i> koža, kuhane čekinje i slično; (...) (Izvor 71b, str. 6)	(...) h) <i>Kemijski</i> potpuno obrađeni proizvodi, kao što je wet-blue koža, <i>kromirana</i> koža, kuhane čekinje i slično; (...) (Izvor 71h, str. 9)	(...) h) <i>Hemijski</i> potpuno obrađeni proizvodi, kao što je wet-blue koža, <i>hromirana</i> koža, kuhane čekinje i slično; (...) (Izvor 71s, str. 4)
(...) b) <i>hirurškog</i> zahvata ili dijagnostičkog ili drugog invanzivnog postupka; (...) (Izvor 70b, str. 108)	(...) b) <i>kirurškog</i> zahvata ili dijagnostičkog ili drugog invanzivnog postupka; (...) (Izvor 70h, str. 197)	(...) b) <i>hirurškog</i> zahvata ili dijagnostičkog ili drugog invanzivnog postupka; (...) (Izvor 70s, str. 18)
(...) b) kad se dobiva od kostiju preživača, u skladu sa procedurom koja osigurava da je sav koštani materijal potpuno smrvljen i odmašćen vrućom vodom i obrađen razrijeđenom <i>hlorovodičnom kiselinom</i> ... (Izvor 66b, str. 1050)	(...) b) kad se dobiva od kostiju preživača, sukladno proceduri koja osigurava da je sav koštani materijal u cijelosti smrvljen i odmašćen vrelom vodom i obrađen razrijeđenom <i>klorovodičnom kiselinom</i> ... (Izvor 66h, str. 1050)	(...) b) kad se dobija od kostiju preživača, u skladu sa procedurom koja obezbjeđuje da je sav koštani materijal potpuno smrvljen i odmašćen vrućom vodom i obrađen razrijeđenom <i>hlorovodičnom kiselinom</i> ... (Izvor 66s, str. 1050)

⁴⁸ Detaljnija pojašnjenja o grčkim riječima u južnoslavenskim jezicima nalaze se u (Mamić 1983). Autor u ovim riječima prepoznaje grčki glas *chi*, koji se prenosio u klasični latinski kao *ch* i izgovarao kao aspirirani *k*; adaptacija se kasnije izgubila i ostalo je samo *k*. Iz latinskoga taj izgovor prelazi u zapadnoevropske jezike, a kako su Hrvati i Slovenci vezani i kulturno i vjerski za njih, tako su i primali te grčke riječi preko latinskoga ili zapadnih posrednika, dok su Srbi, Makedonci i Bugari preuzeli te riječi izravno iz grčkoga (Mamić 1983: 3-4). O tome još u (Vratović 2000).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Sve druge supstance koje se koriste u proizvodnji ili ekstrakciji aktivnih supstanci, ali iz kojih aktivna supstanca ne potiče, kao što su reagensi, mediji za ćelijske kulture, fetalni goveđi serum, aditivi, te <u>hromatografski</u> puferi itd. se definišu kao sirovine.</i> (Izvor 79b, str. 191)	<i>Sve druge supstance koje se koriste u proizvodnji ili ekstrakciji aktivnih supstanci, ali iz kojih aktivna supstanca ne potječe, kao što su reagensi, mediji za ćelijske kulture, fetalni goveđi serum, aditivi, te <u>hromatografski</u> puferi itd., se definiraju kao sirovine.</i> (Izvor 79h, str. 34)	<i>Sve druge supstance koje se koriste u proizvodnji ili ekstrakciji aktivnih supstanci ali iz kojih aktivna supstanca ne potiče kao što su reagensi, mediji za ćelijske kulture, fetalni goveđi serum, aditivi, te <u>hromatografski</u> puferi itd., se definišu kao sirovine.</i> (Izvor 79s, str. 112)
<i>Upozorenje treba navesti samo kada je lijek namijenjen za <u>hroničnu</u> terapiju, npr. dvije sedmice ili duže.</i> (Izvor 79b, str. 209)	<i>Upozorenje treba navesti samo kada je lijek namijenjen za <u>hroničnu</u> terapiju, npr. dva tjedna ili duže.</i> (Izvor 79h, str. 52)	<i>Upozorenje treba navesti samo kada je lijek namijenjen za <u>hroničnu</u> terapiju, npr. dvije nedelje⁴⁹ ili duže.</i> (Izvor 79s, str. 131)
<i>Apelanti navode <u>hronologiju</u> događaja u vezi sa donošenjem osporenih odluka,...</i> (Izvor 69b, str. 1714)	<i>Apelanti navode <u>kronologiju</u> događaja u svezi sa donošenjem pobijanih odluka,...</i> (Izvor 69h, str. 1720)	<i>Apelanti navode <u>hronologiju</u> događaja u vezi sa donošenjem osporenih odluka,...</i> (Izvor 69s, str. 1725)
<i>Prilikom prve <u>sinhronizacije</u> podataka u općinskim Centrima za registraciju birača, izmjene će biti evidentirane i u Programu za registraciju birača.</i> (Izvor 67b, str. 1924)	<i>Prigodom prve <u>sinkronizacije</u> podataka u općinskim centrima za registraciju birača, izmjene će biti evidentirane i u Programu za registraciju birača.</i> (Izvor 67h, str. 1933)	<i>Prilikom prve <u>sinhronizacije</u> podataka u opštinskim Centrima za registraciju birača, izmjene će biti evidentirane i u Programu za registraciju birača.</i> (Izvor 67s, str. 1942)
<i>Upisi se vrše <u>hronološki</u>.</i> (Izvor 159b, str. 90)	<i>Upisi se vrše <u>kronološki</u>.</i> (Izvor 159h, str. 94)	<i>Upisi se vrše <u>hronološki</u>.</i> (Izvor 159s, str. 86)

U našim izvorima nalazimo likove *hemijski/kemijski*, *hemija/kemija*, *hlorovodoničan/klorovodoničan*, *sinhronizacija/sinkronizacija*, *hronologija/kronologija*, *hronološki/kronološki*, *hirurški/kirurški*, *hromiran/kromiran*, *hroničan* i *hromatografski* s odnosom glasova *h* i *k* naspram grčkog ili latinskog *ch*. Gledano u cjelini, likovi koji imaju *h* mogu se javiti u sve tri jezičke verzije izvora, likovi sa *k* namjesto grč. ili lat. *ch* u verzijama na hrvatskom i bosanskom jeziku, dok na srpskom likova sa *k* nema pribilježeni; gledajući učestalost likova sa *h* ili *k* u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, konstatiramo da likovi sa *k* dominiraju u verzijama na hrvatskom, a likovi sa *h* na bosanskom.

⁴⁹ Greška iz izvora.

Dakle, primjeri *kemija* i *kromiran* iz tekstova na bosanskom nisu svojstveni normi bosanskog jezika, a *hroničan* i *hromatografski* nisu likovi koji zadovoljavaju normativne upute hrvatskog jezika; ostali primjeri korišteni u svim verzijama prate upute i pravila svojih jezičkih standarda.

2.8.2. Glas *h/ø*

Još jedan primjer u nizu primjera različitoga prilagođavanja riječi grčkoga porijekla jeste lik *historija*, koji je putem latinskog jezika dobio glas *h* na početku riječi i lik *istorija*, koji se veže za grčki izgovor u bizantsko doba⁵⁰.

U *Pravopisu bosanskoga jezika* utvrđeno je da “prema latinskom *h* imamo *h* u: *historija*,...” (Halilović 1996: 140). No, *Pravopis srpskoga jezika* prihvatio je samo lik *istorija* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 101).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>Obrazlažući razloge osporavanja odredbi Zakona o Gradu Srpsko Sarajevo podnosilac navodi da je Grad Sarajevo, od svog postanka do aprila 1992. godine, predstavljao <u>historijsku</u> cjelinu, u kojoj su pripadnici različitih naroda i različitih vjeroispovijesti živjeli zajedno. Tokom njegove <u>historije</u> etnička struktura stanovništva se mijenjala, ali nikada uz naziv Sarajevo nije stajao niti bio dodat nikakav etnički predznak, kojim se označava da je to grad jednog naroda, jedne konfesionalne zajednice. (Izvor 84b, str. 1720)</p>	<p>Obrazlažući razloge pobijanja odredbi Zakona o Gradu Srpsko Sarajevo podnositelj navodi da je Grad Sarajevo, od svog postanka do travnja 1992. godine, predstavljao <u>povijesnu</u> cjelinu, u kojoj su pripadnici različitih naroda i različitih vjeroispovijesti živjeli zajedno. Tijekom njegove <u>povijesti</u> etnička struktura stanovništva se mijenjala, ali nikada uz naziv Sarajevo nije stajao niti bio dodat nikakav etnički predznak, kojim se označuje da je to grad jednog naroda, jedne konfesionalne zajednice. (Izvor 84h, str. 1726)</p>	<p>Obrazlažući razloge osporavanja odredaba Zakona o Gradu Srpsko Sarajevo podnosilac navodi da je Grad Sarajevo, od svog postanka do aprila 1992. godine, predstavljao <u>istorijsku</u> cjelinu, u kojoj su pripadnici različitih naroda i različitih vjeroispovijesti živjeli zajedno. Tokom njegove <u>istorije</u> etnička struktura stanovništva se mijenjala, ali nikada uz naziv Sarajevo nije stajao niti bio dodat nikakav etnički predznak, kojim se označava da je to grad jednog naroda, jedne konfesionalne zajednice. (Izvor 84s, str. 1715)</p>

⁵⁰ Ovdje se radi o refleksu grčkoga oštrog haka, koji se u srednjovjekovnom grčkom, u bizantsko doba, neutralizirao s tihim hakom, koji nije imao glasovno ostvarenje, pa u izgovoru nisu imali više nikakve vrijednosti, dok se oštri hak u latinskom bilježio običnim *h*; različite vjerske, kulturne i diplomatske veze s ovim jezicima rezultirale su da se na području južnoslavenskih naroda prihvate likovi sa *h* ili bez njega (Mamić 1983: 4).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>Uništavanje kulturnih, <u>hi-</u> <u>storijskih</u> i religijskih spomenika</p> <p>Član 183.</p> <p>(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne, <u>historijske</u> ili religijske spomenike, (...), kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.</p> <p>(Izvor 26b, str. 110)</p>	<p>Uništavanje kulturnih, <u>po-</u> <u>vijesnih</u> i vjerskih spomenika</p> <p>Članak 183.</p> <p>(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne, <u>povijesne</u> ili vjerske spomenike, (...), kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.</p> <p>(Izvor 26h, str. 109)</p>	<p>Uništavanje kulturnih, <u>hi-</u> <u>storijskih</u> i religijskih spomenika</p> <p>Član 183.</p> <p>(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne, <u>historijske</u> ili religijske spomenike, (...), kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.</p> <p>(Izvor 26s, str. 109/110)</p>

U verzijama na bosanskom i srpskom jeziku upotrebljavaju se likovi sa sačuvanim *h*, lik bez *h* naći će se u verziji na srpskom. Domaću riječ *povijest* i *povijesni* namjesto strane *historija* i *historijski* nalazimo u verzijama na hrvatskome, te se ovdje i ne može pratiti odnos *h:ø* u primjeru *historija/istorija*.

Svi primjeri pronađeni u tekstovima na bosanskom usklađeni su s uputom iz pravopisnoga priručnika ovog jezika. No, kako je *Pravopis srpskoga jezika* prihvatio samo lik *istorija*, tako primjer sa *h* (*historijski*) u verziji na srpskom nije usklađen s ovim priručnikom.

2.8.3. Glasovi *s/c*

Odnos glasova *s* i *c* u riječima stranoga porijekla može se pratiti u primjerima *bilans/bilanca* i *finansije/financije*, te *finansiranje/financiranje* i *finansijski/financijski*.

Bilans, po uzoru na francuski, imaju norme bosanskog (Halilović 1996: 172; Halilović/Palić/Šehović 2010: 66) i srpskog jezika (*bilans/bilanca* – *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 85). *Bilanca*, s glasom *c* “prema njemačkom obliku die Bilanz” (Barac-Grum i dr. 1971: 38), svojstvena je hrvatskom standardu (Babić/Finka/Moguš 2004: 167). Prema francuskom izgovoru, normirano je *finansije*, *finansijski*, *finansiranje* u bosanskom (Halilović 1996: 232) i srpskom jeziku (*finans*, *finansije*, *finansirati* – Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 313), dok je prema srednjoevropskom izgovoru novolatinskog u hrvatskom jeziku prihvaćeno *financije*, te *financirati*, *financijski* (Babić/Finka/Moguš 2004: 223).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p>...obavljaju računovodstvene, knjigovodstvene i poreske poslove za interne potrebe preduzeća uključujući, ali ne i ograničavajući se na, izradu poreskog <u>bilansa</u> i slične usluge. (Izvor 95b, str. 4235)</p>	<p>...obavljaju računovodstvene, knjigovodstvene i porezne poslove za interne potrebe poduzeća uključujući, ali ne i ograničavajući se na, izradu porezne <u>bilance</u> i slične usluge. (Izvor 95h, str. 4238)</p>	<p>...obavljaju računovodstvene, knjigovodstvene i poreske poslove za interne potrebe preduzeća uključujući, ali ne i ograničavajući se na, izradu poreskog <u>bilansa</u> i slične usluge. (Izvor 95s, str. 4231)</p>
<p>Na računu 120 - Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha, iskazuju se hartije od vrijednosti pribavljene ili reklasificirane u hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha... (Izvor 174b, str. 11)</p>	<p>Na računu 120 - Vrijednosnice po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha, iskazuju se vrijednosnice pribavljene ili reklasificirane u vrijednosnice po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha... (Izvor 174h, str. 11)</p>	<p>Na računu 120 - Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha, iskazuju se hartije od vrijednosti pribavljene ili reklasifikovane u hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz <u>bilans</u> uspjeha... (Izvor 174s, str. 11)</p>
<p>(...) f) <u>financiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91b, str. 51)</p>	<p>(...) f) <u>finansiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91h, str. 54)</p>	<p>(...) f) <u>finansiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91s, str. 48)</p>
<p>(...) e) usvaja Program rada Agencije za razdoblje naredne kalendarske godine, najkasnije do 31. januara tekuće godine, kojim se detaljno uređuju aktivnosti, poslovi i <u>financiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91b, str. 53)</p>	<p>(...) e) usvaja Program rada Agencije za razdoblje naredne kalendarske godine, najkasnije do 31. siječnja tekuće godine, kojim se detaljno uređuju aktivnosti, poslovi i <u>financiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91h, str. 56)</p>	<p>(...) d) usvaja Program rada Agencije za period naredne kalendarske godine, najkasnije do 31. januara tekuće godine, kojima se detaljno uređuju aktivnosti, poslovi i <u>finansiranje</u> Agencije; (...) (Izvor 91s, str. 50)</p>
<p>(...) 4. Sektor za <u>finansije</u> i administrativne poslove, (...) (Izvor 142b, str. 369)</p>	<p>(...) 4. Sektor za <u>financije</u> i administrativne poslove, (...) (Izvor 142h, str. 372)</p>	<p>(...) 4. Sektor za <u>finansije</u> i administrativne poslove; (...) (Izvor 142s, str. 366)</p>
<p>Ovom Odlukom imenuje se Komisija za kontrolu procesa javnih nabavki i utroška <u>finansijskih</u> sredstava po Programu oporavka i razvoja Općine Srebrenica... (Izvor 92b, str. 11226)</p>	<p>Ovom Odlukom imenuje se Komisija za kontrolu procesa javnih nabava i utroška <u>financijskih</u> sredstava po Programu oporavka i razvoja Općine Srebrenica... (Izvor 92h, str. 11226)</p>	<p>Ovom Odlukom imenuje se Komisija za kontrolu procesa javnih nabavki i utroška <u>finansijskih</u> sredstava po Programu oporavka i razvoja Opštine Srebrenica... (Izvor 92s, str. 11225)</p>

U prvom slučaju, pri upotrebi likova *bilans* i *bilanca*, lik sa s koristi se u izvorima na sva tri jezika, a lik *bilanca* u verzijama na hrvatskom. Likovi sa s i c, u drugom slučaju (*finansije/financije, finansiranje/financiranje, finansijski/financijski*), naći će se u verzijama na bosanskome i hrvatskome, likovi sa s u verzijama na srpskome. Gledajući oba slučaja kao cjelinu, konstatirat ćemo da se likovi sa s nalaze u sve tri jezičke verzije izvora, likovi sa c ne javljaju se samo u verzijama na srpskom.

Upoređujući primjere iz izvora s normativnim uputama triju jezika, izdvojiti ćemo verziju na bosanskom s likom *financiranje*, koji nije standardiziran u bosanskom jeziku, verziju na hrvatskom s likom *finansiranje*, te verziju na hrvatskom s likom *bilans*.

2.8.4. Glasovi t/c

Sljedeća pojava u okviru adaptacije riječi iz klasičnih jezika tiče se primjera *demokratija/demokracija* i *birokratija/biokracija*. Norma bosanskog jezika najprije je likove *demokratija/demokracija, birokratija/biokracija* tretirala kao dublete (Halilović 1996: 140, 173, 201), da bi se kasnije likovima sa sekvencom *-ti-* ipak dala prednost (prihvaćeni su i drugi likovi) (Halilović/Palić/Šehović 2010: 68, 169, 170). *Demokratija* i *birokratija* svojstveni su srpskom jeziku i zasnivaju se na grčkom izgovoru, a likovi sa c “odraz su kasnolatinskog i njemačkog posredništva” i karakteriziraju hrvatski izraz i standardizaciju (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 101), te su u *Hrvatskom pravopisu* zabilježeni likovi *biokracija* i *demokracija* (Babić/Finka/Moguš 2004: 167, 196).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Prati proces uspostavljanja lokalne samouprave i uspostavljanje lokalnih <u>demokratija</u> kao autonomnih i demokratskih oblika organizovanja građana,...</i> (Izvor 139b, str. 1116)	<i>Prati proces uspostave lokalne samouprave i uspostave lokalnih <u>demokracija</u> kao autonomnih i demokratskih oblika organizovanja građana,...</i> (Izvor 139h, str. 1136)	<i>Prati proces uspostavljanja lokalne samouprave i uspostavljanje lokalnih <u>demokratija</u> kao autonomnih i demokratskih vidova organizovanja građana,...</i> (Izvor 139s, str. 1157)
<i>...i zbog toga se smatra da je ovaj član od suštinskog značaja za funkcioniranje <u>demokracije</u>.</i> (Izvor 94b, str. 2882)	<i>...i zbog toga se smatra da je ovaj članak od suštinskog značaja za funkcioniranje <u>demokracije</u>.</i> (Izvor 94h, str. 2886)	<i>...i zbog toga se smatra da je ovaj član od suštinskog značaja za funkcionisanje <u>demokratije</u>.</i> (Izvor 94s, str. 2890)

Likovi *demokratija* i *demokracija* mogu se pronaći u verzijama na bosanskom, lik *demokracija* na hrvatskom, a lik *demokratija* na srpskom jeziku.

Svi navedeni primjeri usklađeni su sa svojim propisanim normativima. No, pažnju nam je privukao primjer koji je obilježen navodnicima i predstavlja naziv reportaže pisane 1988.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Tužbenim zahtjevom je traženo da sud donese presudu kojom će utvrditi da su tuženi dužni svakom tužiocu na ime štete pričinjene pisanjem reportaže "Fantomi birokratije" u listu "Osmica" od 14. januara 1988. godine solidarno platiti iznos od...</i> (Izvor 96b, str. 7266)	<i>Tužbenim je zahtjevom traženo da sud donese presudu kojom će ustvrditi da su tuženi dužni svakom tužitelju na ime štete pričinjene pisanjem reportaže "Fantomi birokracije" u listu "Osmica" od 14. siječnja 1988. godine solidarno platiti iznos od...</i> (Izvor 96h, str. 7271)	<i>Tužbenim zahtjevom je traženo da sud donese presudu kojom će utvrditi da su tuženi dužni da svakom tužiocu na ime štete pričinjene pisanjem reportaže "Fantomi birokratije" u listu "Osmica" od 14. januara 1988. godine solidarno plate iznos od...</i> (Izvor 96s, str. 7262)

Da je list u kojem je ova reportaža objavljena izlazio na tri jezika, prosto nije moguće, ali se sada, u našem službenom nužnom jezičkom identifikiranju, i taj naslov iz 1988. našao u tekstu koji je trebalo prilagoditi na tri jezika (bez obzira što se radi o naslovu označenom navodnicima), pa je i on pretrpio promjene i dobio dva naslova od kojih jedan sigurno nije tačan.

2.8.5. Glasovi z/s

Pri preuzimanju latinskih riječi u kojima se s nalazi iza sonanata može doći do zamjene s u z, ali ta promjena može i izostati. Ova zamjena ogleda se u likovima *konsultacija/konzultacija*.

Oba lika jednako su vrijedna u normi bosanskog jezika (Halilović 1996: 298; Halilović/Palić/Šehović 2010: 530), lik *konsultacija* valjan je u srpskom standardu (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 101, 228), a ukoliko se koristi ova strana riječ u hrvatskom jeziku, njen je lik *konzultacija* (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 485).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Dolazak drugog ljekara u Centar omogućava se uz konsultacije sa ljekarom Centra.</i> (Izvor 86b, str. 5155)	<i>Dolazak drugog liječnika u Centar omogućava se uz konzultacije sa liječnikom Centra.</i> (Izvor 86h, str. 5166)	<i>Dolazak drugog ljekara u Centar omogućava se uz konsultacije sa ljekarom Centra.</i> (Izvor 86s, str. 5176)
<i>Osnovne registrovane djelatnosti privrednog subjekta KIT BH su telekomunikacije, pružanje konsultantskih usluga u vezi sa računarskom opremom, izrada softwarea, obrada podataka i ostale usluge reklame i propagande.</i> (Izvor 88b, str. 73)	<i>Temeljne registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta KIT BH su telekomunikacije, pružanje konsultantskih usluga u svezi sa računarskom opremom, izrada softwarea, obrada podataka i ostale usluge reklame i propagande.</i> (Izvor 88h, str. 74)	<i>Osnovne registrovane djelatnosti privrednog subjekta KIT BH su telekomunikacije, pružanje konsultantskih usluga u vezi sa računarskom opremom, izrada softwarea, obrada podataka i ostale usluge reklame i propagande.</i> (Izvor 88s, str. 76)
<i>U vršenju svoje dužnosti predsjedavajući se konsultuje sa potpredsjedavajućima Doma naroda.</i> (Izvor 139b, str. 1112)	<i>U obavljanju svoje dužnosti predsjedatelj se konzultira s potpredsjedateljima Doma naroda.</i> (Izvor 139h, str. 1132)	<i>U vršenju svoje dužnosti predsjedavajući se konsultuje sa potpredsjedavajućima Doma naroda.</i> (Izvor 139s, str. 1153)

Likove s neizmijenjenim latinskim *s* sadrže sve jezičke verzije izvora, likove sa *z* imaju samo verzije na hrvatskom jeziku.

Likovi sa *s* koji se javljaju u tekstovima na bosanskom i srpskom jeziku nisu upitni u odnosu na norme ovih jezika, niti likovi sa *z* u verzijama na hrvatskom – jedino se primjer *konsultantski* izdvaja po pogrešno odabranom liku za verziju na hrvatskom.

2.8.6. Grupe *au-/av-*

Grčki diftong *au* razaznaje se u likovima *august/avgust*. Samoglasnici *a* + *u* i *e* + *u* iz grčkoga i latinskoga diftonga najčešće ostaju neizmijenjeni u bosanskom jeziku, pa se piše i izgovara *august* (Halilović 1996: 140). U srpskom jeziku standardizirano je *avgust* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 169). Ukoliko se koristi ova riječ stranoga porijekla u hrvatskom jeziku, onda je ona u liku *august*, no bolja je riječ domaćega porijekla *kolovoz* (Babić/Finka/Moguš 2004: 158).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 25. <u>avgusta</u> 2006. godine.</i> (Izvor 77b, str. 508)	<i>Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 25. <u>kolovoza</u> 2006. godine.</i> (Izvor 77h, str. 498)	<i>Na osnovu člana 26 stav 2 Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantu 25. <u>avgusta</u> 2006. godine.</i> (Izvor 77s, str. 503)
<i>Poziv za ročište i odgovor na tužbu apelantu su dostavljeni 23. <u>avgusta</u> 2007. godine.</i> (Izvor 32b, str. 55)	<i>Poziv za ročište i odgovor na tužbu apelantu su dostavljeni 23. <u>kolovoza</u> 2007. godine.</i> (Izvor 32h, str. 58)	<i>Poziv za ročište i odgovor na tužbu apelantu su dostavljeni 23. <u>avgusta</u> 2007. godine.</i> (Izvor 32s, str. 53)

Verzije na bosanskom jeziku imaju likove *avgust*, na srpskom *avgust*, a na hrvatskom se koristi domaća riječ *kolovoz*.

U skladu s normama ovih triju jezika, u verzijama se i koriste likovi *avgust* na bosanskom, *avgust* na srpskom i *kolovoz* na hrvatskom.

2.8.7. Grupe *eu-/ev-*

Evropa/Europa i *evropski/europski* likovi su u kojima se prepoznaje prilagođavanje grčkoga diftonga *eu*. Za naziv kontinenta i druge izvedenice u bosanskom standardu na mjestu grčkoga dvoglasnika *eu* umjesto *u* propisano je *v*⁵¹: *Evropa* (Halilović 1996: 140), kako je i u srpskom standardu (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 205), dok za hrvatski standardni jezik nije svojstven novogrčki, već izvorni, starogrčki izgovor (i pisanje) diftonga *eu*: *Europa* (Babić/Finka/Moguš 2004: 221; Babić/Moguš 2011: 192)⁵².

⁵¹ Monoftongizacije diftonga *eu* (i *au*) u grčkom jeziku počele su od 4. stoljeća prije nove ere, u razdoblju tzv. koinē i ustalilo se u novogrčkom: "proces konzontizacije (labijalizacije) dugoga vokala (*u*), tako da je *eu* pred zvučnim konzontanom dalo *ev*, pred bezvučnim *ef*" (Vratović 1983: 8).

⁵² Članak *Europa ili Evropa?* (Vratović 1983) označio je vraćanje pisanja i izgovaranja *Europa*, *Euroljanin*, *europski* u hrvatskom jeziku.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p><i>Odobravaju se sredstva u iznosu od 10.000,00 KM Media Plan institutu Sarajevo, kao finansijska pomoć Vijeća ministara u organizaciji Drugog Univerziteta komunikacija jugoistočne Evrope koji će se održati u Sarajevu od 12. do 14. juna 2003. godine.</i> (Izvor 82b, str. 437)</p>	<p><i>Odobravaju se sredstva u iznosu od 10.000,00 KM Media Plan institutu Sarajevo, kao finansijska pomoć Vijeća ministara u organizaciji Drugog Univerziteta komunikacija jugoistočne Evrope koji će se održati u Sarajevu od 12. do 14. lipnja 2003. godine.</i> (Izvor 82h, str. 437)</p>	<p><i>Odobravaju se sredstva u iznosu od 10.000,00 KM Media plan institutu Sarajevo, kao finansijska pomoć Savjeta ministara u organizaciji Drugog Univerziteta komunikacija jugoistočne Evrope koji će se održati u Sarajevu od 12. do 14. juna 2003. godine.</i> (Izvor 82s, str. 437)</p>
<p>(...) 2. uspostavljanje kriterijuma u skladu s <u>evropskim</u> principima u radu javnih uprava kod provođenja politika prema mladima; (...) (Izvor 165b, str. 1)</p>	<p>(...) 2. uspostavljanje kriterija sukladno <u>europskim</u> načelima u radu javnih uprava kod provedbe politika prema mladima; (...) (Izvor 165h, str. 6)</p>	<p>(...) 2. uspostavljanje kriterijuma u skladu s <u>evropskim</u> principima u radu javnih uprava kod sprovođenja politika prema mladima; (...) (Izvor 165s, str. 11)</p>
<p>(...) v) ime i prezime, odnosno naziv, te adresu ovlaštenog predstavnika u Republici Srpskoj kojeg je imenovalo društvo za osiguranje države članice <u>Evropske</u> unije... (Izvor 172b, str. 4)</p>	<p>(...) v) ime i prezime, odnosno naziv, te adresu ovlaštenog predstavnika u Republici Srpskoj kojega je imenovalo društvo za osiguranje države članice <u>Europske</u> unije... (Izvor 172h, str. 4)</p>	<p>(...) v) ime i prezime, odnosno naziv, te adresu ovlaštenog predstavnika u Republici Srpskoj kojeg je imenovalo društvo za osiguranje države članice <u>Evropske</u> unije... (Izvor 172s, str. 4)</p>

U verzijama na bosanskom jeziku naći će se likovi s grupom i *ev-* i *eu-*, na hrvatskom likovi s grupom *eu-*, na srpskom s grupom *ev-*.

U izvorima na hrvatskom i srpskom jeziku zadovoljeni su normativi o pisanju ovih likova, no u izvorima na bosanskom pronaći će se i lik *europski*, koji nije usklađen s ovom normom. Po uzoru na lik valute *euro*, koja se koristi u bosanskom jeziku, prenosi se *eu-* i na druge izvedenice. Isto tumačenje nalazimo u *Priručniku pojmova i izraza najčešće korištenih u jeziku pravnih propisa institucija BiH*, u kojem je na osnovu primjera iz nacrtu zakona i drugih pravnih propisa zaključeno i sljedeće: "U bosanskom jeziku valuta je *euro* prema čemu je u praksi vjerovatno prisutniji pridjev *euroatlantski* u odnosu na *evroatlantski*. U svakom slučaju, postoje argumenti i za i protiv. Pitanje je samo dosljedne upotrebe" (Nuhodžić i dr. 2013: 156).

A norma je ostala pri prvobitnim stavovima: u standardnom bosanskom jeziku naziv za zvaničnu valutu Evropske unije je *euro*, ali likovi *Europa*, *europski* nisu prihvatljivi (Halilović/Palić/Šehović 2010: 276-277). Sličnih nedoumica ima i u srpskom jeziku: da li naziv valute treba uskladiti s izgovorom riječi *Evropa*, pa da valuta glasi *evro* ili etimološka povezanost ne mora biti obavezujuća pri imenovanju valute *euro*? Fekete iznosi nekoliko argumenata u korist lika *euro* nasuprot Ivićevog mišljenja, koji smatra da naziv valute treba biti usklađen s izgovorom *Evropa*: etimološka veza može biti zanemarena, jer na novčanicama piše *euro*, a izgovarati i pisati drugačije od onoga kako je napisano u suprotnosti je s principom “čitaj kako je napisano”, ne treba smetati *euro*, jer se dovodi u vezu s *Europa*, likom svojstvenim hrvatskom jezičkom području, pošto se i u srpskom jeziku prihvata sve više naziva s *euro*- i, na kraju, monetarni stručnjaci savjetuju da se u zemljama koje će koristiti ovu valutu što približnije ili na isti način izgovara onako kako piše na novčanicama (Fekete 2008a: 109-111). Dakle, naziv valute i naziv kontinenta (i druge izvedenice) i ne moraju biti ujednačeni. Utjecaj naziva *euro* na pojavu likova u bosanskom jeziku *europski* i sl. u praksi sigurno postoji, ali ne mora biti presudan niti možemo vjerovati da se samo zbog njega javljaju likovi *europski*, *euroatlantski* i sl. Prije bismo rekli da je on jedan od faktora koji utječu na pojavu i širenje takvih likova (tijesni kontakt s hrvatskim jezikom i njegovim govornicima, te veliki broj publikacija, časopisa, novina koji pristižu s hrvatskoga govornoga područja, utjecaj medija itd. – sve to utječe na pojavu likova s grupom *eu*- u bosanskom jeziku).

2.9. Glas *h*

Bilježenje glasa *h* u izvorima ovog istraživanja pratit ćemo u riječima u kojima je glas *h* etimološkoga postanja ili je naknadno razvijen, kao i u riječima u kojima se bilježio pa izgubio ili je zamijenjen drugim glasom.

Suh, gluh, kuhati (kuhar), duhan, truhlež pišu se s glasom *h* u bosanskom jeziku, jer se *h* tu “nalazi u osnovnim i izvedenim riječima u kojima mu je po postanku (etimologiji) mjesto, kao i u riječima u kojima je naknadno razvijen” (Halilović 1996: 121); uobičajeno je i *lahak, lahko, mehak* (uz druge primjere) te “u standardnome bosanskom jeziku ovakve oblike i izvedenice od njih nepravilno je pisati bez glasa *h*” (Halilović 1996: 121). *Lahko/lako, lahak/lak, mek* i *mehak* predstavljeni su kao dubleti u *Rječniku bosanskog jezika* (Čedić i dr. 2007: 336, 370); *lak, lako* i *mek* riječi su u *Rječniku bosanskoga jezika* s upotrebnom etiketom *razg.* i isključivo se

njihova pojava veže za razgovor (Halilović/Palić/Šehović 2010: 580, 640). Običnije je *trulež* negoli *truhlež* (Čedić i dr. 2007: 1151) – tvrdnja je koja se razlikuje od pravila uspostavljenog u *Pravopisu bosanskoga jezika* da se tu isključivo piše *h* i od navoda u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1352). “U hrvatskom je književnom jeziku pravilan izgovor: ..., *duhan, gluh, ..., kuhati, suh, ...*, pa samo tako i treba pisati” (Babić/Finka/Moguš 2004: 32), a glas *h* ne treba pisati tamo gdje ga nije ni bilo ili je bio te je naknadno izostavljen, npr. *lako, meko, trunuti...* (Babić/Finka/Moguš 2004: 32) (tako je i s likom *trulež* – Babić/Finka/Moguš 2004: 442). Glavno pravilo uspostavljeno za srpski književni jezik jeste održavanje glasa *h* tamo gdje je izvorno postojalo, usvojeni su oblici (sami ili kao dubleti) s izostavljenim *h* ili zamijenjenim suglasnicima *v* ili *j*, te se ne čuva tamo gdje je bilo izvorno – *trulež* ili se mijenja u slijedu *-uha-* > *-uva-* čineći veliki broj dvojstava (*kuvati/kuhati, kuvar/kuhar, duvan/duhan, suv/suh, gluv/gluh, gluvon/ij/em//gluhon/ij/em*) (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 72-73). Ipak se donosi i sud o običnijim varijantama bez *h* za srpsku jezičku kulturu (što ne znači da su isključene ili osporene varijante sa *h*) i za srpski standardni izraz: dosta obične su varijante sa *h* (*suh, suhomesnat, gluh*), a neobični su oblici *duhan, kuhati, kuhar, kuharica* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 73-74). Međutim, “varijante sa *h* nikako ne treba suzbijati, u mjeri u kojoj se javljaju spontano i po izboru pisaca teksta” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 74).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Korisnici Centra dobivaju dnevne obroke prema jelovniku koji za svakih sedam dana unaprijed, na prijedlog kuhara ili ekonomaa, odobrava upravnik Centra.</i> (Izvor 73b, str. 12)	<i>Korisnici Centra dobivaju dnevne obroke prema jelovniku koji za svakih sedam dana unaprijed, na prijedlog kuhara ili ekonomaa, odobrava upravnik Centra.</i> (Izvor 73h, str. 19)	<i>Korisnici Centra dobivaju dnevne obroke prema jelovniku koji za svakih sedam dana unaprijed, na prijedlog kuhara ili ekonomaa, odobrava upravnik Centra.</i> (Izvor 73s, str. 5)
<i>..., dužni su, radi sprječavanja širenja ehinokokoze, odbačene organe zaklane stoke <u>prokuhati</u>, odnosno uništiti ih spaljivanjem.</i> (Izvor 78b, str. 4537)	<i>..., dužni su, radi sprječavanja širenja ehinokokoze, odbačene organe zaklane stoke <u>prokuhati</u>, odnosno uništiti ih spaljivanjem.</i> (Izvor 78h, str. 4547)	<i>..., dužni su, radi sprečavanja širenja ehinokokoze, odbačene organe zaklane stoke <u>prokuvati</u>, odnosno uništiti ih spaljivanjem.</i> (Izvor 78s, str. 4557)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Također, jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije je da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, trebaju biti <u>lako</u> dostupna i razumljiva,...</i> (Izvor 77b, str. 510)	<i>Također, jedan od temeljnih postulata Europske konvencije je da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, trebaju biti <u>lako</u> dostupna i razumljiva,...</i> (Izvor 77h, str. 500)	<i>Takođe, jedan od osnovnih postulata Evropske konvencije je da pravna sredstva, koja pojedincu stoje na raspolaganju, treba da budu <u>lako</u> dostupna i razumljiva,...</i> (Izvor 77s, str. 505)
<i>(...) 5) <u>lahki</u> motocikl je vozilo na motorni pogon s dva ili tri točka čija zapremina motora ne prelazi 125 cm³ a snaga motora ne prelazi 11 kW; (...)</i> (Izvor 75b, str. 455)	<i>(...) 5) <u>laki</u> motocikl je vozilo na motorni pogon s dva ili tri kotača, čiji obujam motora ne premašuje 125 cm³ a snaga motora ne premašuje 11 kW; (...)</i> (Izvor 75h, str. 491)	<i>(...) 5) <u>laki</u> motocikl je vozilo na motorni pogon s dva ili tri točka, čija zapremina motora ne prelazi 125 cm³ a snaga motora ne prelazi 11 kW; (...)</i> (Izvor 75s, str. 418)
<i>Učinitelj postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je <u>olahko</u> držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.</i> (Izvor 26b, str. 90)	<i>Počinitelj postupa iz svjesnog nehaja kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je <u>lakomisleno</u> držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.</i> (Izvor 26h, str. 89)	<i>Počinilac postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je <u>olako</u> držao da ona neće nastupiti ili da će je moći sprečiti.⁵³</i> (Izvor 26s, str. 90)
<i>Nadalje, mora omogućavati štampanje sadržaja, dokumenata, koverata predmeta, koverata (omota), naljepnica, <u>meko</u> brisanje, automatsko izračunavanje roka čuvanja, upravnu statistiku i različite mogućnosti traženja i pregleda.</i> (Izvor 80b, str. 16)	<i>Nadalje, mora omogućavati tiskanje sadržaja, dokumenata, koverata predmeta, koverata (omota), naljepnica, <u>meko</u> brisanje, automatsko izračunavanje roka čuvanja, upravnu statistiku i različite mogućnosti traženja i pregleda.</i> (Izvor 80h, str. 23)	<i>Nadalje, mora omogućavati štampanje sadržaja, dokumenata, koverata predmeta, koverata (omota), naljepnica, <u>meko</u> brisanje, automatsko izračunavanje roka čuvanja, upravnu statistiku i različite mogućnosti traženja i pregleda.</i> (Izvor 80s, str. 8)

⁵³ U ovoj verziji nalazi se oblik *sprečiti*, s ekavskom zamjenom jata, a u ostalim riječima iste rečenice, kao što se može vidjeti, oblici su ijekavizirani; dalje, ni izvor nije iz perioda kada su tekstovi na srpskom jeziku štampani ekavski (izvor je iz 2003), o čemu smo već govorili; ovaj primjer pojavio se, iz nekog nama nejasnog razloga, u tom obliku.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Trajni <u>suhomesnati</u> proizvodi ukoliko udovoljavaju slijedećim uslovima: (...) (Izvor 71b, str. 6)	Trajni <u>suhomesnati</u> proizvodi ukoliko udovoljavaju slijedećim uvjetima: (...) (Izvor 71h, str. 9)	Trajni <u>suhomesnati</u> proizvodi ukoliko udovoljavaju slijedećim uslovima: (...) (Izvor 71s, str. 4)
(...) 9. <u>suhi</u> žig. (Izvor 72b, str. 59)	(...) 9. <u>suhi</u> žig. (Izvor 72h, str. 61)	(...) 9. <u>suvi</u> žig. (Izvor 72s, str. 58)
Teritorija Bosne i Hercegovine je <u>suhozemna</u> teritorija, obalno more i vodene površine unutar njenih granica, kao i zračni prostor nad njima. (Izvor 26b, str. 85)	Područje Bosne i Hercegovine je <u>kopneno</u> područje, obalno more i vodene površine unutar njenih granica te zračni prostor nad njima. (Izvor 26h, str. 85)	Teritorija Bosne i Hercegovine je <u>suhozemna</u> teritorija, obalno more i vodene površine unutar njenih granica, kao i vazdušni prostor nad njima. (Izvor 26s, str. 85)
Pod proizvodnjom <u>duhanskih</u> proizvoda (cigarete, cigare, cigarilosi, <u>duhan</u> za lulu, <u>duhan</u> za pušenje, <u>duhan</u> za žvakanje ili sisanje i dr.) podrazumijevaju se radnje i tehnološki postupci kojima se dobivaju finalni <u>duhanski</u> proizvodi preradom <u>duhana</u> u listu, a to su: priprema i rezanje <u>duhana</u> , izrada cigareta, pakiranje u odvojivu i neodvojivu ambalažu i skladištenje do stavljanja u promet. (Izvor 16b, str. 22)	Pod proizvodnjom <u>duhanskih</u> proizvoda (cigarete, cigare, cigarilosi, <u>duhan</u> za lulu, <u>duhan</u> za pušenje, <u>duhan</u> za žvakanje ili sisanje i dr.) podrazumijevaju se radnje i tehnološki postupci kojima se dobivaju krajnji <u>duhanski</u> proizvodi preradom <u>duhana</u> u listu, a to su: priprema i rezanje <u>duhana</u> , izrada cigareta, pakiranje u odvojivu i neodvojivu ambalažu i skladištenje do stavljanja u promet. (Izvor 16h, str. 27)	Pod proizvodnjom <u>duvanskih</u> proizvoda (cigarete, cigare, cigarilosi, <u>duvan</u> za lulu, <u>duvan</u> za pušenje, <u>duvan</u> za žvakanje ili sisanje i dr.) podrazumijevaju se radnje i tehnološki postupci kojima se dobijaju finalni <u>duvanski</u> proizvodi preradom <u>duvana</u> u listu, a to su: priprema i rezanje <u>duvana</u> , izrada cigareta, pakovanje u odvojivu i neodvojivu ambalažu i skladištenje do stavljanja u promet. (Izvor 16s, str. 33)
Proizvodnja sirovog <u>duhana</u> u listu roda 2003. godine - proizvođači koji su zaključili ugovor o proizvodnji i otkupu sirovog <u>duhana</u> sa registrovanim otkupljivačima. (Izvor 143b, str. 1112)	Proizvodnja sirovog <u>duhana</u> u listu roda 2003. godine - proizvođači koji su zaključili ugovor o proizvodnji i otkupu sirovog <u>duhana</u> sa registrovanim otkupljivačima. (Izvor 143h, str. 1122)	Proizvodnja sirovog <u>duhana</u> u listu roda 2003. godine - proizvođači koji su zaključili ugovor o proizvodnji i otkupu sirovog <u>duhana</u> sa registrovanim otkupljivačima. (Izvor 143s, str. 1131)
Američka <u>trulež</u> pčelinjeg legla (Izvor 81b, str. 28)	Američka <u>trulež</u> pčelinjeg legla (Izvor 81h, str. 38)	Američka <u>trulež</u> pčelinjeg legla (Izvor 81s, str. 17)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Tarifa iz stava 2. ovog člana sadrži i nagradu za rad tumača preko kojih se vrši saslušanje ili ispitivanje <u>gluhonijemih</u>, samo <u>gluhih</u> ili samo nijemih osoba.</i> (Izvor 148b, str. 4469)	<i>Tarifa iz stavka 2. ovog članka sadrži i nagradu za rad tumača preko kojih se vrši saslušanje ili ispitivanje <u>gluhonijemih</u>, samo <u>gluhih</u> ili samo nijemih osoba.</i> (Izvor 148h, str. 4471)	<i>Tarifa iz stava 2. ovog člana sadrži i nagradu za rad tumača preko kojih se vrši saslušanje ili ispitivanje <u>gluhonijemih</u>, samo <u>gluhih</u> ili samo nijemih lica.</i> (Izvor 148s, str. 4473)

Primjeri pronađeni u izvorima su: *kuhar, prokuhati/prokuvati, lahak/lak, olahko/lakomisleno/olako, mek, suh/suv, suhozeman, suhomesnat, duhan/duvan, duhanski/duvanski, trulež, gluh, gluhonijem*. Iz svih jezičkih varijanata izvora izdvajamo primjere s očuvanim *h* tamo gdje mu je po etimologiji i mjesto: *suhomesnat, gluh, gluhonijem, kuhar, duhan*. Sljedeći primjeri javljaju se bez *h* u svim jezičkim verzijama tekstova: *mek, lako, trulež*. Ukoliko gledamo upotrebu ovih likova, opet se mogu naći izvori u kojima je upotrijebljen isti lik: *kuhar, lako, mek, suhomesnat, duhan, trulež, gluh* i *gluhonijem*.

Tekstovi pisani na bosanskome sadrže primjere sa *h* (*lahak, olahko*), tekstovi na hrvatskome i srpskome ne bilježe taj glas (*lak, olako* – verzija na srpskome). U verzijama na srpskom jeziku umjesto *h* piše se *v*, dok verzije na bosanskom i hrvatskom imaju *h*: *prokuhati/prokuvati, suh/suv, duhan/duvan*. Verzije na bosanskome i srpskome imaju očuvano *h*, a na hrvatskome je upotrijebljena druga leksema: *suhozeman – kopnen*. I posljednji je slučaj upotreba iste lekseme na bosanskome i srpskome uz razliku u pisanju glasa *h*, dok u verziji na hrvatskome stoji druga leksema u kojoj nema sačuvano *h*: *olahko – olako (lakomisleno)*. Da sumiramo: u nekim izvorima bez obzira na jezičku verziju piše se glas *h* (*kuhar, duhan, gluh*), u nekim izvorima nezavisno od jezika kojim je pisan nema sačuvanoga *h* (*lak, mek, trulež*), pojedine verzije na bosanskom izdvajaju se od verzija na hrvatskom i srpskom po sačuvanom glasu *h* (*lahak, olahko*) ili se pak mogu izdvojiti verzije na srpskom od verzija na bosanskom i hrvatskom sa zamjenom *h > v* (*prokuvati, suv, duvan*).

Kuhar, prokuhati, suh, suhozeman, suhomesnat, duhan, duhanski, gluh, gluhonijem riječi su s pribilježenim glasom *h* i njihova je upotreba potpuno u skladu s pravilima iz *Pravopisa bosanskoga jezika* (1996). Ovoj skupini *Pravopis* je pridružio i lik *truhlež*, ali taj primjer u verziji na bosanskome ima lik bez *h* – *trulež*, što nije u saglasnosti s normom ustanovljenom ovim priručnikom; *Rječnik bosanskog jezika* (2007) opravdava i upotrebu lika

trulež. Izdvojiti ćemo potom primjere *lak*, *lahak*, *olahko*, koji se negdje javljaju sa *h*, a negdje bez njega. Lik *lako* prema *Pravopisu bosanskoga jezika* (1996) nepravilno je napisan, *lak* se može javiti u razgovoru prema *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 580) i prema ovoj literaturi *lak* mora imati samo lik *lahak* u standardnom bosanskom jeziku. Takvog mišljenja nisu autori drugog rječnika i za njih je valjana upotreba oba lika. Istog mišljenja su i kada se radi o dubletu *mek/mehak*, pa lik *mek* za njih nije nepravilan, ali jeste ako se prihvate navodi iz *Pravopisa bosanskoga jezika* (1996) i *Rječnika bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović).

Svi primjeri iz verzija na hrvatskom jeziku usklađeni su s pravilima ove norme.

I svi primjeri iz verzija na srpskom jeziku upotrijebljeni su u skladu s normom ovog jezika: a) oni koji se javljaju u oba lika – i *su* i *suhozeman*, *suhomesnat*, *prokuvati* i *kuhar* (mada je neobično), i *duvan*, *duvanski* i *duhan* (neobičnije), b) i lik *gluh*, *gluhonijem*, c) te likovi *lak*, *olako*, *mek*, *trulež*, koji ni u srpskom standardu nemaju očuvano *h* (*lak*, *mek* – Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 232, 240).

2.10. Prijeglas

Lik *srednjoevropski* i *srednjoročan*⁵⁴ (sa *o*) upisan je u *Pravopisnom rječniku Pravopisa bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 519); *Pravopisni rječnik* ima niz primjera s prvim dijelom *četvero-*: *četveročlan*, *četverogodišnji*, *četverokatnica*, *četverokut*, *četverolistan*, *četveronoške* itd. (Halilović 1996: 190), bez navedenoga drugog lika. Riječi složene s *prednji*, *srednji*, *zadnji*, *gornji* i *donji* imaju oblike i sa *o* i sa *e*, te se i jedni i drugi smatraju književnim oblicima bosanskog jezika, a ipak se oblicima sa *o* daje prednost (i oni sa *e* u pisanoj su tradiciji bosanskog jezika) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 136). U istoj gramatici sufiks za tvorbu zbirnih brojeva jeste *-ero*, pa su i brojne imenice navedene sa *e*: *četverica*, *peterica*, *deseterica* itd. (Jahić/Halilović/Palić 2000: 256-257). Kao i u *Pravopisnom rječniku*, u *Rječniku bosanskoga jezika* ponuđeni su likovi *srednjoevropski* i *srednjoročan*⁵⁵ (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1240), te niz primjera s *četvero-*: *četverocifren*, *četveročlan*,

⁵⁴ Tu su još i primjeri *srednjobosanski*, *srednjoistočni*, *srednjoprugaš*, *srednjoškolic*, *srednjoškolic*, *srednjoškolski*, *srednjovjekovlje*, *srednjovjekovni*.

⁵⁵ I ostali primjeri prate ovaj princip iskazan i u *Pravopisu*: *srednjobosanski*, *srednjoprugaš*, *srednjoškolic*...

četverodijelan, četverodnevni, četverogodišnjak, četveroznamenkast itd. (Halilović/Palić/Šehović 2010: 136-137)⁵⁶.

Spojnik *-o-* u složenicama ostaje nepromijenjen, pa je *prednjonepčani* (Barić i dr. 1997: 81), *srednjoeuropski*⁵⁷ (Babić 2002: 415), *srednjoeuropski, srednjoročni*⁵⁸ (Babić/Finka/Moguš 2004: 415); likove s *četvero-* pribilježio je *Hrvatski pravopis: četverboj, četverobroj, četveročlan, četverodijelan, četverokatnica, četverokut* itd. (Babić/Finka/Moguš 2004: 188), a oba su lika prvoga dijela složenica unesena u *Veliki rječnik hrvatskoga jezika: četvero-* (*četvoro-*) (Anić 2006: 165-166).

“U složenicama **srednjoškolski, srednjoeuropski, srednjovekovni, srednjoročni** itd. prvi deo glasi **srednjo-** (ne **srednje-**) i piše se sastavljeno. Oblik **srednje-** može se javiti samo kao oznaka stepena ili mere, npr. **srednjeproductivan, srednjerazvijen** (što bi se moglo pisati i odvojeno, **srednje productivan** itd.)” (Ivić i dr. 2011: 105)⁵⁹. Bez ikakve izmjene ovo pravilo nalazi se i u *Pravopisu srpskoga jezika* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 54, 298-299). Zbirni broj u *Pravopisu srpskoga jezika* naveden je u liku *četvoro*, s konstatacijom da se broj te kao sastavni dio složenica *četvero* javlja u zapadnijim štokavskim sredinama; formant *četvoro-* nalazi se u brojnim složenicama: *četvorobroj, četvorogodišnji, četvorodnevni, četvoročlan* itd. i može se javiti kao *četverobroj* itd. (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 321). *Gramatika srpskog jezika* također ove likove zbirnoga broja smatra dubletima književnog jezika (lik s *-oro-* ima prikazanu promjenu, a fusnota sadrži ovu tvrdnju o dubletima *-oro-/ero-*) (Stanojčić/Popović 2008: 105). Međutim, samo likove s *četvoro-* navodi *Srpski jezički priručnik*, bez navoda o dubletnom liku: *četvoroiposobni, četvoroipogodišnji, četvoroiposatni* itd. (Ivić i dr. 2011: 320).

⁵⁶ Kada se radi o zbirnim brojevima i brojnim imenicama, u *Rječniku* se navode oba lika i tretirani su kao dubleti: *četvero/četvoro, četverical/četvorica*, ali u drugim vrstama riječi višestrukosti nisu prihvaćene.

⁵⁷ I *gornjogradski, donjogradski, srednjoškolski...*

⁵⁸ Uz *srednjoamerički, srednjoistočni, srednjonjemački, srednjoškolic...*

⁵⁹ Isto pravilo ima i starije izdanje (Ivić i dr. 1991: 80).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>objekat mora biti pod četverostrešnim krovom sa nagibom krovnih ravni od minimalno 30° i pokrovom od drvene šindre; (...)</i> (Izvor 108b, str. 32)	(...) <i>objekat mora biti pod četverostrešnim krovom sa nagibom krovnih ravni od minimalno 30° i pokrovom od drvene šindre; (...)</i> (Izvor 108h, str. 33)	(...) <i>objekat mora biti pod četverostrešnim krovom sa nagibom krovnih ravni od minimalno 30° i pokrovom od drvene šindre; (...)</i> (Izvor 108s, str. 30)
<i>Sedmični odmor mora se koristiti nakon najviše šest <u>dvadesetčetverosatnih</u> (24) perioda od kraja prethodnog sedmičnog odmora.</i> (Izvor 106b, str. 1085)	<i>Sedmični odmor mora se koristiti nakon najviše šest <u>dvadesetčetverosatnih</u> (24) perioda od kraja prethodnog sedmičnog odmora.</i> (Izvor 106h, str. 1093)	<i>Sedmični odmor mora se koristiti nakon najviše šest <u>dvadesetčetvorosatnih</u> (24) perioda od kraja prethodnog sedmičnog odmora.</i> (Izvor 106s, str. 1078)
(...) – <i>Srednjeevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (dalje u tekstu: CEF-TA 2006, Aneks 1 Sporazumu o izmjeni i pristupanju <u>Srednjeevropskom</u> sporazumu o slobodnoj trgovini).</i> (Izvor 105b, str. 10990)	(...) – <i>Srednjeeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (dalje u tekstu: CEF-TA 2006, Aneks 1 Sporazumu o izmjeni i pristupanju <u>Srednjeeuropskom</u> sporazumu o slobodnoj trgovini).</i> (Izvor 105h, str. 11010)	(...) – <i>Srednjeevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (dalje u tekstu: CEF-TA 2006, Aneks 1 Sporazumu o izmjeni i pristupanju <u>Srednjeevropskom</u> sporazumu o slobodnoj trgovini).</i> (Izvor 105s, str. 11030)
<i>Agencija planira svoj rad i razvoj, <u>srednjoročne</u> programe razvoja i strateške projekcije razvoja.</i> (Izvor 91b, str. 54)	<i>Agencija planira svoj rad i razvoj, <u>srednjoročne</u> programe razvoja i strateške projekcije razvoja.</i> (Izvor 91h, str. 57)	<i>Agencija planira svoj rad i razvoj, <u>srednjoročne</u> programe razvoja i strateške projekcije razvoja.</i> (Izvor 91s, str. 51)

Kada se u primjerima iz ovih izvora samoglasnik *o* nađe iza prednjonepčanog *nj*, on se u jednom slučaju mijenja u *e*, pa se u sve tri verzije javlja složenica sa *srednje-* (*srednjeevropski* na bosanskom i srpskom, *srednjeeuropski* na hrvatskom), a u drugom slučaju izvode se razlike s obzirom na jezičku verziju izvora: na bosanskom i srpskom ostaje *o* (*srednjoročan*), na hrvatskom se samoglasnik *o* mijenja u *e* (*srednjeročan*).

Dakle, riječi s prvim dijelom *četvero-* mogu se naći u svim jezičkim verzijama izvora. U primjerima se izdvaja slučaj kada verzije na bosanskom i hrvatskom jeziku imaju lik *četvero-*, a verzija na srpskom ima prvi dio *četvoro-* (*dvadesetčetverosatni/dvadesetčetvorosatni*). Kao prvi dio složene riječi, *srednje-* i *četvero-* mogu se naći u svim jezičkim verzijama; *srednj-* imaju verzije na bosanskom i srpskom, *četvoro-* ima verzija na srpskom.

Uporedimo li primjere iz tekstova na bosanskom jeziku s navodima iz normativne literature, možemo reći da svi primjeri imaju svoje normativno uporište za upotrebu: lik *srednjeevropski*, koji ni *Pravopis* ni *Rječnik* ne navode, ipak ima svoje mjesto u *Gramatici* i to kao dubletni oblik koji, dođuše, nije u prednosti, ali nije ni neknjiževni. Primjeri s *četvero-* u prvom dijelu usklađeni su s normom bosanskog jezika.

Primjeri iz tekstova na hrvatskom jeziku imaju samo lik *četvero-* tako da te primjere u svakom pogledu možemo smatrati valjanima. Međutim, nisu valjano upotrijebljeni primjeri s prvim dijelom *srednje-*: *srednjeeuropski* i *srednjeročni*. Pravopis i gramatike hrvatskog jezika tu imaju jednako pravilo, te ove primjere izdvajamo kao nestandardizirane u hrvatskom jeziku.

Isti primjer *srednjeevropski* svrstava se u grupu primjera neprilagođenih normi srpskog jezika (u svim verzijama korišten je isti lik, a samo ga djelimično norma bosanskog jezika opravdava). U tekstovima na srpskom jeziku često se javljaju složenice s *četvero-*, koje jesu književni oblici u srpskom jezičkom standardu, ali su označeni kao karakterističniji za zapadnije štokavske sredine (misli se zapravo na hrvatski jezik).

2.11. Pokretni vokali

Korištenje pokretnih vokala u zavisnim padežima u pridjevskoj i zamjeničkoj promjeni te uz priloge tiče se slobodnog izbora i stilskih efekata, tj. stilskog nijansiranja: “Pokretni vokali upotrebljavaju se slobodno, pa oblici i sa njima i bez njih pripadaju književnom jeziku. Oni se u tom jeziku javljaju ili ne javljaju vezano za čisto zvukovne, odnosno stilske efekte u riječi” (Jahić/Halilović/Palić 2000: 143). Ukoliko se jedan do drugoga u spojevima riječi nađu dva eksplozivna suglasnika, najčešće se upotrebljavaju pokretni vokali kako bi se time izbjegle dvije suglasničke eksplozije i izgovor načinio manje napregnutim (Jahić/Halilović/Palić 2000: 143). Dakle, pokretni vokali *a*, *e* i *u* “nisu obavezni, ali se često dodaju padežnim nastavcima, osobito u pisanom jeziku” (Jahić/Halilović/Palić 2000: 244), pa se pokretno *a* može javiti uz GA jd. pridjeva muškog i srednjeg roda (pridjevske deklinacije) (*-ōga/-ēga*), potom u DIL mn. (*-īma*) pridjeva sva tri roda (oba tipa deklinacije), pokretno *e* ili (rjeđe) *u* u DL jd. (*-ōme*, *-ōmu*) pridjeva muškog i srednjeg roda (pridjevske deklinacije); obično se upotrebljavaju ako imenica uz koju stoje počinje istim ili sličnim suglasnikom i ako se želi naročito istaći jedan od atributa uz imenicu (obično prvi: *rječnik bosanskoga standardnog jezika*); obavezni su kada pridjev dolazi samostalno u rečenici i preuzima ulogu imenice (*Reci to mladome, Sit gladnome*

ne vjeruje, Vrijednima će i Bog pomoći) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 244). I pridjevske zamjenice imaju pokretne vokale pribilježene u padežnoj paradigmi: zamjениčka i pridjevska promjena u muškom i srednjem rodu jednine može imati u jednini pokretno *a* u G (*ovog/a*, *nekog/a*, *vašeg/a*, *kojeg/a* i *kog/a*, *kakvog/a*), pokretno *e* u DL (*ovom/e*, *nekom/e*, *kom/e*, *kakvom/e*) (no, samo je *vašem*, *kojem* bez pokretnog *u*) i u sva tri roda u množini DIL pokretno *a* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 251).

I u *Gramatici srpskog jezika* nalaze se slične tvrdnje: prisustvo pokretnih vokala u navedenim slučajevima nije obavezno, ravnopravni su oblici i s njima i bez njih (npr. *dobrog* – *dobroga*, *dobrom* – *dobrome* – *dobromu*), a njihova upotreba u književnom jeziku zavisi od “govornikovog osećanja za eufoniju”, “tj. za skladnost glasova u akustičkom smislu” (Stanojčić/Popović 2008: 59). Pored priloga i brojeva pokretni vokali mogu se javiti u oblicima pridjeva (*žutog* – *žutoga*, *žutom* – *žutome*) i zamjenica (*tvog* – *tvoga*, *tvom* – *tvome* – *tvomu*, *kog* – *koga*, *kom* – *kome* – *komu*, *kojeg* – *kojega*, *kojem* – *kojemu*); u sintagmama u kojima se prva riječ završava, a druga počinje tim istim ili sličnim suglasnikom ili sonantom, pokretnim vokali mogu se razdvajati slični ili isti skupovi glasova (npr. “došli su iz lepoga grada”, “rečnik srpskoga jezika”, “opravka na tvome motoru”) (Stanojčić/Popović 2008: 59). No, u *Pravopisu srpskoga jezika* oblici *novomu*, *njegovomu*, *komu* označeni su kao arhaizmi za srpski izraz (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 93)⁶⁰.

Gramatike hrvatskog jezika također navode da na kraju nekih riječi “mogu doći” samoglasnici koji ne mijenjaju njeno značenje (Težak/Babić 2005: 64; Babić i dr. 2007: 269). To su pokretni vokali, za koje se najčešće u hrvatskoj literaturi koristi termin *navesci*. Neobavezno je proširivanje samoglasnicima kraja nekih riječi i oblika pridjeva i zamjenica (GA jd. *velikog* – *velikoga*, *tvog* – *tvoga*; DL jd. *velikom* – *velikomu* – *velikome*, *tvom* – *tvomu* – *tvome*; DLI mn. *velikim* – *velikima*, *tvojim* – *tvojima*; I jd. *njim* – *njime*, *kim* – *kime*, *svim* – *svime*)⁶¹ tvrde autori *Hrvatske gramatike* (Barić i dr. 1997: 81). Pišući o prisvojnim zamjenicama i njihovim oblicima, Silić i Pranjko ić iznose sljedeće mišljenje o pokretnim vokalima: kada oblici *mojeg* i *mojem*, *mog* i *mom*, *našeg* i *našem*, *njegovog* i *njegovom*, *njezinog* i *njezinom*, *njenog* i *njenom*, *njihovog* i *njihovom* itd. nisu u pratnji neke

⁶⁰ Pojašnjen je najprije disimilacijski proces koji je doveo do toga da se utjecaj “mekog” (ili nekadašnjeg “mekog”) suglasnika protegne i na pokretni vokal: *novome* ali *sinjemu*, *njegovome* ali *našemu*, *kome* ali *čemu*.

⁶¹ I u ovoj gramatici korišten je naziv navezak, dok je pojava razmatrana u okviru alternacije *o/a*, *o/e*, *o/u*, *o/o*, tj. proširivanja samoglasnicima.

riječi u istom padežu, koriste se u ovom obliku (*mojeg prijatelja, mog prijatelja, mojem prijatelju, mom prijatelju, njezinog prijatelja, njezinom prijatelju* itd.); kada su pak praćeni nekom riječju u istom padežu, u “biranijem stilu” koristit će se s oblicima *mojega* i *mojemu, moga* i *momu (mome)* itd., pa će se obično druga riječ koristiti u obliku na *-og* i *-om* (*mojega dobrog prijatelja, mojemu dobrom prijatelju, njezinoga starog prijatelja, njezinomu starom prijatelju* itd.). Mogu se te iste zamjenice i kad nisu u pratnji riječi u istom obliku upotrebljavati u oblicima na *-oga* i *-omu (-ome)*: *mojega prijatelja, mojemu prijatelju*, posebno kada sljedeća riječ počinje glasovima *g, k, h* – razlozi za to su poznati, izgovor i blagozvučje (Silić/Pranjković 2005: 125). Samostalno, bez pratnje imenice, koriste se oblici *mojemu, tvojemu, njegovomu/njegovome, njezinomu/njezinome, njenomu/njenome, našemu, vašemu, njihovomu/njihovome, svojemu, mojima, tvojima, njegovima, našima, vašima, njihovima* (Silić/Pranjković 2005: 125). Ništa drugačije nije ni kod pokaznih zamjenica: “Oblici se *ovoga, toga, onoga; ovomu, ovome; tomu, tome; onomu, onome; ovima, tima; onima, ovakvima* itd. ponašaju kao odgovarajući oblici posvojnih zamjenica: *onoga kazališta; onomu poznatom junaku (...)*” (Silić/Pranjković 2005: 127), a niti kod pridjeva (određeni oblik) muškog i srednjeg roda: u prikazu padežne paradigme navedeni su oblici s pokretnim vokalima i bez njih (npr. G jd. *velikoga/velikog*, DL jd. *velikomu/velikome/velikom*, DIL mn. *velikima/velikim*) (Silić/Pranjković 2005: 136). Međutim, u istoj gramatici u poglavlju o funkcionalnim stilovima hrvatskog jezika date su neke karakteristike administrativno-poslovnog stila. Jedna od njih je i jednostavnost i stilska neobilježenost žanrova administrativno-poslovnog stila (o tome smo govorili u uvodnom dijelu ovog rada), koja se ostvaruje upravo na taj način što se ujednačavaju gramatički oblici, pa se oblik genitiva pridjeva na *-oga* javlja samo kao *-og*, dvojni i trojni oblici dativa i lokativa jednine m. i s. r. ujednačavaju se i javljaju samo u obliku *-om/-em*, dvojni oblici dativa, instrumentala i lokativa mn. *-im* i *-ima* javljat će se samo u obliku *-im* (Silić/Pranjković 2005: 381). Koautor ove gramatike ponavlja još jednom isto mišljenje u zasebnoj knjizi o funkcionalnim stilovima hrvatskog jezika: “Kao najuprosječeniji funkcionalni stil i funkcionalni stil koji ne voli nikakvu izraznu obilježnost (markiranost), u želji da bude što jednostavniji, dokida i ujednačuje svaku gramatičku (komunikacijski nebitnu) raznolikost. (...) Dvojne će, trojne itd. određene pridjeve uz imenicu u padežima koji omogućavaju morfološku varijantnost oblika rabiti uvijek u jednome (‘kratkome’) obliku: *Hrvatskog narodnog kazališta* (: *Hrvatskoga narodnog kazališta*), *Hrvatskom narodnom kazalištu* (: *Hrvatskomu / Hrvatskome narodnom kazalištu*) i sl.” (Silić

2006: 69-70). Govoreći još o razlikama između hrvatskog i srpskog jezika, ovu osobinu hrvatskog standardnog jezika formulirao je ovako: “No u administrativnome su i razgovornome stilu hrvatskoga standardnog jezika uobičajeni samo oblici na *-og/-eg* i *-om/-em*. Razlika je između hrvatskoga i srpskoga standardnog jezika u tome što su u srpskome standardnom jeziku, za razliku od hrvatskoga, u svim njegovim stilovima uobičajeni samo oblici na *-og/-eg* i *-om/-em*” (Silić 2001: 152-153). Da se upotreba pokretnih vokala veže sve više za razlike između jezika, potvrđuje i Valjevac: “Izraziti je razlike, i to uglavnom s ciljem simboličkog markiranja jezika, javljaju se u upotrebi ili izostavljanju pokretnih vokala (*-a, -e, -u*) u pridjevskoj promjeni. Oni su tipično obilježje hrvatske norme (*mòstarskōga pučānstva, u hrvatskōme jeziku, i dōbrōmu ponāšańu*), pretenciozno joj se priklanja bosanska norma (*bòsanskōga jèzika, u bòsanskōme nārodu*) ali ne i bosanska govorna praksa (*bòsanskōg jèzika*), a u srpskom jeziku oni su najčešće samo jezičko stilsko sredstvo” (Valjevac 2005: 88).

Iz svega navedenog može se reći da sve ove gramatike imaju pridjevsko-zamjeničke oblike i s pokretnim vokalima i bez njih, da pokretni vokali nisu obavezni u upotrebi, preporučuju se kada sljedeća riječ počinje istim ili sličnim suglasnikom, te eksplozivnim *k, g* ili *h* zbog eufonije, milozvučja ili blagozvučja. Razlike u pristupu ovih gramatika mogu se tražiti eventualno u poretku navedenih oblika, tj. koji se oblik navodi na prvom mjestu, koji pokretni vokal dolazi najprije, da li su vokali *e* i *u* zastupljeni i u pridjevskoj i zamjeničkoj deklinaciji i sl.⁶² Još jedna činjenica ovdje ima značajnu ulogu, moglo bi se reći i presudnu, a to je stil. Administrativnom funkcionalnom stilu, po mišljenju Silića, nije uopće svojstvena pojava ovih vokala.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavlivanja u službenom glasilu Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 114b, str. 47)	<i>Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavlivanja u službenom glasilu Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 114h, str. 47)	<i>Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavlivanja u službenom glasilu Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 114s, str. 47)
<i>Odredba stava (1) ovoga člana ne primjenjuje se na vozača motornih vozila oružanih snaga Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 106b, str. 1085)	<i>Odredba stavka (1) ovoga članka ne primjenjuje se na vozača motornih vozila oružanih snaga Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 106h, str. 1093)	<i>Odredba stava (1) ovoga člana ne primjenjuje se na vozača motornih vozila oružanih snaga Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 106s, str. 1077)

⁶² Takva analiza već postoji u (Halilović 2001: 313-315).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Izuzetno od odredbe stava (1) <u>ovog</u> člana, dnevno vrijeme vožnje može se produžiti na 10 sati, ali ne više od dva puta u toku jedne sedmice. (Izvor 106b, str. 1085)	Izuzetno od odredbe stavka (1) <u>ovog</u> članka, dnevno vrijeme vožnje može se produžiti na 10 sati, ali ne više od dva puta tijekom jedne sedmice. (Izvor 106h, str. 1093)	Izuzetno od odredbe stava (1) <u>ovog</u> člana, dnevno vrijeme vožnje može se produžiti na 10 sati, ali ne više od dva puta u toku jedne sedmice. (Izvor 106s, str. 1077)
Oblikovanje (organizacija i struktura), klasifikacija, fleksibilna upotreba <u>zračnog</u> prostora te druge funkcije s ciljem <u>maksimalnog</u> korištenja <u>raspoloživog zračnog</u> prostora (u <u>daljnjem</u> tekstu: upravljanje zračnim prostorom) provode se prema odredbama <u>ovog</u> zakona i međunarodnih sporazuma. (Izvor 102b, str. 4/5)	Oblikovanje (ustrojstvo i struktura), klasificiranje, fleksibilno korištenje <u>zračnog</u> prostora te druge funkcije s ciljem <u>maksimalnog</u> korištenja <u>raspoloživog zračnog</u> prostora (u <u>daljnjem</u> tekstu: upravljanje zračnim prostorom) provodi se prema odredbama <u>ovoga</u> Zakona i međunarodnih sporazuma. (Izvor 102h, str. 22)	Oblikovanje (organizacija i struktura), klasifikacija, fleksibilna upotreba <u>vazdušnog</u> prostora te druge funkcije s ciljem <u>maksimalnog</u> korištenja <u>raspoloživog vazdušnog</u> prostora (u <u>daljnjem</u> tekstu: upravljanje vazdušnim prostorom), sprovodi se prema odredbama <u>ovog</u> zakona i međunarodnih sporazuma. (Izvor 102s, str. 40)
Apelant je 29. oktobra 2001. godine podnio <u>Općinskom</u> sudu tužbu protiv <u>prvotuzenog</u> i <u>Unsko-sanskog</u> kantona, Ministarstva za pitanja boraca i invalida <u>odbrambeno-oslobodilačkog</u> rata, koje zastupa Kantonalno pravobranilaštvo (u <u>daljnjem</u> tekstu: drugotuženi), radi duga u iznosu od 3.666,00 KM. Predložio je da sud po <u>provedenom</u> postupku obaveže <u>prvotuzenog</u> i <u>drugotuženog</u> da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 1. maja 1999. godine do isplate uz naknadu troškova <u>parničnog</u> postupka. (Izvor 116b, str. 8)	Apelant je 29. listopada 2001. godine podnio <u>Općinske</u> sudu tužbu protiv <u>prvotuzenoga</u> i <u>Unsko-sanskoga</u> kantona, Ministarstva za pitanja boraca i invalida <u>obrambeno-oslobodilačkog</u> rata, koje zastupa Kantonalno pravobraniteljstvo (u <u>daljnjem</u> tekstu: drugotuženi), radi duga u iznosu od 3.666,00 KM. Predložio je da sud po <u>provedenom</u> postupku obaveže <u>prvotuzenoga</u> i <u>drugotuženoga</u> da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 1. svibnja 1999. godine do isplate uz naknadu troškova <u>parničnoga</u> postupka. (Izvor 116h, str. 1)	Apelant je 29. oktobra 2001. godine podnio <u>Opštinskom</u> sudu tužbu protiv <u>prvotuzenog</u> i <u>Unsko-sanskog</u> kantona, Ministarstva za pitanja boraca i invalida <u>odbrambeno-oslobodilačkog</u> rata, koje zastupa Kantonalno pravobranilaštvo (u <u>daljnjem</u> tekstu: drugotuženi), radi duga u iznosu od 3.666,00 KM. Predložio je da sud po <u>sprovedenom</u> postupku obaveže <u>prvotuzenog</u> i <u>drugotuženog</u> da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 1. maja 1999. godine do isplate uz naknadu troškova <u>parničnog</u> postupka. (Izvor 116s, str. 5)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Upis podataka u evidenciju nadležni organ starateljstva vrši na osnovu uvida u spis predmeta <u>maloljetnog</u> počinioca <u>krivičnog</u> djela.</i> (Izvor 159b, str. 89)	<i>Upis podataka u evidenciju nadležni organ skrbništva vrši na temelju uvida u spis predmeta <u>maloljetnog</u> počinioca <u>kaznenog</u> djela.</i> (Izvor 159h, str. 93)	<i>Upis podataka u evidenciju nadležni organ starateljstva vrši na osnovu uvida u spis predmeta <u>maloljetnog</u> počinioca <u>krivičnog</u> djela.</i> (Izvor 159s, str. 85)
<i>U <u>ovome</u> zakonu, upotrijebljeni izrazi imaju sljedeće značenje: (...)</i> (Izvor 147b, str. 2)	<i>U <u>ovome</u> zakonu rabljeni izrazi imaju sljedeće značenje: (...)</i> (Izvor 147h, str. 6)	<i>U <u>ovom</u> zakonu, upotrijebljeni izrazi imaju sljedeće značenje: (...)</i> (Izvor 147s, str. 11)
<i>U <u>radnom</u> tijelu iz stava 1. aktivno će učestvovati nosioci...</i> (Izvor 147b, str. 4)	<i>U <u>radnome</u> tijelu iz stavka 1. aktivno će sudjelovati nositelji...</i> (Izvor 147h, str. 8)	<i>U <u>radnom</u> tijelu iz stava 1. aktivno će učestvovati nosioci...</i> (Izvor 147s, str. 13)
<i>Broj predloženih kandidata, iz stava 1. <u>ovog</u> člana, treba biti veći od broja članova <u>školskog</u> odbora koje osnivač imenuje.</i> (Izvor 171b, str. 14)	<i>Broj predloženih kandidata, iz stavka 1. <u>ovoga</u> članka, treba biti veći od broja članova <u>školskog</u> odbora koje utemeljitelj imenuje.</i> (Izvor 171h, str. 14)	<i>Broj predloženih kandidata, iz stava 1. <u>ovog</u> člana, treba da bude veći od broja članova <u>školskog</u> odbora koje osnivač imenuje.</i> (Izvor 171s, str. 14)
<i>Ovaj pravilnik stupa na snagu <u>osmog</u> dana od dana objave u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 171b, str. 15)	<i>Ovaj pravilnik stupa na snagu <u>osmoga</u> dana od dana objave u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 171h, str. 15)	<i>Ovaj pravilnik stupa na snagu <u>osmog</u> dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 171s, str. 15)
<i>...Direktor <u>Zaštitnog</u> fonda Republike Srpske ne može istovremeno raditi za društvo za osiguranje, niti imati direktno ili preko povezanih lica 5% ili više akcija u bilo <u>kojem</u> društvu za osiguranje, obavljati funkciju u <u>upravnom</u>, odnosno <u>nadzornom</u> odboru društva za osiguranje koje podliježe nadzoru Agencije Republike Srpske."</i> (Izvor 172b, str. 3)	<i>...Ravnatelj <u>Zaštitnog</u> fonda Republike Srpske ne može istodobno raditi za društvo za osiguranje, niti imati izravno ili preko povezanih osoba 5% ili više akcija u bilo <u>kojemu</u> društvu za osiguranje, obavljati dužnost u <u>upravnome</u>, odnosno <u>nadzornome</u> odboru društva za osiguranje koje podliježe nadzoru Agencije Republike Srpske."</i> (Izvor 172h, str. 3)	<i>...Direktor <u>Zaštitnog</u> fonda Republike Srpske ne može istovremeno raditi za društvo za osiguranje, niti imati direktno ili preko povezanih lica 5% ili više akcija u bilo <u>kojem</u> društvu za osiguranje, obavljati funkciju u <u>upravnom</u>, odnosno <u>nadzornom</u> odboru društva za osiguranje koje podliježe nadzoru Agencije Republike Srpske."</i> (Izvor 172s, str. 3)

Neki izvori ovog istraživanja sadrže pokretne ili fakultativne vokale *a*, *e*, *u*, a neki ne. Prisustvo ovih vokala koji ne unose promjenu niti u značenju niti mijenjaju gramatičku kategoriju riječi uz koju stoje ne može se u potpunosti vezati samo za jednu jezičku verziju, tj. za verzije na hrvatskom jeziku, pošto se nekada pokretni vokali mogu naći i u verzijama na bosanskom i verzijama na srpskom, a nerijetko ih ni verzije na hrvatskom nemaju ili nemaju uz sve primjere. Tačno je da se pokretni vokali češće javljaju u verzijama na hrvatskom jeziku negoli na bosanskom i srpskom, ali to ne znači da se neće nikada javiti i u verzijama na bosanskom i srpskom, i ne znači da svaka verzija izvora na hrvatskom ima pokretne vokale. Dakle, i ovdje se mogu naći izvori koji su jednaki u pogledu upotrebe pokretnih vokala: najviše je pak slučajeva kada se ne koriste nikako, a mogu se opet naći i slučajevi kada se upotrebljavaju u svim verzijama na jednak način.

U verzijama na bosanskom jeziku pokretni vokali (*a*, *e*) javljaju se u tek nekoliko izdvojenih primjera. I pored preporuke iz normativnoga priručnika da se koriste kada su u neposrednoj blizini dva eksplozivna suglasnika ili izričitoga pravila da se uz pridjev u rečenici koji se koristi namjesto imenice moraju koristiti produženi nastavci, pokretni vokali tu potpuno izostaju, pa se pronalaze primjeri: *zračnog prostora*, *maksimalnog korištenja*, *raspoloživog zračnog prostora*, *Unsko-sanskog kantona*, *parničnog postupka*, *maloljetnog počinioca kaznenog djela*, te *obaveže prvotuzenog* i *drugotuzenog*.

I verzije na srpskom jeziku sadrže tek rijetke primjere s pokretnim vokalom *a*, pa se opet niti eksplozivni suglasnici ne razdvajaju niti se bilježi pokretni vokal uz *prvotuzenog* i *drugotuzenog* (doduše, za normu srpskog jezika i ne možemo tvrditi da u tom slučaju zahtijeva upotrebu pokretnog vokala kao što smo sigurni za normu bosanskog jezika).

Verzije na hrvatskom jeziku, za razliku od verzija na bosanskom i srpskom, imaju ih znatno češće i bilježe sve pokretne vokale: *a*, *e* (*ovoga članka*, *Općinskome sudu*) i *u* (*u bilo kojemu društvu*). Nekada su eksplozivni suglasnici razdvojeni vokalom *a* (*Unsko-sanskoga kantona*, *parničnoga postupka*), nekada nisu (*zračnog prostora*, *maksimalnog korištenja*, *maloljetnog počinioca kaznenog djela*); pokretni vokali koriste se ukoliko pridjev u rečenici dolazi samostalno (*podnio Općinskome sudu tužbu protiv prvotuzenoga*, *obveže prvotuzenoga* i *drugotuzenoga*). U primjerima *školskog odbora* i *nadzornome odboru* nalazimo različitu upotrebu kada iza pridjeva slijedi riječ koja počinje vokalom, pa se u prvom slučaju pokretno *a* ne koristi (*školskog odbora*), a u drugom koristi (*nadzornome odboru*), odnosno ni početni glas sljedeće riječi ne utječe na to da li će se koristiti ili ne po-

kretni vokali. Dakle, pokretni vokali u verzijama na hrvatskom jeziku nisu uvijek prisutni, čak ima tekstova koji ih nikako i ne bilježe, ali su svakako u poređenju s tekstovima na bosanskom i srpskom mnogo češći. Na izostavljanje pokretnih vokala očito je jače utjecala stilska karakteristika da se zanemaruje svaka “komunikacijski nebitna raznolikost” negoli težnja da se naprave pošto-poto bilo kakve razlike prema ostalim jezičkim verzijama.

2.12. O fonetskim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata

U izvorima istraživanja uočen je veliki broj alternacija gdje je zabilježena upotreba oba lika u sve tri verzije izvora, bez obzira što norme vrlo često ne prihvataju upotrebu oba lika. Tako se izdvajaju sljedeće alternacije čija se oba lika mogu naći u verzijama na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, s napomenom o liku koji nije normativno opravdan u nekom od navedenih standarda:

1. vokalska alternacija *a/u* (*sa-/su-*) – lik s prefiksom *sa-* nije usklađen s normom hrvatskog jezika,
2. vokalska alternacija *a/e* (*jamstvo/jemstvo, jamčiti/jemčiti*) – lik *jemstvenik* nije usklađen s normom hrvatskog jezika,
3. nepostojano *a* (*oba-/ob-*) – lik s grupom *ob-* nije usklađen s normama bosanskog i srpskog jezika, lik s grupom *oba-* nije usklađen s normom hrvatskog jezika,
4. refleks jata (imenice tvorene od glagola s prefiksom *pre-*: lik s jednosložnom zamjenom jata kod imenica nastalih od glagola s prefiksom *pre-* nije usklađen s normom hrvatskog jezika; grupa *suglasnik + r + je*: lik s refleksom *je* iza suglasničke skupine *sa* sonantom *r* nije usklađen s normom srpskog jezika; pojedinačne riječi *naslijeđe/nasljeđe, slijedeći/sljedeći, redosljed/redosljed, uslijed/usljed*: lik *nasljeđe* nije usklađen s normom bosanskog, a lik *naslijede* s normom srpskog, lik *slijedeći /prid./* nije u skladu s normom hrvatskog, lik *redosljed* nije valjan za norme bosanskog i hrvatskog, lik *usljed* nije prihvatljiv za normu hrvatskog jezika; pri tvorbi riječi od glagola *teći*: lik s *-tic-* norma hrvatskog nije prihvatila, a lik s *-tjec-* norma srpskog, dok se u normi bosanskog lik *-tic-* smatrao neprihvatljivim, pa je ta upotreba tada bila neusklađena s tom normom),
5. jotovanje (*-št/-šč-*) – lik s grupom *-šč-* nije standardiziran u hrvatskom jeziku,

6. gubljenje suglasnika – lik sa sačuvanim dentalima ispred afrikata u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku obilježen je kao nepravilan, a lik bez dentala u verzijama na hrvatskom,
7. pokretni vokali – niti jedan primjer (s pokretnim vokalima ili bez njih) ne možemo okarakterizirati kao neprihvatljiv za norme triju jezika.

Dakle, u izdvojenim pojavama, gdje se mogu pronaći oba lika u upotrebi u svim verzijama, naći će se bar jedan primjer ili jedan lik koji nije usklađen makar s normom jednog jezika. Rijetko se upotreba oba lika iz ove grupe primjera smatra prihvatljivom za sve norme, a to je slučaj samo kod upotrebe pokretnih vokala.

Pored toga što se u svim verzijama upotrebljavaju oba lika određene alternacije, kao bitna odlika ovih tekstova ističu se i likovi koji se upotrebljavaju jednako u svim verzijama, tj. likovi koji približavaju jezičke verzije i koji ove tekstove čine jednakima, ili jednostavnije rečeno – zajedničke odlike, i opet unatoč normativnim preprekama koje postoje:

1. vokalska alternacija *a/u* – *saradnici*, *usaglašavanje* i *suglasnost* (lik s prefiksom *sa-* nije u skladu s normom hrvatskog jezika),
2. vokalska alternacija *a/e* – *aktuelan*, *vizuelan* (ovaj lik nije valjan za normu hrvatskog jezika), *jamčiti* (prihvaćen u svim normama), lik *jemstvenik* (nije prihvatljiv za hrvatski standard),
3. vokalska alternacija *o/u* – *koverta* (lik sa *o* u hrvatskom jeziku nije standardiziran),
4. nepostojano *a* – *projekat*, *objekat*, *procenat* (opet norma hrvatskog jezika nije prihvatila ove likove, a ni norma bosanskog nije bila naklonjena liku *procenat*), likovi *subjekt* i *dokument* (prihvaćeni u sve tri norme), lik *obavezati* (hrvatski jezički standard nije ispoštovan), lik *obveznik* (normativno prihvatljiv za sve jezike), prijedlog *s* (normativno opravdan),
5. prijevoj vokala – *tok*, *tokom* i *u toku* (samo smo lik *tok* u upotrijebljenom kontekstu obilježili kao pogrešan izbor s obzirom na normativni status u hrvatskom jeziku),
6. refleks jata – *prekid* i *pregled* (normativno opravdani likovi za sve norme), *prevoz* (za hrvatski jezik lik koji nije valjan), *prijevoznik* (lik prihvatljiv za sve norme), *sprečavanje* i *sprječavanje*, *unapređenje*, *povreda* (za hrvatski jezički standard preporučuju se likovi s grupom *suglasnik + r + je*, a za srpski nepravilni su upravo ti likovi), *naslijeđe* i *nasljeđe* (lik s dvosložnom zamjenom nije prihvaćen u normi bosanskog jezika, lik s jednosložnom u normi srpskog), *slije-*

- deći* i *sljedeći* (lik s dvosložnom zamjenom nije u skladu s normom hrvatskog), *redosljed* i *redosljed* (lik s jednosložnom zamjenom u koliziji je s normom bosanskog i hrvatskog), *uslijed* i *usljed* (lik s jednosložnom zamjenom opet nije usaglašen s normom hrvatskog jezika), *opticaj*, *sticanje*, *poticati*, *oticati*, *stjecaj*, *utjecati* (likovi s *-tic-* nisu svojstveni normi hrvatskog, likovi s *-tjec-* normi srpskog),
7. jotovanje – *ovlašten*, *korištenje*, *korišten* (*št*-forme su neobičnije za normu srpskog jezika),
 8. redukcije suglasnika – *odbrana* (grupa *-odb-* nije odlika hrvatskog jezičkog standarda),
 9. gubljenje suglasnika – *dohoci*, *izuzeci*, *ostaci*, *podaci*, *zadaci* (ovi likovi nisu prihvaćeni u hrvatskoj normi), *napitci* (a ovaj lik nije prihvaćen u bosanskoj i srpskoj normi),
 10. ostale alternacije – *hroničan* i *hromografski*, *konsultantski*, *bilans* (likovi koji nisu za normu hrvatskog jezika valjani),
 11. glas *h* – *kuhar*, *suhomesnati*, *duhan*, *gluh*, *gluhonijem* (pravilni su likovi u svim normama), *mek*, *lako*, *trulež* (norma bosanskog nije prihvatila ove likove),
 12. prijeglas – *četvero-* i *srednje-* (riječi s prvim dijelom *srednje-* nisu usklađene s normom hrvatskog i srpskog jezika),
 13. pokretni vokali – izostavljanje pokretnih vokala i njihovo bilježenje (oba slučaja mogu se smatrati normativno valjanima).

Značajan je broj ovih izdvojenih likova koji jednako funkcioniraju u svim jezičkim verzijama, kao i broj tih likova čija je upotreba označena kao normativno nepravilna makar u jednom standardu.

Ukoliko se pak upoređuju pojave i njihova usklađena upotreba s pravilima svakog standarda zasebno, sljedeće su odlike tekstova koje dosljedno prate norme sva tri standarda:

1. vokalska alternacija *a/o* – u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku redovno se koriste likovi kao *tačka*, *tačnost*, u verzijama na hrvatskom prisutni su likovi *točka*, *točnost*,
2. vokalska alternacija *a/e* i to samo u primjeru *prijem/prijam* – likovi sa *e* javljaju se u verzijama na bosanskom i srpskom, likovi sa *a* na hrvatskom,
3. nepostojano *a* u grupi *-nt* pri upotrebi likova *dokument/dokumenat* – u verzijama na bosanskom i hrvatskom koriste se likovi bez nepostojanog *a*, oba lika u verzijama na srpskom jeziku,
4. ostale alternacije (adaptacija riječi stranoga porijekla) – lik *demokratija* usklađen je s normama bosanskog i srpskog jezika, a *demo-*

kracija s normom hrvatskog. Ovdje smo izuzeli likove *birokracija* i *birokratija*, gdje je usklađivanje prema normama išlo tako daleko da je usklađivan i naslov reportaže iz 1988. koji je označen znaci- ma navoda, što je potpuno apsurdno ako se uzme u obzir činjenica da tada publikacije nisu izlazile u više varijanata, a naslov, ako je i imao neku jezičku dvostrukost, bio bi vjerovatno objavljen u jednoj formulaciji, pa je tako trebalo i napisati.

U ovoj grupi nalaze se svega četiri primjera i treba naglasiti da je izu- zetno mali broj pojava koje imaju valjanu upotrebu u odnosu prema sve tri norme.

Kada se gledaju valjano upotrijebljeni likovi posebice u svakom jeziku, stanje je ovako:

1. verzije na srpskom jeziku imaju najveći broj alternacija, tj. njihovih pojava koje su valjano upotrijebljene prema svom standardu – vo- kalska alternacija *a/o*, vokalska alternacija *a/u*, vokalska alternacija *a/e*, vokalska alternacija *o/u*, nepostojano *a* u finalnim grupama *-kt/-kat*, *-nt/-nat*, prijevoj vokala, refleks jata u tvorbi imenica od glagola s prefiksom *pre-* i riječima *sljedeći/sljedeći*, *redosljed/redo- sljed*, *uslijed/usljed*, jotovanje (*opšt-/opć-*, *-št-/šč-*), redukcije sugla- snika, ostale alternacije (*h/k*, *ev-/eu-*, *av-/au-*, *h/ø*, *z/s*, *s/c*, *t/c*), glas *h*,
2. potom su vrlo blizu verzije na bosanskom jeziku – vokalska alter- nacija *a/o*, vokalska alternacija *a/u*, vokalska alternacija *a/e*, vokal- ska alternacija *o/u*, nepostojano *a* u finalnim grupama *-kt/-kat*, *-nt/-nat* i prijedlogu *s/sa*, refleks jata u tvorbi imenica od glagola s prefiksom *pre-* i riječima *sljedeći/sljedeći*, *uslijed/usljed*, jotovanje (*-št-/šč-*), redukcije suglasnika, ostale alternacije (*av-/au-*, *h/ø*, *s/z*, *t/c*), prijeglas,
3. verzije na hrvatskom jeziku imaju najmanje valjano upotrijebljenih likova – vokalska alternacija *a/o*, vokalska alternacija *a/e* u liku *pri- jem/prijam*, nepostojano *a* u finalnoj grupi *-nt/-nat* u primjeru *do- kument/dokumenat*, refleks jata u riječi *naslijede/nasljeđe*, jotovanje (*opć-/opšt-*), ostale alternacije (*ev-/eu-*, *t/c*), glas *h*.

Razlozi ovakvoga poretka i omjera leže u činjenici da bosanski i srp- ski standard imaju mnogo više dubleta negoli hrvatski jezički standard, te pojedinačni likovi u tim verzijama vrlo često ne narušavaju normativna pravila kao u verzijama na hrvatskom jeziku. To potvrđuju i primjeri kada se u svim verzijama koriste oba lika, no najviše nepodudaranja s normom imaju verzije na hrvatskom jeziku. Međutim, grešaka i neprihvaćenih obli- ka ima i u verzijama na druga dva jezika, zato se ne može reći da se samo

u tekstovima na hrvatskom jeziku ne poštuju normativna pravila i upute. Svakako se može naglasiti da tekstovi vrlo često nisu usklađeni s normama kada se radi o fonetskim pojavama.

S obzirom na to da bosanski i srpski standard dozvoljavaju više dubleta nego hrvatski, u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku preferiraju se određeni likovi koji postaju odlika ovih tekstova:

1. verzijama na bosanskom jeziku svojstveni su likovi sa *a* naspram likova sa *u* u prefiksu *sa-/su-* (norma nudi dublete, no koriste se većinom prvi likovi), kao i sa završetkom *-elan* (dubletan je i *-alan*, ali ih nismo zabilježili), potom likovi riječi stranoga porijekla sa *s* umjesto *z* (višestrukost je i ovdje propisana), te izostavljanje pokretnih vokala,
2. iste ove odlike i odnos prema svojoj normi imaju i verzije na srpskom jeziku, s tim što se odlikuju i upotrebom likova s nepostojećim *a* (*projekat, objekat, procenat*), iako su u normi jednako vrijedni i drugi likovi.

Pri bilježenju određenih pojava u jednom jeziku nekada od izvora do izvora zavisi kakav će refleks biti upotrijebljen, čak u jednom broju glasila dva izvora na istom jeziku nemaju ujednačenu upotrebu određene pojave. Izvori objavljeni u *Službenom glasniku BiH* ne razlikuju se u tolikoj mjeri od izvora iz *Službenih novina FBiH* da bi se mogli izdvojiti pojedini refleksi karakteristični samo za to glasilo, bilo da govorimo o pojedinačnim jezičkim verzijama ili o sve tri verzije. Izvori iz *Službenoga glasnika RS-a* imaju malo ujednačeniju upotrebu pojava u jezičkim verzijama u odnosu na izvore iz druga dva glasila (npr. refleks *šć* u verzijama na srpskom jeziku, koji je inače "običniji" za srpski jezik negoli refleks *št*, čuvanje dentala *t* ispred afrikate kao i upotreba pokretnih vokala u verzijama na hrvatskom, bilježenje glasa *h* u verzijama na bosanskom).

3. Morfologija

3.1. Imenice

3.1.1. Imenice stranoga porijekla sa završecima-ij/-ijum

“Imenice na *-ium* prenose se s analoškim nastavkom *-ij*: *aluminij, barij, akvarij, delirij, kriterij, magisterij, medij, milenij, prezidij, sanatorij, simpozij*” ustanovljeno je u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 141). Tako je ostalo i u *Rječniku bosanskoga jezika*, pa se samo bilježi *aluminij, kolegij, kriterij, medij* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 15, 517, 553, 637/638).

Grčke imenice srednjeg roda u južnoslavenskim jezicima nisu mogle sačuvati ni rod ni izvorni lik (u grčkom su one najčešće imale završetke *-on* ili *-ma*, a u južnoslavenskim jezicima se završavaju na *-o* ili *-e*), te su postale imenice muškog ili ženskog roda, a neke su primljene preko latinskog (*simpozij/um/, dikasterij/um/, kriterij/um/*), te je zanimljivo “da je lik na *-um* karakterističan za bugarski, makedonski i srpski, a lik na *-ij* za hrvatski i slovenski” (Mamić 1983: 7). S kraćim završetkom upisane su imenice *kolegij, kriterij, medij* u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 261, 267, 280), te nazivi hemijskih elemenata *kalij, magnezij, natrij* (Babić/Finka/Moguš 2004: 257, 277, 296).

“U srpskom izrazu nastavak često zadržavaju i osnove na *-i-*: *stadion, stadijum, radijus, odijum, atrijum, simpozijum*, a onda i hemijski termini *aluminijum, kalijum, radijum* itd. (pored kraće varijante na *-ij*: *simpozij, medij* i dr.), te su “kraći oblici uopšteni u hs., ali ne ostaju strani ni srpskom izrazu (npr. *medij, simpozij, Lacij, aluminijski*), i ne treba ih suzbijati” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 99, 100). U *Rečniku srpskoga jezika* na prvom mjestu upisani su duži likovi, s kraćim u zagradi: *kolegijum (kolegij), kriterijum (kriterij)* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 596, 552). I u *Rečniku jezičkih nedoumica* ovi su likovi tretirani na isti način: “**-ijum** i **-ij** od lat. *-ium* (npr. *kalcijum – kalcij, kriterijum – kriterij, auditorijum – auditorij* itd.) podjednako su dobri nastavci; prvi je danas u srpskom znatno češći, posebno u hemijskim terminima” (Klajn 2011: 127). I duži *medijum* i kraći lik *medij* podjednako su vrijedni, no kraći lik običniji je u značenju javnoga glasila (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 239) te “u značenju sredstva

masovne komunikacije, pod uticajem engl. *mass media*, preovlađuje oblik *medij*” (Klajn 2011: 140). Te prednosti u korist kraćeg lika za označavanje informativnog sredstva (radio, televizija, novine) nema u *Rečniku srpskoga jezika*, i jedan i drugi lik koriste se u tom značenju (2007: 691).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Kolegij čine voditelji službi.</i> (Izvor 154b, str. 10)	<i>Kolegij čine voditelji službi.</i> (Izvor 154h, str. 15)	<i>Kolegij čine voditelji službi.</i> (Izvor 154s, str. 4)
<i>Stručni kolegij se sastaje po potrebi.</i> (Izvor 176b, str. 14)	<i>Stručni kolegij se sastaje po potrebi.</i> (Izvor 176h, str. 14)	<i>Stručni kolegijum se sastaje po potrebi.</i> (Izvor 176s, str. 14)
<i>Kriterijima iz člana 2. ovog Pravilnika obuhvaćeni su i slijedeći zemljišnoknjižni poslovi: (...)</i> (Izvor 153b, str. 8174)	<i>Kriterijima iz članka 2. ovog Pravilnika obuhvaćeni su i slijedeći zemljišnoknjižni poslovi: (...)</i> (Izvor 153h, str. 8175)	<i>Kriterijima iz člana 2. ovog Pravilnika obuhvaćeni su i slijedeći zemljišnoknjižni poslovi: (...)</i> (Izvor 153s, str. 8174)
<i>Kriteriji na osnovu kojih se utvrđuje višak uposlenika u organima uprave su: (...)</i> (Izvor 178b, str. 1)	<i>Kriteriji na temelju kojih se utvrđuje višak zaposlenika u organima uprave su: (...)</i> (Izvor 178h, str. 1)	<i>Kriterijumi na osnovu kojih se utvrđuje višak zaposlenih u organima uprave su: (...)</i> (Izvor 178s, str. 1)
<i>Kriterijumi za ostvarivanje uvjeta rada za obrazovanje učenika sa posebnim obrazovnim potrebama utvrđuju se s obzirom na: (...)</i> (Izvor 179b, str. 1)	<i>Kriteriji za ostvarivanje uvjeta rada za obrazovanje đaka sa posebnim obrazovnim potrebama utvrđuju se obzirom na: (...)</i> (Izvor 179h, str. 1)	<i>Kriterijumi za ostvarivanje uslova rada za obrazovanje učenika sa posebnim obrazovnim potrebama utvrđuju se s obzirom na: (...)</i> (Izvor 179s, str. 1)
<i>...širiti odgovarajuće javne proglase u pisanom ili slikovnom obliku u novinama, časopisima, elektronskim medijima...</i> (Izvor 20b, str. 333)	<i>...širiti odgovarajuće javne proglase u pisanom ili slikovnom obliku u novinama, časopisima, elektronskim medijima...</i> (Izvor 20h, str. 326)	<i>...širiti odgovarajuće javne proglase u pisanom ili slikovnom obliku u novinama, časopisima, elektronskim medijima...</i> (Izvor 20s, str. 330)
<i>Lica koja se koriste ovim uređajima dužna su da omoguću pristup, predaju medij na kome su pohranjeni podaci,...</i> (Izvor 177b, str. 14)	<i>Osobe koje rabe ove uređaje dužne su omogućiti pristup, predati medij na kojemu su pohranjeni podatci,...</i> (Izvor 177h, str. 14)	<i>Lica koja se koriste ovim uređajima dužna su da omoguću pristup, predaju medij na kome su pohranjeni podaci,...</i> (Izvor 177s, str. 14)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) a) "Primarna hranjiva" jesu hemijski elementi azot, fosfor i kalij.	(...) a) "Primarna hranjiva" jesu kemijski elementi dušik, fosfor i kalij.	(...) a) "Primarna hranjiva" jesu hemijski elementi azot, fosfor i kalijum.
b) "Sekundarna hranjiva" jesu hemijski elementi <u>kal</u> -cij, <u>magnezij</u> , <u>natrij</u> i <u>sumpor</u> .	b) "Sekundarna hranjiva" jesu kemijski elementi <u>kal</u> -cij, <u>magnezij</u> , <u>natrij</u> i <u>sumpor</u> .	b) "Sekundarna hranjiva" jesu hemijski elementi <u>kal</u> -cijum, <u>magnezijum</u> , <u>natrij</u> um i <u>sumpor</u> .
(Izvor 111b, str. 1)	(Izvor 111h, str. 206)	(Izvor 111s, str. 408)

Imenice stranoga porijekla sa završetkom *-ij* zabilježene su sve tri jezičke verzije izvora, a sa završetkom *-ijum* u verzijama na srpskom i bosanskom jeziku.

U verzijama na bosanskom jeziku imenice s kraćim završetkom usklađene su s normom, ali imenica *kriterijum* nije. U verzijama na hrvatskom jeziku koriste se normom prihvaćene imenice s kraćim završetkom, a na srpskom se češće koriste imenice sa završetkom *-ijum*, te imenica *medij* (i u značenju javnoga glasila i značenju sredstva za prijenos podataka).

3.1.2. Dvorodne imenice

3.1.2.1. Imenica *akti/akta*

Množinski oblik imenice *akt* glasi *akti* (m. r.) u bosanskom (Halilović 1996: 158; Jahić/Halilović/Palić 2000: 202; Halilović/Palić/Šehović 2010: 11) i u hrvatskom standardnom jeziku (Babić/Finka/Moguš 2004: 154; Babić i dr. 2007: 324). Srednji rod običniji je za značenje spisa, dokumenta (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 23⁶³), u *Pravopisu srpskoga jezika* nije načinjen takav izbor (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 170⁶⁴), negdje se pak i uspostavila razlika: *aktovi* – slika nagoga tijela, *akti* – čin, postupak, s oba roda *akti* (m.) i *akta* (s.) u značenju spisa, uz napomenu da su poneki gramatičari bez nekog stvarnog razloga zabranjivali oblik *akta* (preuzet iz latinskoga), zahtijevajući da se kaže "staviti u *akte*" (Klajn 2011: 11).

⁶³ (*mn.* obično *akta*) adm. *službeni spis, dokument*: službena akta.

⁶⁴ Ovdje su navedena oba roda u množini, bez uspostavljene razlike u značenju.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Zajednički kolegij oba doma Parlamentarne skupštine BiH potvrđuje podzakonske <u>akte</u> ... (Izvor 89b, str. 99)	Zajednički kolegij obaju domova Parlamentarne skupštine BiH potvrđuje podzakonske <u>akte</u> ... (Izvor 89h, str. 102)	Zajednički kolegijum oba doma Parlamentarne skupštine BiH potvrđuje podzakonska <u>akta</u> ... (Izvor 89s, str. 104)
(...) e) donosi opća <u>akta</u> Agencije u skladu sa zakonom; f) predlaže Upravnom odboru na saglasnost pravilnike i druge <u>akte</u> ... (Izvor 91b, str. 54)	(...) e) donosi opća <u>akta</u> Agencije sukladno zakonu; f) predlaže Upravnom odboru na suglasnost pravilnike i druge <u>akte</u> ... (Izvor 91h, str. 57)	(...) d) donosi opšte <u>akte</u> Agencije u skladu sa zakonom; d) predlaže Upravnom odboru na saglasnost pravilnike i druge <u>akte</u> ... (Izvor 91s, str. 51)
Ostali opći <u>akti</u> Zavoda su pravilnici, poslovnici i odluke... (Izvor 154b, str. 11)	Ostali opći <u>akti</u> Zavoda su pravilnici, poslovnici i odluke... (Izvor 154h, str. 16)	Ostali opšti <u>akti</u> Zavoda su pravilnici, poslovnici i odluke... (Izvor 154s, str. 5/6)
FERK će donijeti pravilnik o radu, poslovnik o radu i pravilnik o povjerljivim informacijama i druga opća <u>akta</u> ... (Izvor 142b, str. 371)	FERK će donijeti Pravilnik o radu, Poslovnik o radu i Pravilnik o povjerljivim informacijama i druga opća <u>akta</u> ... (Izvor 142h, str. 373)	FERK će donijeti pravilnik o radu, poslovnik o radu i pravilnik o povjerljivim informacijama i druga opšta <u>akta</u> ... (Izvor 142s, str. 368)
..., u odgovoru se navodi da se on odnosi na <u>akte</u> visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ili zakone i druge opće <u>akte</u> koje je usvojila... (Izvor 182b, str. 17)	..., u odgovoru se navodi da se on odnosi na <u>akte</u> visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ili zakone i druge opće <u>akte</u> koje je usvojila... (Izvor 182h, str. 17)	..., u odgovoru se navodi da se on odnosi na <u>akte</u> visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ili zakone i druge opšte <u>akte</u> koje je usvojila... (Izvor 182s, str. 17)

Množina imenice *akt* u izvorima na svim jezičkim verzijama javlja se i u muškom *akti* i u srednjem rodu *akta*. Interesantno je da se rod ove imenice nije mnogo koristio u uspostavljanju razlika između različitih jezičkih verzija.

Dakle, likovi u srednjem rodu u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku u koliziji su s normama, a likovi u muškom rodu u verzijama na srpskom nisu "obični".

3.1.2.2. Imenica *ispravak/ispravka*

Oba roda, i *ispravak* i *ispravka*, u istom značenju imaju normativni priručnici bosanskog (Halilović 1996: 268; Halilović/Palić/Šehović 2010: 413), kao i srpskog jezika (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 487). *Ispravak* nalazimo u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 247), a Anić navodi oba roda, s tim što je imenica u ž. r. upućena na m. r. (koja dolazi svakako ispred) (Anić 2006: 469). Sufiksom *-(a)k* od glagola izvodi se imenica *ispravak* (Babić 2002: 108). “**Ispravak** govori se u zapadnim krajevima, a **ispravka** u istočnim” – poznato je odranije (Barac-Grum i dr. 1971: 100).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Dostava <u>ispravki</u> i dopuna vrši se direktno Sekretarijatu Izborne komisije BiH.</i> (Izvor 43b, str. 327)	<i>Dostava <u>ispravki</u> i dopuna vrši se izravno Tajništvu Izbornoga povjerenstva BiH.</i> (Izvor 43h, str. 327)	<i>Dostava <u>ispravki</u> i dopuna vrši se direktno Sekretarijatu Izborne komisije BiH.</i> (Izvor 43s, str. 327)
<i><u>Ispravci</u> ili dodaci u pogledu sadržaja zapisnika koje treba obaviti...</i> (Izvor 140b, str. 2833)	<i><u>Ispravci</u> ili dodaci glede sadržaja zapisnika...</i> (Izvor 140h, str. 2866)	<i><u>Ispravke</u> ili dodaci u pogledu sadržine zapisnika...</i> (Izvor 140s, str. 2800)
<i>Na zahtjev saslušanog lica, snimak će se odmah reproducirati, a <u>ispravke</u> ili objašnjenja tog lica će se snimiti.</i> (Izvor 177b, str. 8)	<i>Na zahtjev saslušane osobe, snimak će se odmah reproducirati, a <u>ispravci</u> ili objašnjenja te osobe će se snimiti.</i> (Izvor 177h, str. 8)	<i>Na zahtjev saslušanog lica, snimak će se odmah reprodukovati, a <u>ispravke</u> ili objašnjenja tog lica će se snimiti.</i> (Izvor 177s, str. 8)

Imenica u ž. r. *ispravka* može se naći u sve tri verzije izvora, imenica u m. r. *ispravak* javlja se na bosanskom i hrvatskom jeziku. Verzije na srpskom jeziku ne bilježe m. r. ove imenice.

Upotreba oba roda u tekstovima na bosanskom jeziku nije u koliziji s normom, niti je upotreba ženskog roda u tekstovima na srpskom u koliziji s normom srpskog jezika (premda ne bi bila ni upotreba muškog roda), ali jeste upotreba ženskog roda u verzijama na hrvatskom sa svojom normom.

3.1.2.3. Imenica *kvalitet/kvaliteta*

U bosanskom jezičkom standardu najprije je bio prihvaćen samo muški (Halilović 1996: 141, 309), a potom i ženski rod (Halilović 2003: 33; Halilović/Palić/Šehović 2010: 576). Ženski rod sa značenjem “svojstvo, atribut

čega, bitna i istaknuta značajka, priroda, narav, razine kakvoće, vrsnoća, osobina ili kakva karakterna osobina” ubilježio je Anić u svoj rječnik (Anić 2006: 661). Srpski standard preferira imenicu muškog roda, pa je u *Rečniku srpskoga jezika* zabilježen samo taj lik (2007: 529). Govoreći o internacionalizmima, uglavnom grčkoga i latinskoga porijekla, koji postoje u gotovo svim jezicima svijeta, Klajn nabraja, između ostalih, i ovu imenicu i to u muškom rodu (Ivić i dr. 2011: 174).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Kvaliteta</i> <i>certifikata</i> (Izvor 9b, str. 724)	<i>Kvaliteta</i> <i>certifikata</i> (Izvor 9h, str. 724)	<i>Kvaliteta</i> <i>sertifikata</i> (Izvor 9s, str. 724)
<i>U aktivnostima vanjskog osiguranja kvaliteta Agencija djeluje nezavisno u okviru svojih nadležnosti.</i> (Izvor 91b, str. 52)	<i>U aktivnostima vanjskog osiguranja kvalitete Agencija djeluje nezavisno u okviru svojih nadležnosti.</i> (Izvor 91h, str. 55)	<i>U aktivnostima spolnog osiguranja kvaliteta Agencija djeluje nezavisno u okviru svojih nadležnosti.</i> (Izvor 91s, str. 48)
<i>(...) b) daje saglasnost na pravilnike koje predlaže Agencija iz svojih nadležnosti u razvoju visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta...</i> (Izvor 91b, str. 53)	<i>(...) b) daje suglasnost na pravilnike koje predlaže Agencija iz svojih nadležnosti u razvoju visokog obrazovanja i osiguranja kvaliteta...</i> (Izvor 91h, str. 56)	<i>(...) b) daje saglasnost na pravilnike koje predlaže Agencija iz svojih nadležnosti u razvoju visokog obrazovanja i obezbjeđivanju kvaliteta...</i> (Izvor 91s, str. 50)

Imenica *kvalitet/kvaliteta* također se javlja u oba roda u izvorima na sva tri jezika. Zbog toga što je u bosanskom jezičkom standardu kasnije prihvaćen i ženski rod ove imenice, svaka bi upotreba ove imenice u verzijama na bosanskom jeziku bila usklađena s normom. U verzijama na hrvatskom muški rod *kvalitet* i u verzijama na srpskom ženski rod *kvaliteta* izdvajamo kao neusklađenost s normama ovih jezika.

3.1.2.4. Imenica *laboratorij/laboratorija*

Ova imenica latinskoga postanja može se javljati u različitom rodu, u muškom *laboratorij* i ženskom *laboratorija*, kao i sa završetkom *-ijum*: *laboratorijum*. Završetak *-ium* preuzimao se u potpunosti, pa je nominativ glasio *laboratorijum*; ukoliko se završetak *-um* odbijao, na njegovo je mjesto dolazio *-j*: *laboratorij*, a umjesto *-ium* dodavao se i završetak *-ija*: *laboratorija*, pa su moguća tri lika ove imenice.

Najprije je za bosanski jezički standard bilo prihvatljivo samo *laboratorij* (m. r.) (Halilović 1996: 310), potom je i ženski rod i lik *laboratorija* jednako prihvaćen uz muški rod (Halilović/Palić/Šehović 2010: 579). I ženski i muški rod (i sa završetkom *-ijum: laboratorijum*) dozvoljava norma srpskog jezika, s tim da su ipak imenice ž. r. prihvatljivije (*teritorija, opservatorija, laboratorija*) (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 99, 232). Tako je u *Rečniku srpskoga jezika* samo ubilježena imenica u ž. r. (2007: 622). Hrvatska norma prihvata samo muški rod: *laboratorij* (Babić/Finka/Moguš 2004: 271; Anić 2006: 664).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ured je dužan odrediti nacionalni referentni <u>laboratorij</u> ... (Izvor 65b, str. 676)	Ured je dužan odrediti nacionalni referentni <u>laboratorij</u> ... (Izvor 65h, str. 675)	Kancelarija je dužna odrediti nacionalni referentni <u>laboratorij</u> ... (Izvor 65s, str. 675)
(...) 2) mikrobiološko ispitivanje sadržaja i konzervi u <u>laboratorijama</u> objekata za preradu ili drugim odobrenim <u>laboratorijama</u> . (Izvor 104b, str. 356)	(...) 2) mikrobiološko ispitivanje sadržine i konzervi u <u>laboratorijama</u> objekata za preradu ili drugim odobrenim <u>laboratorijama</u> . (Izvor 104h, str. 342)	(...) 2) mikrobiološko ispitivanje sadržaja i konzervi u <u>laboratorijama</u> objekata za preradu ili drugim odobrenim <u>laboratorijama</u> . (Izvor 104s, str. 349)
Prostorije <u>laboratorije</u> moraju ispunjavati uvjete iz člana 32. ovog Pravilnika. (Izvor 149b, str. 8707)	Prostorije <u>laboratorija</u> moraju ispunjavati uvjete iz članka 32. ovog Pravilnika. (Izvor 149h, str. 8694)	Prostorije <u>laboratorije</u> moraju da ispunjavaju uslove iz člana 32. ovog Pravilnika. (Izvor 149s, str. 8700)

U izvorima na sva tri jezika mogu se naći oba roda ove imenice, a lik s dužim završetkom (*laboratorijum*) u ovim izvorima nije zabilježen.

Pošto je najprije u bosanskom standardu prihvaćen samo lik u muškom rodu, upotrebu ženskog roda u verzijama na bosanskom jeziku trebalo bi smatrati kao upotrebu koja nije usklađena s normom; potom su prihvaćena oba lika i upotrebu lika u ženskom rodu više ne bismo trebali osuđivati. Međutim, kako je norma hrvatskog jezika izričita u prihvatanju samo muškog roda ove imenice, tako imenicu u ženskom rodu *laboratorija* moramo okarakterizirati kao neusklađenu sa svojom normom. U verzijama na srpskom jeziku, s obzirom na to da pravopisni priručnik nudi čak trostruko rješenje, i muški i ženski rod prihvatljiv je i opravdan.

3.1.2.5. Imenica *metod/metoda*

Metod/metoda jeste dublet u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 328) i u *Rječniku bosanskoga jezika*, samo s različitim poretkom: *metoda (metod)* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 647), a isto dubletno rješenje za ovu pojavu ima i srpski jezik: *metod* i *metoda* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 704). No, završno *a* u ovoj imenici grčkoga porijekla propisuje norma hrvatskog jezika (Babić/Finka/Moguš 2004: 281).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) 5) broj pretraženih goveda unutar svake subpopulacije spomenute u Poglavlju A, Dio I, tač. 2. i 3., <u>metod</u> odabira uzoraka, te rezultate pretraga; (Izvor 65b, str. 679)	(...) 5) broj pretraženih goveda unutar svake subpopulacije spomenute u Poglavlju A, Dio I, tač. 2. i 3., <u>metod</u> odabira uzoraka, te rezultate pretraga. (Izvor 65h, str. 679)	(...) 5) broj pretraženih goveda unutar svake subpopulacije spomenute u Poglavlju A, Dio I, tač. 2. i 3., <u>metod</u> odabira uzoraka, te rezultate pretraga. (Izvor 65s, str. 679)
Ispitivanja moraju biti provedena u skladu sa pouzdanim naučno priznatim <u>metodama</u> . (Izvor 104b, str. 359)	Ispitivanja moraju biti provedena sukladno pouzdanim znanstveno priznatim <u>metodama</u> . (Izvor 104h, str. 345)	Ispitivanja moraju biti provedena u skladu sa pouzdanim naučno priznatim <u>metodama</u> . (Izvor 104s, str. 352)
(...) – sve primijenjene <u>metode</u> i stepeni intervencije moraju biti evidentirani; (...) (Izvor 49b, str. 1178)	(...) – svi primijenjeni <u>metodi</u> i stupnji intervencije moraju biti evidentirani; (...) (Izvor 49h, str. 1180)	(...) – sve primijenjene <u>metode</u> i stepeni intervencije moraju da budu evidentovani; (...) (Izvor 49s, str. 1181)

Rezultati istraživanja kazuju sljedeće: na svim jezicima pojavljuje se i ženski i muški rod imenice *metod/metoda*. Zanimljivo je da se u ovom slučaju nije pravilo više razlika u upotrebi m. i ž. r., s obzirom na to da je ovo par koji je itekako dobro poznat po srpsko-hrvatskoj polarizaciji i vezanju imenice ž. r. za hrvatski i m. r. za srpski jezik (Pranjковиć 2008: 64; Silić 2001: 151), a poznato je i negodovanje na ovako postavljenu distinkciju (Čorić 1998: 557-558). Međutim, izdvajaju se mišljenja da se u srpskom jeziku više upotrebljava ženski rod i da je pravopis to trebao naznačiti pošto je to učinjeno s drugim imenicama (pravopis nema ove riječi, ostavljeno je rješenje koje je postojalo) (Muratagić-Tuna 1999: 537-538).

Kako su u bosanskom i srpskom jeziku normirana oba roda, svaka je upotreba u verzijama na bosanskom i srpskom valjana. To se, ipak, ne

može reći za upotrebu ove imenice u m. r. na hrvatskom jeziku, jer je samo ž. r. prihvaćen u hrvatskom standardu.

3.1.2.6. Imenica *minut/minuta*

Norma bosanskog jezika dozvoljava dublet (*minut/minuta* – Halilović 1996: 330; *minuta /minut/* – Halilović/Palić/Šehović 2010: 654), kao i norma srpskog (*minut /minuta/* – *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 912; **minut** i *minuta* – Klajn 2011: 143) (ipak, rezultati jednog istraživanja pokazuju da u srpskom jeziku dominira m. r. – Muratagić-Tuna 1999: 538), dok je norma hrvatskog prihvatila ženski rod (Babić/Finka/Moguš 2004: 282).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Izlaganje po prigovoru ne može trajati duže od tri <u>mi-nuta</u>.</i> (Izvor 139b, str. 1118)	<i>Izlaganje po prigovoru ne može trajati dulje od tri <u>mi-nuta</u>.</i> (Izvor 139h, str. 1139)	<i>Izlaganje po prigovoru ne može da traje duže od tri <u>minuta</u>.</i> (Izvor 139s, str. 1159)
<i>Postavljanje pitanja ne može trajati duže od tri <u>mi-nute</u>...</i> (Izvor 139b, str. 1118)	<i>Postavljanje pitanja ne može trajati dulje od tri <u>mi-nute</u>...</i> (Izvor 139h, str. 1139)	<i>Postavljanje pitanja ne može da traje duže od tri <u>minute</u>...</i> (Izvor 139s, str. 1159)
<i>...registrira se i vrijeme vožnje i stajanje vozila u <u>mi-nutima</u>.</i> (Izvor 181b, str. 46)	<i>...registrira se i vrijeme vožnje i stajanje vozila u <u>mi-nutima</u>.</i> (Izvor 181h, str. 46)	<i>...registruje se i vrijeme vožnje i stajanje vozila u <u>minutima</u>.</i> (Izvor 181s, str. 46)

Oba roda imenice *minut/minuta* mogu se naći u sve tri jezičke verzije. No, i ovdje je očito da se razlika, iako se mogla i morala načiniti zbog različitog normativnog statusa, nije ostvarila među jezičkim verzijama tekstova.

I još jednom dubletno rješenje norme bosanskog i srpskog jezika opravdava svaku upotrebu u ovim verzijama, a muški rod *minut* nije opravdan u verzijama na hrvatskom.

3.1.2.7. Imenica *osnov/osnova*

Imenicu *osnov/osnova* posmatrat ćemo u tri skupine primjera: prvo, upotrebu same imenice, drugo, izraz *ustavni osnov/temelj*, i treće, prijedložne izraze *na osnovu/osnovi* i *po osnovu/osnovi*.

U *Pravopisu bosanskoga jezika* ostavljena je mogućnost izbora roda ove imenice (Halilović 1996: 386), a tako je i tretirana u *Rječniku bosanskoga jezika*: *osnov* i *osnova* su zamjenjivi i jednako prihvaćeni, osim što ženski rod

ima i dodatno značenje lingvističko, matematičko i značenje *niti* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 845). Prijedložni izrazi *na osnovi/na osnovu* navedeni su u *Gramatici bosanskoga jezika* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 391), što potvrđuje mogućnost da se i u ovom slučaju može upotrijebiti i muški i ženski rod.

Osnov i *osnova* nalaze se u *Rečniku srpskoga jezika* (za ista značenja, osim što opet *osnova* ima i značenja s etiketama *mat.* i *lingv.*) (2007: 892) i u *Srpskom jezičkom priručniku: osnov* i *osnova, na osnovu* i *na osnovi* (čega) (Ivić i dr. 2011: 280).

Osnov je običniji u istočnim krajevima (u srpskom), a *osnova* u zapadnim krajevima (u hrvatskom jeziku) (Barac-Grum i dr. 1971: 187; Brodnjak 1991: 349). *Osnova* je imenica ženskog roda u hrvatskom jeziku, javlja se u lokativu s prijedlog *na*: *na osnovi toga* i često se zamjenjuje riječju *temelj* (i jedna i druga su vrlo davno zabilježene u hrvatskom jeziku, no *temelj* sve jače potiskuje *osnovu*, mada to i ne treba toliko činiti /Mamić 2004: 54/). U ženskom rodu naći će se ova imenica i u *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* (Anić 2006: 963).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Članovi Upravnog vijeća mogu biti ponovo izabrani ukoliko ne postoji <u>osnova</u> za odstranjenje... (Izvor 93b, str. 4)	Članovi Upravnog vijeća mogu biti ponovo izabrani ukoliko ne postoji <u>temelj</u> za odstranjenje... (Izvor 93h, str. 4)	Članovi Upravnog saveta mogu biti ponovo izabrani ukoliko ne postoji <u>osnova</u> za odstranjenje... (Izvor 93s, str. 4)
Putevi, kao <u>osnova</u> na kojoj se odvija saobraćaj, moraju se... (Izvor 75b, str. 457)	Ceste, kao <u>osnova</u> na kojoj se odvija promet, moraju se... (Izvor 75h, str. 493)	Putevi, kao <u>osnov</u> na kojem se odvija saobraćaj, moraju se... (Izvor 75s, str. 420)
<u>Osnov</u> za isključenje mora postojati u vrijeme sastavljanja testamenta. (Izvor 170b, str. 7)	<u>Temelj</u> za isključenje mora postojati u vrijeme sastavljanja testamenta. (Izvor 170h, str. 7)	<u>Osnov</u> za isključenje mora postojati u vrijeme sastavljanja testamenta. (Izvor 170s, str. 7)
Uvod naročito sadrži <u>ustavni osnov</u> za donošenje odluke i rješenja i datum održavanja sjednice Suda. (Izvor 1b, str. 169)	Uvod osobito sadrži <u>ustavni temelj</u> za donošenje odluke i rješenje i datum održavanja sjednice Suda. (Izvor 1h, str. 169)	Uvod naročito sadrži <u>ustavni osnov</u> za donošenje odluke i rešenje i datum održavanja sednice Suda. (Izvor 1s, str. 169)
...i drugih isplativih sredstava <u>na osnovu</u> bankarske dozvole... (Izvor 93b, str. 13)	...i drugih isplativih sredstava <u>na osnovu</u> bankarske dozvole... (Izvor 93h, str. 12)	...i drugih isplativih sredstava <u>na osnovu</u> bankarske dozvole... (Izvor 93s, str. 13)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Kazneni bodovi evidentiraju se u evidenciju vozača <u>na osnovu</u> pravosnažne sudske odluke.</i> (Izvor 75b, str. 481)	<i>Kazneni se bodovi evidentiraju u evidenciji vozača, <u>na temelju</u> pravomoćne sudske odluke.</i> (Izvor 75h, str. 516)	<i>Kazneni bodovi evidentiraju se u evidenciji vozača, <u>na osnovu</u> pravosnažne sudske odluke.</i> (Izvor 75s, str. 444)
<i>Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, <u>na osnovi</u> člana V...</i> (Izvor 49b, str. 1178)	<i>Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, <u>na temelju</u> članka V. ...</i> (Izvor 49h, str. 1179)	<i>Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, <u>na osnovu</u> člana V...</i> (Izvor 49s, str. 1180)
<i>...kao i prema drugim kreditorima <u>po osnovi</u> vanjskog duga, koji ima karakter državnog duga, duga <u>po osnovu</u> državnih garancija...</i> (Izvor 61b, str. 14)	<i>...kao i prema drugim kreditorima <u>po osnovi</u> vanjskog duga, koji ima karakter državnog duga, duga <u>po osnovu</u> državnih garancija...</i> (Izvor 61h, str. 14)	<i>...kao i prema drugim kreditorima <u>po osnovi</u> spoljnog duga, koji ima karakter državnog duga, duga <u>po osnovu</u> državnih garancija...</i> (Izvor 61s, str. 14)
<i>Pravo na dodatak <u>po osnovu</u> odredaba ove Odluke...</i> (Izvor 38b, str. 47)	<i>Pravo na dodatak <u>po osnovi</u> odredaba ove Odluke...</i> (Izvor 38h, str. 49)	<i>Pravo na dodatak <u>po osnovu</u> odredaba ove Odluke...</i> (Izvor 38s, str. 45)

Dakle, kada je riječ o upotrebi samo imenice, oba roda nalazimo u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku (i *osnov* i *osnova*), dok se u verzijama na hrvatskom koristi imenica ženskog roda *osnova* i druga leksema *temelj*. Izraz *ustavni osnov* (m. r.) upotrijebljen je na bosanskom i srpskom jeziku, *ustavni temelj* na hrvatskom. Prijedložni izraz *na osnovu* (m. r.) pronalazimo u sva tri jezika, *na osnovi* (ž. r.) u verziji na bosanskom i *na temelju* u verzijama na hrvatskom, *po osnovu* (m. r.) u sva tri jezika i *po osnovi* (ž. r.) u sva tri jezika. Posmatramo li upotrebu u svakom jeziku zasebno, dolazimo do saznanja da verzije na bosanskom jeziku imaju *osnov/osnova*, *na osnovu/osnovi*, *po osnovu/osnovi*, verzije na hrvatskom *osnova/temelj*, *na osnovu* i *na temelju*, *po osnovu/osnovi*, verzije na srpskom *osnov/osnova*, *na osnovu*, *po osnovu/osnovi*.

Sve primjere koje smo izdvojili iz verzija na bosanskom i srpskom jeziku možemo smatrati valjanima (zbog dubletnih rješenja ponuđenih u standardima). Izrazi u lokativu s prijedlogom *na* i *po* izvedeni od imenice u muškom rodu, *na osnovu* i *po osnovu*, koje pronalazimo u verzijama na hrvatskom, nisu prihvatljivi za normu hrvatskog jezika.

3.1.2.8. Imenica *posjet/posjeta*

Ženskog je roda ova imenica u bosanskom (Halilović 1996: 424; Halilović/Palić/Šehović 2010: 968) i srpskom (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 978), a muškog u hrvatskom standardu (Babić/Finka/Moguš 2004: 349).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ljekar Centra dužan je o <u>posjeti</u> drugog ljekara obavijestiti upravnika Centra.</i> (Izvor 86b, str. 5155)	<i>Liječnik Centra dužan je o <u>posjeti</u> drugog liječnika obavijestiti upravitelja Centra.</i> (Izvor 86h, str. 5165/5166)	<i>Ljekar Centra dužan je o <u>posjeti</u> drugog ljekara obavijestiti upravnika Centra.</i> (Izvor 86s, str. 5176)
<i>Lica koja dolaze u <u>posjet</u> korisnicima Centra...</i> (Izvor 86b, str. 5157)	<i>Osobe koje dolaze u <u>posjet</u> korisnicima Centra...</i> (Izvor 86h, str. 5167)	<i>Lica koja dolaze u <u>posjet</u> korisnicima Centra...</i> (Izvor 86s, str. 5177)
<i>Izveštaj o realizaciji zvanične <u>posjete</u> treba da sadrži: vrijeme <u>posjete</u>, program i sadržaj <u>posjete</u>, rezultate <u>posjete</u> i druge relevantne podatke.</i> (Izvor 100b, str. 974)	<i>Izvešće o realizaciji službenoga <u>posjeta</u> treba sadržati: vrijeme, program i sadržaj <u>posjeta</u>, rezultate <u>posjeta</u> i druge bitne podatke.</i> (Izvor 100h, str. 974)	<i>Izveštaj o realizaciji zvanične <u>posjete</u> treba da sadrži: vrijeme <u>posjete</u>, program i sadržaj <u>posjete</u>, rezultate <u>posjete</u> i druge relevantne podatke.</i> (Izvor 100s, str. 973)

U svim jezičkim verzijama tekstova mogu se pronaći oba roda imenice *posjet/posjeta*.

Potpuno identičnu upotrebu imaju verzije na bosanskom i srpskom jeziku: primjeri u ženskom rodu prilagođeni su normama, osim lika u muškom rodu. Pošto je u hrvatskom standardu normativno valjan jedino lik u muškom rodu, primjeri iz izvora u ženskom rodu nisu usklađeni s normom hrvatskog jezika.

3.1.2.9. Imenica *teritorij/teritorija*

Kao i imenica *laboratorij/laboratorija*, i imenica *teritorij/teritorija* može imati različit rod, te lik sa završetkom *-um*: *teritorijum*.

Bosanski standard prihvata oba lika ove imenice (Halilović 1996: 548; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1326), srpski također (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 99, 304; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1313)⁶⁵, a hrvatski se opredijelio za muški rod (Babić/Finka/Moguš 2004: 435).

⁶⁵ Na prvim mjestima je ženski, onda muški rod.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Na zahtjev, Centralna banka na <u>teritoriju</u> Bosne i Hercegovine bez ograničenja kupuje i prodaje...</i> (Izvor 93b, str. 8)	<i>Na zahtjev, Centralna banka na <u>teritoriju</u> Bosne i Hercegovine bez ograničenja kupuje i prodaje...</i> (Izvor 93h, str. 8)	<i>Na zahtev, Centralna banka na <u>teritoriju</u> Bosne i Hercegovine bez restrikcija kupuje i prodaje...</i> (Izvor 93s, str. 8)
<i>Ovaj zakon primjenjuje se na cijeloj <u>teritoriji</u> Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20b, str. 332)	<i>Ovaj se zakon primjenjuje na cijelom <u>teritoriju</u> Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20h, str. 325)	<i>Ovaj zakon primjenjuje se na cijeloj <u>teritoriji</u> Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20s, str. 329)
<i>...pravna lica koja su ostvarila primarnu poljoprivrednu proizvodnju ili poljoprivrednu djelatnost na <u>teritoriji</u> Federacije Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 143b, str. 1112)	<i>...pravne osobe koje su ostvarile primarnu poljoprivrednu proizvodnju ili poljoprivrednu djelatnost na <u>teritoriji</u> Federacije Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 143h, str. 1121)	<i>...pravna lica koja su ostvarila primarnu poljoprivrednu proizvodnju ili poljoprivrednu djelatnost na <u>teritoriji</u> Federacije Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 143s, str. 1130)
<i><u>Teritoriju</u> Republike čine općine i gradovi.</i> (Izvor 175b, str. 1)	<i><u>Teritorij</u> Republike čine općine i gradovi.</i> (Izvor 175h, str. 1)	<i><u>Teritoriju</u> Republike čine opštine i gradovi.</i> (Izvor 175s, str. 1)

U našim izvorima ova imenica javlja se u muškom i ženskom rodu, ali ne i sa završetkom *-ijum*⁶⁶, kao i kod upotrebe imenice *laboratorij/laboratorija*. Oba roda mogu se naći u verzijama na sva tri jezika.

Kako bosanski i srpski standardi prihvataju oba roda, tako je svaka upotreba u izvorima normativno valjana. No, izdvojit ćemo imenicu u ženskom rodu *teritorija* na hrvatskom kao neusklađenu s normom hrvatskog jezika.

3.1.3. Imenice sa suglasničkim alternacijama u osnovi

3.1.3.1. Imenica *plata/plaća*

Plaća je standardizirana u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 404), u *Rječniku bosanskoga jezika* lik *plata* obilježen je kao lik koji se javlja u razgovoru (Halilović/Palić/Šehović 2010: 905, 907), a u drugom rječniku konstatirana je dubletna forma (Čedić i dr. 2007: 630). I norma hrvatskog jezika prihvata samo lik *plaća* (Babić/Finka/Moguš 2004: 333). Dok je u

⁶⁶ Svi zaključci donose se na osnovu uvida u mnogo veći broj primjera i izvora koji se, naravno, nisu mogli prikazati u ovom radu.

Pravopisu srpskoga jezika lik *plaća* naveden u zagradi uz *plata* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 270), u *Rečniku srpskoga jezika* samo je uvršten lik *plata* (2007: 933).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Na osnovu člana 26. stav 1. tačka e) Zakona o <u>platama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38b, str. 47)	<i>Temeljem članka 26. stavak 1. točka e) Zakona o <u>plaćama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38h, str. 49)	<i>Na osnovu člana 26. stav 1. tačka e) Zakona o <u>platama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38s, str. 45)
<i>Ovom Odlukom detaljnije se reguliše ostvarivanje prava na dodatak na <u>plaću</u>..., a koje pravo je utvrđeno članom 26. stav 1. tačka e) Zakona o <u>plaćama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38b, str. 47)	<i>Ovom Odlukom detaljnije se regulira ostvarivanje prava na dodatak na <u>plaću</u>..., a koje pravo je utvrđeno člankom 26. stavak 1. točka e) Zakona o <u>plaćama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38h, str. 49)	<i>Ovom Odlukom detaljnije se reguliše ostvarivanje prava na dodatak na <u>platu</u>..., a koje pravo je utvrđeno članom 26. stav 1. tačka e) Zakona o <u>platama</u> i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine...</i> (Izvor 38s, str. 45)
<i>Pitanja <u>plaća</u> i troškova nastalih vršenjem delegatske funkcije u Domu naroda uređuju se zakonom i drugim propisima.</i> (Izvor 139b, str. 1110)	<i>Pitanja <u>plaća</u> i troškova nastalih obavljanjem izaslaničke funkcije u Domu naroda uređuju se zakonom i drugim propisima.</i> (Izvor 139h, str. 1131)	<i>Pitanja <u>plata</u> i troškova nastalih vršenjem delegatske funkcije u Domu naroda uređuju se zakonom i drugim propisima.</i> (Izvor 139s, str. 1152)

Lik *plaća* može se naći u verzijama na bosanskom i hrvatskom, lik *plata* na srpskom jeziku, a jednu takvu formu sadrži i verzija na bosanskom (kao “ostatak” u prilagodbi s jednoga teksta na drugi, jer je u tom izvoru ć-forma dominantna).

Za verzije na bosanskom jeziku karakteristična je upotreba ć-forme, s tim da je jedan lik *plata* neprilagođen svim drugim likovima u tom izvoru. U verzijama na hrvatskom jeziku u potpunosti je ispoštovana upotreba normiranog lika *plaća*, a u verzijama na srpskom upotreba lika *plata*.

3.1.3.2. Imenica *prihvatanje/prihvaćanje*

Za normu bosanskog jezika jednake vrijednosti su likovi i *prihvatanje* i *prihvaćanje* (Halilović 1996: 449; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1036). *Hrvatski pravopis* sadrži glagol *prihvaćati* (Babić/Finka/Moguš 2004: 366)

(nastao imperfektivizacijom od glagola *prihvatiti*⁶⁷), od kojeg se gradi imenica *prihvaćanje*; iste likove sadrži i Anićev rječnik: *prihvatiti* (glagol svršenog vida) i *prihvaćati* (glagol nesvršenog vida, s izvedenom imenicom *prihvaćanje*) (Anić 2006: 1189). U *Rečniku srpskoga jezika* nesvršeni vid od glagola *prihvatiti* je *prihvatati* i *prihvaćati* (2007: 1052).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., Izborna komisija BiH donijet će odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju prijave... (Izvor 43b, str. 329)	..., Izorno povjerenstvo BiH donijet će odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju prijave... (Izvor 43h, str. 329)	..., Izborna komisija BiH donijeće odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju prijave... (Izvor 43s, str. 328)
Izborna komisija BiH će, (...), donijeti odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju kandidata. (Izvor 43b, str. 330)	Izorno će povjerenstvo BiH, (...), donijeti odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju kandidata. (Izvor 43h, str. 330)	Izborna komisija BiH će, (...), donijeti odluku o <u>prihvatanju</u> ili odbijanju kandidata. (Izvor 43s, str. 329)
(...) - dio COSPAS-SARSAT sistema koji nakon <u>prihvaćanja</u> poruke uzbunjivanja... (Izvor 35b, str. 886)	(...) - dio COSPAS-SARSAT sustava koji nakon <u>prihvaćanja</u> poruke uzbunjivanja... (Izvor 35h, str. 906)	(...) - dio COSPAS-SARSAT sistema koji nakon <u>prihvaćanja</u> poruke uzbunjivanja... (Izvor 35s, str. 865)
Zaključak iz prethodnog stava ili zaključak o <u>neprihvatanju</u> inicijative dostavlja se... (Izvor 139b, str. 1122)	Zaključak iz prethodnoga stavka ili zaključak o <u>neprihvatanju</u> inicijative dostavlja se... (Izvor 139h, str. 1138)	Zaključak iz prethodnog stava ili zaključak o <u>neprihvatanju</u> inicijative dostavlja se... (Izvor 139s, str. 1163)
...konstatira ispunjenost uvjeta za <u>prihvaćanje</u> realiziranja programa... (Izvor 173b, str. 18)	...konstatira ispunjenost uvjeta za <u>prihvaćanje</u> realiziranja programa... (Izvor 173h, str. 18)	...konstatuje ispunjenost uslova za <u>prihvatanje</u> realizacije programa... (Izvor 173s, str. 18)
U slučaju <u>prihvaćanja</u> inicijative, (...), Vlada će utvrditi nacrt zakona. (Izvor 175b, str. 2)	U slučaju <u>prihvaćanja</u> inicijative, (...), Vlada će ustvrditi nacrt zakona. (Izvor 175h, str. 2)	U slučaju <u>prihvatanja</u> inicijative, (...), Vlada će utvrditi nacrt zakona. (Izvor 175s, str. 2)

U svim izvorima koriste se oba lika ove imenice, dakle, i *prihvatanje* i *prihvaćanje* može se naći i u verziji na bosanskom, i na hrvatskom, i na srp-

⁶⁷ O imperfektivizaciji glagola sufiksalsnom tvorbom (neplodni imperfektivizacijski tipovi) vidjeti u (Babić 2002: 518-526).

skom jeziku. Izvori koji su objavljeni u SGBiH i SNFBiH ne prave razliku u upotrebi ovih likova na različitim jezicima, tj. zabilježeni su primjeri jednake upotrebe, bez obzira na jezičku verziju teksta. Pronađeni primjeri u izvorima iz SGRS-a distribuirani su tako što se u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku koriste ć-forme, na srpskom t-forme. Dakle, u ovim izvorima pravi se razlika između različitih jezičkih verzija.

Upotreba oba lika na bosanskom i srpskom jeste prihvatljiva za norme ovih jezika, dok je upotreba t-forme na hrvatskom neusklađena s normom ovog jezika. (Tekstovi na hrvatskom jeziku objavljeni u SGRS-u sadrže valjane ć-forme.)

3.1.4. Tvorba imenica

3.1.4.1. Sufiksalna tvorba imenica

3.1.4.1.1. Sufiksi *-a/-ba*

Izradba u *Rječniku bosanskoga jezika* nije prihvatljiva izvedenica, samo je stabilizirano *izrada* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 443). Za *izrada* i njen način tvorbe (sufiksalmom tvorbom pomoću sufiksa *-a* od glagola nastaje izvedenica *izrada* koja označava glagolsku radnju), kao i za *izradbu* (sufiksom *-ba*) potvrde nalazimo u *Tvorbi riječi u hrvatskome književnome jeziku* (Babić 2002: 77, 142). *Izrada* označava “proces rada kojim se što izrađuje; izrađivanje” i “učinak izrade, kakvoća onoga što je izrađeno; izradba”, dok se *izradba* podudara s *izradom* samo u drugom značenju (Anić 2006: 495). *Izrada* je unesena u *Rečnik srpskoga jezika*, ali ne i *izradba* (2007: 464).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Vlada Brčko Distrikta dužna je osigurati sredstva za <u>izrada</u> i provođenje potrebne tehničke dokumentacije...</i> (Izvor 25b, str. 1868)	<i>Vlada Brčko Distrikta dužna je osigurati sredstva za <u>izrada</u> i provedbu potrebne tehničke dokumentacije...</i> (Izvor 25h, str. 1869)	<i>Vlada Brčko Distrikta dužna je da obezbijedi sredstva za <u>izrada</u> i sprovođenje potrebne tehničke dokumentacije...</i> (Izvor 25s, str. 1867)
<i>Vlada Federacije dužna je osigurati finansijske i tehničke uvjete za <u>izrada</u> i provedbu programa trajne zaštite nacionalnog spomenika.</i> (Izvor 34b, str. 350)	<i>Vlada je Federacije dužna osigurati finansijske i tehničke uvjete za <u>izradbu</u> i provedbu programa trajne zaštite nacionalnoga spomenika.</i> (Izvor 34h, str. 350)	<i>Vlada Federacije dužna je da obezbijedi finansijske i tehničke uslove za <u>izrada</u> i sprovođenje programa trajne zaštite nacionalnog spomenika.</i> (Izvor 34s, str. 350)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Pripremne radnje za <u>izradu</u> ovog Programa traju već četiri mjeseca.</i> (Izvor 143b, str. 1111)	<i>Pripremne radnje za <u>izrad-</u><u>bu</u> ovog Programa traju već četiri mjeseca.</i> (Izvor 143h, str. 1121)	<i>Pripremne radnje za <u>izradu</u> ovog Programa traju već četiri mjeseca.</i> (Izvor 143s, str. 1130)
<i><u>Izrada</u> Projekta Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora Federacije i <u>izrada</u> Projekta - program rada uzgojno selekcijske službe u Federaciji...</i> (Izvor 143b, str. 1112)	<i><u>Izradba</u> Projekta Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora Federacije i <u>izrada</u> Projekta - program rada uzgojno - selekcijske službe u Federaciji...</i> (Izvor 143h, str. 1122)	<i><u>Izrada</u> Projekta Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora Federacije i <u>izrada</u> Projekta - program rada uzgojno selekcijske službe u Federaciji...</i> (Izvor 143s, str. 1131)

Ova imenička izvedenica nastala od glagola pomoću sufiksa *-a* prisutna je u izvorima bez obzira na jezičku verziju tekstova, a izvedenica sa sufiksom *-ba* u verzijama na hrvatskom jeziku.

Svi primjeri u tekstovima na bosanskom i srpskom usaglašeni su s normama ovih jezika. Ukoliko se distinkcija iz Aničevog rječnika uporedi s primjerima iz izvora, primijetit će se da nijednom primjeru ne odgovara značenje “učinka izrade”, nego značenje “procesa rada”, pa tako ni *izradba* ne odgovara postavljenim kontekstima, već samo *izrada*. Nedostatak osjećaja za nijanse u značenju dovodi i do ovakvih slučajeva, koji se poistovjećuju s procesom širenja imenica sa sufiksom *-ba* u hrvatskom jeziku (*provedba, isknjižba, uknjižba, uvedba* : *provođenje, isknjiženje, uknjiženje, uvođenje*), ali ovdje promjena sufiksa dovodi do promjene u značenju.

3.1.4.1.2. Sufiksi *-a/-nje*

Sufiksi *-a* i *-nje* učestvuju u tvorbi imenica od glagola, pa od glagola *uspostaviti* nastaje imenica *uspostava*, od glagola *uspostavljati* imenica *uspostavljanje* i od *objaviti* imenica *objava*, od *objavljivati* imenica *objavljivanje*.

3.1.4.1.2.1. Imenice *objava/objavljivanje*

Pored religijskog značenja *objava* označava i javnu obavijest o čemu, oglas koji se upućuje javnosti, proglas, te nagovještaj čega ili objavljivanje (*objava rata*); *objavljivati* (*objavljivanje*) i *objaviti* znači učiniti šta javnim, odaslati u javnost, oglasiti, proglasiti, objelodaniti, obznaniti ili štampati (Halić/Palić/Šehović 2010: 785). U *Rečniku srpskoga jezika* ista su značenja uvedena uz *objavljivati, objaviti* kao u *Rječniku bosanskoga jezika*, a *obja-*

va je službeno obavještenje kojim se nešto građanima saopštava ili lična isprava za putovanje (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 847). Aničev rječnik za objavu ima značenja oglasa upućenog javnosti, nagovještaja, objavljivanja čega, jednokratne isprave i značenje označeno religijskim karakterom, dok su značenja uz glagole objaviti i objavljivati (im. objavljivanje) ista kao u prethodna dva rječnika (Anić 2006: 896).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenom glasniku BiH". (Izvor 107b, str. 1572)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenom glasniku BiH". (Izvor 107h, str. 1576)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenom glasniku BiH". (Izvor 107s, str. 1568)
Ovaj statut stupa na snagu sljedećeg dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 142b, str. 371)	Ovaj Statut stupa na snagu sljedećeg dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 142h, str. 374)	Ovaj statut stupa na snagu sljedećeg dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 142s, str. 368)
Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 152b, str. 5275)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 152h, str. 5276)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 152s, str. 5275)
Ovaj Statut, nakon što Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da saglasnost, stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 154b, str. 11)	Ovaj Statut, nakon što Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da suglasnost, stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 154h, str. 17)	Ovaj Statut, nakon što Parlament Federacije Bosne i Hercegovine da saglasnost, stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 154s, str. 6)
Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 156b, str. 8)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 156h, str. 10)	Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 156s, str. 6)
Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 165b, str. 6)	Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 165h, str. 10)	Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH". (Izvor 165s, str. 15)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ovaj poslovnik stupa na snagu narednog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH".</i> (Izvor 139b, str. 1130)	<i>Ovaj poslovnik stupa na snagu narednoga dana od dana <u>objave</u> u "Službenim novinama Federacije BiH".</i> (Izvor 139h, str. 1150)	<i>Ovaj poslovnik stupa na snagu narednog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenim novinama Federacije BiH".</i> (Izvor 139s, str. 1170)
<i>Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 178b, str. 2)	<i>Ova uredba stupa na snagu osmoga dana od dana <u>objave</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 178h, str. 2)	<i>Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 178s, str. 2)
<i>Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana <u>objave</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 181b, str. 48)	<i>Ovo uputstvo stupa na snagu osmoga dana od dana <u>objave</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 181h, str. 48)	<i>Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana <u>objavljivanja</u> u "Službenom glasniku Republike Srpske".</i> (Izvor 181s, str. 48)

I u ovom slučaju obje izvedenice mogu se naći u svim jezičkim verzijama.

Određena zakonomjernost njihove raspodjele prepoznaje se u izvorima iz SGRS-a: u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku koristi se *objava*, na srpskom *objavljivanje*.

Sudeći po prikazanom značenju ovih imenica u *Rječniku bosanskoga jezika*, čini se da bi pak u kontekstima u kojima se pojavljuju ove imenice bolje funkcionirala imenica *objavljivanje* od *objave*, ali ni upotrebu *objave* u verzijama na bosanskom ne možemo smatrati neusklađenom s normom (uz *objavu* navodi se kao značenje i *objavljivanje*). U ovim primjerima u verzijama na srpskom jeziku jedino bi i mogla odgovarati imenica *objavljivanje*, jer *objava* nema preklapanja u značenju s *objavljivanjem*. Dakle, upotreba imenice *objava* u verzijama na srpskom nema normativnu opravdanost, a upotreba obje ove imenice u verzijama na hrvatskom jeziku ima normativnu opravdanost.

3.1.4.1.2.2. Imenice *uspostava/uspostavljanje*

U *Rječniku bosanskoga jezika* nalazi se *uspostava* – uvođenje, uspostavljanje čega; *uspostavlјati* (*uspostavlјanje*), *uspostaviti* – ostvariti, stvoriti; utvrditi, ustanoviti (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1397). I Anićev rječnik ima *uspostavu* – čin uspostavlјanja čega i *uspostaviti*, *uspostavlјati* (*uspo-*

stavljanje) – stvoriti ili srediti za duže vrijeme; utvrditi (Anić 2006: 1688). *Uspostava* je imenička izvedenica tvorena sufiksom *-a* od glagola i označava glagolsku radnju (Babić 2002: 77). Jednak stav ima i norma srpskog jezika: *uspostava* – zavođenje, uvođenje, obnova predašnjeg stanja; *uspostaviti*, *uspostavlјati* – vratiti u ranije, predašnje stanje, obnoviti, stvoriti, napraviti (Rečnik srpskoga jezika 2007: 1415).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., agencija u okviru državne administracije sa potpunom odgovornošću za <u>uspostavlјanje</u> i osiguranje usluga traganja i spašavanja,...	..., agencija u okviru državne administracije sa potpunom odgovornošću za <u>uspostavlјanje</u> i osiguranje usluga potrage i spašavanja,...	..., agencija u okviru državne administracije sa potpunom odgovornošću za <u>uspostavlјanje</u> i osiguranje usluga traganja i spašavanja,...
(Izvor 35b, str. 886)	(Izvor 35h, str. 906)	(Izvor 35s, str. 865)
Do <u>uspostave</u> ANSPBiH, RCC BiH je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu RS CAD.	Do <u>uspostave</u> ANSPBiH, RCC BiH je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu RS CAD.	Do <u>uspostave</u> ANSP BiH, RCC BiH je unutrašnja organizaciona jedinica u sastavu RSCAD.
(Izvor 35b, str. 887)	(Izvor 35h, str. 907)	(Izvor 35s, str. 866)
<u>Uspostava</u> sistema za osiguranje kvaliteta u najboljem je interesu...	<u>Uspostava</u> sustava za osiguranje kvalitete je u najboljem interesu...	<u>Uspostavlјanje</u> sistema za obezbjeđivanje kvaliteta u najboljem je interesu...
(Izvor 56b, str. 7)	(Izvor 56h, str. 25)	(Izvor 56s, str. 42)
(...) b) za vanredne prevoze koji se moraju obaviti za <u>uspostavlјanje</u> prohodnosti javnih cesta...	(...) b) za izvanredne prijevoze koji se moraju obaviti zbog <u>uspostavlјanja</u> prohodnosti javnih cesta...	(...) b) za vanredne prevoze koji se moraju obaviti za <u>uspostavlјanje</u> prohodnosti javnih puteva...
(Izvor 167b, str. 6)	(Izvor 167h, str. 12)	(Izvor 167s, str. 18)
Namjenska sredstva za <u>uspostavu</u> registra poljoprivrednih gazdinstava, <u>uspostavu</u> i održavanje baze podataka isplaćuju se na osnovu rješenja ministra.	Namjenska sredstva za <u>uspostavu</u> registra poljoprivrednih gospodarstava, <u>uspostavu</u> i održavanje baze podataka isplaćuju se na temelju rješenja ministra.	Namjenska sredstva za <u>uspostavlјanje</u> registra poljoprivrednih gazdinstava, <u>uspostavlјanje</u> i održavanje baze podataka isplaćuju se na osnovu rješenja ministra.
(Izvor 173b, str. 17)	(Izvor 173h, str. 17)	(Izvor 173s, str. 17)

Obje izvedenice mogu se naći u izvorima na sve tri jezičke verzije. Kada se posmatra frekvencija tih imenica u svakoj jezičkoj verziji, uočava se da

se na srpskom jeziku češće koriste izvedenice na *-nje* negoli na bosanskom i hrvatskom.

Upotreba i jedne i druge izvedenice u saglasnosti je s normom bosanskog jezika. Dakle, koriste se obje izvedenice u tekstovima na bosanskom jeziku i niti jednoj se ne daje posebna prednost. (Distribucija se mijenja od izvora do izvora.) Normativno nema prepreka za upotrebu bilo koje od njih ni u hrvatskom standardu, te je svaka upotreba usklađena s normom hrvatskog jezika. Isto vrijedi i za verzije na srpskom jeziku: svaki primjer u skladu je s ovom normom.

3.1.4.1.3. Sufiksi *-ac/-ija*

Sudac je uz *sudija* prihvaćeno, ali nije jednako stabilizirano, prednost je na strani izvedenice *sudija* u bosanskom jeziku (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1263, 1264). Razlika u upotrebi ovih dviju leksema u hrvatskom i srpskom jeziku bila je poznata i u 19. stoljeću: “Razlika je očigledna u uporabi leksema *sudac*, koji je zabilježen u samo jednom srpskom izvoru. Iz ovoga bi se moglo zaključiti, da je *sudija* u 19. st. etabliran kao srpska, a *sudac* kao hrvatska riječ. Ovakvo stanje u uporabi je karakteristično i za današnje standardne jezike” (Marjanović 2010: 73)⁶⁸. Tako je u Anićeovom rječniku uvrštena samo imenica *sudac* (Anić 2006: 1496), a u *Rečniku srpskoga jezika* prednost je data imenici *sudija* (2007: 1285).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>O zahtjevu o pokretanju postupka, odnosno apelaciji upoznaju se predsjednik Suda i sudije. U svakom predmetu određuje se sudija izvijestilac, prema redoslijedu.</i> (Izvor 1b, str. 166)	<i>O zahtjevu o pokretanju postupka, odnosno apelaciji upoznaju se predsjednik Suda i suci. U svakom predmetu određuje se sudac izvijestitelj, prema redoslijedu.</i> (Izvor 1h, str. 166)	<i>O zahtevu o pokretanju postupka, odnosno apelaciji upoznaju se predsednik Suda i sudije. U svakom predmetu određuje se sudija izvijestilac, prema redosledu.</i> (Izvor 1s, str. 166)
<i>Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj..., u sastavu: (...) Mato Tadić, sudac</i> (Izvor 77b, str. 507)	<i>Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj..., u sastavu: (...) Mato Tadić, sudac</i> (Izvor 77h, str. 497/498)	<i>Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj..., u sastavu: Mato Tadić, sudija</i> (Izvor 77s, str. 502)

⁶⁸ Rad je dio projekta Komisije za Balkan Austrijske akademije nauka o istraživanju nastanka i razvoja civilizacijskog leksika u jugoistočnoj Evropi u 19. stoljeću.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>U prvostepenom postupku i postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka, sudi <u>sudija</u> pojedinac.</i> (Izvor 140b, str. 2806)	<i>U prvostupanjskom postupku i postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka, sudi <u>sudac</u> pojedinac.</i> (Izvor 140h, str. 2839)	<i>U prvostepenom postupku i postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka, sudi <u>sudija</u> pojedinac.</i> (Izvor 140s, str. 2774)
<i><u>Sudija</u> zamoljenog suda ima pri izvođenju dokaza sva ovlaštenja koja ima <u>sudija</u> kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.</i> (Izvor 140b, str. 2814)	<i><u>Sudija</u> zamoljenog suda ima pri izvođenju dokaza sve ovlasti koje ima <u>sudac</u> kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.</i> (Izvor 140h, str. 2847)	<i><u>Sudija</u> zamoljenog suda ima pri izvođenju dokaza sva ovlaštenja koja ima <u>sudija</u> kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.</i> (Izvor 140s, str. 2781)
<i><u>Sudija</u> će na testamentu potvrditi da su sve ove radnje izvršene.</i> (Izvor 170b, str. 8)	<i><u>Sudac</u> će na testamentu potvrditi da su sve ove radnje izvršene.</i> (Izvor 170h, str. 8)	<i><u>Sudija</u> će na testamentu potvrditi da su sve ove radnje izvršene.</i> (Izvor 170s, str. 8)
<i>Ništave su odredbe testamenta kojim se ostavlja nešto <u>sudiji</u> koji je testament sačinio,...</i> (Izvor 170b, str. 8)	<i>Ništave su odredbe testamenta kojima se ostavlja nešto <u>sudiji</u> koji je testament sačinio,...</i> (Izvor 170h, str. 8)	<i>Ništave su odredbe testamenta kojim se ostavlja nešto <u>sudiji</u> koji je testament sačinio,...</i> (Izvor 170s, str. 8)

Verzije na bosanskom jeziku odlikuju se upotrebom izvedenica na *-ija*, pa je tek jedan primjer izvedenice sa sufixsom *-ac*. Verzije na hrvatskom jeziku sadrže u velikoj mjeri izvedenice na *-ac* i rjeđe izvedenice na *-ija*. Izvedenica na *-ac* karakterizira verzije na srpskom jeziku. Dakle, izvedenice *sudija* i *sudac* mogu se naći u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, a izvedenica *sudija* na srpskom.

Stanje zatečeno u izvorima normativni zahtjevi svode na sljedeće: verzije na srpskom jeziku imaju normativno opravdanu izvedenicu *sudija*, verzije na bosanskom također prihvatljiviju izvedenicu *sudija* i tek rijetki primjer prihvaćene, ali ne podjednako standardizirane izvedenice *sudac*, a verzije na hrvatskom imaju *sudac*, očekivano i valjano, i *sudija*, normativno neprihvatljivo.

3.1.4.1.4. Sufiksi *-ač/-telj*

Predlagач je onaj “koji predlaže šta, koji daje, iznosi kakav prijedlog”, dok *predlagatelj* nije ni uvršten u *Rječnik bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1003), a isto rješenje nalazimo u *Rečniku srpskoga jezika* (2007:

1007), Anićevo rječniku (Anić 2006: 1151) i *Rječniku hrvatskoga jezika* (2000: 930). *Predlagač* je izvedenica od glagola tvorena sufiksom *-ač* i nalazi se u građi koja je poslužila za ispitivanje plodotvornosti ovog sufiksa u hrvatskom jeziku (Babić 2002: 97).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Apelant je zajedno s ostalim predlagačima tražio naknadu...</i> (Izvor 118b, str. 109)	<i>Apelant je zajedno s ostalim predlagačima tražio naknadu...</i> (Izvor 118h, str. 114)	<i>Apelant je zajedno s ostalim predlagačima tražio naknadu...</i> (Izvor 118s, str. 104)
<i>Predstavnik Vlade Federacije može učestvovati u radu radnog tijela i kad Vlada Federacije nije predlagač.</i> (Izvor 139b, str. 1113)	<i>Predstavnik Vlade Federacije može sudjelovati u radu radnog tijela i kada Vlada Federacije nije predlagatelj.</i> (Izvor 139h, str. 1133)	<i>Predstavnik Vlade Federacije može da učestvuje u radu radnog tijela i kad Vlada Federacije nije predlagač.</i> (Izvor 139s, str. 1154)
<i>U dopuni prijedloga predlagač je tražio utvrđivanje...</i> (Izvor 182b, str. 17)	<i>U dopuni prijedloga predlagatelj je tražio ustvrđivanje...</i> (Izvor 182h, str. 17)	<i>U dopuni prijedloga predlagač je tražio utvrđivanje...</i> (Izvor 182s, str. 17)

Izvedenica sa sufiksom *-ač* javlja se u svim jezičkim verzijama tekstova, a izvedenica sa sufiksom *-telj* u verzijama na hrvatskom.

Predlagatelj je izvedenica novijega postanja koja se koristi u tekstovima na hrvatskom jeziku zahvaljujući poznatom vraćanju i širenju imenica sa sufiksom *-telj*. Izvedenica na *-ač* u tekstovima na bosanskom i srpskom sasvim odgovara stanju propisanom u rječnicima tih jezika.

3.1.4.1.5. Sufiksi *-ba/-jenje*

3.1.4.1.5.1. Imenice *izvedba/izvođenje*

Obje izvedenice nalaze se zasebno unesene u *Pravopisu bosanskoga jezika* (bez tumačenja značenja) (Halilović 1996: 277). U *Rječniku bosanskoga jezika* imenica *izvedba* označava “jednokratno izvođenje umjetničkog djela”, te “način na koji se šta izvodi” i “način na koji je izrađeno i opisano u ponudi proizvoda” (Halilović/Palić/Šehović 2010: 447), a kako je *izvođenje* glagolska imenica, ona nije posebno tumačena, nego se njeno značenje veže za glagol *izvoditi*, tj. *izvesti* – odvesti koga na neko drugo mjesto, doći do kakve spoznaje na osnovu čega, učiniti ili ostvariti šta, izraditi po nekom nacrtu, izvršiti, umjetnički prikazati (Halilović/Palić/Šehović 2010: 447, 449). Isti postupak s istim značenjem kao u *Rječniku bosanskoga jezika* za glagol

izvesti i imenicu *izvođenje*, te za izvedenicu *izvedba* naći će se i u Anićevoj rječniku (Anić 2006: 447, 499, 501). *Izvedba* je izvedenica sa značenjem prvenstveno glagolske radnje; ukoliko se sufiksom na *-nje* izvode imenice od nesvršenih glagola (kakav je glagol *izvoditi*), imenica označava trajnu radnju, stanje, proces (Babić 2002: 142, 158). *Rečnik srpskoga jezika* ima opširnije prikazano značenje glagola *izvesti* (*izvoditi* je glagol nesvršenog vida od svršenog *izvesti*), a *izvedba* je izvođenje, izvršenje, ostvarenje nečega, izrada, proizvodnja, prikazivanje kakvog umjetničkoga djela (2007: 450).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se stranka koja prilikom <u>izvođenja</u> dokaza saslušanjem⁶⁹ stranaka...</i> (Izvor 26b, str. 118)	<i>Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka koja pri <u>izvođenju</u> dokaza ispitivanjem stranaka...</i> (Izvor 26h, str. 118)	<i>Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se stranka koja prilikom <u>izvođenja</u> dokaza saslušanjem stranaka...</i> (Izvor 26s, str. 117)
<i>..., izmijeni snimljenu <u>izvedbu</u> umjetnika izvođača.</i> (Izvor 26b, str. 119)	<i>..., izmijeni snimljenu <u>izvedbu</u> umjetnika izvođača.</i> (Izvor 26h, str. 119)	<i>... izmijeni snimljenu <u>izvedbu</u> umjetnika izvođača.</i> (Izvor 26s, str. 118)
<i>Ako sud, na prijedlog stranke, odredi <u>izvođenje</u> dokaza vještačenjem,...</i> (Izvor 140b, str. 2811)	<i>Ako sud, na prijedlog stranke, odredi <u>izvođenje</u> dokaza vještačenjem,...</i> (Izvor 140h, str. 2844)	<i>Ako sud, na prijedlog stranke, odredi <u>izvođenje</u> dokaza vještačenjem,...</i> (Izvor 140s, str. 2778)
<i>Ako je stavljen prijedlog za <u>izvođenje</u> dokaza saslušanjem stranaka,...</i> (Izvor 140b, str. 2812)	<i>Ako je stavljen prijedlog za <u>izvođenje</u> dokaza saslušanjem stranaka,...</i> (Izvor 140h, str. 2845)	<i>Ako je stavljen prijedlog za <u>izvođenje</u> dokaza saslušanjem stranaka...</i> (Izvor 140s, str. 2780)
<i>Tužilac može dopustiti da (...) snime <u>izvođenje</u> istražne radnje.</i> (Izvor 177b, str. 8)	<i>Tužitelj može dopustiti da (...) snime <u>izvedbu</u> istražne radnje.</i> (Izvor 177h, str. 8)	<i>Tužilac može dopustiti da (...) snime <u>izvođenje</u> istražne radnje.</i> (Izvor 177s, str. 8)
<i>..., tužilac će narediti <u>izvođenje</u> pregleda i obdukcije.</i> (Izvor 177b, str. 29)	<i>..., tužitelj će narediti <u>izvedbu</u> pregleda i obdukcije.</i> (Izvor 177h, str. 29)	<i>..., tužilac će narediti <u>izvođenje</u> pregleda i obdukcije.</i> (Izvor 177s, str. 29)
<i>Prilikom <u>izvođenja</u> dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje.</i> (Izvor 177b, str. 35)	<i>Prigodom <u>izvedbe</u> dokaza dozvoljeno je izravno, unakrsno i dodatno ispitivanje.</i> (Izvor 177h, str. 35)	<i>Prilikom <u>izvođenja</u> dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje.</i> (Izvor 177s, str. 35)

⁶⁹ Greška iz izvora.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Stranke, branilac i oštećeni uvijek se pozivaju da prisustvuju ispitivanju svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije.</i> (Izvor 177b, str. 37)	<i>Stranke, branitelj i oštećeni uvijek se pozivaju da nazoče ispitivanju svjedoka ili izvedbi rekonstrukcije.</i> (Izvor 177h, str. 37)	<i>Stranke, branilac i oštećeni uvijek se pozivaju da prisustvuju ispitivanju svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije.</i> (Izvor 177s, str. 37)
<i>Za izvođenje nastave i obavljanje drugih poslova škola mora imati...</i> (Izvor 179b, str. 2)	<i>Za izvedbu nastave i obavljanje drugih poslova škola mora imati...</i> (Izvor 179h, str. 2)	<i>Za izvođenje nastave i obavljanje drugih poslova škola mora imati...</i> (Izvor 179s, str. 2)
<i>Učionice za izvođenje zajedničkog dijela programa</i> (Izvor 179b, str. 11)	<i>Učionice za izvođenje zajedničkog dijela programa</i> (Izvor 179h, str. 11)	<i>Učionice za izvođenje zajedničkog dijela programa</i> (Izvor 179s, str. 11)

Imenice *izvođenje* i *izvedba* pojavljuju se u verzijama na sva tri jezika. U nekim izvorima (izvor 26 iz SGBiH) koriste se obje izvedenice u različitim kontekstima, tj. značenju, pa se *izvedba* koristi za prikaz umjetničkoga djela, *izvođenje* u sintagmi *izvođenje dokaza* za postupak dokazivanja nečega, iznošenje ili prezentacija dokaza i sl., negdje se koristi samo *izvođenje* i to u sintagmi *izvođenje dokaza* (izvor 140 iz SNFBiH), a negdje se pak *izvedba* veže za tekst na hrvatskom jeziku i koristi se i u sintagmi *izvedba dokaza* (177h iz SGRS-a).

Izvedenica na *-ba* upotrijebljena u izvoru 26 (b, h, s) označava “izvođenje umjetničkoga djela”, te je ova upotreba sasvim usklađena s navodima iz *Rječnika bosanskoga jezika*, kao i u ostalim kontekstima i izvorima gdje se koristi izvedenica na *-jenje*: *izvođenje dokaza*, *izvođenje istražne radnje*, *izvođenje pregleda i obdukcije*, *izvođenje rekonstrukcije*, *izvođenje nastave*, *izvođenje programa*. Ista upotreba ovih izvedenica u verzijama na srpskom usaglašena je i s normom srpskog jezika.

Ukoliko se uvažava Babićevi navodi da je *izvedba* izvedenica sa značenjem prvenstveno glagolske radnje, mogli bi se prihvatiti i primjeri iz verzije na hrvatskom jeziku iz SGRS-a: *izvedba dokaza*, *izvedba nastave*, *izvedba pregleda i obdukcije* itd. No, valja reći da se u verzijama na hrvatskom jeziku javlja i sintagma *izvedba dokaza* pored *izvođenje dokaza* i to u izvoru iz SGRS-a, dok se u izvorima iz SGBiH i SNFBiH zadržala izvedenica na *-nje*.

3.1.4.1.5.2. Imenice *poredba* (*uporedba*, *usporedba*)/*poređenje*

Poredba ima sljedeće značenje u *Rječniku bosanskoga jezika*: “dovođenje u vezu predmeta, pojava, pojmova i dr. radi utvrđivanja sličnosti i razlika

među njima; poređenje, usporedba, sravnjivanje”, a i glagol *porediti*, uz koji se navodi glagolska imenica *poređenje*, ima isto značenje (samo, naravno, adekvatno glagolu, a ne imenici) (Halilović/Palić/Šehović 2010: 963). *Uporedba* (s jednakim dubletnim likom *usporedba*) jeste “poređenje, poredba, komparacija”, dok *uporediti* (i *usporediti*) znači “potražiti sličnosti i razlike između dviju pojava (predmeta, osoba i sl.)”. Znači, norma bosanskoga dopušta i *poredba* i *uporedba* i *usporedba* i *poređenje*. I u *Rečniku srpskoga jezika* nalazimo: *poredba* (značenje: 1. poređenje, upoređivanje), *porediti* i *poređenje* (posebno uvedeno zbog naziva stilske figure; značenje: 1. utvrditi, utvrđivati sličnost i različitost, 2. lingv. v. komparacija), *uporedba* (značenje: poređenje, komparacija), *uporediti* (potražiti sličnosti i razlike između dvije predstave, pojave), *upoređenje* (1. gl. im. od uporediti, 2. poređenje, komparacija) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 975, 1405). U Anićeovom rječniku jednako su vrednovane *poredba* (uspoređivanje, sravnjivanje, usporedba /i retor./) i *usporedba* (poredba, komparacija) (Anić 2006: 1106, 1687). *Uporedba* ima etikete *razg.* i + *srp.*, i uz glagol *uporediti* nalaze se iste etikete (Anić 2006: 1675). Glagol *porediti* (od kojeg se tvori imenica *poređenje*) upućuje se na glagol *usporediti* (koji je abecedno poslije njega), pa i imenicu, znači, treba izvesti od toga glagola.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Događaji sa značajnim umanjnjem stvarnih performansi vazduhoplova u <u>poređenju</u> sa odobrenim performansama koji su doveli do opasne situacije.</i> (Izvor 36b, str. 957)	<i>Događaji sa značajnim umanjnjem stvarnih performansi zrakoplova u <u>po-ređenju</u> sa odobrenim performansama koji su doveli do opasne situacije.</i> (Izvor 36h, str. 980)	<i>Događaji sa značajnim umanjnjem stvarnih performansi vazduhoplova u <u>poređenju</u> sa odobrenim performansama koji su doveli do opasne situacije.</i> (Izvor 36s, str. 934)
<i>...škole će biti malo konkurentne u <u>poređenju</u> sa drugim institucijama/organizacijama...</i> (Izvor 54b, str. 7106)	<i>...škole će biti malo konkurentne u <u>usporedbi</u> s drugim institucijama/organizacijama...</i> (Izvor 54h, str. 7127)	<i>...škole će biti malo konkurentne u <u>poređenju</u> sa drugim institucijama/organizacijama...</i> (Izvor 54s, str. 7149)
<i>Izveštaj o izvršenom <u>upoređenju</u> dužina...</i> (Izvor 141b, str. 3250)	<i>Izvešće o izvršenoj <u>uporedbi</u> duljina...</i> (Izvor 141h, str. 3227)	<i>Izveštaj o izvršenom <u>upoređenju</u> dužina...</i> (Izvor 141s, str. 3239)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Pri <u>upoređenju</u> kontrolnih odmjerenja (...) izvršenih na terenu,...	Pri <u>uporedbi</u> kontrolnih odmjerenja (...) izvršenih na terenu,...	Pri <u>upoređenju</u> kontrolnih odmjerenja (...) izvršenih na terenu,...
(Izvor 141b, str. 3251)	(Izvor 141h, str. 3227)	(Izvor 141s, str. 3239)
Izvještaj o izvršenom <u>upoređenju</u> , mjerenjem dobijenih i datih koordinata...	Izvješće o izvršenom <u>upoređenju</u> mjerenjem dobijenih i datih koordinata...	Izvještaj o izvršenom <u>upoređenju</u> , mjerenjem dobijenih i datih koordinata...
(Izvor 141b, str. 3251)	(Izvor 141h, str. 3227)	(Izvor 141s, str. 3239)

U izvorima s ovim primjerima izvedenice se distribuiraju tako što se u sve tri jezičke verzije koristi izvedenica *poređenje*, zatim tako što verzije na bosanskom i srpskom imaju izvedenicu *poređenje* i na hrvatskom *usporedbu* ili tako što se opet na bosanskom i srpskom koristi *upoređenje*, na hrvatskom *uporedba* i *upoređenje*, te u svim verzijama *upoređenje*. Dakle, sve verzije imaju izvedenice sa sufiksom *-jenje*, a izvedenicu sa sufiksom *-ba* nalazimo u verzijama na hrvatskom jeziku.

Dakle, iako norma bosanskog jezika dopušta i jednu i drugu izvedenicu (i *usporedbu*), u verzijama na bosanskom radije se koristi izvedenica sa sufiksom *-jenje* negoli sa sufiksom *-ba*. I verzije na srpskom jeziku, kao i na bosanskom, sadrže izvedenice sa sufiksom *-jenje*, premda ni upotreba izvedenice *uporedba* ne bi izašla iz okvira koje je postavila norma. Kako u Anićevom rječniku *uporedba* ima etikete *razg.* i *+ srp.*, upotrebu ove izvedenice u verziji na hrvatskom jeziku svrstavamo u kategoriju primjera koji nisu usklađeni s normom ovog standarda, kao i upotrebu izvedenice *upoređenje*, jer se i uz glagol *uporediti* nalaze iste etikete. Pošto imenicu treba izvesti od glagola *usporediti*, a ne *uporediti*, i izvedenicu *poređenje* u tekstovima na hrvatskom jeziku smatramo neusklađenom sa svojom normom (ne zbog sufiksa, već prefiksa). Prema tome, normativno opravdana upotreba u tekstovima na hrvatskome jeste upotreba izvedenice *usporedba*, a nije upotreba izvedenica *uporedba*, *poređenje*, *upoređenje*. (A tu se, dakle, moglo još koristiti *poredba* ili *uspoređenje*.)

3.1.4.1.5.3. Imenice *provedba/provođenje*

Objektive izvedenice (bez značenja) unesene su u *Pravopis bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 466), a u *Rječniku bosanskoga jezika* nije zasebno uneseno *provođenje*, to je glagolska imenica od *provoditi*, a svršeni vid je *provesti* i uz njega stoje značenja: proći vodeći koga ili šta, učiniti da šta kuda prođe, izvršiti, ostvariti, izvesti, primijeniti, proživjeti, proboraviti negdje, dok je

provedba čin, postupak ili proces provođenja čega, primjena (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1082, 1083). *Provedba* u Anićevom rječniku ima značenje “rezultat provođenja, rad na provođenju čega”, dok su značenja za glagol *izvesti* približno ista kao u *Rječniku bosanskoga jezika* (Anić 2006: 1248). *Rečnik srpskoga jezika* ne sadrži odrednicu *provedba*, niti *sprovedba*, sadrži glagole *provести* (*provoditi*) s nešto širim značenjem (od druga dva rječnika) i *спровести* (*sprovoditi*) (2007: 1056-1057, 1259).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>(Pokretanje i <u>provođenje</u> postupka prestanka registracije obveznika po službenoj dužnosti)</i> (Izvor 53b, str. 3354)	<i>(Pokretanje i <u>provođenje</u> postupka prestanka registracije obveznika po službenoj dužnosti)</i> (Izvor 53h, str. 3366)	<i>(Pokretanje i <u>provođenje</u> postupka prestanka registracije obveznika po službenoj dužnosti)</i> (Izvor 53s, str. 3341)
<i>..., Uprava će izvršiti upis istih u Registar, bez <u>provođenja</u> postupka...</i> (Izvor 53b, str. 3355)	<i>..., Uprava će izvršiti upis istih u Registar, bez <u>provođenja</u> postupka...</i> (Izvor 53h, str. 3367)	<i>..., Uprava će izvršiti upis istih u Registar, bez <u>sprovođenja</u> postupka...</i> (Izvor 53s, str. 3342)
<i>Ovim Uputstvom bliže se propisuje postupanje carinskih organa u <u>provedbi</u> postupka po karnetu TIR,...</i> (Izvor 112b, str. 40)	<i>Ovom Uputom bliže se propisuje postupanje carinskih organa u <u>provedbi</u> postupka po karnetu TIR,...</i> (Izvor 112h, str. 62)	<i>Ovim Uputstvom bliže se propisuje postupanje carinskih organa u <u>provođenju</u> postupka po karnetu TIR,...</i> (Izvor 112s, str. 84)
<i>...osigurat će <u>provođenje</u> ovog Zakona i u okviru svoje nadležnosti donositi propise i preduzimati druge potrebne mjere za njegovo dosljedno <u>provođenje</u>.</i> (Izvor 75b, str. 454)	<i>...osigurat će <u>provedbu</u> ovog Zakona i u sklopu svoje mjerodavnosti donositi propise i poduzimati druge potrebne mjere za njegovu dosljednu <u>provedbu</u>.</i> (Izvor 75h, str. 490)	<i>...obezbijediće <u>sprovođenje</u> ovog zakona i u okviru svoje nadležnosti donosiće propise i preduzimaće druge potrebne mjere za njegovu dosljedno <u>sprovođenje</u>.</i> (Izvor 75s, str. 417)
<i>Ovim Pravilnikom se propisuje način i mjesto <u>provedbe</u> zaštitne mjere obaveznog liječenja od...</i> (Izvor 157b, str. 68)	<i>Ovim se Pravilnikom propisuje način i mjesto <u>provedbe</u> zaštitne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti od...</i> (Izvor 157h, str. 71)	<i>Ovim Pravilnikom se propisuje način i mjesto <u>provedbe</u> zaštitne mjere obaveznog liječenja od...</i> (Izvor 157s, str. 64)
<i>..., odnosno boravišta učinioca nasilja u porodici o <u>provođenju</u> zaštitne mjere,...</i> (Izvor 157b, str. 68)	<i>..., odnosno boravišta učinitelja nasilja u obitelji o <u>provođenju</u> zaštitne mjere,...</i> (Izvor 157h, str. 71)	<i>..., odnosno boravišta učinioca nasilja u porodici o <u>provođenju</u> zaštitne mjere,...</i> (Izvor 157s, str. 65)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Podrška <u>provođenju</u> registracije poljoprivrednih gazdinstava (...) ostvaruje se... (Izvor 173b, str. 17)	Potpora <u>provođenju</u> registracije poljoprivrednih gospodarstava (...) ostvaruje se... (Izvor 173h, str. 17)	Podrška <u>sprovođenju</u> registracije poljoprivrednih gazdinstava (...) ostvaruje se... (Izvor 173s, str. 17)
...realizira se putem Agencije, u čijoj nadležnosti je organizacija i <u>provođenje</u> ovog programa... (Izvor 173b, str. 17)	...realizira se putem Agencije, u čijoj mjerodavnosti je organizacija i <u>provođenje</u> ovog programa... (Izvor 173h, str. 17)	...realizuje se putem Agencije, u čijoj nadležnosti je organizacija i <u>sprovođenje</u> ovog programa... (Izvor 173s, str. 17)

Dakle, izvedenice *provedba* i *provođenje* javljaju se u izvorima na sva tri jezika. Za razliku od izvedenice *izvedba* (i *izradba*), koja se u određenim izvorima koristila samo na hrvatskom i time vezala svoju upotrebu samo za tu jezičku verziju, izvedenica *provedba* nije dobila takvu "etiketu", jer se javlja i na bosanskom. Verzije na srpskom jeziku nemaju tako čestu izvedenicu sa sufiksom *-ba* kao druge dvije verzije, ali potvrđuje se upotreba izvedenica *provođenje* i *provedba* te *sprovođenje*.

Pri upotrebi izvedenica *izvedba* i *izvođenje* vidjelo se da u izvorima iz SGBiH i SNFBiH nema razlike s obzirom na jezičku verziju teksta, pa su se obje koristile u istim kontekstima, dok se u izvorima iz SGRS-a pravila razlika na relaciji: tekstovi na hrvatskom (*izvedba*) – tekstovi na bosanskom i srpskom (*izvođenje*). Sada je situacija obrnuta: u određenim izvorima iz SGBiH i SNFBiH izdvajaju se tekstovi na bosanskom i hrvatskom jeziku s upotrebom izvedenice *provedba* od tekstova na srpskom s izvedenicom *provođenje*. (Ima, dakako, i izvora s istom upotrebom.) No, izvor iz SGRS-a u ovom slučaju ne upotrebljava izvedenicu na *-ba* na hrvatskom (niti na bosanskom jeziku), već razliku uspostavlja samo na prefiksalsnom planu (*provođenje* – *sprovođenje*).

Na osnovu navoda iz *Rječnika bosanskoga jezika* možemo reći da su primjeri iz verzija na bosanskom u skladu s normom i da su ove dvije izvedenice međusobno zamjenjive u kontekstima *provođenje zakona* ili *provedba zakona*, *provođenje zaštitne mjere* ili *provedba zaštitne mjere* (u *Rječniku* su ovi primjeri navedeni: *provedba zakona*, *provedba sporazuma*, ali i *provesti odredbe ugovora*), pa je na volju korisnicima ostavljeno koju izvedenicu izabrati. Obje se izvedenice koriste u verzijama na bosanskom jeziku, bez neke jače naklonosti prema jednoj od njih. Obje izvedenice u kontekstima iz naših izvora mogu funkcionirati i u verzijama na hrvatskom jeziku. Reč-

nik srpskoga jezika, vidjeli smo, ne sadrži odrednicu *provedba* ni *sprovedba* i to možda ne znači da se *provedba* u tekstovima na srpskom ubraja u primjere koji nisu standardizirani u srpskom jeziku, ali, kako nema potvrde za nju, možda možemo reći da nije karakteristična za srpski jezik.

Uporedi li se upotreba izvedenica *poredba* i *poređenje* s upotrebom izvedenica *provedba* i *provođenje*, vidjet će se da je izvedenica na *-ba* (*provedba*) korištena i u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku, dok se izvedenica na *-ba* (*poredba* /*uporedba*, *usporedba*/) ne javlja u tim tekstovima, već samo u tekstovima na hrvatskom.

Sada se već može konstatirati da se u SGRS-u u verzijama na srpskom jeziku koriste imenice na *-nje* (*izvođenje*, *objavljivanje*, *sprovođenje*, *uspostavljanje*) naspram verzija na bosanskom i hrvatskom jeziku iz SGRS-a, u kojima se mogu naći i izvedenice na *-nje* i izvedenice s drugim sufiksima (*izvođenje*, *objava*, *provođenje*, *uspostava* – na bosanskom, *izvedba*/*izvođenje*, *objava*, *provođenje*, *uspostava* – na hrvatskom).

3.1.4.1.6. Sufiksi *-jaj/-je*

Od glagola *izvijestiti* sufiksom *-jaj* izvodi se imenica *izvještaj* i sufiksom *-je* *izvješće*. *Izvješće* je u *Rječniku bosanskoga jezika* označeno kao neologizam i nije prihvaćen dublet uz *izvještaj* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 448). *Rečnik srpskoga jezika* ne bilježi uopće *izvješće*, već samo *izvještaj* (*izveštaj*) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 450). Premda se ukazivala pažnja na bolje *izvještaj* negoli *izviješće* (Babić 1993: 141), ipak se obje imenice (*izvješće* i *izvještaj*) nalaze u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 252) i u Anićevoj rječniku (Anić 2006: 500).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine dostavljat će Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovni izvještaj (...) dva puta godišnje, a vanredni izvještaj prema potrebi i iskazanom zahtjevu.</i> (Izvor 103b, str. 3)	<i>Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine dostavljat će Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovito izvješće (...) dva puta godišnje, a izvanredno izvješće prema potrebi i iskazanom zahtjevu.</i> (Izvor 103h, str. 3)	<i>Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine dostavljaće Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovni izvještaj (...) dva puta godišnje, a vanredni izvještaj prema potrebi i iskazanom zahtjevu.</i> (Izvor 103s, str. 4)
<i>...sastavit će pisani izvještaj i dostaviti ga voditelju mjere.</i> (Izvor 147b, str. 748)	<i>...sastavit će pisano izvješće i dostaviti ga voditelju mjere.</i> (Izvor 147h, str. 740)	<i>...sastaviće pisani izvještaj i dostaviti ga nadležnom službeniku.</i> (Izvor 147s, str. 744)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Projektni zadatak, projekat DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141b, str. 3249)	<i>Projektni zadatak, projekt DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141h, str. 3226)	<i>Projektni zadatak, projekat DGP-a i revizija projekta DGP-a sastavni su dijelovi izvještaja o izradi DGP-a.</i> (Izvor 141s, str. 3237)
<i>Godišnji finansijski izvještaj za prethodnu godinu, zajedno sa izvještajem neovisnog revizora, dostavlja se Agenciji Republike Srpske...</i> (Izvor 172b, str. 3)	<i>Godišnje finansijsko izvješće za prethodnu godinu, zajedno sa izvješćem neovisnoga revizora, dostavlja se Agenciji Republike Srpske...</i> (Izvor 172h, str. 3)	<i>Godišnji finansijski izvještaj za prethodnu godinu, zajedno sa izvještajem nezavisnog revizora, dostavlja se Agenciji Republike Srpske...</i> (Izvor 172s, str. 3)

Izvedenicu *izvještaj* nalazimo u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku; u verzijama na hrvatskom koristi se imenica *izvješće*, a imenicu *izvještaj* nalazimo samo kao potvrdu.

Razumljivo je što se u tekstovima na bosanskom i srpskom jeziku ne nalazi izvedenica *izvješće*, već samo očekivana i normama zadana izvedenica *izvještaj*. Na hrvatskom jeziku *izvještaj* se nalazi tek kao usamljeni primjer koji je, vjerovatno, zaboravljen u procesu prilagođavanja tekstova, ali ni taj primjer, bar što se tiče norme hrvatskog, nije u koliziji s njom.

3.1.4.1.7. Sufiksi *-lac/-telj*

Imenice sa značenjem općeg vršioца radnje mogu se tvoriti od glagola sufiksom *-lac* i sufiksom *-telj*. Govorimo, dakle, o izvedenicama na *-lac* za koje postoje zamjene u liku izvedenica sa sufiksom *-telj*, te su međusobno zamjenjive, i obrnuto, o izvedenicama na *-telj* koje imaju uporednu izvedenicu na *-lac*⁷⁰, naprimjer: *branilac/branitelj, davalac/davatelj, hranilac/hranitelj, imalac/imatelj, istražilac/istražitelj, izvjestilac/izvjestitelj, izvršilac/izvršitelj, kršilac/kršitelj, nosilac/nositelj, ostavilac/ostavitelj, počinilac/počinitelj, podnosilac/podnositelj, pošiljalac/pošiljatelj, povjericilac/povjericitelj, prevodilac/prevoditelj, primalac/primatelj, pružilac/pružatelj, slušilac/slušatelj, starilac/staratelj, usvojilac/usvojitelj, tužilac/tužitelj, žalilac/žalitelj*.

Norme bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika različito se odnose spram ovih imenica.

⁷⁰ O sufiksima *-lac* i *-telj*, njihovom odnosu te o izvedenicama na *-lac* i *-telj* koje nemaju međusobno uporednih likova vidjeti u (Babić 2002: 322-325).

U bosanskom standardnom jeziku veliki broj ovih primjera proglašeno je dubletima, ali se i unutar ove grupe primjera izdvaja nekoliko grupa s različitim normativnim statusom ili promjenom u statusu vezanom za priručnike: *branilac/branitelj, davalac/davatelj, hranilac/hranitelj, izvjestilac/izvjestitelj, izvršilac/izvršitelj, podnosilac/podnositelj, povjericilac/povjericitelj, slušalac/slušatelj, tužilac/tužitelj* – parovi koji su i *Pravopisom bosanskoga jezika* i *Rječnikom bosanskoga jezika* proglašeni dubletima (Halilović 1996: 177, 200, 255, 277, 278, 411, 431, 423, 510, 558; Halilović/Palić/Šehović 2010: 87, 160/161, 369, 448, 450, 924, 987, 1215, 1358/1359); *kršilac/kršitelj, usvojilac/usvojitelj, žalilac/žalitelj* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 560, 1400, 1536/1537) – primjeri su kojih nema nikako uvrštenih u *Pravopisu*, a u *Rječniku* su opet dubleti; *držalac, nosilac, učinilac* (Halilović 1996: 217, 364, 560) i *držalac/držatelj, nosilac/nositelj, učinilac/učinitelj* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 235, 774/775, 1364) – ovi primjeri u *Pravopisu* imaju približen jedan lik, dok u *Rječniku* još jednom nalazimo dvostrukosti; *imalac, pošiljalac, primalac* (Halilović 1996: 261, 427, 452; Halilović/Palić/Šehović 2010: 383, 975, 1043) – u oba priručnika upisani su u jednom liku; *prevodilac* (Halilović 1996: 447) i *prevodilac (prevoditelj)* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1029) – u *Pravopisu* se nalazi samo lik na *-lac*, u *Rječniku* je prihvaćen i *prevoditelj*, s tim da *prevodilac* ima prednost; *staralac/staratelj* (Halilović 1996: 521) i *staratelj*⁷¹ (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1245) – u *Pravopisu* su bila prihvaćena oba lika, dok *Rječnik* ima samo jedan lik; *istražilac* je onaj “koji šta istražuje, istraživač”, *istražitelj* je “službenik koji vrši (sudsku) istragu, isljednik, istražni sudija” (Halilović/Palić/Šehović 2010: 420) – *Pravopis* ne sadrži niti jedan lik, *Rječnik* ima oba lika, ali u različitom značenju; ni *ostavilac* ni *ostavitelj*, ni *pružalac* ni *pružatelj* ne nalaze se niti u *Pravopisu* niti u *Rječniku*. Upoređujući status navedenih primjera u ovim priručnicima, vidljivo je da *Rječnik* prihvata veći broj dubleta u odnosu na *Pravopis bosanskoga jezika* (1996) i da norma i dalje ide u tom pravcu da ne isključuje niti daje prednost likovima na *-lac*.

I norma srpskog jezika ima veliki broj dubleta kao i norma bosanskog. *Rečnik srpskoga jezika* donosi ove primjere na različite načine: *izvršilac* i *izvršitelj, počinilac* i *počinitelj* uneseni su jedan pored drugoga (boldirano) tako da je ovdje riječ o dubletima (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 452, 992), ali samo je unesen *učinilac* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1427); *izvjestilac (izvjestitelj)* i *podnosilac (podnositelj)* približeni su na ovaj način, što znači da se u zagradaama nalazi morfološko-tvorbena varijanta (*Rečnik srpskoga*

⁷¹ Onaj koji se stara o kome, skrbnik, tutor.

jezika 2007: 450, 951); *branilac*, *davalac*, *žalilac*, *kršilac*, *povjericilac*, *prevodilac*, *primalac*, *slušalac*, *tužilac*, *hranilac* imaju naveden posebno i drugi lik sa sufiksom *-telj*, uz koji stoji *vidi* odrednicu na *-lac*, a kako azbučnim redom svakako prvo dolazi odrednica na *-lac*, tako ove druge likove ne možemo smatrati nestandardiziranim (Rečnik srpskoga jezika 2007: 107, 240, 365, 607, 939, 1003, 1043, 1243, 1349, 1471); *držalac*, *imalac*, *nosilac*, *ostavilac*, *povjericilac*, *pošiljalac* imaju samo ove likove (Rečnik srpskoga jezika 2007: 323, 468, 839, 893, 993, 939); *staralac* i *usvojjilac* azbučno dolaze ispred *staratelj* i *usvojjitelj*, a uz njih stoji *vidi* odrednicu na *-telj* (uz koju stoji tumačenje značenja), pa se likovima *staratelj*⁷² i *usvojjitelj* daje prednost (Rečnik srpskoga jezika 2007: 1267, 1411); *istražilac* ima jednako značenje kao *istraživač*, a odrednica *istražitelj* ima dva značenja, jedno vezano za pravnu struku – isljednik, onaj koji sprovodi istragu, vrši isljeđenje, drugo jednako kao *istraživač* (Rečnik srpskoga jezika 2007: 492); ni *pružalac* ni *pružatelj* nije navedeno u Rečniku srpskoga jezika.

Hrvatski jezički standard daje prednost izvedenicama na *-telj* u značenju općeg vršioća radnje u odnosu na izvedenice na *-lac*, koje se mogu koristiti za semantičke i stilske distinkcije (Babić 2002: 325), inače su češće izvedenice na *-telj*: “Usporedne izvedenice na *-telj* i *-l(a)c* nisu podjednako česte, većinom su češće sa *-telj*, a u novije se doba ta učestalost još pojačava, što je u skladu s najnovijim spoznajama o našem književnom jeziku” (Babić 2002: 324), a izvedenice sa *-l(a)c* na području industrijskog i administrativnog (pravnog) nazivlja plod su novijeg utjecaja, jer vrlo lako podliježu raznim utjecajima (Babić 2002: 324). Dakle, izvedenice na *-telj* odlika su hrvatskog standardnog jezika.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., između Bosne i Hercegovine kao dužnika i vlasnika ili <u>nosioca</u> , tj. strane vlade, (...), kao <u>povjerioca</u> . (Izvor 61b, str. 18)	..., između Bosne i Hercegovine kao dužnika i vlasnika ili <u>nosioca</u> , tj. strane vlade, (...), kao <u>povjerioca</u> . (Izvor 61h, str. 18)	..., između Bosne i Hercegovine kao dužnika i vlasnika ili <u>nosioca</u> , tj. strane vlade, (...), kao <u>poverioca</u> . (Izvor 61s, str. 18)
..., a čiji <u>davalac</u> je strana vlada,...	...a čiji <u>davalac</u> je strana vlada;...	..., a čiji <u>davalac</u> je strana vlada,...
(Izvor 61b, str. 20)	(Izvor 61h, str. 20)	(Izvor 61s, str. 20)

⁷² I u Rečniku bosanskoga jezika prihvaćeno je samo *staratelj*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...neće se primijeniti kada učinilac učini... (Izvor 26b, str. 93)	...neće se primijeniti kada počinitelj počini... (Izvor 26h, str. 92)	...neće se primijeniti kada učinilac učini... (Izvor 26s, str. 92)
...može primijeniti nadležni tužitelj... (Izvor 26b, str. 96)	...može primijeniti nadležni tužitelj... (Izvor 26h, str. 95)	...može primijeniti nadležni tužilac... (Izvor 26s, str. 86)
..., ili koja je <u>branitelj</u> , ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja. (Izvor 26b, str. 118)	..., ili koja je <u>branitelj</u> , liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja. (Izvor 26h, str. 117)	..., ili koje je <u>branilac</u> , ljekar ili vjerski ispovjednik počinioca. (Izvor 26s, str. 117)
Svjedok, vještak, <u>prevoditelj</u> ili tumač... (Izvor 26b, str. 118)	Svjedok, vještak, <u>prevoditelj</u> ili tumač... (Izvor 26h, str. 118)	Svjedok, vještak, <u>prevodilac</u> ili tumač... (Izvor 26s, str. 117)
Ako roditelji, <u>usvojitelj</u> ili staratelj nisu u mogućnosti... (Izvor 26b, str. 97)	Ako roditelji, <u>posvojitelj</u> ili skrbnik nisu u mogućnosti... (Izvor 26h, str. 97)	Ako roditelji, <u>usvojitelj</u> ili staratelj nisu u mogućnosti... (Izvor 26s, str. 97)
..., brat ili sestra, <u>usvojitelj</u> ili usvojenik... (Izvor 26b, str. 117)	..., brat ili sestra, <u>posvojitelj</u> ili posvojče... (Izvor 26h, str. 117)	..., brat ili sestra, <u>usvojlac</u> ili usvojenik... (Izvor 26s, str. 117)
...kaznit će se ko bez odobrenja <u>nositelja</u> prava... (Izvor 26b, str. 119)	...kaznit će se tko bez odobrenja <u>nositelja</u> prava... (Izvor 26h, str. 119)	...kazniće se ko bez odobrenja <u>nosioca</u> prava... (Izvor 26s, str. 119)
...u roku od 60 dana od dana kada je <u>podnosilac</u> apelacije primio odluku... (Izvor 96b, str. 7267)	...u roku od 60 dana od dana kada je <u>podnositelj</u> apelacije primio odluku... (Izvor 96h, str. 7272)	...u roku od 60 dana od dana kada je <u>podnosilac</u> apelacije primio odluku... (Izvor 96s, str. 7263)
...premda nema punomoć za zastupanje <u>prvotужиoca</u> . (Izvor 96b, str. 7267)	...premda nema punomoć za zastupanje <u>prvotужitelja</u> . (Izvor 96h, str. 7271)	...premda nema punomoć za zastupanje <u>prvotужиoca</u> . (Izvor 96s, str. 7262)
BHDCA može stranu dozvolu učiniti važećom da bi <u>imalac</u> dozvole... (Izvor 102b, str. 11)	BHDCA može učiniti stranu dozvolu važećom kako bi <u>imatelj</u> dozvole... (Izvor 102h, str. 29)	BHDCA može stranu dozvolu učiniti važećom da bi <u>imalac</u> dozvole... (Izvor 102s, str. 48)
...Ministarstvo istragu može povjeriti jednom <u>istražiocu</u> . (Izvor 102b, str. 15)	..., Ministarstvo može povjeriti istragu jednom <u>istražitelju</u> . (Izvor 102h, str. 33)	...Ministarstvo istragu može povjeriti jednom <u>istražiocu</u> . (Izvor 102s, str. 52)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) a) odlukom narediti <u>kršiocu</u> da... (Izvor 102b, str. 17)	(...) a) odlukom narediti <u>prekršitelju</u> da... (Izvor 102h, str. 35)	(...) a) odlukom naredi <u>kršiocu</u> da... (Izvor 102s, str. 54)
..., te sporovima o potraživanjima vjerovnika prema <u>ostaviocu</u> ,...	..., te sporovima o tražbinama vjerovnika prema <u>ostavitelju</u> ,...	..., kao i u sporovima o potraživanjima povjerioca prema <u>ostaviocu</u> ,...
(Izvor 140b, str. 2808)	(Izvor 140h, str. 2841)	(Izvor 140s, str. 2775)
Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima označen <u>pošiljalac</u> .	Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima označen <u>pošiljatelj</u> .	Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima označen <u>pošiljalac</u> .
(Izvor 140b, str. 2829)	(Izvor 140h, str. 2841)	(Izvor 140s, str. 2796)
Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju <u>primalac</u> i dostavljač.	Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju <u>primatelj</u> i dostavljač.	Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju <u>primalac</u> i dostavljač.
(Izvor 140b, str. 2831)	(Izvor 140h, str. 2864)	(Izvor 140s, str. 2798)
..., zatražit će da nadležni organ starateljstva postavi <u>staraoca</u> parnično nesposobnoj osobi,...	..., zatražit će da nadležno tijelo skrbništva postavi <u>skrbnika</u> parnično nesposobnoj osobi,...	..., zatražiće da nadležni organ starateljstva postavi <u>staraoca</u> parnično nesposobnom licu,...
(Izvor 140b, str. 2826)	(Izvor 140h, str. 2859)	(Izvor 140s, str. 2793)
..., vratit će se <u>podnositelju</u> na njegov zahtjev,...	..., vratit će se <u>podnositelju</u> na njegov zahtjev,...	..., vratiće se <u>podnosiocu</u> na njegov zahtjev,...
(Izvor 140b, str. 2829)	(Izvor 140h, str. 2862)	(Izvor 140s, str. 2796)
...ukoliko o potraživanju povjerioca već postoji odluka...	...ukoliko o tražbini vjerovnika već postoji odluka...	...ukoliko o potraživanju povjerioca već postoji odluka...
(Izvor 140b, str. 2824)	(Izvor 140h, str. 2857)	(Izvor 140s, str. 2791)
<u>Tužilac</u> je dužan preduzeti krivično gonjenje...	<u>Tužitelj</u> je dužan poduzeti krivično gonjenje...	<u>Tužilac</u> je dužan preduzeti krivično gonjenje...
(Izvor 177b, str. 2)	(Izvor 177h, str. 2)	(Izvor 177s, str. 2)
Licu koje je lišeno slobode postavit će se <u>branilac</u> ...	Osobi koja je lišena slobode postavit će se <u>branitelj</u> ...	Licu koje je lišeno slobode postaviće se <u>branilac</u> ...
(Izvor 177b, str. 1)	(Izvor 177h, str. 1)	(Izvor 177s, str. 1)
Ovlaštena službena lica su i stručni saradnici, odnosno <u>istražioci</u> tužilaštva...	Ovlaštene službene osobe su i stručni suradnici, odnosno <u>istražitelji</u> tužiteljstva...	Ovlašćena službena lica su i stručni saradnici, odnosno <u>istražioci</u> tužilaštva...
(Izvor 177b, str. 3)	(Izvor 177h, str. 3)	(Izvor 177s, str. 3)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Prevođenje obavlja sudski prevodilac.</i> (Izvor 177b, str. 2)	<i>Prevođenje obavlja sudbeni prevoditelj.</i> (Izvor 177h, str. 2)	<i>Prevođenje obavlja sudski prevodilac.</i> (Izvor 177s, str. 2)
<i>..., sestra i hranilac mogu izjaviti žalbu...</i> (Izvor 177b, str. 48)	<i>..., sestra i hranitelj mogu izjaviti priziv...</i> (Izvor 177h, str. 48)	<i>..., sestra i hranilac mogu izjaviti žalbu...</i> (Izvor 177s, str. 48)
<i>Potvrdu o izvršenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač.</i> (Izvor 177b, str. 10)	<i>Potvrdu o izvršenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač.</i> (Izvor 177h, str. 10)	<i>Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač.</i> (Izvor 177s, str. 10)
<i>...da se sa zasjedanja udalje sva lica koja kao slušaoci prisustvuju...</i> (Izvor 177b, str. 33)	<i>...da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji nazoče...</i> (Izvor 177h, str. 33)	<i>...da se sa zasjedanja udalje sva lica koja kao slušaoci prisustvuju...</i> (Izvor 177s, str. 33)
<i>Žalilac je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio.</i> (Izvor 177b, str. 39)	<i>Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio.</i> (Izvor 177h, str. 39)	<i>Žalilac je dužan da navede razloge zašto ih ranije nije iznio.</i> (Izvor 177s, str. 39)
<i>Sudija izvjestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izvještaj...</i> (Izvor 177b, str. 40)	<i>Sudac izvjestitelj može, po potrebi, od prvostupanjskog suda pribaviti izvješće...</i> (Izvor 177h, str. 40)	<i>Sudija izvjestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda pribaviti izvještaj...</i> (Izvor 177s, str. 40)
<i>..., pošiljka će se vratiti pošiljaocu.</i> (Izvor 177b, str. 16)	<i>..., pošiljka će se vratiti pošiljaocu.</i> (Izvor 177h, str. 16)	<i>..., pošiljka će se vratiti pošiljaocu.</i> (Izvor 177s, str. 16)
<i>Predmeti (...) vratit će se vlasniku, odnosno držaocu...</i> (Izvor 177b, str. 17)	<i>Predmeti (...) vratit će se vlasniku, odnosno držaocu...</i> (Izvor 177h, str. 17)	<i>Predmeti (...) vratiće se vlasniku, odnosno držaocu...</i> (Izvor 177s, str. 17)
<i>...ili oštećenim u odnosu staraoca, staranika, usvojioca...</i> (Izvor 177b, str. 5)	<i>...ili oštećenim u odnosu staratelja, staranika, usvojitelja...</i> (Izvor 177h, str. 5)	<i>...ili oštećenim u odnosu staraoca, staranika, usvojioca...</i> (Izvor 177s, str. 5)
<i>Zdravstveni radnici, nastavnici, vaspitači, roditelji, staratelji, usvojitelji...</i> (Izvor 177b, str. 28)	<i>Zdravstveni djelatnici, nastavnici, odgajatelji, roditelji, staratelji, usvojitelji...</i> (Izvor 177h, str. 28)	<i>Zdravstveni radnici, nastavnici, vaspitači, roditelji, staratelji, usvojitelji...</i> (Izvor 177s, str. 28)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Branilac, tužilac, bračni, odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojlac...</i> (Izvor 177b, str. 48)	<i>Branitelj, tužitelj, bračni, odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojlac...</i> (Izvor 177h, str. 48)	<i>Branilac, tužilac, bračni, odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojlac...</i> (Izvor 177s, str. 48)
<i>Nedolazak roditelja, staratelja ili predstavnika organa starateljstva ne sprečava sud da održi glavni pretres.</i> (Izvor 177b, str. 47)	<i>Nedolazak roditelja, staratelja ili predstavnika organa starateljstva ne sprečava sud da održi glavni pretres.</i> (Izvor 177h, str. 47)	<i>Nedolazak roditelja, staratelja ili predstavnika organa starateljstva ne sprečava sud da održi glavni pretres.</i> (Izvor 177s, str. 47)
<i>..., tužilac može zatražiti obavještenja od roditelja, odnosno staraoca maloljetnika,...</i> (Izvor 177b, str. 46)	<i>..., tužitelj može zatražiti obavijesti od roditelja, odnosno staratelja malodobnika,...</i> (Izvor 177h, str. 46)	<i>..., tužilac može zatražiti obavještenja od roditelja, odnosno staraoca maloljetnika,...</i> (Izvor 177s, str. 46)

Imenice izvedene od glagola sufiksom *-lac* i *-telj* (dakako, ukoliko nemaju razlike u značenju) upotrebljavaju se u svim jezičkim verzijama izvora. U verzijama na hrvatskom jeziku izvedenice sa sufiksom *-telj* redovne su u upotrebi, uz pokoji primjer imenice na *-lac*. S druge strane, u verzijama na srpskom jeziku pretežna je upotreba izvedenica sa sufiksom *-lac*, čak i u slučajevima gdje bi se trebala upotrijebiti izvedenica na *-telj*. Izvedenice sa sufiksom *-lac* znatno su češće na bosanskom jeziku od izvedenica na *-telj*.

Tekstove na bosanskom jeziku karakteriziraju izvedenice na *-lac*, dok se nađe i pokoji izvor s dominantnom upotrebom izvedenica na *-telj* ili se javljaju kao pojedinačni primjeri uz izvedenice na *-lac*. Od svih primjera iz izvora na bosanskom jeziku izdvajamo:

- a) *učinitelj* i *prevoditelj* (iz istog izvora u kojem je dominantna upotreba primjera na *-telj*), oba su u *Pravopisu* (1996) zabilježena sa sufiksom *-lac*, a kasnije je *Rječnikom* (2010) potvrđeno *učinilac/učinitelj*, ali *prevoditelj* i dalje nije dobio jednak status kao *prevodilac*, tako da u skladu s cjelokupnim tekstom i izvedenicama na *-telj* i ovi primjeri imaju sufiks *-telj*, a ne prihvatljiviji *-lac*,
- b) *istražilac* nema potvrde u *Pravopisu* (1996), u *Rječniku* (2010) *istražilac* je istraživač, *istražitelj* istražni sudija, pa *istražilac* apsolutno ne odgovara kontekstu u kojem je upotrijebljen (imamo u vidu da je izvor objavljen prije negoli *Rječnik*),

- c) *staralac* ima opravdanje uspostavljeno u *Pravopisu* (1996), ali da stavimo na znanje da će *Rječnik* (2010) prihvatiti samo *staratelj* (i *staratelj* se koristi u izvorima),
- d) za primjere *pružalac* i *ostavilac* nema potvrda ni u *Pravopisu* ni u *Rječniku* (niti sa sufiksom *-lac* niti sa sufiksom *-telj*).

Tekstovi na srpskom jeziku sadrže uglavnom izvedenice na *-lac*, koje svakako imaju uporište u svojoj normi (i tradiciji), i pokoju izvedenicu na *-telj*, *usvojitelj* i *staratelj*. Zadržat ćemo se na sljedećim primjerima:

- a) *istražilac* nije prihvatljivo za kontekst u kojem funkcionira, jer je u *Rečniku srpskoga jezika*, kao i u *Rječniku bosanskoga jezika*, *istražilac* istraživač, a *istražitelj*, što u izvoru iz kojega primjer potječe i odgovara, neko ko vodi istragu (isti se lik našao i u verziji na bosanskom),
- b) *usvojlac* i *usvojitelj*, *staralac* i *staratelj* čak se u istom izvoru koriste naizmjenično; u oba slučaja je bolje upotrijebiti izvedenicu na *-telj* (*Rečnik srpskoga jezika* daje im prednost), međutim, ne treba zaboraviti da se u ovakvim tekstovima ne smije ili ne bi trebalo ostavljati nejasnoća, a ukoliko se uz jedan lik vrlo blizu nađe i drugi, to bi moglo izazvati nedoumicu da li se radi o novom pojmu ili jednostavno o istom pojmu s neujednačenim izrazom.

Pretpostavljamo da se i *istražilac*, i *usvojlac*, i *staralac* javljaju kao nastojanje da se tekstovi na srpskom (i bosanskom) jeziku razlikuju po upotrebi izvedenica na *-lac* od tekstova na hrvatskom, za koje je nesumnjivo da trebaju imati izvedenice na *-telj*, pa da jednostavno i ovi primjeri budu u istom "bubnju" u kojem se "mehanički" mijenjaju sufiksi negoli da ove izvedenice imaju jače uporište u praksi, te se zbog toga i nalaze u ovim likovima.

Pošto su izvedenice na *-telj* odlika hrvatskog standardnog jezika, u verzijama na hrvatskom koriste se upravo te izvedenice. Zabilježeno je nekoliko izvedenica na *-lac*, najprije u izvoru objavljenom u prvom broju glasila (1997), kada se u tekstovima nisu bile ustalile jezičke karakteristike koje je norma podržala ili će podržati, a onda i u izvoru iz SGRS-a:

- a) *držalac* – ova izvedenica i nema svoju uporednu izvedenicu na *-telj* i njeno značenje vezano je za administraciju: *admin.* onaj koji ima status da drži, koji je na popisu onih koji drže, koji imaju kod sebe nešto što podliježe evidenciji, registraciji ili posebnim pravilima držanja, čuvanja i evidentiranja (Anić 2006: 260), tako da je njena upotreba sasvim valjana (samo je *Rječnik bosanskoga jezika* prihvatio i *držatelj*),

- b) *pošiljalac* – ovaj lik ima uporednu izvedenicu na *-telj*, uz koju stoji *konstruirano* (od *pošiljalac*), a prvi lik ima navedeno potpuno značenje, što opet ovaj primjer ne udaljava od norme hrvatskog jezika,
- c) *usvojitelj/usvojlac* – koriste se podjednako u ovom izvoru, a kako u ovom slučaju nema nikakvih prepreka za funkcioniranje lika *usvojitelj*, i *usvojlac* je valjalo prilagoditi i preinačiti u prvi lik (oba su lika uvedena u Anićev rječnik, ali je *usvojitelju* data prednost – Anić 2006: 1692).

Pošto se često zamjera da se u ovim dokumentima sve temelji na “mehaničkoj i automatskoj zamjeni” riječi i likova, pokazat ćemo još jednom zašto i kakve rezultate opet daje.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Na <i>učinitelja</i> krivičnog djela primjenjuje se... (...), primijenit će se zakon koji je blaži za <i>učinitelja</i> . (Izvor 26b, str. 87)	Na <i>počinitelja</i> kaznenog djela primjenjuje se... (...), primijenit će se zakon koji je blaži za <i>počinitelja</i> . (Izvor 26h, str. 86)	Na <i>počinilaca</i> krivičnog djela primjenjuje se... (...), primijenit će se zakon koji je blaži za <i>počinilaca</i> . (Izvor 26s, str. 86)
(...) b) sprečavanje <i>učinitelja</i> da učini krivična djela... (Izvor 26b, str. 87)	(...) b) sprečavanje <i>počinitelja</i> da počini kaznena djela... (Izvor 26h, str. 86)	(...) b) sprečavanje <i>počinilaca</i> da učini krivična djela... (Izvor 26s, str. 86)

U ovom izvoru verzija na srpskome ima pretežno imenice sa sufiksom *-lac* (*branilac, nosilac, počnilac, prevodilac, učinilac, tužilac*), te se i *učinitelj* ili *počinitelj* iz verzija na bosanskome ili hrvatskome valjalo prilagoditi ostalim imenicama. Opcijom “promijeni *telj* u *lac*”, odnosno “*počinitelj* u *počinilac*” dobije se *počinilac* kada je u nominativu i tada je sve kako treba biti, a kada se radi o obliku *učinitelja* ili *počinitelja*, zatom opcijom dobije se *počinilaca* umjesto *počinioca*, te verzija na srpskome, kao krajnji rezultat, ovim postupkom dobije tekst gramatički potpuno neprihvatljiv: *na učinitelja/počinitelja krivičnog/kaznenog djela* (bosanska i hrvatska verzija) – *na počnilaca krivičnog djela* (srpska verzija), *zakon koji je blaži za učinitelja/počinitelja* (bosanska i hrvatska verzija) – *zakon koji je blaži za počnilaca* (srpska verzija). Sve se, dakle, promijenilo automatski, nisu se predvidjeli i ostali padeži i oblici osim nominativa, a ponovno čitanje teksta je izostalo.

3.1.4.1.8. Sufiksi *-nik/-telj*

“Onaj koji upravlja ili rukovodi čim” značenje je izvedenica *upravnik* i *upravitelj* u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1388, 1389), kao i u *Rečniku srpskoga jezika* (2007: 1405, 1406), pa su obje izvedenice i za normu bosanskog i za normu srpskog jezika prihvatljive i valjane. I Anićev rječnik ima obje izvedenice u istom značenju (Anić 2006: 1676, 1677), kao i drugi rječnik hrvatskog jezika (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 1313).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Upravnik</i> Zavoda je rukovodeći državni službenik... (Izvor 90b, str. 47)	<i>Upravnik</i> Zavoda je rukovodeći državni službenik... (Izvor 90h, str. 2)	<i>Upravnik</i> Zavoda je rukovodeći državni službenik... (Izvor 90s, str. 25)
Službeno lice prijaviti će <i>upravniku</i> Centra svaki slučaj... (Izvor 86b, str. 5150)	Službena osoba prijaviti će <i>upravitelju</i> Centra svaki slučaj... (Izvor 86h, str. 5161)	Službeno lice prijaviti će <i>upravniku</i> Centra svaki slučaj... (Izvor 86s, str. 5171)
..., stečajni <i>upravitelj</i> ili pravni sljedbenici pravne osobe preuzmu postupak... (Izvor 140b, str. 2833)	..., stečajni <i>upravitelj</i> ili pravni sljedbenici pravne osobe preuzmu postupak... (Izvor 140h, str. 2867)	..., stečajni <i>upravnik</i> ili pravni sljedbenici pravnog lica preuzmu postupak... (Izvor 140s, str. 2800)
Za <i>upravitelja</i> sud može postaviti i nekog od nasljednika. (Izvor 170b, str. 14)	Za <i>upravitelja</i> sud može postaviti i nekog od nasljednika. (Izvor 170h, str. 14)	Za <i>upravitelja</i> sud može postaviti i nekog od nasljednika. (Izvor 170s, str. 14)

U verzijama na sva tri jezika koriste se i izvedenice na *-nik* i izvedenice na *-telj*. U verzijama na hrvatskom jeziku prednjače izvedenice na *-telj*, na srpskom izvedenice na *-nik*. No, mogu se naći izvori u kojima je izjednačena u sve tri verzije upotreba i izvedenice na *-nik* i izvedenice na *-telj*. (Izvor iz SGRS-a ne čini razliku u upotrebi ove imenice i u svim verzijama koristi se imenica *upravitelj*.)

U ovom slučaju obje izvedenice imaju normativno opravdanu upotrebu u sve tri jezičke verzije izvora. Zbog ekspanzije drugih izvedenica sa sufiksom *-telj* u hrvatskom jeziku i pojedinih stavova da je *upravnik* leksema karakteristična za srpski jezik, a *upravitelj* za hrvatski (Brodnjak 1991: 433), izvedenica *upravitelj* i jeste češća u tekstovima na hrvatskom negoli u tekstovima na druga dva jezika.

3.1.4.2. Preobrazba (poimeničenje/supstantivizacija)

3.1.4.2.1. *Predsjedavajući/predsjedatelj, dopredsjedavajući/ dopredsjedatelj, kopredsjedavajući/kopredsjedatelj*

I imenica *predsjedatelj* i supstantivizirani pridjev *predsjedavajući* prihvaćeni su u značenju onoga koji predsjedava čemu (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1004). Norma, dakle, prihvata i imenicu i supstantivizirani pridjev. *Predsjedavajući* (*predsedavajući*) jeste onaj koji predsjedava radom nekoga tijela, organizacije, skupštine (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1008), *predsjedatelj* nije uvršten u ovaj rječnik. Anićeve rječnik sadrži i *predsjedatelj* i *predsjedavajući* u istom značenju (jednako vrednovane) (Anić 2006: 1153); *Hrvatski pravopis* nema *predsjedavajući* uz *predsjedatelj* (Babić/Finka/Moguš 2004: 358), kao uostalom ni *Rječnik hrvatskoga jezika* (2000: 932).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) 3. <i>kopredsjedavajući i dopredsjedavajući</i> Vijeća ministara BiH,... (Izvor 114b, str. 47)	(...) 3. <i>kopredsjedavajući i dopredsjedavajući</i> Vijeća ministara BiH,... (Izvor 114h, str. 47)	(...) 3. <i>kopredsjedavajući i dopredsjedavajući</i> Vijeća ministara BiH,... (Izvor 114s, str. 47)
(...) 3. za <i>kopredsjedavajuće i dopredsjedavajuće</i> Vijeća ministara BiH,... (Izvor 114b, str. 47)	(...) 3. za <i>kopredsjedavajuće i dopredsjedavajuće</i> Vijeća ministara BiH,... (Izvor 114h, str. 47)	(...) 3. <i>kopredsedavajući</i> ⁷³ i <i>dopredsedavajući</i> Saveta ministara BiH,... (Izvor 114s, str. 47)
<i>Presjedavajući</i> ⁷⁴ Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114b, str. 47)	<i>Predsjedatelj</i> Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114h, str. 47)	<i>Presjedavajući</i> Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114s, str. 47)
<i>Presjedavajući</i> Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114b, str. 47)	<i>Predsjedatelj</i> Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114h, str. 47)	<i>Presjedavajući</i> Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (Izvor 114s, str. 47)

⁷³ U verziji na srpskom jeziku miješa se i ekavski i ijekavski refleks jata – izvor je iz 1997. kada se koristila ekavica za verzije na srpskom.

⁷⁴ Iste se greške ponavljaju u verzijama na bosanskome i srpskome – *presjedavajući*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>U vrijeme kada je zahtjev podnesen, podnosilac je bio zamjenik <u>predsjedavajućeg</u> Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 84b, str. 1723)	<i>U vrijeme kada je zahtjev podnesen, podnositelj je bio zamjenik <u>predsjedatelja</u> Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 84h, str. 1728)	<i>U vrijeme kada je zahtjev podnesen, podnosilac je bio zamjenik <u>predsjedavajućeg</u> Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 84s, str. 1717)

Poimeničeni pridjevi *predsjedavajući*, *kopredsjedavajući* i *dopredsjedavajući* koriste se u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku; imenicu *predsjedatelj*, izvedenu od glagola sufiksom *-telj*, nalazimo u verzijama na hrvatskom. Međutim, u jednom te istom tekstu na hrvatskome naći će se poimeničeni pridjevi *kopredsjedavajući* i *dopredsjedavajući*, kao i imenica *predsjedatelj*.

U tekstovima na bosanskom jeziku koristi se jedna forma, tj. poimeničeni pridjev, premda je i imenica jednako prihvaćena. Forme poimeničenoga pridjeva u ovim slučajevima u tekstovima na srpskom potpuno su usaglašene s normom ovog jezika. Ako je forma poimeničenoga pridjeva u verziji na hrvatskom jeziku (izvor 114h) u saglasnosti s normom (imenica svakako jeste), onda je nerazumljivo i pomalo zbunjujuće zašto se u jednom tekstu, u neposrednoj blizini, koristi *kopredsjedavajući* i *dopredsjedavajući*, a s druge strane – *predsjedatelj*. U ovom tekstu očekivano je *kopredsjedatelj* ili za hrvatsku normu najprihvatljivije *supredsjedatelj* (jer je prefiks *ko-* latinskoga porijekla i javlja se u nekoliko složenica sa stranim osnovama u značenju *su*⁷⁵) i *dopredsjedatelj* ili *potpredsjedatelj* (prefiks *do-* postaje sve plodniji, no zbog dosadašnje upotrebe i odnosa s prefiksom *nad-* prednost se daje prefiksu *pod*⁷⁶) i *predsjedatelj*. U svakom slučaju, razumljiva i prihvatljiva bi bila i upotreba poimeničenih pridjeva u sva tri primjera, dok ova “mješovita” i “neopredijeljena” upotreba obje forme stvara sumnjičavost i zbunjenost kod čitalaca, a kod jezikoslovaca opet sumnju da se tekst prilagođava zadatim opcijama, bez detaljnijeg i ponovnog čitanja svake verzije.

⁷⁵ (Babić 2002: 377).

⁷⁶ (Babić 2002: 376).

3.1.4.2.2. Optuženi/optuženik, osuđeni/osuđenik, osumnjičeni/ osumnjičenik, oštećeni/oštećenik, zaposleni/zaposlenik

Rječnik bosanskoga jezika sadrži posebne odrednice *optuženik*, *osuđenik*, *osumnjičenik*, *oštećenik*⁷⁷ (Halilović/Palić/Šehović 2010: 836, 847, 848, 850), pa je jasno da su i ove imenice na *-ik* standardizirane u bosanskom i dobro poznate u pravnom jeziku. Norma, dakle, prihvata obje forme (poimeničenje ili supstantivizacija je dobro poznat tvorbeni način u okviru preobrazbe⁷⁸, te su i ovi primjeri poimeničenih pridjeva poznati i frekventni u bosanskom jeziku). Imenice *uposlenik* i *zaposlenik* također su uvrštene u *Rječnik bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1388, 1497). I Anićev rječnik ima imenice *optuženik*, *osuđenik*, *osumnjičenik*, *oštećenik*⁷⁹ (Anić 2006: 951, 965, 965, 967). Izvedenice *optuženik*, *osuđenik*, *oštećenik* i dr. nastale su od trpnih pridjeva dodavanjem sufiksa *-ik* i označavaju osobu (Babić 2002: 232-233). *Upuslenik* i *zaposlenik* također imaju svoje mjesto u ovom rječniku (Anić 2006: 1676, 1806). Imenice *optuženik* i *osuđenik* sadrži i *Rečnik srpskoga jezika* (2007: 883, 895), dok nema navedenih imenica *osumnjičenik* i *oštećenik*, niti *zaposlenik*, ali ima *uposlenik* (2007: 1405). Fekete, u članku “Može li optuženi biti optuženik”, na pitanje čitaoca, sudije u penziji, da li je pravilno govoriti *okrivljeni*, *optuženi*, *osuđeni* ili *okrivljenik*, *optuženik*, *osuđenik* (u Zakonu o krivičnom postupku Kraljevine Jugoslavije koristilo se *optuženik*, *okrivljenik*, *osuđenik*, a sada u zakonu nalazi pridjev) odgovara da su ovi pridjevski oblici semantički identični imeničkim formama i “da li će se upotrebiti jedna ili druga forma jezički je svejedno; pitanje bi moglo biti – šta je uobičajenije” (Fekete 2008a: 108). Na to, međutim, nije odgovoreno.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>a) osobno izvinjenje oštećenom</i> ; (...) (Izvor 26b, str. 96)	(...) <i>a) osobno izvinjenje oštećeniku</i> ; (...) (Izvor 26h, str. 95)	(...) <i>a) osobno izvinjenje oštećenom</i> ; (...) (Izvor 26s, str. 96)

⁷⁷ Uz *osumnjičenik* i *oštećenik* stoji i etiketa *prav.*, a uz *oštećenik* i *optuženik* iza definicije, tj. opisa značenja, navedeni su sinonimi u formi pridjeva – *oštećeni* i *optuženi*.

⁷⁸ (Jahić/Halilović/Palić 2000: 308).

⁷⁹ *Osumnjičenik* ima etiketu *pravn.*, *oštećenik* ima i etikete *pravn. admin.* i sinonim naveden na posljednjem mjestu – *oštećeni*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Mučenje jest namjerno nanošenje snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje osobi zadržanoj od strane <u>optuženog</u> ili pod nadzorom <u>optuženog</u> ,... (Izvor 26b, str. 108)	Mučenje jest namjerno nanošenje snažne tjelesne ili duševne boli ili patnje osobi zadržanoj od strane <u>optuženika</u> ili pod nadzorom <u>optuženika</u> ,... (Izvor 26h, str. 107)	Mučenje jest namjerno nanošenje snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje licu zadržanom od strane <u>optuženog</u> ili pod nadzorom <u>optuženog</u> ,... (Izvor 26s, str. 108)
Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu zadnje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plaće <u>zaposlenih</u> u Bosni i Hercegovini,... (Izvor 26b, str. 91)	Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu posljednje službeno objavljene prosječne mjesečne neto plaće <u>zaposlenih</u> u Bosni i Hercegovini,... (Izvor 26h, str. 91)	Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu zadnje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plate <u>zaposlenih</u> u Bosni i Hercegovini,... (Izvor 26s, str. 91)
(...) – Program akademskog i stručnog usavršavanja <u>zaposlenika</u> Zavoda. (Izvor 154b, str. 8)	(...) – Program akademskog i stručnog usavršavanja <u>zaposlenika</u> Zavoda. (Izvor 154h, str. 14)	(...) – Program akademskog i stručnog usavršavanja <u>zaposlenika</u> Zavoda. (Izvor 154s, str. 3)
Ako <u>tuženi</u> nema prebivalište, opće mjesno je nadležan sud na čijem području <u>tuženi</u> ima boravište. (Izvor 140b, str. 2807)	Ako <u>tuženik</u> nema prebivalište, opće mjesno je nadležan sud na čijem području <u>tuženik</u> ima boravište. (Izvor 140h, str. 2840)	Ako <u>tuženi</u> nema prebivalište, opšte mjesno nadležan je sud na čijem području <u>tuženi</u> ima boravište. (Izvor 140s, str. 2775)
(...) a) " <u>osumnjčeni</u> " je lice za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično djelo, b) " <u>optuženi</u> " je lice protiv kojeg je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena, v) " <u>osuđeni</u> " je lice za koje je pravnosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorno za određeno krivično djelo, (...) z) " <u>oštećeni</u> " je lice kome je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo, (...) (Izvor 177b, str. 2/3)	(...) a) " <u>osumnjčeni</u> " je osoba za koju postoje temeljni dvojbe da je učinila krivično djelo, b) " <u>optuženik</u> " je osoba protiv koje je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena, v) " <u>osuđenik</u> " je osoba za koju je pravomoćnom odlukom ustvrđeno da je krivično odgovorna za određeno krivično djelo, (...) z) " <u>oštećenik</u> " je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo, (...) (Izvor 177h, str. 2/3)	(...) a) " <u>osumnjčeni</u> " je lice za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično djelo, b) " <u>optuženi</u> " je lice protiv kojeg je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena, v) " <u>osuđeni</u> " je lice za koje je pravnosnažnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorno za određeno krivično djelo, (...) z) " <u>oštećeni</u> " je lice kome je lično ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo, (...) (Izvor 177s, str. 2/3)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>đ</i>) <u>socijalni status poro- dice zaposlenika.</u> (Izvor 178b, str. 1)	(...) <i>đ</i>) <u>socijalni status obite- lji zaposlenika.</u> (Izvor 178h, str. 1)	(...) <i>đ</i>) <u>socijalni status poro- dice zaposlenog.</u> (Izvor 178s, str. 1)

U okviru ove skupine primjera izdvojiti ćemo dvije grupe: u jednu grupu ubrajamo primjere *optuženi/optuženik*, *oštećeni/oštećenik*, *osumnjичeni/osumnjичenik*, *osuđeni/osuđenik*, od kojih u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku nalazimo poimeničeni pridjev, dok na hrvatskom nalazimo imenicu na *-ik*, a drugu grupu čine primjeri *zaposleni/zaposlenik*, kod kojih nije tako jasna raspodjela supstantiviziranoga pridjeva u verzijama na bosanskom i srpskom i imenice na *-ik* na hrvatskom kao u prethodnim primjerima, nego se obje forme koriste u sve tri verzije. Dakle, iz prve skupine primjera u verzijama na bosanskome i srpskome upotrebljava se poimeničeni pridjev, na hrvatskome imenica na *-ik*, a iz druge skupine obje forme srećemo u sve tri verzije tekstova.

Upotreba poimeničenih pridjeva iz prve grupe primjera veže se za tekstove na bosanskom jeziku, dok imenice na *-ik* (*optuženik*, *osuđenik*, *osumnjичenik*, *oštećenik*) potpuno izostaju u ovim verzijama. Kada su u pitanju primjeri druge grupe, koristi se i imenica i poimeničeni pridjev u tekstovima na bosanskom jeziku (*zaposleni/zaposlenik*). I jedna i druga upotreba je normativno valjana. Ne postoje normativna protivljenja za upotrebu imenica na *-ik* niti za primjere iz naše prve niti iz druge skupine, ali se u verzijama na srpskom jeziku ne koriste imenice na *-ik* iz prve skupine (samo *optuženi*, *osuđeni*, *osumnjичeni*, *oštećeni*), dok se u drugoj skupini mogu naći i imenica na *-ik* i poimeničeni pridjev (*zaposleni/zaposlenik*). Poimeničenje, dakako, nije strano ni hrvatskom jeziku, pitanje je samo koje su forme frekventnije u hrvatskom (pa i u bosanskom i srpskom) i koja bi upotreba više odražavala stvarno stanje u jeziku.

Norme bosanskog i srpskog ne potiskuju imenice na *-ik*, dok se u tekstovima na ovim jezicima preferira upotreba poimeničenoga pridjeva na njihovom mjestu. Izvori na hrvatskom jeziku imaju te imenice. Upravo je takva raspodjela ovih formi i ponuđena u *Priručniku pojmova i izraza najčešće korištenih u jeziku pravnih propisa institucija BiH*: *optuženi* i *osumnjичeni* nalaze se u tabelarnoj koloni riječi za bosanski i srpski jezik, *optuženik* i *osumnjичenik* za hrvatski jezik (Nuhodžić i dr. 2013: 37, 38). Očito je ovakva praksa ustaljena u radu i pripremanju tekstova na tri jezičke verzije, bez obzira što norme to ne zahtijevaju.

3.2. Pridjevi

Pridjevi su analizirani u okviru sufiksalne tvorbe odnosnih i opisnih pridjeva, a odnosne pridjeve podijelit ćemo u dvije skupine, prisvojne pridjeve i ostale odnosne pridjeve.

3.2.1. Sufiksalna tvorba prisvojnih pridjeva

3.2.1.1. Sufiksi *-iji/-ji*

Norma bosanskog jezika prihvatila je pridjeve na *-iji*: *božiji* i *Božiji*, *dječiji*, *kokošiji*, *koziji*, *ovčiji* (Halilović 1996: 177, 206, 295, 301, 391), *čovječiji*, *koziji* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 318). Za normu srpskog jezika vrijedi sljedeće: “U priznatom dvojstvu pridjevskih nastavaka *-ji* i *-iji* upotrebnu prednost možemo dati obliku *-iji* kad mu prethodi grupa suglasnika (*ovčiji*, *guščiji*, *vrapčiji*), a u drugim slučajevima varijanti *-ji*: *božji*, *d(j)ečji*, *vučji*, *vražji*, *mačji*, *kozji*; *pasji* je samo tako” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 76). Isto tumačenje nalazi se i u drugim normativnim priručnicima: “U pridevima tipa **dečji/dečiji** bolja je prva varijanta, dakle **dečji**, **dečja**, **dečje**, a tako i **čovečji**, **mačji**, **vučji**, **lisičji**, **vražji**, **mišji**, **kozji** itd. Nije pogrešno ni **dečiji**, **vražiji** itd. (ali **pasji** ima samo ovaj oblik; obrnuto, u **ovčiji** i **guščiji** nastavak **-iji** omogućava da se izbegne gomilanje suglasnika)” (Ivić i dr. 2011: 131), pa tako i u *Rečniku jezičkih nedoumica*: “**kozji** (bolje) i **koziji**”, “**ovčji** i **ovčiji** (drugi oblik je lakši za izgovor)” (Klajn 2011: 121, 174). U hrvatskom standardnom jeziku u svim pozicijama treba se koristiti pridjev na *-ji*: *božji* i *Božji*, *dječji*, *kokošji*, *ovčji* (Babić/Finka/Moguš 2004: 173, 261, 200, 323). Pridjevi s *-iji* stilski su izražajni od svojih parnjaka na *-ji*, pa se upotrebljavaju u književnoumjetničkom stilu, posebno za metričke potrebe, dok se u poslovnom i znanstvenom stilu sufiks *-iji* ne upotrebljava; sufiks *-iji* neprikladan je i zbog toga što izaziva slične glasovne promjene kao i sufiks *-ji* (*guščiji*) i što podsjeća na komparativ pa ometa normalnu komunikaciju (Babić 2002: 440).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Izdvajanje virusa u <u>kokoš-</u> <u>ji</u> embrijima (Izvor 17b, str. 48)	Izdvajanje virusa u <u>kokoš-</u> <u>ji</u> embrijima (Izvor 17h, str. 57)	Izdvajanje virusa u <u>kokoš-</u> <u>ji</u> embrionima (Izvor 17s, str. 66)
...u relevantnim dobnim grupama goveđe, <u>ovčje</u> i <u>kozje</u> populacije u Bosni i Hercegovini. (Izvor 65b, str. 675)	...u relevantnim dobnim skupinama goveđe, <u>ovčje</u> i <u>kozje</u> populacije u Bosni i Hercegovini. (Izvor 65h, str. 674)	...u relevantnim dobnim grupama goveđe, <u>ovčje</u> i <u>kozje</u> populacije u Bosni i Hercegovini. (Izvor 65s, str. 674)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>e) opseg poznavanja strukture goveđe, <u>ovčije</u> i <u>kozije</u> populacije u zemlji ili regiji; (...)</i> (Izvor 65b, str. 677)	(...) <i>e) opseg poznavanja strukture goveđe, <u>ovčje</u> i <u>kozje</u> populacije u zemlji ili regiji; (...)</i> (Izvor 65h, str. 676)	(...) <i>e) opseg poznavanja strukture goveđe, <u>ovče</u> i <u>kozje</u> populacije u zemlji ili regiji; (...)</i> (Izvor 65s, str. 676)
<i>Svježe meso, uključujući iznutrice i proizvode od goveđeg, <u>ovčijeg</u>, <u>kozijeg</u>, svinjskog i konjskog mesa; (...)</i> (Izvor 58b, str. 43)	<i>Svježe meso, uključujući iznutrice i proizvode od goveđeg, <u>ovčjeg</u>, <u>kozjeg</u>, svinjskog i konjskog mesa; (...)</i> (Izvor 58h, str. 65)	<i>Svježe meso, uključujući iznutrice i proizvode od goveđeg, <u>ovčijeg</u>, <u>kozijeg</u>, svinjskog i konjskog mesa; (...)</i> (Izvor 58s, str. 87)
<i>...ili organizacija koje vrše službu <u>Božiju</u> i druge obrede; (...)</i> (Izvor 20b, str. 334)	<i>...ili organizacija koje vrše službu <u>Božju</u> i druge obrede. (...)</i> (Izvor 20h, str. 327)	<i>...ili organizacija koje vrše službu <u>Božiju</u> i druge obrede; (...)</i> (Izvor 20s, str. 331)
<i>Najmanje 4% sedmičnog programa javne radio stanice mora biti namijenjeno <u>dječijem</u> programu...</i> (Izvor 39b, str. 42)	<i>Najmanje 4% tjednog programa javne radio postaje mora biti namijenjeno <u>dječ-</u> <u>jem</u> programu...</i> (Izvor 39h, str. 39)	<i>Najmanje 4% sedmičnog programa javne radio stanice mora biti namijenjeno <u>dječijem</u> programu...</i> (Izvor 39s, str. 40/41)

Dakle, u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku mogu se naći i pridjevi na *-iji* i pridjevi na *-ji*, dok se na hrvatskom nalaze pridjevi na *-ji*.

Primjeri koji se završavaju na *-ji* u tekstovima na bosanskom jeziku nisu u skladu s ovom normom. Niti jedan primjer iz tekstova na srpskom jeziku nije u koliziji s normom, ali jeste s preporukama koje ona daje: *ovčji* bi bilo bolje koristiti u formi *ovčiji*, a *koziji* u formi *kozji*, *božiji* kao *božji*, *dječiji* kao *dječji*. Primjeri iz tekstova na hrvatskom jeziku u potpunosti se podudaraju s normativnim načelima ovog jezika.

3.2.1.2. Sufiks *-in*

Prilikom izvođenja prisvojnoga pridjeva od imenice *apelantica* može doći do promjene *c* u *č* ispred sufiksa *-in*, pa pridjev glasi *apelanticin*, bez promjene, ili *apelantičin*, s promjenom.

Pravopis bosanskoga jezika ne razmatra posebno ovu pojavu, nego u okviru tačke o pisanju velikog slova pridjeva na *-in* izvedenih od osobnih imena, prezimena i nadimaka, te imena naroda navedeni primjeri navode na zaključak da su prihvaćeni pridjevi bez promjene: *Selmicin*, *Snjeguljicin*,

Hrvaticin (Halilović 1996: 19, 20). Hrvatska norma prihvatila je pridjeve s izvršenom promjenom: “Ispred *-in* glas *c* zamjenjuje se sa *č* u sufiksu i završetku *-ica* višesložnih osnova: *baničin*, *baruničin*, *caričin*, *gospodaričin*, *kraljičin*, *Daničin*, *Jeličin*, *Juričin*, *Desničin*, *Matičin*, *krtičin*, *lisičin*, *magaričin*... (...) U razgovornom jeziku sjevernih krajeva glas *c* ispred *-in* ostaje bez promjene, *Anicin*, *Danicin*, *Maricin*..., ali takvi likovi ne idu u književni jezik” (Babić 2002: 389). Te potvrde nalaze se i u *Hrvatskom pravopisu: Ankičin*, *Hrvatičin* (Babić/Finka/Moguš 2004: 11). Ova pojava posebno je izdvojena u *Pravopisu srpskoga jezika*: “Od imenica na *-ica*, ako prije tog sufiksa nije *č*, pridjev je na *-ičin*: *Novičin*, *Grujičin*, *Jeličin*, *Miličin*, *caričin*, *kraljičin*, *pijaričin*, *izdajičin*. Tako i *ubičin*, *samoubičin* (ali *Micin*)” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 85-86).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantica</u>) (...) (Izvor 94b, str. 2880)	(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantica</u>) (...) (Izvor 94h, str. 2884)	(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantkinja</u>) (...) (Izvor 94s, str. 2888)
..., usvojen je <u>apelanticin</u> prigovor...	..., usvojen je <u>apelantičin</u> prigovor...	..., usvojen je <u>apelanticin</u> prigovor...
(Izvor 94b, str. 2880)	(Izvor 94h, str. 2884)	(Izvor 94s, str. 2888)
..., usvojio <u>apelanticin</u> prijedlog...	..., usvojio <u>apelantičin</u> prijedlog...	..., usvojio <u>apelanticin</u> prijedlog...
(Izvor 94b, str. 2880)	(Izvor 94h, str. 2884)	(Izvor 94s, str. 2889)
Drugim riječima, nema zakonskih prepreka da se o <u>apelantičnoj</u> protivtužbi odlučuje... S obzirom na to, slijedi da nije utemeljen <u>apelantičin</u> prigovor...	Drugim riječima, nema zakonskih prepreka da se o <u>apelantičnoj</u> protutužbi... Obzirom na to, slijedi da nije utemeljen <u>apelantičin</u> prigovor...	Drugim riječima, nema zakonskih prepreka da se o <u>apelantinoj</u> protivtužbi odlučuje... S obzirom na to, slijedi da nije osnovan <u>apelanticin</u> prigovor...
(Izvor 94b, str. 2883)	(Izvor 94h, str. 2887)	(Izvor 94s, str. 2891)
(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantica</u>) (...) (Izvor 68b, str. 358)	(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantica</u>) (...) (Izvor 68h, str. 203)	(...) (u daljnjem tekstu: <u>apelantkinja</u>) (...) (Izvor 68s, str. 364)
...navodi da su neosnovani <u>apelanticini</u> navodi...	...navodi da su neutemeljeni <u>apelanticini</u> navodi...	...navodi da su neosnovani <u>apelantkinjini</u> navodi...
(Izvor 68b, str. 359)	(Izvor 68h, str. 362)	(Izvor 68s, str. 365)
Smatra da je <u>apelanticin</u> zahtjev neosnovan...	Smatra da je <u>apelanticin</u> zahtjev neutemeljen...	Smatra da je <u>apelantkinjin</u> zahtjev neosnovan...
(Izvor 68b, str. 359)	(Izvor 68h, str. 362)	(Izvor 68s, str. 365)

Oba lika susreću se u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, a na srpskom likovi *apelantcin* i *apelantkinjin*.

Primjere s pridjevom *apelantičin* u tekstu na bosanskom jeziku svrstavamo u primjere koji nisu usaglašeni sa svojom normom. Primjeri s pridjevom *apelantičin* u skladu su s normativnim načelima hrvatskog jezika, ali s pridjevom *apelantcin* nisu. Ni u trećem slučaju norma nije u potpunosti ispoštovana, pa se na srpskom jeziku koristi *apelantcin* (a trebalo bi *apelantičin*) i *apelantkinjin*, što je bolje u svakom pogledu, jer se pridjevi stavljaju u vezu s imenicom *apelantkinja*, a ne *apelantica*. Naime, u oba izvora imenica od koje se tvori pridjev u verziji na srpskom jeziku glasi *apelantkinja*, pa je u izvoru 68s pridjev tvoren od te imenice – *apelantkinjin*, ali se u izvoru 94s pridjev ne dovodi u vezu s tom imenicom, nego s imenicom *apelantica* i glasi *apelantcin*. O tome koliko se pažnje mora posvetiti svakom tekstu, svakoj riječi svjedoči ovaj primjer – da, normativne razlike postoje u bilježenju ovih pridjeva, pa je potrebno tu razliku i prikazati, ali te razlike treba uskladiti i s drugim razlikama na drugim planovima, i povrh svega, ni pridjev na *-icin* nije izveden u skladu s normativnim zahtjevima srpskog jezika.

3.2.2. Sufiksalna tvorba ostalih odnosnih pridjeva

3.2.2.1. Sufiksi *-ski/-beni*

U *Rječniku bosanskoga jezika* pridjev *sudski* znači: koji se odnosi na sud i suđenje, a *sudbeni* ima ekspresivnu vrijednost (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1263, 1264). U *Rečniku srpskoga jezika* ocijenjeno je da je *sudski* bolje nego *sudbeni*⁸⁰ (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1285). Pridjev *sudski* u Anićevoj rječniku ima isto značenje kao u rječnicima bosanskog i srpskog jezika, no *sudbeni* je drugačije interpretirano – koji se odnosi na sudovanje (*sudovanje* je glagolska imenica od *sudovati* što znači obavljati posao suca, a *sudba* je sinonim za sudovanje) (Anić 2006: 1496, 1497). *Rječnik hrvatskoga jezika* za pridjev *sudbeni* bilježi značenje – koji se odnosi na sudbu, suđenje, presudu (*sudbeni spisi*, *sudbeno vijeće*, *sudbena odluka*, *Državno sudbeno vijeće*, *sudbena vlast*), za *sudbu* (osim *sudbine*) značenje – suđenje, osuda, presuda (*Rječnik hrvatskoga jezika* 2000: 1193). Babić pak označava: “*sudbeni* se ne odnosi na imenicu *sudba*, nego na *sud*” (Babić 2002: 437).

⁸⁰ Skraćenicom v. (vidi) *sudbeni* je upućeno na tek kasnije uvršteno *sudski*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) - članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj <u>sudskoj vlasti</u> u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima; (...) (Izvor 1b, str. 170)	(...) - članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj <u>sudskoj vlasti</u> u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima; (...) (Izvor 1h, str. 170)	(...) - članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj <u>sudskoj vlasti</u> u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima; (...) (Izvor 1s, str. 170)
Strana službena osoba je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili <u>sudskog organa strane države</u> ,... (Izvor 26b, str. 85)	Strana službena osoba je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili <u>sudskog tijela strane države</u> ,... (Izvor 26h, str. 85)	Strano službeno lice je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili <u>sudskog organa strane države</u> ,... (Izvor 26s, str. 85)
Predsjednik Visokog <u>sudskog</u> i tužilačkog vijeća BiH (Izvor 29b, str. 675)	Predsjednik Visokog <u>sudbenog</u> i tužiteljskog vijeća BiH (Izvor 29h, str. 676)	Predsjednik Visokog <u>sudskog</u> i tužilačkog savjeta BiH (Izvor 29s, str. 675)
PRAVILNIK O UNUTRAŠNJEM <u>SUDSKOM</u> POSLOVANJU (Izvor 37b, str. 91)	PRAVILNIK O UNUTARNJEM <u>SUDSKOM</u> POSLOVANJU (Izvor 37h, str. 177)	PRAVILNIK O UNUTRAŠNJEM <u>SUDSKOM</u> POSLOVANJU (Izvor 37s, str. 3)
(Poslovi <u>sudske</u> uprave) (Izvor 37b, str. 91)	(Poslovi <u>sudske</u> uprave) (Izvor 37h, str. 177)	(Poslovi <u>sudske</u> uprave) (Izvor 37s, str. 3)
...Visoko <u>sudsko</u> i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine... (Izvor 37b, str. 91)	...Visoko <u>sudbeno</u> i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine... (Izvor 37h, str. 177)	...Visoki <u>sudski</u> i tužilački savjet Bosne i Hercegovine... (Izvor 37s, str. 3)
..., nakon pribavljenog mišljenja Visokog <u>sudskog</u> i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine,... (Izvor 148b, str. 4467)	..., nakon pribavljenog mišljenja Visokog <u>sudbenog</u> i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine,... (Izvor 148h, str. 4469)	..., nakon pribavljenog mišljenja Visokog <u>sudskog</u> i tužilačkog savjeta Bosne i Hercegovine,... (Izvor 148s, str. 4472)
UREDBU O STALNIM <u>SUDSKIM</u> TUMAČIMA (Izvor 148b, str. 4467)	UREDBU O STALNIM <u>SUDSKIM</u> TUMAČIMA (Izvor 148h, str. 4469)	UREDBU O STALNIM <u>SUDSKIM</u> TUMAČIMA (Izvor 148s, str. 4472)
<u>Sudski</u> testament (Izvor 170b, str. 8)	<u>Sudbeni</u> testament (Izvor 170h, str. 8)	<u>Sudski</u> testament (Izvor 170s, str. 8)
<u>Sudski</u> testament ako zavještalac nije u stanju da ga pročita (Izvor 170b, str. 8)	<u>Sudbeni</u> testament ako zavještatelj nije u stanju da ga pročita (Izvor 170h, str. 8)	<u>Sudski</u> testament ako zavještalac nije u stanju da ga pročita (Izvor 170s, str. 8)

Pridjev sa sufiksom *-ski* može se naći u svim jezičkim verzijama izvora, dok se pridjev sa sufiksom *-beni* nalazi isključivo u verzijama na hrvatskom.

Upotreba odnosnoga pridjeva *sudski* u verzijama na bosanskom potpuno je u skladu s onim što je u *Rječniku bosanskoga jezika* predstavljeno, kao što je i upotreba istoga pridjeva u verzijama na srpskom u skladu s preporukama iz *Rečnika srpskoga jezika*. U verzijama na hrvatskom jeziku gdje se koristi samo pridjev *sudbeni* ili oba pridjeva, i *sudbeni* i *sudski*, pridjev na *-beni* naći će se samo u nazivu *Visoko sudbeno i tužiteljsko (tužilačko) vijeće*, dok se u ostalim slučajevima koristi *sudski* (*sudska vlast, sudsko tijelo, sudsko poslovanje, sudska uprava, sudski tumači*). Ovakva praksa primijenjena je u izvorima iz SGBiH i SNFBiH. Izvor iz SGRS-a na hrvatskom jeziku ima samo pridjev *sudbeni* i to u sintagmi *sudbeni testament*, što znači da *sudbeni* ima širu upotrebu u izvorima iz SGRS-a negoli iz SGBiH i SNFBiH. Kako su različita tumačenja u rječnicima i drugim priručnicima, ni za jedan primjer ne možemo reći da nije usklađen s normom hrvatskog jezika, niti da ne odgovara kontekstu i značenju u kojem je upotrijebljen.

I u SGRS-u može se naći primjer “mehaničke” i “automatske” zamjene riječi pomoću naredbi: u verziji na bosanskom i srpskom jeziku u izvoru iz SGRS-a nalazi se prilog *sudski* (*ovjeren*), a na hrvatskom jeziku, gdje su svi pridjevi preinačeni u *sudbeni*, i prilog glasi *sudbeni* (*ovjeren*). Automatska naredba “promijeni *sudski* u *sudbeni*” ne razlikuje pridjev od priloga i, kako *sudski* može biti i prilog, tako se i *sudbeni* pojavilo umjesto *sudbeno* ili *sudski ovjeren*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ugovor o prijenosu nasljednog dijela mora biti <u>sudski</u> ovjeren.</i> (Izvor 170b, str. 14)	<i>Ugovor o prijenosu nasljednog dijela mora biti <u>sudbeni</u> ovjeren.</i> (Izvor 170h, str. 14)	<i>Ugovor o prenosu nasljednog dijela mora biti <u>sudski</u> ovjeren.</i> (Izvor 170s, str. 14)

3.2.2.2. Sufiksi *-ski/-ioni*

Norma bosanskog jezika zadržala je dubletna rješenja kada se radi o ovim pridjevima, pa su pridjevi *diskriminacijski* i *diskriminacioni*, *informacijski* i *informacioni*, *investicijski* i *investicioni*, *komunikacijski* i *komunikacioni*, *navigacijski* i *navigacioni*, *organizacijski* i *organizacioni*, *populacijski* i *populacioni*, *reprodukcijski* i *reprodukcioni* prihvaćeni kao ravnopravni likovi (Halilović/Palić/Šehović 2010: 190, 389, 397, 525, 732, 837, 961, 1144). U hrvatskom jezičkom standardu pridjevima na *-ski* data je prednost u odno-

su na dubletne pridjeve na *-ioni*: kako pridjevi sa sufiksom *-ski* i sufiksom *-ioni* od istih osnova dolaze u istom značenju, a danas su potpuno prevladali pridjevi sa *-ski*, tako su i pridjevi sa sufiksom *-ioni* danas arhaizmi, kao i taj sufiks (Babić 2002: 437), te se oni i ne unose u rječnik *Hrvatskoga pravopisa*: “U rječnik nisu uneseni ni pridjevi na *-ioni* jer su oni svojom glavninom izašli iz upotrebe današnjega hrvatskoga književnoga jezika, umjesto njih upotrebljavaju se pridjevi na *-ijski*,...” (Babić/Finka/Moguš 2004: 149). *Rečnik srpskoga jezika* na različite načine donosi sud u ovim dubletima, te (od primjera iz izvora) samo su uneseni sa sufiksom *-ioni* pridjevi: *diskriminacioni*, *investicioni*, *koordinacioni*, *reprodukcioni* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 284, 471, 565, 1160), potom je na prvom mjestu upisan pridjev na *-ioni*, a u zagradi pridjev na *-ski*⁸¹: *informacioni* (*informacijski*), *komunikacioni* (*komunikacijski*), *organizacioni* (*organizacijski*), *populacioni* (*populacijski*) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 478, 559, 885, 961), i, na kraju, jedan primjer gdje su masnim slovima istaknuta oba primjera, jedan do drugoga, *navigacijski* i *navigacioni* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 752). U radu s nazivom “Pridevi s nastavkom *-ioni*” detaljnije je analiziran broj ovih pridjeva, osnove od kojih su izvedeni, porijeklo *-ioni*, semantička relacija s pridjevima na *-ski*, te status tih pridjeva u srpskom standardnom jeziku u poređenju s hrvatskim (Šipka 2004). Na osnovu Nikolićevog *Obratnog rečnika srpskoga jezika* (2000) utvrđeno je da pridjeva na *-ioni* u srpskom jeziku ima oko 298 (u radu je konstatirano da ih ima 300, pa i više), od kojih 111 ima dublet na *-ski* (37,25%), a 187 javlja se samo s *-ioni* (62,75%). Jedan od izvedenih zaključaka je i sljedeći: pridjevi na *-ioni* vrlo su frekventni u srpskom jeziku, čvrsto stoje u govornoj praksi i u standardu, dok su u hrvatskom, intervencijama normativista i lektora, gotovo potpuno istisnuti iz upotrebe, te se “upotreba tih pridevskih dubleta može smatrati jednim od diferencijalnih obeležja srpskoga i hrvatskoga jezičkog standarda” (Šipka 2004: 43), a “u savremenom srpskom jeziku i tamo gde su registrovane dublete s nastavkom *-ski* upotrebljavaju se samo oblici s nastavkom na *-ioni*, ili s kojim drugim nastavkom (*-an*, *-ovan* i sl.)” (Šipka 2004: 44). Od primjera izdvojenih ovdje nalazimo pridjeve s oba sufiksa: *informacioni* – *informacijski*, *komunikacioni* – *komunikacijski*, *navigacioni* – *navigacijski*, *organizacioni* – *organizacijski*, a samo sa sufiksom *-ioni* pridjeve: *diskriminacioni*, *koordinacioni*, *imigracioni*, *investicioni*, *reprodukcioni*

⁸¹ Azbučno bi trebao na prvom mjestu biti pridjev na *-ski*, a pošto taj pridjev na *-ski* nije masnim slovima štampan kao pridjev na *-ioni*, valja ga shvatiti kao manje uobičajenu ili rjeđu formu.

oni (Šipka 2004: 35-38), što se zapravo podudara sa stanjem predstavljenim u *Rečniku srpskoga jezika* (2007).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...komunikacije, <u>navigacijske</u> i nadzorne sisteme... (Izvor 102b, str. 2)	...komunikacije, <u>navigacijske</u> i nadzorne sustave... (Izvor 102h, str. 20)	..., komunikacije, <u>navigacione</u> i nadzorne sisteme... (Izvor 102s, str. 38)
..., vrste i nadležnost <u>organizacionih</u> jedinica,... (Izvor 102b, str. 3)	..., vrste i nadležnost <u>organizacijskih</u> jedinica,... (Izvor 102h, str. 21)	..., vrste i nadležnost <u>organizacionih</u> jedinica,... (Izvor 102s, str. 39)
...osigurati <u>komunikacijske</u> sisteme... (Izvor 102b, str. 5)	...osigurati <u>komunikacijske</u> sustave... (Izvor 102h, str. 22)	...obezbijediti <u>komunikacione</u> sisteme... (Izvor 102s, str. 41)
...osiguraju izvršavanje poslova <u>imigracijske</u> kontrole,... (Izvor 102b, str. 7)	...osigurati obavljanje poslova u vezi s <u>imigracijskom</u> kontrolom,... (Izvor 102h, str. 24)	...obezbijede obavljanje poslova <u>imigracione</u> kontrole,... (Izvor 102s, str. 43)
(Interferencija s <u>navigacijskim</u> instalacijama) (Izvor 102b, str. 7)	(Interferencija s <u>navigacijskim</u> instalacijama) (Izvor 102h, str. 25)	(Interferencija sa <u>navigacionim</u> instalacijama) (Izvor 102s, str. 43)
Priznavanje stranih <u>homologacijskih</u> ispitivanja... (Izvor 102b, str. 9)	Priznavanje inozemnih <u>homologacijskih</u> ispitivanja... (Izvor 102h, str. 27)	Priznavanje stranih <u>homologacijskih</u> ispitivanja... (Izvor 102s, str. 46)
..., BHDCA je stručno i <u>koordinaciono</u> tijelo... (Izvor 102b, str. 14)	..., BHDCA je stručno i <u>koordinaciono</u> tijelo... (Izvor 102h, str. 32)	..., BHDCA je stručno i <u>koordinaciono</u> tijelo... (Izvor 102s, str. 49)
(...) – imenuje i razrješava voditelje <u>organizacijskih</u> jedinica, (...) (Izvor 154b, str. 9)	(...) – imenuje i razrješava voditelje <u>organizacijskih</u> jedinica, (...) (Izvor 154h, str. 14)	(...) – imenuje i razrješava voditelje <u>organizacijskih</u> jedinica, (...) (Izvor 154s, str. 4)
..., direktor poduzima odgovarajuće mjere <u>organizacijske</u> ,... (Izvor 154b, str. 11)	..., ravnatelj poduzima odgovarajuće mjere <u>organizacijske</u> ,... (Izvor 154h, str. 16)	..., direktor preduzima odgovarajuće mjere <u>organizacijske</u> ,... (Izvor 154s, str. 6)
..., kao i u formiranju <u>organizacione</u> strukture; (...) (Izvor 165b, str. 3)	..., kao i u formiranju <u>organizacijske</u> strukture; (...) (Izvor 165h, str. 8)	..., kao i u formiranju <u>organizacione</u> strukture; (...) (Izvor 165s, str. 12)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., obrazovanja u području <u>informativnih i komunikativnih tehnologija</u> ,... (Izvor 165b, str. 6)	..., obrazovanja u području <u>informativskih i komunikativskih tehnologija</u> ,... (Izvor 165h, str. 10)	..., obrazovanja u području <u>informativnih i komunikativnih tehnologija</u> ,... (Izvor 165s, str. 15)
..., način rukovođenja <u>organizacionim jedinicama</u> ,... (Izvor 176b, str. 10)	..., način rukovođenja <u>organizacijskim jedinicama</u> ,... (Izvor 176h, str. 10)	..., način rukovođenja <u>organizacionim jedinicama</u> ,... (Izvor 176s, str. 10)
...za potrebe katastra i <u>informativnog sistema</u> ... (Izvor 176b, str. 10)	...za potrebe katastra i <u>informativskog sustava</u> ... (Izvor 176h, str. 10)	...za potrebe katastra i <u>informativnog sistema</u> ... (Izvor 176s, str. 10)
...i ocjene zdravstvenog stanja šumskog <u>reproduktivnog materijala</u> ,... (Izvor 176b, str. 11)	...i ocjene zdravstvenog stanja šumskog <u>reproduktivnog materijala</u> ,... (Izvor 176h, str. 11)	...i ocjene zdravstvenog stanja šumskog <u>reproduktivnog materijala</u> ,... (Izvor 176s, str. 10)
(...) - koordinacija aktivnosti na izradi <u>investiciono-tehničke dokumentacije</u> ... (Izvor 176b, str. 11)	(...) - koordinacija aktivnosti na izradi <u>investicijsko-tehničke dokumentacije</u> ... (Izvor 176h, str. 11)	(...) - koordinacija aktivnosti na izradi <u>investiciono-tehničke dokumentacije</u> ... (Izvor 176s, str. 11)
..., daje prognozu tendencije kretanja <u>populacionog nivoa najvažnijih štetoina</u> ... (Izvor 176b, str. 16)	..., daje prognozu tendencije kretanja <u>populacijske razine najvažnijih štetoina</u> ... (Izvor 176h, str. 16)	..., daje prognozu tendencije kretanja <u>populacionog nivoa najvažnijih štetoina</u> ... (Izvor 176s, str. 16)

Dakle, sve jezičke verzije izvora sadrže i pridjeve na *-ski* i pridjeve na *-ioni* izvedene od stranih imenica sa završetkom *-ija* (koje u latinskom završavaju na *-io*, *-ionis*, a u njemačkom ili francuskom na *-ion*), s tendencijom češće upotrebe pridjeva na *-ski* na hrvatskom i pridjeva na *-ioni* na srpskom.

U verzijama na bosanskom jeziku koriste se obje forme, a tako je norma i ustanovila. "Zaboravljene" pridjeve na *-ioni* u tekstovima na hrvatskom jeziku etiketiramo kao neusklađene sa svojom normom. Kako se u tekstovima na srpskom jeziku i najčešće koriste pridjevi na *-ioni* u svim slučajevima, tako i nema nekih neslaganja s normom: izdvojit ćemo jedino izvor u kojem se koristi samo *organizacijski* u svim tekstovima, što nije svojevrsna odlika srpskog jezika (ali se, kako smo vidjeli, i ne kosi s normativnim postulatima u potpunosti), te pridjev *homologacijski*, koji se ponav-

lja u sve tri verzije (ako je imenica *homologacija* /za nju nema potvrda u ova tri rječnika/, onda bi se pridjev mogao izvoditi i sufiksom *-ioni*).

3.2.2.3. Sufiksi *-ski/-ivni*

Administrativni je pridjev koji se odnosi na administraciju, *administracijski* se ne nalazi u ovom rječniku (Halilović/Palić/Šehović 2010: 3). Anić u svom rječniku ne navodi niti jedan od ova dva pridjeva. *Rječnik hrvatskoga jezika* sadrži pridjev *administrativni* (2000: 4). Za *administracijski* nema potvrda u rječnicima, niti u *Tvorbi riječi u hrvatskome književnome jeziku* (Babić 2002). I *Rečnik srpskoga jezika* ima samo pridjev *administrativni* (2007: 19).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) - <i>Komisija za <u>administrativna</u> pitanja; (...)</i> (Izvor 1b, str. 171)	(...) - <i>Komisija za <u>administrativna</u> pitanja; (...)</i> (Izvor 1h, str. 171)	(...) - <i>Komisija za <u>administrativna</u> pitanja; (...)</i> (Izvor 1s, str. 171)
<i>...kojima će se regulirati obavljanje općih i <u>administrativnih</u> funkcija,...</i> (Izvor 27b, str. 1194)	<i>...kojima će se regulirati obavljanje općih i <u>administrativnih</u> dužnosti,...</i> (Izvor 27h, str. 1197)	<i>...kojima će se regulisati obavljanje opštih i <u>administrativnih</u> funkcija,...</i> (Izvor 27s, str. 1192)
<i>..., koja će imati status nezavisne <u>administrativne</u> organizacije Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 128b, str. 1212)	<i>..., koja će imati status neovisne <u>administrativne</u> organizacije Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 128h, str. 1225)	<i>..., koja će imati status nezavisne <u>administrativne</u> organizacije Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 128s, str. 1198)
<i>Sektor za finansije i <u>administrativne</u> poslove, (...)</i> (Izvor 142b, str. 369)	<i>Sektor za financije i <u>administrativne</u> poslove, (...)</i> (Izvor 142h, str. 372)	<i>Sektor za finansije i <u>administrativne</u> poslove; (...)</i> (Izvor 142s, str. 366)
<i>...i vršenje <u>administrativno-tehničkih</u> i drugih poslova.</i> (Izvor 139b, str. 1111)	<i>...i obavljanje <u>administracijsko-tehničkih</u> i drugih poslova.</i> (Izvor 139h, str. 1131)	<i>...i vršenje <u>administrativno-tehničkih</u> i drugih poslova.</i> (Izvor 139s, str. 1152)
<i><u>Administrativna</u> komisija, (...)</i> (Izvor 139b, str. 1113)	<i><u>Administracijsko</u> povjerenstvo, (...)</i> (Izvor 139h, str. 1134)	<i><u>Administrativna</u> komisija, (...)</i> (Izvor 139s, str. 1154)
<i>Za obavljanje <u>administrativno-financijskih</u> poslova...</i> (Izvor 179b, str. 2)	<i>Za obavljanje <u>administrativno-financijskih</u> poslova...</i> (Izvor 179h, str. 2)	<i>Za obavljanje <u>administrativno-financijskih</u> poslova...</i> (Izvor 179s, str. 2)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Uredi <u>administrativne</u> i finansijske službe služe za smještaj i rad <u>administrativno-financijskog</u> osoblja. (Izvor 179b, str. 4)	Uredi <u>administrativne</u> i finansijske službe služe za smještaj i rad <u>administrativno-financijskog</u> osoblja. (Izvor 179h, str. 4)	Kancelarije <u>administrativne</u> i finansijske službe služe za smještaj i rad <u>administrativno-financijskog</u> osoblja. (Izvor 179s, str. 4)

Dakle, najčešće sve jezičke verzije izvora imaju pridjev *administrativni*. Rijetki su izvori u kojima se pravi razlika u upotrebi pridjeva *administrativni* u verziji na bosanskom i srpskom jeziku, te *administracijski* na hrvatskom. Drugim riječima, pridjev na *-ivni* vrlo je frekventan u svim jezičkim verzijama, pridjev na *-ski* naći će se kao njegova zamjena u jednom izvoru na hrvatskom.

Kako se u svim tekstovima na bosanskom jeziku javlja *administrativni*, tu upotrebu valja i ocijeniti, a ona je prihvaćena; isto se može reći i za njegovu upotrebu u verzijama na srpskom. Upotrebu pridjeva *administrativni* treba posmatrati kao uobičajenu i prihvaćenu u hrvatskom jezičkom standardu i verzijama na hrvatskom. Za *administracijski*, dakle, nema potvrda u priručnicima, što i ne znači da ovaj primjer iz izvora nije standardiziran u hrvatskom jeziku, ali o tome se ne može sa sigurnošću govoriti.

3.2.2.4. Sufiksi *-ski/-ni*

3.2.2.4.1. Pridjevi *jezički/jezični*

Značenjska diferencijacija *jezički* – koji se odnosi na jezik u lingvističkom značenju i *jezični* – koji se odnosi na jezik u anatomskom značenju načinjena je u bosanskom i srpskom standardu (Halilović 1996: 283; Halilović/Palić/Šehović 2010: 470; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 508; Klajn 2011: 110), dok je *jezični* “izrazito obilježje standardnosti hrvatskoga književnoga jezika” (Babić 2002: 431).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...diploma može biti <u>višejezična</u> ,... (Izvor 72b, str. 59)	...diploma može biti <u>višejezična</u> ,... (Izvor 72h, str. 61)	..., diploma može biti <u>višejezična</u> ,... (Izvor 72s, str. 58)
Komisija za <u>jezička</u> pitanja, (...) (Izvor 139b, str. 1113)	Povjerenstvo za <u>jezična</u> pitanja, (...) (Izvor 139h, str. 1134)	Komisija za <u>jezička</u> pitanja, (...) (Izvor 139s, str. 1154)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., ocjenjuje usaglašenost tekstova sa standardno-jezičkim normama jezika na kome su napisani; (...) (Izvor 139b, str. 1114)	..., ocjenjuje usuglašenost tekstova sa standardno-jezičnim normama jezika na kojemu su napisani; (...) (Izvor 139h, str. 1136)	..., ocjenjuje usaglašenost tekstova sa standardno-jezičkim normama jezika na kome su napisani; (...) (Izvor 139s, str. 1156)
(...) a) <u>jezičko-umjetničko područje</u> : (...) (Izvor 179b, str. 5)	(...) a) <u>jezičko-umjetničko područje</u> : (...) (Izvor 179h, str. 5)	(...) a) <u>jezičko-umjetničko područje</u> : (...) (Izvor 179s, str. 5)

I *jezički* i *jezični* nalazi se u sve tri jezičke verzije izvora.

U sva tri slučaja javlja se valjana upotreba ovoga pridjeva, pa je *jezički* u tekstovima na bosanskom i srpskom jeziku, a *jezični* u tekstovima na hrvatskom usklađeno s normama, no *jezični* u bosanskoj i srpskoj verziji, a *jezički* u hrvatskoj verziji nije. Dakle, u sva tri slučaja javljaju se i standardizirani i nestandardizirani likovi.

3.2.2.4.2. Pridjevi *poreski/porezni*

U bosanskom standardnom jeziku oba se pridjeva jednako vrednuju (Halilović/Palić/Šehović 2010: 963). U srpskom jezičkom standardu prednost ima pridjev *poreski*⁸² (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 975). “U parovima *ćirilični-ćirilički, latinični-latinički, kolni-kolski, porezni-poreski, priložni-priloški* kolebanje je veće, ali očitu prednost u hrvatskom književnom jeziku imaju pridjevi na *-ni*” (Babić 2002: 431). U Aničev rječnik uvršten je samo pridjev *porezni* (Anić 2006: 1106).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...snose primarnu odgovornost za pronalaženje i određivanje <u>poreskih</u> i drugih izvora... (Izvor 61b, str. 14)	...snose primarnu odgovornost za pronalaženje i određivanje <u>poreskih</u> i drugih izvora... (Izvor 61h, str. 20)	...snose primarnu odgovornost za pronalaženje i određivanje <u>poreskih</u> i drugih izvora... (Izvor 61s, str. 21)
<u>Porezna utaja</u> (Izvor 26b, str. 114)	<u>Porezna utaja</u> (Izvor 26h, str. 114)	<u>Porezna utaja</u> (Izvor 26s, str. 114)

⁸² Odrednica *porezni* upućuje se na azbučno tek dolazeće *poreski*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Osoba koja ne plati <u>poreske</u> obaveze u skladu s <u>poreznim</u> zakonodavstvom Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 26b, str. 114)	<i>Osoba koja ne plati <u>porezne</u> obveze sukladno <u>poreznom</u> zakonodavstvu Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 26h, str. 114)	<i>Lice koja ne plati <u>poreske</u> obaveze u skladu s <u>poreznim</u> zakonodavstvom Bosne i Hercegovine,...</i> (Izvor 26s, str. 114)
<i>...radi pribavljanja <u>poreskog</u> identifikacionog broja,...</i> (Izvor 115b, str. 4222)	<i>...radi pribavljanja <u>poreznog</u> identifikacijskog broja,...</i> (Izvor 115h, str. 4225)	<i>...radi pribavljanja <u>poreskog</u> identifikacionog broja,...</i> (Izvor 115s, str. 4218)
<i>...i <u>poreski</u> broj subjekta upisa,...</i> (Izvor 115b, str. 4222)	<i>...i <u>porezni</u> broj subjekta upisa,...</i> (Izvor 115h, str. 4225)	<i>...i <u>poreski</u> broj subjekta upisa,...</i> (Izvor 115s, str. 4218)
<i>...iz zapisnika o toku rasprave o reformi carina i <u>poreznog</u> sistema,...</i> (Izvor 182b, str. 17)	<i>...iz zapisnika o tijeku rasprave o reformi carina i <u>poreznog</u> sustava,...</i> (Izvor 182h, str. 17)	<i>...iz zapisnika o toku rasprave o reformi carina i <u>poreskog</u> sistema,...</i> (Izvor 182s, str. 17/18)
<i>...za realizaciju utvrđenih principa u oblasti odbrane, <u>porezne</u> politike i organa u oblasti pravosuđa.</i> (Izvor 182b, str. 18)	<i>...za realizaciju ustvrđenih principa u oblasti obrane, <u>porezne</u> politike i organa u oblasti pravosuđa.</i> (Izvor 182h, str. 18)	<i>...za realizaciju utvrđenih principa u oblasti odbrane, <u>poreske</u> politike i organa u oblasti pravosuđa.</i> (Izvor 182s, str. 18)
<i>...unutar policijskih organa Bosne i Hercegovine, (...), carinskih organa i <u>poreznih</u> organa.</i> (Izvor 177b, str. 3)	<i>...unutar policijskih organa Bosne i Hercegovine, (...), carinskih organa i <u>poreznih</u> organa.</i> (Izvor 177h, str. 3)	<i>...unutar policijskih organa Bosne i Hercegovine, (...), carinskih organa i <u>poreskih</u> organa.</i> (Izvor 177s, str. 3)

U izvorima, bez obzira na jezičku verziju, naći će se i pridjevi na *-ski* i pridjevi na *-ni*. Verzije na hrvatskom jeziku u najvećem broju slučajeva karakterizira upotreba pridjeva *porezni* (izvor u kojem i na hrvatskom nalazimo *poreski* datira iz 1997, a već smo rekli da u tim godištimama nije još bila u potpunosti usklađena norma jezika na kojem su pisani izvori). Verzije na srpskom jeziku imaju češće pridjev *poreski* negoli *porezni*. Verzije na bosanskom jeziku posmatrat ćemo s obzirom na glasilo u kojem su objavljene: naime, u glasilu s državnog (SGBiH) i federalnog nivoa (SNFBiH) zastupljeniji je pridjev na *-ski*, dok se u drugom entitetskom glasilu (SGRS) pridjev *porezni* koristi, osim u verzijama na hrvatskom, i na bosanskom jeziku, pa je tako u ovom glasilu stvorena opreka na relaciji: bosanski i

hrvatski (*porezni*) – srpski (*poreski*). I sada možemo govoriti o tome kako se i u glasilima, a ne samo od izvora do izvora u svakom od njih, mogu različito predočavati pojedine jezičke odlike, pa se tako stvaraju i različite slike kod čitalaca o tome šta je normativno prihvatljivije, češće ili običnije u svakom jeziku, a s druge strane, da nisu rijetki primjeri da se u istoj jezičkoj verziji, čak u istoj rečenici, nađu različita dva lika, svjedoče i primjeri iz ove pojave.

Upotreba i jednoga i drugoga pridjeva nije u koliziji s normom bosanskog jezika. Korištenje pridjeva *porezni* u verzijama na hrvatskom jeziku sasvim je opravdano (rečeno je već da u izvoru iz 1997. nalazimo pridjev *poreski*, koji i nije odlika hrvatskog standarda, no njegovu upotrebu povezat ćemo sa starijim godinama izdanja glasila). Oba primjera u tekstovima na srpskom jeziku zadovoljavaju normativna načela, s tim da je pridjev *poreski* bolje rješenje za ovaj standard.

3.2.2.5. Sufiks *-ski/(-ski)*

U *Rječniku bosanskoga jezika* načinjena je razlika u značenju između pridjeva *elektronički* i *elektronski*: *elektronički* se odnosi na elektroniku, *elektronski* na elektrone (*elektronski mikroskop*, *elektronska muzika*, *elektronska pošta*, *elektronski mediji*) (Halilović/Palić/Šehović 2010: 267). Tu razliku ima i Anić u svom rječniku, samo je razlika u primjerima: *elektronička glazba*, *elektroničko bankarstvo* – *elektronska pošta*, *elektronski mediji*, *elektronsko novinarstvo* i sl. (Anić 2006: 289). Pored izvornog engleskog naziva *e-mail*, u hrvatskom jeziku proširio se i naziv *elektronička pošta* (Gluhak 2000: 106). U srpskom jeziku *elektronički* i *elektronski* međusobno su potpuno zamjenjivi, pa se *elektronski* odnosi na elektrone i elektroniku, umjesto *elektronički* može se koristiti i *elektronski*: *elektronički mikroskop* i *elektronski mikroskop* (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 352). Preporuka za hrvatski jezik jeste *elektroničko glasovanje* nasuprot *elektronsko glasanje* za bosanski i srpski (Nuhodžić i dr. 2013: 24).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>b</i> ako podaci o razduženju postupka TIR nisu bili dostavljeni <u>elektronskim</u> putem... (Izvor 112b, str. 52)	(...) <i>b</i> ako podatci o razduženju postupka TIR nisu bili dostavljeni <u>elektronskim</u> putem... (Izvor 112h, str. 74)	(...) <i>b</i> ako podaci o razduženju postupka TIR nisu bili dostavljeni <u>elektronskim</u> putem... (Izvor 112s, str. 96)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...koja se istovremeno vodi u štampanom i <u>elektronskom</u> obliku. (Izvor 115b, str. 4221)	...koja se istodobno vodi u tiskanom i <u>elektronskom</u> obliku. (Izvor 115h, str. 4224)	...koja se istovremeno vodi u štampanom i <u>elektronskom</u> obliku. (Izvor 115s, str. 4217)
<u>Elektronski zapis</u> - cjelovit skup podataka koji su <u>elektronički</u> generirani, poslani, primljeni ili sačuvani na <u>elektronskom</u> , magnetnom, optičkom ili drugom mediju. Sadržaj <u>elektronskog</u> zapisa uključuje... (Izvor 113b, str. 112)	<u>Elektronski zapis</u> - cjelovit skup podataka koji su <u>elektronički</u> generirani, poslani, primljeni ili sačuvani na <u>elektronskom</u> , magnetnom, optičkom ili drugom mediju. Sadržaj <u>elektronskog</u> zapisa uključuje... (Izvor 113h, str. 119)	<u>Elektronski zapis</u> - cjelovit skup podataka koji su <u>elektronski</u> generisani, poslani, primljeni ili sačuvani na <u>elektronskom</u> , magnetnom, optičkom ili drugom mediju. Sadržaj <u>elektronskog</u> zapisa uključuje... (Izvor 113s, str. 127)
...i podataka pohranjenih u <u>elektronskom</u> obliku... (Izvor 113b, str. 112)	...i podataka pohranjenih u <u>elektronskom</u> obliku... (Izvor 113h, str. 119)	...i podataka pohranjenih u <u>elektronskom</u> obliku... (Izvor 113s, str. 127)
...za primanje i slanje <u>elektroničke</u> pošte... (Izvor 113b, str. 112)	...za primanje i slanje <u>elektroničke</u> pošte... (Izvor 113h, str. 119)	...za primanje i slanje <u>elektronske</u> pošte... (Izvor 113s, str. 127)
(...) c) dokument u <u>elektronskom</u> obliku je svaki dokument, koji je zapisan u <u>elektronskom</u> (digitalnom ili analognom) obliku, te je dobijen putem <u>elektronske</u> pošte ili na fizičkom nosaču <u>elektronskih</u> podataka, odnosno izrađen kod organa u <u>elektronskom</u> obliku; (...) (Izvor 80b, str. 14)	(...) c) dokument u <u>elektroničkom</u> obliku je svaki dokument, koji je zapisan u <u>elektroničkom</u> (digitalnom ili analognom) obliku, te je dobiven putem <u>elektroničke</u> pošte ili na fizičkom nosaču <u>elektroničkih</u> podataka, odnosno izrađen kod tijela u <u>elektroničkom</u> obliku; (...) (Izvor 80h, str. 22)	(...) c) dokument u <u>elektronskom</u> obliku je svaki dokument, koji je zapisan u <u>elektronskom</u> (digitalnom ili analognom) obliku, te je dobijen putem <u>elektronske</u> pošte ili na fizičkom nosaču <u>elektronskih</u> podataka, odnosno izrađen kod organa u <u>elektronskom</u> obliku; (...) (Izvor 80s, str. 6)
...objaviti u sredstvima informiranja (<u>elektronskim</u> , printanim i dr.)... (Izvor 139b, str. 1111)	...objaviti u sredstvima informiranja (<u>elektronskim</u> , printanim i dr.)... (Izvor 139h, str. 1131)	...objaviti u sredstvima informisanja (<u>elektronskim</u> , štampanim i dr.)... (Izvor 139s, str. 1152)
Komisija za informiranje razmatra: dodjelu <u>elektronskih</u> frekvencija za radio,... (Izvor 139b, str. 1114)	Povjerenstvo za informiranje razmatra: dodjelu <u>elektronskih</u> frekvencija za radio,... (Izvor 139h, str. 1135)	Komisija za informisanje razmatra: dodjeljivanje <u>elektronskih</u> frekvencija za radio,... (Izvor 139s, str. 1156)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) o) "kopija" je preslikavanje originala ili matrice, (...), mehaničkim ili <u>elektronskim</u> presnimavanjem,...	(...) o) "preslik" je preslikavanje izvornika ili matrice, (...), mehaničkim ili <u>elektroničkim</u> presnimavanjem,...	(...) o) "kopija" je preslikavanje originala ili matrice, (...), mehaničkim ili <u>elektronskim</u> presnimavanjem,...
(Izvor 177b, str. 3)	(Izvor 177h, str. 3)	(Izvor 177s, str. 3)
..., uređaja za pohranjivanje kompjuterskih i <u>elektronskih</u> podataka,...	...uređaja za pohranjivanje kompjuterskih i <u>elektroničkih</u> podataka,...	..., uređaja za pohranjivanje kompjuterskih i <u>elektronskih</u> podataka,...
(Izvor 177b, str. 14)	(Izvor 177h, str. 14)	(Izvor 177s, str. 14)

Pridjev *elektronski* zabilježen je u svim jezičkim verzijama izvora, pridjev *elektronički* u verzijama na hrvatskom i bosanskom, s tim da je na hrvatskom znatno češći.

S obzirom na to da se u *Rječniku bosanskoga jezika* navodi primjer *elektronska pošta* (ne i *elektronička pošta*) i da se u praksi koristi taj naziv, to je i bolje rješenje za verzije na bosanskom. No, u tekstovima na hrvatskom jeziku zastupljene su obje forme u skladu s previranjima i u nauci i u praksi. U verzijama na srpskom jeziku koristi se samo *elektronski*, premda bi i *elektronički* bilo sasvim prihvaćeno.

U prilagođavanju ovih pridjeva nastajale su i (štamparske) greške, pa se pored *elektronski* i *elektronički* može naći i *elektionički*, *elektroniski*, pa i *elektronični*, što budi misao da je mnogo više nevolje i zabune izazvalo njihovo razdvajanje u upotrebi po jezičkim verzijama negoli da je u sva tri teksta ostalo *elektronski*, jer se tako ne bi ogriješilo ni o jednu normu, a izbjegle bi se i značenjske nejasnoće i nedoumice kada se u istom tekstu nađu primjeri s oba pridjeva.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...označava stavljanje ušnih markica, tetovaže i drugih identifikacionih sistema, uključujući <u>elektronske</u> ,...	...označava stavljanje ušnih markica, tetovaže i drugih identifikacijskih sustava, uključujući <u>elektioničke</u> ,...	...označava stavljanje ušnih markica, tetovaže i drugih identifikacionih sistema, uključujući <u>elektronske</u> ,...
(Izvor 45b, str. 551)	(Izvor 45h, str. 551)	(Izvor 45s, str. 551)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., <i>elektronski potpis provjerava na sljedeći način:</i> a) provjerava da li se radi o sigurnom <u>elektroniskom</u> potpisu sa kvalificiranom potvrdom; (...) (Izvor 80b, str. 17)	..., <i>elektronički potpis provjerava na sljedeći način:</i> a) provjerava da li se radi o sigurnom <u>elektroničkom</u> potpisu sa kvalificiranom potvrdom; (...) (Izvor 80h, str. 24)	..., <i>elektronski potpis provjerava na sljedeći način:</i> a) provjerava da li se radi o sigurnom <u>elektroniskom</u> potpisu sa kvalifikovanom potvrdom; (...) (Izvor 80s, str. 9)
<i>Registar klanja se može voditi ručno ili u elektronskoj formi na kompjuteru.</i> (Izvor 45b, str. 556)	<i>Registar klanja se može voditi ručno ili u <u>elektroničnom</u> obliku na računalu.</i> (Izvor 45h, str. 556)	<i>Registar klanja se može voditi ručno ili u elektronskoj formi na kompjuteru.</i> (Izvor 45s, str. 556)

Na osnovu razlike na leksičkom planu koja se pravila između *forma* na bosanske i srpske i *oblik* na hrvatske ostao je, opet kao rezultat mehaničke zamjene riječi, neusklađen rod pridjeva: *u pisanoj formi* (b, s) – *u pisanoj obliku* (h).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Registar stočne pijace se može voditi u pisanoj ili elektronskoj formi.</i> (Izvor 45b, str. 557)	<i>Registar stočne pijace se može voditi u <u>pisanoj ili elektroničkom obliku</u>.</i> (Izvor 45h, str. 557)	<i>Registar stočne pijace se može voditi u pisanoj ili elektronskoj formi.</i> (Izvor 45s, str. 557)

3.2.3. Sufiksna tvorba opisnih pridjeva

3.2.3.1. Sufiksi *-an/-it*

Potrebit ima etiketu ekspresivnoga i označava – koji je u potrebi, koji nema, koji oskudijeva, siromašan, ubog, nevoljan (Halilović/Palić/Šehović 2010: 983). *Rečnik srpskoga jezika* nema nikakvu etiketu uz *potrebit*, jedno značenje jeste – koji podmiruje potrebu, nužan (*Sve potrebito imamo u magacinu.*), a drugo je upućeno na *potreban* (*nar.* siromašan) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 988). Sufiks *-it* je neplodan, pridjevi s tim sufiksom su većinom zastarjele ili pokrajinske riječi i “u književnom se jeziku upotrebljavaju samo neki kao *ponosit*, *potrebit*, *prkosit*, katkada kao blago stilski obilježeni prema stilski neutralnima sa sufiksom *-(a)n*” (Babić 2002: 470). U Anićevoem rječniku *potrebit* ima dva značenja, jedno s etiketom *arh.* (*v.* potreban), drugo s etiketom *razg.* (siromašan) (Anić 2006: 1127).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...i daju <u>potrebna</u> obavještenja... (Izvor 75b, str. 469)	...i daju <u>potrebne</u> obavijesti... (Izvor 75h, str. 505)	...i daju <u>potrebna</u> obavještenja... (Izvor 75s, str. 432)
...i izvršiti druge <u>potrebne</u> radnje... (Izvor 75b, str. 471)	...izvršiti druge <u>potrebne</u> radnje... (Izvor 75h, str. 507)	...i obave druge <u>potrebne</u> radnje... (Izvor 75s, str. 435)
...i pri tom pružiti im svu <u>potrebnu</u> pomoć. (Izvor 112b, str. 3)	...i pri tom pružiti im svu <u>potrebnu</u> pomoć. (Izvor 112h, str. 16)	...i pri tom pružiti im svu <u>potrebnu</u> pomoć. (Izvor 112s, str. 29)
...sadrži sve <u>potrebne</u> podatke... (Izvor 112b, str. 4)	...sadrži sve <u>potrebne</u> podatke... (Izvor 112h, str. 16)	...sadrži sve <u>potrebne</u> podatke... (Izvor 112s, str. 30)
..., nakon prijema zahtjeva i <u>potrebne</u> dokumentacije... (Izvor 101b, str. 4611)	..., nakon prijema zahtjeva i <u>potrebite</u> dokumentacije... (Izvor 101h, str. 4569)	..., nakon prijema zahtjeva i <u>potrebne</u> dokumentacije... (Izvor 101s, str. 4590)
..., <u>potreban</u> je i njegov priistanak. (Izvor 140b, str. 2810)	..., <u>potreban</u> je i njegov priistanak. (Izvor 140h, str. 2843)	..., <u>potreban</u> je i njegov priistanak. (Izvor 140s, str. 2777)
...kad je takvo ovlaštenje <u>potrebno</u> , sud će radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti <u>potrebne</u> radnje... (Izvor 140b, str. 2810)	...kad je takva ovlast <u>potrebite</u> , sud će radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti <u>potrebite</u> radnje... (Izvor 140h, str. 2843)	...kad je takvo ovlaštenje <u>potrebno</u> , sud će radi otklanjanja ovih nedostataka preduzeti <u>potrebne</u> radnje... (Izvor 140s, str. 2777)
Površina <u>potrebnog</u> zemljišta za izgradnju školske zgrade... (Izvor 179b, str. 3)	Površina <u>potrebitog</u> zemljišta za izgradnju školske zgrade... (Izvor 179h, str. 3)	Površina <u>potrebnog</u> zemljišta za izgradnju školske zgrade... (Izvor 179s, str. 3)
...prate odgovarajući kabineti i <u>potrebna</u> spremišta. (Izvor 179b, str. 3)	...prate odgovarajući kabineti i <u>potrebite</u> spremišta. (Izvor 179h, str. 3)	...prate odgovarajući kabineti i <u>potrebna</u> spremišta. (Izvor 179s, str. 3)

Dakle, verzije na hrvatskom jeziku bilježe pridjev izveden i sufiksom *-an* i sufiksom *-it*, dok verzije na bosanskom i srpskom sadrže samo pridjev na *-an*.

U tekstovima na bosanskom jeziku koristi se samo pridjev *potreban*, što je u potpunosti usklađeno s normom ovog jezika; kako se i na srpskom upotrebljava samo *potreban*, tako valja istaći samo da je i ta upotreba sasvim neupitna. O upotrebi pridjeva sa sufiksom *-an* ni u tekstovima na

hrvatskom jeziku nema potrebe za diskusijom; *potrebit*, koji je stilski obilježen u odnosu na *potreban* i koji pripada ili sferi arhaizama ili razgovora, probija se u upotrebi i koristi uz neutralno *potreban* u tekstove naših izvora na hrvatskom. Na osnovu tumačenja iz normativnih priručnika reklo bi se da bi norma srpskog jezika jedina prihvatila upotrebu *potrebit* u ovim slučajevima i da bi se ta upotreba prije očekivala u izvorima na srpskom jeziku, nego na hrvatskom ili bosanskom. I opet možemo uočiti verzije na jednom jeziku koje koriste oba lika, tj. pridjeva (izvor 140h).

3.2.3.2. Sufiksi *-ovan/-ovit*

Ni u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1138) ni u *Rečniku srpskoga jezika* (2007: 1150) nije načinjena razlika u značenju⁸³ niti je bilo kojoj formi data prednost između pridjeva *redovan* i *redovit*, te su jednakog statusa. U Anićevom rječniku *redovit* ima značenje: koji redovno dolazi, koji ne izostaje, redovan, uredan (u dolaženju i sl.), a *redovan (neodr.)*: koji se zbiva po utvrđenom redu, u određeno vrijeme ili po pravilu, koji je sukladan običajima ili propisima, i *redovni (odr.)* stalni, s prvim određenim rangom (Anić 2006: 1320). Očito je da je upotreba pridjeva *redovit* u ekspanziji u hrvatskom jeziku i da pokriva sva značenja pridjeva *redovan*, pošto je *redovan* u *Rječniku hrvatskoga jezika* upućeno na sljedeće *redovit* (2000: 1064). I u ustaljenim izrazima *redovit* zamjenjuje *redovan*: za hrvatski jezik preporučuje se *redovit postupak*, za bosanski i srpski *redovan postupak* (Nuhodžić i dr. 2013: 47).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>h</i> održava <u>redovne</u> sastanke u cilju kontrole primjene standarda, ... (Izvor 95b, str. 4233)	(...) <i>h</i> održava <u>redovne</u> sastanke u cilju kontrole primjene standarda, ... (Izvor 95h, str. 4236)	(...) <i>h</i> održava <u>redovne</u> sastanke u cilju kontrole primjene standarda, ... (Izvor 95s, str. 4229)
...mora obavljati mikrobiološke pretrage tokom proizvodnje u <u>redovnim</u> intervalima, ... (Izvor 104b, str. 356)	...mora obavljati mikrobiološke pretrage tijekom proizvodnje u <u>redovitim</u> intervalima, ... (Izvor 104h, str. 342)	...mora obavljati mikrobiološke pretrage tokom proizvodnje u <u>redovnim</u> intervalima, ... (Izvor 104s, str. 349)

⁸³ *Rječnik bosanskoga jezika* izjednačava neodređeni i određeni vid *redovit* i *redoviti* s neodređenim vidom *redovan*, a određeni vid *redovni* ima svoje značenje – koji je s prvim određenim rangom, stalni.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...dostavljat će <u>Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovni izvještaj</u> ... (Izvor 103b, str. 3)	...dostavljat će <u>Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovito izvješće</u> ... (Izvor 103h, str. 3)	...dostavljaje <u>Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovni izvještaj</u> ... (Izvor 103s, str. 4)
..., <u>trideset dana prije početka redovnog ispitnog roka</u> . (Izvor 146b, str. 763)	..., <u>trideset dana prije početka redovnog ispitnog roka</u> . (Izvor 146h, str. 751)	..., <u>trideset dana prije početka redovnog ispitnog roka</u> . (Izvor 146s, str. 757)
<u>Ispiti se polažu u redovnim rokovima</u> : (...) (Izvor 146b, str. 763)	<u>Ispiti se polažu u redovnim rokovima</u> : (...) (Izvor 146h, str. 751)	<u>Ispiti se polažu u redovnim rokovima</u> : (...) (Izvor 146s, str. 757)
<u>Sjednice Doma naroda mogu biti: – redovne</u> ,... (Izvor 139b, str. 1109)	<u>Sjednice Doma naroda mogu biti: – redovite</u> ,... (Izvor 139h, str. 1130)	<u>Sjednice Doma naroda mogu biti: – redovne</u> ,... (Izvor 139s, str. 1151)
... i ako bi donošenje zakona u <u>redovnom postupku</u> moglo da izazove štetne posljedice... (Izvor 139b, str. 1124)	... i ako bi donošenje zakona u <u>redovitom postupku</u> moglo izazvati štetne posljedice... (Izvor 139h, str. 1145)	... i ako bi donošenje zakona u <u>redovnom postupku</u> moglo da izazove štetne posljedice... (Izvor 139s, str. 1165)
Ako je u odjeljenje <u>redovne</u> nastave uključen... (Izvor 179b, str. 1)	Ako je u odjeljenje <u>redovite</u> nastave uključen... (Izvor 179h, str. 1)	Ako je u odjeljenje <u>redovne</u> nastave uključen... (Izvor 179s, str. 1)
<u>Prostorni uvjeti za obavljanje redovne djelatnosti</u> ... (Izvor 179b, str. 8)	<u>Prostorni uvjeti za obavljanje redovite djelatnosti</u> ... (Izvor 179h, str. 8)	<u>Prostorni uslovi za obavljanje redovne djelatnosti</u> ... (Izvor 179s, str. 8)
...organizira se i izvodi prema: a) <u>redovnom programu</u> ... (Izvor 179b, str. 9)	...organizira se i izvodi prema: a) <u>redovitom programu</u> ... (Izvor 179h, str. 9)	...organizuje se i izvodi prema: a) <u>redovnom programu</u> ... (Izvor 179s, str. 9)

Na osnovu prikazane građe iz izvora saznajemo: u verzijama na hrvatskom jeziku koristi se pridjev *redovan* i *redovit*, u verzijama na bosanskom i srpskom samo *redovan*.

Normativnih ograničenja za korištenje i *redovit* uz *redovan* u bosanskom i srpskom nema, no u verzijama na ovim jezicima nalaze se samo forme *redovan*. U tekstovima na hrvatskom jeziku koriste se oba pridjeva, bez razlike naznačene u Anićevom rječniku, pa je *redovita sjednica* umjesto *redovna sjednica*, jer se ne radi o sjednici koja ne izostaje, nego o sjednici koja

se zbiva po utvrđenom redu, u planirano vrijeme, tj. na sjednicu koja nije *vanredna*, ili je *postupak donošenja zakona redovit*, a ne *redovan postupak*. S obzirom na različite stavove iskazane u ovim priručnicima (Babić: *redovit* uz *redovan*, Anić: razlika u značenju, *Rječnik hrvatskoga jezika*: bolje je *redovit*), nijedan primjer nećemo označiti kao neusklađen s normom (jer je, zapravo, norma neusklađena).

3.3. Zamjenice

3.3.1. Odnosna zamjenica *ko/tko*, neodređena zamjenica *neko/netko*, odrična zamjenica *niko/nitko*, opća zamjenica *svako/svatko*

Standardni bosanski jezik ima upitno-odnosnu zamjenicu *ko* u ovom liku kao i u sastavu drugih zamjenica koje se tvore od nje: *neko*, *niko*, *iko*, *svako* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 246-247). Upotreba likova *tko*, *nitko*, *svatko* u bosanskom jeziku ima ekspresivnu vrijednost (Halilović/Palić/Šehović 2010: 512, 769, 1273). U hrvatskom jeziku normirani su likovi *tko*, *nitko*, *netko*, *itko*, *svatko* (Barić i dr. 1997: 205-207; Babić i dr. 2007: 478; Silić/Pranjeković 2005: 127-128; Težak/Babić 2005: 132). Za srpsku normu prihvatljivo je *ko*, uz konstataciju da se “u srpskoj narodnoj poeziji javlja i arhaični oblik *netko*” (Stanojčić/Popović 2008: 99). Zbog toga se u nekim gramatikama navodi i taj lik: *ko (tko)* (Simić/Jovanović 2007: 99), a ponegdje se jasno ističe razlika u upotrebi ovih likova u odnosu na hrvatski jezik: “Umjesto nekadašnjeg opšteštokavskog *tko* (dobijenog od starijeg *kto*), u srpskom književnom izrazu, od Vuka i Njegoša, preovladalo je uprošćeno *ko*; pored glasovnih razloga, na to je uticalo i podešavanje prema drugim oblicima (*koga*, *kome*, *koji* itd.). U hrvatskom izrazu i standardu zadržan je, međutim, stariji oblik *tko*, koji je onda ušao kao dublet u P 1960, sl. i *neko – netko*, *niko – nitko* i dr.” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 81-82).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Samostalnost Centralne banke treba biti poštovana i <u>nitko</u> ne može bespravno tražiti...</i> (Izvor 93b, str. 3)	<i>Neovisnost Centralne banke treba biti poštovana i <u>nitko</u> ne može bespravno tražiti...</i> (Izvor 93h, str. 3)	<i>Samostalnost Centralne banke treba biti poštovana i <u>niko</u> ne može bespravno tražiti...</i> (Izvor 93s, str. 3)
<i><u>Ko</u> ne može biti član Upravnog vijeća</i> (Izvor 93b, str. 4)	<i><u>Ko</u> ne može biti član Upravnog vijeća</i> (Izvor 93h, str. 4)	<i><u>Ko</u> ne može biti član Upravnog saveta</i> (Izvor 93s, str. 4)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Tko</i> god: (i) falsifikuje, kuje, krivotvori... (Izvor 93b, str. 9)	<i>Tko</i> god: (i) falsificira, kuje, krivotvori... (Izvor 93h, str. 9)	<i>Ko</i> god: (i) falsifikuje, kuje, krivotvori... (Izvor 93s, str. 10)
Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakom <i>ko</i> učini krivično djelo... (Izvor 26b, str. 87)	Kazneno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakome <i>tko</i> počini kazneno djelo... (Izvor 26h, str. 87)	Krivično zakonodavstvo Bosne i Hercegovine se primjenjuje prema svakom <i>ko</i> učini krivično djelo... (Izvor 26s, str. 87)
(...) <i>h</i> javnosti - <i>svako</i> može, bez dokazivanja pravnog interesa, razgledati podatke... (Izvor 115b, str. 4220)	(...) <i>h</i> javnosti - <i>svatko</i> može, bez dokazivanja pravnog interesa, razgledati podatke... (Izvor 115h, str. 4223)	(...) <i>h</i> javnosti - <i>svako</i> može, bez dokazivanja pravnog interesa, razgledati podatke... (Izvor 115s, str. 4216)
...će odlučiti <i>ko</i> podmiruje troškove... (Izvor 140b, str. 2825)	...odlučit će <i>tko</i> podmiruje troškove... (Izvor 140h, str. 2859)	...će odlučiti <i>ko</i> snosi troškove... (Izvor 140s, str. 2792)
<i>Niko</i> ne može biti ponovo suđen za djelo... (Izvor 177b, str. 1)	<i>Nitko</i> ne može biti ponovo suđen za djelo... (Izvor 177h, str. 1)	<i>Niko</i> ne može biti ponovo suđen za djelo... (Izvor 177s, str. 1)
Lice zatečeno na izvršenju krivičnog djela <i>svako</i> može zadržati. (Izvor 177b, str. 25)	Osobu zatečenu na izvršenju krivičnog djela <i>svatko</i> može zadržati. (Izvor 177h, str. 25)	Lice zatečeno na izvršenju krivičnog djela <i>svako</i> može zadržati. (Izvor 177s, str. 25)
<i>Ko</i> ne može biti vještak (Izvor 177b, str. 20)	<i>Tko</i> ne može biti vještak (Izvor 177h, str. 20)	<i>Ko</i> ne može biti vještak (Izvor 177s, str. 20)
..., utvrdit će da li je tu povredu nanio <i>neko</i> drugi i, ako jeste, čime,...	..., ustvrdit će da li je tu povredu nanio <i>neko</i> drugi i, ako jeste, čime,...	..., utvrdiće da li je tu povredu nanio <i>neko</i> drugi i, ako jeste, čime,...
(Izvor 177b, str. 21)	(Izvor 177h, str. 21)	(Izvor 177s, str. 21)

Zamjenice *ko*, *neko*, *niko* i *svako* pronalazimo redovno u verzijama na srpskom jeziku. Verzije na bosanskom jeziku također sadrže te likove ovih zamjenica, osim u izvoru iz 1997. u kojem se u istim primjerima kao na hrvatskom javljaju jednaki likovi, pa se u bosanskoj verziji našlo i *nitko* i *tko* pored *ko*, a s druge strane, u hrvatskoj verziji javilo se *ko* pored *nitko* i *tko*. Dakle, izuzme li se izvor iz 1997. (već je bilo govora o tim izvorima u kojima su se tek uspostavljale jezičke norme), moglo bi se reći da se u tekstovima na bosanskom jeziku ustalila upotreba normom prihvaćenih

likova. U tekstovima na hrvatskom likovi *tko*, *nitko* i *svatko* usaglašeni su s normom i tradicijom ovog jezika, osim spomenutog izvora iz 1997, u kojem potvrđujemo lik *ko*, i izvora u kojem se koriste likovi *tko*, *nitko*, *svatko*, ali i *neko*, što je opet posljedica prilagodbe ovih tekstova s jednoga teksta na drugi kada se ne prilagode svi likovi zadatoj normi. Tekstovi na srpskom jeziku imaju samo valjanu upotrebu likova *ko*, *neko*, *niko*, *svako*.

U okviru ove skupine primjera izdvojiti ćemo i sljedeću razliku koja se načinila između verzija na bosanskom i srpskom jeziku i verzije na hrvatskom: u izvoru 26 na bosanskom i srpskom neodređena je zamjenica namjesto odnosne zamjenice u službi neodređene zamjenice na hrvatskom, *neko* – *tko*. Kada se u nekim položajima (*Ako vidiš koga od mojih, reci im gdje sam. Ako vidiš **neko**ga od mojih, reci im gdje sam. Kad nađeš **čiju** stvar, odmah je vrati. Kad nađeš **nečiju** stvar, odmah je vrati.*) mogu uvrstiti i odnosne i neodređene zamjenice, “u njegovanome hrvatskom književnom jeziku u takvim situacijama daje se prednost odnosnoj zamjenici (*koji, čiji, kakav...*)” (Težak/Babić 2005: 131), tako da je ova upotreba na hrvatskom jeziku sasvim razumljiva i očekivana.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...s ciljem da se <i>neko</i> protiv svoje volje dovede... (Izvor 26b, str. 86)	...s ciljem da se <i>tko</i> protiv svoje volje dovede... (Izvor 26h, str. 86)	...s ciljem da se <i>neko</i> protiv svoje volje dovede... (Izvor 26s, str. 86)

3.3.2. Odnosna zamjenica *koji* i neodređena zamjenica *bito koji*

Zamjenica *koji* u muškom i srednjem rodu jednine može imati nesažete (*kojeg/a/*) i sažete (*kog/a/*) likove u genitivu (i akuzativu, ako je G = A), te dativu i lokativu (*kojem/ul* i *kom/el*). Naše gramatike to i potvrđuju, pa neke u padežnoj paradigmi zamjenica, uz konstataciju o postojanju tih dvojnih likova i objašnjenje o nastanku kraćih likova ispadanjem *j* između *o* i *e*, asimilacijom i sažimanjem vokala, upisuju na prvom mjestu duže, na drugom kraće likove (Jahić/Halilović/Palić 2000: 253; Stanojčić/Popović 2008: 102⁸⁴; Barić i dr. 1997: 212; Silić/Pranjkić 2005: 123⁸⁵; Babić i dr. 2007: 482⁸⁶) ili su u promjeni napisani duži likovi i napomenom koja slijedi pojašnjeno da “reč *koji*, zajedno sa *moj*, *tvoj*, *svoj*, ima dvojake forme,

⁸⁴ U ovoj gramatici to je prikazano na primjeru zamjenice *moj*, koja ima istu paradigmu sa zamjenicama *koji*, *tvoj*, *svoj*.

⁸⁵ Autori su prikazali proces nastanka kraćih likova u samoj paradigmi na primjeru zamjenice *moj*.

⁸⁶ Na primjeru promjene zamjenice *moj* prikazani su duži i kraći likovi.

sažete i nesažete: *kog(a)-kojeg(a)*, *svog(a)-svojeg(a)*” (Simić/Jovanović 2007: 100-101), a u jednoj gramatici (hrvatskog jezika) u promjeni zamjenice *koji* nema sažetih likova (samo *kojeg/a*, *kojem/ul*, *kojem*), no upisani su uz zamjenicu *moj* (*mojeg/a*, *mog/a*, *mojem/ul*, *mom*, *mojem*, *mom/e*)⁸⁷ (Težak/Babić 2005: 128-131).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...vode se samo u Registru nadležnog registarskog suda kod <i>kojeg</i> je izvršena registracija. (Izvor 115b, str. 4220)	...vode se samo u Registru mjerodavnog registarskog suda kod <i>kojega</i> je izvršena registracija. (Izvor 115h, str. 4224)	...vode se samo u Registru nadležnog registarskog suda kod <i>kojeg</i> je izvršena registracija. (Izvor 115s, str. 4217)
...uređeno pitanje unosa promjena <i>bilo kojeg</i> od obaveznih podataka,... (Izvor 115b, str. 4220)	...uređeno pitanje unosa promjena <i>bilo kojeg</i> od obaveznih podataka,... (Izvor 115h, str. 4225)	...uređeno pitanje unosa promjena <i>bilo kojeg</i> od obaveznih podataka,... (Izvor 115s, str. 4218)
...zbog presude <i>bilo kojeg</i> suda... (Izvor 87b, str. 255)	...zbog presude <i>bilo kojeg</i> suda... (Izvor 87h, str. 262)	...zbog presude <i>bilo kog</i> suda... (Izvor 87s, str. 247)
...pravnom lijeku <i>kojeg</i> je koristio. (Izvor 87b, str. 255)	...pravnom lijeku <i>kojeg</i> je koristio. (Izvor 87h, str. 262)	...pravnom lijeku <i>kog</i> je koristio. (Izvor 87s, str. 247)
...plan izrađen na materijalu za crtanje planova, kod <i>koga</i> se podaci, obrađuju, koriste i... (Izvor 141b, str. 3247)	...plan izrađen na materijalu za crtanje planova, kod <i>koga</i> se podaci, obrađuju, koriste i... (Izvor 141h, str. 3223)	...plan izrađen na materijalu za crtanje planova, kod <i>koga</i> se podaci, obrađuju, koriste i... (Izvor 141s, str. 3235)
...na osnovu <i>kojeg</i> je done-seno... (Izvor 168b, str. 24)	...na temelju <i>kojeg</i> je done-seno... (Izvor 168h, str. 9)	...na osnovu <i>kojeg</i> je done-seno... (Izvor 168s, str. 16)
Rukovodilac ili drugo ovlašteno lice od <i>koga</i> je zatražena dostava,... (Izvor 170b, str. 17)	Rukovodilac ili druga ovlaštena osoba od koje je zatražena dostava,... (Izvor 170h, str. 17)	Rukovodilac ili drugo ovlašteno lice od <i>koga</i> je zatražena dostava,... (Izvor 170s, str. 17)

Dakle, i duži (*kojeg*) i kraći (*kog*) likovi koriste se u izvorima na sva tri jezika (ponegdje se nalazi i pokretno *a*, pa se koristi *kojega* i *koga*). Nekada se iskoriste ove dubletne forme u priređivanju tekstova kako bi se određena

⁸⁷ Posebno je predložena promjena prisvojnih zamjenica, te odnosnih i upitnih zamjenica.

jezička verzija prikazala karakterističnom po jednoj formi, npr. za verziju na srpskom jeziku (izvor 87) vežu se samo kraći, a za verzije na bosanskom i srpskom duži likovi, ali u izdvojenim primjerima prednjači ista upotreba u svim verzijama (ili duži ili kraći likovi).

U prethodnom odjeljku izdvojen je primjer gdje se u izvoru napravila razlika između verzija na bosanskom i srpskom jeziku te verzije na hrvatskom u upotrebi neodređene zamjenice *neko* i odnosne zamjenice *tko* u službi neodređene zamjenice. Izvor 170 (iz SGRS-a) ne sadrži ovu razliku, nego je u svim verzijama upotrijebljena odnosna zamjenica *koji* u službi neodređene zamjenice.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...ili drugo lice u prisustvu <u>kojeg</u> od ovih starijina,...	...ili druga osoba u nazočnosti <u>kojeg</u> od ovih starijina,...	...ili drugo lice u prisustvu <u>kojeg</u> od ovih starijina,...
(Izvor 170b, str. 9)	(Izvor 170h, str. 9)	(Izvor 170s, str. 9)

Upotrebu sažetih i nesažetih oblika u dativu i lokativu u izvorima istraživanja vidjet ćemo u nastavku.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...može se predati <u>bilo kojem</u> registarskom sudu,...	...može se predati <u>bilo kom</u> registarskom sudu,...	...može se predati <u>bilo kojem</u> registarskom sudu,...
(Izvor 115b, str. 4220)	(Izvor 115h, str. 4224)	(Izvor 115s, str. 4217)
...u trećem ponovljenom prvostepenom postupku u <u>kojem</u> je donesena Presuda...	...u trećem ponovljenom prvostupanjskom postupku u <u>kojem</u> je donesena Presuda...	...u trećem ponovljenom prvostepenom postupku u <u>kom</u> je donesena Presuda...
(Izvor 87b, str. 252)	(Izvor 87h, str. 260)	(Izvor 87s, str. 245)
...smatra radnikom na čekanju posla <u>kome</u> pripada pravo...	...smatra djelatnikom na čekanju posla <u>kojem</u> pripada pravo...	...smatra radnikom na čekanju posla <u>kome</u> pripada pravo...
(Izvor 87b, str. 258)	(Izvor 87h, str. 265)	(Izvor 87s, str. 250)
...da se apelantov predmet ubraja u okvir člana 143. Zakona o radu prema <u>kojem</u> se apelant,...	...da se apelantov predmet ubraja u okvir članka 143. Zakona o radu prema <u>kojem</u> se apelant,...	...da se apelantov predmet ubraja u okvir člana 143 Zakona o radu prema <u>kom</u> se apelant,...
(Izvor 87b, str. 258)	(Izvor 87h, str. 265)	(Izvor 87s, str. 250)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...je koordinatni sistem u <u>kome</u> su definisane pozicije... (Izvor 141b, str. 3247)	...je koordinatni sustav u <u>kome</u> su definirane pozicije... (Izvor 141h, str. 3224)	...je koordinatni sistem u <u>kome</u> su definisane pozicije... (Izvor 141s, str. 3235)
...obezbijede rekonstrukciju sadržaja DGP-a u <u>bilo kom trenutku</u> njegovog postojanja. (Izvor 141b, str. 3248)	...osiguraju rekonstrukciju sadržaja DGP-a u <u>bilo komu trenutku</u> njegovog postojanja. (Izvor 141h, str. 3225)	...obezbijede rekonstrukciju sadržaja DGP-a u <u>bilo kom trenutku</u> njegovog postojanja. (Izvor 141s, str. 3236)
...server baze podataka na <u>kome</u> bi se,... (Izvor 141b, str. 3254)	...server baze podataka na <u>kome</u> bi se,... (Izvor 141h, str. 3230)	...server baze podataka na <u>kome</u> bi se,... (Izvor 141s, str. 3242)
Kamp je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168b, str. 18)	Kamp je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168h, str. 3)	Kamp je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168s, str. 10)
Kamp naselje je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168b, str. 18)	Kamp naselje je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168h, str. 3)	Kamp naselje je objekt u <u>kojem</u> se... (Izvor 168s, str. 11)
...i koja razumiju jezik na <u>kome</u> je testament sačinjen. (Izvor 170b, str. 8)	...i koje razumiju jezik na <u>kojemu</u> je testament sačinjen. (Izvor 170h, str. 8)	...i koja razumiju jezik na <u>kome</u> je testament sačinjen. (Izvor 170s, str. 8)
Testament može biti napisan na <u>bilo kom</u> jeziku,... (Izvor 170b, str. 9)	Testament može biti napisan na <u>bilo kojem</u> jeziku,... (Izvor 170h, str. 9)	Testament može biti napisan na <u>bilo kom</u> jeziku,... (Izvor 170s, str. 9)
..., zakon prema <u>kojem</u> određeno lice može... (Izvor 170b, str. 9)	..., zakon prema <u>kojem</u> određena osoba može... (Izvor 170h, str. 9)	..., zakon prema <u>kojem</u> određeno lice može... (Izvor 170s, str. 9)
...u <u>bilo kom</u> obliku u <u>kome</u> se po zakonu može sačiniti testament. (Izvor 170b, str. 11)	...u <u>bilo kojem</u> obliku u <u>kojemu</u> se po zakonu može sačiniti testament. (Izvor 170h, str. 11)	...u <u>bilo kom</u> obliku u <u>kome</u> se po zakonu može sačiniti testament. (Izvor 170s, str. 11)

Kao i kod upotrebe dužih i kraćih likova genitiva *kojeg(a)* i *kog(a)*, i duži i kraći likovi dativa i lokativa *kojem(u)* i *kom(e)* javljaju se u izvorima na sva tri jezika (ne uzimajući u obzir upotrebu pokretnih vokala). Uglavnom je usklađena upotreba dužih i kraćih likova genitiva, s jedne strane, i dativa i lokativa, s druge strane, u istim izvorima.

Govoriti o tome da upotreba nekih likova genitiva te dativa i lokativa nije usklađena s normom pojedinih jezika naprosto nije moguće, jer su svi likovi prihvaćeni u standardima, a koji lik je u kojem jeziku običniji, češći ili karakterističniji i da li se to odrazilo na upotrebu i u ovim izvorima, svakako je pitanje na koje se ni ovdje ne može dati potpun odgovor.

No, česti su primjeri kada se neki likovi nađu na pogrešnome mjestu, pa je u verziji na srpskom jeziku lik m. r. *kom* na mjestu gdje je na bosanskom i hrvatskom upotrijebljen ž. r. *kojom*. U izvoru 87, kao što se vidjelo, pravljena je distinkcija između verzija na bosanskom i hrvatskom jeziku upotrebom dužih likova *kojem* i verzije na srpskom gdje su se koristili kraći likovi *kom(e)*. U tom procesu došlo je do toga da su se nekako “pomiješali” instrumental *kojom* ž. r. i kraći lik *kom* dativa i lokativa m. r., pa je krajnji rezultat to da je i ženski rod dobio duže i kraće likove: *kojom* – *kom*!

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...i donio presudu <u>kojom</u> je usvojen apelantov tužbeni zahtjev... (Izvor 87b, str. 257)	...i donio presudu <u>kojom</u> je usvojen apelantov tužbeni zahtjev. (Izvor 87h, str. 264)	...i donio presudu <u>kom</u> je usvojen apelantov tužbeni zahtjev. (Izvor 87s, str. 249)
...donio presudu 14. novembra 2002. godine <u>kojom</u> je utvrđeno da... (Izvor 87b, str. 257)	...donio presudu 14. studenoga 2002. godine <u>kojom</u> je utvrđeno da... (Izvor 87h, str. 264)	...donio presudu 14. novembra 2002. godine <u>kom</u> je utvrđeno da... (Izvor 87s, str. 249)
...donio presudu od 14. aprila 2004. godine <u>kojom</u> je uvažena žalba tužene,... (Izvor 87b, str. 257)	...donio presudu od 14. travnja 2004. godine <u>kojom</u> je uvažen priziv tužene,... (Izvor 87h, str. 264)	...donio presudu od 14. aprila 2004. godine <u>kom</u> je uvažena žalba tužene,... (Izvor 87s, str. 249)

3.3.3. Prisvojne zamjenice

3.3.3.1. Zamjenica *svoj*

Zamjenica *svoj* ubraja se u skupinu zamjenica koje se završavaju na *j* i koje se dekliniraju na isti način (*koji, svoj, tvoj, moj* osim *čiji*), te i ona ima u kosim padežima (GDL) kraće i duže likove poput zamjenice *koji*, o čemu je bilo riječi u prethodnom odjeljku. Ponovimo da su oba lika u svakom standardu poznata i prihvaćena, tako da se i svaka upotreba tih likova ne udaljava od normi. Pitanje može biti samo koji se lik veže za koju jezičku verziju tekstova.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...ili cilja <u>svoga</u> putovanja,... (Izvor 106b, str. 1085)	...ili cilja <u>svoga</u> putovanja,... (Izvor 106h, str. 1093)	...ili cilja <u>svoga</u> putovanja,... (Izvor 106s, str. 1078)
..., evidenciju <u>svog</u> radnog vremena vodi... (Izvor 106b, str. 1086)	..., evidenciju <u>svog</u> radnog vremena vodi... (Izvor 106h, str. 1094)	..., evidenciju <u>svog</u> radnog vremena vodi... (Izvor 106s, str. 1078)
Ured za reviziju, (...), priprema nacrt <u>svog</u> godišnjeg budžeta... (Izvor 21b, str. 809)	Ured za reviziju, (...), priprema nacrt <u>svojeg</u> godišnjeg proračuna... (Izvor 21h, str. 816)	Kancelarija za reviziju, (...), priprema nacrt <u>svog</u> godišnjeg budžeta... (Izvor 21s, str. 802)
..., dostavlja Ministarstvu finansija i trezora BiH nacrt <u>svog</u> budžeta... (Izvor 21b, str. 809)	..., dostavlja Ministarstvu finansija i trezora BiH nacrt <u>svojeg</u> proračuna... (Izvor 21h, str. 816)	..., dostavlja Ministarstvu finansija i trezora BiH nacrt <u>svog</u> budžeta... (Izvor 21s, str. 802)
Radno tijelo u izvršavanju zadataka iz <u>svog</u> djelokruga prati... (Izvor 139b, str. 1112)	Radno tijelo u obavljanju zadataka iz <u>svojega</u> djelokruga prati... (Izvor 139h, str. 1133)	Radno tijelo u izvršavanju zadataka iz <u>svog</u> djelokruga prati... (Izvor 139s, str. 1154)
Ako predlagač ne uputi <u>svog</u> predstavnika... (Izvor 139b, str. 1113)	Ako predlagatelj ne uputi <u>svojega</u> predstavnika... (Izvor 139h, str. 1133)	Ako predlagač ne uputi <u>svog</u> predstavnika... (Izvor 139s, str. 1154)
..., oproštaj duga ono što je ostavilac za vrijeme <u>svog</u> života dao... (Izvor 170b, str. 6)	..., oproštaj duga ono što je ostavitelj za vrijeme <u>svog</u> života dao... (Izvor 170h, str. 6)	..., oproštaj duga ono što je ostavilac za vrijeme <u>svog</u> života dao... (Izvor 170s, str. 6)
...naložio da iz <u>svog</u> legata nešto isplati. (Izvor 170b, str. 6)	...naložio da iz <u>svog</u> legata nešto isplati. (Izvor 170h, str. 6)	...naložio da iz <u>svog</u> legata nešto isplati. (Izvor 170s, str. 6)

Građa pokazuje da se kraći lik *svog(a)* (G jd. m. r.) može naći u sve tri jezičke verzije izvora, dok se duži lik *svojeg(a)*, ako se upotrebljava, uglavnom javlja u verziji na hrvatskom. Takva distribucija nije zabilježena u upotrebi genitiva zamjenice *koji*: i duži i kraći likovi nalazili su se u sve tri verzije, pa i u bosanskoj i srpskoj.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Zimska guma (pneumatik) je na <u>svom</u> boku označena...</i> (Izvor 133b, str. 1075)	<i>Zimska guma (pneumatik) je na <u>svom</u> boku označena...</i> (Izvor 133h, str. 1076)	<i>Zimska guma (pneumatik) je na <u>svom</u> boku označena...</i> (Izvor 133s, str. 1074)
<i>Svi članovi ispitne komisije su u <u>svom</u> radu neovisni,...</i> (Izvor 110b, str. 6932)	<i>Svi članovi ispitnog povjerenstva su u <u>svom</u> radu neovisni,...</i> (Izvor 110h, str. 6945)	<i>Svi članovi ispitne komisije su u <u>svom</u> radu nezavisni,...</i> (Izvor 110s, str. 6919)
<i>..., unaprijediti efikasnost (...) na teritoriji i <u>svom</u> zračnom prostoru; (...)</i> (Izvor 121b, str. 6814)	<i>..., unaprijediti učinkovitost (...) na teritoriju i <u>svojem</u> zračnome prostoru; (...)</i> (Izvor 121h, str. 6816)	<i>..., unaprijediti efikasnost (...) na teritoriji i <u>svom</u> vazдушnom prostoru; (...)</i> (Izvor 121s, str. 6812)
<i>Državni komitet u <u>svom</u> sastavu ima...</i> (Izvor 121b, str. 6814)	<i>Državno povjerenstvo u <u>svom</u> sastavu ima...</i> (Izvor 121h, str. 6816)	<i>Državni komitet u <u>svom</u> sastavu ima...</i> (Izvor 121s, str. 6812)
<i>Zaključkom Dom naroda odlučuje o <u>svom</u> radu...</i> (Izvor 139b, str. 1121)	<i>Zaključkom Dom naroda odlučuje o <u>svojem</u> radu...</i> (Izvor 139h, str. 1142)	<i>Zaključkom Dom naroda odlučuje o <u>svom</u> radu...</i> (Izvor 139s, str. 1162)
<i>...o <u>svom</u> zaključku odmah obavještava...</i> (Izvor 139b, str. 1124)	<i>..., o <u>svojem</u> zaključku odmah obavještava...</i> (Izvor 139h, str. 1133)	<i>...o <u>svom</u> zaključku odmah obavještava...</i> (Izvor 139s, str. 1165)
<i>Zavještalcu ne može odrediti nasljednika <u>svom</u> nasljedniku ili legataru.</i> (Izvor 170b, str. 10)	<i>Zavještatelj ne može odrediti nasljednika <u>svom</u> nasljedniku ili legataru.</i> (Izvor 170h, str. 10)	<i>Zavještalcu ne može odrediti nasljednika <u>svom</u> nasljedniku ili legataru.</i> (Izvor 170s, str. 10)
<i>Kad je zavještalcu ostavio legat <u>svom</u> povjeriocu,...</i> (Izvor 170b, str. 11)	<i>Kad je zavještatelj ostavio legat <u>svom</u> povjeritelju,...</i> (Izvor 170h, str. 11)	<i>Kad je zavještalcu ostavio legat <u>svom</u> povjeriocu,...</i> (Izvor 170s, str. 11)

Nakon ove analize jasno je da je jednaka distribucija ovih likova kao u genitivu ove zamjenice: kraći lik je češći u svim verzijama, duži lik koristit će se u verziji na hrvatskom jeziku kao razlikovna crta spram verzija na bosanskom i srpskom, pa se može izvesti konstatacija da su kraći likovi i genitiva i dativa i lokativa prisvojne zamjenice *svoj* učestaliji u svim verzijama izvora, dok se duži likovi javljaju u verzijama na hrvatskom. Uporedimo li je sa zamjenicom *koji*, vidjet ćemo da se takva tendencija ne može uočiti, što znači da se i u okviru jedne skupine zamjenica s istim deklinacijskim tipom pojava dužih i kraćih likova zavisi od vrste zamjenice. Ne može se,

dakle, generalno zaključiti da se duži likovi javljaju samo u tekstovima na hrvatskome, jer je to zabilježeno samo kod zamjenice *svoj*, a ne i kod zamjenice *koji*.

3.3.3.2. Zamjenica *njen/njezin*

I kraći i duži lik, i *njen* i *njezin*, navedeni su u velikom broju naših gramatika, a razlika je moguća u njihovom poretku. Tako je na prvom mjestu kraći lik, na drugom duži u *Gramatici bosanskoga jezika* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 247); obrnut poredak načinjen je u gramatikama hrvatskog jezika (Barić i dr. 1997: 204; Silić/Pranjkić 2005: 125; Težak/Babić 2005: 127; Babić i dr. 2007: 969), dok *Hrvatski pravopis* jasnije daje prednost dužem liku *njezin* kao boljem izboru od *njen* (Babić/Finka/Moguš 2004: 306). S druge strane, *Gramatika srpskog jezika* nema upisane duže likove pored *njen* (Stanojčić/Popović 2008: 99), kao ni *Mala srpska gramatika* (Simić/Jovanović 2007: 101), u *Rečniku srpskoga jezika* prednost je data kraćem liku (2007: 842), ali ima i priručnika srpskog jezika koji ne odbacuju duži lik: “**njen** i **njezin** jednako su pravilni oblici” (Klajn 2011: 167). Dakle, norma bosanskog jezika prihvata oba lika (o boljem, češćem ili običnijem liku nema podataka), norma hrvatskog priklonjena je dužem liku, norma srpskog kraćem liku, ali valja napomenuti da ni hrvatska ni srpska norma nisu u potpunosti odbacile drugi lik.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., javni funkcioner međunarodne organizacije i <u>njezinih</u> organa,... (Izvor 26b, str. 85)	..., javni dužnosnik međunarodne organizacije i <u>njezinih</u> tijela,... (Izvor 26h, str. 85)	..., javni funkcioner međunarodne organizacije i <u>njezinih</u> organa,... (Izvor 26s, str. 85)
Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije <u>njezinog</u> izricanja utvrdi... (Izvor 26b, str. 94)	Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije <u>njezinog</u> izricanja utvrdi... (Izvor 26h, str. 93)	Sud će opozvati uslovnu osudu ako poslije <u>njezinog</u> izricanja utvrdi... (Izvor 26s, str. 93)
...za vrijeme <u>njenog</u> trajanja nadležni organ socijalne zaštite provjerava <u>njeno</u> izvršavanje... (Izvor 26b, str. 97)	...za vrijeme <u>njenog</u> trajanja nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava <u>njeno</u> izvršavanje... (Izvor 26h, str. 97)	...za vrijeme <u>njenog</u> trajanja nadležni organ socijalne zaštite provjerava <u>njeno</u> izvršavanje... (Izvor 26s, str. 97)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...i drugim objektima gdje je <u>njezino</u> provođenje od interesa... (Izvor 78b, str. 4537)	...i drugim objektima gdje je <u>njezino</u> provođenje od interesa... (Izvor 78h, str. 4547)	...i drugim objektima gdje je <u>njeno</u> sprovođenje od interesa... (Izvor 78s, str. 4557)
...i ispunjavaju uslove za <u>njeno</u> obavljanje,... (Izvor 16b, str. 20)	...i koji ispunjavaju uvjete za <u>njezino</u> obavljanje,... (Izvor 16h, str. 26)	...i ispunjavaju uslove za <u>njeno</u> obavljanje,... (Izvor 16s, str. 31)
...i odgovaraju za <u>njen</u> rad; (...) (Izvor 17b, str. 43)	...i odgovaraju za <u>njezin</u> rad; (...) (Izvor 17h, str. 51)	...i odgovaraju za <u>njen</u> rad; (...) (Izvor 17s, str. 60)
(...) I. pratiti..., <u>njen</u> kvalitet, <u>njenu</u> samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju <u>njenih</u> zadataka,... (Izvor 165b, str. 3)	(...) I. pratiti..., <u>njezinu</u> kvalitetu, <u>njezinu</u> samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju <u>njezinih</u> zadataka,... (Izvor 165h, str. 8)	(...) I. pratiti..., <u>njenu</u> kvalitetu, <u>njenu</u> samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju <u>njenih</u> zadataka,... (Izvor 165s, str. 12)
...izmirenjem obaveze do <u>njenog</u> konačnog obračuna. (Izvor 172b, str. 2)	...izmirenjem obveze do <u>njezina</u> konačnoga obračuna. (Izvor 172h, str. 2)	...izmirenjem obaveze do <u>njenog</u> konačnog obračuna. (Izvor 172s, str. 2)
...za isplatu naknade štete ili <u>njenog</u> dijela. (Izvor 172b, str. 2)	...za isplatu naknade štete ili <u>njezina</u> dijela. (Izvor 172h, str. 2)	...za isplatu naknade štete ili <u>njenog</u> dijela. (Izvor 172s, str. 2)

U sve tri jezičke verzije tekstova mogu se naći oba lika. U verzijama na hrvatskom jeziku dominantan je duži, na srpskom i bosanskom kraći lik.

Upotreba dužih likova u hrvatskom i kraćih u srpskom jeziku u skladu je s normativnim preporukama, a kako su oba lika prihvaćena u bosanskom standardu, nijedna upotreba ne može biti okarakterizirana kao nepravilna.

3.4. Brojevi

Glavni brojevi *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* imaju padežne oblike, ali se mogu upotrebljavati i kao nepromjenljivi. U izvorima se nalaze primjeri za brojeve *dva/dvije*, *oba* i *tri*.

I ovo je pojava dobro poznata našim gramatikama, te se konstatacije i preporuke svode na sljedeće: umjesto odgovarajućega padeža brojeva *dva/dvije*, *oba/obje*, *tri*, *četiri* vrlo često upotrebljava se tzv. okamenjeni (skamenjeni) akuzativ brojeva *dva*, *oba*, *tri* i *četiri*, a pogotovo je ta pojava česta iza

prijedloga; kada nema prijedloga, prednost treba dati odgovarajućim padežnim oblicima (Jahić/Halilović/Palić 2000: 254; Barić i dr. 1997: 217⁸⁸). U nekim gramatikama navodi se samo da “ako padeži brojeva dolaze s prijedlozima, sklonidba brojeva nije obvezatna” (Silić/Pranjković 2005: 143), dok ima mišljenja da se ta odlika razgovornog jezika ne treba prenositi dalje: “Brojevi *dva, tri, četiri, oba, obje, obadva, obadvije* upotrebljavaju se i kao nepromjenjive riječi, ali to je više obilježje razgovornoga jezika. U pažljivu, njegovanu jeziku treba ih sklanjati, pogotovu kada dolaze bez prijedloga” (Babić i dr. 2007: 495). *Gramatika srpskog jezika* također ima potvrdu o upotrebi jednog oblika: “U savremenom jeziku brojevi *dva, tri* i *četiri*, a posebno ovaj posljednji, uglavnom se upotrebljavaju sa osnovnim oblikom za sve padeže: Razgovarao je sa *dva* učenika (: Razgovarao je sa *dvama* učenicima), ali: Pisao je *dvama* učenicima (ukoliko se broj ne zameni brojnom imenicom: Pisao je *dvojici* učenika)” (Stanojčić/Popović 2008: 105). Istu uputu kao u mnogim gramatikama sadrži *Rečnik jezičkih nedoumica*: “Posle predloga se i ovi brojevi najčešće upotrebljavaju kao nepromenljivi, npr. *između dve vatre, sa četiri prsta*; kad nema predloga, u knjiž. jeziku se preporučuje promena po padežima, npr. *odnosi dveju zemalja, dogovor dvaju predsednika, uz učešće triju fabrika* (bolje nego: *odnosi dve zemlje* itd.)” (Klajn 2011: 28). Dakle, norme sva tri jezika podudaraju se u ovom stavu.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...u svrhu dokazivanja sličnosti <u>dvaju</u> bioloških lijekova. (Izvor 79b, str. 182)	...u svrhu dokazivanja sličnosti <u>dvaju</u> bioloških lijekova. (Izvor 79h, str. 26)	...u svrhu dokazivanja sličnosti <u>dvaju</u> bioloških lijekova. (Izvor 79s, str. 103)
Ovo odobrenje daje Zajednički kolegij <u>oba</u> doma Parlamentarne skupštine BiH,...	Ovo odobrenje daje Zajednički kolegij <u>obaju</u> domova Parlamentarne skupštine BiH...	Ovo odobrenje daje Zajednički kolegijum <u>oba</u> doma Parlamentarne skupštine BiH,...
(Izvor 89b, str. 99)	(Izvor 89h, str. 101)	(Izvor 89s, str. 103)
...donosi Zajednički kolegij <u>oba</u> doma Parlamentarne skupštine BiH. (Izvor 89b, str. 99)	...donosi Zajednički kolegij <u>obaju</u> domova Parlamentarne skupštine BiH. (Izvor 89h, str. 101)	...donosi Zajednički kolegijum <u>oba</u> doma Parlamentarne skupštine BiH. (Izvor 89s, str. 104)

⁸⁸ To je posljedica postepenog nestajanja oblika brojeva i njihovoga prelaska među nepromjenjive riječi, te se u biranom jeziku daje prednost padežnim oblicima.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...odnos prema svim društvima za osiguranje u <u>oba</u> entiteta... (Izvor 27b, str. 1194)	...odnos prema svim društvima za osiguranje u <u>oba</u> entiteta... (Izvor 27h, str. 1196)	...odnos prema svim društvima za osiguranje u <u>oba</u> entiteta... (Izvor 27s, str. 1192)
...donosi odluke o imenovanju članova Upravnog odbora Agencije iz <u>oba</u> entiteta. (Izvor 27b, str. 1194)	...donosi odluke o imenovanju članova Upravnog odbora Agencije iz <u>oba</u> entiteta. (Izvor 27h, str. 1196)	...donosi odluke o imenovanju članova Upravnog odbora Agencije iz <u>oba</u> entiteta. (Izvor 27s, str. 1192)
...s područja <u>dva</u> ili više kantona... (Izvor 140b, str. 2807)	...s područja <u>dva</u> ili više kantona... (Izvor 140h, str. 2840)	...sa područja <u>dva</u> ili više kantona... (Izvor 140s, str. 2774)
...naznačiti odnos tih <u>dviju</u> osoba. (Izvor 140b, str. 2831)	...naznačiti odnos tih <u>dviju</u> osoba. (Izvor 140h, str. 2864)	...naznačiti odnos ta <u>dva</u> lica. (Izvor 140s, str. 2798)
...traži obavještenja od predsjednika i <u>dva</u> potpredsjednika Federacije,... (Izvor 139b, str. 1110)	...tražiti obavijesti od predsjednika i <u>dva</u> potpredsjednika Federacije,... (Izvor 139h, str. 1131)	...traži obavještenja od predsjednika i <u>dva</u> potpredsjednika Federacije,... (Izvor 139s, str. 1151)
...tekst utvrđuje predsjedavajući u dogovoru sa <u>dva</u> potpredsjedavajuća... (Izvor 139b, str. 1111)	...tekst utvrđuje predsjedatelj u dogovoru s <u>dva</u> potpredsjedatelja... (Izvor 139h, str. 1132)	..., tekst utvrđuje predsjedavajući u dogovoru sa <u>dva</u> potpredsjedavajuća... (Izvor 139s, str. 1152)
(...) a) spajanjem <u>dviju</u> ili više susjednih općina u novu općinu, (...) g) spajanjem dijelova <u>dvije</u> ili više susjednih općina u novu općinu. (Izvor 175b, str. 1)	(...) a) spajanjem <u>dviju</u> ili više susjednih općina u novu općinu, (...) g) spajanjem dijelova <u>dvije</u> ili više susjednih općina u novu općinu. (Izvor 175h, str. 1)	(...) a) spajanjem <u>dviju</u> ili više susjednih opština u novu opštinu, (...) g) spajanjem dijelova <u>dvije</u> ili više susjednih opština u novu opštinu. (Izvor 175s, str. 1)
...otvara tužilac u prisutnosti <u>dva</u> svjedoka. (Izvor 177b, str. 16)	...otvara tužitelj u nazočnosti <u>dva</u> svjedoka. (Izvor 177h, str. 16)	...otvara tužilac u prisutnosti <u>dva</u> svjedoka. (Izvor 177s, str. 16)
...sa <u>dva</u> uključena učenika s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 26 učenika, a sa <u>tri</u> uključena učenika s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 23 učenika. (Izvor 179b, str. 1/2)	...sa <u>dva</u> uključena đaka s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 26 đaka, a sa <u>tri</u> uključena đaka s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 23 đaka. (Izvor 179h, str. 1/2)	...sa <u>dva</u> uključena učenika s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 26 učenika, a sa <u>tri</u> uključena učenika s posebnim potrebama, odjeljenje ne može brojati više od 23 učenika. (Izvor 179s, str. 1/2)

U sve tri jezičke verzije tekstova koristi se tzv. okamenjeni akuzativ kada uz brojeve *oba*, *dva*, *tri* dolaze prijedlozi, a kada prijedlozi izostaju, u sve tri jezičke verzije mogu se naći i odgovarajući padežni oblici (*sličnost dvaju bioloških lijekova*, *spajanje dviju susjednih općina/opština*) i tzv. okamenjeni akuzativ (*sla/ područja dva ili više kantona*, *spajanjem dijelova dvije ili više općina/opština*, *u prisutnosti/nazočnosti dva svjedoka*). Sve tri norme prihvataju prvu i drugu grupu primjera, ali za treću grupu svaka norma preporučuje upotrebu odgovarajućega padežnog oblika. U ovom slučaju nije riječ o ogrešenju prema jednoj normi, nego o jednakom stavu normi i istoj upotrebi u sva tri teksta koja nije u saglasnosti s njima. Dakle, upotreba je jednaka u svim verzijama, samo u jednom izvoru javlja se primjer u kojem je na hrvatskom jeziku upotrijebljen oblik genitiva (*Zajednički kolegij obaju domova Parlamentarne skupštine*), a na bosanskom i srpskom broj *oba* ostao je nepromjenljiv (*Zajednički kolegij/kolegijum oba doma Parlamentarne skupštine*).

3.5. Glagoli

3.5.1. Present

3.5.1.1. Glagol *jesam*

Pomoćni glagol *jesam* ima naglašene i nenaglašene oblike prezenta i oni se mogu naći u izvorima i to u trećem licu, zbog prirode ovih tekstova⁸⁹, pa bilježimo *jest*, *jeste*, *je* (jd.), *te jesu* i *su* (mn.). Više pažnje posvetit ćemo 3. l. jd. i bilježenju krajnjeg *e* u dužem obliku.

U *Gramatici bosanskoga jezika* upisani su naglašeni oblici za treće lice jd. *jest(e)* i nenaglašeni *je*, kao i oblici za množinu *jesu* i *su*, što znači da se u 3. l. jd. može upotrijebiti i *jest* i *jeste* i *je*, no “nenaglašeni oblici nikad ne stoje sami ili na početku rečenice” osim kada se oblik za 3. l. jd. upotrijebi kao naglašena riječ (u pitanjima kao *Je li ona došla?*) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 272). “Duži akcentovani oblici u upotrebi su kad se naročito naglašava ono što se njima izriče, a enklitički su u svim drugim slučajevima” (Čedić 2001a: 127), a valja naglasiti da u ovoj gramatici naglašeni oblik za 3. l. jd. glasi samo *jest* (Čedić 2001a: 126). Gramatike hrvatskog jezika za 3. l. jd. navode naglašeni (duži) oblik *jest* (Barić i dr. 1997: 271; Težak/Babić 2005: 146; Babić i dr. 2007: 520), pa je i Pranjković ovu karakteristiku istakao kao jednu od razlika između hrvatskog i srpskog jezika, tvrdeći da je *jest* odlika

⁸⁹ O tome je bilo riječi u uvodnom dijelu.

hrvatskog, *jeste* srpskog jezika (Pranjeković 2008: 64). *Gramatika srpskog jezika*, istina, ima upisano za 3. l. jd. *jest(e)* kao puni oblik. Međutim, tvrdnju da je *jeste* češće negoli *jest* u srpskom jeziku iznosi Klajn uz konstataciju da se *jest* čuva u spoju *to jest* i izreci *što jest, jest* (Klajn 2011: 111).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...pošiljka koja je napustila zemlju izvoznicu <u>jeste</u> ista pošiljka koja stiže u zemlju uvoznicu. (Izvor 105b, str. 10996)	...pošiljka koja je napustila zemlju izvoznicu <u>jeste</u> ista pošiljka koja stiže u zemlju uvoznicu. (Izvor 105h, str. 11016)	...pošiljka koja je napustila zemlju izvoznicu <u>jeste</u> ista pošiljka koja stiže u zemlju uvoznicu. (Izvor 105s, str. 11036)
Svrha ove alternativne mogućnosti <u>jeste</u> pojednostavljenje postupka... (Izvor 105b, str. 11000)	Svrha ove alternativne mogućnosti <u>jeste</u> pojednostavljenje postupka... (Izvor 105h, str. 11020)	Svrha ove alternativne mogućnosti <u>jeste</u> pojednostavljenje postupka... (Izvor 105s, str. 11040)
Odgovorna osoba <u>je</u> osoba u privrednom društvu... (Izvor 26b, str. 85/86)	Odgovorna osoba <u>je</u> osoba u trgovačkom društvu... (Izvor 26h, str. 85)	Odgovorno lice <u>je</u> lice u privrednom društvu... (Izvor 26s, str. 85)
Deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva <u>jest</u> prisilno iseljenje... (Izvor 26b, str. 108)	Protjerivanje ili prisilno preseljenje pučanstva <u>jest</u> prisilno iseljenje... (Izvor 26h, str. 107)	Deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva <u>jest</u> prisilno iseljenje... (Izvor 26s, str. 107)
Svrha mjera sigurnosti <u>je</u> da se otklone stanja ili uvjeti... (Izvor 26b, str. 94)	Svrha sigurnosnih mjera <u>jest</u> otklanjanje stanja ili uvjeta... (Izvor 26h, str. 94)	Svrha mjera bezbjednosti <u>je</u> da se otklone stanja ili uslovi... (Izvor 26s, str. 94)
(...) a) aerodrom <u>je</u> unaprijed definirano područje... (Izvor 102b, str. 1/2)	(...) a) Aerodrom <u>jest</u> unaprijed određeno područje... (Izvor 102h, str. 19)	(...) a) aerodrom <u>je</u> unaprijed definisano područje... (Izvor 102s, str. 37/38)
(...) d) sigurnost civilnog zrakoplovstva (security) <u>je</u> kombinacija mjera... (Izvor 102b, str. 1/2)	(...) d) Sigurnost civilnog zrakoplovstva (security) <u>jest</u> spoj mjera... (Izvor 102h, str. 19)	(...) d) bezbjednost civilnog vazduhoplovstva (security) <u>jest</u> kombinacija <u>je</u> mjera... (Izvor 102s, str. 37/38)
(...) i) ESARR-i ("EUROCONTROL" Safety Regulatory Requirements) <u>su</u> EUROCONTROL-ovi regulatorni zahtjevi... (Izvor 102b, str. 1/2)	(...) i) ESARR-i (EUROCONTROL Safety Regulatory Requirements) <u>jesu</u> EUROCONTROL-ovi regulatorni zahtjevi... (Izvor 102h, str. 19)	(...) i) ESARR (EUROCONTROL Safety Regulatory Requirements) <u>jesu</u> EUROCONTROL-ovi regulatorni zahtjevi... (Izvor 102s, str. 37/38)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Osnovica za određivanje mjesečnih novčanih primanja, prema ovom zakonu, jeste 213 KM.</i> (Izvor 144b, str. 2494)	<i>Osnovica za određivanje mjesečnih novčanih primanja, prema ovom zakonu, jeste 213,00 KM.</i> (Izvor 144h, str. 2491)	<i>Osnovica za određivanje mjesečnih novčanih primanja, prema ovom zakonu, jeste 213,00 KM.</i> (Izvor 144s, str. 2493)
(...) 1. "omladina" ili "mladi" <u>su</u> osobe u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti; (...) (Izvor 165b, str. 2)	(...) 1. "omladina" ili "mladi" <u>su</u> osobe u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti; (...) (Izvor 165h, str. 6)	(...) 1. "omladina" ili "mladi" <u>su</u> lica u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti; (...) (Izvor 165s, str. 11)
(...) 7. "strategija prema mladima" <u>jeste</u> dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanjima prema mladima... (Izvor 165b, str. 2)	(...) 7. "strategija prema mladima" <u>jeste</u> dokument institucija vlasti s programskim pristupom djelovanja prema mladima... (Izvor 165h, str. 6)	(...) 7. "strategija prema mladima" <u>jeste</u> dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanja prema mladima... (Izvor 165s, str. 11)
(...) 8. "program djelovanja za mlade" <u>je</u> program koji kreiraju institucije vlasti... (Izvor 165b, str. 2)	(...) 8. "program djelovanja za mlade" <u>je</u> program koji kreiraju institucije vlasti... (Izvor 165h, str. 6)	(...) 8. "program djelovanja za mlade" <u>je</u> program koji kreiraju institucije vlasti... (Izvor 165s, str. 11)
(...) a) "osumnjičeni" <u>je</u> lice... (Izvor 177b, str. 2)	(...) a) "osumnjičeni" <u>je</u> osoba... (Izvor 177h, str. 3)	(...) a) "osumnjičeni" <u>je</u> lice... (Izvor 177s, str. 3)
(...) e) "supružnik" i "vanbračni supružnik" <u>su</u> ona lica... (Izvor 177b, str. 3)	(...) e) "supružnik" i "vanbračni supružnik" <u>su</u> one osobe... (Izvor 177h, str. 3)	(...) e) "supružnik" i "vanbračni supružnik" <u>su</u> ona lica... (Izvor 177s, str. 3)
..., utvrdit će da li je tu povredu nanio neko drugi i, ako <u>jeste</u> , čime,...	..., utvrdit će da li je tu povredu nanio neko drugi i, ako <u>jeste</u> , čime,...	..., utvrdiće da li je tu povredu nanio neko drugi i, ako <u>jeste</u> , čime,...
(Izvor 177b, str. 21)	(Izvor 177h, str. 21)	(Izvor 177s, str. 21)

U svim jezičkim verzijama potvrđeno je prisustvo oblika *jest*, *jeste*, *je* (jd.) i kraćeg lika *su* (mn.).

Što se tiče upotrebe *jest* i *jeste* u tekstovima na bosanskom jeziku i njihovog odnosa spram norme, valja reći da su obje upotrebe u skladu s normom. U izvoru 102 na bosanskom jeziku (102b) upotrijebljeni su kraći likovi *je* (jd.) i *su* (mn.): ovi se oblici nalaze i iza zgrade, što norma (ili bolje norme) ne dozvoljavaju, jer enklitike ne mogu doći iza umetnutih dijelova

u rečenici (Jahić/Halilović/Palić 2000: 471), tj. iza zagrada, zarez, nabravanja i sl. Ova nepravilna upotreba enklitičkih oblika poslužila je upravo da se verzija na bosanskome razlikuje od verzija na hrvatskome i srpskome, gdje se nalaze pravilno upotrijebljeni naglašeni likovi ili se redom riječi izbjegla pozicija enklitike iza zagrada. S obzirom na to da norma hrvatskog jezika propisuje samo *jest*, upotrebu lika *jeste* u tekstovima na hrvatskom smatramo neusklađenom s normom. Kako norma srpskog jezika dozvoljava i *jeste* i *jest*, ali je *jeste*, ako ništa drugo ne možemo sa sigurnošću reći, ono bar češće i uobičajeno za taj jezik, tako ćemo upotrebu *jest* u izvorima na ovom jeziku proglasiti manje običnom od upotrebe *jeste*.

Ukoliko posmatramo upotrebu punog i kraćeg oblika za 3. l. i njihov međusobni odnos, možemo vidjeti da se i jedan i drugi oblik upotrebljavaju u svim jezičkim verzijama izvora, te se poneki izvor razlikuje u njihovoj upotrebi zavisno od jezičke verzije (to nije toliko izraženo i uočljivo da bi preraslo u redovnu razliku među verzijama).

3.5.1.2. Glagol *dati*

Glagol *dati* može imati tri promjene u prezentu: prvu (kraću), *dam*, *daš*, *da*, *damo*, *date*, *daju*, drugu (s proširenom osnovom *dad-*), *dadem*, *dadeš*, *dade*, *dademo*, *dadete*, *dadu* i treću (s proširkom *n* na osnovu *dad-*), *dadnem*, *dadneš*, *dadne*, *dadnemo*, *dadnete*, *dadnu* i to je poznato u gramatičkoj literaturi (Jahić/Halilović/Palić 2000: 274; Barić i dr. 1997: 261; Silić/Pranjaković 2005: 46-47; Babić i dr. 2007: 520-521⁹⁰). U *Gramatici srpskog jezika* zabilježen je dublet u 3. l. mn. *daju – dadu* (Stanojčić/Popović 2008: 122). I rječnici bilježe triplet *dam/dadem/dadnem* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 160; Anić 2006: 190; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 245), a nalazimo i još jednu potvrdu da se u srpskom jeziku dopuštaju, pored *dam*, i “narodski oblici” *dadem* i *dadnem* (Klajn 2011: 53). Dakle, isti stav imaju sve tri norme, dozvoljena su sva tri oblika.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., na koji se pozivaju predstavnici agencija za nadzor osiguranja entiteta, odnosno Brčko Distrikta, drugi svjedoci i stručnjaci da <u>daju</u> usmene ili pismene podneske. (Izvor 27b, str. 1195)	..., na koji se pozivaju predstavnici agencija za nadzor osiguranja entiteta odnosno Brčko Distrikta, drugi svjedoci i stručnjaci, da <u>daju</u> usmene ili pismene podneske. (Izvor 27h, str. 1197)	..., na koji se pozivaju predstavnici agencija za nadzor osiguranja entiteta, odnosno Brčko Distrikta, drugi svjedoci i stručnjaci da <u>daju</u> usmene ili pismene podneske. (Izvor 27s, str. 1193)

⁹⁰ Kada je u pitanju druga osnova, rjeđi je prezent *dadnem* od *dadem*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...može također narediti predsjedavajućem, odnosno generalnom direktoru da izađu pred Komisiju i <u>daju</u> usmeni izvještaj o aktivnostima Agencije. (Izvor 128b, str. 1215)	...može također narediti predsjedatelju, odnosno generalnom direktoru da izađu pred Povjerenstvo i <u>daju</u> usmeno izvješće o aktivnostima Agencije. (Izvor 128h, str. 1228)	...može takođe da naredi predsjedavajućem, odnosno generalnom direktoru da izađu pred Komisiju i <u>daju</u> usmeni izvještaj o aktivnostima Agencije. (Izvor 128s, str. 1201)
...s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom <u>da</u> na upotrebu,... (Izvor 26b, str. 114)	...s ciljem da ih uporabi kao prave ili da ih drugome <u>dade</u> na uporabu,... (Izvor 26h, str. 113)	...s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom <u>da</u> na upotrebu,... (Izvor 26s, str. 113)
...u svrhu ponovne upotrebe ide za tim da takvim znakovima <u>da</u> izgled kao da nisu upotrijebljeni,... (Izvor 26b, str. 114)	...u svrhu ponovne uporabe ide za tim da takvim znakovima <u>dade</u> izgled kao da nisu uporabljani,... (Izvor 26h, str. 113/114)	...u svrhu ponovne upotrebe ide za tim da takvim znakovima <u>da</u> izgled kao da nisu upotrijebljeni... (Izvor 26s, str. 113/114)
Ukoliko istovremeno <u>daju</u> ostavke... (Izvor 139b, str. 1112)	Ukoliko istodobno <u>daju</u> ostavke... (Izvor 139h, str. 1132)	Ukoliko istovremeno <u>daju</u> ostavke... (Izvor 139s, str. 1153)
...odgovorit će na ta pitanja ako mu se <u>da</u> imunitet. (Izvor 177b, str. 19)	...odgovorit će na ta pitanja ako mu se <u>dadne</u> imunitet. (Izvor 177h, str. 19)	...odgovoriće na ta pitanja ako mu se <u>da</u> imunitet. (Izvor 177s, str. 19)

U izvorima se najčešće od glagola *dati* koriste prezentski oblici za 3. l. mn. *daju* i jd. *da*. Oblici *dade* i *dadne* pojavljuju se u verzijama na hrvatskom jeziku.

Pošto sve tri norme dozvoljavaju sva tri oblika, u ovom slučaju i nema upotrebe koja nije usklađena s normama. Zanimljivo je da osnove *dad-* i *dadn-*, ako se pojave, postaju distinktivna crta teksta na hrvatskom jeziku od tekstova na bosanskom i srpskom.

3.5.2. Glagolski prilog prošli

Glagolski prilog prošli tvori se od svršenih glagola kada se na infinitivnu osnovu dodaju nastavci *-vši/-v* (ukoliko se osnova završava na vokal) ili *-avši/-av* (ukoliko se osnova završava na konsonant). Oblici s nastavkom *-v* i *-av* znatno su rjeđi od oblika s dužim nastavcima, te “danas zvuče starinski” (Barić i dr. 1997: 245) ili su “blago stilski obilježeni” (Težak/Babić 2005: 152; Babić i dr. 2007: 549). Negdje su od tvrdnje da su oni rjeđe u

upotrebi izdvojeni primjeri poput *izuzev, počev* i sl. (Jahić/Halilović/Palić 2000: 285), a negdje izostaje bilo kakva konstatacija o njihovim frekvencijama (Stanojčić/Popović 2008: 121).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Zabranjuje se uvoz opreme ili uređaja koje sadrže kontrolirane supstance - SOOO ili korištenje takvih supstanci za funkcioniranje opreme i uređaja, počev od 1. jula 2007. godine.</i> (Izvor 101b, str. 4613)	<i>Zabranjuje se uvoz opreme ili uređaja koje sadrže kontrolirane supstance - TOOO ili korištenje takvih supstanci za funkcioniranje opreme i uređaja, počev od 1. srpnja 2007.</i> (Izvor 101h, str. 4570)	<i>Zabranjuje se uvoz opreme ili uređaja koje sadrže kontrolisane supstance - SOOO ili korišćenje takvih supstanci za funkcionisanje opreme i uređaja, počev od 1. jula 2007. godine.</i> (Izvor 101s, str. 4592)
<i>(...) - za udruženje građana bit će upisano "UG", i pored toga broj, počevši od broja 1, - za međunarodnog posmatrača bit će upisano "MP", i pored toga broj, počevši od broja 1.</i> (Izvor 44b, str. 333)	<i>(...) - za udruge građana upisat će se "UG" i pored toga broj počevši od broja 1, - za međunarodnog promatrača upisat će se "MP" i pored toga broj počevši od broja 1.</i> (Izvor 44h, str. 333)	<i>(...) - za udruženje građana biće upisano "UG", i pored toga broj, počevši od broja 1, - za međunarodnog posmatrača biće upisano "MP", i pored toga broj, počevši od broja 1.</i> (Izvor 44s, str. 333)
<i>...da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 1. maja 1999. godine do isplate...</i> (Izvor 116b, str. 8)	<i>...da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 1. svibnja 1999. godine do isplate...</i> (Izvor 116h, str. 1)	<i>...da mu solidarno plate iznos od 3.666,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. maja 1999. godine do isplate...</i> (Izvor 116s, str. 5)
<i>...isplati iznos od 1.542,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos počevši od 1. maja 1999. godine do isplate.</i> (Izvor 116b, str. 8)	<i>...isplati iznos od 1.542,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos počevši od 1. svibnja 1999. godine do isplate.</i> (Izvor 116h, str. 2)	<i>...isplati iznos od 1.542,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos počev od 1. maja 1999. godine do isplate.</i> (Izvor 116s, str. 5)
<i>Podaci će moći biti korišteni samo za potrebu navedenu u Zahtjevu i u roku od šest mjeseci, počev od dana preuzimanja podataka.</i> (Izvor 141b, str. 3254)	<i>Podaci će moći biti korišteni samo za potrebu navedenu u Zahtjevu i u roku od šest mjeseci, počev od dana preuzimanja podataka.</i> (Izvor 141h, str. 3230)	<i>Podaci će moći biti korišteni samo za potrebu navedenu u Zahtjevu i u roku od šest mjeseci, počev od dana preuzimanja podataka.</i> (Izvor 141s, str. 3242)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Vraćanje poklona vrši se počev od posljednjeg poklona...</i> (Izvor 170b, str. 6)	<i>Vraćanje poklona vrši se počev od posljednjeg poklona...</i> (Izvor 170h, str. 6)	<i>Vraćanje poklona vrši se počev od posljednjeg poklona...</i> (Izvor 170s, str. 6)

U svim jezičkim verzijama tekstova koristi se glagolski prilog prošli tvoren i dužim *-vši* (*počevši*) i kraćim nastavkom *-v* (*počev*). Uglavnom je njihova upotreba izjednačena u jezičkim verzijama, rijetko se koja verzija izdvaja od preostale dvije jedinstvenom upotrebom (izvor gdje se samo na srpskom koristi kraći oblik).

Pošto sve gramatike potvrđuju postojanje i kraćeg i dužeg lika glagolskoga priloga prošlog, nijedan primjer nije u koliziji s normama, iako su oblici s kraćim nastavkom u hrvatskoj normi bez izuzetaka proglašeni “starinskim” ili “blago stilski obilježenim”. Ostaje da potvrdimo izrazito prisustvo kraćeg oblika *počev* u ovim tekstovima administrativnog stila bez obzira na jezičku verziju.

3.5.3. Glagolski pridjev trpni

Bosanski jezički standard ne odriče se niti jednog lika glagolskoga pridjeva trpnog, te su takvi primjeri proglašeni dubletima: *dan* i *dat*, *izdan* i *izdat*, *poslan* i *poslat*, *predan* i *predat* (Halilović 1996: 199, 272, 425, 436), *dat* i *dan*, *brat* i *bran* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 283), *dan* i *dat*, *poslan* i *poslat*, *predan* i *predat*, ali samo *izdan* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 160, 969, 1002, 429). Dublete čuva i srpski jezik: *dan* i *dat* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 196). Za hrvatski standard običniji su likovi na *-n*: “Neki od tih glagola mogu tvoriti taj pridjev i sufiksom *-t* (*brat*, *dat*), ali su običniji oblici sa sufiksom *-n*” (Barić i dr. 1997: 246), pa su likovi na *-t* rjeđi (Babić i dr. 2007: 547) i upotrebljavaju se onda likovi na *-n*: “Ako postoje dvojni oblici glagolskog pridjeva trpnoga, s nastavcima *-n* i *-t*, u hrvatskome se književnom jeziku normalno upotrebljava lik sa *-n* (*dan* – *dat*, *bran* – *brat*, *sačuvan* – *sačuvat*)” (Težak/Babić 2005: 151).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ako je lažan iskaz <u>dat</u> u krivičnom postupku,...</i> (Izvor 26b, str. 118)	<i>Ako je lažni iskaz <u>dat</u> u kaznenom postupku,...</i> (Izvor 26h, str. 118)	<i>Ako je lažan iskaz <u>dat</u> u krivičnom postupku,...</i> (Izvor 26s, str. 117)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Izgled sedmičnog izvještaja <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106b, str. 1086)	Izgled sedmičnog izvješća <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106h, str. 1094)	Izgled sedmičnog izvještaja <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106s, str. 1078)
Izgled dnevnog lista <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106b, str. 1086)	Izgled dnevnog lista <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106h, str. 1094)	Izgled dnevnog lista <u>dat</u> je u Prilogu... (Izvor 106s, str. 1078)
Tkiva porijeklom od goveda, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s članom 11. stav 2. se podvrgavaju... (Izvor 65b, str. 681)	Tkiva podrijetlom od goveda, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu sukladno člankom 11. stavak 2. se podvrgavaju... (Izvor 65h, str. 680)	Tkiva porijeklom od goveda, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s članom 11. stav 2. se podvrgavaju... (Izvor 65s, str. 681)
Tkiva porijeklom od goveda, koja su <u>poslata</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s Anexom III,... (Izvor 65b, str. 681)	Tkiva podrijetlom od goveda, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu sukladno Dodatkom III,... (Izvor 65h, str. 680)	Tkiva porijeklom od goveda, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s Aneksom III,... (Izvor 65s, str. 681)
Tkiva porijeklom od ovaca i koza, koja su <u>poslata</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s članom 11. stav 2. se podvrgavaju... (Izvor 65b, str. 681)	Tkiva podrijetlom od ovaca i koza, koja su <u>poslana</u> na laboratorijsku pretragu sukladno člankom 11. stavak 2. se podvrgavaju... (Izvor 65h, str. 681)	Tkiva porijeklom od ovaca i koza, koja su <u>poslata</u> na laboratorijsku pretragu u skladu s članom 11. stav 2. se podvrgavaju... (Izvor 65s, str. 681)
...cjelovit skup podataka koji su elektronički generirani, <u>poslati</u> , primljeni ili sačuvani... (Izvor 113b, str. 112)	...cjelovit skup podataka koji su elektronički generirani, <u>poslani</u> , primljeni ili sačuvani... (Izvor 113h, str. 119)	...cjelovit skup podataka koji su elektronski generisani, <u>poslati</u> , primljeni ili sačuvani... (Izvor 113s, str. 127)
..., odnosno o svim promjenama podataka na osnovu kojih je <u>izdato</u> odobrenje... (Izvor 152b, str. 5275)	..., odnosno o svim promjenama podataka na temelju kojih je <u>izdato</u> odobrenje... (Izvor 152h, str. 5276)	..., odnosno o svim promjenama podataka na osnovu kojih je <u>izdato</u> odobrenje... (Izvor 152s, str. 5274)
..., bit će priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predan</u> nadležnom sudu. (Izvor 147b, str. 748)	..., bit će priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predan</u> nadležnom sudu. (Izvor 147h, str. 740)	..., biće priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predan</u> nadležnom sudu. (Izvor 147s, 744/745)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., bit će priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predan</u> nadležnom sudu. (Izvor 147b, str. 749)	..., bit će priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predan</u> nadležnom sudu. (Izvor 147h, str. 740)	..., biće priveden i uz zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka <u>predat</u> nadležnom sudu. (Izvor 147s, 745)
Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je <u>data</u> u roku ako je prije nego što rok istekne <u>predata</u> onom ko je ovlašten da je primi. (Izvor 177b, str. 9)	Kad je izjava vezana za rok, drži se da je <u>dana</u> u roku ako je prije nego što rok istekne <u>predana</u> onom tko je ovlašten da je primi. (Izvor 177h, str. 9)	Kad je izjava vezana za rok, smatra se da je <u>data</u> u roku ako je prije nego što rok istekne <u>predata</u> onom ko je ovlašćen da je primi. (Izvor 177s, str. 9)
Tužilac će dobivene podatke zapečatiti dok ne bude <u>izdata</u> sudska naredba. (Izvor 177b, str. 16)	Tužitelj će dobivene podatke zapečatiti dok ne bude <u>izdana</u> sudbena naredba. (Izvor 177h, str. 16)	Tužilac će dobijene podatke zapečatiti dok ne bude <u>izdata</u> sudska naredba. (Izvor 177s, str. 16)
Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili očite omaške podnosioca ⁹¹ <u>predat</u> ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka,...	Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili bjelodane omaške podnosioca <u>predat</u> ili upućen nemjerodavnom sudu prije isteka roka,...	Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili očigledne omaške podnosioca <u>predat</u> ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka,...
..., odnosno nastaviti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje <u>dato</u> . (Izvor 177b, str. 27)	..., odnosno nastaviti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje <u>dato</u> . (Izvor 177h, str. 27)	..., odnosno nastaviti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje <u>dato</u> . (Izvor 177s, str. 27)

U izvorima su zabilježeni glagolski pridjevi trpni od glagola *dati*, *poslati*, *predati*, *izdati* i to su u svakom jeziku potvrđeni i likovi na *-t* i likovi na *-n*. U nekim izvorima načinjena je razlika u njihovoj upotrebi, pa se lik na *-n* koristio na hrvatskom jeziku, a lik na *-t* na bosanskom i srpskom, dok se negdje verzija na srpskom izdvajala s likom na *-t* od verzija na bosanskom i hrvatskom s likom na *-n*.

Kako su bosanska i srpska norma ostavile mogućnost izbora pri upotrebi ovih likova, tako oba lika imaju normativno opravdanu upotrebu. S

⁹¹ U sve tri jezičke verzije napisano je *podnosioca*, gdje je, pretpostavljamo, izostavljeno *o*.

druge strane, za likove sa *-t* u tekstovima na hrvatskom to ne možemo reći, jer ih norma hrvatskog jezika ne prihvata.

3.5.4. Futur I

Kada se enklitički prezentski oblik pomoćnoga glagola *htjeti* nađe iza infinitiva (na *-ti*) u sastavu futura I, može se pisati sastavljeno ili odvojeno od infinitiva. *Pravopis bosanskoga jezika* regulira pisanje infinitiva iza i ispred enklitike, a status sastavljenoga pisanja infinitiva i enklitike iza nj nije u potpunosti razjašnjen: “Pod uticajem izgovora razvilo se i sastavljeno pisanje oblika futura I od glagola na *-ti* s enklitikom iza infinitiva. Neprihvatljivo je miješanje ova dva načina pisanja u istome tekstu” (Halilović 1996: 49). U *Gramatici bosanskoga jezika* definitivno je prihvaćeno samo odvojeno pisanje u ovom slučaju (Jahić/Halilović/Palić 2000: 280). Isti je način propisan i u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 78), a sastavljeno pisanje u *Pravopisu srpskoga jezika* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 61).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Sastav i funkcija te komisije biće slijedeći: (...)</i> (Izvor 61b, str. 14)	<i>Sastav i funkcija te komisije biće sljedeći: (...)</i> (Izvor 61h, str. 14)	<i>Sastav i funkcija te komisije biće sledeći: (...)</i> (Izvor 61s, str. 14)
<i>Razmotriće se također svaka druga ponuda i oblik plaćanja.</i> (Izvor 61b, str. 15)	<i>Razmotriće se također svaka druga ponuda i oblik plaćanja.</i> (Izvor 61h, str. 15)	<i>Razmatraće se također svaka druga ponuda i oblik plaćanja.</i> (Izvor 61s, str. 15)
<i>(...) d. svaki preostali profit koji je ostao nakon gore navedenih raspodjela biće raspodjeljen⁹² prema slijedećem: (...)</i> (Izvor 93b, str. 7)	<i>(...) d. svaki preostali profit koji je ostao nakon gore navedenih raspodjela biti će raspodjeljen prema slijedećem: (...)</i> (Izvor 93h, str. 6)	<i>(...) d. svaki preostali profit koji je ostao nakon gore navedenih raspodjela biće raspodeljen prema sledećem: (...)</i> (Izvor 93s, str. 7)
<i>...bit će kriv za počinjeno krivično djelo.</i> (Izvor 93b, str. 9)	<i>...biti će kriv za počinjeno krivično djelo.</i> (Izvor 93h, str. 9)	<i>..., biće kriv za počinjeno krivično delo.</i> (Izvor 93s, str. 9)
<i>Sve crkve i vjerske zajednice imat će službene nazive...</i> (Izvor 20b, str. 333)	<i>Sve crkve i vjerske zajednice imat će službene nazive...</i> (Izvor 20h, str. 326)	<i>Sve crkve i vjerske zajednice imaće službene nazive...</i> (Izvor 20s, str. 330)

⁹² I verzija na bosanskome i verzija na hrvatskome sadrže primjer s nepravilnom zamjenom jata (*je* umjesto *ije*).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>...i kao takvi <u>koristit će se</u> u javnoj upotrebi.</i> (Izvor 20b, str. 333)	<i>...i kao takvi <u>koristit će se</u> u javnoj uporabi.</i> (Izvor 20h, str. 326)	<i>...i kao takvi <u>koristiće se</u> u javnoj upotrebi.</i> (Izvor 20s, str. 330)
<i>Donacije i prihodi crkava i vjerskih zajednica <u>tretirat će se</u> u skladu sa zakonima...</i> (Izvor 20b, str. 333)	<i>Donacije i prihodi crkava i vjerskih zajednica <u>tretirat će se</u> sukladno zakonima...</i> (Izvor 20h, str. 327)	<i>Donacije i prihodi crkava i vjerskih zajednica <u>tretiraće se</u> u skladu sa zakonima...</i> (Izvor 20s, str. 331)
<i>..., prvu sjednicu <u>sazvat će</u> najmanje deset novoizabranih delegata.</i> (Izvor 139b, str. 1110)	<i>..., prvu sjednicu <u>sazvat će</u> najmanje 10 novoizabranih izaslanika.</i> (Izvor 139h, str. 1130)	<i>..., prvu sjednicu <u>sazvaće</u> najmanje 10 novoizabranih delegata.</i> (Izvor 139s, str. 1151)
<i>Ako predsjedavajući ocijeni da ne može održati red na sjednici <u>odlučit će</u> o prekidu sjednice...</i> (Izvor 139b, str. 1118)	<i>Ako predsjedatelj ocijeni da ne može održati red na sjednici <u>odlučit će</u> o prekidu sjednice...</i> (Izvor 139h, str. 1139)	<i>Ako predsjedavajući ocijeni da ne može održati red na sjednici <u>odlučiće</u> o prekidu sjednice...⁹³</i> (Izvor 139s, str. 1159)
<i>...<u>kaznit će se</u> za prekršaj društvo za osiguranje ako:</i> (...) (Izvor 172b, str. 4)	<i>...<u>kaznit će se</u> za prekršaj društvo za osiguranje ako:</i> (...) (Izvor 172h, str. 4)	<i>...<u>kazniće se</u> za prekršaj društvo za osiguranje ako:</i> (...) (Izvor 172s, str. 4)

U izvorima se mogu naći oba načina pisanja futura I. Sastavljeno pisanje oblika futura I od glagola na *-ti* s enklitikom iza infinitiva pronaći će se u sve tri verzije u starijim izvorima, tj. u spominjanim izvorima iz 1997. Kasnije se razvila praksa da se (kada se radi o ovom poretku i glagolima na *-ti*) odvojeno piše futur I u verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku, a sastavljeno na srpskom. Znači, u izvorima se ustalio takav način pisanja, izuzevši starije izvore u kojima se primjenjivalo sastavljeno pisanje futura I u svim verzijama.

U verziji na hrvatskom jeziku (izvor 93h) nalazi se enklitika iza infinitiva. Infinitiv je tada upisan sa završnim *-i*, no glagoli na *-ti* u pismu gube završno *-i*, puni infinitiv može se pisati iz pjesničkih razloga, posebno u

⁹³ Izdvajamo još jedan primjer koji nije odlika standardnojezičke norme ni bosanskog, ni hrvatskog, ni srpskog jezika: u izvoru 139 ni u jednoj jezičkoj verziji inverzija nije obilježena zarezom, premda je to općepoznato pravilo da se svaka inverzija obilježava zarezom, odnosno svaki zavisni dio koji dolazi ispred glavnoga dijela (Halilović 1996: 78), tj. ako je zavisna rečenica ispred glavne (Babić/Finka/Moguš 2004: 99; Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 122-123).

rimama (Babić/Finka/Moguš 2004: 78), pa su ovi primjeri neusklađeni s pravopisnim pravilima.

3.5.5. Sufiksalna tvorba glagola

3.5.5.1. Sufiksi *-ati/-jati*

Dubleti su u bosanskom standardu *obuhvatati* i *obuhvaćati*, *prihvatati* i *prihvaćati* (Halilović 1996: 370, 449; Halilović/Palić/Šehović 2010: 791, 1036). Norma srpskog jezika nije dala jednak status ovim glagolima i njihovim likovima: *prihvatati* i *prihvaćati* jesu jednako vrednovani (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1052; Klajn 2011: 209), ali je *obuhvatati* bolje nego *obuhvaćati* (Klajn 2011: 171), te tako u *Rečniku srpskoga jezika* i ne nalazimo lik *obuhvaćati*, već samo *obuhvatati* (2007: 850). U *Hrvatskom pravopisu* navedeni su samo likovi *obuhvaćati* i *prihvaćati* (Babić/Finka/Moguš 2004: 309, 366) (možda samo zbog pravopisno interesantne afrikate), a da to nije slučajno, potvrđeno je u Anićeovom rječniku, gdje su također upisane samo ć-forme (Anić 2006: 903, 1189).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...osim u slučaju kada je vizuelna oznaka koja <u>obuhvata</u> najmanje tri svjetla u nizu... (Izvor 40b, str. 62)	...osim u slučaju kada je vizuelna oznaka koja <u>obuhvata</u> najmanje tri svjetla u nizu... (Izvor 40h, str. 49)	...osim u slučaju kada je vizuelna oznaka koja <u>obuhvata</u> najmanje tri svjetla u nizu... (Izvor 40s, str. 56)
Nadzor <u>obuhvaća</u> samo sigurnosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i predstavnika vjerske zajednice. (Izvor 73b, str. 14)	Nadzor <u>obuhvaća</u> samo sigurnosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i predstavnika vjerske zajednice. (Izvor 73h, str. 20)	Nadzor <u>obuhvaća</u> samo bezbjedonosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i predstavnika vjerske zajednice. (Izvor 73s, str. 7)
Usluge u zračnoj plovidbi <u>obuhvataju</u> : (...) (Izvor 102b, str. 5)	Usluge u zračnoj plovidbi <u>obuhvataju</u> : (...) (Izvor 102h, str. 20)	Usluge u vazdušnoj plovidbi <u>obuhvataju</u> : (...) (Izvor 102s, str. 41)
Komponenta računovodstvenih, revizorskih, finansijskih i drugih sa njima povezanih znanja <u>obuhvata</u> : (...) (Izvor 3b, str. 19)	Komponenta računovodstvenih, revizijskih, finansijskih i drugih s njima povezanih znanja <u>obuhvaća</u> : (...) (Izvor 3h, str. 22)	Komponenta računovodstvenih, revizorskih, finansijskih i drugih sa njima povezanih znanja <u>obuhvata</u> : (...) (Izvor 3s, str. 25)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Nadzor <u>obuhvata</u> samo sigurnosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i pravnog zastupnika.</i> (Izvor 86b, str. 5158)	<i>Nadzor <u>obuhvaća</u> samo sigurnosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i pravnog zastupnika.</i> (Izvor 86h, str. 5168)	<i>Nadzor <u>obuhvata</u> samo bezbjedonosni aspekt i službenik ne može slušati razgovor korisnika Centra i pravnog zastupnika.</i> (Izvor 86s, str. 5178)
<i>Mjera pojačanog nadzora iz stava (1) ovog člana može <u>obuhvaćati</u>: (...)</i> (Izvor 86b, str. 5158)	<i>Mjera pojačanog nadzora iz stavka (1) ovog članka može <u>obuhvaćati</u>: (...)</i> (Izvor 86h, str. 5169)	<i>Mjera pojačanog nadzora iz stava (1) ovog člana može <u>obuhvaćati</u>: (...)</i> (Izvor 86s, str. 5179)
<i>Dom naroda može odlučiti da pretres nacрта zakona <u>obuhvaća</u> opći pretres i pretres u pojedinostima.</i> (Izvor 139b, str. 1122)	<i>Dom naroda može odlučiti da rasprava nacрта zakona <u>obuhvaća</u> opću raspravu i raspravu u pojedinostima.</i> (Izvor 139h, str. 1143)	<i>Dom naroda može odlučiti da pretres nacрта zakona <u>obuhvata</u> opšti pretres i pretres u pojedinostima.</i> (Izvor 139s, str. 1163)
<i>Ako jedna tužba protiv istog tuženog <u>obuhvata</u> više zahtjeva...</i> (Izvor 140b, str. 2828)	<i>Ako jedna tužba protiv istog tuženika <u>obuhvaća</u> više zahtjeva...</i> (Izvor 140h, str. 2861)	<i>Ako jedna tužba protiv istog tuženog <u>obuhvata</u> više zahtjeva...</i> (Izvor 140s, str. 2795)
<i>Parnični troškovi <u>obuhvaćaju</u> i nagradu za rad advokata...</i> (Izvor 140b, str. 2834)	<i>Parnični troškovi <u>obuhvaćaju</u> i nagradu za rad odvjetnika...</i> (Izvor 140h, str. 2867)	<i>Parnični troškovi <u>obuhvataju</u> i nagradu za rad advokata...</i> (Izvor 140s, str. 2801)
<i>Pretresanje pokretnih stvari u smislu odredbe stava 1. ovog člana <u>obuhvaća</u> i pretresanje kompjuterskih sistema,...</i> (Izvor 177b, str. 13)	<i>Pretresanje pokretnih stvari u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka <u>obuhvaća</u> i pretresanje kompjuterskih sustava,...</i> (Izvor 177h, str. 13/14)	<i>Pretresanje pokretnih stvari u smislu odredbe stava 1. ovog člana <u>obuhvata</u> i pretresanje kompjuterskih sistema,...</i> (Izvor 177s, str. 13/14)
<i>Korisnici Centra se <u>prihvaćaju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 73b, str. 8)	<i>Korisnici Centra se <u>prihvaćaju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 73h, str. 15)	<i>Korisnici Centra se <u>prihvataju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 73s, str. 1)
<i>Korisnici Centra se <u>prihvataju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 86b, str. 5150)	<i>Korisnici Centra se <u>prihvaćaju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 86h, str. 5160)	<i>Korisnici Centra se <u>prihvataju</u> i smještaju u Centar...</i> (Izvor 86s, str. 5170)
<i>Ako optuženi izjavi da je kriv i da <u>prihvaća</u> krivičnu sankciju...</i> (Izvor 177b, str. 45)	<i>Ako optuženik izjavi da je kriv i da <u>prihvaća</u> krivičnu sankciju...</i> (Izvor 177h, str. 45)	<i>Ako optuženi izjavi da je kriv i da <u>prihvata</u> krivičnu sankciju...</i> (Izvor 177s, str. 45)

Glagol *obuhvatati*, nastao imperfektivizacijom sufiksom *-ati*, pronalazi se u svim jezičkim verzijama izvora, s tim da je najzastupljeniji u verzijama na srpskom, a sporadičan na hrvatskom. Također i lik *obuhvaćati* (sa sufiksom *-jati* i alternacijom *t/ć*) može se naći u svim jezičkim verzijama, s obrnutom slikom u raspodjeli: najčešći je u verzijama na hrvatskom, a najrjeđi na srpskom. U verzijama na bosanskom jeziku mogu se pronaći oba lika (pa i u istom tekstu). U nekim izvorima nije načinjena razlika u upotrebi i u sve tri verzije upotrebljavaju se isti likovi, pa se može naći izvor sa t-formom ili sa ć-formom u sve tri verzije. Podudaranje verzija na bosanskom i srpskom s istom formom neminovno je zbog izdvajanja verzije na hrvatskom jeziku sa ć-formom, ali se u izvoru iz SGRS-a podudaraju verzije na bosanskom i hrvatskom s upotrebom lika *obuhvaćati*.

Kada je u pitanju glagol *prihvatati/prihvaćati*, lik sa sufiksom *-ati* (*prihvati*) imaju verzije na bosanskom i srpskom jeziku, a lik sa sufiksom *-jati* (*prihvaćati*) verzije na bosanskom i hrvatskom. Na srpskom jeziku koriste se t-forme, na hrvatskom ć-forme, a na bosanskom opet obje. Valja napomenuti da su ove dvije pojave posmatrane u istim izvorima, te se može uočiti da neki izvori imaju nepromijenjenu upotrebu ovih glagola s obzirom na sufiks (i refleks), npr. izvor (177) iz SGRS-a zadržao je iste forme za sva tri jezika: *obuhvaćati* i *prihvaćati* na bosanskom i hrvatskom, a *obuhvatati* i *prihvatati* na srpskom, kao i izvor (86) iz SGBiH, u kojem su *obuhvatati* i *prihvatati* na bosanskom i srpskom, *obuhvaćati* i *prihvaćati* na hrvatskom; izvor (73) iz SGBiH ima *obuhvaćati* u svim verzijama, a *prihvaćati* u bosanskoj i hrvatskoj te *prihvatati* u srpskoj. Dakle, ni u ovom slučaju ne možemo reći da se opredijelilo za jedan sufiks (i refleks) u oba glagola i da je ta raspodjela dosljedna.

Upotreba oba lika na bosanskom jeziku potpuno je opravdana. Ovdje uočavamo gotovo podjednaku upotrebu oba prihvaćena lika, bez opredjeljenja za samo jedan lik. Rijetke t-forme glagola *obuhvatati* u tekstovima na hrvatskom jeziku svrstavamo u primjere koji nisu u saglasnosti s ovom normom, a upotreba ć-formi u potpunosti je opravdana, dok primjere s glagolom *obuhvaćati* u tekstovima na srpskom moramo posmatrati kao neusaglašene s normom srpskog jezika (s druge strane, tamo gdje su dozvoljena oba lika, koristi se samo t-forma */prihvatati/*).

3.5.5.2. Sufiksi *-(j)avati/- (j)ivati*

Norma bosanskog jezika dopušta upotrebu i *izvještavati* i *izvješčivati* (Halilović 1996: 277; Halilović/Palić/Šehović 2010: 448), te *obavještavati* i *oba-*

vješćivati (Halilović 1996: 367)⁹⁴. Likovi na *-štavati* u normi srpskog jezika proglašeni su običnijim od likova sa *-šćivati* (*obav/j/eštavati – obav/j/ešćivati*), no premda su ovi drugi “manje obični ili neobični u srpskom izrazu”, i oni su “ispravni oblici” i ostavljeni su na izbor piscima (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 90-91). Vrlo često imperfektivizacijom glagola nastaju dubleti i dolazi do kolebanja pri upotrebi likova sa sufiksom *-(j)avati* ili likova sa *-(j)ivati*, pa je takav dublet i *izvještavati/izvješćivati*, ipak je u ovakvim slučajevima presudan naglasak, pa ako osnovni glagol ima kratak naglasak, prednost ima lik *-(j)avati*, a *-(j)ivati* ako je naglasak osnovnoga glagola dug (Babić 2002: 529). To znači da je “sustavnije” i *izvješćivati* i *obavješćivati*. Međutim, kako “do pred kraj prošloga stoljeća u hrvatskoj jezikoslovnoj literaturi nije bilo posebnih osvrtâ na raspodjelu sufiksa *-avati* i *-ivati*, ne spominje se naglasak osnovnoga glagola kao kriterij po kojem se upravlja u izboru između dvojnih likova”⁹⁵, te “pravilo o raspodjeli sufiksa *-avati* i *-ivati* prema naglasku osnovnoga glagola ozbiljno dovode u pitanje brojni primjeri dvojnih oblika koji preplavljaju prostor jezika javne komunikacije” (Kuna/Mikić 2009: 40, 41), autori navedenog rada kao reprezentativan stav savremene norme o izboru između dvojnih oblika ovakvih glagola izdvajaju preporuku iz *Hrvatskog jezičnog savjetnika* (1999) da, kad postoji mogućnost izbora, a nema ni približno valjanih i pouzdanih pravila za raspodjelu sufiksa *-avati/-ivati*, prednost se može dati izvedenicama sa sufiksom *-ivati* (Kuna/Mikić 2009: 42). U *Hrvatskom pravopisu* (u pravopisnom rječniku) ponuđena su oba lika: *izvješćivati* i *izvještavati*, *obavješćivati* i *obavještavati*, no u predgovoru je naznačeno da pravopis ne može “do kraja razriješiti pitanje hoće li se u tvorbi nesvršenih glagola upotrijebiti sufiks *-avati* ili *-ivati*”, pa su primjeri doneseni prema praksi i ako se želi izabrati bolji, treba odabrati prema tvorbenim pravilima (Babić/Finka/Moguš 2004: 252, 307, 150).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...obaveže da će, (...), <u>obavještavati</u> Ministarstvo za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose... (Izvor 61b, str. 16)	...obaveže da će, (...), <u>obavještavati</u> Ministarstvo za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose... (Izvor 61h, str. 16)	...obaveže da će, (...), <u>obaveštavati</u> Ministarstvo za spoljnu trgovinu i ekonomske odnose... (Izvor 61s, str. 16)

⁹⁴ U *Rječniku bosanskoga jezika* nije ubilježen niti jedan nesvršeni lik, ni *obavještavati* ni *obavješćivati*, već samo svršeni *obavijestiti* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 782).

⁹⁵ “a sufiks *-avati* rijetko je zastupljen u uporabi”.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...i o tome <u>obavještava</u> glavnog inspektora. (Izvor 128b, str. 1218)	...i o tome <u>obavještava</u> glavnog inspektora. (Izvor 128h, str. 1232)	...i o tome <u>obavještava</u> glavnog inspektora. (Izvor 128s, str. 1205)
..., o tim informacijama <u>obavještava</u> nadležno tužilaštvo,...	..., o tim informacijama <u>izvješćuje</u> mjerodavno tužiteljstvo,...	..., o tim informacijama <u>obavještava</u> nadležno tužilaštvo,...
(Izvor 128b, str. 1223)	(Izvor 128h, str. 1237)	(Izvor 128s, str. 1210)
Generalni direktor <u>obavještava</u> glavnog inspektora o svim takvim odlukama,...	Generalni direktor <u>izvješćuje</u> glavnog inspektora o svim takvim odlukama,...	Generalni direktor <u>obavještava</u> glavnog inspektora o svim takvim odlukama,...
(Izvor 128b, str. 1223)	(Izvor 128h, str. 1237)	(Izvor 128s, str. 1210)
..., o tome se odmah <u>obavještava</u> upravnik zavoda,...	..., o tome se odmah <u>obavještava</u> upravnik zavoda,...	..., o tome se odmah <u>obavještava</u> upravnik Zavoda,...
(Izvor 90b, str. 53)	(Izvor 90h, str. 8)	(Izvor 90s, str. 31)
U tom slučaju obveznik se <u>obavještava</u> o obavezi prisustva.	U tom slučaju obveznik se <u>izvješćuje</u> o obavezi nazočnosti.	U tom slučaju obveznik se <u>obavještava</u> o obavezi prisustva.
(Izvor 11b, str. 154)	(Izvor 11h, str. 158)	(Izvor 11s, str. 150)
..., o čemu je dužan redovno <u>izvještavati</u> Centralnu izbornu komisiju BiH.	..., o čemu je dužan redovito <u>izvješćivati</u> Središnje izbornu povjerenstvo BiH.	..., o čemu je dužan da redovno <u>izvještava</u> Centralnu izbornu komisiju BiH.
(Izvor 151b, str. 4445)	(Izvor 151h, str. 4436)	(Izvor 151s, str. 4441)
Radna tijela daju mišljenja, podnose prijedloge i <u>izvještavaju</u> Dom naroda o pitanjima iz svog djelokruga,...	Radna tijela daju mišljenja, podnose prijedloge i <u>izvješćuju</u> Dom naroda o pitanjima iz svojega djelokruga,...	Radna tijela daju mišljenja, podnose prijedloge i <u>obavještavaju</u> Dom naroda o pitanjima iz svog djelokruga,...
(Izvor 139b, str. 1112)	(Izvor 139h, str. 1132)	(Izvor 139s, str. 1153)
..., druge organizacije i zajednice i o tome <u>izvještava</u> Dom naroda,...	..., druge organizacije i zajednice i o tomu <u>izvješćuje</u> Dom naroda,...	..., druge organizacije i zajednice i o tome <u>obavještava</u> Dom naroda,...
(Izvor 139b, str. 1114)	(Izvor 139h, str. 1134)	(Izvor 139s, str. 1155)
O kažnjavanju tužioca <u>izvještava</u> se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Republike Srpske,...	O kažnjavanju tužitelja <u>izvještava</u> se Visoki sudski i tužilački savjet Republike Srpske,...	O kažnjavanju tužioca <u>izvještava</u> se Visoki sudski i tužilački savjet Republike Srpske,...
(Izvor 177b, str. 7)	(Izvor 177h, str. 7)	(Izvor 177s, str. 7)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>O preduzetim mjerama ovlaštena službena lica odmah obavještavaju tužioca,...</i> (Izvor 177b, str. 17)	<i>O poduzetim mjerama ovlaštene službene osobe odmah obavještavaju tužitelja,...</i> (Izvor 177h, str. 17)	<i>O preduzetim mjerama ovlašćena službena lica odmah obavještavaju tužioca,...</i> (Izvor 177s, str. 17)
<i>U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka,...</i> (Izvor 177b, str. 18)	<i>U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka,...</i> (Izvor 177h, str. 18)	<i>U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka,...</i> (Izvor 177s, str. 18)

Glagol *obavijestiti* imperfektivizira se sufiksom *-(j)avati*, pa nalazimo glagol *obavještavati* u svim jezičkim verzijama izvora (s refleksom starog jotovanja), dok se od istoga glagola sufiksom *-(j)ivati* ne izvodi lik *obavješćivati* niti u jednoj jezičkoj verziji. Kada se imperfektivizira glagol *izvijestiti*, onda se u svim verzijama može pronaći *izvještavati*, lik nastao imperfektivizacijom sufiksom *-(j)avati* i s refleksom *-št-*, a lik sa sufiksom *-(j)ivati* i refleksom *-šć-* javlja se kao odlika tekstova na hrvatskom jeziku. Dakle, *obavještavati* i *izvještavati* imaju sve verzije, *izvješćivati* samo verzije na hrvatskom jeziku. Pritom su česti izvori u kojima su načinjene leksičke razlike, te se *obavještavati* nalazi u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku, *izvješćivati* na hrvatskom (uočen je i izvor u kojem su bosanski i hrvatski leksički izjednačeni, ali ne i sufiks i refleks: na bosanskom je *izvještavati*, na hrvatskom *izvješćivati*), a ako se koristi isti glagol, onda je to *obav(j)eštavati* ili je načinjena razlika na relaciji: bosanski i srpski s likom *izvještavati* – hrvatski s likom *izvješćivati*. Zanimljivi su i izvori čije verzije na hrvatskom jeziku (128h) imaju oba glagola, ali s različitim sufiksom i refleksom: *izvješćivati*, ali *obavještavati*, što znači da raspodjela sufiksa nije ista za sve glagole. Sve ove mogućnosti iskorištavaju se u izvorima iz SGBiH ili SNFBiH, no izdvaja se izvor iz SGRS-a gdje je upotreba potpuno ista, pa se u svim verzijama samo koriste likovi izvedeni sufiksom *-(j)avati* i s refleksom *-št-*: *obavještavati* i *izvještavati*.

Dakle, norma bosanskog jezika dopušta upotrebu i *izvještavati* i *izvješćivati*, te *obavještavati* i *obavješćivati*, a u tekstovima na bosanskom koriste se samo likovi na *-štavati*. I u tekstovima na srpskom upotrebljavaju se samo likovi na *-štavati*, koji su u normi srpskog jezika proglašeni običnijim od likova sa *-šćivati*: običniji likovi naći će se u ovim tekstovima, ali ne i drugi, isto tako “ispravni” likovi. U tekstovima na hrvatskom jeziku ipak bi bilo opravdano koristiti likove *izvješćivati* i *obavješćivati*, dok likovi *iz-*

vještavati i *obavještavati*, iako se koriste u praksi, nisu u potpunosti usklađeni s preporukama hrvatskih normativnih priručnika.

3.5.5.3. Sufiksi *-ovati/-ati*

U standardnom bosanskom jeziku glagol *glasovati* nije prihvatljiv (Halilović 1996: 237⁹⁶; Halilović/Palić/Šehović 2010: 314), niti je uvršten u *Rečnik srpskoga jezika* pored *glasati* (2007: 198). Oba glagola nalaze se u Anićeovom rječniku (Anić 2006: 351, 352), kao i u sufiksnoj tvorbi glagola od imenica sufiksima *-ati* (Babić 2002: 505) i *-ovati* (Babić 2002: 510).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., <i>glasa</i> se po redu po kojem su prijedlozi podneseni. (Izvor 1b, str. 167)	..., <i>glasuje</i> se po redu po kojem su prijedlozi podneseni. (Izvor 1h, str. 167)	..., <i>glasa</i> se po redu po kojem su predlozi podneseni. (Izvor 1s, str. 167)
..., i to tamo gdje su birači registrirani da <i>glasaju</i> za izbornu jedinicu... (Izvor 44b, str. 332)	..., i to tamo gdje su glasači registrirani da <i>glasuju</i> za izbornu jedinicu... (Izvor 44h, str. 332)	..., i to tamo gdje su birači registrovani da <i>glasaju</i> za izbornu jedinicu... (Izvor 44s, str. 332)
Ako za jedno mjesto ima više kandidata prvo se <i>glasa</i> za kandidata... (Izvor 139b, str. 1111)	Ako za jedno mjesto ima više kandidata, prvo se <i>glasuje</i> za kandidata... (Izvor 139h, str. 1132)	Ako za jedno mjesto ima više kandidata prvo se <i>glasa</i> za kandidata... (Izvor 139s, str. 1152)
Kada prozivanje bude završeno ponovo se prozivaju delegati za koje u spisku nije označeno da su <i>glasali</i> . ⁹⁷ (Izvor 139b, str. 1119)	Kada prozivanje bude završeno, ponovno se prozivaju izaslanici za koje u spisku nije označeno da su <i>glasovali</i> . (Izvor 139h, str. 1140)	Kada prozivanje bude završeno ponovo se prozivaju delegati za koje u spisku nije obilježeno da su <i>glasali</i> . (Izvor 139s, str. 1160)

⁹⁶ *Glasati* je uvršten u *Pravopisni rječnik*, *glasovati* nije.

⁹⁷ U izvoru 139 u oba izdvojena primjera u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku inverzija opet nije obilježena zarezom, u verziji na hrvatskom jeste. Podsjećamo, inverzija nije obilježena u ovom izvoru ni u primjerima koje smo izdvojili u poglavlju o futuru I, ali tada nije obilježena ni u jednoj jezičkoj verziji. Izdvojimo li samo ovaj primjer, to znači da se bosanski i srpski razlikuju od hrvatskog po tome što se inverzija ne odvaja zarezom, što zapravo nije tačno! Ni slučajne lektorske greške nisu opravdane, a ako se greške koriste da načine razliku među jezicima, cio postupak pripremanja tekstova na tri jezičke verzije nije ništa drugo do apsurdan.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i <u>glas</u>a posljednji.</i> (Izvor 140b, str. 2820)	<i>Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasovanjem i <u>glasuje</u> posljednji.</i> (Izvor 140h, str. 2853)	<i>Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i <u>glas</u>a posljednji.</i> (Izvor 140s, str. 2787)
<i>Članovi vijeća ne mogu odbiti da <u>glasaju</u> o pitanjima...</i> (Izvor 140b, str. 2820)	<i>Članovi vijeća ne mogu odbiti <u>glasovati</u> o pitanjima...</i> (Izvor 140h, str. 2853)	<i>Članovi vijeća ne mogu odbiti da <u>glasaju</u> o pitanjima...</i> (Izvor 140s, str. 2787)
<i>..., a odluka o izboru se donosi ako je za nju <u>glasalo</u> najmanje dvije trećine prisutnih radnika.</i> (Izvor 171b, str. 14)	<i>..., a odluka o izboru se donosi ako je za nju <u>glasalo</u> najmanje dvije trećine nazočnih djelatnika.</i> (Izvor 171h, str. 14)	<i>..., a odluka o izboru se donosi ako je za nju <u>glasalo</u> najmanje dvije trećine prisutnih radnika.</i> (Izvor 171s, str. 14)
<i>..., a odluke su punovažne ako za njih <u>glas</u>a većina od ukupnog broja članova školskog odbora.</i> (Izvor 171b, str. 15)	<i>..., a odluke su punovažne ako za njih <u>glas</u>a većina od ukupnog broja članova školskog odbora.</i> (Izvor 171h, str. 15)	<i>..., a odluke su punovažne ako za njih <u>glas</u>a većina od ukupnog broja članova školskog odbora.</i> (Izvor 171s, str. 15)

Od imenice *glas* redovno se izvodi glagol *glasati* u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku. Verzije na hrvatskom jeziku karakterizira glagol *glasovati*, no zabilježena je upotreba i glagola *glasati*.

Upotreba glagola *glasati* u verzijama na bosanskom i srpskom usklađena je s normativnim priručnicima tih jezika, kao što je i upotreba glagola *glasovati* (znatno češća) i *glasati* u verzijama na hrvatskom usklađena s normom tog jezika.

3.5.5.4. Sufiksi *-ovati*, *-isati*/*-irati*

Govorimo, dakle, o glagolima koji mogu imati dubletne forme u pogledu tvorbe sufiksima *-ira-* i *-ova-* ili *-isa-*.

U bosanskom standardnom jeziku dubletni su glagoli sa sufiksom *-ira-* i *-isa-* (*rezervirati/rezervisati*), *-ira-* i *-ova-* (*apelirati/apelovati*, *slavenizirati/slavenizovati se*, *lakirati/lakovati*) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 320), te su i primjeri iz izvora dubletni: *definirati* i *definisati*, *formulirati* i *formulisati*, *garantirati* i *garantovati*, *identifikovati* i *identificirati*, *ilustrirati* i *ilustrovati*, *integrirati* i *integrisati*, *kombinirati* i *kombinovati*, *kontrolirati* i *kontrolisati*, *organizirati* i *organizovati*, *promovirati* i *promovisati*, *realizirati* i *realizovati*, *regulirati* i *regulisati* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 164, 294,

305, 378-379, 383, 393, 521, 531, 838, 1070, 1135, 1140), samo je *rezultirati* (2010: 1148). Sufiks *-irati* služi u tvorbi glagola od stranih osnova (Babić 2002: 508), pa samo s ovim sufiksom nalazimo glagole iz izvora u Anićeovom rječniku: *definirati*, *garantirati*, *identificirati*, *ilustrirati*, *integrirati*, *kombinirati*, *kontrolirati*, *organizirati*, *promovirati*, *realizirati*, *regulirati*, *rezultirati*, *sugerirati* (Anić 2006: 194, 341, 425, 430, 448, 594, 608-609, 954, 1231, 1338, 1323, 1498). U skladu s prirodom srpskog jezika jeste domaći nastavak *-ovati* i “treba ga održavati gdje god je običan, ali bez vještačkog forsiranja” (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 100).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) a. da <u>definise</u> , usvoji i <u>kontrolira</u> monetarnu politiku... (Izvor 93b, str. 3)	(...) a. da <u>definira</u> , usvoji i <u>kontrolira</u> monetarnu politiku... (Izvor 93h, str. 3)	(...) a. da <u>definiše</u> , usvoji i <u>kontroliraše</u> monetarnu politiku... (Izvor 93s, str. 3)
...propise Centralne banke kojima se <u>reguliraju</u> uslovi... (Izvor 93b, str. 6)	...propise Centralne banke kojima se <u>reguliraju</u> uvjeti... (Izvor 93h, str. 6)	...propise Centralne banke kojima se <u>regulišu</u> uslovi... (Izvor 93s, str. 6)
..., ili za koje <u>garantuje</u> ,... (Izvor 93b, str. 7)	..., ili za koje <u>garantira</u> ,... (Izvor 93h, str. 7)	..., ili za koje <u>garantuje</u> ,... (Izvor 93s, str. 8)
..., na osnovu koje se <u>garantuje</u> neki ugovor o zajmu,... (Izvor 61b, str. 18)	..., na osnovu koje se <u>garantuje</u> neki ugovor o zajmu,... (Izvor 61h, str. 18)	..., na osnovu koje se <u>garantuje</u> neki ugovor o zajmu,... (Izvor 61s, str. 18)
Te obavijesti će <u>identifikovati</u> otplate... (Izvor 61b, str. 17)	Te obavijesti će <u>identifikovati</u> otplate... (Izvor 61h, str. 17)	Te obavesti će <u>identifikovati</u> otplate... (Izvor 61s, str. 17)
..., te da <u>promovira</u> reformu visokog obrazovanja... (Izvor 56b, str. 3)	..., te <u>promovirati</u> reformu visokog obrazovanja... (Izvor 56h, str. 20)	..., te da <u>promoviše</u> reformu visokog obrazovanja... (Izvor 56s, str. 38)
..., te ih treba <u>kombinirati</u> sa drugim,... (Izvor 56b, str. 3)	..., te ih treba <u>kombinirati</u> s drugim,... (Izvor 56h, str. 21)	..., te ih treba <u>kombinovati</u> sa drugim,... (Izvor 56s, str. 38)
...i koji <u>definiše</u> odnose između visokoškolskih kvalifikacija. (Izvor 56b, str. 3)	..., i koji <u>definira</u> odnose između visokoškolskih kvalifikacija. (Izvor 56h, str. 20)	...koji <u>definiše</u> odnose između visokoškolskih kvalifikacija. (Izvor 56s, str. 38)
..., tako što će ih <u>integrirati</u> sa novim sistemom... (Izvor 56b, str. 4)	..., tako što će ih <u>integrirati</u> s novim sustavom... (Izvor 56h, str. 21)	..., tako što će ih <u>intgrisati</u> sa novim sistemom... (Izvor 56s, str. 39)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) – imaju sposobnost da <u>integriraju</u> znanje i bave se složenim problemima, te da <u>formuliraju</u> sudove... (Izvor 56b, str. 4)	(...) – imaju sposobnost <u>integrirati</u> znanje i baviti se složenim problemima, te <u>formulirati</u> sudove... (Izvor 56h, str. 22)	(...) – imaju sposobnost da <u>integrišu</u> znanje i bave se složenim problemima, te da <u>formulišu</u> sudove... (Izvor 56s, str. 39)
... <u>sugerirali</u> su relativan nedostatak... (Izvor 56b, str. 7)	...su <u>sugerirali</u> relativan nedostatak... (Izvor 56h, str. 24)	... <u>sugerisali</u> su da postoji relativan nedostatak... (Izvor 56s, str. 42)
...koji će <u>rezultirati</u> ministarskom konferencijom... (Izvor 56b, str. 7)	...koji će <u>rezultirati</u> ministarskom konferencijom... (Izvor 56h, str. 24)	...koji će <u>rezultovati</u> ministarskom konferencijom... (Izvor 56s, str. 42)
(...) – <u>promovirati</u> mobilnost studenata,... (Izvor 56b, str. 7)	(...) – <u>promovirati</u> mobilnost studenata,... (Izvor 56h, str. 24)	(...) – da se <u>promoviše</u> mobilnost studenata,... (Izvor 56s, str. 43)
...koji <u>ilustruju</u> prikupljene dokaze... (Izvor 56b, str. 8)	...koji <u>ilustriraju</u> prikupljene dokaze... (Izvor 56h, str. 25)	...koji <u>ilustruju</u> prikupljene dokaze... (Izvor 56s, str. 43)
Dom naroda se <u>organizira</u> i radi po Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav Federacije) zakonu i ovom poslovniku. (Izvor 139b, str. 1109)	Dom naroda se <u>organizira</u> i radi po Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav Federacije), zakonu i ovom poslovniku. (Izvor 139h, str. 1130)	Dom naroda se <u>organizuje</u> i radi po Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav Federacije) zakonu i ovom poslovniku. (Izvor 139s, str. 1151)
FERK-a će <u>definisati</u> koji se dokumenti smatraju povjerljivom informacijom i proceduru za njihovo čuvanje. (Izvor 142b, str. 370)	FERK-a će <u>definirati</u> koji se dokumenti smatraju povjerljivom informacijom i proceduru za njihovo čuvanje. (Izvor 142h, str. 373)	FERK-a će <u>definisati</u> koji se dokumenti smatraju povjerljivom informacijom i proceduru za njihovo čuvanje. (Izvor 142s, str. 368)
...koji se <u>realiziraju</u> kupovinom izvoznog potraživanja... (Izvor 174b, str. 12)	...koji se <u>realiziraju</u> kupovinom izvoznog potraživanja... (Izvor 174h, str. 12)	...koji se <u>realizuju</u> kupovinom izvoznog potraživanja... (Izvor 174s, str. 12)
..., a na osnovu dokumentacije kojom uvoznik <u>garantira</u> otplatu duga. (Izvor 174b, str. 12)	..., a na temelju dokumentacije kojom uvoznik <u>garantira</u> otplatu duga. (Izvor 174h, str. 12)	..., a na osnovu dokumentacije kojom uvoznik <u>garantuje</u> otplatu duga. (Izvor 174s, str. 12)

U verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku potvrđeno je prisustvo glagola koji se završavaju i na *-irati* i *-ovati*, te na *-isati* na bosanskom, dok se u verzijama na srpskom koriste glagoli na *-ovati* i *-isati*. U verzijama na hrvatskom glagoli na *-ovati* potječu iz starijih izvora (1997), u ostalim izvorima upotreba glagola na *-irati* postala je karakteristika tekstova na ovom jeziku.

Upotreba glagola sa sva tri završetka u tekstovima na bosanskom u skladu je s normom ovog jezika, u tekstovima na srpskom jeziku upotrebljavaju se preporučene forme, samo primjeri koji se ne završavaju na *-irati* (*garantovati*, *identifikovati*) nisu usklađeni s normom hrvatskog jezika.

3.5.5.5. Sufiksi *-ovati/-iti*

Pravopis bosanskoga jezika sadrži glagol *prouzročiti* u *Pravopisnom rječniku*, iako će norma bosanskog jezika kasnije dati prednost glagolu *prouzrokovati* i *uzrokovati* (ali se prihvataju i *prouzročiti* i *uzročiti*) (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1082, 1415). Za hrvatski jezik običniji je *prouzrokovati* negoli *prouzročiti* (Anić 2006: 1247-1248), iako je samo *prouzročiti* zabilježeno u *Hrvatskom pravopisu* (vjerovatno zbog pravopisno interesantnijeg lika s afrikatom) (Babić/Finka/Moguš 2004: 378). Glagol *prouzrokovati* nalazimo u sufiksnoj tvorbi glagola od imenica sufiksom *-ovati* i kod Babića (2002: 509). *Rečnik srpskoga jezika* priznaje upotrebu i jednoga i drugoga glagola (2007: 1081).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...koje supstanca može <u>prouzročiti</u> u genetskom materijalu... (Izvor 79b, str. 194)	...koje supstanca može <u>prouzročiti</u> u genetskom materijalu... (Izvor 79h, str. 38)	...koje supstanca može <u>prouzrokovati</u> u genetskom materijalu... (Izvor 79s, str. 116)
...nakon odobrenih izmjena koje su <u>uzrokovale</u> promjenu podataka... (Izvor 79b, str. 206)	...nakon odobrenih izmjena koje su <u>uzrokovale</u> promjenu podataka... (Izvor 79h, str. 49)	...nakon odobrenih izmjena koje su <u>uzrokovale</u> promjenu podataka... (Izvor 79s, str. 128)
Može <u>prouzročiti</u> reakcije preosjetljivosti... (Izvor 79b, str. 208)	Može <u>prouzročiti</u> reakcije preosjetljivosti... (Izvor 79h, str. 51)	Može <u>prouzročiti</u> reakcije preosjetljivosti... (Izvor 79s, str. 130)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Produžavanje na drugi školski krug ili prilaz za slijetanje, koje je <u>prouzrokovalo</u> opasnu ili potencijalno opasnu situaciju.</i> (Izvor 36b, str. 956)	<i>Produžavanje na drugi školski krug ili prilaz za slijetanje, koje je <u>prouzročilo</u> opasnu ili potencijalno opasnu situaciju.</i> (Izvor 36h, str. 979)	<i>Produžavanje na drugi školski krug ili prilaz za slijetanje, koje je <u>prouzrokovalo</u> opasnu ili potencijalno opasnu situaciju.</i> (Izvor 36s, str. 932)
<i>...sa ograničenim rokom trajanja koji je <u>prouzrokovao</u> zamjenu...</i> (Izvor 36b, str. 959)	<i>...sa ograničenim rokom trajanja koji je <u>prouzrokovao</u> zamjenu...</i> (Izvor 36h, str. 982)	<i>..., sa ograničenim rokom trajanja koji je <u>prouzrokovao</u> zamjenu...</i> (Izvor 36s, str. 935)
<i>..., koje bi kasnije mogle <u>prouzrokovati</u> nastanak carinskog duga.</i> (Izvor 112b, str. 44)	<i>..., koje bi kasnije mogle <u>prouzročiti</u> nastanak carinskog duga.</i> (Izvor 112h, str. 66)	<i>..., koje bi kasnije mogle <u>prouzrokovati</u> nastanak carinskog duga.</i> (Izvor 112s, str. 88)
<i>...minimalnih uslova, usluga i obaveznih uslova koje bi <u>uzrokovale</u> pad kategorije...</i> (Izvor 168b, str. 24)	<i>...minimalnih uvjeta, usluga i obaveznih uvjeta koje bi <u>uzrokovale</u> pad kategorije...</i> (Izvor 168h, str. 9)	<i>...minimalnih uslova, usluga i obaveznih uslova koje bi <u>uzrokovale</u> pad kategorije...</i> (Izvor 168s, str. 16)
<i>...čim se završi izlaganje onog koji je <u>uzrokovao</u> potrebu za objašnjenjem.</i> (Izvor 139b, str. 1118)	<i>...čim se završi izlaganje onoga koji je <u>uzročio</u> potrebu za objašnjenjem.</i> (Izvor 139h, str. 1139)	<i>...čim se završi izlaganje onog koji je <u>uzrokovao</u> potrebu za objašnjenjem.</i> (Izvor 139s, str. 1159)
<i>..., ili ako bi prihvatanje amandmana <u>prouzrokovalo</u> bitnu izmjenu teksta prijedloga zakona,...</i> (Izvor 139b, str. 1124)	<i>..., ili ako bi prihvatanje amandmana <u>uzročilo</u> bitnu izmjenu teksta prijedloga zakona,...</i> (Izvor 139h, str. 1145)	<i>..., ili ako bi prihvatanje amandmana <u>prouzrokovalo</u> bitnu izmjenu teksta prijedloga zakona,...</i> (Izvor 139s, str. 1165)
<i>...na osnovu polise osiguranja vozila kojim je <u>prouzrokovana</u> saobraćajna nezgoda, (...) ...na osnovu polise osiguranja vozila kojim je saobraćajna nezgoda <u>prouzrokovana</u>.</i> (Izvor 172b, str. 4)	<i>...na temelju police osiguranja vozila kojim je <u>prouzročena</u> prometna nezgoda, (...) ...na temelju police osiguranja vozila kojim je prometna nezgoda <u>prouzročena</u>.</i> (Izvor 172h, str. 4)	<i>...na osnovu polise osiguranja vozila kojim je <u>prouzrokovana</u> saobraćajna nezgoda, (...) ...na osnovu polise osiguranja vozila kojim je saobraćajna nezgoda <u>prouzrokovana</u>.</i> (Izvor 172s, str. 4)

Glagol (*pro*)uzrokovati i glagol (*pro*)uzročiti zabilježeni su u sve tri verzije izvora i to glagol (*pro*)uzročiti kao sporadična pojava na bosanskom

i srpskom uz redovnu upotrebu glagola (*pro*)*uzrokovati*, dok je na hrvatskom jeziku češći glagol (*pro*)*uzročiti* od (*pro*)*uzrokovati*.

Upotreba glagola na *-ovati* i glagola na *-iti* u svim jezičkim verzijama ovih izvora jednako je valjana zbog normativnoga prihvatanja sva tri standarda. Naprimjer, u tekstovima na bosanskom jeziku redovno se koristi glagol na *-ovati*, a glagol na *-iti* javlja se kao sporadična pojava, što je u potpunosti u skladu s preporukama.

3.6. Prilozi

3.6.1. Preobrazba (popriložavanje/adverbijalizacija)

3.6.1.1. *Djelimično (djelomično)/djelomice*

Dubleti su *djelimično* i *djelomično*, te *djelimice* i *djelomice* u bosanskom jezičkom standardu (Halilović 1996: 206; Halilović/Palić/Šehović 2010: 195). Od instrumentala imenice i sufiksa *-ice* izvodi se prilog *djelomice*⁹⁸, a popriložavanjem pridjeva u liku za srednji rod nastaje prilog *djelomično*⁹⁹, te hrvatska norma prihvata likove sa *o*, *djelomično* i *djelomice* (Babić/Finka/Moguš 2004: 201; Težak/Babić 2005: 160; Anić 2006: 227). Likovi sa *i* prihvaćeni su u normi srpskog jezika (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 198; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 261), s tim da je u *Rečniku srpskoga jezika* prednost data upotrebi *djelimično* ispred *djelimice*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...gdje je posljedica činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelomično</i> nastupila. (Izvor 26b, str. 89)	...gdje je posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelomično</i> nastupila. (Izvor 26h, str. 88)	...gdje je posljedica činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelomično</i> nastupila. (Izvor 26s, str. 88)
...posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelomično</i> trebala nastupiti. (Izvor 26b, str. 89)	...posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelomično</i> trebala nastupiti. (Izvor 26h, str. 88)	...posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili <i>djelimično</i> trebala nastupiti. (Izvor 26s, str. 88)
...mogu se u cijelosti ili <i>djelimično</i> objaviti... (Izvor 139b, str. 1111)	...mogu se u cijelosti ili <i>djelomično</i> objaviti... (Izvor 139h, str. 1131)	...mogu se u potpunosti ili <i>djelimično</i> objaviti... (Izvor 139s, str. 1152)

⁹⁸ (Babić 2002: 559).

⁹⁹ (Babić 2002: 566).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Za prinudno zaklane životinje ili <u>djelimično</u> oštećene predmete, odnosno sirovine u cijelosti ili <u>djelimično</u> još upotrebljive...</i> (Izvor 156b, str. 8)	<i>Za prinudno zaklane životinje ili <u>djelomično</u> oštećene predmete, odnosno sirovine u cijelosti ili <u>djelomično</u> još upotrebljive...</i> (Izvor 156h, str. 10)	<i>Za prinudno zaklane životinje ili <u>djelomično</u> oštećene predmete, odnosno sirovine u cijelosti ili <u>djelimično</u> još upotrebljive...</i> (Izvor 156s, str. 6)
<i>Isključenje iz nasljeđa može biti potpuno ili <u>djelimično</u>.</i> (Izvor 170b, str. 7)	<i>Isključenje iz nasljeđa može biti potpuno ili <u>djelomice</u>.</i> (Izvor 170h, str. 7)	<i>Isključenje iz nasljeđa može biti potpuno ili <u>djelimično</u>.</i> (Izvor 170s, str. 7)
<i>..., zavještalc ga može lišiti u cjelini ili <u>djelimično</u>...</i> (Izvor 170b, str. 7)	<i>..., zavještatelj ga može lišiti u cjelini ili <u>djelomice</u>...</i> (Izvor 170h, str. 7)	<i>..., zavještalc ga može lišiti u cjelini ili <u>djelimično</u>...</i> (Izvor 170s, str. 7)
<i>Odricanje od nasljeđa ne može biti <u>djelimično</u>...</i> (Izvor 170b, str. 14)	<i>Odricanje od nasljeđa ne može biti <u>djelomice</u>...</i> (Izvor 170h, str. 14)	<i>Odricanje od nasljeđa ne može biti <u>djelimično</u>...</i> (Izvor 170s, str. 14)

U izvorima iz SGBiH i SNFBiH susreću se likovi *djelimično* i *djelomično*: na bosanskom i srpskom jeziku oba lika, na hrvatskom samo lik *djelomično*. Dakle, razlika među verzijama načinjena je u upotrebi likova sa *o* i *i* u prilogu nastalom preobrazbom od pridjeva, tj. popriložavanjem. U izvoru iz SGRS-a u verzijama na bosanskom i srpskom jeziku nalazi se lik ovoga priloga sa *i* (*djelimično*), dok je u verziji na hrvatskom prilog *djelomice* nastao sufiksalsnom tvorbom (imenica u instrumentalu i sufiks *-ice*: *djelomice*).

Premda se, dakle, u tekstovima na bosanskom jeziku mogu koristiti sva četiri lika, preferira se lik *djelimično*. Lik *djelomično*, koji se susreće u izvorima iz SGBiH i SNFBiH, i lik *djelomice*, iz izvora iz SGRS-a, imaju opravdanu upotrebu u pogledu norme hrvatskog jezika. Primjeri s likom *djelomično* u tekstovima na srpskom jeziku nisu u skladu sa svojom normom, a upotreba lika *djelimično* svakako i treba biti odlika tekstova na srpskom jeziku.

3.6.1.2. Uzastopno/uzastopce

Prilog *uzastopno* i dublet *uzastopce/uzastopice* nalazimo u *Pravopisu bosanskoga jezika* (Halilović 1996: 581), na primjeru *uzastopce* potvrđena je sufiksalsna tvorba sufiksom *-ce* od priloga *uzastopno* u *Gramatici bosanskoga jezika* (Jahić/Halilović/Palić 2000: 321), dok se u *Rječniku bosanskoga jezika* prilozi *uzastopce/uzastopice* ne prihvataju kao standardizirani uz

prilog *uzastopno* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 1410). Samo se *uzastopce* nalazi u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004: 460); isti lik poslužio je kao primjer sufiksalne tvorbe priloga od drugih vrsta riječi sufiksom *-ce* u *Hrvatskoj gramatici* (Barić i dr. 1997: 388), a i kao primjer složeno-sufiksalne tvorbe po tipu *prij- + im. + -ce* (Babić 2002: 563); u Anićevom rječniku i *uzastopice* i *uzastopce* upućeni su na *uzastopno* (koje se opet nalazi poslije njih) (Anić 2006: 1703). *Pravopis srpskoga jezika* bilježi prilog *uzastopce*, *uzastopice* kao manje običan, pored *uzastopno* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 308), a u *Rečniku srpskoga jezika* i *uzastopice* i *uzastopno* upućeni su na *uzastopce* (koje dolazi poslije njih) (*Rečnik srpskoga jezika* 2007: 1376).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...i koje se u određenom periodu jednom ili više puta <u>uzastopno</u> pretražuju na prisutnost antitijela za virus njukastl bolesti; (...) (Izvor 17b, str. 43)	...i koje se u određenom razdoblju jednom ili više puta <u>uzastopno</u> pretražuju na prisutnost protutijela za virus njukastl bolesti; (...) (Izvor 17h, str. 51)	...i koje se u određenom periodu jednom ili više puta <u>uzastopno</u> pretražuju na prisutnost antitijela za virus njukastl bolesti; (...) (Izvor 17s, str. 60)
...da se o njihovom trošku ova presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99b, str. 22)	...da se o njihovom trošku ova presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99h, str. 11)	...da se o njihovom trošku ova presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99s, str. 16)
...da se o njihovom trošku prvostepena presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99b, str. 22)	...da se o njihovom trošku prvostupanjska presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99h, str. 12)	...da se o njihovom trošku prvostepena presuda objavi tri puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 99s, str. 17)
..., ročište će biti zakazano za onoliko dana <u>uzastopno</u> koliko je neophodno... (Izvor 140b, str. 2812)	..., ročište će biti zakazano za onoliko dana <u>uzastopce</u> koliko je nužno... (Izvor 140h, str. 2845)	..., ročište će biti zakazano za onoliko dana <u>uzastopno</u> koliko je neophodno... (Izvor 140s, str. 2779)
Pritvor se može produžiti dva puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 177b, str. 25)	Pritvor se može produljiti dva puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 177h, str. 25)	Pritvor se može produžiti dva puta <u>uzastopno</u> ... (Izvor 177s, str. 25)

U svim jezičkim verzijama izvora najčešće se koristi prilog *uzastopno*, nastao adverbizacijom pridjeva, a prilog *uzastopce* može se naći rjeđe i to u verziji na hrvatskom.

Prilog *uzastopce/uzastopice* i ne koristi se u tekstovima na bosanskom jeziku, pa je upotreba priloga *uzastopno* sasvim korektna. Ni upotreba priloga *uzastopno* ni *uzastopce* nije u opreci s normom hrvatskog jezika. Pošto jedan normativni priručnik srpskog jezika navodi i *uzastopno* i *uzastopce* (*uzastopice*), tako i upotrebu priloga *uzastopno* u verzijama na srpskom trebamo smatrati usklađenom s normom.

3.7. Čestice

Norma bosanskog jezika opredijelila se samo za lik *također* (Halilović 1996: 545; Halilović/Palić/Šehović 2010: 1314), isti lik kao u bosanskom normiran je i u hrvatskom jeziku (Babić/Finka/Moguš 2004: 432; Anić 2006: 1565; Babić i dr. 2007: 572). U *Pravopisu srpskoga jezika* (Pešikan/Jerković/Pižurica 2005: 303) i u *Rečniku srpskoga jezika* (2007: 1299) lik *također* nalazi se u zagradi iza lika *takođe*, kao manje običan, ali prihvaćen lik.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., gotovi proizvod će <u>također</u> steći status porijekla. (Izvor 105b, str. 10992)	..., gotovi proizvod će <u>također</u> steći status podrijetla. (Izvor 105h, str. 11011)	..., gotovi proizvod će <u>takođe</u> steći status porijekla. (Izvor 105s, str. 11031)
..., u obzir se <u>također</u> mora uzeti i taj značajan postupak prerade,...	..., u obzir se <u>također</u> mora uzeti i taj značajan postupak prerade,...	..., u obzir se <u>takođe</u> mora uzeti i taj značajan postupak prerade,...
..., <u>također</u> se usvajaju u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 139b, str. 1119)	..., <u>također</u> se usvajaju u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 139h, str. 1140)	..., <u>takođe</u> se usvajaju u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine. (Izvor 139s, str. 1160)
Imovinu Zavoda čine <u>također</u> i stvari, prava i novčana sredstva... (Izvor 154b, str. 10)	Imovinu Zavoda čine <u>također</u> i stvari, prava i novčana sredstva... (Izvor 154h, str. 15)	Imovinu Zavoda čine <u>takođe</u> i stvari, prava i novčana sredstva... (Izvor 154s, str. 5)
Zabrana putovanja može <u>također</u> trajati... (Izvor 177b, str. 23)	Zabrana putovanja može <u>također</u> trajati... (Izvor 177h, str. 23)	Zabrana putovanja može <u>takođe</u> trajati... (Izvor 177s, str. 23)
Sudija, odnosno predsjednik vijeća će <u>također</u> narediti... (Izvor 177b, str. 34)	Sudac, odnosno predsjednik vijeća će <u>također</u> narediti... (Izvor 177h, str. 34)	Sudija, odnosno predsjednik vijeća će <u>takođe</u> narediti... (Izvor 177s, str. 34)

U verzijama na bosanskom i hrvatskom jeziku ova čestica koristi se u liku s krajnjim *r*, u verzijama na srpskom bez njega.

Upotreba ovih likova u svim tekstovima u skladu je s normativnim preporukama.

3.8. O morfološkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata

Nakon analize morfoloških odlika zakonodavno-pravnih dokumenata potvrđen je, kao i na fonetskom nivou, veliki broj pojava gdje se javljaju oba oblika u svim jezičkim verzijama izvora. U sljedećim pojavama nalaze se, dakle, oba oblika i u verziji na bosanskom, i u verziji na hrvatskom, i u verziji na srpskom jeziku (napomena o neusklađenosti s normama ni ovdje neće izostati):

1. dvorodne imenice (*akti/akta, kvalitet/kvaliteta, laboratorij/laboratorija, metod/metoda, osnov/osnova, posjet/posjeta, teritorij/teritorija*) – u verzijama na bosanskom i hrvatskom imenica *akta* (s. r.) nije usklađena s normama ovih jezika; imenica *kvalitet* (m. r.) u hrvatskom i *kvaliteta* (ž. r.) u srpskom nije normativno opravdana u ovim jezicima; imenica *laboratorija* (ž. r.), kao i imenice *metod* i *minut* (m. r.), te imenice *teritorija* i *posjeta* (ž. r.) nisu prihvaćene u hrvatskom jezičkom standardu, niti prijedložni izrazi *na osnovu* i *po osnovu* (m. r.),
2. imenice sa suglasničkom alternacijom u osnovi (*prihvatanje/prihvaćanje*) – imenica *prihvatanje* nije usklađena s normom hrvatskog jezika,
3. sufiksalna tvorba imenica (sufiksi *-al/-nje*: *objava/objavljivanje, uspostava/uspostavljanje*, sufiksi *-bal/-jenje*: *izvedba/izvođenje, provedba/provođenje*, sufiksi *-lac/-telj*, sufiksi *-nik/-telj*: *upravnik/upravitelj*) – imenica *objava* u srpskom jeziku nije normativno opravdana, kao ni imenica *provedba*; *istražilac* u verzijama na bosanskom i srpskom nije upotrijebljeno u odgovarajućem značenju, a *usvojilac* nije prihvaćeno u hrvatskom standardu,
4. preobrazba, tj. supstantivizacija (*zaposleni/zaposlenik*) – u svim jezicima valjana je upotreba oba oblika,
5. sufiksalna tvorba odnosnih pridjeva (sufiksi *-skil/-ioni*, sufiksi *-skil/-ni*: *jezički/jezični, poreski/porezni*) – pridjeve na *-ioni* norma hrvatskog jezika ne prihvata; pridjev *jezični* nije usklađen s normama

- bosanskog i srpskog, a pridjev *jezički* nije s normom hrvatskog; pridjev *poreski* također nije u skladu s normom hrvatskog jezika,
6. odnosne zamjenice (G *kojeg/kog*, DL *kojem/kom*) – i nesažeti i sažeti oblici normativno su opravdani u sve tri norme,
 7. prisvojna zamjenica *njen/njezin* – oba lika prihvaćena su u sva tri jezika,
 8. brojevi – norma niti jednog jezika ne opravdava upotrebu tzv. okamenjenog akuzativa kada brojevi ne dolaze s prijedlogom,
 9. prezent glagola *jeste/jest/je* – u hrvatskom jeziku samo je standardizirano *jest*, te je upotreba oblika *jeste* nepravilna u ovim jezičkim verzijama,
 10. glagolski prilog prošli – i duži i kraći oblici jednako su prihvaćeni u svim standardima,
 11. glagolski pridjev trpni (-*n/-t*) – oblike na -*t* norma hrvatskog jezika smatra neprihvatljivim,
 12. futur I – sastavljeno pisanje futura I kada se enklitika nalazi iza infinitiva za hrvatski jezik nije pravilno,
 13. sufiksna tvorba glagola (sufiksi -*ati/-jati*: *obuhvatati/obuhvaćati*, sufiksi -*ovati/-iti*: *prouzrokovati/prouzročiti*) – za hrvatski t-forma nije pravilna (*prihvatiti*), za srpski jezik ć-forma (*prihvaćati*).

Dakle, ove morfološke pojave ostvaruju se u okviru svake jezičke verzije s oba oblika. Kada su bile u pitanju fonetske odlike, samo je izdvojena jedna pojava kada je upotreba oba lika u sve tri verzije tekstova valjana (pokretni vokali), no takvih morfoloških odlika ima više: *uspostava/uspоставljanje*, *izvedba/izvođenje*, *upravnik/upravitelj*, *zaposleni/zaposlenik*, *kojeg/kog*, *kojem/kom*, *njen/njezin*, upotreba brojeva s prijedlogom, glagolski prilog prošli (duži i kraći oblik), *prouzrokovati/prouzročiti*. Stoga bi i popis morfoloških pojava koje se jednako koriste u svim verzijama (odlike koje ih približavaju) bio mnogo veći od popisa fonetskih pojava.

Na osnovu uočenih pojava i njihove usklađenosti sa svakom normom posebice potvrdit ćemo i pojave koje su usklađene sa sve tri norme:

1. sufiksna tvorba imenica (sufiksi -*a/-nje*: *uspostava/uspоставljanje* – obje forme nalazimo u svim verzijama; sufiksi -*ac/-ija*: *sudac/sudija* – u verzijama na srpskom koristi se *sudija*, na hrvatskom *sudac*, na bosanskom i *sudac* i *sudija*; sufiksi -*ač/-telj*: *predlagač/predlagatelj* – *predlagač* u svim verzijama, *predlagatelj* u hrvatskoj verziji; sufiksi -*bal/-jenje*: *izvedba/izvođenje* i *provedba/provođenje* – obje forme imaju sve tri jezičke verzije; sufiksi -*jaj/-je*: *izvještaj/izvješće* – *izvještaj* se koristi na bosanskom i srpskom, a na hrvat-

- skom *izvješće* i *izvještaj*; sufiksi *-nik/-telj*: *upravnik/upravitelj* – obje forme prisutne su u svim jezičkim verzijama),
2. preobrazba, tj. supstantivizacija (*predsjedavajući/predsjedatelj* – supstantivizirani pridjev javlja se u tekstovima na bosanskom i srpskom, a na hrvatskom jeziku nije dosljedna upotreba imenica na *-telj*, jer se pojavljuju i *kopredsjedavajući* i *dopredsjedavajući*; *optuženi/optuženik*, *oštećeni/oštećenik*, *osumnjičeni/osumnjičenik*, *osuđeni/osuđenik* – supstantivizirani pridjev funkcionira u verzijama na bosanskom i srpskom, imenica na *-ik* na hrvatskom, dok *zaposleni/zaposlenik* nalazimo u svim verzijama),
 3. sufiksalna tvorba odnosnih pridjeva (sufiksi *-ski/-beni*: *sudski/sudbeni* – u tekstovima na bosanskom i srpskom koristi se pridjev na *-ski*, a oba pridjeva na hrvatskom jeziku; sufiks *-ski/(-ski)*: *elektronski/elektronički* – pridjev *elektronski* nalazi se u verzijama na bosanskom i srpskom, *elektronički* i *elektronski* na hrvatskom),
 4. sufiksalna tvorba opisnih pridjeva (sufiksi *-an/-it*: *potreban/potrebit* – pridjev na *-an* imaju verzije na bosanskom i srpskom, dok verzija na hrvatskom ima oba pridjeva; sufiksi *-ovan/-ovit*: *redovan/redovit* – izjednačena je upotreba u tekstovima na bosanskom i srpskom pridjeva *redovan*, dok se na hrvatskom jeziku koriste opet oba),
 5. odnosna zamjenica *koji*, neodređena *bilo koji*, odrična *nikoji* (GDL *kojeg/kog*, *kojem/kom* – i duže i kraće likove nalazimo u sve tri jezičke verzije izvora),
 6. prisvojna zamjenica *svoj* (G *svojeg/svog* – iako norma nije dala prednost niti jednom liku, kraći likovi upotrebljavaju se na bosanskom i srpskom, a oba na hrvatskom jeziku; DL *svojem/svom* – u svim verzijama potvrđen je kraći oblik),
 7. prisvojna zamjenica *njen/njezin* (obje forme javljaju se u sve tri verzije),
 8. prezent glagola *dati* u 3. l. jd. i mn. (*da/dade/dadne*, *daju* – sve tri norme potvrđuju postojanje tripleta u ovom slučaju, a zabilježeni su primjeri s kraćom osnovom na bosanskom i srpskom, a na hrvatskom jeziku uz primjere s kraćom i primjere s proširenom osnovom *dad-* i *dadn-*),
 9. glagolski prilog prošli (*-vši/-v*: *počevši/počev* – naći će se u svim verzijama izvora oba oblika),
 10. sufiksalna tvorba glagola (sufiksi *-ovati/-ati*: *glasovati/glasati* – glagol *glasati* može se naći na bosanskom i srpskom, a oba na hrvat-

skom jeziku; sufixi *-ovati/-iti*: *prouzrokovati/prouzročiti* i *uzrokovati/uzročiti* – obje forme koriste se u svim verzijama),

11. prilozi, odnosno preobrazba ili adverbijalizacija (*uzastopno* odlikuje tekstove na bosanskom i srpskom, *uzastopno* i *uzastopce* tekstove na hrvatskom jeziku),
12. čestice (*također/takođe* – prvi oblik karakterizira verzije na bosanskom i hrvatskom, drugi verzije na srpskom jeziku).

Uporedimo li ove rezultate s rezultatima iz fonetskoga dijela gdje se samo 4 pojave nalaze na ovom popisu, vidjet ćemo da je znatno veći broj pojava usklađenih sa sve tri norme na ovom negoli na fonetskom nivou. Zašto je ta slika toliko drugačija u odnosu na fonetske pojave? Zar nije lakše pratiti i usklađivati prepoznatljive odlike tipa *saradnik/suradnik*, *aktuelan/aktualan*, *obavezan/obvezan*, *evropski/europski*, *općina/opština* i sl. od, recimo, roda imenica *kvalitet/kvaliteta*, *metod/metoda*, *teritorij/teritorija* ili od tvorbe riječi gdje izvedenice mogu imati različita značenja u pojedinim jezicima (*redovan/redovit*)? Svakako da jeste, pa se griješilo u rodu imenica i u dobro poznatim odlikama: *jezičkil/jezični*, *obuhvatati/obuhvaćati*, *dan/dat* itd. Jasno je da se odgovor nalazi u prirodi morfoloških normi koje imaju više dvostrukosti, pa i trostrukosti, a posebno u hrvatskom jeziku, što i nije bio tako čest slučaj kada su u pitanju fonetske pojave. Zbog toga se i javlja veći broj pojava čiji se dubleti koriste u sva tri teksta, a pritom su usklađeni sa sve tri norme. Govorimo o primjera kao što su imenice sa sufixima *-a* i *-nje* (*provedba/provođenje*), *-ba* i *-jenje* (*izvedba/izvođenje*), *-nik* i *-telj* (*upravnik/upravitelj*), poimeničenje (*zaposleni/zaposlenik*), odnosna zamjenica *koji* (G *kojeg/kog*, DL *kojem/kom*), prisvojna zamjenica *njen/njezin*, brojevi (upotreba određenoga padežnog oblika ili tzv. okamenjenog akuzativa ako ispred broja dolazi prijedlog), glagolski prilog prošli (*počevši/počev*), glagoli sa sufixima *-ovati* i *-iti* (*prouzrokovati/prouzročiti* i *uzrokovati/uzročiti*). Potom se javljaju primjeri gdje se na bosanskom i srpskom koristi jedan lik, a na hrvatskom oba, jer je norma hrvatskog jezika ostavila više dubleta nego na fonetskom planu, pa taj drugi lik (možda ne toliko svojstven hrvatskom jeziku kao prvi) nije više u koliziji s normom, kao npr. *predlagač* i *predlagatelj*, *izvještaj* i *izvješće*, *predsjedavajući* i *predsjedatelj*, odnosno *kopredsjedavajući* i *dopredsjedavajući*, *sudski* i *sudbeni*, *elektronski* i *elektronički*, *redovan* i *redovit*, *svog* i *svojeg*, *glasati* i *glasovati*, *uzastopno* i *uzastopce*. Dodat ćemo k tome još i slučajeve kada sve tri norme dozvoljavaju trostrukosti, a u tekstovima se ponegdje vrši i različita raspodjela tih oblika, npr. prezent glagola *dati*. Dakle, i ovdje su se mogli svi oblici upotrijebiti u sva tri teksta bez bojazni da će normativna ogra-

ničenja biti prekršena. Sve su ovo, dakle, osnovni razlozi ovakve promjene u dobivenim rezultatima. Jednostavnije rečeno, nije se više pažnje posvećivalo ovom nivou od prethodnog, nego "ostaci" nisu više greške, nego, u najgorem slučaju, varijante manje obične ili rijetke, ali ipak prihvaćene u standardima, pa omaške nisu više tako "skupe" zahvaljujući višestrukostima na morfološkom planu u svakom jeziku.

Još jednom ćemo sagledati sve ove pojave posebice za svaki jezik i izdvojiti nestandardizirane oblike u svakoj jezičkoj verziji izvora:

1. u verzijama na srpskom jeziku 9 pojava nije valjano upotrijebljeno (dvorodne imenice – *kvaliteta* u ž. r., *posjet* u m. r., sufiksalna tvorba imenica – *objava* i *provedba*, te *istražilac* u datom kontekstu, sufiksalna tvorba prisvojnih pridjeva – *apelantacin*, sufiksalna tvorba odnosnih pridjeva – *jezični*, upotreba tzv. okamenjenog akuzativa kada ispred broja ne dolazi prijedlog, sufiksalna tvorba glagola – *obuhvaćati*),
2. u verzijama na bosanskom jeziku 10 pojava nije upotrijebljeno u skladu s normom (imenice stranoga porijekla – *kriterijum*, dvorodne imenice – *akta* u s. r. i *posjet* u m. r., imenica sa suglasničkom alternacijom u osnovi – *plata*, sufiksalna tvorba imenica – *istražilac* u datom kontekstu, sufiksalna tvorba prisvojnih pridjeva – *kokošji*, *dječji* i *apelantičin*, sufiksalna tvorba odnosnih pridjeva – *jezični*, zamjenice *tko* i *nitko*, upotreba tzv. okamenjenog akuzativa kada ispred broja ne dolazi prijedlog),
3. u verzijama na hrvatskom jeziku 24 pojave nisu normativno prihvaćene (dvorodne imenice – *akta* u s. r., *ispravka*, *laboratorija*, *posjeta* i *teritorija* u ž. r., te *kvalitet*, *metod*, *minut* i *osnov* u m. r., imenica sa suglasničkom alternacijom u osnovi – *prihvatanje*, sufiksalna tvorba imenica – *sudija*, a *poređenje*, *uporedba* i *upoređenje* nisu prihvatljivi zbog prefiksa, te *usvojilac*, sufiksalna tvorba prisvojnih pridjeva – *apelantacin*, sufiksalna tvorba odnosnih pridjeva – pridjevi na *-ioni*, te *jezički* i *poreski*, upotreba tzv. okamenjenog akuzativa kada ispred broja ne dolazi prijedlog, prezent glagola – *jeste*, glagolski pridjev trpni na *-t*, sastavljeno pisanje futura I, sufiksalna tvorba glagola – *obuhvatati*, *izvještavati* i *obavještavati*, te glagoli na *-ovati*).

U verzijama na srpskom i bosanskom nalazi se mnogo manje upotrijebljenih oblika koji nisu u skladu s normativnim pravilima nego u verzijama na hrvatskom jeziku. To je sasvim i razumljivo, jer, kako smo i vidjeli, norma srpskog i bosanskog dozvoljava više višestrukosti i rijetko se koji

lik označava kao nestandardiziran, posebno u srpskom, gdje se vrlo često pribjegava označavanju *običnije, češće, svojstvenije našem izrazu* i sl. i onda kada drugi lik nije ni u tradiciji ni u upotrebi u srpskom jeziku. I ovo je očekivani rezultat: norme bosanskog i srpskog više se podudaraju u nekim rješenjima, posebno u višestrukostima, za razliku od norme hrvatskog jezika.

Posebnostima koje razvijaju bosanski i srpski jezik na fonetskom nivou dodat ćemo i morfološke odlike koje pronalazimo u kategoriji gdje se bilježi jedan lik, uz mogućnost dubletne upotrebe koju su norme ostavile pa tako:

1. izvore na bosanskom jeziku odlikuje upotreba imenice *poređenje* u odnosu na imenicu na *-ba*, poimeničenih pridjeva *predsjedavajući, kopredsjedavajući i dopredsjedavajući* u odnosu na imenice na *-telj*, te *optuženi, osuđeni, osumnjičeni, oštećeni* u odnosu na imenice na *-nik*, pridjeva *redovan* umjesto *redovit*, kraćih oblika prisvojne zamjenice *svoj* u GDL i prezenta glagola *dati*, glagola na *-štavati (objavještavati i izvještavati)* namjesto *objavješćivati i izvješćivati*), priloga *djelimično* umjesto *djelomično, djelomice* ili *djelimice*,
2. izvore na srpskom jeziku karakterizira upotreba poimeničenih pridjeva *predsjedavajući, kopredsjedavajući i dopredsjedavajući* u odnosu na imenice na *-telj*, te *optuženi, osuđeni, osumnjičeni, oštećeni* u odnosu na imenice na *-nik*, pridjeva *elektronski* umjesto *elektronički*, *redovan* i *potreban* namjesto *redovit* i *potrebit*, kraćih oblika prisvojne zamjenice *svoj* u GDL i prezenta glagola *dati*, te glagola t-forme *prihvatati*.

Iz ovog se vidi da su opet i u verzijama na bosanskom i verzijama na srpskom jeziku gotovo isti oblici izabrani iz dozvoljenih dubleta ili tripleta, te su to zapravo odlike koje ove dvije verzije tekstova još više približavaju i njihovu upotrebu čine ujedinjenijom.

Kao i na fonetskom planu, i ovdje se vrlo često od izvora do izvora mijenja raspodjela likova u verzijama tekstova, čak u istom broju pojedina glasila dva izvora imaju različitu raspodjelu, a nimalo rijetki nisu ni primjeri gdje se u istom izvoru jedne jezičke verzije koriste oba oblika, pa i u istoj rečenici. Primijetit ćemo da se opet pojedine karakteristike drugačije predstavljaju u SGRS-u, s jedne, i u SGBiH i SNFBiH, s druge strane, te izvore iz SGRS-a prepoznamo po sljedećem: jasna je distribucija m. r. *teritorij* na hrvatskom, ž. r. *teritorija* na bosanskom i srpskom; imenica u m. r. *ispravak* više karakterizira tekstove na hrvatskom jeziku negoli u druga dva glasila; određena zakonomjernost odlikuje izvore iz SGRS-a pri korištenju imenice *objava* na bosanskom i hrvatskom, *objavljivanje* na srpskom; tekstovi na bosanskom jeziku iz SGRS-a odlikuju se upotrebom

pridjeva *porezni* (kao i na hrvatskom), dok se u drugim glasilima za ove tekstove veže pridjev *poreski*.

I na kraju da istaknemo da je u izvorima, bez obzira na jezičku varijantu, zabilježena česta upotreba kraćeg oblika glagolskoga priloga prošlog *počev*, za koji se i tvrdi da se održava u upotrebi u administrativnom stilu uprkos raširenijem i prihvaćenijem dužem liku u drugim stilovima standardnog jezika, što je zapravo zajednička odlika ovih tekstova.

4. Sintaksa

4.1. Predikat

U ovom dijelu analizirat ćemo pojavu različite dopune u obliku infinitiva ili konstrukcije *da + prezent* uz modalne i fazne glagole, te modalne perifrastične konstrukcije u sastavu glagolskoga predikata.

4.1.1. Glagolski predikat

4.1.1.1. Složeni glagolski predikat: modalni/fazni glagol + punoznačni glagol u infinitivu ili konstrukciji *da + prezent*

Složeni glagolski predikat nastaje udruživanjem nepunoznačnoga glagola u ličnom glagolskom obliku i punoznačnoga glagola u infinitivu (Jahić/Halilović/Palić 2000: 364), dopunski punoznačni glagol u sastavu ovoga predikata može se pojaviti i u obliku prezenta s veznikom *da*, no “u bosanskom je jeziku uobičajena upotreba dopunskoga predikativnoga glagola u obliku infinitiva” (Jahić/Halilović/Palić 2000: 365). Udruživanjem suznačnoga glagola, modalnoga ili faznoga, i infinitiva samoznačnoga glagola nastaje složeni glagolski predikat (Silić/Pranjković 2005: 289). Infinitiv je jedina dopuna glagolu koji sam za sebe nema potpuno značenje (Težak/Babić 2005: 230). Kada se zavisna rečenica, izrična ili namjerna, čvršće sklapa s glavnom i gubi pritom svoju predikatnu kategoriju, njen glagolski predikat, preoblikujući se u infinitiv, priključuje se predikatu glavne rečenice, te se ta preoblika naziva infinitivizacija, a “u njegovanu stilu hrvatskoga jezika uobičajeno je preobliku infinitivizacije provoditi do kraja, tj. pod uvjetima koji to omogućuju zavisnu rečenicu zamijeniti infinitivom” (Barić i dr. 1997: 575). Ista preporuka ponovljena je još jednom (Katičić 2002: 495). Dakle, gramatike hrvatskog jezika konstrukciju *da + prezent* apsolutno ne navode kao eventualnu zamjenu infinitivu u ovoj poziciji. U srpskom jezičkom standardu konstrukcija *da + prezent* i infinitiv imaju jednak status: složeni predikat sastavljen je od modalnoga ili faznoga dijela predikata i dopunskoga dijela predikata, “modalni i fazni deo predikata čini modalni odnosno fazni glagol u ličnom (finitnom) obliku, a dopunski

deo – kod složenog glagolskog predikata – čini glagol punog značenja upotrebljen ili u obliku *prezenta* (kongruentnog sa subjektom) sa veznikom *da* ili u obliku *infinitiva*” (Stanojčić/Popović 2008: 267). Od značenja glagola i od stilsko-sintaksičkih zahtjeva zavisi koji model će se upotrijebiti, infinitiv je ekonomičniji i može poslužiti za ublažavanje “dakanja”, a u srpskom je jeziku konstrukcija *da + prezent* šira u upotrebi nego u zapadnim govorima (Fekete 2008a: 125).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., kao i postavljanje obaveza koje takvo emitovanje <u>mora ispunjavati</u> . (Izvor 39b, str. 42)	..., kao i postavljanje obveza koje takvo emitiranje <u>mora ispunjavati</u> . (Izvor 39h, str. 38)	..., kao i postavljanje obaveza koje takvo emitovanje <u>mora ispunjavati</u> . (Izvor 39s, str. 40)
Nijedna javna radio i/ili TV stanica <u>ne smije sadržavati</u> u zvaničnom nazivu bilo kakav predznak, odrednicu, simbol ili znak koji <u>može dovesti do toga da...</u> (Izvor 39b, str. 43)	Nijedna javna radio i/ili TV postaja <u>ne smije sadržavati</u> u zvaničnom nazivu bilo kakav predznak, odrednicu, simbol ili znak koji <u>može dovesti do toga da...</u> (Izvor 39h, str. 40)	Nijedna javna radio i/ili TV stanica <u>ne smije sadržavati</u> u zvaničnom nazivu bilo kakav predznak, odrednicu, simbol ili znak koji <u>može dovesti do toga da...</u> (Izvor 39s, str. 41)
Stupanjem na snagu ovog Pravila <u>prestaje važiti</u> Pravilo 01/1999 (...) (Izvor 39b, str. 43)	Stupanjem na snagu ovog Pravila <u>prestaje važiti</u> Pravilo 01/1999 (...) (Izvor 39h, str. 40)	Stupanjem na snagu ovog Pravila <u>prestaje važiti</u> Pravilo 01/1999 (...) (Izvor 39s, str. 42)
Predmet ovog Pravilnika su aerodromski minimumi koje avioprevoznik <u>treba da utvrdi</u> da bi se bezbjedno izvodile operacije. (Izvor 40b, str. 57)	Predmet ovog Pravilnika su aerodromski minimumi koje zračni prijevoznik <u>treba da utvrdi</u> da bi se sigurno izvodile operacije. (Izvor 40h, str. 44)	Predmet ovog Pravilnika su aerodromski minimumi koje avioprevoznik <u>treba da utvrdi</u> da bi se bezbjedno izvodile operacije. (Izvor 40s, str. 50)
Za svaki aerodrom koji planira koristiti, avioprijevoznik <u>mora da utvrdi</u> operativne minimume... (Izvor 40b, str. 57)	Za svaki aerodrom koji planira koristiti, zračni prijevoznik <u>mora da utvrdi</u> operativne minimume... (Izvor 40h, str. 44)	Za svaki aerodrom koji planira koristiti, avioprijevoznik <u>mora da utvrdi</u> operativne minimume... (Izvor 40s, str. 50)
Avioprijevoznik <u>mora obezbijediti</u> Sistem minimuma za postupke nepreciznog prilaza,...	Zračni prijevoznik <u>mora osigurati</u> Sustav minimuma za postupke nepreciznog prilaza,...	Avioprevoznik <u>mora obezbijediti</u> Sistem minimuma za postupke nepreciznog prilaza,...
(Izvor 40b, str. 60)	(Izvor 40h, str. 46)	(Izvor 40s, str. 53)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Avioprijevoznik <u>ne smije koristiti</u> RVR manji od 800 metara za vizuelni prilaz. (Izvor 40b, str. 63)	Zračni prijevoznik <u>ne smije koristiti</u> RVR manji od 800 metara za vizuelni prilaz. (Izvor 40h, str. 49)	Avioprevoznik <u>ne smije koristiti</u> RVR manji od 800 metara za vizuelni prilaz. (Izvor 40s, str. 56)
Crkve i vjerske zajednice <u>moгу uživati</u> beneficije... (Izvor 20b, str. 334)	Crkve i vjerske zajednice <u>moгу uživati</u> beneficije... (Izvor 20h, str. 327)	Crkve i vjerske zajednice <u>moгу uživati</u> beneficije... (Izvor 20s, str. 330)
Crkve i vjerske zajednice <u>moгу sticati</u> imovinu u skladu sa zakonom. (Izvor 20b, str. 334)	Crkve i vjerske zajednice <u>moгу stjecati</u> imovinu sukladno zakonu. (Izvor 20h, str. 327)	Crkve i vjerske zajednice <u>moгу da stiču</u> imovinu u skladu sa zakonom. (Izvor 20s, str. 330)
Stupanjem na snagu ovog zakona <u>prestaje važiti</u> Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica SRBiH... (Izvor 20b, str. 335)	Stupanjem na snagu ovog zakona <u>prestaje važiti</u> Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica SRBiH... (Izvor 20h, str. 328)	Stupanjem na snagu ovog zakona <u>prestaje važiti</u> Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica SRBiH... (Izvor 20s, str. 332)
Vremenski atributi objekata DGP-a <u>moraju da obezbijede</u> rekonstrukciju sadržaja DGP-a... (Izvor 141b, str. 3248)	Vremenski atributi objekata DGP-a <u>moraju da osiguraju</u> rekonstrukciju sadržaja DGP-a... (Izvor 141h, str. 3225)	Vremenski atributi objekata DGP-a <u>moraju da obezbijede</u> rekonstrukciju sadržaja DGP-a... (Izvor 141s, str. 3236)
Certifikat <u>se može izdati</u> za jednu ili više grupa procesa. (Izvor 141b, str. 3249)	Certifikat <u>se može izdati</u> za jednu ili više grupa procesa. (Izvor 141h, str. 3225)	Certifikat <u>se može izdati</u> za jednu ili više grupa procesa. (Izvor 141s, str. 3237)
(...) o rok upotrebe je period do kojeg <u>se</u> galenski preparat <u>može sigurno koristiti</u> nakon otvaranja, (...) (Izvor 180b, str. 2)	(...) o rok uporabe je period do kojega <u>se</u> galenski preparat <u>može sigurno rabiti</u> nakon otvaranja,... (...) (Izvor 180h, str. 2)	(...) o rok upotrebe je period do kojeg galenski preparat <u>može bezbjedno da se koristi</u> nakon otvaranja, (...) (Izvor 180s, str. 2)
(...) s specifikacije detaljno opisuju zahtjeve koje <u>treba da zadovolje</u> sirovine, ambalaža ili preparati... (Izvor 180b, str. 2)	(...) s specifikacije detaljno opisuju zahtjeve koje <u>treba da zadovolje</u> sirovine, ambalaža ili preparati... (Izvor 180h, str. 2)	(...) s specifikacije detaljno opisuju zahtjeve koje <u>treba da zadovolje</u> sirovine, ambalaža ili preparati... (Izvor 180s, str. 2)
Specifične dužnosti <u>treba da se delegiraju</u> odgovarajućem kompetentnom licu. (Izvor 180b, str. 3)	Specifične dužnosti <u>treba ju delegirati</u> odgovarajućoj kompetentnoj osobi. (Izvor 180h, str. 3)	Specifične dužnosti <u>treba da se delegiraju</u> odgovarajućem kompetentnom licu. (Izvor 180s, str. 3)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Rizik kontaminacije za ka- dar i galenski preparat <u>ne</u> <u>smije postojati</u>,...</i> (Izvor 180b, str. 3)	<i>Rizik kontaminacije za ka- dar i galenski preparat <u>ne</u> <u>smije postojati</u>,...</i> (Izvor 180h, str. 3)	<i>Rizik kontaminacije za ka- dar i galenski preparat <u>ne</u> <u>smije postojati</u>,...</i> (Izvor 180s, str. 3)

Uz modalne dopunski punoznačni glagol ima i oblik infinitiva i oblik prezenta s veznikom *da* u svim jezičkim verzijama izvora, a uz fazne glagole zabilježen je samo oblik infinitiva. Veliki broj primjera iz izdvojenih izvora ima jednaku upotrebu.

U izvorima na bosanskom punoznačni glagol u sastavu složenoga glagolskoga predikata javlja se u obliku infinitiva, što je norma i označila kao uobičajenije, te u obliku prezenta s veznikom *da*, a to svakako nije ona forma koju po normi bosanskog jezika možemo označiti isto tako valjanom. Primjeri s konstrukcijom *da + prezent* u izvorima na hrvatskom jeziku ne podudaraju se s normativnim načelima hrvatskog standarda, dok su primjeri s infinitivnom dopunom valjani. Pošto su i infinitiv i konstrukcija *da + prezent* u srpskom jezičkom standardu jednako prihvaćeni, tako su svi izdvojeni primjeri iz tekstova na srpskom upotrijebljeni u skladu s normom.

4.1.1.2. Usložnjeni glagolski predikat: modalna perifrastična

konstrukcija + punoznačni glagol u infinitivu ili konstrukciji *da + prezent*

U *Gramatici bosanskoga jezika* uz ovaj tip glagolskoga predikata nema ponovnih naznaka o uobičajenijoj upotrebi koje dopune, primjeri sadrže i prezentsku dopunu (Jahić/Halilović/Palić 2000: 369-370), no nećemo pogriješiti ako pretpostavimo da se prethodna konstatacija o uobičajenijoj dopuni u obliku infinitiva u složenom glagolskom predikatu odnosi i na ovaj tip predikata. Normativni stav u hrvatskim gramatikama nije promijenjen: "Jednako se u infinitiv preoblikuju izrične rečenice uz pridjeve kakvi su npr. *dostojan, dužan, kadar, rad, željan, brz, spor, lijep, ružan...*" (Barić i dr. 1997: 577) i opet se ponavlja ta ista tvrdnja (Katičić 2002: 504). *Gramatika srpskog jezika* (Stanojčić/Popović 2008) nema posebno obrađen ovaj tip predikata, pa ćemo prihvatiti da se i konstrukcija *da + prezent* i infinitiv jednako tretiraju kao kod predikata s modalnim i faznim glagolima.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>U skladu s tim, članovi Uredničkog vijeća <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39b, str. 42)	<i>Sukladno tomu, članovi Uredničkog vijeća <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39h, str. 39)	<i>U skladu s tim, članovi Uredničkog savjeta <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39s, str. 41)
<i>Glavni i odgovorni urednik i/ili direktor <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39b, str. 43)	<i>Glavni i odgovorni urednik i/ili direktor <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39h, str. 40)	<i>Glavni i odgovorni urednik i/ili direktor <u>dužni su dostaviti</u> Agenciji Izjavu...</i> (Izvor 39s, str. 41)
<i>Vlasti entiteta, kantona, Distrikta i općina, prilikom donošenja i u primjeni propisa iz svoje nadležnosti, <u>dužne su osigurati</u> prava na slobodu...</i> (Izvor 20b, str. 335)	<i>Vlasti entiteta, županija, Distrikta i općina, prilikom donošenja i u primjeni propisa iz svojeg djelokruga, <u>dužne su osigurati</u> prava na slobodu...</i> (Izvor 20h, str. 325)	<i>Vlasti entiteta, kantona, Distrikta i opština, prilikom donošenja i u primjeni propisa iz svoje nadležnosti, <u>dužne su obezbijediti</u> prava na slobodu...</i> (Izvor 20s, str. 329)
<i>Organ vlasti, kojem se obrati Ministarstvo iz prethodnog stava, <u>dužan je</u> u roku od sedam dana <u>obavijestiti</u> Ministarstvo...</i> (Izvor 20b, str. 335)	<i>Organ vlasti, kojem se obrati Ministarstvo iz prethodnog stavka, <u>dužan je</u> u roku od sedam dana <u>izvijestiti</u> Ministarstvo...</i> (Izvor 20h, str. 328)	<i>Organ vlasti, kojem se obrati Ministarstvo iz prethodnog stava, <u>dužan je</u> u roku od sedam dana <u>obavijestiti</u> Ministarstvo...</i> (Izvor 20s, str. 331)
<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je da</u> na vidnom mestu¹⁰⁰ na svojoj Internet prezentaciji <u>objavi</u>,...</i> (Izvor 141b, str. 3254)	<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je da</u> na vidnom mjestu na svojoj Internet prezentaciji <u>objavi</u>,...</i> (Izvor 141h, str. 3230)	<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je da</u> na vidnom mjestu na svojoj Internet prezentaciji <u>objavi</u>,...</i> (Izvor 141s, str. 3242)
<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je</u> na vidnom mjestu u prijemnoj kancelariji, ili na drugi pogodan način javno <u>objaviti</u>: (...)</i> (Izvor 141b, str. 3254)	<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je</u> na vidnom mjestu u prijemnoj kancelariji, ili na drugi pogodan način javno <u>objaviti</u>: (...)</i> (Izvor 141h, str. 3231)	<i>Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove <u>dužna je</u> na vidnom mjestu u prijemnoj kancelariji, ili na drugi pogodan način javno <u>objaviti</u>: (...)</i> (Izvor 141s, str. 3242)

¹⁰⁰ Pravopisna je greška iz izvora.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Naručilac kontrole kvaliteta <u>dužan je da procijeni</u> sposobnost izvršioca... (Izvor 180b, str. 6)	Naručilac kontrole kvalitete <u>dužan je procijeniti</u> sposobnost izvršitelja... (Izvor 180h, str. 6)	Naručilac kontrole kvaliteta <u>dužan je da procijeni</u> sposobnost izvršioca... (Izvor 180s, str. 6)
Naručilac kontrole kvaliteta <u>je dužan da izvršiocu</u> ugovora <u>osigura</u> sve neophodne informacije... (Izvor 180b, str. 6)	Naručilac kontrole kvalitete <u>je dužan izvršitelju</u> ugovora <u>osigurati</u> sve neophodne informacije... (Izvor 180h, str. 6)	Naručilac kontrole kvaliteta <u>je dužan da izvršiocu</u> ugovora <u>obezbjedi</u> sve neophodne informacije... (Izvor 180s, str. 6)
Izvršilac ugovora <u>dužan je da se uzdržava od bilo kojih</u> aktivnosti... (Izvor 180b, str. 6)	Izvršitelj ugovora <u>dužan je da se uzdržava od bilo kojih</u> aktivnosti... (Izvor 180h, str. 6)	Izvršilac ugovora <u>dužan je da se uzdržava od bilo kojih</u> aktivnosti... (Izvor 180s, str. 6)

I u slučaju kada namjesto modalnoga ili faznoga glagola u sastavu složenoga glagolskoga predikata dolazi modalna perifrastična konstrukcija sastavljena od kopule u ličnom glagolskom obliku i pridjeva *dužan* u svim jezičkim verzijama pronalazimo i oblik infinitiva i konstrukciju *da* + *present* kao dopunu u sastavu ovog usloženoga predikata. Ova je pojava posmatrana u istim izvorima kao u prethodnom dijelu, pa uočavamo uglavnom istu upotrebu i kada je riječ o modalnim i faznim glagolima u prvom dijelu predikata i kada tu poziciju preuzima modalna perifrastična konstrukcija, pa je tako opet i dosta primjera s jednakom upotrebom u svim verzijama.

Na osnovu stavova iskazanih u *Gramatici bosanskoga jezika* možemo reći da bi primjeri s prezentskom dopunom iz tekstova na bosanskom bili normativno opravdaniji kada bi na njenom mjestu bio infinitiv. Isto tako, i primjere koji sadrže konstrukciju s veznikom *da* i prezentom u tekstovima na hrvatskom jeziku izdvajamo kao neusklađene s normom. Svi primjeri na srpskom jeziku normativno su opravdani.

4.1.2. Imenski predikat

4.1.2.1. Usložnjeni imenski predikat: modalni glagol + kopulativni glagol *biti* (infinitiv ili konstrukcija *da + prezent*) + leksičko jezgro

Gramatika bosanskoga jezika preporučuje upotrebu prezenta kada se u ovakvim predikatima nađe više modalnih ili faznih glagola: “U ovakvim je konstrukcijama samo prvi glagol – bilo da je modalni ili fazni bilo da je kopulativni – u ličnom glagolskom obliku, dok su ostali glagoli u obliku infinitiva ili prezenta s veznikom *da*. Uobičajeno je upotrijebiti prezent s veznikom *da* onda kad se temeljnoj imenskoj predikatskoj konstrukciji dodaju dva ili više modalnih / faznih glagola” (Jahić/Halilović/Palić 2000: 370). U *Gramatici hrvatskoga jezika* nije ostavljena mogućnost upotrebe prezenta ni onda kada se imenskom predikatu dodaju dva ili više modalnih ili faznih glagola: “I imenskom predikatu, koji je (kao što je rečeno,...) uvijek složen, i to i kopulativnomu, npr. *Ivan je oprezan*, i semikopulativnomu, npr. *Osjeća se prevarenom*, mogu se dodati modalni ili fazni glagoli, pa i takav predikat može biti višestruko složen, npr. *Ivan mora biti oprezan*, odnosno *Počela se osjećati prevarenom*. Imenskim predikatima mogu biti pridodana i dva ili više modalnih ili faznih glagola, npr. *Ivan bi morao nastaviti biti oprezan*, odnosno *Morala se početi osjećati prevarenom*” (Silić/Pranjko¹⁰¹ 2005: 291). Ni u normi srpskog jezika svakako ne bi trebalo biti razlike u pogledu dopune glagolskoga i imenskoga predikata.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Metode određivanja operativnih minimuma <u>mora-ju biti prihvatljive</u> civilnoj zrakoplovnoj vlasti Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 40b, str. 57)	<i>Metode određivanja operativnih minimuma <u>mora-ju biti prihvatljive</u> civilnoj zrakoplovnoj vlasti Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 40h, str. 44)	<i>Metode određivanja operativnih minimuma <u>mora-ju biti prihvatljive</u> civilnoj vazduhoplovnoj vlasti Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 40s, str. 50)

¹⁰¹ Oba autora posebice pojavu konstrukcije *da + prezent* umjesto infinitiva vide kao balkanizam koji odlikuje srpski jezik, tj. u balkanskim jezicima infinitiv se gubi, a kako je srpski u izravnoj vezi s njima, i u srpskom jeziku gubi se infinitiv iz upotrebe, pa se čak i u futuru I koristi prezent (Silić 2001: 150; Pranjko¹⁰¹ 2008: 63).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Avioprijevoznik mora da uvrsti u operativni priručnik minimalnu opremu koja mora da bude ispravna prilikom započinjanja polijetanja... (Izvor 40b, str. 58)	Zračni prijevoznik mora da uvrsti u operativni priručnik minimalnu opremu koja mora da bude ispravna prilikom započinjanja polijetanja... (Izvor 40h, str. 45)	Avioprevoznik mora da uvrsti u operativni priručnik minimalnu opremu koja mora da bude ispravna prilikom započinjanja polijetanja... (Izvor 40s, str. 51)
Svjetla moraju biti upaljena. (Izvor 40b, str. 60)	Svjetla moraju biti upaljena. (Izvor 40h, str. 47)	Svjetla moraju biti upaljena. (Izvor 40s, str. 54)
Svi ostali zakoni i propisi u ovoj oblasti moraju biti usklađeni s odredbama ovog zakona. (Izvor 20b, str. 332)	Svi ostali zakoni i propisi u ovom području moraju biti usklađeni s odredbama ovoga zakona. (Izvor 20h, str. 325)	Svi ostali zakoni i propisi u ovoj oblasti moraju da budu usklađeni s odredbama ovog zakona. (Izvor 20s, str. 329)
...i što se neće prinudno provoditi od strane javne vlasti niti može biti primjenjivano na one koji nisu članovi. (Izvor 20b, str. 334)	...i što se neće prinudno provoditi od javne vlasti niti može biti primjenjivano na nečlanovima. (Izvor 20h, str. 327)	...i što se neće prinudno sprovođiti od strane javne vlasti niti može biti primjenjivano na one koji nisu članovi. (Izvor 20s, str. 330)
Sva oprema ili drugi uređaji ili objekti treba da budu procijenjeni u odnosu na punu komercijalnu vrijednost. (Izvor 39b, str. 42)	Sva oprema ili drugi uređaji ili objekti trebaju biti procijenjeni u odnosu na punu komercijalnu vrijednost. (Izvor 39h, str. 38)	Sva oprema ili drugi uređaji ili objekti treba da budu procijenjeni u odnosu na punu komercijalnu vrijednost. (Izvor 39s, str. 40)
Izabrani vršiocci javnih funkcija ne mogu biti članovi Uredničkog vijeća. (Izvor 39b, str. 43)	Izabrani vršitelji javnih funkcija ne mogu biti članovi Uredničkog vijeća. (Izvor 39h, str. 39)	Izabrani vršiocci javnih funkcija ne mogu biti članovi Uredničkog savjeta. (Izvor 39s, str. 41)
...i isti ne može biti korišten za neki drugi objekat DGP-a. (Izvor 141b, str. 3248)	...i isti ne može biti korišten za neki drugi objekat DGP-a. (Izvor 141h, str. 3225)	...i isti ne može biti korišten za neki drugi objekat DGP-a. (Izvor 141s, str. 3236)
Razlike površina fp iz koordinata međnih tačaka i katastarskog operata treba da budu manje od dozvoljenog odstupanja... (Izvor 141b, str. 3252)	Razlike površina fp, iz koordinata međnih tačaka i katastarskog operata treba da budu manje od dopuštenog odstupanja... (Izvor 141h, str. 3229)	Razlike površina fp iz koordinata međnih tačaka i katastarskog operata treba da budu manje od dozvoljenog odstupanja... (Izvor 141s, str. 3240)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Odgovornost pojedinca <u>treba da bude dokumentirana i jasna.</u></i> (Izvor 180b, str. 3)	<i>Odgovornost pojedinca <u>treba da bude dokumentirana i razvidna.</u></i> (Izvor 180h, str. 3)	<i>Odgovornost pojedinca <u>treba da bude dokumentovana i jasna.</u></i> (Izvor 180s, str. 3)
<i>..., a rizik kontaminacije galenskog preparata od strane uposlenog kadra <u>treba biti sveden na minimum.</u></i> (Izvor 180b, str. 3)	<i>..., a rizik kontaminacije galenskog preparata od strane uposlenog kadra <u>treba biti sveden na minimum.</u></i> (Izvor 180h, str. 3)	<i>..., a rizik kontaminacije galenskog preparata od strane zaposlenog kadra <u>treba da bude sveden na minimum.</u></i> (Izvor 180s, str. 3)
<i>..., a <u>mogu biti vraćeni u zalihe samo poslije verifikacije.</u></i> (Izvor 180b, str. 6)	<i>..., a <u>mogu biti vraćeni u zalihe samo poslije verifikacije.</u></i> (Izvor 180h, str. 6)	<i>..., a <u>mogu biti vraćeni u zalihe samo poslije verifikacije.</u></i> (Izvor 180s, str. 6)

I u sastavu usložnjenog imenskoga predikata, kao i kod glagolskoga predikata, u svim jezičkim verzijama posmatranih izvora susrećemo i infinitiv i konstrukciju *da + prezent*. Također nije uočeno znatnije odstupanje pri upotrebi ovih dopuna u izvorima od upotrebe u glagolskom predikatu (u istim izvorima posmatrane su ove pojave), te se ponovo javlja veliki broj primjera s istom dopunom, bilo u infinitivu bilo s konstrukcijom.

U našim primjerima nema više modalnih glagola, te predikati ovoga tipa imaju prikazanu shemu: *modalni glagol + kopulativni glagol "biti" + leksičko jezgro*, pa i nismo očekivali u tekstovima na bosanskom jeziku kopulativni glagol *biti* u prezentu s veznikom *da*, nego u infinitivu, jer tako nalaže norma. Međutim, takvih primjera ima u tekstovima na bosanskom jeziku. Sasvim sigurno, svi primjeri s konstrukcijom *da + prezent* u sastavu usložnjenog imenskoga predikata u tekstovima na hrvatskom pridružuju se primjerima s glagolskim predikatom koji nisu usklađeni s normom hrvatskog jezika. Uz pretpostavku da je stav nepromijenjen u srpskom jezičkom standardu, te da su obje dopune prihvaćene, sve primjere posmatramo kao usklađene s njegovim normativnim načelima.

4.2. Atribut

4.2.1. Kongruentni/nekongruentni atribut

U ovom dijelu analizirat ćemo upotrebu pridjeva ili genitiva u sintagmi *mjere sigurnosti (bezbjednosti) / sigurnosne (bezbjednosne) mjere* u jezičkim

verzijama izvora, te u dodatnim sintagmama koje će biti od koristi pri stvaranju šire slike o upotrebi pridjeva ili genitiva u pojedinačnim izvorima.

Lingvistička promišljanja o upotrebi kongruentnog ili nekongruentnog atributa u sintagmama s posesivnim značenjem temeljila su se na sljedećem: kad god je moguće upotrijebiti prisvojni pridjev namjesto prisvojnoga genitiva, treba upotrijebiti pridjev (Stevanović 1940: 31; Maretić 1963: 565¹⁰²; Brabec/Hraste/Živković 1968: 223). To se mišljenje nije mnogo promijenilo ni kasnije: u bosanskom jeziku uobičajeno, gdje god je moguće, u stilski neobilježnom izrazu, nekongruentne supstantivne sintagme s posesivnim genitivom preobličiti u kongruentne supstantivne sintagme s posesivnim pridjevom (Jahić/Halilović/Palić 2000: 398); uputu da se “posvojni genitiv ne treba upotrebljavati kada se umjesto njega može upotrijebiti posvojni pridjev” sadrži *Gramatika hrvatskoga jezika* (Težak/Babić 2005: 293). Kao “razlika između onoga što je u jeziku moguće i onoga što je u njemu obično” naveden je primjer imenice u genitivu kao predikatne riječi kojom se izriče pripadanje (*Knjiga je oca. Kći je nadzornika. Savez je neprijatelja. Kaput je brata. Mati je prijatelja. Klub je zastupnika.*) (Katičić 2002: 445; Barić i dr. 1997: 556), uz prethodnu konstataciju da se genitivni izraz sa značenjem pripadnosti, ukoliko se sastoji samo od imenice, preoblikuje u posvojni pridjev (Katičić 2002: 47; Barić i dr. 1997: 403). Govorimo o posesivnom pridjevu i posesivnom genitivu, jer se ova polemika upravo ticala posesivnog značenja. Druga značenja u ovim raspravama nisu spominjana. U gramatikama koje izdvajaju genitiv sadržaja, te objasnidbeni genitiv ili genitiv eksplikativni (Barić i dr. 1997: 559-561; Katičić 2002: 454-458) nema nikakvog pomena o funkcioniranju pridjeva na njegovome mjestu.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<p><i>Vanredna sigurnosna mjera</i> ili mjere iz stava (1) ovog člana je prihvaćena ako Agencija u roku od 24 sata od prijema pisane obavijesti ne zatraži preduzimanje dodatnih sigurnosnih mjera.</p> <p>(Izvor 79b, str. 184)</p>	<p>Izvanredna sigurnosna mjera ili mjere iz stavka (1) ovoga članka je prihvaćena ako Agencija u roku od 24 sata od primitka pisane obavijesti ne zatraži poduzimanje dodatnih sigurnosnih mjera.</p> <p>(Izvor 79h, str. 27)</p>	<p>Vanredna sigurnosna mjera ili mjere iz stava (1) ovog člana je prihvaćena ako Agencija u roku od 24 časa od prijema pisane obavijesti ne zatraži preduzimanje dodatnih sigurnosnih mjera.</p> <p>(Izvor 79s, str. 105)</p>

¹⁰² Mnogo je običniji pridjev negoli genitiv od imenica od kojih se može načiniti posvojni ili prisvojni pridjev.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Krivičnopravne sankcije su: kazne, uvjetna osuda, mjere sigurnosti i odgojne mjere.</i> (Izvor 26b, str. 87)	<i>Kaznenopravne su sankcije: kazne, uvjetna osuda, sigurnosne mjere i odgojne mjere.</i> (Izvor 26h, str. 87)	<i>Krivičnopravne sankcije su: kazne, uslovna osuda, mjere bezbjednosti i vaspitne mjere.</i> (Izvor 26s, str. 86)
<i>(...) a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina,...</i> (Izvor 26b, str. 92)	<i>(...) a) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina,...</i> (Izvor 26h, str. 92)	<i>(...) a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina,...</i> (Izvor 26s, str. 92)
<i>Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena mjera sigurnosti.</i> (Izvor 26b, str. 101)	<i>Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.</i> (Izvor 26h, str. 101)	<i>Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena mjera bezbjednosti.</i> (Izvor 26s, str. 101)
<i>Ako žrtva za vrijeme provedbe zaštitne mjere promijenjeno mjesto prebivališta ili boravišta, policijska uprava koja je provodila zaštitnu mjeru postupit će u smislu stava 3. ovog člana, a daljnju provedbu zaštitne mjere u skladu s odredbama ovog Pravilnika nastaviti će...</i> (Izvor 147b, str. 747)	<i>Ako žrtva za vrijeme provedbe zaštitne mjere promijenjeno mjesto prebivališta ili boravišta, policijska uprava koja je provodila zaštitnu mjeru postupit će u smislu stavka 3. ovog članka, a daljnju provedbu zaštitne mjere sukladno odredbama ovog Pravilnika nastaviti će...</i> (Izvor 147h, str. 739)	<i>Ako žrtva za vrijeme sprovedbe zaštitne mjere promijenjeno mjesto prebivališta ili boravišta, policijska uprava koja je sprovodila zaštitnu mjeru postupiće u smislu stava 3. ovog člana, a daljnju sprovedbu zaštitne mjere u skladu s odredbama ovog pravilnika nastaviće...</i> (Izvor 147s, str. 743)
<i>...uračunat će se u izrečenu mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom.</i> (Izvor 177b, str. 28)	<i>...uračunat će se u izrečenu mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom.</i> (Izvor 177h, str. 28)	<i>...uračunaće se u izrečenu mjeru bezbjednosti zabrane upravljanja motornim vozilom.</i> (Izvor 177s, str. 28)

Sve tri jezičke verzije izvora sadrže sintagme čiji je zavisni član izrečen pridjevom koji prati upravni član u rodu, broju i padežu (*sigurnosne mjere*), te sintagme čiji je zavisni član izrečen imenicom koja ne prati gramatičku oznaku padeža i broja upravne supstantivne sintakse (*mjere sigurnosti/ bezbjednosti*¹⁰³). Dakle, u sve tri jezičke verzije izvora nalaze se sintagme

¹⁰³ Ovaj tip nekongruentnog atributa u genitivu svrstava se u attribute s eksplikativnim (objasnidbenim) značenjem: atributom se daje obavijest o tome šta je sadržaj upravnoga pojma,

i s kongruentnim i s nekongruentnim atributom (*mjera kazne, kaznena evidencija, zaštitna mjera*). U izvoru 79 u svim je verzijama upotrijebljen kongruentni atribut, u izvoru 26 nekongruentni atribut u verzijama na bosanskoj i srpskoj, kongruentni na hrvatskoj, a u izvoru 177 nekongruentni atribut u svim verzijama. Dakle, pored izjednačene upotrebe u svim verzijama, i kongruentnog i nekongruentnog atributa, može se naći i uspostavljena razlika između verzija na bosanskoj i srpskoj i verzije na hrvatskoj. Na osnovu ovih i drugih primjera posmatranih u istim izvorima niti jedna od ovih formi ne može se izdvojiti kao karakteristična samo za verzije jednog jezika, obje forme upotrebljavaju se u svim verzijama, i to vrlo često bilježimo izjednačenu upotrebu ili kongruentnog ili nekongruentnog atributa u svim verzijama izvora.

Upotrebu pridjeva u funkciji kongruentnog atributa i imenice kao nekongruentnog atributa u sintagmama s eksplikativnim značenjem (ili negdje označenim kao genitiv sadržaja) nalazimo u izvorima našeg istraživanja. Ni za sintagme s pridjevom koji kongruira s upravnom sintaksemom (*sigurnosne mjere*), niti za sintagme s imenicom koja se ne slaže s upravnim članom (*mjere sigurnosti/bezbjednosti*) ne možemo reći da nisu u skladu s normom bilo kojeg jezika, pa su svi ovi primjeri za norme bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika potpuno valjani. Kako su izrečene kritike o posesivnom genitivu bile najoštrije iz pera hrvatskih jezikoslovaca¹⁰⁴, tako se svaki genitiv, pa i eksplikativni ili genitiv sadržaja, s velikom dozom opreza upotrebljava kada se treba sačiniti tekst na hrvatskom jeziku, pa se zbog toga radije upotrijebi pridjev negoli genitiv.

4.2.2. Nekongruentni atribut

U okviru ove analize govorit ćemo o konkurentnosti besprijedloznoga genitiva i prijedloznog akuzativa u ulozi nekongruentnog atributa uz lekseme širokog značenjskog opsega, kakve su npr. *postupak, pravo, mjera* i sl.¹⁰⁵ Uz ove lekseme atribut pruža obavijest o sadržaju upravnoga pojma, odnosno precizira i konkretizira njihov sadržaj. Za takav tip atributa kaže se da ima eksplikativno (objasnidbeno)¹⁰⁶ značenje. Izdvojili smo primje-

te se njima konkretizira sadržaj toga pojma (Omerović 2011: 45), a negdje je određen kao genitiv sadržaja: imenički atribut u genitivu kojim se izriče pripadnost općijega pojma određenijem sadržaju naziva se genitiv sadržaja (Barić i dr. 1997: 559-560; Katičić 2002: 454).

¹⁰⁴ Prvenstveno mislimo na Babića i njegov prvi članak o tome (Babić 1969).

¹⁰⁵ *Kriterij, uvjet/uslov, način, prilika* itd.

¹⁰⁶ Po podjeli koju je uspostavila Omerović (2011: 43-49, 125-127), a negdje se ova skupina ubraja u genitiv sadržaja (Katičić 2002: 454-457; Barić i dr. 1997: 559-560).

re nekongruentnog atributa u besprijedložnom genitivu s eksplikativnim značenjem (*postupak, pravo + G*), te njemu konkurentne akuzativne konstrukcije s eksplikativnim značenjem: akuzativ s prijedlogom *za* (*postupak za + A*) i prijedlogom *na* (*pravo na + A*).

4.2.2.1. *Postupak + G / postupak za + A*

Kada se u ulozi upravnog člana sintagme nađe imenica *postupak*, zavisni član može biti iskazan akuzativnom konstrukcijom s prijedlogom *za* (s eksplikativnim značenjem), kao i genitivnom bez prijedloga (također s eksplikativnim značenjem)¹⁰⁷.

I ovdje govorimo o pojavama koje norme iskazane u pravopisima, gramatikama i rječnicima ne razmatraju, te obje ove forme posmatramo kao normativno valjane za svaki jezički standard.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Postupak pohranjivanja i preispitivanja uređuje se propisom koji donosi generalni direktor.</i> (Izvor 128b, str. 1223)	<i>Postupak pohranjivanja i preispitivanja uređuje se propisom koji donosi generalni direktor.</i> (Izvor 128h, str. 1236)	<i>Postupak pohranjivanja i preispitivanja uređuje se propisom koji donosi generalni direktor.</i> (Izvor 128s, str. 1209)
<i>Postupak osiguranja dokaza je hitan.</i> (Izvor 124b, str. 59)	<i>Postupak osiguranja dokaza je žuran.</i> (Izvor 124h, str. 17)	<i>Postupak obezbjeđenja dokaza je hitan.</i> (Izvor 124s, str. 38)
<i>U postupku za donošenje privremene mjere primjenjuju se odredbe zakona o parničnom postupku,...</i> (Izvor 124b, str. 59)	<i>U postupku za donošenje privremene mjere primjenjuju se odredbe zakona o parničnom postupku,...</i> (Izvor 124h, str. 17)	<i>U postupku za donošenje privremene mjere primjenjuju se odredbe zakona o parničnom postupku,...</i> (Izvor 124s, str. 38)
<i>Ako je identitet korisnika Centra određen na osnovu njegove izjave, sektor provodi daljnji postupak potvrđivanja identiteta istog.</i> (Izvor 73b, str. 9)	<i>Ako je identitet korisnika Centra određen na temelju njegove izjave, sektor provodi daljnji postupak potvrđivanja identiteta istog.</i> (Izvor 73h, str. 16)	<i>Ako je identitet korisnika Centra određen na osnovu njegove izjave, sektor provodi daljnji postupak potvrđivanja identiteta istog.</i> (Izvor 73s, str. 2)

¹⁰⁷ O tome u (Omerović 2011: 43-49, 125-127).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Odredbe ovog poslovnika koje se odnose na postupak za izbor odnosno potvrđivanje imenovanja, shodno se primjenjuju i na postupak za razrješenja i smjenjivanja.</i> (Izvor 139b, str. 1120)	<i>Odredbe ovoga poslovnika koje se odnose na postupak izbora, odnosno potvrđivanja imenovanja, sukladno se primjenjuju i na postupak razrješenja i smjenjivanja.</i> (Izvor 139h, str. 1141)	<i>Odredbe ovog poslovnika koje se odnose na postupak za izbor, odnosno potvrđivanje imenovanja, shodno se primjenjuju i na postupak za razrješenja i smjenjivanja.</i> (Izvor 139s, str. 1161)
<i>Osnovne odredbe o postupku za donošenje zakona</i> (Izvor 139b, str. 1122)	<i>Temeljne odredbe o postupku za donošenje zakona</i> (Izvor 139h, str. 1142)	<i>Osnovne odredbe o postupku za donošenje zakona</i> (Izvor 139s, str. 1163)
<i>Postupak za donošenje zakona obuhvaća...</i> (Izvor 139b, str. 1123)	<i>Postupak donošenja zakona obuhvaća...</i> (Izvor 139h, str. 1143)	<i>Postupak za donošenje zakona obuhvata...</i> (Izvor 139s, str. 1164)
<i>Za izrečene mjere u postupku utvrđivanja materijalne odgovornosti uposleniku ukupan broj bodova umanjuje se za 10 bodova.</i> (Izvor 178b, str. 2)	<i>Za izrečene mjere u postupku ustvrđivanja materijalne odgovornosti zaposleniku ukupan broj bodova umanjuje se za 10 bodova.</i> (Izvor 178h, str. 2)	<i>Za izrečene mjere u postupku utvrđivanja materijalne odgovornosti zaposlenog ukupan broj bodova umanjuje se za 10 bodova.</i> (Izvor 178s, str. 2)

Sve jezičke verzije izvora imaju nekongruentni atribut uz ovu imenicu izrečen i jednom i drugom formom. Tek u nekoliko primjera u jednom izvoru (139) nalazimo različite forme upotrijebljene u jezičkim verzijama tekstova, i to u verzijama na bosanskom i srpskom konstrukciju s prijedlogom i akuzativom, a na hrvatskom genitivnu formu, no vrlo često su primjeri u sve tri verzije jednaki, pa i u tom izvoru. Obje ove forme posmatramo kao normativno valjane za svaku jezičku verziju. Analiza primjera pokazuje da je genitiv vrlo čest u ovoj poziciji i da se vrlo rijetko poseže za alternativom, pa ni onda kada su genitivne forme prekobrojne te nastaju stilski rogoibatne konstrukcije s nejasnim značenjem (*postupak interne kontrole procjene sigurnosti sistema kvaliteta, odnosno procjena sistema osiguranja kvaliteta*), no akuzativnom konstrukcijom može se izbjeći upravo ovaj veliki nedostatak administrativnog stila (*postupak za usaglašavanje različito izglasanih tekstova zakona, postupak za davanje autentičnog tumačenja zakona, postupak za donošenje zakona*).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>e</i> da se primjenjuje <u>postupak interne kontrole procjene sigurnosti sistema kvaliteta, odnosno procjena sistema osiguranja kvaliteta.</u> (Izvor 180b, str. 2)	(...) <i>e</i> da se primjenjuje <u>postupak interne kontrole procjene sigurnosti sustava kvalitete, odnosno procjena sustava osiguranja kvalitete.</u> (Izvor 180h, str. 2)	(...) <i>e</i> da se primjenjuje <u>postupak interne kontrole procjene bezbjednosti sistema kvaliteta, odnosno procjena sistema obezbjeđenja kvaliteta.</u> (Izvor 180s, str. 2)
<u>Donošenje zakona i postupak za usaglašavanje različito izglasanih tekstova zakona</u> (Izvor 139b, str. 1125)	<u>Donošenje zakona i postupak za usuglašavanje različito izglasanih tekstova zakona</u> (Izvor 139h, str. 1145)	<u>Donošenje zakona i postupak za usaglašavanje različito izglasanih tekstova zakona</u> (Izvor 139s, str. 1166)
<u>U postupku za davanje autentičnog tumačenja zakona shodno se primjenjuju odredbe ovog poslovnika o postupku za donošenje zakona.</u> (Izvor 139b, str. 1126)	<u>U postupku za davanje izvornog tumačenja zakona shodno se primjenjuju odredbe ovoga poslovnika o postupku za donošenje zakona.</u> (Izvor 139h, str. 1146)	<u>U postupku za davanje autentičnog tumačenja zakona shodno se primjenjuju odredbe ovog poslovnika o postupku za donošenje zakona.</u> (Izvor 139s, str. 1166)

4.2.2.2. Pravo + G / pravo na + A

U ovoj supstantivnoj sintagmi s nekongruentnim atributom upravni je član leksema tzv. kategorijalne semantike *pravo*, uz koju može opet doći nekongruentni atribut u genitivu i akuzativu s prijedlogom *na*.

Ni ova problematika nije se našla u normativnim priručnicima, pa obje konstrukcije smatramo valjanim za svaki jezički standard.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<u>Zaposleni imaju pravo naknade za sljedeće: a) troškove prijevoza na posao i s posla; (...)</u> (Izvor 128b, str. 1219)	<u>Upošleni imaju pravo naknade za sljedeće: a) troškove prijevoza na posao i s posla; (...)</u> (Izvor 128h, str. 1233)	<u>Zaposleni imaju pravo naknade za sljedeće: a) troškove prevoza na posao i sa posla; (...)</u> (Izvor 128s, str. 1206)
<u>Zaposleni imaju pravo na naknadu troškova u vezi sa službenim putovanjima (dnevnice, troškovi prijevoza i slično).</u> (Izvor 128b, str. 1219)	<u>Upošleni imaju pravo na naknadu troškova u svezi sa službenim putovanjima (dnevnice, troškovi prijevoza i slično).</u> (Izvor 128h, str. 1233)	<u>Zaposleni imaju pravo na naknadu troškova u vezi sa službenim putovanjima (dnevnice, troškovi prevoza i slično).</u> (Izvor 128s, str. 1206)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Autorska imovinska prava</i> sadrže naročito: a) <u>pravo reproduciranja</u> , b) <u>pravo distribuiranja</u> , c) <u>pravo davanja u zakup</u> , d) <u>pravo saopćavanja javnosti</u> , e) <u>pravo prerade</u> , f) <u>pravo audiovizuelnog prilagođavanja</u> (član 110.), g) <u>pravo prijevoda</u> . (Izvor 124b, str. 45)	<i>Autorska imovinska prava osobito sadrže</i> : a) <u>pravo reproduciranja</u> , b) <u>pravo distribuiranja</u> , c) <u>pravo davanja u najam</u> , d) <u>pravo priopćavanja javnosti</u> , e) <u>pravo prerade</u> , f) <u>pravo audiovizualne prilagodbe</u> (članak 110.), g) <u>pravo prijevoda</u> . (Izvor 124h, str. 3)	<i>Autorska imovinska prava</i> sadrže naročito: a) <u>pravo reprodukovanja</u> , b) <u>pravo distribuiranja</u> , c) <u>pravo davanja u zakup</u> , d) <u>pravo saopštavanja javnosti</u> , e) <u>pravo prerade</u> , f) <u>pravo audio-vizuelnog prilagođavanja</u> (član 110), g) <u>pravo prevoda</u> . (Izvor 124s, str. 24)
<i>Pravo javnog izvođenja je isključivo pravo saopćavanja javnosti</i> : (...) (Izvor 124b, str. 45)	<i>Pravo javne izvedbe isključivo je pravo na priopćavanje javnosti</i> : (...) (Izvor 124h, str. 3)	<i>Pravo javnog izvođenja je isključivo pravo saopštavanja javnosti</i> : (...) (Izvor 124s, str. 24)
<i>Pravo javnog prikazivanja je isključivo pravo saopćavanja javnosti</i> ... (Izvor 124b, str. 45)	<i>Pravo javnog prikazivanja isključivo je pravo na priopćavanje javnosti</i> ... (Izvor 124h, str. 3)	<i>Pravo javnog prikazivanja je isključivo pravo saopštavanja javnosti</i> ... (Izvor 124s, str. 24)
<i>Volonter ima pravo na osiguranje u slučaju nesreće na poslu i pravo na zdravstveno osiguranje</i> ,...	<i>Volonter ima pravo na osiguranje u slučaju nesreće na poslu i pravo na zdravstveno osiguranje</i> ,...	<i>Volonter ima pravo na osiguranje u slučaju nesreće na poslu i pravo na zdravstveno osiguranje</i> ,...
(Izvor 176b, str. 19)	(Izvor 176h, str. 19)	(Izvor 176s, str. 19)

Obje forme prisutne su u svim jezičkim verzijama izvora. U jednom se izvoru pravi razlika pri njihovoj upotrebi, pa je genitiv odlika teksta na bosanskom i srpskom jeziku, a obje forme teksta na hrvatskom (to, dakako, nije provedeno dosljedno). No, često jednakih primjera ima u svim verzijama.

Što se tiče usklađenosti s normama, ni primjeri s genitivom ni s akuzativom nisu u koliziji s normom niti jednog jezika.

U jezičkoj verziji na hrvatskom (124h) naizmjenično se koristi genitiv i prijedložni akuzativ, vjerovatno zbog težnje da se izbjegne ponavljanje jedne te iste forme – u tekstovima ove prirode nema potrebe težiti za ovakvim vidovima stilske raznovrsnosti, jer su ovdje jasnoća i preciznost na prvome mjestu, pa uvođenje obje forme može pobuditi sumnju da se radi o drugom pojmu; stoga je bolje koristiti jednu formu u jednom tekstu, te ko-

ristiti akuzativne konstrukcije kako bi se tekstovi oslobodili velikoga broja genitivnih formi.

4.3. Adverbijalne odredbe

4.3.1. Adverbijalna odredba vremena

U izvorima je zapažena u prijedložno-padežnim konstrukcijama kojima se izriče adverbijalna odredba vremena različita upotreba i frekvencija prijedloga *poslije*, *nakon* i *po*.

U *Gramatici bosanskoga jezika* navode se sva tri prijedloga u ovoj ulozi, bez preporuke o boljem izboru ili podatka o frekventnijoj upotrebi: prijedlozi *poslije* i *nakon* imaju primarno vremensko značenje, prijedlog *po* jeste prostorni prijedlog koji uz lekseme vremenskoga tipa dobiva vremensko značenje, a služe za iskazivanje orijentacionog vremenskog značenja (Jahić/Halilović/Palić 2000: 388-389). Prijedlog *po* ima i vremensko značenje u *Rječniku bosanskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 914). *Gramatika hrvatskoga jezika* sadrži preporuku o normativno opravdanoj upotrebi: "Lokativ s prijedlogom *po* označuje i vrijeme, i to posteriornost (poslijevremenost). Označuje dakle da se događaj odvija poslije vremenskoga odsjeka ili događaja označena lokativom, npr. *Probudili smo se u dva po ponoći, Po isteku ugovora završili su na sudu, Po dolasku izaslanstva sve je sređeno*. Takva se poraba prijedloga *po* normativno ne preporučuje. Izrazita prednost daje se prijedlozima *poslije* ili *nakon* s genitivom" (Silić/Pranjeković 2005: 232). *Rečnik srpskoga jezika* uz prijedlog *po* donosi primjere s vremenskim značenjem (2007: 937).

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Direktora i dva zamjenika direktora Agencije imenuje Vijeće ministara nakon provedenog javnog konkursa,...</i> (Izvor 91b, str. 53)	<i>Ravnatelja i dva zamjenika ravnatelja Agencije imenuje Vijeće ministara nakon provedenog javnog natječaja,...</i> (Izvor 91h, str. 56)	<i>Direktora i dva zamjenika Agencije imenuje Savjet ministara nakon sprovedenog javnog konkursa,...</i> (Izvor 91s, str. 50)
<i>Poslije obavljenog ljekarskog pregleda korisniku Centra osigurat će se pranje toplom vodom,...</i> (Izvor 73b, str. 10)	<i>Poslije obavljenog liječničkog pregleda korisniku Centra osigurat će se pranje toplom vodom,...</i> (Izvor 73h, str. 17)	<i>Poslije obavljenog ljekarskog pregleda korisniku Centra osiguraće se pranje toplom vodom,...</i> (Izvor 73s, str. 3)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Obaveza čuvanja službene tajne traje i <u>po</u> prestanku radnog odnosa. (Izvor 90b, str. 50)	Obaveza čuvanja službene tajne traje i <u>nakon</u> prestanka radnog odnosa. (Izvor 90h, str. 6)	Obaveza čuvanja službene tajne traje i <u>po</u> prestanku radnog odnosa. (Izvor 90s, str. 28)
<u>Nakon</u> pravomoćnosti rješenja postupak će se nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred nadležnim sudom. (Izvor 140b, str. 2807)	<u>Nakon</u> pravomoćnosti rješenja postupak će se nastaviti po pravilima izvanparničnog postupka pred nadležnim sudom. (Izvor 140h, str. 2840)	<u>Nakon</u> pravomosnažnosti rješenja postupak će se nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred nadležnim sudom. (Izvor 140s, str. 2774)
Sud odmah <u>nakon</u> prijema tužbe počinje pripreme za glavnu raspravu. (Izvor 140b, str. 2810)	Sud odmah <u>nakon</u> primitka tužbe počinje pripreme za glavnu raspravu. (Izvor 140h, str. 2843)	Sud odmah <u>po</u> prijemu tužbe počinje pripreme za glavnu raspravu. (Izvor 140s, str. 2777)
<u>Poslije</u> prijema tužbe sud ocjenjuje da li je nadležan. (Izvor 140b, str. 2806)	<u>Nakon</u> primitka tužbe sud ocjenjuje je li nadležan. (Izvor 140h, str. 2839)	Sud <u>po</u> prijemu tužbe ocjenjuje da li je nadležan. (Izvor 140s, str. 2774)
<u>Poslije</u> otkaza punomoći, punomoćnik je dužan još 15 dana obavljati radnje za osobu... (Izvor 140b, str. 2827)	<u>Nakon</u> otkaza punomoći, punomoćnik je dužan još 15 dana obavljati radnje za osobu... (Izvor 140h, str. 2860)	<u>Poslije</u> otkaza punomoćja, punomoćnik je dužan još 15 dana vršiti radnje za lice... (Izvor 140s, str. 2794)
Testament koji je sačinjen na brodu prestaje važiti 30 dana <u>nakon</u> povratka zavještaoca u Republiku Srpsku. (Izvor 170b, str. 9)	Testament koji je sačinjen na brodu prestaje važiti 30 dana <u>nakon</u> povratka zavještatelja u Republiku Srpsku. (Izvor 170h, str. 9)	Testament koji je sačinjen na brodu prestaje da važi 30 dana <u>nakon</u> povratka zavještaoca u Republiku Srpsku. (Izvor 170s, str. 9)
Zahtjev za isplatu premije za proizvodnju tovne juna-di podnosi se Ministarstvu u roku od 15 dana <u>po</u> realiziranju tova,... (Izvor 173b, str. 8)	Zahtjev za isplatu premije za proizvodnju tovne juna-di podnosi se Ministarstvu u roku od 15 dana <u>po</u> realiziranju tova,... (Izvor 173h, str. 8)	Zahtjev za isplatu premije za proizvodnju tovne juna-di podnosi se Ministarstvu u roku od 15 dana <u>po</u> realizaciji tova,... (Izvor 173s, str. 8)

U svim jezičkim verzijama zabilježena je upotreba sva tri prijedloga: u izvorima iz SGBiH i SNFBiH u verzijama na hrvatskom jeziku potpuno se izbjegava prijedlog *po* u ovoj ulozi, dok se u izvorima iz SGRS-a to ne čini, pa se ovaj prijedlog nalazi i u verzijama na hrvatskom. Dakle, pored izvora

koji nemaju razliku s obzirom na njihovu upotrebu u sve tri verzije, u nekim je izvorima ta razlika i načinjena uz izjednačenu upotrebu (izvor 140). U izvorima iz SGRS-a nikakva razlika u ovom pogledu nije uspostavljena među jezičkim verzijama, sva tri prijedloga mogu se naći na sva tri jezika (od izvora do izvora zavisi koji prijedlozi će biti u upotrebi, a ne od jezika do jezika), a istu takvu praksu nalazimo i kod nekih izvora iz SGBiH. Prijedlozi *nakon* i *poslije* frekventniji su na svakom jeziku od prijedloga *po*.

Svi primjeri iz verzija na bosanskom i srpskom jeziku u skladu su sa svojim normama. Pošto norma hrvatskog jezika daje prednost prijedlozima *nakon* i *poslije* u odnosu na prijedlog *po*, to je i razlog zašto se u izvorima iz SGBiH i SNFBiH izbjegava upotreba prijedloga *po* u prijedložno-padežnim odredbama za iskazivanje posteriornosti, a primjeri iz SGRS-a sa ovim prijedlogom nisu valjani za normu ovog jezika.

4.3.2. Adverbijalna odredba uzroka

Pored pregleda sintaksičkih jedinica kojima se izriče adverbijalna odredba uzroka u *Gramatici bosanskoga jezika* data je i klasifikacija uzroka, čiji nas podtipovi *uzrok razlog* i *negativni razlog* posebno zanimaju, jer se iskazuju genitivom s prijedlogom *zbog* (*uzrok razlog* – nije neposredni izazivač posljedice) i genitivom s prijedlogom *usljed/uslijed* (negativni razlog) (Jahić/Halilović/Palić 2000: 391). *Gramatika hrvatskoga jezika* sadrži nešto drugačiju podjelu uzroka, pa je primjer s prijedlogom *zbog* svrstan u *uzrok motiva* (onaj koji je vezan s motivacijom, svjesnom ili voljnom, na neki čin), a s prijedlogom *uslijed* u *djelatni uzrok* (onaj koji izravno izaziva posljedicu) (Silić/Pranjković 2005: 249). U *Hrvatskom pravopisu* pored prijedloga *uslijed* (s dvosložnom zamjenom jata) stoji znak koji upućuje na “bolju riječ”, a to su *poradi, s, zbog* (Babić/Finka/Moguš 2004: 456) (vjerovatno zbog povezanosti s glagolom ruskoga porijekla *uslijediti*). Detaljnije se ovim pitanjima bavio Kovačević (1988: 141-149): kada je razlog potpomažući, djelujući, ali nikad neposredni, direktni uzrok, u pitanju je “pasivni” uzrok i najčešće se izražava prijedlogom *zbog* ili veznicima *jer, zato što, zbog toga što, budući da, kako, pošto*, te predikatskim apozitivom i glagolskim prilozima (Kovačević 1988: 142); kada “razlog nije samo ‘ispomažući’ predodređujući uzrok agensove svjesne odluke kao posljedice, nego je veoma često ‘predodređivač’ stanja vezanog ili nevezanog za biće”, takav je tip “situacijski” uzrok, a jedino je “genitivnoj sintagmi sa prijedlogom *usljed* uvijek imanentan ovaj tip značenja” – ostale uzročne jedinice (osim veznika *s obzirom da* i *usljed toga što*) podrazumijevaju kontekstualnu uslovljenost (*zbog* + G, *radi* + G) (Kovačević 1988: 143, 144); i, na kraju, ono što je za

našu analizu najvažnije jeste konstatacija da je prijedlog *usljed*, kao osnov ovog semantičkoga podtipa razlog, uvijek zamjenjiv prijedlogom *zbog*, dok obrnuta zamjena nije uvijek moguća (Kovačević 1988: 144)¹⁰⁸. Dakle, prijedlozi *zbog* i *uslijed/usljed* zamjenjivi su onda kada se sintagmom obilježava jedan podtip uzrok razlog i to “situacijski” uzrok.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Utvrđeni redosljed raspoređivanja predmeta nije moguće mijenjati zbog pojedinačnog predmeta,...</i> (Izvor 37b, str. 97)	<i>Utvrđeni redosljed raspoređivanja predmeta nije moguće mijenjati zbog pojedinačnog predmeta,...</i> (Izvor 37h, str. 183)	<i>Utvrđeni redosljed raspoređivanja predmeta nije moguće mijenjati zbog pojedinačnog predmeta,...</i> (Izvor 37s, str. 9)
<i>U slučaju trajne spriječenosti ili drugih izuzetnih okolnosti zbog kojih ne postoji mogućnost da predsjednik vijeća, odnosno sudija pojedinac ili zapisničar potpiše odluku,...</i> (Izvor 37b, str. 98)	<i>U slučaju trajne spriječenosti ili drugih iznimnih okolnosti uslijed kojih predsjednik vijeća odnosno sudac pojedinac ili zapisničar ne mogu potpisati odluku,...</i> (Izvor 37h, str. 184)	<i>U slučaju trajne spriječenosti ili drugih izuzetnih okolnosti zbog kojih ne postoji mogućnost da predsjednik vijeća, odnosno sudija pojedinac ili zapisničar potpiše odluku,...</i> (Izvor 37s, str. 10)
<i>Ako se protiv ovlaštenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi krivični postupak zbog upotrebe sredstava prinude,...</i> (Izvor 90b, str. 50)	<i>Ako se protiv ovlaštenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi kazneni postupak zbog uporabe sredstava prinude,...</i> (Izvor 90h, str. 5)	<i>Ako se protiv ovlašćenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi krivični postupak zbog upotrebe sredstava prinude,...</i> (Izvor 90s, str. 28)
<i>..., kao i troškovi sprovođenja lica do kojih je došlo uslijed njegovog bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja...</i> (Izvor 90b, str. 56)	<i>..., kao i troškovi sprovođenja osobe do kojih je došlo uslijed njezina bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja...</i> (Izvor 90h, str. 12)	<i>..., kao i troškovi sprovođenja lica do kojih je došlo uslijed njegovog bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja...</i> (Izvor 90s, str. 34)
<i>Ako zbog odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije pritvorenika ili zatvorenika,...</i> (Izvor 90b, str. 53)	<i>Ako uslijed odbijanja hrane budu ugrožene pritvorenikove ili zatvorenikove životne funkcije,...</i> (Izvor 90h, str. 8)	<i>Ako uslijed odbijanja hrane budu ugrožene vitalne funkcije pritvorenika ili zatvorenika,...</i> (Izvor 90s, str. 31)

¹⁰⁸ U ovom slučaju prijedlogu *zbog* sinonimi su i prijedlozi *zarad* i *poradi*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku <u>zbog</u> smetanja posjeda rješenjem.</i> (Izvor 140b, str. 2817)	<i>O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku <u>zbog</u> smetanja posjeda rješenjem.</i> (Izvor 140h, str. 2850)	<i>O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom, a u postupku <u>zbog</u> smetanja posjeda rješenjem.</i> (Izvor 140s, str. 2784)
<i>Ako je šteta nastala <u>zbog</u> smrti ili teške tjelesne ozljede,...</i> (Izvor 140b, str. 2808)	<i>Ako je šteta nastala <u>zbog</u> smrti ili teške tjelesne ozljede,...</i> (Izvor 140h, str. 2841)	<i>Ako je šteta nastala <u>usljed</u> smrti ili teške tjelesne povrede,...</i> (Izvor 140s, str. 2775)
<i>Ako su <u>zbog</u> iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza uzrokovani troškovi u postupku u povodu žalbe,...</i> (Izvor 140b, str. 2819)	<i>Ako su <u>zbog</u> iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza prouzročeni troškovi u postupku u povodu žalbe,...</i> (Izvor 140h, str. 2852)	<i>Ako su <u>usljed</u> iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza prouzrokovani troškovi u postupku povodom žalbe,...</i> (Izvor 140s, str. 2786)
<i>..., te u slučaju dojave ili prijave <u>zbog</u> postojanja osnovane sumnje da je počinitelj postupio protivno izrečenoj mjeri,...</i> (Izvor 147b, str. 748)	<i>..., te u slučaju dojave ili prijave <u>zbog</u> postojanja osnovane sumnje da je počinitelj postupio protivno izrečenoj mjeri,...</i> (Izvor 147h, str. 740)	<i>..., te u slučaju dojave ili prijave <u>zbog</u> postojanja osnovane sumnje da je počinitelj postupio protivno izrečenoj mjeri,...</i> (Izvor 147s, str. 744)
<i>Smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona <u>zbog</u> povrede nužnog dijela</i> (Izvor 170b, str. 6)	<i>Smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona <u>zbog</u> povrede nužnog dijela</i> (Izvor 170h, str. 6)	<i>Smanjenje raspolaganja testamentom i vraćanje poklona <u>zbog</u> povrede nužnog dijela</i> (Izvor 170s, str. 6)
<i>Nasljednik može tražiti poništenje izjave iz stava 1. ovog člana ako je ona izazvana prinudom ili prijetnjom ili je data <u>usljed</u> prevare ili u zabludi.</i> (Izvor 170b, str. 14)	<i>Nasljednik može tražiti poništenje izjave iz stavka 1. ovoga članka ako je ona izazvana prinudom ili prijetnjom ili je dana <u>uslijed</u> prevare ili u zabludi.</i> (Izvor 170h, str. 14)	<i>Nasljednik može tražiti poništenje izjave iz stava 1. ovog člana ako je ona izazvana prinudom ili prijetnjom ili je data <u>usljed</u> prevare ili u zabludi.</i> (Izvor 170s, str. 14)

Istraživanje ove pojave dovelo nas je do sljedećeg zaključka: a) zabilježena su oba prijedloga, i *zbog* i *uslijed/usljed*, u tekstovima na sva tri jezika, b) neki izvori imaju jednaku upotrebu ovih prijedloga, bez razlike s obzirom na jezičku verziju i broj, a u nekim je izvorima načinjena razlika

u njihovoj upotrebi u pogledu jezičke verzije kojoj tekst pripada, s tim da i oni imaju primjere s istim prijedlogom.

Primjeri koji imaju različitu upotrebu prijedloga *zbog* i *uslijed/usljed* u jezičkim verzijama izvora označavaju upravo “situacijski” uzrok kada su ovi prijedlozi i zamjenjivi, a s obzirom na to da u gramatikama i priručnicima, osim u *Hrvatskom pravopisu* (Babić/Finka/Moguš 2004), nema preporuka, uputa ili savjeta o običnijoj, češćoj i prepoznatljivijoj upotrebi nekoga prijedloga u kojem od naših jezika, smatramo da oba prijedloga sasvim sigurno imaju opravdano mjesto i upotrebu u tekstovima na bosanskom i srpskom jeziku. Unatoč tome što se u pravopisnom priručniku preporučuju drugi prijedlozi, i u tekstovima na hrvatskom jeziku prijedlog *uslijed/usljed* zauzima značajno mjesto, ništa manje vrijedno nego u ostalim verzijama: niti se u ovim verzijama da primijetiti češća upotreba prijedloga *zbog* od prijedloga *uslijed/usljed* u odnosu na druge verzije, niti su česti slučajevi da se u hrvatskoj verziji izbjegava taj prijedlog, dok se u drugim verzijama on koristi. Dakle, prijedlozi *zbog* i *uslijed/usljed* upotrebljavaju se za iskazivanje uzroka, konkurentni su kada označavaju “situacijski” uzrok, te su u svim navedenim primjerima upotrijebljeni semantički i sintaksički valjano.

4.4. O sintaksičkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata

U svih 8 posmatranih pojava obje forme zabilježene su na svim jezicima, a njih 4 evidentirano je kao u potpunosti usklađeno s normama (kongruentni/nekongruentni atribut, nekongruentni atribut – *postupak* + G i *postupak za* + A, te *pravo* + G i *pravo na* + A, adverbijalna odredba uzroka).

S normom bosanskog jezika nisu usklađene sljedeće pojave:

1. složeni glagolski predikat – dopuna *da* + *prezent*,
2. usložnjeni glagolski predikat – dopuna *da* + *prezent*,
3. usložnjeni imenski predikat – dopuna *da* + *prezent*.

Iste pojave koje su označene kao neusklađene s normom bosanskog jezika nisu usklađene niti s normom hrvatskog jezika, te adverbijalna odredba vremena i upotreba prijedloga *po* (s tim da adverbijalnu odredbu uzroka i prijedlog *uslijed/usljed* ne smatramo kao nepravilnu upotrebu sa sintaksičkoga plana).

Primjeri iz ovoga dijela pokazuju da se forme ne iskorištavaju kako bi se načinila razlika među verzijama, nego se uglavnom koriste iste forme u svim verzijama: bilo da se u jednom izvoru koristi jedna forma ili u jednom

izvoru više njih. Dakle, mogućnost izbora formi za iskazivanje sintaksičkih kategorija ne koristi se da bi se napravila razlika među verzijama, bar ne u tolikoj mjeri da bi po jednoj formi jedna jezička verzija bila prepoznatljiva, pa ni pri upotrebi infinitivne ili prezentske dopune s veznikom *da*, što je do sada najpoznatija pojava razlikovanja bosanskog, hrvatskog i srpskog jezičkog standarda i to je neizostavna razlika kada se govori o sintaksičkim pojavama. Zbog toga ovdje i ne možemo načiniti popis posebnih odlika za svaki jezik kao što smo činili uz fonetski i morfološki dio.

Zašto su forme ujednačenije u verzijama baš na sintaksičkom nivou? Jednostavno, lakše je i jednostavnije pratiti i mijenjati fonetske i morfološke odlike (posebno one o kojima se stalno govori i ističe da su karakteristika jednog standarda, kao npr. *tačka* i *točka*, *saradnja* i *suradnja*, *izdat* i *izdan*, *glasati* i *glasovati* – i što je još bolje – one su lakše uočljive i pogodne su za automatsku izmjenu), dok su sintaksičke pojave složenije i za analizu (promjenom forme najčešće se i značenje mijenja) i za promjenu u tekstu (ove odlike i nisu toliko poznate da bi bile dovoljne za prepoznavanje jedne verzije, teže ih je promijeniti u tekstu, a o njima se i najmanje govori, pa i nisu toliko “efektne” i “popularne” za ovaj način prilagođavanja tekstova).

Istraživanje vezano za nekongruentni atribut pokazalo je da je genitivna forma vrlo česta, da joj je uz lekseme *postupak*, *mjera*, *pravo* konkurentna akuzativna konstrukcija (uz *postupak* nešto slabije negoli uz *mjera* i *pravo*), no i tu je zabilježena njena velika upotreba. Akuzativne konstrukcije bi se sigurno mogle više iskoristiti kako bi se izbjeglo ponavljanje genitiva u svim verzijama.

Posmatrajući glasila iz kojih izvori potječu, opet ćemo izdvojiti izvore iz SGRS-a: posebno se ovaj postupak izjednačene upotrebe iste forme u svim verzijama očituje u izvorima iz ovoga glasila, te se vrlo rijetko javljaju različite forme u verzijama, pa su jednake forme i pri iskazivanju nekongruentnog atributa, adverbijalne odredbe vremena i adverbijalne odredbe uzroka.

5. Leksika

5.1. Stručna leksika

Leksička norma srpskohrvatskog ili hrvatskosrpskog jezika bila je tolerantna prema dubletima i višestrukostima, ostavljajući slobodu pojedincima u izboru leksičkih jedinica i pokušavajući zadovoljiti sve svoje korisnike koji su bili iz različitih nacionalnih zajednica. Nakon raspada tog zajedničkog jezika bosanski, hrvatski i srpski jezički standard nisu imali više takvih potreba, te su neke leksičke jedinice postale višak i teret (neke su se osjećale i kao uvredljive), neprestano podsjećajući na nešto čega se trebalo riješiti i zaboraviti što prije. Tako su prijašnji leksički dubleti u jezičkim standardima izgubili svoj privilegirani status: leksema koja nije svojstvena jeziku jedne nacionalne zajednice naprosto je proglašena nepoželjnom. Međutim, leksička norma zbog prirode same leksike nije i ne može biti tako stroga, kruta i isključiva kao pravopisna ili gramatička, te su leksičke promjene najsporije prihvaćene promjene u ovim jezicima, a navike se govornika vrlo teško mijenjaju.

U zakonodavno-pravnim dokumentima upotrebu jedne lekseme iz jednog leksičkoga para nije lahko zadržati ni u jednoj cijeloj verziji, pa se u jednoj verziji pored uobičajene lekseme nađe i sinonim koji se koristio u drugim verzijama ili se u drugom izvoru na istom jeziku potvrdi prisustvo te lekseme čijom je upotrebom načinjena razlika prema drugim verzijama u prvom slučaju. Dakle, i na leksičkom nivou uočava se prisustvo iste jedinice u svim jezičkim verzijama izvora. U sljedećim primjerima nalaze se lekseme potvrđene u svim jezičkim izvorima, kao i druga leksema iz sinonimnoga para u jednoj od jezičkih verzija.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
...kojeg zastupa N. H., <u>advokat</u> iz Sanskog Mosta,... (Izvor 10b, str. 3853)	...kojeg zastupa N. H., <u>advokat</u> iz Sanskog Mosta,... (Izvor 10h, str. 3856)	...kog zastupa N. H., <u>advokat</u> iz Sanskog Mosta,... (Izvor 10s, str. 3859)
...kojeg zastupa Aziz Adilagić, <u>advokat</u> iz Velike Kladuše,... (Izvor 118b, str. 109)	...kojega zastupa Aziz Adilagić, <u>odvjetnik</u> iz Velike Kladuše,... (Izvor 118h, str. 114)	...kog zastupa Aziz Adilagić, <u>advokat</u> iz Velike Kladuše,... (Izvor 118s, str. 104)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ugovor o <u>arbitraži</u> može se dokazivati samo ispravama. (Izvor 140b, str. 2837)	Ugovor o <u>izbranom sudu</u> može se dokazivati samo ispravama. (Izvor 140h, str. 2870)	Ugovor o <u>arbitraži</u> može se dokazivati samo ispravama. (Izvor 140s, str. 2804)
Način rada i odlučivanja <u>arbitraže</u> uređuje se aktom koji donosi <u>arbitraža</u> . (Izvor 175b, str. 3)	Način rada i odlučivanja <u>arbitraže</u> uređuje se aktom koji donosi <u>arbitraža</u> . (Izvor 175h, str. 3)	Način rada i odlučivanja <u>arbitraže</u> uređuje se aktom koji donosi <u>arbitraža</u> . (Izvor 175s, str. 3)
(...) (s nazivom lijeka, <u>datumom</u> i brojem dozvole i priložiti kopiju dozvole) (...) (Izvor 79b, str. 181)	(...) (s nazivom lijeka, <u>datumom</u> i brojem dozvole i priložiti kopiju dozvole) (...) (Izvor 79h, str. 25)	(...) (s nazivom lijeka, <u>datumom</u> i brojem dozvole i priložiti kopiju dozvole) (...) (Izvor 79s, str. 102)
<u>Datum</u> testamenta je <u>datum</u> pod kojim ga je potpisalo ovlašteno lice. (Izvor 170b, str. 9)	<u>Nadnevak</u> testamenta je <u>nadnevak</u> pod kojim ga je potpisala ovlaštena osoba. (Izvor 170h, str. 9)	<u>Datum</u> testamenta je <u>datum</u> pod kojim ga je potpisalo ovlašćeno lice. (Izvor 170s, str. 9)
Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji donosi generalni <u>direktor</u> Agencije uz konsultacije sa zamjenikom generalnog <u>direktora</u> ... (Izvor 128b, str. 1212)	Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu donosi generalni <u>direktor</u> Agencije uz konsultacije sa zamjenikom generalnog <u>direktora</u> ... (Izvor 128h, str. 1225)	Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji donosi generalni <u>direktor</u> Agencije uz konsultacije sa zamjenikom generalnog <u>direktora</u> ... (Izvor 128s, str. 1198)
Predsjednik Upravnog odbora je dužan zakazati sjednicu na zahtjev <u>direktora</u> Agencije, zamjenika <u>direktora</u> u slučaju odsutnosti <u>direktora</u> ... (Izvor 91b, str. 53)	Predsjedavatelj Upravnog odbora je dužan zakazati sjednicu na zahtjev <u>ravnatelja</u> Agencije, zamjenika <u>ravnatelja</u> u slučaju odsutnosti <u>ravnatelja</u> ... (Izvor 91h, str. 56)	Predsjednik Upravnog odbora je dužan zakazati sjednicu na zahtjev <u>direktora</u> , zamjenika <u>direktora</u> u slučaju odsutnosti <u>direktora</u> ... (Izvor 91s, str. 50)
U slučaju da korisnici Centra za vrijeme šetnje narušavaju pravila <u>discipline</u> Centra... (Izvor 86b, str. 5156)	U slučaju da korisnici Centra za vrijeme šetnje narušavaju pravila <u>discipline</u> Centra... (Izvor 86h, str. 5166)	U slučaju da korisnici Centra za vrijeme šetnje narušavaju pravila <u>discipline</u> Centra... (Izvor 86s, str. 5177)
Ministar odbrane donosi jedinstvene propise koji se tiču vojne <u>discipline</u> ,... (Izvor 119b, str. 1048)	Ministar obrane donosi jedinstvene propise koji se tiču vojne <u>stege</u> ,... (Izvor 119h, str. 1048)	Ministar odbrane donosi jedinstvene propise koji se tiču vojne <u>discipline</u> ,... (Izvor 119s, str. 1048)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
..., <i>Vijeće je donijelo odluku kao u <u>dispozitivu</u>.</i> (Izvor 29b, str. 675)	..., <i>Vijeće je donijelo odluku kao u <u>dispozitivu</u>.</i> (Izvor 29h, str. 676)	..., <i>Savjet je donio odluku kao u <u>dispozitivu</u>.</i> (Izvor 29s, str. 675)
..., <i>Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je, (...), odlučila kao u <u>dispozitivu</u>.</i> (Izvor 55b, str. 93)	..., <i>Središnje je izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, (...), odlučilo kao u <u>izreci</u>.</i> (Izvor 55h, str. 92)	..., <i>Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je, (...), odlučila kao u <u>dispozitivu</u>.</i> (Izvor 55s, str. 93)
Član 115. (Rad sudskog izvršioca) <i>Sudski izvršilac provodi sva izvršenja bez odgađanja,...</i> (Izvor 37b, str. 105)	Članak 115. (Rad sudskog izvršitelja) <i>Sudski ovršitelj provodi sve ovrhe bez odgode,...</i> (Izvor 37h, str. 191)	Član 115. (Rad sudskog izvršioca) <i>Sudski izvršilac sprovodi sva izvršenja bez odgađanja,...</i> (Izvor 37s, str. 17)
<i>Na zahtjev Zajedničke komisije za razrješenjem vojnog povjerenika, konačnu odluku donosi Parlamentarna skupština BiH.</i> (Izvor 89b, str. 99)	<i>Na zahtjev Zajedničkog povjerenstva za razrješenjem vojnog povjerenika, konačnu odluku donosi Parlamentarna skupština BiH.</i> (Izvor 89h, str. 101)	<i>Na zahtjev Zajedničke komisije za razrješenje vojnog povjerenika, konačnu odluku donosi Parlamentarna skupština BiH.</i> (Izvor 89s, str. 104)
<i>Lična invalidnina određuje se srazmjerno stepenu oštećenja, na osnovu nalaza i mišljenja ljekarske komisije u skladu sa međunarodnom klasifikacijom oštećenja,...</i> (Izvor 144b, str. 2494)	<i>Osobna invalidnina određuje se razmjerno stupnju oštećenja, na temelju nalaza i mišljenja liječničke komisije sukladno međunarodnoj klasifikaciji oštećenja,...</i> (Izvor 144h, str. 2491)	<i>Lična invalidnina određuje se srazmjerno stepenu oštećenja, na osnovu nalaza i mišljenja ljekarske komisije u skladu sa međunarodnom klasifikacijom oštećenja,...</i> (Izvor 144s, str. 2493)
XX - GLAVA DVADESETA - <u>KRIVIČNA</u> DJELA PROTIV PRAVOSUĐA (Izvor 26b, str. 117)	XX - GLAVA DVADESETA - <u>KAZNENA</u> DJELA PROTIV PRAVOSUĐA (Izvor 26h, str. 117)	XX - GLAVA DVADESETA - <u>KRIVIČNA</u> DJELA PROTIV PRAVOSUĐA (Izvor 26s, str. 117)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Ovim zakonom utvrđuju se pravila <u>krivičnog</u> postupka po kojima su dužni postupati sudovi, tužilac i drugi učesnici u <u>krivičnom</u> postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u <u>krivičnim stvarima</u>.</i> (Izvor 177b, str. 1)	<i>Ovim se zakonom ustvrđuju pravila <u>krivičnoga</u> postupka po kojima su dužni postupati sudovi, tužitelj i drugi sudionici u <u>krivičnomu</u> postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u <u>krivičnim stvarima</u>.</i> (Izvor 177h, str. 1)	<i>Ovim zakonom utvrđuju se pravila <u>krivičnog</u> postupka po kojima su dužni postupati sudovi, tužilac i drugi učesnici u <u>krivičnom</u> postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u <u>krivičnim stvarima</u>.</i> (Izvor 177s, str. 1)
<i>(...) g) pozvati optuženog da se izjasni o <u>krivnji</u>, (...)</i> (Izvor 177b, str. 45)	<i>(...) g) pozvati optuženika da se izjasni o <u>krivnji</u>, (...)</i> (Izvor 177h, str. 45)	<i>(...) g) pozvati optuženog da se izjasni o <u>krivnji</u>, (...)</i> (Izvor 177s, str. 45)
<i>Izjavu o <u>krivici</u> optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužioca i branioca.</i> (Izvor 177b, str. 31)	<i>Izjavu o <u>krivnji</u> optuženik daje sucu za prethodno saslušanje u nazočenju tužitelja i branitelja.</i> (Izvor 177h, str. 31)	<i>Izjavu o <u>krivici</u> optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužioca i branioca.</i> (Izvor 177s, str. 31)
<i>Učinitelj postupa iz nesvjesnog <u>nehata</u> kad učinitelj nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice,...</i> (Izvor 26b, str. 90)	<i>Počinitelj postupa iz nesvjesnog <u>nehata</u> kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice,...</i> (Izvor 26h, str. 89)	<i>Počinitelj postupa iz nesvjesnog <u>nehata</u> kad počinitelj nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice,...</i> (Izvor 26s, str. 90)
<i>Krivično djelo može biti učinjeno iz svjesnog ili nesvjesnog <u>nehata</u>.</i> (Izvor 26b, str. 90)	<i>Kazneno djelo može se počiniti iz svjesnog ili nesvjesnog <u>nehaja</u>.</i> (Izvor 26h, str. 89)	<i>Krivično djelo može biti učinjeno iz svjesnog ili nesvjesnog <u>nehata</u>.</i> (Izvor 26s, str. 90)
<i>Za osuđena lica koja se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Krivično odjeljenje Suda donosi naredbu za izdavanje <u>potjernice</u> koju dostavlja nadležnom organu za unutrašnje poslove.</i> (Izvor 90b, str. 58)	<i>Za osuđene osobe koje se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Kazneni odjel Suda donosi naredbu za izdavanje <u>potjernice</u> koju dostavlja mjerodavnom tijelu za unutarnje poslove.</i> (Izvor 90h, str. 14)	<i>Za osuđena lica koja se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Krivično odjeljenje Suda donosi naredbu za izdavanje <u>potjernice</u> koju dostavlja nadležnom organu za unutrašnje poslove.</i> (Izvor 90s, str. 36)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) <i>b) prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po <u>potjernici</u>.</i> (...) (Izvor 90b, str. 61)	(...) <i>b) prijašnje vladanje, pokušaj bijega, ranije uskraćivanje slobode po <u>tjeralici</u>; (...)</i> (Izvor 90h, str. 16)	(...) <i>b) prethodno ponašanje, pokušaj bjekstva, ranije lišenje slobode po <u>potjernici</u>.</i> (...) (Izvor 90s, str. 39)
<i>Unaprijed je utisnut potpis sekretara IRU.</i> (Izvor 112b, str. 43)	<i>Unaprijed je utisnut potpis sekretara IRU.</i> (Izvor 112h, str. 65)	<i>Unaprijed je utisnut potpis sekretara IRU.</i> (Izvor 112s, str. 87)
<i>O čuvanju i upotrebi pečata stara se, u skladu sa zakonom, <u>sekretar</u> Doma naroda.</i> (Izvor 139b, str. 1109)	<i>O čuvanju i uporabi pečata stara se, sukladno zakonu, <u>tajnik</u> Doma naroda.</i> (Izvor 139h, str. 1130)	<i>O čuvanju i upotrebi pečata stara se, u skladu sa zakonom, <u>sekretar</u> Doma naroda.</i> (Izvor 139s, str. 1151)
<i>Protiv konačnog rješenja <u>spor</u> se može pokrenuti u roku od tri mjeseca pred Sudom Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20b, str. 335)	<i>Protiv konačnog rješenja <u>spor</u> se može pokrenuti u roku od tri mjeseca pred Sudom Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20h, str. 328)	<i>Protiv konačnog rješenja <u>spor</u> se može pokrenuti u roku od tri mjeseca pred Sudom Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20s, str. 332)
<i>..., a koje se mogu pouzdano procijeniti (npr. <u>sporovi</u> u toku).</i> (Izvor 174b, str. 17)	<i>..., a koje se mogu pouzdano procijeniti (npr. <u>prijepori</u> u tijeku).</i> (Izvor 174h, str. 17)	<i>..., a koje se mogu pouzdano procijeniti (npr. <u>sporovi</u> u toku).</i> (Izvor 174s, str. 17)
<i>Smještaj maloljetnog lica korisnika Centra u Centar vrši se pod nadzorom roditelja, <u>staratelja</u> ili organa starateljstva.</i> (Izvor 86b, str. 5153)	<i>Smještaj maloljetne osobe korisnika Centra u Centar vrši se pod nadzorom roditelja, <u>staratelja</u> ili organa starateljstva.</i> (Izvor 86h, str. 5163)	<i>Smještaj maloljetnog lica korisnika Centra u Centar vrši se pod nadzorom roditelja, <u>staratelja</u> ili organa starateljstva.</i> (Izvor 86s, str. 5174)
<i>Izbor i primjena odgojnih preporuka vrši se u saradnji s roditeljima ili <u>starateljima</u> maloljetnika i organima socijalnog staranja.</i> (Izvor 26b, str. 96)	<i>Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u suradnji s roditeljima ili <u>skrbnicima</u> maloljetnika i tijelima socijalne skrbi.</i> (Izvor 26h, str. 96)	<i>Izbor i primjena vaspitnih preporuka vrši se u saradnji s roditeljima ili <u>starateljima</u> maloljetnika i organima socijalnog staranja.</i> (Izvor 26s, str. 96)
<i>Smještaj u posebnu prostoriju zbog <u>sumnji</u> na medicinska stanja iz stava (1) ovog člana,...</i> (Izvor 90b, str. 54)	<i>Smještaj u posebnu prostoriju zbog <u>sumnje</u> na medicinska stanja iz stavka (1) ovoga članka,...</i> (Izvor 90h, str. 9)	<i>Smještaj u posebnu prostoriju zbog <u>sumnji</u> na medicinska stanja iz stava (1) ovog člana,...</i> (Izvor 90s, str. 31)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) a) "osumnjičeni" je lice za koje postoje osnovi <u>sumnje</u> da je učinilo krivično djelo, (...) (Izvor 177b, str. 2)	(...) a) "osumnjičenik" je osoba za koju postoje temelji <u>dvojbe</u> da je učinila krivično djelo, (...) (Izvor 177h, str. 2)	(...) a) "osumnjičeni" je lice za koje postoje osnovi <u>sumnje</u> da je učinilo krivično djelo, (...) (Izvor 177s, str. 2)

Dakle, u parovima *advokat/odvjetnik*, *arbitražal/izbrani sud*, *datum/nadnevak*, *direktor/ravnatelj*, *disciplina/stega*, *dispozitiv/izreka*, (*sudski*) *izvršilac/ovršitelj*, *komisija/povjerenstvo*, *krivični/kazneni*, *krivnja/krivica*, *nehat/nehaj*, *potjernica/tjeralica*, *sekretar/tajnik*, *spor/prijepor*, *startatelj/skrbnik*, *sumnja/dvojba* prvi članovi potvrđeni su u svim jezičkim verzijama izvora, a drugi se upotrebljava najčešće u verzijama na hrvatskom, osim u primjeru upotrebe *krivnja/krivica*, kada se *krivica* koristi još u verzijama na bosanskom i srpskom.

U svim jezičkim verzijama izvora mogu se naći i oba člana iz sinonimnoga para, pa se u sve tri jezičke verzije koristi i *kontrola* i *nadzor*, i *nadređen* i *pretpostavljen*, i *oblast* i *područje*, i *organ* i *tijelo*, i *period* i *razdoblje*, i *učestvovati* i *sudjelovati*.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
(...) g) koordinira i odobrava one aspekte uprave i podrške (uključujući <u>kontrolu</u> resursa i opreme, internu organizaciju i obuku),... (Izvor 119b, str. 1045)	(...) g) koordinira i odobrava one aspekte uprave i potpore (uključujući <u>kontrolu</u> resursa i opreme, interno ustrojstvo i obuku)... (Izvor 119h, str. 1045)	(...) g) koordinira i odobrava one aspekte uprave i podrške (uključujući <u>kontrolu</u> resursa i opreme, internu organizaciju i obuku),... (Izvor 119s, str. 1045)
<i>Parlamenti entiteta uspostavljaju odgovarajuće komisije za <u>nadzor</u> nad pitanjima vezano za nadležnosti entiteta u oblasti odbrane.</i> (Izvor 119b, str. 1046)	<i>Parlamenti entiteta uspostavljaju odgovarajuća povjerenstva za <u>nadzor</u> nad pitanjima u svezi s djelokrugom entiteta u oblasti obrane.</i> (Izvor 119h, str. 1046)	<i>Parlamenti entiteta uspostavljaju odgovarajuće komisije za <u>nadzor</u> nad pitanjima nadležnosti entiteta u oblasti odbrane.</i> (Izvor 119s, str. 1046)
<i>Ovlašteni zavodski službenici, koji vrše službu u prisustvu <u>nadređenog</u> ovlaštenog službenika,...</i> (Izvor 90b, str. 50)	<i>Ovlašteni zavodski službenici koji obavljaju službu u nazočnosti <u>nadređenog</u> ovlaštenog službenika...</i> (Izvor 90h, str. 5)	<i>Ovlašćeni zavodski službenici koji vrše službu u prisustvu <u>nadređenog</u> ovlašćenog službenika...</i> (Izvor 90s, str. 27)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Rješenje o privremenoj zabrani obavljanja poslovnih aktivnosti donosi šef grupe, odnosno neposredno <u>pret-postavljeni</u> inspektorima.</i> (Izvor 11b, str. 153)	<i>Rješenje o privremenoj zabrani obavljanja poslovnih aktivnosti donosi šef grupe, odnosno neposredno <u>pret-postavljeni</u> inspektorima.</i> (Izvor 11h, str. 157)	<i>Rješenje o privremenoj zabrani obavljanja poslovnih aktivnosti donosi šef grupe, odnosno neposredno <u>pret-postavljeni</u> inspektorima.</i> (Izvor 11s, str. 149)
<i>Osim mjera navedenih u propisima koji su na snazi u BiH koja uređuje <u>oblast</u> sigurnosti životinjskog zdravlja,...</i> (Izvor 58b, str. 115)	<i>Osim mjera navedenih u propisima koji su na snazi u BiH, koje uređuju <u>oblast</u> sigurnosti životinjskoga zdravlja,...</i> (Izvor 58h, str. 132)	<i>Sem mjera navedenih u propisima koji su na snazi u BiH koja uređuje <u>oblast</u> sigurnosti životinjskog zdravlja,...</i> (Izvor 58s, str. 150)
<i>Zaštita šireg gradskog <u>područja</u> definirana je Urbanističkim planom Grada Brčkog 1996-2006 - izmjena i dopuna.</i> (Izvor 25b, str. 1868)	<i>Zaštita šireg gradskog <u>područja</u> definirana je Urbanističkim planom Grada Brčkog 1996-2006 - izmjena i dopuna.</i> (Izvor 25h, str. 1869)	<i>Zaštita šireg gradskog <u>područja</u> definisana je Urbanističkim planom Grada Brčkog 1996-2006 - izmjena i dopuna.</i> (Izvor 25s, str. 1868)
<i>Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutrašnje <u>organe</u>,...</i> (Izvor 20b, str. 333)	<i>Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutarne <u>organe</u>,...</i> (Izvor 20h, str. 326)	<i>Sve crkve i vjerske zajednice mogu osnivati, mijenjati i ukidati svoje unutrašnje <u>organe</u>,...</i> (Izvor 20s, str. 330)
<i>..., u Zakonu o ministarstvima i drugim <u>tijelima</u> uprave Bosne i Hercegovine kao nadležno ministarstvo za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama određuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.</i> (Izvor 20b, str. 334)	<i>..., u Zakonu o ministarstvima i drugim <u>tijelima</u> uprave Bosne i Hercegovine kao mjerodavno ministarstvo za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama određuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.</i> (Izvor 20h, str. 327)	<i>..., u Zakonu o ministarstvima i drugim <u>tijelima</u> uprave Bosne i Hercegovine kao nadležno ministarstvo za odnose sa crkvama i vjerskim zajednicama određuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.</i> (Izvor 20s, str. 331)
<i>..., kao i definiranje statusa postojećeg zrakoplovno-tehničkog osoblja u prijelaznom <u>razdoblju</u>.</i> (Izvor 110b, str. 6927)	<i>..., kao i definiranje statusa postojećeg zrakoplovno-tehničkog osoblja u prijelaznom <u>razdoblju</u>.</i> (Izvor 110h, str. 6940)	<i>..., kao i definisanje statusa postojećeg vazduhoplovno-tehničkog osoblja u prelaznom <u>razdoblju</u>.</i> (Izvor 110s, str. 6913)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Kvalitet polaznih sirovina za izradu galenskih preparata treba da bude osiguran u toku cijelog perioda upotrebe,...</i> (Izvor 180b, str. 6)	<i>Kvaliteta polaznih sirovina za izradu galenskih preparata treba biti osigurana u tijeku cijeloga perioda upotrebe,...</i> (Izvor 180h, str. 6)	<i>Kvalitet polaznih sirovina za izradu galenskih preparata treba da bude osiguran u toku cijelog perioda upotrebe,...</i> (Izvor 180s, str. 6)
<i>U izradi Plana provedbe zaštitne mjere učestvuje centar za socijalni rad.</i> (Izvor 147b, str. 748)	<i>U izradi Plana provedbe zaštitne mjere učestvuje centar za socijalnu skrb.</i> (Izvor 147h, str. 739)	<i>U izradi Plana sprovedbe zaštitne mjere učestvuje centar za socijalni rad.</i> (Izvor 147s, str. 744)
<i>Ako prilikom preduzimanja ovih radnji sudjeluje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službeno lice koje preduzima radnju.</i> (Izvor 177b, str. 5)	<i>Ako prigodom poduzimanja ovih radnji sudjeluje zapisničar, o njegovu izuzeću odlučuje službena osoba koja poduzima radnju.</i> (Izvor 177h, str. 5)	<i>Ako prilikom preduzimanja ovih radnji sudjeluje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službeno lice koje preduzima radnju.</i> (Izvor 177s, str. 5)

Pored toga, razlike među jezičkim verzijama izvora čine se i tako što se broj leksema povećava na tri značenjski bliske i zamjenjive, npr. *obavijest/obavještenje/informacija, odgađanje/odgoda/odlaganje, osporen/pobijen/pobijan, poticaj/podrška/podstrek, punomoć/punomoćje/ovlast, usvojenik/posvoječel/posvojenik, vijeće/savjet/odbor, vlasnik/sopstvenik/posjednik, vrijednosni papir/hartija od vrijednosti/vrijednosnica.*

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Obavijest o postojanju osnovane sumnje da je izvršeno krivično djelo, isključuje podnošenje prekršajne prijave od strane inspektora.</i> (Izvor 11b, str. 154)	<i>Obavijest o postojanju osnovane sumnje da je izvršeno kazneno djelo, isključuje podnošenje prekršajne prijave od strane inspektora.</i> (Izvor 11h, str. 158)	<i>Obavijest o postojanju osnovane sumnje da je izvršeno krivično djelo, isključuje podnošenje prekršajne prijave od strane inspektora.</i> (Izvor 11s, str. 150)
<i>Znakovi obavještenja pružaju učesnicima u saobraćaju potrebna obavještenja o putu kojim se kreću i druga obavještenja koja im mogu biti korisna.</i> (Izvor 75b, str. 469)	<i>Znakovi obavijesti pružaju sudionicima u prometu potrebne obavijesti o cesti kojom se kreću i druge obavijesti koje im mogu biti korisne.</i> (Izvor 75h, str. 505)	<i>Znakovi obavještenja pružaju učesnicima u saobraćaju potrebna obavještenja o putu kojim se kreću i druga obavještenja koja im mogu biti korisna.</i> (Izvor 75s, str. 433)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Informaciju o prizemljenju BHDCA će, bez odgađanja, dostaviti nadležnim vlastima dotičnog operatera i državi registra zrakoplova.</i> (Izvor 102b, str. 10)	<i>BHDCA će nadležnim vlastima danog operatera i državi registra zrakoplova bez odgode dostaviti obavijest o prizemljenju.</i> (Izvor 102h, str. 28)	<i>BHDCA će bez odgađanja dostaviti informaciju o prizemljenju nadležnim vlastima dotičnog operatera i državi registra vazduhoplova.</i> (Izvor 102s, str. 46)
<i>Lica iz stava (2) ovog člana obavezna su nadležnom organu uprave bez odgađanja prijaviti svaku promjenu naziva, adrese, sjedišta ili djelatnosti.</i> (Izvor 16b, str. 22)	<i>Osobe iz stavka (2) ovoga članka obvezne su nadležnome tijelu uprave, bez odgađanja, prijaviti svaku promjenu naziva, adrese, sjedišta ili djelatnosti.</i> (Izvor 16h, str. 28)	<i>Lica iz stava (2) ovog člana obavezna su da nadležnom tijelu uprave bez odgađanja prijave svaku promjenu naziva, adrese, sjedišta ili djelatnosti.</i> (Izvor 16s, str. 34)
<i>(...) a) usmrćivanje na licu mjesta sve peradi na gazdinstvu, bez odgode, a uginula ili usmrćena perad, kao i sva jaja, moraju biti neškodljivo uništena.</i> (Izvor 17b, str. 44)	<i>(...) a) usmrćivanje na licu mjesta sve peradi na gospodarstvu, bez odgode, a uginula ili usmrćena perad, kao i sva jaja, moraju biti neškodljivo uništena.</i> (Izvor 17h, str. 52)	<i>(...) a) usmrćivanje na licu mjesta sve peradi na gazdinstvu, bez odgađanja, a uginula ili usmrćena perad, kao i sva jaja, moraju biti neškodljivo uništena.</i> (Izvor 17s, str. 61)
<i>Dostavnice i povratnice ulažu se bez odlaganja u omot odgovarajućeg predmeta.</i> (Izvor 37b, str. 96)	<i>Dostavnice i povratnice ulažu se bez odgode u omot odgovarajućega predmeta.</i> (Izvor 37h, str. 182)	<i>Dostavnice i povratnice ulažu se bez odlaganja u omot odgovarajućeg predmeta.</i> (Izvor 37s, str. 8)
<i>O prijedlozima iz st. 1. i 2. ovog člana i o drugim prijedlozima za odlaganje pretresa prijedloga zakona Dom naroda odlučuje odmah.</i> (Izvor 139b, str. 1124)	<i>O prijedlozima iz st. 1. i 2. ovoga članka i o drugim prijedlozima za odlaganje rasprave prijedloga zakona Dom naroda odlučuje odmah.</i> (Izvor 139h, str. 1144)	<i>O prijedlozima iz st. 1. i 2. ovog člana i o drugim prijedlozima za odlaganje pretresa prijedloga zakona Dom naroda odlučuje odmah.</i> (Izvor 139s, str. 1165)
<i>Država se obavezuje regulirati penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom, a na poticaj bilo koje institucije iz člana 15. tačke 1. ovog zakona.</i> (Izvor 20b, str. 334)	<i>Država se obavezuje regulirati mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom, a na poticaj bilo koje institucije iz članka 15. točke 1. ovoga zakona.</i> (Izvor 20h, str. 327)	<i>Država se obavezuje da reguliše penzijsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje vjerskih službenika, posebnim propisom, a na poticaj bilo koje institucije iz člana 15. tačke 1. ovog zakona.</i> (Izvor 20s, str. 331)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Izvori, dodjela i namjena sredstva za <u>podršku</u> stranim investitorima (Izvor 57b, str. 66)	Izvori, dodjela i namjena sredstva za <u>poticaj</u> inozemnih ulagača (Izvor 57h, str. 75)	Izvori, dodjela i namjena sredstva za <u>podršku</u> stranim investitorima (Izvor 57s, str. 84)
Službena ili druga osoba koja djelujući na <u>podstrek</u> ili uz izričitu ili prečutnu saglasnost javnog dužnosnika, nanese drugome fizičku ili duševnu bol... (Izvor 26b, str. 111)	Službena ili druga osoba koja djelujući na <u>poticaj</u> ili uz izričitu ili prešutnu suglasnost javnog dužnosnika, nanese drugome tjelesnu ili duševnu bol... (Izvor 26h, str. 110)	Službeno ili drugo lice koje djelujući na <u>podstrek</u> ili uz izričitu ili prečutnu saglasnost javnog dužnosnika, nanese drugome fizičku ili duševnu bol... (Izvor 26s, str. 110)
Apelant je istakao da u <u>osporenim</u> presudama nije uspostavljena ravnoteža... (Izvor 99b, str. 23)	Apelant je istaknuo da u <u>osporenim</u> presudama nije uspostavljena ravnoteža... (Izvor 99h, str. 13)	Apelant je istakao da u <u>osporenim</u> presudama nije uspostavljena ravnoteža... (Izvor 99s, str. 18)
Iz navedenih razloga, podnosilac smatra da <u>osporene</u> odredbe navedenih zakona imaju diskriminacijski karakter... (Izvor 84b, str. 1721)	Iz navedenih razloga, podnositelj smatra da <u>pobijane</u> odredbe navedenih zakona imaju diskriminacijski karakter... (Izvor 84h, str. 1727)	Iz navedenih razloga, podnosilac smatra da <u>osporene</u> odredbe navedenih zakona imaju diskriminatorski karakter... (Izvor 84s, str. 1715)
U toku postupka Sud je, prije svega, razmotrio pravnu prirodu <u>osporene</u> odluke i zaključaka. (Izvor 182b, str. 18)	U tijeku postupka Sud je, prije svega, razmotrio pravnu narav <u>pobijene</u> odluke i zaključaka. (Izvor 182h, str. 18)	U toku postupka Sud je, prije svega, razmotrio pravnu prirodu <u>osporene</u> odluke i zaključaka. (Izvor 182s, str. 18)
..., te da dostavi <u>punomoć</u> za zastupanje i u ovom predmetu. (Izvor 32b, str. 55)	..., te da dostavi <u>punomoć</u> za zastupanje i u ovom predmetu. (Izvor 32h, str. 58)	..., te da dostavi <u>punomoć</u> za zastupanje i u ovom predmetu. (Izvor 32s, str. 53)
Zastupnik autora može sklopiti izdavački ugovor samo za ona djela koja su izričito navedena u autorovoj <u>punomoći</u> . (Izvor 124b, str. 51)	Zastupnik autora može sklopiti nakladnički ugovor samo za ona djela koja su izričito navedena u autorovoj <u>ovlasti</u> . (Izvor 124h, str. 9)	Zastupnik autora može da sklopi izdavački ugovor samo za ona djela koja su izričito navedena u autorovoj <u>punomoći</u> . (Izvor 124s, str. 30)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Ako je stranka izdala advokatu <u>punomoć</u> za vođenje parnice, ... (Izvor 140b, str. 2827)	Ako je stranka izdala odvjetniku <u>punomoć</u> za vođenje parnice, ... (Izvor 140h, str. 2827)	Ako je stranka izdala advokatu <u>punomoćje</u> za vođenje parnice, ... (Izvor 140s, str. 2794)
Za krivično djelo iz stava 1. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni partner, osoba koja živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili <u>usvojenik</u> ... (Izvor 26b, str. 117)	Za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili <u>posvojče</u> ... (Izvor 26h, str. 117)	Za krivično djelo iz stava 1. ovog člana neće se kazniti lice kojem je počinilac bračni partner, lice koje živi s njim u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravnoj liniji, brat ili sestra, usvojlac ili <u>usvojenik</u> ... (Izvor 26s, str. 117)
(...) 3) ako je staralac, usvojitelj ili <u>usvojenik</u> stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, (...) (Izvor 140b, str. 2832)	(...) 3) ako je skrbnik, posvojitelj ili <u>posvojenik</u> stranke, njezinog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, (...) (Izvor 140h, str. 2865)	(...) 3) ako je staralac, usvojlac ili <u>usvojenik</u> stranke, njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, (...) (Izvor 140s, str. 2799)
U slučaju potpunog usvojenja prestaju međusobna nasljedna prava <u>usvojenika</u> i njegovih potomaka sa njegovim srodnicima po krvi. (Izvor 170b, str. 3)	U slučaju potpunog usvojenja prestaju međusobna nasljedna prava <u>usvojenika</u> i njegovih potomaka sa njegovim srodnicima po krvi. (Izvor 170h, str. 3)	U slučaju potpunog usvojenja prestaju međusobna nasljedna prava <u>usvojenika</u> i njegovih potomaka sa njegovim srodnicima po krvi. (Izvor 170s, str. 3)
Jedno Uredničko <u>vijeće</u> može biti nadležno za radijski, kao i za TV dio jedne RTV stanice. (Izvor 39b, str. 42)	Jedno Uredničko <u>vijeće</u> može biti nadležno za radijski, kao i za TV dio jedne RTV postaje. (Izvor 39h, str. 39)	Jedan Urednički <u>savjet</u> može biti nadležan za radijski, kao i za TV dio jedne RTV stanice. (Izvor 39s, str. 41)
Stručno <u>vijeće</u> je savjetodavno tijelo direktora. (Izvor 154b, str. 10)	Stručno <u>vijeće</u> je savjetodavno tijelo ravnatelja. (Izvor 154h, str. 15)	Stručno <u>vijeće</u> je savjetodavno tijelo direktora. (Izvor 154s, str. 4)
Upravni <u>odbor</u> donosi slijedeće opće akte: – Poslovnik o radu Upravnog odbora; (...) (Izvor 155b, str. 13)	Upravno <u>vijeće</u> donosi slijedeće opće akte: – Poslovnik o radu Upravnog odbora; (...) (Izvor 155h, str. 4)	Upravni <u>odbor</u> donosi slijedeće opšte akte: – Poslovnik o radu Upravnog odbora; (...) (Izvor 155s, str. 9)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Savjet</i> roditelja tajnim glasanjem predlaže dva predstavnika iz reda roditelja u školski odbor. (Izvor 171b, str. 14)	<i>Savjet</i> roditelja tajnim glasovanjem predlaže dva predstavnika iz reda roditelja u školski odbor. (Izvor 171h, str. 14)	<i>Savjet</i> roditelja tajnim glasanjem predlaže dva predstavnika iz reda roditelja u školski odbor. (Izvor 171s, str. 14)
...i odredi njeno uništavanje u slučaju kada <u>vlasnik</u> robe ili drugo lice koje ovlašteno raspolaže robom... (Izvor 124b, str. 61)	...i odrediti njezino uništavanje u slučaju kada <u>vlasnik</u> robe ili druga osoba ovlaštena za raspolaganje robom... (Izvor 124h, str. 20)	...i odredi njeno uništavanje u slučaju kada <u>vlasnik</u> robe ili drugo lice koje ovlašćeno raspolaže robom... (Izvor 124s, str. 41)
<u>Vlasnik</u> stvari na kojoj ili u kojoj je djelo fiksirano bez njegove dozvole može uništiti tu stvar bez obaveze iz st. (1) i (2) ovog člana. (Izvor 124b, str. 49)	<u>Vlasnik</u> stvari na kojoj ili u kojoj je djelo fiksirano bez njegovog dopuštenja može uništiti tu stvar bez obaveze iz st. (1) i (2) ovoga članka. (Izvor 124h, str. 7)	<u>Sopstvenik</u> stvari na kojoj ili u kojoj je djelo fiksirano bez njegove dozvole može da uništi tu stvar bez obaveze iz st. (1) i (2) ovog člana. (Izvor 124s, str. 28)
Zabranjeno je sakupljanje i prodavanje životinja drugih <u>vlasnika</u> izvan prostora odobrenih za tu svrhu. (Izvor 136b, str. 19)	Zabranjeno je sakupljanje i prodavanje životinja drugih <u>posjednika</u> izvan prostora odobrenih za tu svrhu. (Izvor 136h, str. 26)	Zabranjeno je sakupljanje i prodavanje životinja drugih <u>vlasnika</u> izvan prostora odobrenih za tu svrhu. (Izvor 136s, str. 33)
(...) b. "vrijednosni papir" je svaki prenosivi instrument zaduživanja i svaki drugi instrument koji je jednak navedenom instrumentu zaduženja, bilo da je ovjeren ili uknjižen; (...) (Izvor 93b, str. 12/13)	(...) b. "vrijednosni papir" je svaki prenosivi instrument zaduživanja i svaki drugi instrument koji je jednak navedenom instrumentu zaduženja, bilo da je ovjeren ili uknjižen; (...) (Izvor 93h, str. 12)	(...) b. "vrednosni papir" je svaki prenosivi instrument zaduživanja i svaki drugi instrument koji je jednak navedenom instrumentu zaduženja, bilo da je overen ili uknjižen; (...) (Izvor 93s, str. 13)
Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, <u>vrijednosnim papirima</u> i sl. unosi se u Budžet institucija BiH... (Izvor 90b, str. 67)	Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, <u>vrijednosnim papirima</u> i sl. unosi se u Proračun institucija BiH... (Izvor 90h, str. 22)	Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, <u>hartijama od vrijednosti</u> i sl. unosi se u budžet institucija BiH... (Izvor 90s, str. 45)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i><u>Hartije od vrijednosti</u> u domaćoj valuti, iskazuju se <u>hartije od vrijednosti</u> po vrstama, kamata sadržana u <u>hartijama od vrijednosti</u> i otkupljene vlastite <u>hartije od vrijednosti</u>, osim vlastitih akcija, u domaćoj valuti.</i> (Izvor 174b, str. 11)	<i><u>Vrijednosnice</u> u tuzemnoj valuti, iskazuju se <u>vrijednosnice</u> po vrstama, kamata sadržana u <u>vrijednosnicama</u> i otkupljene vlastite <u>vrijednosnice</u>, osim vlastitih akcija, u tuzemnoj valuti.</i> (Izvor 174h, str. 11)	<i><u>Hartije od vrijednosti</u> u domaćoj valuti, iskazuju se <u>hartije od vrijednosti</u> po vrstama, kamata sadržana u <u>hartijama od vrijednosti</u> i otkupljene sopstvene <u>hartije od vrijednosti</u>, osim sopstvenih akcija, u domaćoj valuti.</i> (Izvor 174s, str. 11)

Povećavanjem broja takvih leksema otvara se više mogućnosti za prikazivanje razlika među jezičkim verzijama izvora. U narednim primjerima zabilježene su lekseme koje se javljaju u različitim jezičkim verzijama izvora: *nadležnost/djelokrug/mjerodavnost/ovlast, prijem/zaprimanje/primitak/primanje, odsustvo/odsutnost/dopust/izbivanje/odsustvovanje/izochenje, te zvaničnik/dužnosnik/sluzbenik/funkcioner/rukovodilac.*

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i><u>Nadležnosti</u> Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su sljedeće: (...)</i> (Izvor 119b, str. 1042)	<i><u>Djelokrug</u> Oružanih snaga Bosne i Hercegovine je sljedeći: (...)</i> (Izvor 119h, str. 1042)	<i><u>Nadležnosti</u> Oružanih snaga Bosne i Hercegovine su sljedeće: (...)</i> (Izvor 119s, str. 1042)
<i>(...) l) ostale <u>nadležnosti</u> definirane u Zakonu.</i> (Izvor 119b, str. 1043)	<i>(...) l) ostale <u>ovlasti</u> definirane u Zakonu.</i> (Izvor 119h, str. 1043)	<i>(...) l) ostale <u>nadležnosti</u> definisane u Zakonu.</i> (Izvor 119s, str. 1043)
<i>Odbor prati i osigurava da se principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi ugrade u zakone iz <u>nadležnosti</u> Parlamenta Federacije.</i> (Izvor 139b, str. 1116)	<i>Odbor prati i osigurava da se principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi ugrade u zakone iz <u>nadležnosti</u> Parlamenta Federacije.</i> (Izvor 139h, str. 1136)	<i>Odbor prati i obezbjeđuje da se principi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi ugrade u zakone iz <u>nadležnosti</u> Parlamenta Federacije.</i> (Izvor 139s, str. 1157)
<i>Delegat je dužan izvršavati zadatke koje mu u okviru svog <u>djelokruga</u> povjeri Dom naroda ili radno tijelo čiji je član.</i> (Izvor 139b, str. 1110)	<i>Izaslanik je dužan obavljati zadatke kojemu u okviru svojega <u>djelokruga</u> povjeri Dom naroda ili radno tijelo čiji je član.</i> (Izvor 139h, str. 1130)	<i>Delegat je dužan da izvršava zadatke koje mu u okviru svog <u>djelokruga</u> povjeri Dom naroda ili radno tijelo čiji je član.</i> (Izvor 139s, str. 1151)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Poslovi iz <u>nadležnosti</u> FERK-a su stručni poslovi vezani za: (...) (Izvor 142b, str. 368)	Poslovi iz <u>mjerodavnosti</u> FERK-a su stručni poslovi vezani za: (...) (Izvor 142h, str. 371)	Poslovi iz <u>nadležnosti</u> FERK-a su stručni poslovi vezani za: (...) (Izvor 142s, str. 366)
Agenciju zastupa i predstavlja direktor, a u <u>odsutnosti</u> direktora jedan od zamjenika direktora, po ovlaštenju direktora. (Izvor 91b, str. 54)	Agenciju zastupa i predstavlja ravnatelj, a u <u>odsutnosti</u> ravnatelja jedan od zamjenika ravnatelja po ovlaštenju ravnatelja. (Izvor 91h, str. 57)	Agenciju zastupa i predstavlja direktor, a u <u>odsutnosti</u> direktora jedan od zamjenika direktora, po ovlaštenju direktora. (Izvor 91s, str. 51)
Generalni revizor imenuje jednog od svojih zamjenika kao zamjenu za vrijeme svog <u>odsustva</u> . (Izvor 21b, str. 812)	Glavni revizor imenuje jednog od svojih zamjenika za zamjenu tijekom svoje <u>odsutnosti</u> . (Izvor 21h, str. 819)	Generalni revizor imenuje jednog od svojih zamjenika kao zamjenu za vrijeme svog <u>odsustva</u> . (Izvor 21s, str. 804)
Zaposleni u Uredu za reviziju ima sljedeća prava: a) na <u>odsustvo</u> i pravo da nastavi raditi... (Izvor 21b, str. 813)	Zaposlenici Ureda za reviziju imaju sljedeća prava: a) na <u>dopust</u> i pravo da nastavi raditi... (Izvor 21h, str. 820)	Zaposleni u Kancelariji za reviziju imaju pravo na: a) <u>odsustvo</u> i pravo da nastave raditi... (Izvor 21s, str. 806)
(...) h) neodobreno <u>odsustvo</u> s posla duže od sedam dana; (...) (Izvor 21b, str. 814)	(...) h) neodobreno <u>izbivanje</u> s posla dulje od sedam dana; (...) (Izvor 21h, str. 821)	(...) h) neodobreno <u>odsustvovanje</u> sa posla duže od sedam dana; (...) (Izvor 21s, str. 806/807)
Optuženom se ne može suditi u <u>odsustvu</u> . (Izvor 177b, str. 34)	Optuženiku se ne može suditi u <u>izočjenju</u> . (Izvor 177h, str. 34)	Optuženom se ne može suditi u <u>odsustvu</u> . (Izvor 177s, str. 34)
(...) f) vodi sve poslove u vezi s procedurom <u>prijema</u> zaposlenika u radni odnos, (...) (Izvor 37b, str. 92)	(...) f) vodi sve poslove u vezi s procedurom <u>prijema</u> zaposlenika u radni odnos; (...) (Izvor 37h, str. 178)	(...) f) vodi sve poslove u vezi s procedurom <u>prijema</u> zaposlenika u radni odnos, (...) (Izvor 37s, str. 4)
<u>Prijem</u> pismena u sudu vrši se tokom cijelog radnog vremena. (Izvor 37b, str. 95)	<u>Zaprimanje</u> pismena u sudu obavlja se tijekom cijelog radnog vremena. (Izvor 37h, str. 181)	<u>Prijem</u> pismena u sudu vrši se tokom cijelog radnog vremena. (Izvor 37s, str. 7)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
Po <u>prijemu</u> naredbe postupajućeg sudije za izvršenje krivične sankcije... (Izvor 37b, str. 104)	Nakon <u>primitka</u> naloga postupajućeg suca za izvršenje kaznene sankcije... (Izvor 37h, str. 190)	Po <u>prijemu</u> naredbe postupajućeg sudije za izvršenje krivične sankcije... (Izvor 37s, str. 17)
<u>Prijem</u> gotovine po odredbama ovog Pravilnika upisuje se u Dnevnik gotovinskih pologa... (Izvor 37b, str. 109)	<u>Primanje</u> gotovine, prema odredbama ovoga Pravilnika, upisuje se u Dnevnik gotovinskih pologa... (Izvor 37h, str. 195)	<u>Prijem</u> gotovine po odredbama ovog Pravilnika upisuje se u Dnevnik gotovinskih pologa... (Izvor 37s, str. 22)
<u>Zvaničnici</u> Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske treba da preduzmu sve napore... (Izvor 93b, str. 8)	<u>Zvaničnici</u> Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske treba da poduzmu sve napore... (Izvor 93h, str. 8)	<u>Zvaničnici</u> Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske treba da preduzmu sve napore... (Izvor 93s, str. 9)
Guverner je glavni izvršni <u>funkcioner</u> Centralne banke zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke. (Izvor 93b, str. 5)	Guverner je glavni izvršni <u>funkcioner</u> Centralne banke zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke. (Izvor 93h, str. 5)	Guverner je glavni izvršni <u>funkcioner</u> Centralne banke zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke. (Izvor 93s, str. 5)
..., Agencija blagovremeno obavještava sljedeće <u>zvaničnike</u> i tijela o obavještajnim pitanjima kako na vlastitu inicijativu tako i na njihov zahtjev: Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (kolektivno) (u daljem tekstu: Predsjedništvo), predsjedavajućeg Vijeća ministara, ministra vanjskih poslova, ministra sigurnosti, ministra odbrane,...	..., Agencija pravodobno izvještuje sljedeće <u>dužnosnike</u> i tijela o obavještajnim pitanjima kako na vlastitu inicijativu tako i na njihov zahtjev: Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (kolektivno) (u daljnem tekstu: Predsjedništvo), predsjedatelja Vijeća ministara, ministra vanjskih poslova, ministra sigurnosti, ministra obrane,...	..., Agencija blagovremeno obavještava sljedeće <u>funkcionere</u> i tijela o obavještajnim pitanjima kako na vlastitu inicijativu tako i na njihov zahtjev: Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (kolektivno) (u daljem tekstu: Predsjedništvo), predsjedavajućeg Savjeta ministara, ministra inostranih poslova, ministra bezbjednosti, ministra odbrane,...
Javni <u>službenici</u> moraju nosače podataka odgovarajuće čuvati i štititi kod fizičkog prijenosa,...	Javni <u>dužnosnici</u> moraju nosače podataka odgovarajuće čuvati i štititi kod fizičkog prijenosa,...	Javni <u>službenici</u> moraju nosače podataka odgovarajuće čuvati i štititi kod fizičkog prenosa,...
(Izvor 80b, str. 17)	(Izvor 80h, str. 24)	(Izvor 80s, str. 9)

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Službena ili druga osoba koja djelujući na podstrek ili uz izričitu ili prećutnu saglasnost javnog <u>dužnosnika</u>,...</i> (Izvor 26b, str. 111)	<i>Službena ili druga osoba koja djelujući na poticaj ili uz izričitu ili prešutnu suglasnost javnog <u>dužnosnika</u>,...</i> (Izvor 26h, str. 110)	<i>Službeno ili drugo lice koje djelujući na podstrek ili uz izričitu ili prećutnu saglasnost javnog <u>dužnosnika</u>,...</i> (Izvor 26s, str. 110)
<i>..., te svaki <u>funkcioner</u> ili predstavnik države ili <u>funkcioner</u> ili drugi predstavnik međunarodne organizacije koja ima međudržavni karakter,...</i> (Izvor 26b, str. 86)	<i>..., te svaki <u>dužnosnik</u> ili predstavnik strane države ili <u>službenik</u> ili drugi predstavnik međunarodne organizacije koja ima međudržavni karakter,...</i> (Izvor 26h, str. 85)	<i>..., te svaki <u>funkcioner</u> ili predstavnik strane države ili <u>funkcioner</u> ili drugi predstavnik međunarodne organizacije koja ima međudržavni karakter,...</i> (Izvor 26s, str. 86)
<i>(...) – odlučuje o dodjeljivanju privremenog smještaja <u>dužnosnicima</u> i <u>službenicima</u> u Stručnoj službi Doma naroda i Zajedničkoj službi Parlamenta Federacije; (...)</i> (Izvor 139b, str. 1114)	<i>(...) – odlučuje o dodjeli privremenog smještaja <u>dužnosnicima</u> i <u>službenicima</u> u Stručnoj službi Doma naroda i Zajedničkoj službi Parlamenta Federacije; (...)</i> (Izvor 139h, str. 1134)	<i>(...) – odlučuje o dodjeljivanju privremenog smještaja <u>dužnosnicima</u> i <u>službenicima</u> u Stručnoj službi Doma naroda i Zajedničkoj službi Parlamenta Federacije; (...)</i> (Izvor 139s, str. 1155)
<i><u>Dužnosnik</u> koji rukovodi federalnim organom uprave...</i> (Izvor 139b, str. 1114)	<i><u>Dužnosnik</u> koji upravlja federalnim organom uprave...</i> (Izvor 139h, str. 1134)	<i><u>Rukovodilac</u> koji rukovodi federalnim organom uprave...</i> (Izvor 139s, str. 1155)

Dakle, ovi primjeri pokazuju kako se veliki broj razlika među jezičkim verzijama može ostvariti uvođenjem samo nekoliko istoznačnica ili blisko značnica. No, i u ovim skupinama primjera gdje se nalaze tri i više leksema u istim pozicijama javljaju se primjeri s istom leksičkom jedinicom u svim jezičkim verzijama izvora, pa su jednaki primjeri s leksemama *obavijest*, *odgađanje* i *odlaganje*, *poticaj*, *osporen*, *punomoć*, *usvojenik*, *odbor* i *savjet* i *vijeće*, *vlasnik*, *vrijednosni papir*, *nadležnost* i *djelokrug*, *odsutnost*, *prijem*, *dužnosnik* i *funkcioner* i *službenik* i *zvaničnik*.

5.2. O leksičkim odlikama zakonodavno-pravnih dokumenata

Iz navedenih primjera uočava se u najvećem broju leksičkih opozicija prisustvo jedne lekseme stranoga porijekla koja se izostavlja na hrvatskom jeziku zbog načela *čistunstva* ili *purizma*. Usto se nameću i sinonimni pa-

rovi s članovima karakterističnim za određeni jezik, posebno za hrvatski, te su takve lekseme označene kao “kroatizmi”. Ni ovakve leksičke jedinice nije moguće u potpunosti kontrolirati i zadržati samo u okviru određenih verzija. To se vidi u verzijama na hrvatskom jeziku, gdje su zabilježene obje lekseme sljedećih parova: *advokat/odvjetnik, arbitražal/izbrani sud, datum/nadnevak, direktor/ravnatelj, disciplina/stega, dispozitiv/izreka, izvršilac/ovršitelj, komisija/povjerenstvo, krivični/kazneni, nehat/nehaj, potjernica/tjeralica, sekretar/tajnik, spor/prijepor, staratelj/skrbnik, sumnja/dvojba, kontrola/nadzor, nadređen/pretpostavljen, oblast/područje, organ/tijelo, period/razdoblje, učestvovati/sudjelovati, potom odgađanje/odgoda/odlaganje, osporen/pobijen/pobijan, punomoć/ovlast, posvojčel/posvojenik/usvojenik, vijeće/odbor/savjet, vlasnik/posjednik, vrijednosni papir/vrijednosnica, djelokrug/ovlast/nadležnost/mjerodavnost, odsutnost/dopust/izbivanje/izločenje, zvaničnik/funkcioner/dužnosnik/sluzbenik. U svim jezičkim verzijama potvrđeni su ovi parovi: *kontrola/nadzor, nadređen/pretpostavljen, oblast/područje, organ/tijelo, period/razdoblje, učestvovati/sudjelovati. U verzijama na bosanskom i srpskom jeziku koristi se još: krivnja/krivica, obavijest/obavještenje/informacija, odgađanje/odlaganje (na bosanskom i odgoda), poticaj/podrška/podstrek, vijeće/odbor/savjet, vrijednosni papir/hartija od vrijednosti, nadležnost/djelokrug, odsutnost/odsustvo (na srpskom i odsustvovanje), zvaničnik/funkcioner/sluzbenik/dužnosnik (na srpskom i rukovodilac). Leksika tipična za hrvatski jezik izuzetno rijetko će se javiti u bosanskoj i srpskoj verziji, no na njihovom mjestu u verzijama na hrvatskom mogu se pronaći gotovo svi sinonimni parnjaci iz verzija na bosanskom i srpskom. Prateći termine iz pravne struke u ovim izvorima, zapaža se vrlo nestabilna i neujednačena leksika u verzijama na hrvatskom jeziku, dok verzije na bosanskom i srpskom odlikuje stabilnija stručna leksika, pretežno stranoga porijekla.**

I ovdje je sam postupak prilagođavanja tekstova na tri jezičke verzije ostavio svoj trag, npr. u verziji na hrvatskom jeziku (izvor 155h) navodi se da *Upravno vijeće donosi sljedeće akte: – Poslovník o radu Upravnog odbora. Bez druge dvije jezičke verzije u kojima se prepoznaje način prilagođavanja tekstova i nastojanja da se na bosanskom i srpskom koristi odbor, a na hrvatskom vijeće, na osnovu verzije na hrvatskom može se pretpostaviti da su upravno vijeće i upravni odbor dva različita tijela što, naravno, nije tačno. Ili naziv članka u izvoru na hrvatskoj verziji (izvor 37h) glasi *Rad sudskih izvršitelja*, a u prvoj rečenici koristi se *sudski ovršitelj. Sudski izvršitelj i sudski ovršitelj*, u ovom kontekstu, jeste onaj ko provodi ovrhu, ko je izvršilac ovrhe, tj. pljenidbe, ali u ovim tekstovima ne smije biti dvojbe da li je *sudski**

izvršitelj zapravo *sudski ovršitelj* ili ne, a u verziji na hrvatskom jeziku mora se promišljati o različitom značenju ovih sintagmi.

Značenje termina *saslušanje* i *ispitivanje* posmatrat ćemo u sljedećim izvorima i primjerima.

Bosanski jezik	Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Sudija Suda Bosne i Hercegovine ili druga službena osoba koja je učestvovala u <u>saslušanju</u> zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku...</i> (Izvor 26b, str. 118)	<i>Sudac Suda Bosne i Hercegovine ili druga službena osoba koja je sudjelovala u <u>ispitivanju</u> zaštićenog svjedoka u kaznenom postupku...</i> (Izvor 26h, str. 118)	<i>Sudija Suda Bosne i Hercegovine ili drugo službeno lice koje je učestvovalo u <u>saslušanju</u> zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku...</i> (Izvor 26s, str. 118)
<i><u>Ispitivanje</u> osumnjičenog</i> (Izvor 177b, str. 17)	<i><u>Ispitivanje</u> osumnjičenika</i> (Izvor 177h, str. 17)	<i><u>Ispitivanje</u> osumnjičenog</i> (Izvor 177s, str. 17)
<i><u>Saslušanje</u> svjedoka</i> (Izvor 177b, str. 18)	<i><u>Saslušanje</u> svjedoka</i> (Izvor 177h, str. 18)	<i><u>Saslušanje</u> svjedoka</i> (Izvor 177s, str. 18)

U izvoru 26 (*Krivični/kazneni zakon* iz SGBiH) *ispitivanje* i *saslušanje* predstavljeni su kao leksička opozicija između verzija na bosanskom i srpskom, gdje se koristi *saslušanje*, i verzije na hrvatskom jeziku s leksemom *ispitivanje* (*u saslušanju/ispitivanju zaštićenog svjedoka*). Izvor 177 (*Zakon o krivičnom postupku* iz SGRS-a) bez razlike s obzirom na jezičku verziju sadrži *ispitivanje* i *saslušanje* u različitim kontekstima, pa se *saslušanje* koristi u sintagmi *saslušanje svjedoka*, a *ispitivanje* u sintagmi *ispitivanje osumnjičenog*. I *ispitivanje* i *saslušanje* označava prikupljanje informacija i podataka u istražnom ili nekom drugom postupku postavljanjem pitanja i traženjem odgovora, s tim da *ispitivanje* može imati drugačije konotacije od *saslušanja* – “saslušati nekoga” ne uključuje nužno i sumnju da se radi o nekome ko je počinio neko nedjelo ili o nekome ko nešto krije kao što se to podrazumijeva kada “ispitujete nekoga”, pa se i mogu koristiti u različitim kontekstima i sintagmama. No, bez obzira na to, ukazat ćemo kako se u ovim izvorima to predstavlja: u izvoru 26 *saslušanje* i *ispitivanje* potpuni su sinonimi i mogu se koristiti i u sintagmi *ispitivanje svjedoka* i *saslušanje svjedoka* uz razliku u prihvaćenosti ili raširenosti u pojedinim jezičkim standardima, te je *ispitivanje* valjano za hrvatsku verziju, *saslušanje* za bosansku i srpsku, a u izvoru 177 *ispitivanje* i *saslušanje* različiti su termini s istim značenjem u svim jezicima i koriste se u svim jezicima jednako: *ispitivanje osumnjičenog/osumnjičenika* i *saslušanje svjedoka*. Nakon ovoga

postavlja se pitanje da li je ovo rezultat pripreme jednoga teksta na tri verzije ili postoji razlika u značenju ovih termina.

Govoriti o normi u leksici i o tome koliko su ovi primjeri usklađeni sa svojim normama vrlo je teško zbog prirode leksičke norme. Stoga ćemo samo konstatirati da se na leksičkom planu verzije na hrvatskom jeziku znatno razlikuju od verzija na bosanskom i srpskom po tome što je u njima potvrđena upotreba većega broja leksema za izražavanje jednoga pojma od verzija na bosanskom i srpskom. U prvom redu misli se na lekseme stranoga i domaćega porijekla. Ako se uzme za primjer nekoliko ovakvih zabilježenih parova u verzijama na hrvatskom jeziku, jasno je i da se riječi stranoga porijekla ne mogu označiti kao nestandardizirane te ni njihova upotreba u ovim tekstovima, jer i *advokat*, i *datum*, i *direktor*, i *disciplina*, i *dispozitiv*, i *komisija*, i *kontrola*, i *period*, i *sekretar* itd. čine rječnički fond hrvatskog jezika (Anić 2006: 4, 191, 219, 220, 223, 595, 608, 1019, 1385). S druge strane, *djelokrug*, *mjerodavnost*, *nadležnost* nalaze se u svim rječnicima s gotovo istim značenjem (Halilović/Palić/Šehović 2010: 195, 693¹⁰⁹; Anić 2006: 227, 762, 800; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 262, 700, 762), jedino se *ovlast* ne nalazi u *Rečniku srpskoga jezika* pored glagola *ovlastiti* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 862; Anić 2006: 978; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 851), kao i *informacija* i *obavještenje* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 389, 782; Anić 2006: 441, 893; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 478, 845), osim *obavijesti* koje opet nema u *Rečniku srpskoga jezika* (Halilović/Palić/Šehović 2010: 789; Anić 2006: 893; *Rečnik srpskoga jezika* 2007: 845), te se s razlogom pitamo zašto se prilikom njihove upotrebe uopće pravila razlika među jezičkim verzijama kada je bilo koja od ovih leksema mogla funkcionirati u svim jezičkim verzijama. Jasna je težnja da se razlike među jezičkim verzijama izvora načine i tamo gdje nužno ne moraju biti i da se ostvare u što većem broju, no u svim primjerima izdvojili smo po jednu istu leksemu u svim jezičkim verzijama. Sinonimi dopuštaju u svakom jeziku izbor leksema, pa od izvora do izvora njihov izbor može i biti različit. Izdvojiti određene lekseme čija bi se upotreba vezala isključivo za jedan jezik nemoguće je, a upravo se to nameće kada se uzme jedna ili nekoliko istih jezičkih verzija.

Kao i na drugim nivoima, i ovdje smo uočili tragove mehaničke zamjene jedinica, te još nekoliko puta prepoznali postupak u izvorima iz SGRS-a da se jezičke verzije ne razlikuju po upotrebi različitih jedinica, nego da se različite jedinice koriste u svim verzijama na istim mjestima.

¹⁰⁹ Pridjev *mjerodavan* i prilog *mjerodavno* uneseni su kao posebne odrednice (Halilović/Palić/Šehović 2010: 660), dok je imenica *mjerodavnost* unesena uz odrednicu *nadležnost*.

6. Zaključak

Posmatrajući jezičke odlike zakonodavno-pravnih dokumenata na fonetskom, morfološkom, sintaksičkom i leksičkom nivou, možemo izvesti konačne rezultate ovog istraživanja:

1. u velikom broju slučajeva na fonetskom, morfološkom i sintaksičkom nivou oba lika (forme, konstrukcije) ili više njih potvrđeni su u svim jezičkim verzijama (i na bosanskom, i na hrvatskom, i na srpskom),
2. također je čest i jedan lik (forma, konstrukcija) ili leksema koji se mogu izdvojiti kao zajednička odlika sve tri jezičke verzije, bez obzira na to da li je njihova upotreba normativno prihvaćena u svim jezicima,
3. zbog toga što se oba lika (forme, konstrukcije) javljaju u svim jezičkim verzijama izvora dolazi i do kršenja normativnih rješenja, a pošto norma hrvatskog jezika, za razliku od bosanskog i srpskog, izrazito teži da normira samo jedan lik (formu ili konstrukciju) iz mogućega dubleta ili tripleta, tako se najviše normativno neusklađenih primjera i nalazi u verzijama na hrvatskom,
4. najviše primjera kršenja normativnih uzusa nalazimo na fonetskom nivou, s obzirom na to da na morfološkom i sintaksičkom planu ni hrvatski jezik nema toliko stroga i isključiva normativna pravila i opredjeljenja za jednu formu ili konstrukciju,
5. na fonetskom i morfološkom planu izdvojili smo određene jezičke odlike i označili ih kao posebnosti tekstova na bosanskom i srpskom jeziku – iz normom prihvaćenog sinonimnoga para u tekstovima na bosanskom i srpskom preferira se u upotrebi jedan član i on postaje prepoznatljivo obilježje tekstova na tom jeziku,
6. istraživanja sintaksičkih pojava pokazala su da se najmanje razlika među jezičkim verzijama uspostavlja upravo na ovom nivou, te da se višestrukosti u iskazivanju određene sintaksičke kategorije koriste u svim jezičkim verzijama najčešće jednako,
7. na leksičkom nivou tekstovi na hrvatskom odlikuju se prisustvom većega broja leksičkih jedinica za iskazivanje određenog značenja negoli na bosanskom i srpskom, i to zahvaljujući upotrebi struč-

ne leksike karakteristične za hrvatski jezik (tzv. kroatizmima), ali i jednakom upotrebom leksičkih jedinica kao i u tekstovima na bosanskom i srpskom; zbog toga je posebno izražena terminološka višestrukost na hrvatskom jeziku koja bi se mogla ocijeniti čak i kao otežavajući faktor za razumijevanje i tumačenje sadržaja ukoliko se u jednom tekstu (jednoj jezičkoj verziji) koriste obje jedinice ili više njih (i to jedna pored druge),

8. kako se i na drugim nivoima javljaju primjeri da se u jednoj verziji koriste različite konstrukcije ili forme za izražavanje jedne kategorije i pritom izazivaju nedoumice i sumnje da se radi o istom pojmu, ukazivali smo na to da je ipak bolje u jednoj verziji koristiti jedan termin, formu ili konstrukciju radi lakšeg razumijevanja, jednostavnosti, preciznosti (ne mislimo da se svaka verzija mora razlikovati od druge, nego na dosljednu upotrebu u jednom tekstu),
9. vrlo često jedna jezička verzija jednog izvora nema dosljednu upotrebu određenog lika (forme ili konstrukcije) u cijelom tekstu, a taj prvotni izbor ne mora biti isti u drugom izvoru iz istoga glasila u istom broju, tj. ne zavisi ni od glasila, pa čak ni od broja jednoga glasila kako će se ta raspodjela razlika koristiti i primijeniti na kojem jeziku,
10. uočeno je u nekoliko navrata da izvori iz SGRS-a pružaju nešto drugačiju sliku jezičkih karakteristika od izvora iz SGBiH i SNFBiH, a različito predstavljanje odlika i razlika može izazvati i različito ili krivo shvatanje šta je to normativno, valjano, češće, uobičajeno u nekom jeziku, odnosno svaki izvor s tri verzije iz bilo kojega glasila odmah može pružiti krivu sliku o pojedinim jezičkim karakteristikama – kada se u jednoj verziji upotrijebi lik koji je prihvaćen kao dublet, u drugoj jezičkoj verziji drugi član također istoga dubletnog rješenja, tada su normativna pravila ispoštovana, ali je upitno da li su ti likovi zaista uobičajeniji i prihvaćeniji od drugog lika u istom jeziku, no ono što je mnogo opasnije jeste puko prihvatanje tako ponuđenih bosansko-hrvatsko-srpskih razlika i njihovo dalje širenje – a to je posljedica pripremanja tri verzije jednoga teksta.

Sve je ovo veoma tegobno za tekstove koji bi trebali biti jasni, precizni, nedvosmisleni. Veliki je teret kada i pored mogućnosti različitoga tumačenja i shvatanja unutar svoje nauke dobijete i dodatno opterećenje – sve sačiniti u tri verzije, s razlikama na fonetskom, morfološkom, sintaksičkom, leksičkom planu, uskladiti ih s normama, a ne mijenjati sadržaj. Prisjetit ćemo se i nezadovoljstva lingvista: u ovakvim dokumentima hrvatski je-

zik je “nezgrapan, nakaradan i neispravan”, “spisi se mehanički prevode s jednog jezika na drugi”, “jezik koji nastaje adaptiranjem na tri verzije jeste vještački”. Nakon ovog istraživanja možemo razumjeti njihovo negodovanje, jer su ove tvrdnje u velikoj mjeri dokazane. Veliki broj primjera svjedoči da se tekstovi uređuju mehanički i automatskim naredbama, uz dosta grešaka, od štamparskih, pravopisnih i gramatičkih do onih koje nastaju opet uslijed prilagođavanja s jedne verzije na drugu te ostaju neprilagođeni dijelovi teksta. Razlike nekada izgledaju suviše banalne da bi se shvatile kao dio ozbiljnoga i predanoga posla (broj se iskaže ili ciframa ili slovima, koriste se ili navodni znaci ili se tekst vrstom pisma drugačije označi /ukosi/), a predstavljanje pogrešaka, npr. izostavljanje zareza u inverziji ili stavljanje enklitike iza zagrade u pojedinim jezičkim verzijama, kao različitih odlika jezičkih tekstova nedopustivo je i odaje nedostatak poznavanja pravopisnih i gramatičkih pravila. U tekstovima na hrvatskom nerijetko se nalaze primjeri kršenja normativnih pravila, a upotrebljavaju se lekseme i druge jedinice koje nisu odlika hrvatskog jezika. Tekstovi na srpskom nisu tako slabo ocijenjeni kao tekstovi na hrvatskom, jer je norma srpskog jezika fleksibilnija od norme hrvatskog, ali bi se svakako i tu moglo zamjeriti kada bi se više pažnje obratilo na “običniju”, “uobičajenu” i “rjeđu” formu. To nameće pitanja da li su lektori odgovorni za to i da li lektori ovih dokumenata zaista poznaju duh i tradiciju ovih jezika. Oni ne potječu iz susjednih nacionalno-jezičkih centara gdje normativni priručnici hrvatskog i srpskog jezika nastaju, oni su svakodnevno u veoma tijesnom, bliskom dodiru s drugim izuzetno sličnim jezicima, pa im odlike tih jezika nisu nimalo strane i ne osjećaju ih kao neuobičajene. Dalje, znači li to da hrvatski i srpski jezik u BiH nemaju iste odlike kao hrvatski i srpski iz matičnih zemalja? Brojna pitanja i rasprave sasvim sigurno bi se otvorile i zadiralo bi se opet u problematiku koja i jeste čisto lingvistička, ali i u onu zbog koje je, na koncu, i nastala sva ova zbrka s prilagođavanjem tekstova na tri jezika. S druge strane, vidjeli smo da se u gotovo svakoj izdvojenoj pojavi može pojaviti jedan lik, oblik, konstrukcija ili leksička jedinica koja funkcioniра veoma dobro u svim jezičkim verzijama izvora. Stoga nije nimalo čudno kada se stranci i mnogi drugi pitaju zašto se uopće taj jedan tekst tri puta piše, tri puta više troši i vremena i novca kada ta identična upotreba ne ugrožava komunikaciju i svi korisnici jasno razumiju tekst, pa im ne treba bilo kakva pomoć pri shvatanju sadržaja teksta. Zajedničke saradnje i razgovora o važnim jezičkim pitanja u BiH nema, a rješenja neće ni biti bez njih. Politička i društvena nebriga o jeziku, bez osobitog interesa i pažnje lingvističkih krugova o službenoj upotrebi jezika i bez konstantnoga

i budnoga praćenja jezičkih zbivanja na području BiH, ništa bolje ne može ni dati osim tekstova u kojima se norme ne poštuju i ne ostvaruju njihova načela, a *razlike* među jezičkim verzijama, iz nastojanja da se prikažu u što većem broju i na mjestima gdje nema potrebe za njima, postaju suvišne i doimaju se *nepotrebne*, te se upravo zbog toga *jezik* ovih dokumenata smatra *vještačkim* i *neprirodnim*.

Izvori¹¹⁰

- Izvor 1b – POSLOVNIK USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 2, 12. novembar 1997. godine, Bosanski jezik
- Izvor 1h – POSLOVNIK USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 2, 12. studeni 1997. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 1s – POSLOVNIK USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 2, 12. novembar 1997. godine, Srpski jezik
- Izvor 2b – ODLUKA O OSNIVANJU BH ODJELA ZA CIVILNU AVIJACIJU, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. decembar 1997. godine, Bosanski jezik
- Izvor 2h – ODLUKA O OSNIVANJU BH ODJELA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. prosinac 1997. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 2s – ODLUKA O OSNIVANJU BH ODELA ZA CIVILNU AVIJACIJU, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. decembar 1997. godine, Srpski jezik
- Izvor 3b – UPUTSTVO O OSNOVAMA I KRITERIJUMIMA KONTINUIRANE PROFESIONALNE EDUKACIJE U BiH, SGBiH, Godina XIII - Broj 42, 1. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 3h – UPUTSTVO O OSNOVAMA I KRITERIJIMA KONTINUIRANE PROFESIONALNE EDUKACIJE U BiH, SGBiH, Godina XIII - Broj 42, 1. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 3s – UPUTSTVO O OSNOVAMA I KRITERIJUMIMA KONTINUIRANE PROFESIONALNE EDUKACIJE U BiH, SGBiH, Godina XIII - Broj 42, 1. juna 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 4b – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA UGOVOR O ZAJMU, PROJEKAT HITNE REKONSTRUKCIJE TELEKOMUNIKACIJA, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE BANKE ZA REKONSTRUKCIJU I RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 4h – ODLUKA O DAVANJU SUGLASNOSTI NA UGOVOR O ZAJMU, PROJEKT HITNE REKONSTRUKCIJE TELEKOMUNIKACIJA, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. srpnja 1998. godine, Hrvatski jezik

¹¹⁰ U naslovima izvora nisu nikakve ispravke načinjene, naravno, originalno su preuzeti i prikazani u ovom popisu, kao i podaci iz glasila u kojem su objavljeni (dakle, ni naslovi ni podaci nisu naknadno mijenjani niti usklađivani s normativnim pravilima jezika na kojem su štampani, te mogu sadržavati štamparske ili bilo koje druge vrste propusta).

- Izvor 4s – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA UGOVOR O ZAJMU, PROJEKAT HITNE REKONSTRUKCIJE TELEKOMUNIKACIJA, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE BANKE ZA REKONSTRUKCIJU I RAZVOJ, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 5b – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O RAZVOJNOM KREDITU (DRUGI PROJEKT ZA OBNOVU ENERGETSKOG SEKTORA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 5h – ODLUKA O DAVANJU SUGLASNOSTI NA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O RAZVOJNOM KREDITU (DRUGI PROJEKT ZA OBNOVU ENERGETSKOG SEKTORA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. srpnja 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 5s – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O RAZVOJNOM KREDITU (DRUGI PROJEKT ZA OBNOVU ENERGETSKOG SEKTORA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 6b – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ (HITNI PROJEKT PILOT KREDITA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 6h – ODLUKA O DAVANJU SUGLASNOSTI NA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ (HITNI PROJEKT PILOT KREDITA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. srpnja 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 6s – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ (HITNI PROJEKT PILOT KREDITA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 7b – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ PRIVREMENOG FONDA (PROJEKT ŠUMARSTVA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 7h – ODLUKA O DAVANJU SUGLASNOSTI NA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ PRIVREMENOG FONDA (PROJEKT ŠUMARSTVA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. srpnja 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 7s – ODLUKA O DAVANJU SAGLASNOSTI NA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O KREDITU ZA RAZVOJ PRIVREMENOG FONDA (PROJEKT ŠUMAR-

- STVA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ, SGBiH, Godina II - Broj 12, 9. jula 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 8b – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA CARINSKIH POVLASTICA ZA ROBE KOJE SE UVOZE PO PROJEKTU ZA OBNOVU I REKONSTRUKCIJU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. oktobra 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 8h – ODLUKA O UVJETIMA I NAČINU OSTVARIVANJA CARINSKIH POVLASTICA ZA ROBE KOJE SE UVOZE PO PROJEKTU ZA OBNOVU I REKONSTRUKCIJU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. listopada 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 8s – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA CARINSKIH POVLASTICA ZA ROBE KOJE SE UVOZE PO PROJEKTU ZA OBNOVU I REKONSTRUKCIJU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. oktobra 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 9b – ODLUKA O VETERINARSKOJ SVJEDODŽBI O ZDRAVSTVENOM STANJU ŽIVOTINJA I POŠILJAKA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA U UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PROMETU, SGBiH, Godina VII - Broj 33, 5. novembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 9h – ODLUKA O VETERINARSKOJ SVJEDODŽBI O ZDRAVSTVENOM STANJU ŽIVOTINJA I POŠILJAKA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA U UNUTARNJEM I MEĐUNARODNOM PROMETU, SGBiH, Godina VII - Broj 33, 5. studenoga 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 9s – ODLUKA O VETERINARSKOJ SVJEDODŽBI O ZDRAVSTVENOM STANJU ŽIVOTINJA I POŠILJAKA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA U UNUTRAŠNJEM I MEĐUNARODNOM PROMETU, SGBiH, Godina VII - Broj 33, 5. novembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 10b – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 21/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 40, 25. augusta/kolovoza 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 10h – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 21/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 40, 25. augusta/kolovoza 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 10s – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 21/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 40, 25. avgusta 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 11b – PRAVILNIK O KONTROLI INDIREKTNIH POREZA, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 11h – PRAVILNIK O KONTROLI NEIZRAVNIH POREZA, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 11s – PRAVILNIK O KONTROLI INDIREKTNIH POREZA, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 12b – PRAVILNIK O POSEBNIM UVJETIMA EVIDENTIRANJA I OBILJEŽAVANJA BRAŠNA KOJE SE STAVLJA NA TRŽIŠTE, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 12h – PRAVILNIK O POSEBNIM UVJETIMA EVIDENTIRANJA I OBILJEŽAVANJA BRAŠNA KOJE SE STAVLJA NA TRŽIŠTE, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 12s – PRAVILNIK O POSEBNIM USLOVIMA EVIDENTIRANJA I OBILJEŽAVANJA BRAŠNA KOJE SE STAVLJA NA TRŽIŠTE, SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 13b – ZAKON O BUDŽETU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2008. GODINU, SGBiH, Godina XII - Broj 17, 29. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 13h – ZAKON O PRORAČUNU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2008. GODINU, SGBiH, Godina XII - Broj 17, 29. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 13s – ZAKON O BUDŽETU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2008. GODINU, Godina XII - Broj 17, 29. februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 14b – Odluka kojom se arheološko područje - Ostaci crkve i nekropola sa stećcima Zakuk u Bitunji, općina Berkovići, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina XII - Broj 26, 31. ožujka/marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 14h – Odluka kojom se arheološko područje - Ostaci crkve i nekropola sa stećcima Zakuk u Bitunji, općina Berkovići, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina XII - Broj 26, 31. ožujka/marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 14s – Odluka kojom se arheološko područje - Ostaci crkve i nekropola sa stećcima Zakuk u Bitunji, opština Berkovići, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina XII - Broj 26, 31. marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 15b – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA POMOĆNE USLUGE ZA POKRIVANJE GUBITAKA NA PRIJENOSNOJ MREŽI, SGBiH, Godina XII - Broj 26, 31. ožujka/marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

- Izvor 15h – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA POMOĆNE USLUGE ZA POKRIVANJE GUBITAKA NA PRIJENOSNOJ MREŽI, SGBiH, Godina XII - Broj 26, 31. ožujka/marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 15s – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA POMOĆNE USLUGE ZA POKRIVANJE GUBITAKA NA PRENOSNOJ MREŽI, Godina XII - Broj 26, 31. marta 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 16b – ZAKON O DUHANU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila/travnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 16h – ZAKON O DUHANU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila/travnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 16s – ZAKON O DUVANU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 17b – PRAVILNIK O MJERAMA KONTROLE NJUKASTL BOLESTI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 17h – PRAVILNIK O MJERAMA KONTROLE NJUKASTL BOLESTI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 17s – PRAVILNIK O MJERAMA KONTROLE NJUKASTL BOLESTI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 18b – PRAVILNIK O PROVOĐENJU SISTEMSKE KONTROLE I PREDUZIMANJU MJERA U CILJU SPRJEČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE SMEĐE TRULEŽI KROMPIRA I BAKTERIJSKOG UVENUĆA NA KROMPIRU I PARADAJZU PROUZROKOVANIH BAKTERIJOM *RALSTONIA SOLANACEARUM* (SMITH) YABUUCHI *ET AL.*, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 18h – PRAVILNIK O PROVOĐENJU SUSTAVNE KONTROLE I PODUZIMANJU MJERA U CILJU SPRJEČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE SMEĐE TRULEŽI KRUMPIRA I BAKTERIJSKOG UVENUĆA NA KRUMPIRU I RAJČICI PROUZROKOVANIH BAKTERIJOM *RALSTONIA SOLANACEARUM* (SMITH) YABUUCHI *ET AL.*, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 18s – PRAVILNIK O SPROVOĐENJU SISTEMSKE KONTROLE I PREDUZIMANJU MJERA U CILJU SPREČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE SMEĐE TRULEŽI KROMPIRA I BAKTERIJSKOG UVENUĆA NA KROM-

PIRU I PARADAJZU PROUZROKOVANIH BAKTERIJOM *RALSTONIA SOLANACEARUM* (SMITH) YABUUCHI *ET AL.*, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 19b – PRAVILNIK O PROVOĐENJU SISTEMSKE KONTROLE I PREDUZIMANJU MJERA U CILJU SPRJEČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE PRSTENASTE TRULEŽI KRTOLA KROMPIRA KOJU UZROKUJE BAKTERIJA *CLAVIBACTER MICHIGANENSIS* (SMITH) DA VIS *ET AL.* SSP. *SEPEDONICUS* (SPIECKERMANN *ET* KOTTHOFF) DA VIS *ET AL.*, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 19h – PRAVILNIK O PROVOĐENJU SUSTAVNE KONTROLE I PODUZIMANJU MJERA U CILJU SPRJEČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE PRSTENASTE TRULEŽI GOMOLJA KRUMPIRA KOJU UZROKUJE BAKTERIJA *CLAVIBACTER MICHIGANENSIS* (SMITH) DA VIS *ET AL.* SSP. *SEPEDONICUS* (SPIECKERMANN *ET* KOTTHOFF) DA VIS *ET AL.*, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 19s – PRAVILNIK O SPROVOĐENJU SISTEMSKE KONTROLE I PREDUZIMANJU MJERA U CILJU SPREČAVANJA UNOŠENJA, ŠIRENJA I KONTROLE PRSTENASTE TRULEŽI KRTOLA KROMPIRA KOJU UZROKUJE BAKTERIJA *CLAVIBACTER MICHIGANENSIS* (SMITH) DAVIS *ET AL.* SSP. *SEPEDONICUS* (SPIECKERMANN *ET* KOTTHOFF) DAVIS *ET AL.*, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 20b – ZAKON O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 5, 9. ožujka/marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 20h – ZAKON O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI, Godina VIII - Broj 5, 9. ožujka/marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 20s – ZAKON O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 5, 9. marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 21b – ZAKON O REVIZIJI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 21h – ZAKON O REVIZIJI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 21s – ZAKON O REVIZIJI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 22b – ODLUKA O HARMONIZIRANIM REGISTRIMA POLJOPRIVREDNIH DOMAĆINSTAVA I HARMONIZIRANIM REGISTRIMA KLIJENATA U BIH, SGBiH, Godina XI - Broj 85, 12. novembra/studenoga 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 22h – ODLUKA O HARMONIZIRANIM REGISTRIMA POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA I HARMONIZIRANIM REGISTRIMA KLIJENATA U BIH, SGBiH, Godina XI - Broj 85, 12. novembra/studenoga 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 22s – ODLUKA O HARMONIZOVANIM REGISTRIMA POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I HARMONIZOVANIM REGISTRIMA KLIJENATA U BiH, SGBiH, Godina XI - Broj 85, 12. novembra 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 23b – PRAVILNIK O OBAVEZAMA PRIJEVOZNIKA I ORGANIZATORA TURISTIČKOG ILI SLIČNOG PUTOVANJA, SGBiH, Godina XIII - Broj 17, 2. marta/ožujka 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 23h – PRAVILNIK O OBVEZAMA PRIJEVOZNIKA I ORGANIZATORA TURISTIČKOG ILI SLIČNOG PUTOVANJA, SGBiH, Godina XIII - Broj 17, 2. marta/ožujka 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 23s – PRAVILNIK O OBAVEZAMA PREVOZNIKA I ORGANIZATORA TURISTIČKOG ILI SLIČNOG PUTOVANJA, SGBiH, Godina XIII - Broj 17, 2. marta 2009. godine (Srpski jezik)
- Izvor 24b – ODLUKA O OBLIKU I SADRŽAJU OBAVIJESTI O OPASNOM PROIZVODU, SGBiH, Godina XIV - Broj 55, 6. jula/srpnja 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 24h – ODLUKA O OBLIKU I SADRŽAJU OBAVIJESTI O OPASNOM PROIZVODU, SGBiH, Godina XIV - Broj 55, 6. jula/srpnja 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 24s – ODLUKA O OBLIKU I SADRŽAJU OBAVJEŠTENJA O OPASNOM PROIZVODU, SGBiH, Godina XIV - Broj 55, 6. jula 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 25b – Odluka kojom se historijska građevina - Kuća Kočića u Brčkom proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VIII - Broj 21, 18. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 25h – Odluka kojom se povijesna građevina - Kuća Kočića u Brčkom proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VIII - Broj 21, 18. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 25s – Odluka kojom se istorijska građevina - Kuća Kočića u Brčkom proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VIII - Broj 21, 18. maja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 26b – KRIVIČNI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 3, 10. februara 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 26h – KAZNENI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 3, 10. veljače 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 26s – KRIVIČNI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 3, 10. februara 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 27b – ZAKON O AGENCIJI ZA OSIGURANJE U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila/travnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 27h – ZAKON O AGENCIJI ZA OSIGURANJE U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila/travnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 27s – ZAKON O AGENCIJI ZA OSIGURANJE U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 28b – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKA I NAMJEŠTENIKE U MINISTARSTVIMA I DRUGIM ORGANIMA UPRAVE BOSNE I HERCEGOVINE, SLUŽBAMA, TIJELIMA I INSTITUCIJAMA VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna/lipnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 28h – ODLUKA O UVJETIMA I NAČINU KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKA I NAMJEŠTENIKE U MINISTARSTVIMA I DRUGIM ORGANIMA UPRAVE BOSNE I HERCEGOVINE, SLUŽBAMA, TIJELIMA I INSTITUCIJAMA VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna/lipnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 28s – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU KORIŠTENJA GODIŠNJEG ODMORA ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKA I ZAPOSLENIKE U MINISTARSTVIMA I DRUGIM ORGANIMA UPRAVE BOSNE I HERCEGOVINE, SLUŽBAMA, TIJELIMA I INSTITUCIJAMA SAVJETA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 29b – ODLUKA O PONIŠTENJU ODLUKE O IMENOVANJU STRUČNOG SARADNIKA U OPĆINSKI SUD U LIVNU, SGBiH, Godina XI - Broj 10, 19. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 29h – ODLUKA O PONIŠTENJU ODLUKE O IMENOVANJU STRUČNOG SARADNIKA U OPĆINSKI SUD U LIVNU, SGBiH, Godina XI - Broj 10, 19.

- februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 29s – ODLUKA O PONIŠTENJU ODLUKE O IMENOVANJU STRUČNOG SARADNIKA U OPŠTINSKI SUD U LIVNU, SGBiH, Godina XI - Broj 10, 19. februara 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 30b – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 2008/06), SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 30h – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 2008/06), SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 30s – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 2008/06), SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 31b – ODLUKA O USVAJANJU STATISTIČKOG PROGRAMA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009.-2012. GODINE – STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009 - 2012., SGBiH, Godina XIII - Broj 19, 10. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 31h – ODLUKA O USVAJANJU STATISTIČKOG PROGRAMA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009.-2012. GODINE – STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE ZA RAZDOBLJE 2009-2012., SGBiH, Godina XIII - Broj 19, 10. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 31s – ODLUKA O USVAJANJU STATISTIČKOG PROGRAMA BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009-2012. GODINE - STATISTIČKI PROGRAM BOSNE I HERCEGOVINE ZA PERIOD 2009 - 2012., SGBiH, Godina XIII - Broj 19, 10. marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 32b – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 335/09), SGBiH, Godina XIV - Broj 103, 14. decembra/prosinca 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 32h – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 335/09), SGBiH, Godina XIV - Broj 103, 14. decembra/prosinca 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 32s – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 335/09), SGBiH, Godina XIV - Broj 103, 14. decembra 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 33b – ODLUKA O OSNIVANJU I IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETODAVNOG ODBORA ZA PROVOĐENJE PROJEKTA INTEGRIRANE REHABILITACIJE/PROCJENA STANJA ARHITEKTONSKOG I ARHEOLOŠKOG

NASLIJEĐA (IRPP/SAAH) U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 33h – ODLUKA O OSNIVANJU I IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETODAVNOG ODBORA ZA PROVOĐENJE PROJEKTA INTEGRIRANE REHABILITACIJE/PROCJENA STANJA ARHITEKTONSKOG I ARHEOLOŠKOG NASLIJEĐA (IRPP/SAAH) U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 33s – ODLUKA O OSNIVANJU I IMENOVANJU ČLANOVA SAVJETODAVNOG ODBORA ZA PROVOĐENJE PROJEKTA INTEGRIRANE REHABILITACIJE/PROCJENA STANJA ARHITEKTONSKOG I ARHEOLOŠKOG NASLIJEĐA (IRPP/SAAH) U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 34b – Odluka o proglašenju historijskog područja - Stari grad Stolac nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Bosanski jezik

Izvor 34h – Odluka o proglašenju povijesnog područja - Stari grad Stolac nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. lipnja 2003. godine, Hrvatski jezik

Izvor 34s – Odluka o proglašenju istorijskog područja - Stari grad Stolac nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Srpski jezik

Izvor 35b – PRAVILNIK O RADU SLUŽBE TRAGANJA I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 35h – PRAVILNIK O RADU SLUŽBE POTRAGE I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 35s – PRAVILNIK O RADU SLUŽBE TRAGANJA I SPAŠAVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 36b – PRAVILNIK O IZVJEŠTAVANJU O DOGAĐAJIMA, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 36h – PRAVILNIK O IZVJEŠTAVANJU O DOGAĐAJIMA, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 36s – PRAVILNIK O IZVJEŠTAVANJU O DOGAĐAJIMA, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 37b – PRAVILNIK O UNUTRAŠNJEM SUDSKOM POSLOVANJU, SGBiH, Godina XII - Broj 57, 15. jula/srpnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 37h – PRAVILNIK O UNUTARNJEM SUDSKOM POSLOVANJU, SGBiH, Godina XII - Broj 57, 15. jula/srpnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 37s – PRAVILNIK O UNUTRAŠNJEM SUDSKOM POSLOVANJU, SGBiH, Godina XII - Broj 57, 15. jula 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 38b – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA DODATAK NA PLAĆU PO OSNOVU OBAVLJANJA STRUČNIH POSLOVA DIREKTNO VEZANIH ZA FUNKCIJU REGULATORA ZAPOSLENIH U REGULATORNOJ AGENCIJI ZA KOMUNIKACIJE, SGBiH, Godina XII - Broj 105, 31. decembra/prosinca 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 38h – ODLUKA O UVJETIMA I NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA DODATAK NA PLAĆU PO OSNOVI OBAVLJANJA STRUČNIH POSLOVA IZRAVNO VEZANIH ZA FUNKCIJU REGULATORA ZAPOSLENIH U REGULATORNOJ AGENCIJI ZA KOMUNIKACIJE, SGBiH, Godina XII - Broj 105, 31. decembra/prosinca 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 38s – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA PRAVA NA DODATAK NA PLATU PO OSNOVU OBAVLJANJA STRUČNIH POSLOVA DIREKTNO VEZANIH ZA FUNKCIJU REGULATORA ZAPOSLENIH U REGULATORNOJ AGENCIJI ZA KOMUNIKACIJE, SGBiH, Godina XII - Broj 105, 31. decembra 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 39b – PRAVILO 41/2009 O JAVNIM RTV STANICAMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 39h – PRAVILO 41/2009 O JAVNIM RTV POSTAJAMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 39s – PRAVILO 41/2009 O JAVNIM RTV STANICAMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 40b – PRAVILNIK O OPERATIVNIM MINIMUMIMA AERODROMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 40h – PRAVILNIK O OPERATIVNIM MINIMUMIMA AERODROMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. ožujka/marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 40s – PRAVILNIK O OPERATIVNIM MINIMUMIMA AERODROMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 22, 23. marta 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 41b – Rješenje broj 01-02-26-036-19-II/09, SGBiH, Godina XIV - Broj 30, 19. travnja/aprila 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 41h – Rješenje broj 01-02-26-036-19-II/09, SGBiH, Godina XIV - Broj 30, 19. travnja/aprila 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 41s – Rješenje broj 01-02-26-036-19-II/09, SGBiH, Godina XIV - Broj 30, 19. aprila 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 42b – PRAVILNIK O ORGANIZACIJI GLAVNOG CENTRA ZA BROJANJE, NAČINU VERIFIKACIJE I BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA, SGBiH, Godina XIV - Broj 37, 5. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 42h – PRAVILNIK O ORGANIZACIJI GLAVNOG CENTRA ZA PREBROJAVANJE, NAČINU VERIFIKACIJE I PREBROJAVANJA GLASAČKIH LISTIĆA, SGBiH, Godina XIV - Broj 37, 5. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 42s – PRAVILNIK O ORGANIZACIJI GLAVNOG CENTRA ZA BROJANJE, NAČINU VERIFIKACIJE I BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA, SGBiH, Godina XIV - Broj 37, 5. maja 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 43b – PRAVILNIK O OVJERI POLITIČKIH STRANAKA, NEZAVISNIH KANDIDATA, KOALICIJA I LISTI NEZAVISNIH KANDIDATA ZA UČEŠĆE NA IZBORIMA (prečišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 43h – PRAVILNIK O OVJERI POLITIČKIH STRANAKA, NEOVISNIH KANDIDATA, KOALICIJA I LISTA NEOVISNIH KANDIDATA ZA SUDJELOVANJE NA IZBORIMA (pročišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. lipnja 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 43s – PRAVILNIK O OVJERI POLITIČKIH STRANAKA, NEZAVISNIH KANDIDATA, KOALICIJA I LISTI NEZAVISNIH KANDIDATA ZA UČEŠĆE NA IZBORIMA (prečišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 44b – UPUTSTVO O PROCEDURAMA ZA AKREDITIRANJE POSMATRAČA ZA IZBORE U BOSNI I HERCEGOVINI (Prečišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 44h – NAPUTAK O PROCEDURAMA ZA AKREDITIRANJE PROMATRAČA ZA IZBORE U BOSNI I HERCEGOVINI (pročišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. lipnja 2003. godine, Hrvatski jezik

- Izvor 44s – UPUTSTVO O PROCEDURAMA ZA AKREDITOVANJE POSMATRAČA ZA IZBORE U BOSNI I HERCEGOVINI (prečišćen tekst), SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 45b – PRAVILNIK O OZNAČAVANJU ŽIVOTINJA I SHEMI KONTROLE KRETANJA ŽIVOTINJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 28, 23. septembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 45h – PRAVILNIK O OZNAČAVANJU ŽIVOTINJA I SHEMI KONTROLE KRETANJA ŽIVOTINJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 28, 23. rujna 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 45s – PRAVILNIK O OZNAČAVANJU ŽIVOTINJA I ŠEMI KONTROLE KRETANJA ŽIVOTINJA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 28, 23. septembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 46b – Odluka broj U 49/02, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta/ožujka 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 46h – Odluka broj U 49/02, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta/ožujka 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 46s – Odluka broj U 49/02, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 47b – Rješenje broj U 29/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta/ožujka 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 47h – Rješenje broj U 29/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta/ožujka 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 47s – Rješenje broj U 29/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 6, 17. marta 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 48b – ODLUKA O MERITUMU (Odluka broj AP 919/04), SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 48h – ODLUKA O MERITUMU (Odluka broj AP 919/04), SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 48s – ODLUKA O MERITUMU (Odluka broj AP 919/04), SGBiH, Godina X - Broj 3, 23. januara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 49b – Odluka kojom se graditeljska cjelina - Stari grad Vranduk u Vranduku proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. marta/ožujka 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 49h – Odluka kojom se graditeljska cjelina - Stari grad Vranduk u Vranduku proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. marta/ožujka 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 49s – Odluka kojom se graditeljska cjelina - Stari grad Vranduk u Vranduku proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. marta 2006. godine (Srpski jezik)
- Izvor 50b – STRATEGIJA PREVENCIJE I BORBE PROTIV NASILJA U PORODICI ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA PERIOD 2009 - 2011. GODINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. rujna/septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 50h – STRATEGIJA PREVENCIJE I BORBE PROTIV NASILJA U OBITELJI ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA RAZDOBLJE 2009. - 2011. GODINA, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. rujna/septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 50s – STRATEGIJA PREVENCIJE I BORBE PROTIV NASILJA U PORODICI ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA PERIOD 2009 - 2011. GODINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 51b – ODLUKA O UPOTREBI DIJELA SREDSTAVA AKUMULIRANOG VIŠKA PRIHODA NAD RASHODIMA REGULATORNE AGENCIJE ZA KOMUNIKACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 98, 29. novembra/studenoga 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 51h – ODLUKA O UPORABI DIJELA SREDSTAVA AKUMULIRANOG VIŠKA PRIHODA NAD RASHODIMA REGULATORNE AGENCIJE ZA KOMUNIKACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 98, 29. novembra/studenoga 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 51s – ODLUKA O UPOTREBI DIJELA SREDSTAVA AKUMULIRANOG VIŠKA PRIHODA NAD RASHODIMA REGULATORNE AGENCIJE ZA KOMUNIKACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 98, 29. novembra 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 52b – Odluka broj U 53/01, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. decembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 52h – Odluka broj U 53/01, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. prosinca 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 52s – Odluka broj U 53/01, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. decembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 53b – PRAVILNIK O REGISTRACIJI I UPISU U JEDINSTVENI REGISTAR OBVEZNIKA INDIREKTNIH POREZA, SGBiH, Godina XI - Broj 28, 16. aprila/travnja 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 53h – PRAVILNIK O REGISTRACIJI I UPISU U JEDINSTVENI REGISTAR OBVEZNIKA NEIZRAVNIH POREZA, SGBiH, Godina XI - Broj 28, 16. aprila/

- travnja 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 53s – PRAVILNIK O REGISTRACIJI I UPISU U JEDINSTVENI REGISTAR OBVEZNIKA INDIRECTNIH POREZA, SGBiH, Godina XI - Broj 28, 16. aprila 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 54b – STRATEGIJA RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA I OBUKE U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2007. - 2013. GODINE, SGBiH, Godina XI - Broj 65, 28. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 54h – STRATEGIJA RAZVOJA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OBUKE U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2007. - 2013. GODINE, SGBiH, Godina XI - Broj 65, 28. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 54s – STRATEGIJA RAZVOJA STRUČNOG OBRAZOVANJA I OBUKE U BOSNI I HERCEGOVINI ZA PERIOD 2007. - 2013. GODINE, SGBiH, Godina XI - Broj 65, 28. avgusta 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 55b – ODLUKA O POTVRĐIVANJU I OBJAVLJIVANJU REZULTATA PRIJEVREMENIH IZBORA ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SRPSKE ODRŽANIH 09.12.2007. GODINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 55h – ODLUKA O POTVRĐIVANJU I OBJAVLJIVANJU REZULTATA PRIJEVREMENIH IZBORA ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SRPSKE ODRŽANIH 09.12.2007. GODINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 55s – ODLUKA O POTVRĐIVANJU I OBJAVLJIVANJU REZULTATA PRIJEVREMENIH IZBORA ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE SRPSKE ODRŽANIH 09.12.2007. GODINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 56b – ODLUKA O USVAJANJU DOKUMENATA POTREBNIH ZA DALJNJU IMPLEMENTACIJU BOLONJSKOG PROCESA U BiH, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 56h – ODLUKA O USVAJANJU DOKUMENATA POTREBNIH ZA DALJNJU PROVEDBU BOLONJSKOG PROCESA U BiH, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 56s – ODLUKA O USVAJANJU DOKUMENATA POTREBNIH ZA DALJNJU IMPLEMENTACIJU BOLONJSKOG PROCESA U BiH, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 57b – PRAVILNIK O NAČINU DODJELE SREDSTAVA ZA PODRŠKU STRANIM INVESTITORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 57h – PRAVILNIK O NAČINU DODJELE SREDSTAVA ZA POTICAJ INOZEMNIH ULAGAČA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 57s – PRAVILNIK O NAČINU DODJELE SREDSTAVA ZA PODRŠKU STRANIM INVESTITORIMA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 18. februara 2008. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 58b – PRIRUČNIK ZA RAD GRANIČNE VETERINARSKOJE INSPEKCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI / PREGLED PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 58h – PRIRUČNIK ZA RAD GRANIČNE VETERINARSKOJE INSPEKCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI / PREGLED PROIZVODA ŽIVOTINJSKOGA PODRIJETLA, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 58s – PRIRUČNIK ZA RAD GRANIČNE VETERINARSKOJE INSPEKCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI / PREGLED PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 59b – UPUTSTVO O IZMJENAMA I DOPUNAMA UPUTSTVA O UTVRĐIVANJU KVALIFIKACIJA, BROJA ČLANOVA, POSTUPKA ŽRIJEBANJA I IMENOVANJA, OBUKE, PROVJERE ZNANJA I CERTIFICIRANJA ČLANOVA BIRAČKIH ODBORA I MOBILNIH TIMOVA, SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. kolovoza/avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 59h – NAPUTAK O IZMJENAMA I DOPUNAMA NAPUTKA O UTVRĐIVANJU KVALIFIKACIJA, BROJA ČLANOVA, POSTUPKA ŽDRIJEBA I IMENOVANJA, OBUKE, PROVJERE ZNANJA I CERTIFICIRANJA ČLANOVA BIRAČKIH ODBORA I MOBILNIH TIMOVA, SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. kolovoza/avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 59s – UPUTSTVO O IZMJENAMA I DOPUNAMA UPUTSTVA O UTVRĐIVANJU KVALIFIKACIJA, BROJA ČLANOVA, POSTUPKA ŽRIJEBANJA I IMENOVANJA, OBUKE, PROVJERE ZNANJA I CERTIFIKOVANJA ČLANOVA BIRAČKIH ODBORA I MOBILNIH TIMOVA, SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 60b – ODLUKA O IZNOSU TAKSI ZA AUTORIZACIJE KOJE IZDAJE DRŽAVNA REGULATORNA AGENCIJA ZA RADIJACIJSKU I NUKLEARNU SIGURNOST, SGBiH, Godina XIV - Broj 77, 20. septembra/rujna 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 60h – ODLUKA O IZNOSU PRISTOJBI ZA AUTORIZACIJE KOJE IZDAJE DRŽAVNA REGULATIVNA AGENCIJA ZA RADIJACIJSKU I NUKLEARNU SIGURNOST, SGBiH, Godina XIV - Broj 77, 20. septembra/rujna 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 60s – ODLUKA O IZNOSU TAKSI ZA AUTORIZACIJE KOJE IZDAJE DRŽAVNA REGULATORNA AGENCIJA ZA RADIJACIONU I NUKLEARNU BEZBJEDNOST, SGBiH, Godina XIV - Broj 77, 20. septembra 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 61b – ZAKON O VANJSKOM DUGU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Bosanski jezik
- Izvor 61h – ZAKON O VANJSKOM DUGU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. listopad 1997. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 61s – ZAKON O SPOLJNOM DUGU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Srpski jezik
- Izvor 62b – ZAKON O ZAŠTITI NOVIH SORTI BILJAKA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 46, 21. oktobra/listopada 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 62h – ZAKON O ZAŠTITI NOVIH SORTI BILJAKA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 46, 21. oktobra/listopada 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 62s – ZAKON O ZAŠTITI NOVIH SORTI BILJAKA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 46, 21. oktobra 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 63b – Odluka broj AP 1474/05, SGBiH, Godina XI - Broj 79, 23. oktobra/listopada 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 63h – Odluka broj AP 1474/05, SGBiH, Godina XI - Broj 79, 23. oktobra/listopada 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 63s – Odluka broj AP 1474/05, SGBiH, Godina XI - Broj 79, 23. oktobra 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 64b – ODLUKA O PRIVREMENOM UVOZU I IZVOZU ROBE, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 64h – ODLUKA O PRIVREMENOM UVOZU I IZVOZU ROBE, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. studenog 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 64s – ODLUKA O PRIVREMENOM UVOZU I IZVOZU ROBE, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Srpski jezik

- Izvor 65b – ODLUKA KOJOM SE UTVRĐUJU MJERE ZA SPREČAVANJE, KONTROLU I ISKORJENJIVANJE TRANSMISIVNIH SPONGIFORMNIH ENCEFALOPATIJA, SGBiH, Godina VII - Broj 31, 21. oktobra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 65h – ODLUKA KOJOM SE UTVRĐUJU MJERE ZA SPRJEČAVANJE, KONTROLU I ISKORJENJIVANJE TRANSMISIVNIH SPONGIFORMNIH ENCEFALOPATIJA, SGBiH, Godina VII - Broj 31, 21. listopada 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 65s – ODLUKA KOJOM SE UTVRĐUJU MJERE ZA SPREČAVANJE, KONTROLU I ISKORJENJIVANJE TRANSMISIVNIH SPONGIFORMNIH ENCEFALOPATIJA, SGBiH, Godina VII - Broj 31, 21. oktobra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 66b – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPREČAVANJA UNOSA BOVINE SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. decembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 66h – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPRJEČAVANJA UNOSA BOVINE SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. prosinca 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 66s – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPREČAVANJA UNOSA BOVINE SPONGIFORMNE ENCEFALOPATIJE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. decembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 67b – UPUTSTVO ZA DODJELU NASELJENIH MJESTA BIRAČKIM MJESTIMA I FORMIRANJE BIRAČKIH MJESTA, SGBiH, Godina VIII - Broj 22, 20. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 67h – NAPUTAK ZA DODJELU NASELJENIH MJESTA BIRAČKIM MJESTIMA I FORMIRANJE BIRAČKIH MJESTA, SGBiH, Godina VIII - Broj 22, 20. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 67s – UPUTSTVO ZA DODJELU NASELJENIH MJESTA BIRAČKIM MJESTIMA I FORMIRANJE BIRAČKIH MJESTA, SGBiH, Godina VIII - Broj 22, 20. maja 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 68b – Odluka broj AP 1036/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 68h – Odluka broj AP 1036/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 68s – Odluka broj AP 1036/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 69b – Odluka broj AP 2408/05, SGBiH, Godina XI - Broj 14, 5. marta/ožujka 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 69h – Odluka broj AP 2408/05, SGBiH, Godina XI - Broj 14, 5. marta/ožujka 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 69s – Odluka broj AP 2408/05, Godina XI - Broj 14, 5. marta 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 70b – PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU UTVRĐIVANJA ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI ZRAKOPLOVNOG OSOBLJA I UVJETIMA KOJE MORA DA ISPUNJAVA ZDRAVSTVENA USTANOVA I OVLAŠTENI LJEKAR ZA OBAVLJANJE LJEKARSKIH PREGLEDA ZRAKOPLOVNOG OSOBLJA, SGBiH, Godina XII - Broj 21, 11. marta/ožujka 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 70h – PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU UTVRĐIVANJA ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI ZRAKOPLOVNOG OSOBLJA I UVJETIMA KOJE MORA DA ISPUNJAVA ZDRAVSTVENA USTANOVA I OVLAŠTENI LIJEČNIK ZA OBAVLJANJE LIJEČNIČKIH PREGLEDA ZRAKOPLOVNOG OSOBLJA, SGBiH, Godina XII - Broj 21, 11. marta/ožujka 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 70s – PRAVILNIK O USLOVIMA I NAČINU UTVRĐIVANJA ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI VAZDUHOPLOVNOG OSOBLJA I USLOVIMA KOJE MORA DA ISPUNJAVA ZDRAVSTVENA USTANOVA I OVLAŠTENI LJEKAR ZA OBAVLJANJE LJEKARSKIH PREGLEDA VAZDUHOPLOVNOG OSOBLJA, SGBiH, Godina XII - Broj 21, 11. marta 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 71b – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPREČAVANJA UNOSA U BOSNU I HERCEGOVINU BOLESTI SLINAVKE I ŠAPA, SGBiH, Godina XIII - Broj 38, 18. maja/svibnja 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 71h – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPREČAVANJA UNOSA U BOSNU I HERCEGOVINU BOLESTI SLINAVKE I ŠAPA, SGBiH, Godina XIII - Broj 38, 18. maja/svibnja 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 71s – ODLUKA O ZABRANI UVOZA ODREĐENIH POŠILJKI RADI SPREČAVANJA UNOSA U BOSNU I HERCEGOVINU BOLESTI SLINAVKE I ŠAPA, SGBiH, Godina XIII - Broj 38, 18. maja 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 72b – UPUTSTVO O FORMI I SADRŽAJU DIPLOME I DODATKA DIPLOME KOJU IZDAJU AKREDITIRANE VISOKOŠKOLSKE USTANOVE, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 72h – NAPUTAK O FORMI I SADRŽAJU DIPLOME I DODATKA DIPLOME KOJU IZDAJU AKREDITIRANE VISOKOŠKOLSKE USTANOVE, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 72s – UPUTSTVO O FORMI I SADRŽAJU DIPLOME I DODATKA DIPLOME KOJU IZDAJU AKREDITOVANE VISOKOŠKOLSKE USTANOVE, SGBiH,

Godina XIII - Broj 86, 3. novembra 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom (Srpski jezik)

Izvor 73b – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONIRANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIM ZA RAD AZILANTSKOG CENTRA, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 73h – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONIRANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIMA ZA RAD AZILANTSKOG CENTRA, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 73s – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONISANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIM ZA RAD AZILANTSKOG CENTRA, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 74b – Odluka broj AP 992/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 74h – Odluka broj AP 992/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 74s – Odluka broj AP 992/04, SGBiH, Godina X - Broj 4, 24. januara 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 75b – ZAKON O OSNOVAMA SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 6, 31. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 75h – ZAKON O OSNOVAMA SIGURNOSTI PROMETA NA CESTAMA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 6, 31. januara/siječnja 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 75s – ZAKON O OSNOVAMA BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina X - Broj 6, 31. januara 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 76b – Odluka broj AP 905/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. veljače/februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 76h – Odluka broj AP 905/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. veljače/februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 76s – Odluka broj AP 905/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 77b – Odluka broj AP 1468/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. veljače/februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 77h – Odluka broj AP 1468/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. veljače/februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 77s – Odluka broj AP 1468/05, SGBiH, Godina XI - Broj 9, 13. februara 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 78b – ODLUKA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITARNIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM PROVOĐENJU I FINANSIRANJU U 2007. GODINI, SGBiH, Godina XI - Broj 35, 14. maja/svibnja 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 78h – ODLUKA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITARNIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM PROVOĐENJU I FINANCIRANJU U 2007. GODINI, SGBiH, Godina XI - Broj 35, 14. maja/svibnja 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 78s – ODLUKA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITARNIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM SPROVOĐENJU I FINANSIRANJU U 2007. GODINI, SGBiH, Godina XI - Broj 35, 14. maja 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 79b – PRAVILNIK O POSTUPKU I NAČINU DAVANJA DOZVOLE ZA STAVLJANJE LIJEKA U PROMET, SGBiH, Godina XIV - Broj 15, 1. ožujka/marta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 79h – PRAVILNIK O POSTUPKU I NAČINU DAVANJA DOZVOLE ZA STAVLJANJE LIJEKA U PROMET, SGBiH, Godina XIV - Broj 15, 1. ožujka/marta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 79s – PRAVILNIK O POSTUPKU I NAČINU DAVANJA DOZVOLE ZA STAVLJANJE LIJEKA U PROMET, SGBiH, Godina XIV - Broj 15, 1. marta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 80b – ODLUKA O ELEKTRONSKOM POSLOVANJU I "E-VLADI" U VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 7, 1. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 80h – ODLUKA O ELEKTRONIČKOM POSLOVANJU I "E-VLADI" U VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 7, 1. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 80s – ODLUKA O ELEKTRONSKOM POSLOVANJU I "E-VLADI" U SAVJETU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 7, 1. februara 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 81b – NAREDBA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITSKIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM PROVOĐENJU I FINANSIRANJU U 2008. GODINI, SGBiH, Godina XII - Broj 48, 16. juna/lipnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 81h – NAREDBA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITSKIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM PROVOĐENJU I FINANCIRANJU U

2008. GODINI, SGBiH, Godina XII - Broj 48, 16. juna/lipnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 81s – NAREDBA O MJERAMA KONTROLE ZARAZNIH I PARAZITSKIH BOLESTI ŽIVOTINJA I NJIHOVOM PROVOĐENJU I FINANSIRANJU U 2008. GODINI, SGBiH, Godina XII - Broj 48, 16. juna 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 82b – ODLUKA O ODOBRAVANJU SREDSTAVA IZ TEKUĆE REZERVE BUDŽETA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2003. GODINU, SGBiH, Godina VII - Broj 19, 9. jula 2003. godine, Bosanski jezik

Izvor 82h – ODLUKA O ODOBRAVANJU SREDSTAVA IZ TEKUĆE PRIČUVE PRORAČUNA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2003. GODINU, SGBiH, Godina VII - Broj 19, 9. srpnja 2003. godine, Hrvatski jezik

Izvor 82s – ODLUKA O ODOBRAVANJU SREDSTAVA IZ TEKUĆE REZERVE BUDŽETA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2003. GODINU, SGBiH, Godina VII - Broj 19, 9. jula 2003. godine, Srpski jezik

Izvor 83b – ODLUKA O IMENOVANJU ČLANOVA POSLOVODNOG ODBORA AGENCIJE ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNOG KOORDINATORA U AGENCIJI ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. oktobra 1998. godine, Bosanski jezik

Izvor 83h – ODLUKA O IMENOVANJU ČLANOVA POSLOVODNOG ODBORA AGENCIJE ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNOG KOORDINATORA U AGENCIJI ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. listopada 1998. godine, Hrvatski jezik

Izvor 83s – ODLUKA O IMENOVANJU ČLANOVA POSLOVODNOG ODBORA AGENCIJE ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNOG KOORDINATORA U AGENCIJI ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina II - Broj 18, 1. oktobra 1998. godine, Srpski jezik

Izvor 84b – Odluka broj U 44/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 18, 11. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 84h – Odluka broj U 44/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 18, 11. maja/svibnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 84s – Odluka broj U 44/01, SGBiH, Godina VIII - Broj 18, 11. maja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 85b – ODLUKA O KRITERIJIMA ZA DODJELU GRANT PODRŠKE NEPROFITNIM ORGANIZACIJAMA I POJEDINCIMA ZA 2008. GODINU, SGBiH, Godina XII - Broj 39, 13. maja/svibnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 85h – ODLUKA O KRITERIJIMA ZA DODJELU GRANT PODRŠKE NEPROFITNIM ORGANIZACIJAMA I POJEDINCIMA ZA 2008. GODINU, SGBiH, Godina XII - Broj 39, 13. maja/svibnja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 85s – ODLUKA O KRITERIJIMA ZA DODJELU GRANT PODRŠKE NEPROFIT-NIM ORGANIZACIJAMA I POJEDINCIMA ZA 2008. GODINU, SGBiH, Godina XII - Broj 39, 13. maja 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 86b – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONISANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIMA ZA RAD IMIGRACIJSKOG CENTRA, SGBiH, Godina XI - Broj 41, 4. juna/lipnja 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 86h – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONIRANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIM ZA RAD IMIGRACIJSKOG CENTRA, SGBiH, Godina XI - Broj 41, 4. juna/lipnja 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 86s – PRAVILNIK O STANDARDIMA FUNKCIONISANJA I DRUGIM PITANJIMA ZNAČAJNIM ZA RAD IMIGRACIONOG CENTRA, SGBiH, Godina XI - Broj 41, 4. juna 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 87b – Odluka broj AP 2516/05, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 87h – Odluka broj AP 2516/05, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 87s – Odluka broj AP 2516/05, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 88b – Zaključak broj 01-01-26-016-6-II/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 88h – Zaključak broj 01-01-26-016-6-II/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 88s – Zaključak broj 01-01-26-016-6-II/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 89b – ZAKON O PARLAMENTARNOM VOJNOM POVJERENIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 89h – ZAKON O PARLAMENTARNOM VOJNOM POVJERENIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna/lipnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 89s – ZAKON O PARLAMENTARNOM VOJNOM POVJERENIKU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 51, 29. juna 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 90b – ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KRIVIČNIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA - PREČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. veljače/februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 90h – ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA - PROČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. veljače/februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 90s – ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KRIVIČNIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA - PREČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 91b – STATUT AGENCIJE ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETA, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 91h – STATUT AGENCIJE ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETE, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 91s – STATUT AGENCIJE ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA, SGBiH, Godina XIII - Broj 86, 3. novembra 2009. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 92b – ODLUKA O IMENOVANJU KOMISIJE ZA KONTROLU PROCESA JAVNIH NABAVKI I UTROŠKA FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO PROGRAMU OPORAVKA I RAZVOJA OPĆINE SREBRENICA, SGBiH, Godina XI - Broj 100, 31. decembra/prosinca 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 92h – ODLUKA O IMENOVANJU KOMISIJE ZA KONTROLU PROCESA JAVNIH NABAVA I UTROŠKA FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO PROGRAMU OPORAVKA I RAZVOJA OPĆINE SREBRENICA, SGBiH, Godina XI - Broj 100, 31. decembra/prosinca 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 92s – ODLUKA O IMENOVANJU KOMISIJE ZA KONTROLU PROCESA JAVNIH NABAVKI I UTROŠKA FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO PROGRAMU OPORAVKA I RAZVOJA OPŠTINE SREBRENICA, SGBiH, Godina XI - Broj 100, 31. decembra 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 93b – ZAKON O CENTRALNOJ BANCII BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Bosanski jezik
- Izvor 93h – ZAKON O CENTRALNOJ BANCII BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. listopad 1997. godine, Hrvatski jezik

- Izvor 93s – ZAKON O CENTRALNOJ BANCII BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Srpski jezik
- Izvor 94b – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 71/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 34, 23. jula/srpnja 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 94h – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 71/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 34, 23. jula/srpnja 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 94s – ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU (Odluka broj AP 71/02), SGBiH, Godina VIII - Broj 34, 23. jula 2004. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 95b – ZAKON O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra/rujna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 95h – ZAKON O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra/rujna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 95s – ZAKON O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 96b – Odluka broj AP 182/06, SGBiH, Godina XI - Broj 70, 18. septembra/rujna 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 96h – Odluka broj AP 182/06, SGBiH, Godina XI - Broj 70, 18. septembra/rujna 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 96s – Odluka broj AP 182/06, SGBiH, Godina XI - Broj 70, 18. septembra 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 97b – ZAKON O BUDŽETU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2007. GODINU, SGBiH, Godina XI - Broj 25, 6. aprila/travnja 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 97h – ZAKON O PRORAČUNU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2007. GODINU, SGBiH, Godina XI - Broj 25, 6. aprila/travnja 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 97s – ZAKON O BUDŽETU INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2007. GODINU, SGBiH, Godina XI - Broj 25, 6. aprila 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 98b – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA ZA POMOĆNE USLUGE, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

- Izvor 98h – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA ZA POMOĆNE USLUGE, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja/svibnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 98s – ODLUKA O ODREĐIVANJU TARIFA ZA POMOĆNE USLUGE, SGBiH, Godina XIV - Broj 35, 3. maja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 99b – Odluka broj AP 312/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 99h – Odluka broj AP 312/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 99s – Odluka broj AP 312/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 100b – ODLUKA O ZVANIČNIM PUTOVANJIMA U INOZEMSTVO I IZVJEŠTAVANJU O TIM POSJETAMA VISOKIH OFICIRA I FUNKCIONERA IZ: VOJSKE FEDERACIJE BiH I MINISTARSTVA ODBRANE FEDERACIJE BiH, VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE I MINISTARSTVA ODBRANE RS, STALNOG KOMITETA ZA VOJNA PITANJA BiH I SEKRETARIJATA SKVP-a BiH, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. decembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 100h – ODLUKA O SLUŽBENIM PUTOVANJIMA U INOZEMSTVO I IZVJEŠĆIVANJU O TIM POSJETIMA VISOKIH ČASNIKA I DUŽNOSNIKA IZ VOJSKE FEDERACIJE BiH I MINISTARSTVA OBRANE FEDERACIJE BiH, VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE I MINISTARSTVA OBRANE RS, STALNOGA POVJERENSTVA ZA VOJNA PITANJA BiH I TAJNIŠTVA SPVP-a BiH, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. prosinca 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 100s – ODLUKA O ZVANIČNIM PUTOVANJIMA U INOSTRANSTVO I IZVJEŠTAVANJU O TIM POSJETAMA VISOKIH OFICIRA I FUNKCIONERA IZ: VOJSKE FEDERACIJE BiH I MINISTARSTVA ODBRANE FEDERACIJE BiH, VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE I MINISTARSTVA ODBRANE RS, STALNOG KOMITETA ZA VOJNA PITANJA BiH I SEKRETARIJATA SKVP-a BiH, SGBiH, Godina VII - Broj 41, 24. decembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 101b – ODLUKA O UVJETIMA I NAČINU PROVOĐENJA MONTREALSKOG PROTOKOLA I POSTEPENOG ISKLJUČIVANJA IZ UPOTREBE SUPSTANCI KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 36, 15. svibnja/maja 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 101h – ODLUKA O UVJETIMA I NAČINU PROVOĐENJA MONTREALSKOG PROTOKOLA I POSTEPENOG ISKLJUČIVANJA IZ UPORABE TVARI KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 36, 15. svibnja/maja 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 101s – ODLUKA O USLOVIMA I NAČINU PROVOĐENJA MONTREALSKOG PROTOKOLA I POSTEPENOG ISKLJUČIVANJA IZ UPOTREBE SUPSTANCI KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 36, 15. maja 2007. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 102b – ZAKON O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 39, 19. maja/svibnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 102h – ZAKON O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 39, 19. maja/svibnja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 102s – ZAKON O VAZDUHOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 39, 19. maja 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 103b – ODLUKA O PRODUŽETKU MANDATA PRIPADNICIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE U OPERACIJI SNAGE MEĐUNARODNE SIGURNOSNE POMOĆI (ISAF) U ISLAMSKOJ REPUBLICI AFGANISTAN, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 103h – ODLUKA O PRODUŽETKU MANDATA PRIPADNICIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE U OPERACIJI SNAGE MEĐUNARODNE SIGURNOSNE POMOĆI (ISAF) U ISLAMSKOJ REPUBLICI AFGANISTAN, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 103s – ODLUKA O PRODUŽENJU MANDATA PRIPADNICIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE U OPERACIJI SNAGE MEĐUNARODNE BEZBJEDONOSNE POMOĆI (ISAF) U ISLAMSKOJ REPUBLICI AFGANISTAN, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 104b – ODLUKA O VETERINARSKO-ZDRAVSTVENIM UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI OBJEKTI ZA UZGOJ, PROIZVODNJU I STAVLJANJE U PROMET RIBA I PROIZVODA OD RIBA, TE RAKOVA I PROIZVODA OD RAKOVA, SGBiH, Godina VIII - Broj 5, 9. ožujka/marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 104h – ODLUKA O VETERINARSKO-ZDRAVSTVENIM UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI OBJEKTI ZA UZGOJ, PROIZVODNJU I STAVLJANJE U PROMET RIBA I PROIZVODA OD RIBA, TE RAKOVA I PROIZVODA OD RAKOVA, SGBiH, Godina VIII - Broj 5, 9. ožujka/marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 104s – ODLUKA O VETERINARSKO-ZDRAVSTVENIM USLOVIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI OBJEKTI ZA UZGOJ, PROIZVODNJU I STAVLJANJE U PROMET RIBA I PROIZVODA OD RIBA, TE RAKOVA I PROI-

ZVODA OD RAKOVA, SGBiH, Godina VIII - Broj 5, 9. marta 2004. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 105b – UPUTSTVO O PROVEDBI PRAVILA O PORIJEKLU U PREFERENCIJALNOJ TRGOVINI U OKVIRU SREDNJEUROPSKOG SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 95, 11. decembra/prosinca 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 105h – UPUTA O PROVEDBI PRAVILA O PODRIJETLU U PREFERENCIJALNOJ TRGOVINI U OKVIRU SREDNJEUROPSKOG SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 95, 11. decembra/prosinca 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 105s – UPUTSTVO O PROVOĐENJU PRAVILA O PORIJEKLU U PREFERENCIJALNOJ TRGOVINI U OKVIRU SREDNJEUROPSKOG SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI, SGBiH, Godina XI - Broj 95, 11. decembra 2007. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 106b – PRAVILNIK O UKUPNOM TRAJANJU VREMENA UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 106h – PRAVILNIK O UKUPNOM TRAJANJU VREMENA UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 106s – PRAVILNIK O UKUPNOM TRAJANJU VREMENA UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 107b – PRAVILNIK O VOZAČKOJ DOZVOLI, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 107h – PRAVILNIK O VOZAČKOJ DOZVOLI, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 107s – PRAVILNIK O VOZAČKOJ DOZVOLI, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 108b – Odluka kojom se graditeljska cjelina Prušćakove (Hasana Kjačije) džamije u Pruscu, općina Donji Vakuf, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina XIV - Broj 13, 22. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 108h – Odluka kojom se graditeljska cjelina Prušćakove (Hasana Kjačije) džamije u Pruscu, općina Donji Vakuf, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i

- Hercegovine, SGBiH, Godina XIV - Broj 13, 22. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 108s – Odluka kojom se graditeljska cjelina Pruščakove (Hasana Kjafije) džamije u Pruscu, opština Donji Vakuf, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina XIV - Broj 13, 22. februara 2010. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 109b – Odluka kojom se historijsko područje - Nekropola sa stećcima Ponor, općina Jablanica, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 109h – Odluka kojom se povijesno područje - Nekropola sa stećcima Ponor, općina Jablanica, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 109s – Odluka kojom se istorijsko područje - Nekropola sa stećcima Ponor, opština Jablanica, proglašava nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine, SGBiH, Godina X - Broj 12, 21. februara/veljače 2006. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 110b – PRAVILNIK O DOZVOLAMA, OVLAŠTENJIMA I POSEBNIM OVLAŠTENJIMA ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKOG OSOBLJA KONTROLE ZRAČNE PLOVIDBE, SGBiH, Godina XI - Broj 61, 14. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 110h – PRAVILNIK O DOZVOLAMA, OVLAŠTENJIMA I POSEBNIM OVLAŠTENJIMA ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKOG OSOBLJA KONTROLE ZRAČNE PLOVIDBE, SGBiH, Godina XI - Broj 61, 14. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 110s – PRAVILNIK O DOZVOLAMA, OVLAŠTENJIMA I POSEBNIM OVLAŠTENJIMA VAZDUHOPLOVNO-TEHNIČKOG OSOBLJA KONTROLE VAZDUŠNE PLOVIDBE, SGBiH, Godina XI - Broj 61, 14. avgusta 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 111b – PRAVILNIK O USLOVIMA ZA STAVLJANJE U PROMET, KVALITETU I KONTROLI KVALITETA MINERALNIH ĐUBRIVA TE SKLADIŠTENJU I RUKOVANJU MINERALNIM ĐUBRIVIMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 111h – PRAVILNIK O UVJETIMA ZA STAVLJANJE U PROMET, KVALITETI I KONTROLI KVALITETE MINERALNIH GNOJIVA TE SKLADIŠTENJU I RUKOVANJU MINERALNIM GNOJIVIMA, SGBiH, Godina XIII - Broj 90, 17. novembra/studenoga 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 111s – PRAVILNIK O USLOVIMA ZA STAVLJANJE U PROMET, KVALITETU I KONTROLI KVALITETA MINERALNIH ĐUBRIVA TE SKLADIŠTENJU I RUKOVANJU MINERALNIM ĐUBRIVIMA, SGBiH, Godina XIII - Broj

90, 17. novembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 112b – UPUTSTVO O PROVEDBI POSTUPKA PO KARNETU TIR, SGBiH, Godina IV - Broj 2, 11. januara/siječnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 112h – UPUTA O PROVEDBI POSTUPKA PO KARNETU TIR, SGBiH, Godina IV - Broj 2, 11. januara/siječnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 112s – UPUTSTVO O PROVOĐENJU POSTUPKA PO KARNETU TIR, SGBiH, Godina IV - Broj 2, 11. januara 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 113b – UPUTSTVO O SIGURNOSTI I ZAŠTITI INFORMACIONOG SISTEMA CENTRALNE EVIDENCIJE NESTALIH OSOBA, SGBiH, Godina IV - Broj 2, 11. januara/siječnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 113h – UPUTSTVO O SIGURNOSTI I ZAŠTITI INFORMACIJSKOG SUSTAVA CENTRALNE EVIDENCIJE NESTALIH OSOBA, Godina IV - Broj 2, 11. januara/siječnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 113s – UPUTSTVO O BEZBJEDNOSTI I ZAŠTITI INFORMACIONOG SISTEMA CENTRALNE EVIDENCIJE NESTALIH LICA, SGBiH, Godina IV - Broj 2, 11. januara 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 114b – ZAKON O IMUNITETU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Bosanski jezik

Izvor 114h – ZAKON O IMUNITETU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. listopad 1997. godine, Hrvatski jezik

Izvor 114s – ZAKON O IMUNITETU, SGBiH, Godina I - Broj 1, 29. oktobar 1997. godine, Srpski jezik

Izvor 115b – OKVIRNI ZAKON O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra/rujna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 115h – OKVIRNI ZAKON O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra/rujna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 115s – OKVIRNI ZAKON O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VIII - Broj 42, 10. septembra 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 116b – Odluka broj AP 9/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

- Izvor 116h – Odluka broj AP 9/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 116s – Odluka broj AP 9/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 117b – Odluka broj AP 472/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 117h – Odluka broj AP 472/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. listopada/oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 117s – Odluka broj AP 472/08, SGBiH, Godina XIV - Broj 84, 12. oktobra 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 118b – Odluka broj AP 1231/06, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 118h – Odluka broj AP 1231/06, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara/veljače 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 118s – Odluka broj AP 1231/06, SGBiH, Godina XII - Broj 12, 12. februara 2008. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 119b – ZAKON O ODBRANI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. decembra 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 119h – ZAKON O OBRANI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. prosinca 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 119s – ZAKON O ODBRANI BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VII - Broj 43, 29. decembra 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 120b – ZAKON O POLICIJSKIM SLUŽBENICIMA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna/lipnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 120h – ZAKON O POLICIJSKIM SLUŽBENICIMA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna/lipnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 120s – ZAKON O POLICIJSKIM SLUŽBENICIMA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina VIII - Broj 27, 11. juna 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 121b – ODLUKA O USPOSTAVLJANJU DRŽAVNOG KOMITETA SIGURNOSTI CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XI - Broj 61, 14. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 121h – ODLUKA O USPOSTAVI DRŽAVNOG POVJERENSTVA SIGURNOSTI CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina

XI - Broj 61, 14. augusta/kolovoza 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 121s – ODLUKA O USPOSTAVLJANJU DRŽAVNOG KOMITETA BEZBJEDNOSTI CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XI - Broj 61, 14. avgusta 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 122b – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O POGODNOSTIMA I GODIŠNJEM ODMORU ZATVORENIKA KOJI IZDRŽAVAJU KAZNU ZATVORA U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA I DRUGIH MJERA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 122h – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O POGODNOSTIMA I GODIŠNJEM ODMORU ZATVORENIKA KOJI IZDRŽAVAJU KAZNU ZATVORA U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KAZNENIH SANKCIJA I DRUGIH MJERA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. veljače/februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 122s – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O POGODNOSTIMA I GODIŠNJEM ODMORU ZATVORENIKA KOJI IZDRŽAVAJU KAZNU ZATVORA U ZAVODU ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA I DRUGIH MJERA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XII - Broj 11, 11. februara 2008. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 123b – UPUTSTVO O METODOLOGIJI IZRADE IZVJEŠTAJA O RADU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 123h – NAPUTAK O METODOLOGIJI IZRADE IZVJEŠĆA O RADU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 123s – UPUTSTVO O METODOLOGIJI IZRADE IZVJEŠTAJA O RADU SAVJETA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 124b – ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA, SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. kolovoza/avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 124h – ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. kolovoza/avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 124s – ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA, SGBiH, Godina XIV - Broj 63, 3. avgusta 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 125b – ODLUKA O PROCEDURAMA ZA KORIŠĆENJE SREDSTAVA SVJET-SKE BANKE I SREDSTAVA DONATORA ZA KOJE JE SVJETSKA BANKA ADMINISTRATOR, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. decembar 1997. godine, Bosanski jezik
- Izvor 125h – ODLUKA O PROCEDURAMA ZA KORIŠĆENJE SREDSTAVA SVJET-SKE BANKE I SREDSTAVA DONATORA ZA KOJE JE SVJETSKA BANKA ADMINISTRATOR, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. prosinac 1997. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 125s – ODLUKA O PROCEDURAMA ZA KORIŠTENJE SREDSTAVA SVETSKE BANKE I SREDSTAVA DONATORA ZA KOJE JE SVETSKA BANKA ADMINISTRATOR, SGBiH, Godina I - Broj 6, 31. decembar 1997. godine, Srpski jezik
- Izvor 126b – ODLUKA O USLOVIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNIVANJA PREDSTAVNIŠTVA I POSLOVNE JEDINICE U INOSTRANSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 126h – ODLUKA O UVJETIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNUTKA PREDSTAVNIŠTVA I POSLOVNE JEDINICE U INOZEMSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. studenog 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 126s – ODLUKA O USLOVIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNIVANJA PREDSTAVNIŠTVA I POSLOVNE JEDINICE U INOSTRANSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 127b – ODLUKA O UVJETIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNIVANJA PREDUZEĆA U INOZEMSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Bosanski jezik
- Izvor 127h – ODLUKA O UVJETIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNUTKA PODUZEĆA U INOZEMSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. studenog 1998. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 127s – ODLUKA O USLOVIMA ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA IZNOŠENJE SREDSTAVA IZVAN BOSNE I HERCEGOVINE U SVRHU OSNIVANJA PREDUZEĆA U INOSTRANSTVU, SGBiH, Godina II - Broj 22, 12. novembra 1998. godine, Srpski jezik
- Izvor 128b – ZAKON O OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNOJ AGENCIJI BOSNE I HERCEGOVINE, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila/travnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)

- Izvor 128h – ZAKON O OBAVJEŠTAJNO-SIGURNOSNOJ AGENCIJI BOSNE I HERCEGOVINE, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila/travnja 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 128s – ZAKON O OBAVJEŠTAJNO-BEZBJEDNOSNOJ AGENCIJI BOSNE I HERCEGOVINE, Godina VIII - Broj 12, 14. aprila 2004. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 129b – PRAVILNIK O VOĐENJU EVIDENCIJE O JAVNIM PUTEVIMA I OBJEKTIMA NA NJIMA, SGBiH, Godina XII - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 129h – PRAVILNIK O VOĐENJU EVIDENCIJE O JAVNIM CESTAMA I OBJEKTIMA NA NJIMA, Godina XII - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 129s – PRAVILNIK O VOĐENJU EVIDENCIJE O JAVNIM PUTEVIMA I OBJEKTIMA NA NJIMA, Godina XII - Broj 13, 27. februara 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 130b – ODLUKA O PRIJENOSU OVLAŠTENJA PREDSJEDAVAJUĆEM I ZAMJENICIMA PREDSJEDAVAJUĆEG VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE ZA INTERVENTNO KORIŠTENJE BUDŽETSKE REZERVE, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 130h – ODLUKA O PRIJENOSU OVLAŠTI PREDSJEDATELJU I ZAMJENICIMA PREDSJEDATELJA VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE ZA INTERVENTNO KORIŠTENJE PRORAČUNSKE PRIČUVE, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara/veljače 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 130s – ODLUKA O PRENOSU OVLAŠTENJA PREDSJEDAVAJUĆEM I ZAMJENICIMA PREDSJEDAVAJUĆEG SAVJETA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE ZA INTERVENTNO KORIŠTENJE BUDŽETSKE REZERVE, SGBiH, Godina XIV - Broj 11, 15. februara 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 131b – ODLUKA O OSNIVANJU I RADU PREDSTAVNIŠTAVA STRANIH LICA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Bosanski jezik
- Izvor 131h – ODLUKA O OSNUTKU I RADU PREDSTAVNIŠTAVA STRANIH OSOBA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. lipnja 2003. godine, Hrvatski jezik
- Izvor 131s – ODLUKA O OSNIVANJU I RADU PREDSTAVNIŠTAVA STRANIH LICA U BOSNI I HERCEGOVINI, SGBiH, Godina VII - Broj 15, 5. juna 2003. godine, Srpski jezik
- Izvor 132b – ODLUKA O GRUPNOM IZUZEĆU SPORAZUMA O DISTRIBUCIJI I SERVISIRANJU MOTORNIM VOZILA, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. mar-

- ta/ožujka 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 132h – ODLUKA O SKUPNOM IZUZEĆU SPORAZUMA O DISTRIBUCIJI I SERVISIRANJU MOTORNIH VOZILA, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. marta/ožujka 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 132s – ODLUKA O GRUPNOM IZUZEĆU SPORAZUMA O DISTRIBUCIJI I SERVISIRANJU MOTORNIH VOZILA, SGBiH, Godina X - Broj 16, 13. marta 2006. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 133b – PRAVILNIK O SAOBRAĆAJU U ZIMSKIM UVJETIMA, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 133h – PRAVILNIK O PROMETU U ZIMSKIM UVJETIMA, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara/veljače 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 133s – PRAVILNIK O SAOBRAĆAJU U ZIMSKIM USLOVIMA, SGBiH, Godina XI - Broj 13, 27. februara 2007. godine, Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 134b – PRAVILNIK O VRSTI, VISINI I NAČINU PLAĆANJA TROŠKOVA ZA OBAVLJANJE POSLOVA AGENCIJE ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. rujna/septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 134h – PRAVILNIK O VRSTI, VISINI I NAČINU PLAĆANJA TROŠKOVA ZA OBAVLJANJE POSLOVA AGENCIJE ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. rujna/septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 134s – PRAVILNIK O VRSTI, VISINI I NAČINU PLAĆANJA TROŠKOVA ZA OBAVLJANJE POSLOVA AGENCIJE ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIII - Broj 70, 7. septembra 2009. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 135b – ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI - PREČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila/travnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 135h – ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI - PROČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila/travnja 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 135s – ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI - PREČIŠĆENI TEKST, SGBiH, Godina XIV - Broj 32, 22. aprila 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 136b – PRAVILNIK O UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI UZGOJI KUĆNIH LJUBIMACA NAMIJENJENIH PRODAJI, SGBiH, Godina XIV - Broj 20, 16. marta/ožujka 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 136h – PRAVILNIK O UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI UZGOJI KUĆNIH LJUBIMACA NAMIJENJENIH PRODAJI, SGBiH, Godina XIV - Broj 20, 16. marta/ožujka 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 136s – PRAVILNIK O USLOVIMA KOJE MORAJU DA ISPUNJAVAJU UZGOJI KUĆNIH LJUBIMACA NAMIJENJENIH PRODAJI, SGBiH, Godina XIV - Broj 20, 16. marta 2010. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 137b – Rješenje broj 02/6-1/I-16-16-22-14796/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 137h – Rješenje broj 02/6-1/I-16-16-22-14796/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra/prosinca 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 137s – Rješenje broj 02/6-1/I-16-16-22-14796/09, SGBiH, Godina XIII - Broj 96, 14. decembra 2009. godine, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 138b – PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU USKLAĐIVANJA I REGISTROVANJA REDOVA VOŽNJE MEĐUENTITETSKIH AUTOBUSKIH LINIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. veljače/februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 138h – PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU USKLAĐIVANJA I REGISTRIRANJA REDOVA VOŽNJE MEĐUENTITETSKIH AUTOBUSNIH LINIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. veljače/februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 138s – PRAVILNIK O NAČINU I POSTUPKU USKLAĐIVANJA I REGISTROVANJA REDOVA VOŽNJE MEĐUENTITETSKIH AUTOBUSKIH LINIJA BOSNE I HERCEGOVINE, SGBiH, Godina XIV - Broj 12, 16. februara 2010. godine, Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 139b – POSLOVNIK O RADU DOMA NARODA PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina X – Broj 27, 24. 6. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 139h – POSLOVNIK O RADU DOMA NARODA PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina X – Broj 27, 24. 6. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 139s – POSLOVNIK O RADU DOMA NARODA PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina X – Broj 27, 24. 6. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 140b – ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU, SNFBiH, Godina X – Broj 53, 28. 10. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 140h – ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU, SNFBiH, Godina X – Broj 53, 28. 10. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 140s – ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU, SNFBiH, Godina X – Broj 53, 28. 10. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 141b – PRAVILNIK O FORMIRANJU, ODRŽAVANJU, DISTRIBUCIJI I ARHIVIRANJU DIGITALNOG GEODETSKOG PLANA, SNFBiH, Godina X – Broj 67, 30. 12. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 141h – PRAVILNIK O FORMIRANJU, ODRŽAVANJU, DISTRIBUCIJI I POHRANI DIGITALNOG GEODETSKOG PLANA, SNFBiH, Godina X – Broj 67, 30. 12. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 141s – PRAVILNIK O FORMIRANJU, ODRŽAVANJU, DISTRIBUCIJI I ARHIVIRANJU DIGITALNOG GEODETSKOG PLANA, SNFBiH, Godina X – Broj 67, 30. 12. 2003. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 142b – STATUT REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, Godina XI – Broj 13, 8. 3. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 142h – STATUT REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, Godina XI – Broj 13, 8. 3. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 142s – STATUT REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XI – Broj 13, 8. 3. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 143b – ODLUKA O USVAJANJU PROGRAMA UTROŠKA SREDSTAVA SA KRITERIJIMA RASPODJELE SREDSTAVA ”TRANSFERI ZA POLJOPRIVREDU” UTVRĐENIH BUDŽETOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2004. GODINU, SNFBiH, Godina XI – Broj 32, 12. 6. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 143h – ODLUKA O USVAJANJU PROGRAMA UTROŠKA SREDSTAVA SA KRITERIJIMA RASPODJELE SREDSTAVA ”TRANSFERI ZA POLJOPRI-

VREDU" UTVRĐENIH PRORAČUNOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2004. GODINU, SNFBiH, Godina XI – Broj 32, 12. 6. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 143s – ODLUKA O USVAJANJU PROGRAMA UTROŠKA SREDSTAVA SA KRITERIJIMA RASPODJELE SREDSTAVA "TRANSFERI ZA POLJOPRIVREDU" UTVRĐENIH BUDŽETOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2004. GODINU, SNFBiH, Godina XI – Broj 32, 12. 6. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 144b – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVAMA SOCIJALNE ZAŠTITE, ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM, SNFBiH, Godina XI – Broj 54, 16. 10. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 144h – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVAMA SOCIJALNE SKRBI, ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA I ZAŠTITE OBITELJI S DJECOM, SNFBiH, Godina XI – Broj 54, 16. 10. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 144s – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVIMA SOCIJALNE ZAŠTITE, ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM, SNFBiH, Godina XI – Broj 54, 16. 10. 2004. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 145b – PRAVILNIK O STRUČNOM ISPITU ZA TURISTIČKE VODIČE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 2, 18. 1. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 145h – PRAVILNIK O STRUČNOM ISPITU ZA TURISTIČKE VODIČE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 2, 18. 1. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 145s – PRAVILNIK O STRUČNOM ISPITU ZA TURISTIČKE VODIČE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 2, 18. 1. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 146b – PRAVILNIK O POLAGANJU STRUČNIH ISPITA IZ OBLASTI ARHITEKTURE, GRAĐEVINARSTVA, ELEKTROTEHNIKE, MAŠINSTVA I SAOBRAĆAJA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 146h – PRAVILNIK O POLAGANJU STRUČNIH ISPITA IZ OBLASTI ARHITEKTURE, GRAĐEVINARSTVA, ELEKTROTEHNIKE, STROJARSTVA I PROMETA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 146s – PRAVILNIK O POLAGANJU STRUČNIH ISPITA IZ OBLASTI ARHITEKTURE, GRAĐEVINARSTVA, ELEKTROTEHNIKE, MAŠINSTVA I SAOBRAĆAJA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 147b – PRAVILNIK O NAČINU PROVEDBE ZAŠTITNIH MJERA KOJE SU U NADLEŽNOSTI POLICIJE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 147h – PRAVILNIK O NAČINU PROVEDBE ZAŠTITNIH MJERA KOJE SU U NADLEŽNOSTI POLICIJE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 147s – PRAVILNIK O NAČINU SPROVEDBE ZAŠTITNIH MJERA KOJE SU U NADLEŽNOSTI POLICIJE, SNFBiH, Godina XIII – Broj 9, 2. 3. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 148b – UREDBA O STALNIM SUDSKIM TUMAČIMA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 44, 9. 8. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 148h – UREDBA O STALNIM SUDSKIM TUMAČIMA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 44, 9. 8. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 148s – UREDBA O STALNIM SUDSKIM TUMAČIMA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 44, 9. 8. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 149b – PRAVILNIK O MINIMALNIM TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIM I KADROVSKIM UVJETIMA ZA OBAVLJANJE PROIZVODNJE OSVJEŽAVAJUĆIH BEZALKOHOLNIH PIĆA, VOĆNIH SOKOVA I SIRUPA I FLAŠIRANIH VODA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 81, 27. 12. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 149h – PRAVILNIK O MINIMALNIM TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIM I KADROVSKIM UVJETIMA ZA OBAVLJANJE PROIZVODNJE OSVJEŽAVAJUĆIH BEZALKOHOLNIH PIĆA, VOĆNIH SOKOVA I SIRUPA I FLAŠIRANIH VODA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 81, 27. 12. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 149s – PRAVILNIK O MINIMALNIM TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIM I KADROVSKIM USLOVIMA ZA OBAVLJANJE PROIZVODNJE OSVJEŽAVAJUĆIH BEZALKOHOLNIH PIĆA, VOĆNIH SOKOVA I SIRUPA I FLAŠIRANIH VODA, SNFBiH, Godina XIII – Broj 81, 27. 12. 2006. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 150b – Rješenje broj 01-01-26-014-47-II/06, SNFBiH, Godina XIV – Broj 7, 31. 1. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 150h – Rješenje broj 01-01-26-014-47-II/06, SNFBiH, Godina XIV – Broj 7, 31. 1. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 150s – Rješenje broj 01-01-26-014-47-II/06, SNFBiH, Godina XIV – Broj 7, 31. 1. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

- Izvor 151b – POSLOVNIK CENTRALNE IZBORNE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 47, 9. 7. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 151h – POSLOVNIK SREDIŠNJEG IZBORNOG POVJERENSTVA BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 47, 9. 7. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 151s – POSLOVNIK CENTRALNE IZBORNE KOMISIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 47, 9. 7. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 152b – PRAVILNIK O DOPUNAMA PRAVILNIKA O TEHNIČKIM I SANITARNO-HIGIJENSKIM USLOVIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI ORGANIZACIJE UDRUŽENOG RADA KOJE SE BAVE PROMETOM OTROVA, SNFBiH, Godina XIV – Broj 60, 5. 9. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 152h – PRAVILNIK O DOPUNAMA PRAVILNIKA O TEHNIČKIM I SANITARNO-HIGIJENSKIM USLOVIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI ORGANIZACIJE UDRUŽENOG RADA KOJE SE BAVE PROMETOM OTROVA, SNFBiH, Godina XIV – Broj 60, 5. 9. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 152s – PRAVILNIK O DOPUNAMA PRAVILNIKA O TEHNIČKIM I SANITARNOM-HIGIJENSKIM USLOVIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI ORGANIZACIJE UDRUŽENOG RADA KOJE SE BAVE PROMETOM OTROVA, SNFBiH, Godina XIV – Broj 60, 5. 9. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 153b – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU KRITERIJA ZA ODREĐIVANJE POTREBNOG BROJA SLUŽBENIKA U ZEMLJIŠNOKNJIŽNIM UREDIMA U OPĆINSKIM SUDOVIMA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 81, 14. 11. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 153h – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU KRITERIJA ZA ODREĐIVANJE POTREBNOG BROJA SLUŽBENIKA U ZEMLJIŠNOKNJIŽNIM UREDIMA U OPĆINSKIM SUDOVIMA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 81, 14. 11. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 153s – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU KRITERIJA ZA ODREĐIVANJE POTREBNOG BROJA SLUŽBENIKA U ZEMLJIŠNOKNJIŽNIM UREDIMA U OPŠTINSKIM SUDOVIMA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XIV – Broj 81, 14. 11. 2007. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 154b – STATUT ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 5, 30. 1. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

- Izvor 154h – STATUT ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 5, 30. 1. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 154s – STATUT ZAVODA ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 5, 30. 1. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 155b – STATUT ZAVODA ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 13, 19. 3. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 155h – STATUT ZAVODA ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 13, 19. 3. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 155s – STATUT ZAVODA ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XV – Broj 13, 19. 3. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 156b – PRAVILNIK O POSTUPKU ISPLATE NADOKNADE ŠTETE ZA NEŠKODLJIVO UKLONJENE SEROPOZITIVNE ŽIVOTINJE, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 156h – PRAVILNIK O POSTUPKU ISPLATE NAKNADE ŠTETE ZA NEŠKODLJIVO UKLONJENE SEROPOZITIVNE ŽIVOTINJE, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 156s – PRAVILNIK O POSTUPKU ISPLATE NADOKNADE ŠTETE ZA NEŠKODLJIVO UKLONJENE SEROPOZITIVNE ŽIVOTINJE, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 157b – PRAVILNIK O NAČINU I MJESTU PROVEDBE ZAŠTITNE MJERE OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI OD ALKOHOLA, OPOJNIH DROGA ILI DRUGIH PSIHOTROPNIH SUPSTANCI UČINILACA NASILJA U PORODICI, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 157h – PRAVILNIK O NAČINU I MJESTU PROVEDBE ZAŠTITNE MJERE OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI OD ALKOHOLA, OPOJNIH DROGA ILI DRUGIH PSIHOTROPNIH SUPSTANCIJA UČINITELJA NASILJA U OBITELJI, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 157s – PRAVILNIK O NAČINU I MJESTU PROVEDBE ZAŠTITNE MJERE OBAVEZNOG LIJEČENJA OD OVISNOSTI OD ALKOHOLA, OPOJNIH DROGA ILI DRUGIH PSIHOTROPNIH SUPSTANCI UČINILACA NASILJA U

PORODICI, SNFBiH, Godina XV – Broj 23, 30. 4. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 158b – ODLUKA O PREUZIMANJU DRUŠTVA U MJEŠOVITOJ SVOJINI URBANISTIČKI ZAVOD BOSNE I HERCEGOVINE D.D. SA P.O. SARAJEVO, SNFBiH, Godina XV – Broj 69, 29. 10. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 158h – ODLUKA O PREUZIMANJU DRUŠTVA U MJEŠOVITOJ SVOJINI URBANISTIČKI ZAVOD BOSNE I HERCEGOVINE D.D. SA P.O. SARAJEVO, SNFBiH, Godina XV – Broj 69, 29. 10. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 158s – ODLUKA O PREUZIMANJU DRUŠTVA U MJEŠOVITOJ SVOJINI URBANISTIČKI ZAVOD BOSNE I HERCEGOVINE D.D. SA P.O. SARAJEVO, SNFBiH, Godina XV – Broj 69, 29. 10. 2008. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 159b – PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE O ODGOJNIM MJERAMA IZREČENIM U KRIVIČNOM POSTUPKU PROTIV MALOLJETNIKA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 34, 20. 5. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 159h – PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE O ODGOJNIM MJERAMA IZREČENIM U KAZNENOM POSTUPKU PROTIV MALOLJETNIKA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 34, 20. 5. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 159s – PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJE O VASPITNIM MJERAMA IZREČENIM U KRIVIČNOM POSTUPKU PROTIV MALOLJETNIKA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 34, 20. 5. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 160b – ZAKON O JEDINSTVENOM SISTEMU REGISTRACIJE, KONTROLE I NAPLATE DOPRINOSA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 42, 6. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 160h – ZAKON O JEDINSTVENOM SUSTAVU REGISTRACIJE, KONTROLE I NAPLATE DOPRINOSA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 42, 6. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 160s – ZAKON O JEDINSTVENOM SISTEMU REGISTRACIJE, KONTROLE I NAPLATE DOPRINOSA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 42, 6. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 161b – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 161h – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE,

- SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 161s – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O REGISTRACIJI POSLOVNIH SUBJEKATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 162b – PRAVILNIK O IZDAVANJU LICENCI ZA OBAVLJANJE POŠTANSKIH USLUGA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 162h – PRAVILNIK O IZDAVANJU LICENCIJA ZA OBAVLJANJE POŠTANSKIH USLUGA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 162s – PRAVILNIK O IZDAVANJU LICENCI ZA OBAVLJANJE POŠTANSKIH USLUGA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 43, 8. 7. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 163b – UREDBA O USLOVIMA SKLADIŠTENJA, OSIGURANJA, NABAVKE, PRODAJE, ZANAVLJANJA, INTERVENCIJAMA NA DOMAĆEM TRŽIŠTU I NADZORA NAD FEDERALNIM ROBNIM REZERVAMA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 78, 16. 12. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 163h – UREDBA O UVJETIMA SKLADIŠTENJA, OSIGURANJA, NABAVE, PRODAJE, OBNAVLJANJA, INTERVENCIJAMA NA DOMAĆEM TRŽIŠTU I NADZORA NAD FEDERALNIM ROBNIM REZERVAMA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 78, 16. 12. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 163s – UREDBA O USLOVIMA SKLADIŠTENJA, OSIGURANJA, NABAVKE, PRODAJE, ZANAVLJANJA, INTERVENCIJAMA NA DOMAĆEM TRŽIŠTU I NADZORA NAD FEDERALNIM ROBNIM REZERVAMA, SNFBiH, Godina XVI – Broj 78, 16. 12. 2009. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 164b – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O NAČINU UPLATE JAVNIH PRIHODA BUDŽETA I VANBUDŽETSKIH FONDOVA NA TERITORIJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 164h – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O NAČINU UPLATE JAVNIH PRIHODA PRORAČUNA I VANPRORAČUNSKIH FONDOVA NA TERITORIJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, Godina XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 164s – PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O NAČINU UPLATE JAVNIH PRIHODA BUDŽETA I VANBUDŽETSKIH FONDOVA NA TERITORIJI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina

XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 165b – ZAKON O MLADIMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVII – Broj 36, 16. 6. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 165h – ZAKON O MLADIMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVII – Broj 36, 16. 6. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 165s – ZAKON O MLADIMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, SNFBiH, Godina XVII – Broj 36, 16. 6. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 166b – PRAVILNIK O VISINI, RASPODJELI I NAČINU UPLATE ČLANARINE OBRTNIKA I LICA KOJA OBAVLJAJU SRODNE DJELATNOSTI, SNFBiH, Godina XVII – Broj 52, 23. 8. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 166h – PRAVILNIK O VISINI, RASPODJELI I NAČINU UPLATE ČLANARINE OBRTNIKA I OSOBA KOJE OBAVLJAJU SRODNE DJELATNOSTI, SNFBiH, Godina XVII – Broj 52, 23. 8. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 166s – PRAVILNIK O VISINI, RASPODJELI I NAČINU UPLATE ČLANARINE OBRTNIKA I LICA KOJA OBAVLJAJU SRODNE DJELATNOSTI, SNFBiH, Godina XVII – Broj 52, 23. 8. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 167b – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU UVJETA ZA OBAVLJANJE VANREDNOG PREVOZA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 75, 17. 11. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 167h – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU UVJETA ZA OBAVLJANJE IZVANREDNOG PRIJEVOZA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 75, 17. 11. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

Izvor 167s – PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU USLOVA ZA OBAVLJANJE VANREDNOG PREVOZA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 75, 17. 11. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)

Izvor 168b – PRAVILNIK O RAZVRSTAVANJU, MINIMALNIM USLOVIMA I KATEGORIZACIJI UGOSTITELJSKIH OBJEKATA KAMPOVA IZ SKUPINE "KAMPOVI I DRUGE VRSTE UGOSTITELJSKIH OBJEKATA ZA SMJEŠTAJ", SNFBiH, Godina XVII – Broj 70, 27. 10. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)

Izvor 168h – PRAVILNIK O RAZVRSTAVANJU, MINIMALNIM UVJETIMA I KATEGORIZACIJI UGOSTITELJSKIH OBJEKATA KAMPOVA IZ SKUPINE "KAMPOVI I DRUGE VRSTE UGOSTITELJSKIH OBJEKATA ZA SMJEŠTAJ", SNFBiH, Godina XVII – Broj 70, 27. 10. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)

- Izvor 168s – PRAVILNIK O RAZVRSTAVANJU, MINIMALNIM USLOVIMA I KATEGORIZACIJI UGOSTITELJSKIH OBJEKATA KAMPOVA IZ SKUPINE "KAMPOVI I DRUGE VRSTE UGOSTITELJSKIH OBJEKATA ZA SMJEŠTAJ", SNFBiH, Godina XVII – Broj 70, 27. 10. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 169b – PRAVILNIK O POSTUPKU I USLOVIMA ZAMJENE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Bosanski jezik)
- Izvor 169h – PRAVILNIK O POSTUPKU I UVJETIMA ZAMJENE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Hrvatski jezik)
- Izvor 169s – PRAVILNIK O POSTUPKU I USLOVIMA ZAMJENE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, SNFBiH, Godina XVII – Broj 10, 3. 3. 2010. godine, SARAJEVO, Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku (Srpski jezik)
- Izvor 170b – ZAKON O NASLJEĐIVANJU, SGRS, 5. januar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 1 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 170h – ZAKON O NASLJEĐIVANJU, SGRS, 5. siječanj 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 1 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 170s – ZAKON O NASLJEĐIVANJU, SGRS, 5. januar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 1 God. XVIII., Jezik srpskog naroda
- Izvor 171b – PRAVILNIK O IZBORU I RADU ŠKOLSKOG ODBORA, SGRS, 5. februar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 7 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 171h – PRAVILNIK O IZBORU I RADU ŠKOLSKOG ODBORA, SGRS, 5. veljača 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 7 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 171s – PRAVILNIK O IZBORU I RADU ŠKOLSKOG ODBORA, SGRS, 5. februar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 7 God. XVIII., Jezik srpskog naroda
- Izvor 172b – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ZA MOTORNA VOZILA I OSTALIM OBAVEZNIM OSIGURANJIMA OD ODGOVORNOSTI, SGRS, 20. februar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 12 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 172h – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ZA MOTORNA VOZILA I OSTALIM OBVEZATNIM OSIGURANJIMA OD ODGOVORNOSTI, SGRS, 20. veljača 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 12 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 172s – ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI ZA MOTORNA VOZILA I OSTALIM OBAVEZNIM OSIGURANJIMA OD ODGOVORNOSTI, SGRS, 20. februar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 12 God. XVIII., Jezik srpskog naroda
- Izvor 173b – PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU OSTVARIVANJA NOVČANIH PODSTICAJA ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE I SELA, SGRS, 24. mart 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 21 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda

- Izvor 173h – PRAVILNIK O UVJETIMA I NAČINU OSTVARIVANJA NOVČANIH POTICAJA ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE I SELA, SGRS, 24. ožujak 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 21 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 173s – PRAVILNIK O USLOVIMA I NAČINU OSTVARIVANJA NOVČANIH PODSTICAJA ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE I SELA, SGRS, 24. mart 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 21 God. XVIII, Jezik srpskog naroda
- Izvor 174b – PRAVILNIK O KONTNOM OKVIRU I SADRŽINI RAČUNA U KONTNOM OKVIRU ZA BANKE I DRUGE FINANSIJSKE ORGANIZACIJE, SGRS, 8. juli 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 61 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 174h – PRAVILNIK O KONTNOM OKVIRU I SADRŽINI RAČUNA U KONTNOM OKVIRU ZA BANKE I DRUGE FINANSIJSKE ORGANIZACIJE, SGRS, 8. srpanj 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 61 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 174s – PRAVILNIK O KONTNOM OKVIRU I SADRŽINI RAČUNA U KONTNOM OKVIRU ZA BANKE I DRUGE FINANSIJSKE ORGANIZACIJE, SGRS, 8. jul 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 61 God. XVIII, Jezik srpskog naroda
- Izvor 175b – ZAKON O TERITORIJALNOJ ORGANIZACIJI REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 30. juli 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 69 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 175h – ZAKON O TERITORIJALNOJ ORGANIZACIJI REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 30. srpanj 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 69 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 175s – ZAKON O TERITORIJALNOJ ORGANIZACIJI REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 30. jul 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 69 God. XVIII, Jezik srpskog naroda
- Izvor 176b – PRAVILNIK O UNUTRAŠNJOJ ORGANIZACIJI I SISTEMATIZACIJI RADNIH MJESTA U AGENCIJI ZA ŠUME, SGRS, 25. septembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 85 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 176h – PRAVILNIK O UNUTARNJOJ ORGANIZACIJI I SUSTAVIZACIJI RADNIH MJESTA U AGENCIJI ZA ŠUME, 25. rujan 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 85 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 176s – PRAVILNIK O UNUTRAŠNJOJ ORGANIZACIJI I SISTEMATIZACIJI RADNIH MJESTA U AGENCIJI ZA ŠUME, SGRS, 25. septembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 85 God. XVIII, Jezik srpskog naroda
- Izvor 177b – ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU - Prečišćeni tekst -, SGRS, 10. novembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 100 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 177h – ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU - Pročišćeni tekst -, SGRS, 10. studeni 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 100 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 177s – ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU - Prečišćeni tekst -, 10. novembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 100 God. XVIII, Jezik srpskog naroda
- Izvor 178b – UREDBA O KRITERIJIMA ZA PROGLAŠAVANJE VIŠKA UPOSLENIKA U ORGANIMA UPRAVE REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 4. decembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 107 God. XVIII., Jezik bošnjačkog naroda

- Izvor 178h – UREDBA O KRITERIJIMA ZA PROGLAŠENJE VIŠKA ZAPOSLENIKA U ORGANIMA UPRAVE REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 4. prosinac 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 107 God. XVIII., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 178s – UREDBA O KRITERIJUMIMA ZA PROGLAŠAVANJE VIŠKA ZAPOSLENIH U ORGANIMA UPRAVE REPUBLIKE SRPSKE, SGRS, 4. decembar 2009. godine, BANJA LUKA, Broj 107 God. XVIII., Jezik srpskog naroda
- Izvor 179b – UREDBA O PEDAGOŠKIM STANDARDIMA ZA SREDNJE OBRAZOVANJE, SGRS, 28. januar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 5 God. XIX., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 179h – UREDBA O PEDAGOŠKIM STANDARDIMA ZA SREDNJE OBRAZOVANJE, SGRS, 28. siječanj 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 5 God. XIX., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 179s – UREDBA O PEDAGOŠKIM STANDARDIMA ZA SREDNJE OBRAZOVANJE, SGRS, 28. januar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 5 God. XIX., Jezik srpskog naroda
- Izvor 180b – PRAVILNIK O SMJERNICAMA DOBRE PROIZVOĐAČKE PRAKSE U IZRADI GALENSKIH PREPARATA, SGRS, 11. februar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 180h – PRAVILNIK O SMJERNICAMA DOBRE PROIZVOĐAČKE PRAKSE U IZRADI GALENSKIH PREPARATA, SGRS, 11. veljača 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 180s – PRAVILNIK O SMJERNICAMA DOBRE PROIZVOĐAČKE PRAKSE U IZRADI GALENSKIH PREPARATA, SGRS, 11. februar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik srpskog naroda
- Izvor 181b – UPUTSTVO 230 O RUKOVANJU BRZINOMJERNIM UREĐAJIMA NA VUČNIM I DRUGIM VOZILIMA I OBRADI TRAKE ZA REGISTRIRANJE, SGRS, 5. mart 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 17 God. XIX., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 181h – NAPUTAK 230 O RUKOVANJU BRZINOMJERNIM UREĐAJIMA NA VUČNIM I DRUGIM VOZILIMA I OBRADI TRAKE ZA REGISTRIRANJE, SGRS, 5. ožujak 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 17 God. XIX., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 181s – UPUTSTVO 230 O RUKOVANJU BRZINOMJERNIM UREĐAJIMA NA VUČNIM I DRUGIM VOZILIMA I OBRADI TRAKE ZA REGISTRIRANJE, 5. mart 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 17 God. XIX., Jezik srpskog naroda
- Izvor 182b – Rješenje broj: U-53/05, SGRS, 11. februar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik bošnjačkog naroda
- Izvor 182h – Rješenje broj: U-53/05, SGRS, 11. veljača 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik hrvatskoga naroda
- Izvor 182s – Rješenje broj: U-53/05, SGRS, 11. februar 2010. godine, BANJA LUKA, Broj 9 God. XIX., Jezik srpskog naroda

Literatura

- Anić (2006) – Anić, V., *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber.
- Anić/Silić (2001) – Anić, V., Silić, J., *Pravopis hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber, Školska knjiga.
- Babić (1962) – Babić, S., “Žigosani sufiks -telj”, *Jezik*, X/4, Zagreb, 113-116.
- Babić (1969) – Babić, S., “Vozni red, a ne red vožnje”, *Jezik*, XVII/1, Zagreb, 21-23.
- Babić (1993) – Babić, S., “O lomovima hrvatskoga književnog jezika”, *Jezik*, XL/5, Zagreb, 135-141.
- Babić (1997) – Babić, S., “Hrvatski književni jezik u Bosni i Hercegovini”, *Jezik*, XL/1, Zagreb, 29-34.
- Babić (1998a) – Babić, S., “O Guberininima pogledima na hrvatsko-srpske jezične razlike”, *Jezik*, XL/5, Zagreb, 176-182.
- Babić (1998b) – Babić, S., “Glasovi je/e iza pokrivenoga r”, *Jezik*, XL/1, Zagreb, 4-14.
- Babić (1999a) – Babić, S., “Standardizacija – stabilizacija književnoga jezika”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 212-234.
- Babić (1999b) – Babić, S., “Problem norme hrvatskog književnog jezika”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 182-202.
- Babić (2000a) – Babić, S., “Polovica ili polovina kao pitanje”, *Jezik*, XLVII/4, Zagreb, 152-155.
- Babić (2000b) – Babić, S., “Kritični trenutci hrvatske jezične kulture”, *Jezik*, XLVII/5, Zagreb, 166-179.
- Babić (2001) – Babić, S., “Pravopisna rješenja treba birati prema razlozima”, *Jezik*, XLVI-II/2, Zagreb, 55-60.
- Babić (2002) – Babić, S., *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku (treće, poboljšano izdanje)*, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nakladni zavod Globus.
- Babić (2004) – Babić, S., “Zbrka oko hrvatskoga jezičnog standarda”, *Jezik*, LI/2, Zagreb, 46-49.
- Babić i dr. (2007) – Babić, S., Brozović, D., Škarić, I., Težak, S., *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Babić/Finka/Moguš (2004) – Babić, S., Finka, B., Moguš, M., *Hrvatski pravopis (VIII izdanje)*, Zagreb: Školska knjiga.
- Babić/Ham/Moguš (2005) – Babić, S., Ham, S., Moguš, M., *Hrvatski školski pravopis*, Zagreb: Školska knjiga.
- Babić/Moguš (2011) – Babić, S., Moguš, M., *Hrvatski pravopis usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika (2. izdanje)*, Zagreb: Školska knjiga.

- Badurina (2004) – Badurina, L., “Novije promjene u hrvatskome standardnom jeziku”, *Časopis za hrvatske studije*, 3-4/1, Split: Filozofski fakultet, 83-93.
- Baotić (1999) – Baotić, J., “Standardni jezici štokavskog narječja”, u: *Simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 89-95.
- Baotić (2001) – Baotić, J., “Jezik u procesu integracije i dezintegracije društvene zajednice”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 203-212.
- Baotić (2005) – Baotić, J., “Književnojezička politika 1970-1990 – borba za zajedništvo i ravnopravnost”, u: *Jezik u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: Institut za jezik, Institut za istočnoevropske i orijentalne studije, Oslo, 435-477.
- Baotić (2012) – Baotić, J., *Približavanje jeziku ili približavanje jezika*, Sarajevo: Slavistički komitet.
- Barac-Grum i dr. (1971) – Barac-Grum, V., Malić, D., Pavešić, S., Vince, Z., *Jezični savjetnik s gramatikom*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Barić i dr. (1997) – Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M., *Hrvatska gramatika (II. promijenjeno izdanje)*, Zagreb: Školska knjiga.
- Bašić (1994) – Bašić, N., “Nasilna kroatizacija”, *Jezik*, XL/5, Zagreb, 157-160.
- Bašić (1999) – Bašić, N., “Sport i šport u hrvatskome”, *Jezik*, XLVII/2, Zagreb, 52-62.
- Bašić (2000a) – Bašić, N., “Uvod u nastanak Guberina – Krstićevih Razlika”, *Jezik*, XLVII/4, Zagreb, 121-134.
- Bašić (2000b) – Bašić, N., “Odjeci Guberina – Krstićevih Razlika u hrvatskome jeziku i jezikoslovlju”, *Jezik*, XLVII/5, Zagreb, 179-194.
- Belaj (2005) – Belaj, B., “O nekim aktualnim problemima pravopisne i leksičke norme u hrvatskom jeziku”, u: *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 319-335.
- Belić (2000) – Belić, A., *O različitim pitanjima savremenog jezika*, (prir. D. Gortan-Premk), Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstava – Novi Sad: Budućnost.
- Bošković (1935) – Bošković, R., “O leksičkoj i stilskoj diferencijaciji srpskoga i hrvatskoga književnog jezika”, *Naš jezik*, III, Beograd, 277-282.
- Brabec/Hraste/Živković (1968) – Brabec, I., Hraste, M., Živković, S., *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika (VIII, neizmijenjeno izdanje)*, Zagreb: Školska knjiga.
- Brborić (2000) – Brborić, B., *O jezičkom raskolu (Sociolingvistički ogledi I)*, Beograd: CPL – Novi Sad: Prometej.
- Brborić (2001a) – Brborić, B., “Trojezičnost i/ili jednojezičnost”, u: *Jezik i demokratizacija*, Sarajevo: Institut za jezik, 55-68.
- Brborić (2001b) – Brborić, B., *S jezika na jezik (Sociolingvistički ogledi II)*, Beograd: CPL – Novi Sad: Prometej.
- Brodnjak (1991) – Brodnjak, V., *Razlikovni rječnik srpskog i hrvatskog jezika*, Zagreb: Školske novine.
- Brozović (1976) – Brozović, D., “Tijek teče, a tok stoji”, *Jezik*, XXIV/5, 154-157.

- Brozović (1978) – Brozović, D., “O jeziku u zakonima i o zakonima jezika”, *Jezik*, XXVI/1, Zagreb, 13-23.
- Brozović (1995) – Brozović, D., “Stanje i zadatci jezikoslovne kroatistike”, *Jezik*, LXV/5, Zagreb, 161-176.
- Brozović (1998a) – Brozović, D., “Aktualna kolebanja hrvatske jezične norme u slaven-skome i europskome svjetlu”, *Jezik*, LXV/5, Zagreb, 161-176.
- Brozović (1998b) – Brozović, D., “Refleks starohrvatskoga dugog jata u hrvatskome slo-vopisu”, *Jezik*, LXVI/1, Zagreb, 1-4.
- Brozović (1999a) – Brozović, D., “O općim jezičnim i izvanjezičnim uvjetovanostima standardnoštokavske pravopisne problematike sa stanovišta njezina historijata i su-vremenoga stanja”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 127-139.
- Brozović (1999b) – Brozović, D., “Odnos hrvatskoga i bosanskoga odnosno bošnjačkoga jezika”, *Jezik*, XLVII/1, Zagreb, 13-16.
- Brozović (2000) – Brozović, D., “Mučna razmatranja o pravopisnim nevoljama”, *Jezik*, XLVII/5, Zagreb, 161-166.
- Brozović (2001) – Brozović, D., “Lingvistički nazivi na srednjojužnoslavenskom područ-ju”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 25-32.
- Brozović (2002) – Brozović, D., “Jezik kao bitna odrednica kulturnog identiteta”, *Jezik*, XLIX/3, Zagreb, 82-91.
- Brozović (2003) – Brozović, D., “Genetskolingvistički i sociolingvistički kriteriji u siste-matizaciji južnoslavenskih idioma, s posebnim obzirom na Bosnu i Hercegovinu”, *Jezik*, L/1, Zagreb, 1-6.
- Brozović (2004) – Brozović, D., “O pravim problemima hrvatskoga pravopisa”, *Jezik*, LI/5, Zagreb, 177-181.
- Brozović (2006) – Brozović, D., *Neka bitna pitanja hrvatskoga jezičnog standarda*, Za-greb: Školska knjiga.
- Bugarski (1996) – Bugarski, R., “Jezičke razlike”, *Srpski jezik*, god. I, br. 1/1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i sloven-ske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 399-403.
- Bulić (2011) – Bulić, H., *Iz morfologije i sintakse savremenog bosanskog jezika*, Sarajevo: Slavistički komitet.
- Bulić (2016) – Bulić, H., *Teme iz lingvističke bosnistike*, Tuzla: Institut za bosanski jezik i književnost.
- Čedić (1999) – Čedić, I., “Jedna karakteristična crta bosanskog jezika”, u: *Simpozij o bo-sanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 117-121.
- Čedić (2001a) – Čedić, I., *Osnovi gramatike bosanskog jezika*, Sarajevo: Institut za jezik.
- Čedić (2001b) – Čedić, I., “Bosanskohercegovački standardnojezički izraz – bosanski jezik”, u: *Jezik i demokratizacija*, Sarajevo: Institut za jezik, 69-77.

- Čedić (2005) – Čedić, I., “Pisana riječ i jezičke norme u Bosni i Hercegovini”, u: *Standardna novoštokavština i bosanskohercegovačka jezička situacija*, Sarajevo: Institut za jezik, 112-173.
- Čedić i dr. (2007) – Čedić, I., Hajdarević, H., Kadić, S., Kršo, A., Valjevac, N., *Rječnik bosanskog jezika*, Sarajevo: Institut za jezik.
- Čedić (2013) – Čedić, I., *Jezički savjetnik (Edicija Priručnici, knj. IX)*, Sarajevo: Institut za jezik.
- Čorić (1998) – Čorić, B., “Anatomija naopake hrvatske jezičke politike”, *Srpski jezik*, god. III, br. 3/1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i slovenske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 551-559.
- Đorđić (1935) – Đorđić, P., “Hronika ili kronika”, *Naš jezik*, III, Beograd, 86-87.
- Fekete (2008a) – Fekete, E., *Jezičke doumice (Knjiga prva)*, Beograd: Beogradska knjiga.
- Fekete (2008b) – Fekete, E., *Jezičke doumice (Knjiga druga)*, Beograd: Beogradska knjiga.
- Gluhak (2000) – Gluhak, A., “Internet, mreža, e-pošta”, *Jezik*, XLVII/3, Zagreb, 105-108.
- Halilović (1996) – Halilović, S., *Pravopis bosanskoga jezika*, Sarajevo: Kulturno društvo Bošnjaka Preporod.
- Halilović (1999) – Halilović, S., *Pravopis bosanskoga jezika (Priručnik za škole)*, Zenica: Dom štampe.
- Halilović (2001) – Halilović, S., “Morfološka norma bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika – osobenosti i tendencije”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 307-318.
- Halilović (2003) – Halilović, S., “Bosanska, hrvatska, srpska i crnogorska pravopisna norma (opće značajke i tendencije)”, *Književni jezik*, XXI/1, Sarajevo, 32-39.
- Halilović/Palić/Šehović (2010) – Halilović, S., Palić, I., Šehović, A., *Rječnik bosanskoga jezika*, Sarajevo: Filozofski fakultet.
- Ham (2001a) – Ham, S., “Pravopisna, morfo(no)loška i leksička zbrka”, *Jezik*, XLVIII/2-3, Zagreb, 96-98.
- Ham (2001b) – Ham, S., “Može li osoba umjesto lica biti glagolska kategorija?”, *Jezik*, XLVIII/1, Zagreb, 19-27.
- Ham (2007) – Ham, S., *Školska gramatika hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Hlavač (2006) – Hlavač, J., “Jezična politika i praksa u Europskoj Uniji”, *Jezik*, LIII/3, Zagreb, 96-110.
- Hudeček/Lewis/Mihaljević (2011) – Hudeček, L., Lewis, K., Mihaljević, M., “Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 37/1, Zagreb, 41-72.
- Ivić i dr. (1991) – Ivić, P., Klajn, I., Pešikan, M., Brborić, B., *Jezički priručnik*, Beograd: Radio-televizija.
- Ivić i dr. (2011) – Ivić, P., Klajn, I., Pešikan, M., Brborić, B., *Srpski jezički priručnik (5. izdanje)*, Beograd: Beogradska knjiga / Službeni glasnik.

- Jahić (1999) – Jahić, Dž., “Lingvistički i kulturno-historijski izvori bosanskog jezika – Glavna problemska pitanja”, u: *Simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 25-30.
- Jahić (2009) – Jahić, Dž., “Fragmenti o jezičkim odnosima između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika”, u: *Bošnjački pogledi na odnose između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika*, Graz – Sarajevo: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Institut za jezik, 15-39.
- Jahić/Halilović/Palić (2000) – Jahić, Dž., Halilović, S., Palić, I., *Gramatika bosanskoga jezika*, Zenica: Dom štampe.
- Jonke (1958) – Jonke, Lj., “O upotrebi tuđih riječi”, *Jezik*, II, Zagreb, 1-4.
- Karadža (1999) – Karadža, M., “Sociolingvistički aspekti jezičke situacije u Bosni i Hercegovini”, u: *Simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 31-35.
- Katičić (1995) – Katičić, R., “Hrvatski jezik u svijetu”, *Jezik*, XLVIII/1, Zagreb, 15-23.
- Katičić (2002) – Katičić, R., *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika (treće, poboljšano izdanje)*, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nakladni zavod Globus.
- Katičić (2004) – Katičić, R., “Hrvatski jezični standard”, *Jezik*, LI/2, Zagreb, 49-60.
- Katičić (2005) – Katičić, R., “Pogled na standardizaciju bošnjačkoga, crnogorskoga, hrvatskoga i srpskoga jezika”, u: *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 35-43.
- Katnić-Bakaršić (2001) – Katnić-Bakaršić, M., *Stilistika (priručnik za studente)*, Sarajevo: Ljiljan.
- Klajn (2010) – Klajn, I., *Ispeci pa reci*, Novi Sad: Prometej.
- Klajn (2011) – Klajn, I., *Rečnik jezičkih nedoumica (12. izdanje)*, Novi Sad: Prometej.
- Kordić (2008) – Kordić, S., “Izmišljanje neodrživih teorija /Josip Silić: Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika/”, *Književna republika*, god. 6, br. 3-4, Zagreb, 230-244.
- Kovačec (2004) – Kovačec, A., “Izazovi globalizacije i hrvatski jezični standard”, *Jezik*, LI/2, Zagreb, 60-66.
- Kovačević (1988) – Kovačević, M., *Uzročno semantičko polje*, Sarajevo: Svjetlost.
- Kovačević (1992) – Kovačević, M., *Kroz sintagme i rečenice (I izdanje)*, Sarajevo: Svjetlost.
- Kovačević (2001) – Kovačević, M., “Jedan ili tri jezika?”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 33-44.
- Kuna/Mikić (2009) – Kuna, B., Mikić, A., “Sinonim(ič)nost i uporaba glagola na -avati/-ivati”, *Nova Croatica*, III/3, Zagreb: Odsjek za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 33-49.
- Kunzmann-Müller (2001) – Kunzmann-Müller, B., “Tipovi jezičnih promjena u hrvatskom suvremenom jeziku”, *Drugi hrvatski slavistički kongres, Zbornik radova I*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 511-518.
- Lisac (1999) – Lisac, J., “Leksička norma i hrvatska narječja”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 246-259.

- Lisac (2001) – Lisac, J., “Nacionalno u srednjojužnoslavenskim i drugim idiomima”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 95-100.
- Lončarić (2005) – Lončarić, M., “Odnosi među standardnim jezicima”, u: *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 409-423.
- Mamić (1983) – Mamić, M., “Grčke riječi u južnoslavenskim jezicima”, *Jezik*, XXXI/1, Zagreb, 3-8.
- Mamić (2004) – Mamić, M., *Hrvatsko pravno nazivlje (članci i rasprave)*, Zadar: Lin-Cro.
- Maretić (1963) – Maretić, T., *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika (treće, nepromijenjeno izdanje)*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Marjanović (2010) – Marjanović, B., “Nastanak civilizacijskoga leksika bosanskoga, hrvatskoga i srpskoga jezika u 19. stoljeću na primjeru vojne i pravne terminologije”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 53/2, Novi Sad, 62-75.
- Marojević (1996) – Marojević, R., “Srpski jezik u porodici slovenskih jezika”, *Srpski jezik*, god. I, br. 1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i slovenske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 334-342.
- Marojević (2001) – Marojević, R., *Rat za srpski jezik i pravopis (lingvistički ogledi iz fonologije i ortografije)*, Beograd: Srpski fond slovenske pismenosti i slovenskih kultura; Beograd: Trebnik; Podgorica: Unireks; Banja Luka: Media centar Prelom.
- Marojević (2005) – Marojević, R., “Srpski književni jezik i njegovi varijeteti”, u: *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 305-318.
- Mešanović (2004) – Mešanović, E., “Upotreba sintagmi s posesivnim pridjevom i posesivnim genitivom u bosanskome jeziku (na primjerima književnoumjetničkog stila)”, *Književni jezik*, 22/1-2, Sarajevo: Institut za jezik, 86-109.
- Mešanović-Meša (2011) – Mešanović-Meša, E., *Kontrastivna analiza bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika u zakonima Federacije Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Slavistički komitet.
- Mešanović-Meša (2012a) – Mešanović-Meša, E., “Refleks jata u zakonima na bosansko-me standardnom jeziku”, *Pismo*, X/1, Sarajevo: Bosansko filološko društvo, 11-24.
- Mešanović-Meša (2012b) – Mešanović-Meša, E., “Rječnici bosanskoga jezika”, *Bosanskohercegovački slavistički kongres I, Zbornik radova (knjiga I)*, Sarajevo: Slavistički komitet, 35-43.
- Mešanović-Meša (2016) – Mešanović-Meša, E., “Neke jezičke odlike zakonodavno-pravnih dokumenata u Bosni i Hercegovini na bosanskom jeziku”, u: *Drugi simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knjiga 24)*, Sarajevo: Institut za jezik, 269-294.
- Mešanović-Meša (2018) – Mešanović-Meša, E., “Funkcioniranje službenih jezika u Bosni i Hercegovini”, *Sarajevski filološki susreti 4, Zbornik radova (knj. 1)*, Sarajevo: Bosansko filološko društvo, 305-325.
- Midžić (2009) – Midžić, M., “Leksičke razlike u bosanskoj, hrvatskoj i srpskoj verziji Dejtonskog sporazuma”, u: *Bošnjački pogledi na odnose između bosanskog, hrvat-*

- skog i srpskog jezika*, Graz – Sarajevo: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Institut za jezik, 253-261.
- Miletić (2003a) – Miletić, J., “Nedostaci novoga kaznenopravnoga nazivlja”, *Jezik*, L/14, Zagreb, 133-140.
- Miletić (2003b) – Miletić, J., “Hrvatsko kaznenopravno nazivlje”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 29, Zagreb, 407-413.
- Mønnesland (2001) – Mønnesland, S., “Sociolingvistička situacija deset godina poslije raspada Jugoslavije”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 17-24.
- Mønnesland (2005) – Mønnesland, S., “Od zajedničkog standarda do trostandardne situacije”, u: *Jezik u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: Institut za jezik; Oslo: Institut za istočnoevropske i orijentalne studije, 481-524.
- Muratagić-Tuna (1999) – Muratagić-Tuna, H., “Nešto o dvorodnim imenicama”, *Srpski jezik*, god. IV, br. 4/1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i slovenske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 521-544.
- Muratagić-Tuna (2005) – Muratagić-Tuna, H., *Bosanski, hrvatski, srpski aktuelni pravopisi (sličnosti i razlike)*, Sarajevo: Bosansko filološko društvo.
- Muratagić-Tuna (2016) – Muratagić-Tuna, H., “Ka ujednačenijoj normi bosanskog jezika”, u: *Drugi simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knjiga 24)*, Sarajevo: Institut za jezik, 459-487.
- Musa (2007) – Musa, Š., “Hrvatski jezik u Bosni i Hercegovini s obzirom na njegov zakonski i stvarni položaj u društvu”, *Filologija*, 48, Zagreb, 115-134.
- Nuhodžić i dr. (2013) – Nuhodžić, L., Čapelj, T., Aginčić, A., Bešić, A., *Priručnik pojmova i izraza najčešće korištenih u jeziku pravnih propisa institucija BiH = Priručnik pojmova i izraza najčešće korištenih u jeziku pravnih propisa institucija BiH*, Sarajevo: Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.
- Okuka (1999) – Okuka, M., “Hrvatski kontra srpski”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 42/1, Novi Sad, 277-301.
- Omerović (2011) – Omerović, M., *Nekongruentni atribut u naučnom i administrativnom stilu bosanskoga jezika*, Sarajevo: Slavistički komitet.
- Opačić (2007) – Opačić, N., “Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik”, *Jezik*, LIV/1, Zagreb, 22-27.
- Palić (1999) – Palić, I., “Osobnosti gramatičke norme bosanskog, hrvatskog i srpskog standardnog jezika”, *Forum Bosne*, 5/99, Sarajevo, 227-245.
- Palić (2009) – Palić, I., “Mogućnost funkcioniranja triju standardnih jezika (bosanskoga, hrvatskoga i srpskoga) u Bosni i Hercegovini”, u: *Bošnjački pogledi na odnose između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika*, Graz – Sarajevo: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Institut za jezik, 77-90.
- Pešikan/Jerković/Pižurica (2005) – Pešikan, M., Jerković, J., Pižurica, M., *Pravopis srpskoga jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Novi Sad: Matica srpska.

- Pranjšković (1996) – Pranjšković, I., “Funkcionalni stilovi i sintaksa”, *Suvremena lingvistika*, 41/42, 1-2, Zagreb, 519-527.
- Pranjšković (2001) – Pranjšković, I., “Za demokratizaciju hrvatske ortoepske norme”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 299-306.
- Pranjšković (2008) – Pranjšković, I., *Sučeljavanja (Polemički dueli oko hrvatskoga jezika i pravopisa)*, Zagreb: Disput.
- Radovanović (2001) – Radovanović, M., “Standardni jezik, njegove varijante, subvarijante i urbano-regionalne realizacije (raslojavanje i promovisanje)”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 169-178.
- Radovanović (1996) – Radovanović, M., “Faze (dez)integracije srpske standardnojezičke norme”, *Srpski jezik*, god. I, br. 1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i slovenske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 404-408.
- Rečnik srpskoga jezika* (2007) – Vujanović, M., Gortan-Premk, D., Dešić, M., Dragičević, R., Nikolić, M., Nogo, Lj., Pavković, V., Ramić, N., Stijović, R., Tešić, M., Fekete, E., Novi Sad: Matica srpska.
- Remetić (2001) – Remetić, S., “S jednog jezika na tri: premoć politike nad lingvistikom”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 45-54.
- Riđanović (2009) – Riđanović, M., “O specifičnostima Bosanskog u odnosu na Srpski, Hrvatski i Crnogorski jezik”, u: *Bošnjački pogledi na odnose između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika*, Graz – Sarajevo: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Institut za jezik, 93-109.
- Ristić (2006) – Ristić, S., *Raslojenost leksike srpskog jezika i leksička norma*, Beograd: Institut za srpski jezik SANU.
- Rittgasser (2003) – Rittgasser, S., “Mijene u leksiku hrvatskoga jezika”, *Jezik*, L/1, Zagreb, 6-14.
- Rječnik hrvatskoga jezika* (2000) – ur. Šonje, J., Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga.
- Sajter/Hudeček (2009) – Sajter, D., Hudeček, L., “Temeljni pojmovi i nazivi stečajnoga prava”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 35, Zagreb, 309-332.
- Samardžija (1997) – Samardžija, M., “Utjecaj sociolingvističkih mijena na leksik hrvatskoga jezika u XX. stoljeću”, *Croatica*, sv. 45-46, Zagreb, 177-192.
- Samardžija (2001) – Samardžija, M., “Deideologizacija kao uzrok nekim promjenama u leksiku hrvatskoga standardnog jezika potkraj XX. stoljeća”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 319-322.
- Samardžija (2004) – Samardžija, M., “Hrvatski jezik i Hrvati izvan Hrvatske”, *Časopis za hrvatske studije*, 3-4/1, Split: Filozofski fakultet, 55-69.
- Silić (1999a) – Silić, J., “Leksik i norma”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 246-259.
- Silić (1999b) – Silić, J., “Hrvatski jezik kao sustav i kao standard”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 235-245.

- Silić (1999c) – Silić, J., “Nekoliko misli o normi”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 203-211.
- Silić (2001) – Silić, J., “Hrvatski i srpski jezik”, *Zbornik Zagrebačke slavističke škole*, Zagreb, 147-155.
- Silić (2006) – Silić, J., *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Zagreb: Disput.
- Silić/Pranjeković (2005) – Silić, J., Pranjeković, I., *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*, Zagreb: Školska knjiga.
- Simić (2000) – Simić, R., *Osnovi sintakse srpskoga jezika*, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika; Jasen Nikšić.
- Simić (2006) – Simić, R., *Srpski pravopis (II izdanje)*, Beograd: Jasen.
- Simić (2008) – Simić, R., “Savremeno stanje i zadaci srbistike”, u: *Srpski jezik u (kon)tekstu*, Kragujevac, 11-18.
- Simić/Jovanović (2007) – Simić, R., Jovanović, J., *Srpska gramatika*, Beograd: Jasen.
- Stakić (1996) – Stakić, M., “Derivacioni morfonološki dubleti u srpskom jeziku”, *Srpski jezik*, god. I, br. 1-2, Beograd: Naučno društvo za negovanje i proučavanje srpskog jezika, Studije srpske i slovenske, Filozofski fakultet u Beogradu i Filozofski fakultet u Nikšiću, 149-162.
- Stanojčić/Popović (2008) – Stanojčić, Ž., Popović, Lj., *Gramatika srpskog jezika za gimnazije i srednje škole (jedanaesto, prerađeno izdanje)*, Beograd: Zavod za udžbenike.
- Stevanović (1940) – Stevanović, M., “Posesivne forme u srpskohrvatskom jeziku”, *Godišnjak skopskog Filozofskog fakulteta*, IV/1, Skoplje.
- Stevanović (1964) – Stevanović, M., *Savremeni srpskohrvatski jezik I (uvod, fonetika, morfologija)*, Beograd: Izdavačka ustanova Naučno delo.
- Stevanović (1969) – Stevanović, M., *Savremeni srpskohrvatski jezik II (sintaksa)*, Beograd: Naučna knjiga.
- Šator (1999) – Šator, M., “Principi standardizacije bosanskoga jezika”, u: *Simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 105-115.
- Šator (2001) – Šator, M., “Od Kallayevog monocentrizma do policentričnih jezičkih standarda”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 149-161.
- Šipka (2001) – Šipka, M., *Standardni jezik i nacionalni odnosi u Bosni i Hercegovini (1850-2000) (dokumenti)*, Sarajevo: Institut za jezik.
- Šipka (2004) – Šipka, M., “Pridevi s nastavkom -ioni”, *Naš jezik*, 35/1-4, Beograd, 30-45.
- Šipka (2006) – Šipka, M., *Jezik i politika*, Beograd: Beogradska knjiga.
- Škarić (1994) – Škarić, I., “Hrvatski jezik danas”, *Jezik*, XLI/4, Zagreb, 97-103.
- Škarić (2005) – Škarić, I., “Kroatizmi u hrvatskome jeziku ili što to o jeziku doista propisuje hrvatski Ustav”, *Jezik*, 52/4, Zagreb, 121-128.
- Tafra (1996) – Tafra, B., “Bliskoznačni odnosi u leksiku”, *Filologija*, 26, Zagreb, 73-84.
- Tafra (1999) – Tafra, B., “Povijesna načela normiranja leksika”, u: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 260-281.

- Tafra (2000) – Tafra, B., “Lice i osoba”, *Jezik*, XLVII/3, Zagreb, 95-105.
- Tafra (2003a) – Tafra, B., “(Ne)osobno o licu”, *Jezik*, L/1, Zagreb, 35-37.
- Tafra (2003b) – Tafra, B., “Preispitivanje hrvatske jezične norme”, *Jezik*, L/2, Zagreb, 48-58.
- Tafra (2004) – Tafra, B., “Dopune hrvatskoj gramatici”, *Jezik*, LI/5, Zagreb, 169-176.
- Tanasić (2001) – Tanasić, S., “Jezička situacija u Bosni i Hercegovini: Komunikacijsko jedinstvo i upadljiva simbolička razvedenost, s naglaskom na problematici u školstvu”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 249-259.
- Težak/Babić (2005) – Težak, S., Babić, S., *Gramatika hrvatskoga jezika (priručnik za osnovno jezično obrazovanje) (15. izdanje)*, Zagreb: Školska knjiga.
- Tošović (2002) – Tošović, B., *Funkcionalni stilovi*, Beograd: Beogradska knjiga.
- Turk (2001) – Turk, M., “Tvorbene značajke kalkiranih imenica”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, knj. 27, Zagreb, 267-280.
- Vajzović (2001) – Vajzović, H., “Savremena jezička situacija u Bosni i Hercegovini – komunikativna i simbolička funkcija jezika”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 79-93.
- Vajzović (2008) – Vajzović, H., *Jezik i nacionalni identiteti (sociolingvističke teme)*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka.
- Valjevac (1999) – Valjevac, N., “Ekstralingvistički faktori u jeziku”, u: *Simpozij o bosanskom jeziku (posebna izdanja, knj. 10)*, Sarajevo: Institut za jezik, 53-66.
- Valjevac (2005a) – Valjevac, N., “Standardna novoštokavština i jezička situacija u Bosni i Hercegovini”, u: *Standardna novoštokavština i bosanskohercegovačka jezička situacija*, Radovi Instituta za jezik u Sarajevu, XVII, Sarajevo, 4-111.
- Valjevac (2005b) – Valjevac, N., “Standardnojezička norma između tradicije, politike i prakse”, u: *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, 425-440.
- Vratović (1983) – Vratović, V., “Europa ili Evropa”, *Jezik*, XXXI/1, Zagreb, 8-13.
- Vratović (2000) – Vratović, V., “Početno h ili k u riječima grčkoga podrijetla”, *Jezik*, XLVII/5, Zagreb, 194-196.
- Vukomanović (2001) – Vukomanović, S., “O jezičnoj i etničkoj netoleranciji”, u: *Jezik i demokratizacija (posebna izdanja, knj. 12)*, Sarajevo: Institut za jezik, 101-119.

Sažetak

Bosna i Hercegovina jedna je od država koja u službenoj upotrebi ima više jezika, pa su službenim jezicima proglašena čak tri – *bosanski*, *hrvatski* i *srpski*. To su tri toliko srodna i slična jezika da se komunikacija među njihovim korisnicima odvija sasvim nesmetano, no u službene se svrhe brojni dokumenti prilagođavaju na ova tri jezika. Tako se objavljuju i zakonodavno-pravni dokumenti, tj. zakoni, odluke, rješenja, pravilnici, uredbe, statuti itd., pa svaki takav dokument ima tri jezičke verzije: na bosanskom, hrvatskom i srpskom. U ovom radu analiziran je jezik zakonodavno-pravnih dokumenata u Bosni i Hercegovini, izdvojene su fonetske, morfološke, sintaksičke i leksičke odlike tih tekstova i upoređene sa standardno-jezičkom normom bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika. Na fonetskom nivou posmatrane su sljedeće pojave: vokalske alternacije *a/o*, *a/u*, *a/e*, *o/u*, nepostojano *a*, prijevoj vokala, refleks jata, jotovanje, redukcije suglasnika, gubljenje suglasnika, ostale alternacije (adaptacija glasova u riječima stranoga porijekla), glas *h*, prijeglas i pokretni vokali. Kako imenice dominiraju ovim tekstovima (administrativni stil je po svojoj gramatičkoj prirodi nominalni), tako su i zavrijedile najviše pažnje na morfološkom i tvorbenom planu, a potom i pridjevi, zamjenice, brojevi, glagoli, priloz i čestice. U sintaksičkoj analizi konkurencija između infinitivne i prezentske dopune s veznikom *da* u složenom predikatu pokazala se kao interesantna pojava, pored isto tako poznatog nadmetanja kongruentnog i nekongruentnog atributa, te besprijedložnoga genitiva i prijedložnog akuzativa u formi nekongruentnog atributa uz neke lekseme. Upotreba vremenskih i uzročnih prijedloga obilježila je analizu adverbijalnih odredbi. Nakon fonetske, morfološke i sintaksičke analize izdvojene su pojave usaglašene sa sve tri norme, ali i sa svakim jezikom posebno. Najviše ograđenja o normu imaju tekstovi na hrvatskom, a u tekstovima na bosanskom i srpskom uočene su određene pojave koje su označene kao odlike tekstova na tim jezicima. Na koncu, u okviru leksičke analize praćeno je korištenje pojedinih leksema vezanih za pravnu struku. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da se, bez obzira na to što se to kosi s normativnim načelima nekog od jezika, vrlo često nalaze primjeri jednake upotrebe oba oblika (konstrukcije) ili jednake upotrebe obje lekseme, a s druge strane, razlike među jezičkim verzijama

čine se i na mjestima gdje za to nema normativnog opravdanja. Stoga je ukazano na to kako ovaj način prilagođavanja dokumenata na tri jezičke verzije ne pruža pravu sliku o jezičkim odlikama i normama, a razlike među tekstovima i jezicima postaju *vještačke* i *nepotrebne*.

Abstract

Bosnia and Herzegovina is one of the countries that officially use more than one language, and therefore, as many as three languages have been declared official – *Bosnian, Croatian, Serbian*. These languages are so related and similar to one another that communication among their users goes on quite smoothly, but for the official purposes, numerous documents undergo the process of adaptation to each of these three languages. Thus, legislative and legal documents are published, i.e. laws, decrees, resolutions, rules, regulations, statutes, etc., and each of these documents has three language versions: Bosnian, Croatian, and Serbian. The subject of this study is a linguistic analysis of legislative and legal documents in Bosnia and Herzegovina and it identifies phonetic, morphological, syntactic, and lexical features of these texts, compared to the standard language norms of the Bosnian, Croatian and Serbian language. At the phonetic level, we observed the following phenomena: the alternation of vowels *a/o, a/u, a/e, o/u*, and fleeting *a*, ablaut, reflex of *jat*, jotations, reduction of consonants, consonant ellision and other alternations (the adaptation of sounds in words of foreign origin), the phoneme *h*, umlaut and vowel shift. Since nouns dominate in these texts (the administrative style is nominal by its grammatical nature), they deserve the most attention on the morphological and formational level, followed by adjectives, pronouns, numbers, verbs, adverbs, and particles. At the level of the syntactic analysis, the competition between the infinitive complement and the present complement with the conjunction *da* in a complex verbal predicate has emerged as an interesting phenomenon, in addition to the well-known competing of the congruent and the incongruent attribute, as well as the prepositionless genitive and the accusative with a preposition in the form of an incongruent attribute with certain lexemes. The use of temporal and causal adverbs characterized the analysis of adverbials. After having done the phonetic, morphological, and syntactic analysis, the isolated linguistic phenomena were harmonized with all three norms, but also with each language separately. Most norm violations were detected in the texts in the Croatian language, whereas in the texts in the Bosnian and the Serbian language, we observed some phenomena that are designated as specific features of texts in these languages. Finally, the use

of certain lexemes related to the legal profession was observed within the lexical analysis. Results of this study indicate that, although it contradicts the normative principles of a language, we find the examples of equal use of both forms (structures) or equal use of both lexemes, whereas, on the other hand, differences between the language norms are made even in places where there is no normative justification for that. Therefore, it was pointed out how this way of adapting the documents to three language standards does not provide a true picture of the language features and norms, and the differences between texts and languages become *artificial and unnecessary*.

Резюме

Босния и Герцеговина – одно из государств, в котором официально используются несколько языков; даже три языка признаны как государственные языки – *боснийский, хорватский и сербский*. Эти три языка настолько сродни и похожи, что общение между их пользователями происходит совсем беспрепятственно, но, для официальных целей многие документы подвергаются адаптации к этим трём языкам. Таким образом публикуются законодательно-правовые документы, то есть законы, решения, постановления, регламенты, положения, уставы и т. д., и каждый такой документ имеет три языковые версии: на боснийском, хорватском и сербском языках. В данной научной работе сделан анализ языка законодательно-правовых документов в Боснии и Герцеговине, выделены фонетические, морфологические, синтаксические и лексические особенности этих текстов, и сделано их сравнение со стандартными языковыми нормами боснийского, хорватского и сербского языков. На фонетическом уровне рассматриваются следующие явления: чередование гласных *a/o, a/u, a/e, o/i*, беглое *a*, апофония гласных, рефлекс *ять*, йотирование, редукция согласных, беглые согласные, другие чередования (адаптация звуков в словах иностранного происхождения), звук *h*, перегласовка, подвижные гласные. Поскольку в этих текстах преобладают существительные (официально-деловой стиль носит номинальный характер по своей грамматической природе), то наибольшее внимание им уделяется на морфологическом и словообразовательном уровнях, за которыми следуют прилагательные, местоимения, числительные, глаголы, наречия, частицы. В синтаксическом анализе интересным явлением оказалась конкуренция между добавлением к неопределённой форме глагола и добавлением к настоящему времени с союзом *da* в составном сказуемом, как и известная конкуренция согласованного и несогласованного определений, и конкуренция родительного падежа без предлога с винительным падежом с предлогом в форме несогласованного определения с некоторыми лексемами. Использование временных и причинных предлогов ознаменовало анализ обстоятельств. После фонетического, морфологического и синтаксического

анализов выделенные явления согласованы со всеми тремя нормами, а также с каждым языком в отдельности. Нарушение норм языка появляется больше всего в текстах на хорватском языке, а в текстах на боснийском и сербском языках замечены явления, маркированные как особенности текстов на этих языках. Наконец, в рамках лексического анализа в работе рассматривалось и использование отдельных лексем, связанных с юридической профессией. Результаты исследования показывают, что, хотя это противоречит нормативным принципам языков, очень часто встречаются примеры одинакового применения обеих форм (конструкций) или одинакового применения обеих лексем, а с другой стороны, различия между языковыми версиями также появляются в местах, где нет нормативного обоснования. Поэтому указано на то, что этот способ адаптации документов к трём языковым версиям не предоставляет полной информации об особенностях и нормах языков, а различия между текстами и языками становятся *искусственными и ненужными*.

Imenski indeks

A

Anić, V. 22, 23, 25, 27, 29-31, 33, 35, 39, 40, 46, 47, 50, 55, 61-63, 68, 70, 72, 74, 75, 95, 113-115, 118, 123-129, 131, 132, 134-136, 138, 146-149, 151, 157, 163, 165, 167, 170, 172-174, 190, 198, 204, 206, 208, 210, 212, 213, 262, 315

B

Babić, S. 15, 22, 23, 25, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 38, 39, 42, 43, 46, 50, 51, 55, 59, 60-64, 68, 70, 72, 74-79, 82, 84, 86, 87, 90, 95, 98, 109, 111, 113, 115-117, 120-124, 128, 131-133, 138, 139, 141, 149-151, 154, 156, 157, 160, 163-165, 170, 174, 176, 177, 183, 185, 187, 190, 191, 193, 196-198, 201, 204, 206, 208, 210, 212, 213, 221, 230, 232, 239, 242, 315, 316

Badurina, L. 316

Baotić, J. 316

Barac-Grum, V. 29, 82, 113, 118, 316

Barić, E. 36, 42, 43, 55, 95, 98, 174, 176, 183, 185, 187, 190, 191, 193, 212, 221, 224, 230, 232, 316

Bašić, N. 316

Belaj, B. 316

Belić, A. 316

Bošković, R. 316

Brabec, I. 230, 316

Brborić, B. 15, 316, 318, 319

Brodnjak, B. 317

Brozović, D. 46, 64, 316, 317

Bugarski, R. 317

Bulić, H. 317

Č

Čedić, I. 22, 23, 25, 27, 29-31, 33, 34, 36, 38, 39, 46, 47, 50, 55, 60-63, 67, 70, 72, 74, 90, 121, 187, 317, 318

Đ

Đorđić, P. 318

F

Fekete, E. 89, 151, 222, 318, 322

Finka, B. 23, 25, 27, 29, 30, 33, 35, 38, 39, 46, 50, 55, 60-64, 68, 70, 74, 75, 78, 79, 82, 84, 87, 90, 95, 109, 111, 113, 116, 117, 120-122, 138, 149, 154, 156, 160, 183, 196-198, 201, 208, 210, 212, 213, 239, 242, 315

G

Gluhak, A. 167, 318

H

Halilović, S. 15, 22, 23, 25, 27, 29-31, 33, 34, 36, 39, 42, 47, 50, 55, 60, 61, 64-67, 70, 72, 74, 75, 78, 81, 82, 85-90, 94-98, 100, 109, 111, 113, 115-118, 120-122, 124, 125, 127, 129-131, 134-136, 138, 140, 148, 149, 151, 154, 156, 157, 159, 163, 165, 167, 170, 172, 174, 176, 183, 185, 187, 190, 192, 193, 196-198, 200, 201, 204, 205, 210-213, 221, 224, 227, 230, 237, 262, 318

Ham, S. 76, 315, 318

Hlavač, J. 318
Hraste, M. 230, 316
Hudeček, L. 21, 318, 322

I

Ivić, P. 27, 29-31, 33, 34, 36, 38, 42, 89,
95, 114, 118, 154, 318, 319

J

Jahić, Dž. 23, 42, 50, 55, 64, 75, 94, 97,
98, 111, 118, 151, 154, 174, 176, 183,
185, 187, 190, 192, 193, 196, 205, 211,
221, 224, 227, 230, 237, 319
Jerković, J. 22, 23, 25, 27, 30, 31, 33, 34,
36, 38, 39, 42, 51, 56, 61-63, 65, 70,
74, 75, 78, 81, 82, 84-87, 90, 94, 95,
109, 111, 115, 154, 156, 174, 196, 206,
210, 213, 322
Jonke, Lj. 29, 319
Jovanović, J. 174, 177, 183, 323

K

Karadža, M. 319
Katičić, R. 15, 221, 224, 230, 232, 319
Katnić-Bakaršić, M. 19, 21, 319
Klajn, I. 29, 109, 110, 111, 114, 117,
154, 164, 183, 185, 188, 190, 198, 319
Kordić, S. 21, 319
Kovačec, A. 319
Kovačević, M. 15, 239, 240, 319
Kuna, B. 201, 309
Kunzmann-Müller, B. 319

L

Lewis, K. 21, 318
Lisac, J. 320
Lončarić, M. 316, 320

M

Mamić, M. 79, 81, 109, 118, 320
Maretić, T. 29, 230, 320
Marjanović, B. 129, 320

Marojević, R. 320
Mešanović, E. 320
Mešanović-Meša, E. 320, 321
Midžić, M. 321
Mihaljević, M. 21, 318
Mikić, A. 201, 319
Miletić, J. 27, 321
Moguš, M. 23, 25, 27, 29, 30, 33, 35, 38,
39, 46, 50, 55, 60-64, 68, 70-76, 79,
82, 84, 87, 90, 95, 109, 111, 113, 116,
117, 120-122, 138, 149, 154, 156, 160,
183, 196-198, 201, 208, 210, 212, 213,
239, 242, 315, 316
Mønnesland, S. 14, 18, 19, 321
Muratagić-Tuna, H. 116, 117, 321
Musa, Š. 18, 321

N

Nuhodžić, L. 88, 153, 167, 172, 321

O

Okuka, M. 321
Omerović, M. 232, 233, 321
Opačić, N. 321

P

Palić, I. 17-19, 22, 23, 25, 27, 29-31, 33,
34, 36, 39, 42, 47, 50, 55, 60, 61, 64,
65, 67, 70, 72, 74, 75, 82, 85, 89, 90,
94, 95, 97, 98, 109, 111, 113, 115-118,
120-122, 124, 125, 127, 129-131, 134,
136, 138, 140, 148, 149, 151, 154, 157,
159, 163, 165, 167, 170, 172, 174, 176,
183, 185, 187, 190, 192, 193, 196, 198,
200, 201, 204, 205, 210-213, 221, 224,
227, 230, 237, 262, 318, 321, 322
Pešikan, M. 22, 23, 25, 27, 30, 31, 33,
34, 36, 38, 39, 42, 51, 56, 61-63, 65,
70, 74, 75, 78, 81, 82, 84-87, 90, 94,
95, 109, 111, 115, 154, 156, 174, 196,
206, 210, 213, 318, 319, 322

- Pižurica, M. 22, 23, 25, 27, 30, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 42, 51, 56, 61-63, 65, 70, 74, 75, 78, 81, 82, 84-87, 90, 94, 95, 109, 111, 115, 154, 156, 174, 196, 206, 210, 213, 322
- Popović, Lj. 42, 43, 56, 75, 95, 98, 174, 176, 183, 185, 190, 192, 222, 224, 323
- Pranjković, I. 19-21, 42, 43, 98, 99, 176, 183, 185, 221, 227, 237, 239, 322, 323
- ## R
- Radovanović, M. 322
- Remetić, S. 15, 322
- Riđanović, M. 322
- Ristić, S. 322
- Rittgasser, S. 46, 322
- ## S
- Sajter, D. 322
- Samardžija, M. 15, 322, 323
- Silić, J. 42, 43, 98, 99, 116, 174, 176, 183, 185, 187, 188, 221, 227, 323, 237, 239
- Simić, R. 174, 177, 183, 323
- Stakić, M. 323
- Stanojčić, Ž. 42, 43, 56, 75, 95, 98, 174, 176, 183, 185, 190, 192, 222, 224, 323
- Stevanović, M. 230, 323
- ## Š
- Šator, M. 323
- Šehović, A. 22, 23, 25, 27, 29-31, 33, 34, 36, 39, 47, 50, 55, 60, 61, 65, 67, 70, 72, 74, 82, 85, 89, 90, 94, 95, 109, 111, 113, 115-117, 120-122, 124, 125, 127, 129-131, 134, 136, 138, 140, 148, 149, 151, 157, 159, 163, 165, 167, 170, 172, 174, 190, 193, 198, 200, 201, 204, 205, 210, 212, 213, 237, 262, 318
- Šipka, M. 12-16, 160, 161, 323, 324
- Škarić, I. 15, 315, 324
- ## T
- Tafra, B. 46, 324
- Tanasić, S. 324
- Težak, S. 42, 43, 50, 55, 64, 76, 98, 174, 176, 177, 183, 187, 191, 193, 210, 221, 230, 315, 324
- Tošović, B. 19-21, 324
- Turk, M. 324
- ## V
- Vajzović, H. 17, 54, 324
- Valjevac, N. 18, 100, 318, 324
- Vratović, V. 79, 87, 324
- Vukomanović, S. 324
- ## Ž
- Živković, S. 230, 316

Predmetni indeks

A

- administrativni stil 19-21, 99, 100, 193, 220, 234, 325
- adverbijalna odredba 237, 325
 - vremena 237, 242, 243
 - uzroka 239, 242, 243
- afrikat(a) 75, 77, 105, 108, 198, 208
- alternacija 30, 48, 73, 75, 76, 78, 98, 104-107, 121, 200, 214, 218, 325
 - vokalska 22, 23, 25, 30, 104-107, 325
- asimilacija 176
- atribut 97, 113, 229, 231, 232
 - kongruentni 229, 230, 232, 242, 325
 - nekongruentni 229-235, 242, 243, 325

B

- bliskoznačnica 259
- broj(evi) 184, 185, 187, 215, 217, 218

Č

- čestica 213, 214, 217, 325

D

- dativ 97-99, 176, 178, 179, 180, 182, 215-217, 219
- dental 75-78, 105, 108
- diftong 86, 87

E

- enklitika 190, 196, 197, 215, 265

F

- futur I 21, 196, 197, 215

G

- genitiv 20, 64, 99, 176, 179, 180-182, 187, 229-237, 239, 243, 325
 - eksplikativni 230, 233
 - objasnidbeni 230
 - posesivni (posvojni) 230, 232
 - sadržaja 230, 232
 - glagol 21, 50, 54, 64-67, 70, 72-74, 104, 107, 113, 123-126, 128, 131, 132, 134-136, 138, 139, 145, 150, 187, 190, 191, 193, 195-198, 200, 201, 203-206, 208-210, 215-219, 221, 222, 227, 239, 262, 325
 - fazni 221, 224, 226, 227
 - kopulativni 227, 229
 - modalni 221, 224, 226, 227, 229
 - nepunoznačni 221
 - pomoćni 187, 196
 - punoznačni 221, 224
 - semikopulativni 227
 - suznačni 221
 - glagolski pridjev trpni 70, 71, 72, 193, 195, 215, 218
 - glagolski prilog prošli 21, 191, 193, 215, 216, 217, 220
 - glagolski prilog sadašnji 61
 - glas(ovi) 42, 75, 78-82, 84, 85, 90, 93, 98, 99, 103, 106, 107, 156, 325
 - gubljenje suglasnika 75, 105, 106, 325
- ### I
- imenica 20, 21, 37, 46, 49, 50, 53, 54, 70-72, 75, 77, 78, 94, 95, 97, 99, 103, 104, 107, 109, 111-135, 138, 139, 145, 147-151, 153, 155-157, 162, 163, 204,

- 205, 208, 210, 211, 214-219, 230, 231-234, 262, 325
 apstraktna 21
 brojna 185
 deverbativna 21
 dvorodna 111, 214, 218
 imperfektivizacija 123, 200, 201, 203
 infinitiv 196, 197, 215, 221, 222, 224, 226, 227, 229
 infinitivizacija 221
 izvedenica 28, 53, 64, 65, 67, 87-89, 124, 125, 127-133, 135, 137-139, 141, 145-148, 151, 201, 217
- J**
 jotovanje 67, 104, 106, 107, 203, 325
- L**
 leksem(a) 93, 119, 129, 148, 232, 235, 237, 243, 244, 251, 256, 259, 260-263, 265, 325
 leksičko jezgro 227, 229
 lokativ 99, 118, 119, 176, 178-180, 182, 216, 219, 237
- M**
 modalna perifrastrična konstrukcija 221, 224, 226
 monoftongizacija 87
- N**
 naglasak 201
 nepostojano *a* 31, 33, 34, 36-39, 41-43, 104-108, 325
- O**
 okamenjeni (skamenjeni) akuzativ 184, 187, 215, 217, 218
- P**
 padež 20, 97, 99, 147, 180, 184, 185, 231
 pokretni vokali 97-100, 103-106, 108, 177, 179, 215, 325
 popriložavanje (adverbijalizacija) 210, 211
 posteriornost (poslijevremenost) 237, 239
 predikat 221, 224, 226, 227, 229, 325
 glagolski 221, 222, 224, 226, 229, 242
 imenski 227, 229, 242
 predikatski apozitiv 239
 prefiks 23, 25, 50, 51, 53-55, 104, 105, 107, 108, 135, 150, 218
 preobrazba 149, 151, 210, 211, 214, 216, 217
 prezent 54, 187, 190, 215-219, 221, 222, 224, 226, 227, 229, 242
 pridjev 18, 25, 61, 62, 88, 97-99, 103, 149, 151, 154-157, 159, 160, 162-167, 169, 170-173, 210-212, 214-216, 219, 220, 224, 226, 229-232, 262, 325
 odnosni 154, 157, 159, 214, 216, 218
 opisni 154, 170, 216
 poimeničeni (supstantivizirani) 150, 151, 153, 216, 219
 prisvojni (posvojni, posesivni) 154, 155, 218, 230
 prijedlog 42, 43, 45, 46, 49, 63, 64, 105, 107-119, 130, 185, 215, 217, 218, 233-235, 237-239, 240-242, 325
 prijedložno-padežni izraz (konstrukcija) 47, 49, 237
 prije glas 94, 106, 107, 325
 prijevoj vokala 46, 48, 105, 107, 325
 prilog 22, 97, 98, 159, 210-213, 217, 219, 262, 325
- R**
 rečenica 20, 42, 43, 97, 103, 187, 190, 224
 glavna 197, 221
 zavisna 197, 221
 redukcije suglasnika 73, 106, 107, 325
 refleksi jata 46, 49, 59, 104, 105, 107, 149, 325

S

sinonim 151, 157, 240, 244, 262
sintagma 98, 133, 159, 229, 230-233,
235, 239, 240, 261
sintaksema 231, 232
složenica 72, 95-97, 150
sonant 55, 56, 59, 98, 104
sufiks 94, 145, 154, 155, 160, 167, 170,
200, 201, 203, 206, 211, 216
supstantivizacija (poimeničenje) 149,
151, 214, 216

T

tvorba 50, 64, 67, 72, 73, 94, 104, 107,
124, 125, 201, 205, 206, 217
sufiksorna 123, 124, 154, 157, 170, 198,
204, 208, 211, 212, 214-216, 218

V

veznik 221, 222, 224, 226, 227, 229,
239, 243, 325

Z

zamjenica 71, 98, 99, 174-177, 180-183,
218, 325
neodređena 174, 176, 178
odnosna 174, 176-178, 215-217
odrična 174
opća 174
pokazna 99
pridjevska 98
prisvojna (posvojna) 98, 99, 177, 180,
182, 215-217, 219
upitna 177
značenje 20, 46, 49, 98, 103, 109-111,
113, 118, 124-127, 131-136, 139-141,
145-151, 157, 159, 160, 164, 167, 170,
172, 174, 214, 217, 221, 222, 230, 234,
239, 243, 261-263
objasnidbeno (eksplikativno) 231, 232,
233
prisvojno (posesivno) 230
vremensko 46, 47, 237

Podaci o autorici

Emira Mešanović-Meša rođena je 16. 6. 1977. godine u Višegradu. Osnovnu školu završila je u Višegradu, a gimnaziju u Fojnici. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu diplomirala je na Odsjeku za bosanski, hrvatski i srpski jezik i književnosti naroda BiH (2002), te završila postdiplomski studij, magistrirala (2009) i doktorirala (2015). Od 2003. radi na Pedagoškom fakultetu u Sarajevu u zvanju asistentice, više asistentice i docentice.

Bila je stručna saradnica pri izradi *Rječnika bosanskoga jezika* (2010), članica Pravopisne komisije *Pravopisa bosanskoga jezika* (2017) te naučnih i organizacionih odbora konferencija i skupova, urednica zbornika i knjiga, recenzentica i lektorica mnogih knjiga i radova, učesnica brojnih konferencija, skupova, simpozija, radionica, te je članica redakcije i urednica Biblioteke *Bosnistika* pri Slavističkom komitetu u BiH. Objavila je monografiju *Kontrastivna analiza bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika u zakonima Federacije Bosne i Hercegovine* (2011), naučne i stručne radove, te prikaze. Bavi se pitanjima iz oblasti savremenog bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika, njihovim odnosom i službenom upotrebom ovih jezika.

Udata je i ima dvoje djece.

EMIRA MEŠANOVIĆ-MEŠA

JEZIK U BOSANSKOHERCEGOVAČKOM ZAKONODAVSTVU

Slavistički komitet, Biblioteka *Bosnistika*, Monografije, knjiga 21

Za izdavače

Senahid Halilović

Elvira Dilberović

Korektura

Autorica

Prijevod rezimea

Izela Habul-Šabanović (engleski)

Jelena Grebenar (ruski)

Indeks

Autorica

Dizajn korica

Tarik Jesenković

Prijelom

TDP, Sarajevo

Štampa

Dobra knjiga, Sarajevo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

811.163.4*3'276.6:34

811.163.42'276.6:34

811.163.41'276.6:34

811.163.4*3'26

811.163.42'26

811.163.41'26

MEŠANOVIĆ-Meša, Emira

Jezik u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu / Emira Mešanović-Meša. - 1. izd. -
Sarajevo : Slavistički komitet ; Mostar : Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, 2019. -
337 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Bosnistika / Slavistički komitet. Monografije ; knj. 21)

Podaci o autorici: str. [339]. - Bibliografija: str. [267]-324 ; bibliografske i druge bilješke uz
tekst. - Summary ; Rezjume. - Registri.

ISBN 978-9958-648-24-3 (Slavistički komitet)

ISBN 978-9958-11-154-9 (Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke)

COBISS.BH-ID 28589574